

Pięcioksiąg
w przekładzie na język karaimski



Penkiaknygë

karaimų kalba



Pięcioksiąg
w przekładzie na język karaimski

Penkiaknygë
karaimy kalba

Penkiaknygė

karaimų kalba

redagavo

Michalas Némethas



BITIK

Vroclavas 2024

Pięcioksiąg

w przekładzie na język karaimski

pod redakcją
Michała Németha



BITIK

Wrocław 2024

Na podstawie rękopiśmiennych przekładów
redakcji tekstu dokonał Michał Németh (Uniwersytet Jagielloński w Krakowie).
Słowo wstępne oraz objaśnienia w glosariuszu na język litewski
przełożyła Halina Kobeckaitė.

Recenzje wydawnicze

dr Dorota Cęgiołka (Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu)
dr hab. Joanna Kulwicka-Kamińska (Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu)

Korekta i konsultacje

Kamil Barski (język polski), Giedrius Židonis (język litewski),
Halina Kobeckaitė i Michał Németh (język karaimski)

Copyright © 2024 by Michał Németh
Copyright © 2024 by Bitik, Karaimska Oficyna Wydawnicza

<https://bitik.karaimi.org> | info@karaimi.org

Tekst publikacji udostępniony na licencji
Creative Commons Attribution-NoDerivatives 4.0 International (CC BY-ND 4.0).

ISBN 978-83-938423-6-0 (druk)

ISBN 978-83-938423-7-7 (PDF)

DOI: 10.33229/bitik.4

Projekt typograficzny wnętrza, projekt okładki i łamanie

Leszek Kwiatkowski

Druk i oprawa

TOTEM.COM.PL, Inowrocław

This project has received funding from the European Research Council (ERC)
under the European Union's Horizon 2020 research and innovation programme
(grant agreement No 802645).



Spis treści | *Turinys*

Słowo wstępne	7
<i>Ivadas</i>	23
Skróty	37
<i>Santrumpos</i>	38
Pięcioksiąg <i>Penkiaknygė</i>	
Księga Rodzaju <i>Pradžios knyga</i>	41
Księga Wyjścia <i>Išėjimo knyga</i>	135
Księga Kapłańska <i>Kunigų knyga</i>	213
Księga Liczb <i>Skaičių knyga</i>	269
Księga Powtórzonego Prawa <i>Pakartoto</i> <i>Istatymo knyga</i>	349
Aneks <i>Priedas</i>	419
Słowniczek wyrazów obcych i zapomnianych <i>Svetimų ir pamirštų žodžių bei posakių žodynėlis</i>	437
Roczny cykl czytania Pięcioksięgu	461
<i>Metinis Penkiaknygės skaitymo ciklas</i>	465

Słowo wstępne

Oddaję w ręce Czytelnika pierwsze pełne, drukowane wydanie Pięcioksięgu Mojżeszowego w języku Karaimów polsko-litewskich. Tekst wydania oparty jest na najstarszym znanym nam obecnie rękopiśmiennym przekładzie na ten język, zajmującym, dzięki swej unikatowości, ważne miejsce w spuściźnie kulturowej narodu karaimskiego. Rękopis powstał w roku 1720 i jest przechowywany w zbiorach spadkobierców wybitnego turkologa Aleksandra Dubińskiego.

Osobą, która dokonała przekładu tekstu Pięcioksięgu z języka hebrajskiego na karaimski i zarazem stworzyła ten rękopis, był karaimski duchowny i uczonec Simcha z Kukizowa syn Chananela z Derażnego (ur. ok. 1670, zm. 1723). Z kolofonu na kartach 342 *verso* i 343 *recto* wiadomo, że rękopis powstał w niespełna siedemdziesiąt dni – między 25 marca a 31 maja 1720 roku. Składa się on z dwóch części. Pierwsza to przekład Pięcioksięgu (343 karty), druga zawiera przekłady Księgi Rut, Lamentacji Jeremiasza, Księgi Koheleta i Księgi Estery (karty 344–388). Rękopis został napisany karaimską odmianą półkursywnego pisma hebrajskiego.

Jak to często bywa w wypadku osób, które żyły w odległych czasach, o życiu Simchy wiemy niewiele. Był on jednym z osadników, którzy w 1688 roku pod przewodnictwem wójta karaimskiego Abrama syna Samuela Łobanosa przeprowadzili się z Trok do Kukizowa, wsi położonej 25 km na północny wschód od Lwowa. Ci pierwsi osadnicy, w sumie sześć rodzin, otrzymali pożyczki królewskie w wysokości 1000 złotych polskich dla każdej rodziny na wybudowanie domów i założenie nowej gminy karaimskiej (potwierdzają to dokumenty kancelarii Jana III Sobieskiego). Simcha, który w polskich dokumentach występuje jako Szymon Chananowicz,

w dokumencie potwierdzającym otrzymanie pożyczki podpisał się z przydomkiem „młody i mały” – choć przydomek ten był zapewne bardziej oznaką skromności niż wskaźnikiem jego wieku, to na podstawie powyższych faktów można przypuszczać, że urodził się ok. roku 1670.

Niepewne jest również miejsce jego urodzenia. Możemy sądzić, że przyszedł na świat w Trokach, skąd przybył do Kukizowa. Mogło to jednak mieć miejsce również we wsi Derażne położonej na Wołyniu ok. 60 km na wschód od Łucka, gdzie jego ojciec, zmarły jeszcze przed wyjazdem syna do Kukizowa, pełnił funkcję hazzana. O tym, że Simcha urodził się w Derażnem, może świadczyć również fakt, że Szelomo syn Arona z Poswola (ur. niedługo przed 1665, zm. 1745), wybitny teolog i duchowny karaïmski, w swoim dziele pt. *Appirion* wymienia go wśród uczonych Wołynia. Nie wiemy jednak, kiedy ojciec Simchy sprawował urząd hazzana w Derażnem. Jeśli jednak przyjmujemy ową gminę karaïmską jako miejsce urodzenia Simchy syna Chananela, musimy również założyć, że jeszcze przed 1688 rokiem przeprowadził się on do Trok, być może wraz z ojcem, skąd następnie wyjechał do Kukizowa.

Dobre wykształcenie Simchy pozwoliło mu ok. 1709 roku objąć funkcję hazzana w Kukizowie, a miało to miejsce po tym, jak jego poprzednik na tym stanowisku, Mordechaj syn Nisana (ur. ok. 1650), wyruszył w podróż na Krym, z której nie powrócił (został przypuszczalnie zamordowany przez rozbójników). Ze źródeł historycznych wiemy, że Simcha był żonaty z Chaną (zm. 1717) i miał z nią co najmniej dwoje dzieci: syna Mojżesza (zm. 1738) i córkę Deworę (zm. w latach trzydziestych XVIII wieku, prawdopodobnie niezamężna). Ze źródeł rękopiśmiennych znamy również datę śmierci Simchy wyrażoną według karaïmskiego kalendarza religijnego: było to w roku 5483 A.M., w sobotę tygodnia, w którym czyta się rozdziały 6–8 Księgi Kapłańskiej. Przeliczając to na kalendarz gregoriański, możemy powiedzieć, że zmarł on 27 marca 1723 roku, choć

najbezpieczniej jest powiedzieć, że stało się to pod koniec marca lub w pierwszych dniach kwietnia 1723 roku. Niepewność tej daty wynika z faktu, że karaïmski kalendarz religijny był obliczany na podstawie obserwacji cyklu księżycowego gołym okiem, co mogło prowadzić do pewnych rozbieżności w rachubach. Simcha i członkowie jego rodziny, w tym jego matka, Menucha, zostali pochowani na dziś już nieistniejącym cmentarzu w Kukizowie.¹

Simcha był autorem i tłumaczem licznych hymnów religijnych i pieśni paraliturgicznych. Wiemy również, że dwa i pół roku po zakończeniu prac nad rękopisem biblijnym, który stanowi podstawę niniejszego wydania, Simcha stworzył kolejny rękopiśmienny przekład Pięcioksięgu. Ukończył go w grudniu 1722 roku. Ten drugi najstarszy przekład Pięcioksięgu Mojżeszowego na język Karaïmów polsko-litewskich przed II wojną światową był w posiadaniu Zachariasza Nowachowicza (1883–1960), doktora nauk prawnych i przewodniczącego gminy karaïmskiej w Haliczu, a wojnę przetrwał w zbiorach wybitnego orientalisty i przyjaciela sprawy karaïmskiej prof. Tadeusza Kowalskiego (1889–1948). Rękopis ten, zapomniany po śmierci Kowalskiego, został odnaleziony w 2019 roku przez dr Annę Sulimowicz-Keruth oraz piszącego te słowa.

*

Redakcja niniejszego tomu była wielkim wyzwaniem pod wieloma względami. Publikowana w tym miejscu edycja jest wynikiem wieloletnich badań, o konieczności podjęcia których już w 1936 roku

1 Powyższy krótki biogram Simchy syna Chananela jest nam znany dzięki wieloletnim badaniom archiwalnym warszawskiej turkolog Anny Sulimowicz-Keruth, zob.: Németh, Michał / Sulimowicz-Keruth, Anna. 2023. The emergence and evolution of the West Karaïm Bible translating tradition: Manuscripts, translators, and copyists. – *Journal of the American Oriental Society* 143.3: 555–580. DOI: <https://doi.org/10.7817/jaos.143.3.2023.ar022>.

pisał wyżej wspomniany Tadeusz Kowalski. Jego słowa warto przytoczyć choćby dlatego, że opisał on trafnie i szczegółowo scenariusz, który w późniejszych dekadach był realizowany przez kolejne pokolenia polskich turkologów. Na łamach czasopisma „Mysł Karaimska”² pisał on tak:

Wiadomo, że przy wybitnie religijnem zorientowaniu całego umysłowego życia karaimskiego najważniejszym zabytkiem literackim jest przekład ksiąg Starego Testamentu. Cóż my jednak o tym przekładzie wiemy? Trzeba przyznać, że prawie nic. Drukiem udostępniono dotychczas zaledwie drobną cząstkę. [...] Cała zaś pozostała ogromna większość ksiąg Starego Testamentu kryje się dotychczas w rękopisach, rozproszonych po wszystkich kolonjach karaimskich, przyczem nie wiemy nawet, czy z istniejących manuskryptów dałby się jeszcze odtworzyć cały kanon bez luk i braków. Jeżeli to weźmiemy pod uwagę, a równocześnie zdamy sobie sprawę, jak wielkie niebezpieczeństwo zagraża wielu rękopisom, z których część jest unikatami, spowodu niewłaściwego przechowywania, to jako najpilniejsze, wprost palące zadanie okaże się zinwentaryzowanie wszystkich zachowanych rękopisów tłumaczenia ksiąg Starego Testamentu. Przez zinwentaryzowanie rozumiem na tyle dokładny opis, aby na jego podstawie identyfikacja jakiegokolwiek rękopisu nie przedstawiała żadnej wątpliwości. [...] Dopiero po ukończeniu pracy przygotowawczej, jaką byłaby inwentaryzacja, możnaby przystąpić do spełnienia dalszych, niemniej pilnych, ale niewykonalnych przed nią zadań, jak wydanie drukiem całego karaimskiego tłumaczenia Biblii.

2 Kowalski, Tadeusz. 1936. Najpilniejsze zadania karaimoznawstwa. – *Mysł Karaimska* 11 (1935–1936): 12–23. Poniższy cytat znajdziemy na stronach 15–17. Wyróżnienie ostatnich słów w cytacie pochodzi od Tadeusza Kowalskiego.

Choć pierwsze katalogi rękopisów i druków karaimskich opublikowano jeszcze w XIX i na początku XX wieku,³ to z powyższego cytatu jasno wynika, że w okresie międzywojennym liczba rękopisów biblijnych dostępnych filologom była wciąż ograniczona. Prace archiwalne mające na celu zinwentaryzowanie możliwie wszystkich istniejących źródeł przechowywanych w polskich i litewskich zbiorach – państwowych i prywatnych – rozpoczęto w drugiej połowie XX wieku i zostały one przeprowadzone przez karaimskich badaczy. Karaimskie zbiory Biblioteki im. Wróblewskich Litewskiej Akademii Nauk opisał Romuald Firkowicz (ur. 1933 w Trokach, zm. 2015 tamże), historyk i archiwista. Źródła stanowiące część polskich kolekcji prywatnych jako pierwsi katalogowali Józef Sulimowicz (ur. 1913 w Haliczu, zm. 1973 w Warszawie), turkolog i wieloletni dyrektor Centralnej Biblioteki Wojskowej, we współpracy z Aleksandrem Dubińskim (ur. 1924 w Trokach, zm. 2002 w Warszawie), turkologiem i pracownikiem naukowym Uniwersytetu Warszawskiego.⁴ Wyniki tych badań zachowały się w formie kart katalogowych, notatek i brudnopisów. Tę pracę nad rękopisami i drukami kontynuowali dr Anna Sulimowicz-Keruth z Uniwersytetu Warszawskiego i prof. dr hab. Michał Németh z Uniwersytetu Jagiellońskiego. Wynikiem ich pracy archiwalnej (lata 2012–2016) są opisy katalogowe rękopisów i druków karaimskich przechowywanych w polskich kolekcjach prywatnych,

3 Harkavy, Albert / Strack, Hermann Leberecht. 1875. *Catalog der hebräischen Bibelhandschriften der Kaiserlichen Öffentlichen Bibliothek in St. Petersburg. Erster und zweiter Theil*. St. Petersburg: C. Ricker / Leipzig: J.C. Hinrichs.

4 Zob.: Dubiński, Aleksander. 1979. Karaimische Handschriften in polnischen Sammlungen. – *Central Asiatic Journal* 23.3–4: 147–150; Dubiński, Aleksander. 1985. Karaimskie rukopisi iz kolekcii Ju. Sulimoviča v Varšave. – Abdurachmanov, G.A., Chodźiev, A.P. i in. (red.): *Tjurkskoe jazykoznanie. Materialy III vsesojuznoj tjurkologičeskoj konferencii. Taškent 10–12. IX. 1980*. Taškent: Fan: 20–24 [non vidi; redaktor korzystał z maszynopisu artykułu].

a dzięki współpracy z Mariolą Abkowicz z Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu opisy te stały się dostępne w karaimskim archiwum cyfrowym e-Jazyszlar.⁵ Te oraz dalsze badania archiwalne realizowane w latach 2019–2024 w ramach kierowanego przez Michała Németha projektu badawczego *KaraimBible* finansowanego przez Europejską Radę ds. Badań Naukowych (ERC) pozwoliły między innymi znaleźć odpowiedź na pytanie postawione w 1936 roku przez Tadeusza Kowalskiego i stwierdzić, że z istniejących rękopisów, owszem, możemy odtworzyć cały kanon biblijny „bez luk i braków” – i to we wszystkich trzech odmianach języka karaimskiego, tj. w dialektach trocko-wileńskim, łucko-halickim i krymskim.

Po tym, jak wiedza o istnieniu przekładu Simchy syna Chananela z 1720 roku zaginęła wraz ze śmiercią Aleksandra Dubińskiego, przekład Pięcioksięgu stanowiący podstawę tej edycji został na nowo odkryty i zidentyfikowany w 2014 roku, w roku 2021 zaś ukazała się drukiem jego naukowa edycja krytyczna autorstwa piszącego te słowa.⁶ Tekst został porównany z innymi istniejącymi karaimskimi przekładami Pięcioksięgu oraz z tekstem Biblii hebrajskiej. Stworzyło to możliwość odtworzenia brakujących fragmentów (rękopis jest bowiem w wielu miejscach uszkodzony) oraz identyfikacji i skorygowania drobniejszych błędów pisarskich i przekładowych. Na podstawie wspomnianego wyżej rękopisu z 1722 roku odtworzono wiele brakujących fragmentów, a w szczególności Rdz 1:1–17 (a więc pierwsze werse ty dzieła), Rdz 5:25–6:10 oraz Wj 14:18. Co ciekawe, porównanie tekstu

5 Abkowicz, Mariola / Németh, Michał / Sulimowicz, Anna. 2015. *e-Jazyszlar. Karaimskie archiwum cyfrowe. Tom. 2. Baza danych o rękopisach i starodrukach karaimskich w polskich zbiorach prywatnych*. Wrocław. [http://jazyszlar.karaimi.org/manuscripts].

6 Németh, Michał. 2021. *The Western Karaim Torah. A critical edition of a manuscript from 1720*. Tomy 1–2. [= *Languages of Asia* 24.1–2]. Leiden, Boston: Brill. [Otwarty dostęp: <https://brill.com/view/title/57179>].

karaimskiego z kanonem Biblii wykazało, że przekład został w wielu miejscach uzupełniony o drobne dodatki interpretacyjne autorstwa tłumacza (jest to szczególnie widoczne we fragmentach poetyckich) lub nieco zmodyfikowany w oparciu o polskie przekłady Biblii.

Czytelnik posługujący się językiem karaimskim zapewne zauważy, że język publikowanego w tym miejscu przekładu jest nieco archaiczny. Ważnym zadaniem podczas redagowania tomu było znalezienie złotego środka między zachowaniem możliwie najwięcej oryginalnych cech języka tłumaczenia a stworzeniem wydania w pełni zrozumiałego dla osób znających współczesny język karaimski. Okolicznością sprzyjającą takiemu zabiegowi jest to, że karaimski znany jest ze swego dużego stopnia archaiczności, toteż i odległość między językiem tekstu z XVIII wieku a tym mówionym dzisiaj nie jest znaczna. Zachowanie pewnego stopnia archaiczności jest w tym przypadku o tyle pożądane, że mowa tu o najstarszym przekładzie Pięcioksięgu na język zachodniokaraimski, a jego styl warto postrzegać jako swego rodzaju dobro narodowe. Co więcej, różnice między językiem pisanym dzieł religijnych a językiem dnia codziennego od wieków były ważną cechą realiów językowych społeczności karaimskiej i istnieją do dziś.

Jako że tekst oryginalny przekładu został już ogłoszony drukiem w formie pracy naukowej z obszernym komentarzem i tłumaczeniem na język angielski, w tym miejscu publikujemy go w formie poprawionej i dostosowanej do wymogów wydania przeznaczonego do praktyki religijnej. Przede wszystkim skorygowane zostały ewidentne błędy pisarskie, jak na przykład użycie wyrazu *ojnady* 'bawił się' w miejsce poprawnego *ojandy* 'przebudził się' (Rdz 41:4) czy też błędny zapis imienia *Mechujael* (Rdz 4:18) jako *Machaviel*. Udało się również zidentyfikować i poprawić drobne nieścisłości w przekładzie. Na przykład od początku XIX wieku znany jest błąd polegający na błędnym tłumaczeniu hebrajskiego מִקְדָּם *miqedem* 'od wschodu' (Rdz 2:8) jako 'początkowo'. O błędzie tym pisał już szkocki teolog Ebenezer Henderson, a polega on na pomyleniu powyższego hebrajskiego wyrazu

z podobnie zapisywanym מִקְדָּם *muqdām* ‘początkowo, wcześniej’.⁷ Innym błędem znanym z wielu rękopisów, który wkradł się również do przekładu Simchy, jest przetłumaczenie hebrajskiego wyrazu שִׁבְעָתַיִם *šib‘atayim* ‘siedmiokrotnie’ (Rdz 4:15, 4:24) jako ‘po siódmą generację’ (kar. *jediñči dorha diejiñ*), podczas gdy należałoby go oddać słowami *jedi anča*. Dalszym przykładem drobnego błędu może być to, że w wersecie Rdz 15:9, zamiast *üč buzov da üč ečki da üč kočchar* ‘trzy jałówki i trzy kozy, i trzy barany’ powinno być, zgodnie ze standardowym tekstem Biblii, *buzov üč jašar, da ečki üč jašar, da kočchar üč jašar* ‘trzyletnią jałowicę i trzyletnią kozę, i trzyletniego barana’. Obecność tego typu niedociągnięć w rękopisach będących wynikiem wielomiesięcznej pracy jednej osoby – tłumacza i zarazem kopisty – jest rzeczą naturalną i nie może być przedmiotem krytyki. Na etapie redakcji tej książki istotne było jednak, by nie powielić już nieścisłości, które udało się zidentyfikować.

Jak wspomniano o tym wcześniej, porównanie karaimskiego przekładu Simchy z tekstem Biblii hebrajskiej wykazało, że w przypadku kilkudziesięciu wersetów tłumacz oddalił się od dosłownego przekładu i dołączył do korpusu biblijnego swoje dodatkowe wyjaśnienia. W przypadku uzupełnień, które odbiegały zasadniczo nie tylko od standardowego tekstu, ale również od tego, co znajdziemy w innych przekładach na język karaimski, zaproponowano tu przekład bliższy standardowemu tekstowi. Ważne jest jednak, aby podkreślić, że wszystkie takie zmiany powstały na podstawie innych istniejących przekładów – podczas redakcji tekstu nie podejmowano prób stworzenia nowych tłumaczeń wersetów, zaś pierwotne przekłady Simchy syna Chananela dołączono w formie aneksu do niniejszej książki.

7 Henderson, Ebenezer. 1826. *Biblical researches and travels in Russia; including a tour in the Crimea and the Passage of the Caucasus: With observations on the state of the Rabbinical and Karaite Jews, and the Mohammedan and pagan tribes, inhabiting the southern provinces of the Russian Empire*. London: James Nisbet.

Podjęto więc starania, by przedstawione powyżej oraz inne podobne nieściśności poprawić w tym wydaniu, korzystając ze znanej nam literatury naukowej, istniejących komentarzy biblijnych oraz późniejszych rękopiśmiennych przekładów Pięcioksięgu na język karaimski. Szczególnie przydatne okazały się pod tym względem cztery rękopisy. Pierwszy to wspomniane już dzieło Simchy syna Chananela z 1722 roku. Drugi to rękopis z przełomu XIX i XX wieku przechowywany w Bibliotece im. Wróblewskich Litewskiej Akademii Nauk w Wilnie pod sygnaturą F305-01. Zawiera on przekład Pięcioksięgu oraz Proroków Dawniejszych i został utworzony przez zasłużonego duchownego, tłumacza ksiąg biblijnych i kopistę Zevuluna syna Chananii Rojeckiego (ur. między 1842 a 1844, zm. 1923). Trzecim jest Pięcioksiąg w dialekcie halickim języka zachodniokaraimskiego spod pióra Jeszui Josefa Mordkowicza (ur. 1804, zm. 1882) – wybitnego duchownego karaimskiego i tłumacza literatury religijnej, którego największą bodaj zasługą jest wprowadzenie na szerszą skalę języka karaimskiego do liturgii. Czwarty zaś to XVIII-wieczny krymskokaraimski rękopis przechowywany w Bibliotece Uniwersytetu w Cambridge pod sygnaturą BSMS 288 zawierający przekład całego karaimskiego kanonu biblijnego (z wyjątkiem Pierwszej i Drugiej Księgi Kronik). Co ważne, oprócz wyżej wymienionych czterech rękopisów, wartościowym materiałem porównawczym był także druk Księgi Rodzaju wydany w Wilnie w 1889 roku pod redakcją Zachariasza Mickiewicza i Elijahu Rojeckiego.⁸

Wartą w tym miejscu wspomnienia dalszą zmianą redakcyjną, dokonaną na podstawie zawartości powyższych źródeł, było zastąpienie

8 Mitskevits', Zekharyah / Ro'etski, Eliyah (red.). 1889. *Sefer Hamishah Humshe Torah meturgam le-lashon Kedari li-Vene Mikra Kodesh ha-murgelet be-fi kehilot ha-Kara'im ha-darim bi-gelilot Rusya. | Chamiša chumše tora, t. e., pjatiknižie vetchago zavěta, perevedennoe na karaimskoe narěčie posredstvom" Zacharija Michajlova Mickeviča i Il'ja Isaeva Ročekago. Vil'na: Tipografija Fina, Rozenkranca i Šrift-zetcera.*

karaimskimi odpowiednikami krótkich zwrotów pozostawionych w przekładzie Simchy w oryginalnym hebrajskim brzmieniu. Miało to miejsce zaledwie w kilku wersetach. Na przykład we fragmencie „Hagar nazwała Pana przemawiającego do niej «Tyś Bóg widziany»» (Rdz 16:13) określenie Boga zostało w rękopisie z 1722 roku przytoczone po hebrajsku, a w tym wydaniu, dla lepszego zrozumienia, podano karaimski odpowiednik. W kilku miejscach pozostawiono jednak w karaimskim tekście wyrazy hebrajskie, ale tylko w tych przypadkach, gdy nie zostały one przetłumaczone w żadnym innym przekładzie karaimskim. Przykładem takiego wyrazu jest specjalistyczny termin *gid hanaše* ‘nerw kulszowy’ (Rdz 32:32).

Oto lista wersetów, w których ingerencje redaktorskie w tekst przekładu okazały się nieuniknione:

KSIĘGA	WERSETY
Pierwsza (Rdz)	1:6, 1:7, 1:8, 1:14, 1:15, 1:17, 1:20, 2:8, 2:18, 2:20, 3:1, 3:16, 4:15, 4:18, 4:23, 4:24, 6:14, 10:21, 12:19, 15:1, 15:9, 15:15, 16:13, 17:18, 19:6; 20:16, 21:18, 24:55, 27:13, 27:19, 27:25, 27:31, 27:33, 27:45, 28:11, 28:17, 28:22, 29:18, 30:37, 31:32, 32:22, 33:12, 34:23, 35:13, 35:20, 37:2, 37:3, 37:8, 37:13, 37:27, 37:32, 38:5, 38:29, 42:1, 43:14, 45:5, 45:12, 45:19, 46:4, 47:3, 47:10, 47:24, 47:26, 48:11, 49:4, 49:9, 49:15, 49:16, 50:10
Druża (Wj)	1:11, 2:17, 6:8, 7:20, 9:7, 9:14, 9:29, 9:30, 10:12, 10:13, 10:21, 12:6, 12:22, 12:42, 13:3, 13:14, 14:7, 14:20, 14:21, 15:13, 15:14, 17:16, 18:8, 18:16, 19:13, 19:18, 19:19, 19:24, 20:2, 20:17, 20:22, 21:6, 21:8, 22:2, 22:4, 22:15, 24:11, 25:10, 25:17, 25:23, 25:25, 25:29, 25:37, 25:38, 26:14, 26:16, 26:24, 26:31, 27:1, 27:8, 27:18, 30:2, 30:9, 30:13, 30:24, 30:26, 31:15, 31:17, 32:5, 32:16, 32:34, 33:13, 34:22, 35:22, 35:23, 36:15, 36:29, 37:1, 37:10, 37:16, 37:25, 38:1, 38:18, 38:25, 39:3, 39:14, 40:2, 40:25, 40:38
Trzecia (Kpł)	1:4, 1:15, 1:17, 2:14, 4:26, 5:1, 5:8, 6:7, 7:16, 7:27, 8:6, 8:9, 8:20, 8:24, 9:23, 10:1, 10:3, 10:6, 11:10, 11:13, 11:29, 11:43, 13:45, 13:51, 13:57, 15:3, 16:21, 17:10, 18:10, 20:14, 20:18, 20:20, 20:21, 23:2, 23:17, 23:24, 23:30, 23:40, 23:42, 23:43, 24:8,

KSIĘGA	WERSETY
	25:23, 25:27, 25:30, 25:33, 25:46, 25:50, 25:52, 26:1, 26:13, 26:34, 26:39, 26:44, 27:18, 27:23, 27:25, 27:27, 27:34
Czwarta (Lb)	1:10, 2:9, 2:16, 2:24, 2:31, 3:24, 3:30, 3:32, 3:35, 3:47, 4:6, 4:7, 5:17, 6:2, 7:13, 7:19, 7:20, 7:25, 7:26, 7:31, 7:32, 7:37, 7:38, 7:43, 7:44, 7:49, 7:50, 7:55, 7:56, 7:61, 7:62, 7:67, 7:68, 7:73, 7:74, 7:79, 7:80, 7:89, 9:13, 11:22, 11:25, 11:31, 12:13, 13:21, 13:22, 13:24, 14:8, 14:15, 14:20, 14:30, 15:29, 16:5, 18:13, 18:16, 18:26, 19:6, 20:12, 20:24, 21:20, 21:24, 21:30, 22:6, 22:11, 23:7, 23:20, 23:22, 23:23, 23:28, 24:4, 24:8, 24:14, 24:16, 25:4, 26:10, 26:51, 27:12, 27:14, 28:10, 29:39, 31:9, 31:50, 32:11, 32:26, 33:16, 33:33, 33:44, 33:47, 33:48, 33:49, 34:8, 34:11, 34:23, 34:24, 34:25, 34:26, 34:27, 34:28. 35:10, 35:23, 35:31
Piąta (Pwt)	1:2, 1:7, 1:16, 1:23, 1:43, 2:23, 3:11, 3:24, 4:1, 4:7, 4:16, 4:29, 4:43, 5:10, 5:26, 5:29, 5:31, 6:9, 7:9, 10:17, 11:20, 12:7, 12:17, 12:18, 13:5, 13:9, 14:5, 14:7, 14:8, 15:14, 15:17, 15:20, 16:5, 16:10, 17:8, 17:15, 17:18, 18:11, 20:19, 21:23, 22:3, 28:20, 28:25, 28:35, 28:38, 28:41, 28:42, 28:54, 28:56, 29:19, 29:27, 30:2, 30:3, 30:6, 30:14, 30:18, 30:20, 31:26, 32:5, 32:12, 32:24, 32:35, 32:37, 32:38, 32:39, 32:41, 32:43, 32:51, 33:2, 33:3, 33:5, 33:6, 33:8, 33:9, 33:10, 33:11, 33:18, 33:19, 33:21, 33:24, 33:25, 33:26, 33:29, 34:3

Należy jednak również powiedzieć, że w wielu wersetych nie ingerowano w tekst mimo wyraźnych różnic między standardowym tekstem Biblii hebrajskiej a wersją karaïmską. Miało to miejsce w szczególności wtedy, gdy inne karaïmskie dzieła biblijne zawierały podobne albo takie same odstępstwa tekstualne (te różnice należy interpretować jako część tradycji przekładowej) lub kiedy interpretacja danych fragmentów mimo swej poetyckości dobrze oddawała treść biblijną. Dobrym przykładem są tu wersety: Kpł 19:18, Kpł 19:34, Kpł 24:12, Lb 20:13, Pwt 7:10, Pwt 32:10, Pwt 33:12 i Pwt 33:27.

Szata fonetyczna przekładu została dostosowana do współczesnej wymowy, tak by jej archaiczne brzmienie nie utrudniało lektury. Ujednolicono również zapis wyrazów, które w przekładzie występowały w różnych wariantach. Na przykład wyraz o znaczeniu

‘gwiazda’ pojawiał się w tekście w postaciach *jolduz* oraz *julduz* i tylko tę drugą formę zachowano w tym wydaniu. W kilku przypadkach zmiana zapisu danego wyrazu była motywowana faktem, że w postaci, w jakiej użył go tłumacz, brzmiałby on już dziś nienaturalnie – na przykład *jyštyrma* ‘zbierać, gromadzić’ zmieniono na *ištyrma*, zamiast form *jip* ‘nić’, *jipiak* ‘jedwab’, *jipkiñ* ‘purpura’ użyto odpowiednio *ip*, *ipiak* i *ipkiñ*, postać *jymyrka* ‘jajko’ zastąpiono formą *jumurtcha*, formę *juritak* ‘serce’ zmieniono na *üriak*, w miejsce *üñdiamia* ‘wołać’ użyto *inđiamia*, miast *karban* ‘ofiara’ użyto *kurban*. W nielicznych przypadkach zapomniane już dawno wyrazy zostały zastąpione ich bardziej zrozumiałymi odpowiednikami użytymi w nieco młodszych rękopisach.

Jeśli chodzi o rozwój języka karaïmskiego, to bodaj najwięcej zmian, które wpłynęły na brzmienie sufiksów gramatycznych, zaszło w paradygmacie odmiany czasownika. W tym zakresie podczas redakcji tekstu należało podjąć kilka trudnych decyzji. Pierwotne konstrukcje gramatyczne, które są wciąż zrozumiałe dla dzisiejszego Czytelnika, zostały zachowane. Wyjątek stanowią tu dość rzadko używane postaci czasu zaprzeszłego na *-bedi* (< **-p édi*) oraz czasu teraźniejszego ciągłego na *-a-dyr*. Mimo że powyższe dwie kategorie gramatyczne nie są już dziś używane, w kilku przypadkach pozostawiono te formy czasownikowe, ponieważ ich użycie w danym kontekście było szczególnie istotne z punktu widzenia narracji. W istocie, we wszystkich znanych nam karaïmskich rękopisach Pięcioksięgu można te formy odnaleźć. Dodać jeszcze należy, że zachowano tu także rzadkie, ale wciąż zrozumiałe formy trybu możliwości, jak na przykład w wyrazie *jeniałmiadi* ‘nie mógł go przemóc’ (Rdz 32:25).

Biorąc pod uwagę czasowniki złożone, to zważywszy na podniosły ton Biblii, unikano niektórych skróconych form. Na przykład archaiczne *tymlasajedij* ‘gdybyś był słuchał’ zmieniono na *tymlasa édij*, świadomie unikając używanej w mowie (również poprawnej) postaci

tynlasajdyj. Większymi natomiast zmianami objęto te formy gramatyczne, które są już zbyt archaiczne, a mają współczesne odpowiedniki. W tej grupie znalazły się na przykład formy czasu przyszłego zbudowane według wzoru *juriur sień* 'będziesz chodził', które zastąpiono ich dzisiejszymi odpowiednikami (w tym wypadku *juriursin*), czy formy imiesłowów: przymiotnikowego na *-dohan* oraz przysłówkowego na *-dohač*, które dziś brzmią już *-dohon* i *-dohoč*. Konstrukcje gramatyczne, w których tłumacz użył partykuły *čoch*, zostały zastąpione bardziej zrozumiałymi odpowiednikami użytymi w innych rękopisach; notabene przykład Simchy syna Chananela jest bodaj jedynym tekstem karaïmskim, w którym ta – znana z innych języków tureckich – partykuła została poświadczona.

W kilku przypadkach zachowano oboczności w sufiksach, jak na przykład w *-tyr* ~ *-ty*; znajdziemy więc w tekście zarówno formy typu *jochtu* 'nie ma', jak i *jochtur* 'nie ma'.

Kluczowe znaczenie miało uzupełnienie tekstu o interpunkcję. Karaïmskie rękopiśmienne dzieła religijne sporządzone pismem hebrajskim prawie w ogóle nie zawierają znaków interpunkcyjnych, a w przekładach biblijnych używane były jedynie znaki, które sygnalizowały koniec poszczególnych wersetów. Wersety nie były więc dzielone na mniejsze jednostki tekstu, tj. na zdania lub zdania podrzędne. Oprócz tego brak cudzysłówów utrudniał identyfikację tego, komu należy przypisać daną wypowiedź w dialogach. Interpunkcja została więc dodana tak, by w logiczny sposób wspomagać czytanie tekstu, i na potrzeby tej edycji zrekonstruowano ją głównie na podstawie przekładów Biblii na inne języki, w tym przede wszystkim na polski, angielski i węgierski. Zadania tego nie ułatwiał fakt, że nie ma obecnie ustalonych zasad, jak używać interpunkcji w języku karaïmskim.

Jako standard ortograficzny w niniejszej edycji przyjęto zapis stosowany w modlitewnikach przygotowanych przez karaïmskiego duchownego Mykolasa Firkovičiusa (Michała Firkowicza, ur. 1924

w Trokach, zm. 2000 w Wilnie)⁹ z późniejszymi uzupełnieniami zastosowanymi przez Panią dr Halinę Kobeckaitė w jej wydaniu Księgi Hioba z 2019 roku.¹⁰ Szczególnie dużą uwagę poświęcono pisowni hebrajskich nazw własnych. Kierowano się tu opracowaniami poświęconymi zagadnieniu wymowy wyrazów hebrajskich przez Karaimów, którzy wiele dekad wcześniej uczyli się tego języka w szkole.¹¹

Niektóre trudniejsze leksemy zostały wyjaśnione w glosariuszu dołączonym do niniejszego tomu.

Na końcu niniejszego wydania umieszczono zwięzły opis rocznego cyklu czytania poszczególnych fragmentów Pięcioksięgu. Zawarto w nim informację, w którym tygodniu kalendarza liturgicznego należy czytać daną perykopę, a w tekście karaimskim cyfrą rzymską oznaczono początek każdej z nich.

Podczas korekty tekstu korzystano z ogromnej wiedzy i doświadczenia Pani dr Haliny Kobeckaitė, szczegółowo konsultując z nią cały przekład Pięcioksięgu Mojżeszowego. Dzięki jej celnym uwagom

- 9 Firkovičius, Mykolas (red.). 1998. *Karaj diñlilianiñ jalbarmach jergialiari. 1 bitik. Ochumach üčiuñ kieniesada.* | *Karaimų liturginis maldynas. 1 knyga. Pamaldoms kenesoje.* Vilnius: Baltos Lankos; Firkovičius, Mykolas (red.). 1999. *Karaj diñlilianiñ jalbarmach jergialiari. 2 bitik. Ochumach üčiuñ adiet vabdalarynda.* | *Karaimų liturginis maldynas. 2 knyga. Apeigų maldos ir giesmės.* Vilnius: Baltos Lankos.
- 10 Kobeckaitė, Halina. 2019. *Ijov. Jobo Knyga. Kniga Ioba.* Trakai: Lietuvos karaimų religinė bendruomenė.
- 11 Harviainen, Tapani. 2013. Karaite pronunciation traditions: Modern. – Khan, Geoffrey i in. (red.). *Encyclopedia of Hebrew language and linguistics.* Tom 2. Leiden, Boston: Brill, str. 453–457; Machcińska, Małgorzata. 2015. *Lieszon hak-kodiesz. Zagadnienia pisowni i wymowy hebrajszczyzny Karaimów polsko-litewskich.* [= *Prace Karaimoznawcze* 3]. Poznań: Katedra Studiów Azjatyckich; Muchowski, Piotr. 2017. *Hebrajszczyzna karaimska. 'Święty język' Karaimów polsko-litewskich.* – Muchowski, Piotr / Tomal, Maciej / Witkowski, Rafał. 2017. *Karae Edom. Studia nad historią i kulturą Karaimów I Rzeczypospolitej.* [= *Prace Karaimoznawcze* 8]. Poznań: Katedra Studiów Azjatyckich, str. 274–299.

i uważnej korekcie udało się poprawić wiele błędów pisarskich i zastąpić przestarzałe wyrazy i formy gramatyczne odpowiednikami, które są bardziej zrozumiałe dla osób posługujących się dziś współczesnym językiem karaimskim.

Michał Németh

Įvadas

Atiduodame į skaitytojo rankas pirmąjį spausdintą visos Mozės Penkiaknygės leidimą vakarų karaimų kalba. Leidinio tekstas parengtas pagal seniausią šiandien mums žinomą Penkiaknygės rankraštį Lietuvos-Lenkijos karaimų kalba, kuri dėl savo unikalumo užima svarbią vietą karaimų kultūros pavelde. Rankraštis, datuojamas 1720 metais, saugomas žymaus tiurkologo Aleksandro Dubinskio (g. 1924 m. Trakuose, mir. 2002 m. Varšuvoje) palikuonių archyve.

Rankraščio autorius, t. y. asmuo, išvertęs Penkiaknygės tekstą iš hebrajų į karaimų kalbą, buvo karaimų dvasininkas ir mokslo vyras Simcha iš Kukizovo, Chananelio iš Deražnios sūnus (g. apie 1670 m., mir. 1723 m.). Rankraščio 342 *verso* ir 343 *recto* puslapiuose esantis kolofonas rodo, kad vertėjas savo darbą atliko per nepilnas septyniasdešimt dienų – tarp 1720 m. kovo 25 d. ir gegužės 31 dienos. Rankraštis susideda iš dviejų dalių. Pirmoji dalis – tai Penkiaknygės (343 puslapiai), antroji dalis – Rutos, Jeremijo, Koheleto ir Esteros knygų vertimas (344–388 puslapiai). Vertimo rankraštis karaimų kalba buvo rašomas karaimiška pusiaukursyvine hebrajų rašto versija.

Apie Simchos gyvenimą, kaip dažnai nutinka aiškinantis seniau gyvenusių žmonių gyvenimo faktus, žinoma nedaug. Jis buvo vienas iš naujakurių, kurie, vadovaujami karaimų vaito Abraomo, Samuelio Lobanoso sūnaus, 1688 m. iš Trakų persikėlė į Kukizovo kaimą, esantį 25 km į šiaurės rytus nuo Lvivo. Šie pirmieji naujakuriai, iš viso šešios šeimos (tai patvirtina Jano III Sobieskio kanceliarijos dokumentai), gavo karališkąsias paskolas – po 1000 lenkiškų zlotų – namams pasistatyti ir naujai karaimų bendruomenei įkurti. Simcha, kuris lenkiškuose dokumentuose buvo vadinamas

Šimonu Chananovičiumi (Szymon Chananowicz), paskolos gavimą patvirtinančiame dokumente prirašė pravardę „jaunas ir mažas“. Ir nors ta pravardė labiau rodė jo kuklumą nei amžių, vis dėlto remiantis aukščiau minėtais faktais galima spėti, kad jis gimė apie 1670 m.

Nėra tiksliai žinoma ir Simchos gimimo vieta. Viena vertus, lyg ir tikėtina, kad jis gimė Trakuose, iš kur atvyko į Kukizovą, bet galėjo gimti ir Voluinėje, Deražnios kaime, esančiame apie 60 km į rytus nuo Lucko, kur jo tėvas, miręs dar prieš sūnui atvykstant į Kukizovą, ėjo dvasininko pareigas. Pritarti antrajai versijai skatina faktas, kad Šelomò, Arono sūnus iš Pasvalio (g. prieš 1665 m., mir. 1745 m.), žymus karaimų teologas ir dvasininkas, mini jį tarp Voluinės apsišvietusių asmenų veikale, pavadintame *Appirion*. Deja, nežinome, kada Simchos tėvas ėjo dvasininko pareigas Deražnioje. Jeigu vis dėlto Simchos gimimo vieta laikytume Deražnią, turėtume manyti, kad dar prieš 1688 m. jis persikėlė į Trakus, galbūt kartu su tėvu, ir iš ten vėliau išvyko į Kukizovą.

Kai Kukizovo dvasininko pareigas ėjęs Mordechajus, Nisano sūnus (g. apie 1650 m.), negrižo iš kelionės į Krymą (regis, buvo ten užpultas ir nužudytas), geras Simchos išsilavinimas leido jam apie 1709 m. perimti Mordechajaus pareigas. Istoriniai šaltiniai rodo, kad Simcha buvo vedęs Chaną (mir. 1717 m.) ir jiedu turėjo mažiausiai du vaikus: sūnų Mozę (mir. 1738 m.) ir dukterį Devorą (mirė trisdešimtaisiais XVIII a. metais, regis, netekėjusi). Iš rankraštinųjų šaltinių sužinome ir Simchos mirties datą, nurodytą pagal karaimų religinį kalendorių: 5483 A. M. šeštadienį tą savaitę, kai skaitomi 6–8 Kunių knygos skyriai. Perskaičiau šią datą pagal Grigaliaus kalendorių, galime pasakyti, kad jis mirė greičiausiai 1723 m. kovo 27 d., nors teisingiausiai būtų sakyti, kad 1723 m. kovo pabaigoje ar pirmosiomis balandžio dienomis. Datos netikslumas sietinas su karaimų religiniu kalendoriumi, kur laiko ciklas skaičiuojamas pagal mėnulio jaunatį stebint ją plika akimi, ir dėl to tikslios datos nustatymai gali

skirtis. Simcha ir jo šeimos nariai, taip pat ir motina Menuchà, palaidoti Kukizovo kapinėse.¹

Simcha buvo sukūręs ir išvertęs ne vieną religinį himną ir paraliturginę giesmę. Taip pat žinome, kad jis, pabaigęs Biblijos vertimo rankraštį, kuris yra šio leidinio pagrindas, po pustrėčių metų iš naujo išvertė Penkiaknygę ir tą darbą baigė 1722 m. gruodį. Šio antro seniausio Penkiaknygės vertimo į Lietuvos ir Lenkijos karaimų kalbą rankraštis prieš Antrąjį pasaulinį karą priklausė Zacharijui Novachovičiui (1883–1960), teisės mokslų daktarui ir Haličo karaimų bendruomenės pirmininkui, o per karą buvo garsaus orientalistų ir karaimų bičiulio prof. Tadeušo Kovalskio (1889–1948) kolekcijose. Po Kovalskio mirties užmirštas rankraštis vėl buvo atrastas 2019 metais. Jį atrado dr. Anna Sulimowicz-Keruth ir šių eilučių autorius.

*

Šį leidinį parengti spaudai buvo didelis iššūkis. Tai ilgus metus trukusių tyrimų rezultatas. Apie jų būtinumą dar 1936 m. žurnale *Mysł Karaimska*² rašė profesorius Tadeušas Kovalskis. Profesoriaus žodžius verta pacituoti, nes jis numatė ir labai taikliai bei išsamiai aprašė scenarijų, kurį vėlesniais dešimtmečiais įgyvendino jaunesnės lenkų tiurkologų kartos:

- 1 Šiuos Simchos, Chananelio sūnaus, biografinius duomenis galėjome pateikti Varšuvos tiurkologės Anos Sulimovič-Keruth (Anna Sulimowicz Keruth) archyvinių tyrimų, trukusių ne vienerius metus, dėka. Žr.: Németh, Michał / Sulimowicz-Keruth, Anna. 2023. The emergence and evolution of the West Karaim Bible translating tradition: Manuscripts, translators, and copyists. – *Journal of the American Oriental Society* 143.3: 555–580. DOI: <https://doi.org/10.7817/jaos.143.3.2023.ar022>.
- 2 Kowalski, Tadeusz. 1936. Najpilniejsze zadania karaimoznawstwa. – *Mysł Karaimska* 11 (1935–1936): 12–23. Ši citata yra 15–17 psl. Paskutinius citatos žodžius paryškino Tadeušas Kovalskis.

Kadangi visas intelektualinis karaimų gyvenimas itin glaudžiai susijęs su religija, svarbiausiu literatūriniu paminklu laikytinas Senojo Testamento knygų vertimas. Ką gi mes apie šį vertimą žinome? Reikia pripažinti, kad beveik nieko. Iki šiol buvo išspausdinta ir prieinama tik maža jo dalis. [...] Visa likusi milžiniška Senojo Testamento knygų dalis iki šiol slypi rankraščiuose, išbarstyuose po visas karaimų kolonijas ir net nežinome, ar iš esamų rankraščių pavyktų atkurti visą kanoną be spragų ir trūkumų. Jeigu tai turėsime omenyje ir kartu suvoksime, koks didelis pavojus gresia netinkamai saugomiems rankraščiams, kurių didžioji dalis yra unikumai, tai pasirodys, kad skubiausiai, tiesiog nedelsiant būtina inventorizuoti visus išlikusius Senojo Testamento vertimo rankraščius. Sakydamas, kad reikia inventorizuoti, turiu galvoje tokį tikslų jų aprašymą, kad juo remiantis nekiltų jokių abejonių identifikuojant bet kurį rankraštį. [...] Tik atlikus paruošiamąjį darbą, t. y. inventorizavimą, būtų galima pereiti prie tolimesnių, nemažiau skubių, bet neįgyvendinamų pirma jo, užduočių, t. y. pilno spausdinto karaimų Biblijos vertimo leidimo.

Pirmieji karaimiškų rankraščių ir spaudinių katalogai paskelbti dar XIX a. ir XX a. pradžioje³, tačiau aukščiau pateikta citata rodo, kad tarpukariu filologams prieinamų Biblijos rankraščių karaimų kalba skaičius vis dar buvo ribotas. Archyviniai darbai, kuriais buvo siekiama inventorizuoti visus, kiek spėjama, esamus šaltinius, saugomus valstybiniuose ir privačiuose lenkų ir lietuvių rinkiniuose, pradėti antrąjoje XX a. pusėje, ir juos atliko karaimų tyrėjai. Karaimų rinkinius, esančius Lietuvos mokslų akademijos Vrublevskių bibliotekoje, aprašė istorikas ir archeografas Romualdas Firkovičius (g. 1933 m. Trakuose,

3 Harkavy, Albert / Hermann Leberecht Strack. 1875. *Catalog der hebräischen Bibelhandschriften der Kaiserlichen Öffentlichen Bibliothek in St. Petersburg. Erster und zweiter Theil.* St. Petersburg: C. Ricker, and Leipzig: J. C. Hinrichs.

mir. 2015 m. Trakuose). Šaltinius, esančius lenkų privačiose kolekcijose, pirmieji katalogavo tiurkologas ir ilgametis Centrinės karo bibliotekos Varšuvoje direktorius Juzefas Sulimovičius (g. 1913 m. Haliče, m. 1973 m. Varšuvoje) bendradarbiaudamas su tiurkologu, Varšuvos universiteto moksliniu bendradarbiu Aleksandru Dubinskiu.⁴ Tų tyrimų rezultatai – išlikusios katalogų kortelės, pastabos ir juodraščiai. Rankraščius ir spaudinius toliau tyrė Anna Sulimovič-Keruth (Varšuvos universitetas) ir Michalas Némethas (Jogailaičių universitetas Krokovoje). Jie sudarė karaimiškų rankraščių ir spaudinių, saugomų Lenkijoje privačiose kolekcijose, kataloginius aprašus, o bendradarbiaujant su Adomo Mickevičiaus universiteto Poznanėje dėstytoja Mariola Abkovič tie aprašai tapo prieinami skaitmeniniame karaimų archyve e-Jazyszlar.⁵ Beje, šie ir vėlesni archyviniai tyrimai, atlikti vykdant 2019–2024 m. m. Michalo Németho vadovojamą tiriamąjį projektą *KaraimBible*, finansuojamą Europos mokslinių tyrimų tarybos (ERC), padėjo atsakyti į 1936 m. Tadeušo Kovalskio keltą klausimą: pasirodo, iš esamų rankraščių įmanoma atkurti visą Biblijos kanoną „be spragų ir trūkumų“ ir tai galima padaryti visomis trimis karaimų kalbos atmainomis, t. y. Trakų-Vilniaus, Lucko-Haličo ir Krymo dialektais.

Mirus Aleksandruui Dubinskiui žinia apie Simchos 1720 m. vertimą pasimiršo ir Penkiaknygės vertimas, kuriuo remiasi šis leidimas,

4 Žr.: Dubiński, Aleksander. 1979. Karaimische Handschriften in polnischen Sammlungen. – *Central Asiatic Journal* 23,3–4: 147–150; Dubiński, Aleksander. 1985. Karaimskie rukopisi iz kolekcii Ju. Sulimoviča v Varšave. – Abdurahmanov, G. A., Chodžiev, A. P. et al. (red.): *Tjurkskoe jazykoznanie. Materialy III vsesojuznoj tjurkologičeskoj konferencii. Taškent 10–12. IX. 1980*. Taškent: Fan: 20–24 [non vidi; redakcija naudojosi straipsnio mašinraščiu].

5 Abkowicz, Mariola / Michał Németh / Sulimowicz, Anna. 2015. *e-Jazyszlar. Karaimskie archiwum cyfrowe. Tom. 2. Baza danych o rękopisach i starodrukach karaimskich w polskich zbiorach prywatnych*. Wrocław. [http://jazyszlar.karaimi.org/manuscripts].

tik 2014 m. buvo iš naujo atrastas ir identifiкуotas, o 2021 m. pasirodė spausdintas mokslinis kritinis jo leidimas, kurį parengė šių eilučių autorius.⁶ Tekstas buvo lyginamas su kitais Penkiaknygės vertimais į karaimų kalbą ir su hebrajiškos Biblijos tekstu. Tai leido atkurti teksto spragas (rankraštis daugelyje vietų yra apgadintas) ir identifiкуoti bei ištaisyti smulkias rašybos ir vertimo klaidas. Remiantis jau minėtu 1722 m. rankraščiu atkurta nemažai trūkstamų fragmentų, o ypač Pr 1:1–17 (t. y. pirmieji veikalo versetai), Pr 5:25–6:10 ir Iš 14:18. Įdomu, palyginus karaimišką tekstą su Biblijos kanonu paaiškėjo, kad vertėjas daugelyje vietų papildė vertimą smulkiomis interpretacijomis (tai ypač pastebima poetiniuose fragmentuose) arba šiek tiek modifikavo tekstą remdamasis lenkiškais Biblijos vertimais.

Karaimų kalbą suprantantis skaitytojas tikriausiai pastebės, kad šiame leidinyje vertimo kalba yra gana archajiška. Redaguojant tekstą buvo svarbu rasti aukso vidurį: išsaugoti kuo daugiau originalių vertimo kalbos savybių ir sukurti kuo suprantamesnį tekstą šiuolaikinę karaimų kalbą mokantiems asmenims. Tam pasitarnavo aplinkybė, kad, kad karaimų kalba yra archajiška, tad ir skirtumas tarp XVIII a. teksto ir šiandien vartojamos kalbos nėra labai didelis. Tam tikro archajiškumo išsaugojimas šiuo atveju yra itin pageidautinas, nes čia kalbama apie seniausią Penkiaknygės vertimą į vakarų karaimų kalbą, jo stilius laikytinas tam tikru nacionaliniu turtu. Dar daugiau, skirtumas tarp knyginės religinių veikalų kalbos ir šnekamosios kalbos per amžius buvo vienu svarbiausių karaimų bendruomenės kalbėsenos bruožų ir neišnyko iki šiol.

Kadangi originalus vertimo tekstas (t. y. mokslinis darbas su plačiu komentaru ir vertimu į anglų kalbą) jau buvo išleistas, dabar

6 Németh, Michał. 2021. *The Western Karaim Torah. A critical edition of a manuscript from 1720*. Tomy 1–2. [= *Languages of Asia* 24/1–2]. Leiden, Boston: Brill. Atvira prieiga: <https://brill.com/view/title/57179>.

parengėme pataisytą ir religinei praktikai skirto leidinio reikalavimus atitinkantį tekstą. Pirmiausia buvo ištaisytos akivaizdžios rašybos klaidos, pvz., sąvoka *ojnady* ‘žaidė’ buvo pavartota vietoje teisingos *ojandy* ‘pabudo’ (Pr 41:4), vardas *Mechujael* (Pr 4:18) buvo klaidingai parašytas kaip *Machaviel*. Taip pat pavyko atsekti ir pataisyti smulkius vertimo netikslumus, pvz., nuo XIX a. pradžios yra žinoma, kad hebrajiškas מִקְדֶּם *miqqedem* ‘rytuose’ (Pr 2:8) buvo klaidingai verčiamas ‘pradžioje’. Apie šią klaidą jau yra rašęs škotų teologas Ebenezeras Hendersonas, o ji atsirado supainiojus aukščiau minėtą hebrajišką užrašą su panašiai rašomu מִקְדָּם *muqdām*, iš tiesų reiškiančiu ‘pradžioje, pirma, anksčiau’.⁷ Kita daugelyje rankraščių pasitaikanti ir į Simchos vertimą įsibrovusi klaida yra hebrajų sąvokos שִׁבְעָתַיִם *šib’ātayim* ‘septyneriopai’ (Pr 4:15; 4:24) vertimas ‘iki septintos kartos’ (kar. *jediñči dorha diejini*), kuri turėtų būti išversta *jedi anča*. Dar vienu smulkios klaidos pavyzdžiu gali būti Pr 15:9 versete esantis sakinyš *uč buzov da uč èčki da uč kočchar* ‘trys telyčios ir trys ožkos ir trys avinai’, kuris pagal standartinę Biblijos tekstą atitinkamai turi būti toks: *buzov uč jašar, da èčki uč jašar, da kočchar uč jašar* ‘treiğę telyčią, treiğę ožką, treiğę aviną’. Kai vienas žmogus – vertėjas ir tuo pačiu kopijuotojas – ilgai dirba versdamas ir rašydamas tekstą, tokio pobūdžio netikslumai vertimų rankraščiuose yra pateisinami ir neturėtų būti kritikuojami. Redaguojant šią knygą buvo svarbu nebedauginti netikslumų, kuriuos pavyko aptikti.

Kaip jau buvo minėta, lyginant karaimišką Simchos vertimą su standartiniu Biblijos tekstu išaiškėjo, kad keliasdešimtyje versetų vertėjas nutolo nuo pažodinio vertimo ir papildė Biblijos tekstą savo paaiškinimais. Tuo atveju, kai papildymai reikšmingai skyrėsi ne tik nuo standartinio Biblijos teksto, bet ir nuo kitų vertimų į karaimų

7 Henderson, Ebenezer. 1826. *Biblical researches and travels in Russia; including a tour in the Crimea and the Passage of the Caucasus: With observations on the state of the Rabbinical and Karaite Jews, and the Mohammedan and pagan tribes, inhabiting the southern provinces of the Russian Empire*. London: James Nisbet.

kalbą, pasirinkome vertimą, artimesnį standartiniam tekstui. Svarbu pabrėžti, kad visi šie pakeitimai padaryti remiantis kitais esamais vertimais, t. y. rengiant tekstą nebuvo mėginama iš naujo versti, o pirminiai Simchos vertimai pateikti šios knygos priede.

Stengtasi, kad aukščiau aptarti ir kiti panašūs netikslumai šiame leidime būtų ištaisyti remiantis mums žinoma moksline literatūra, esamais Biblijos komentarais ir vėlesniais rankraščiniais Penkiaknygės vertimais į karaimų kalbą. Šiuo požiūriu ypač pravertė keturi rankraščiai. Pirmasis – tai minėtasis Simchos, Chananelio sūnaus, 1722 m. vertimas. Antrasis – XIX ir XX a. sandūros iškilau dvasininko, bibliinių knygų vertėjo ir kopijuotojo Zevuluno, Chananijos Rojeckio sūnaus (g. tarp 1842 ir 1844 m., mir. 1923 m.), Penkiaknygės ir Vėlyvųjų pranašų vertimo rankraštis, saugomas Lietuvos mokslų akademijos Vrublevskių bibliotekoje (F305–01). Trečiasis – garbaus karaimų dvasininko ir religinės literatūros vertėjo, labiausiai, bene, nusipelnusio tuo, kad žymiai praplėtė karaimų kalbos vartoseną liturgijoje, Ješujos Josefo Mordkovičiaus (1804–1882) Penkiaknygės vertimas į karaimų kalbos Haličo dialektą. Ketvirtasis – XVIII a. visas Senojo Testamento (išskyrus Pirmąją ir Antrąją Metraščių knygas) vertimo į Krymo karaimų kalbą rankraštis, saugomas Kembridžo universiteto bibliotekoje (BSMS 288). Svarbu, kad be aukščiau minėtų keturių rankraščių vertinga lyginamąja medžiaga taip pat buvo Zacharijaus Mickievičiaus ir Elijahu Rojeckio redaguotas Pradžios knygos spaudinys, išleistas Vilniuje 1889 m.⁸

8 Mitskevits', Zekharyah & Ro'etski, Eliyahu (red.). 1889. *Sefer Hamishah Humshe Torah meturgam le-lashon Qedari li-Vene Miqra Kodesh ha-murgetet be-fi kehilot ha-Qara'im ha-darim bi-gelilot Rusya. Chamiša chumše tora, t. e., p'jatiknižie vetchago zavėta, perevedennoe na karaimskoe narėčie posredstvom"* Zacharija Michajlova Miceviča i Il'ja Isaeva Roekago. Vil'na: Tipografija Fina, Rozenkranca i Šrift-zetcera.

Čia dar pravartu pažymėti, kad redaguojant Simchos vertimą pagal aukščiau nurodytus šaltinius trumpos jo paliktos hebrajiškos frazės buvo pakeistos karaimiškais atitikmenimis. Tai padaryta keliuose versetuose. Pvz., sakinio fragmente *Su ja kalbėjusį Viešpatį ji taip pavadinė: „Tu esi Matymo Dievas“* (Pr 16:13) Viešpaties apibūdinimas 1722 m. rankraštyje rašomas hebrajiškai, o šiame leidinyje, kad būtų suprantamiau, pateikiamas karaimiškas atitikmuo. Vis dėlto keliuose vietose karaimiškame tekste palikti hebrajiški terminai, bet tik tais atvejais, kai jie nebuvo išversti jokiame kitame karaimiškame vertime. Pavyzdžiui, toks specifinis terminas yra *gid hanaše* – ‘sėdimasis nervas’ arba ‘išijo raumuo’ (Pr 32:32).

Žemiau pateikiamas sąrašas versetų, kuriuose buvo būtini redakciniai patikslinimai:

KNYGA	VERSETAI
Pirmoji (Pr)	1:6, 1:7, 1:8, 1:14, 1:15, 1:17, 1:20, 2:8, 2:18, 2:20, 3:1, 3:16, 4:15, 4:18, 4:23, 4:24, 6:14, 10:21, 12:19, 15:1, 15:9, 15:15, 16:13, 17:18, 19:6, 20:16, 21:18, 24:55, 27:13, 27:19, 27:25, 27:31, 27:33, 27:45, 28:11, 28:17, 28:22, 29:18, 30:37, 31:32, 32:22, 33:12, 34:23, 35:13, 35:20, 37:2, 37:3, 37:8, 37:13, 37:27, 37:32, 38:5, 38:29, 42:1, 43:14, 45:5, 45:12, 45:19, 46:4, 47:3, 47:10, 47:24, 47:26, 48:11, 49:4, 49:9, 49:15, 49:16, 50:10
Antroji (Iš)	1:11, 2:17, 6:8, 7:20, 9:7, 9:14, 9:29, 9:30, 10:12, 10:13, 10:21, 12:6, 12:22, 12:42, 13:3, 13:14, 14:7, 14:20, 14:21, 15:13, 15:14, 17:16, 18:8, 18:16, 19:13, 19:18, 19:19, 19:24, 20:2, 20:17, 20:22, 21:6, 21:8, 22:2, 22:4, 22:15, 24:11, 25:10, 25:17, 25:23, 25:25, 25:29, 25:37, 25:38, 26:14, 26:16, 26:24, 26:31, 27:1, 27:8, 27:18, 30:2, 30:9, 30:13, 30:24, 30:26, 31:15, 31:17, 32:5, 32:16, 32:34, 33:13, 34:22, 35:22, 35:23, 36:15, 36:29, 37:1, 37:10, 37:16, 37:25, 38:1, 38:18, 38:25, 39:3, 39:14, 40:2, 40:25, 40:38
Trečioji (Kun)	1:4, 1:15, 1:17, 2:14, 4:26, 5:1, 5:8, 6:7, 7:16, 7:27, 8:6, 8:9, 8:20, 8:24, 9:23, 10:1, 10:3, 10:6, 11:10, 11:13, 11:29, 11:43, 13:45, 13:51, 13:57, 15:3, 16:21, 17:10, 18:10, 20:14, 20:18, 20:20, 20:21, 23:2, 23:17, 23:24, 23:30, 23:40, 23:42, 23:43, 24:8,

KNYGA	VERSETAI
	25:23, 25:27, 25:30, 25:33, 25:46, 25:50, 25:52, 26:1, 26:13, 26:34, 26:39, 26:44, 27:18, 27:23, 27:25, 27:27, 27:34
Ketvirtoji (Sk)	1:10, 2:9, 2:16, 2:24, 2:31, 3:24, 3:30, 3:32, 3:35, 3:47, 4:6, 4:7, 5:17, 6:2, 7:13, 7:19, 7:20, 7:25, 7:26, 7:31, 7:32, 7:37, 7:38, 7:43, 7:44, 7:49, 7:50, 7:55, 7:56, 7:61, 7:62, 7:67, 7:68, 7:73, 7:74, 7:79, 7:80, 7:89, 9:13, 11:22, 11:25, 11:31, 12:13, 13:21, 13:22, 13:24, 14:8, 14:15, 14:20, 14:30, 15:29, 16:5, 18:13, 18:16, 18:26, 19:6, 20:12, 20:24, 21:20, 21:24, 21:30, 22:6, 22:11, 23:7, 23:20, 23:22, 23:23, 23:28, 24:4, 24:8, 24:14, 24:16, 25:4, 26:10, 26:51, 27:12, 27:14, 28:10, 29:39, 31:9, 31:50, 32:11, 32:26, 33:16, 33:33, 33:44, 33:47, 33:48, 33:49, 34:8, 34:11, 34:23, 34:24, 34:25, 34:26, 34:27, 34:28, 35:10, 35:23, 35:31
Penktoji (Įst)	1:2, 1:7, 1:16, 1:23, 1:43, 2:23, 3:11, 3:24, 4:1, 4:7, 4:16, 4:29, 4:43, 5:10, 5:26, 5:29, 5:31, 6:9, 7:9, 10:17, 11:20, 12:7, 12:17, 12:18, 13:5, 13:9, 14:5, 14:7, 14:8, 15:14, 15:17, 15:20, 16:5, 16:10, 17:8, 17:15, 17:18, 18:11, 20:19, 21:23, 22:3, 28:20, 28:25, 28:35, 28:38, 28:41, 28:42, 28:54, 28:56, 29:19, 29:27, 30:2, 30:3, 30:6, 30:14, 30:18, 30:20, 31:26, 32:5, 32:12, 32:24, 32:35, 32:37, 32:38, 32:39, 32:41, 32:43, 32:51, 33:2, 33:3, 33:5, 33:6, 33:8, 33:9, 33:10, 33:11, 33:18, 33:19, 33:21, 33:24, 33:25, 33:26, 33:29, 34:3

Tačiau taip pat reikia pažymėti, kad daugeliu atvejų, nepaisant aiškiai matomų standartinio hebrajiškos Biblijos teksto ir karaimiško vertimo neatitikimų, tekstas nebuvo keičiamas. Taip būta tada, kai kituose karaimiškuose vertimuose pasitaikė panašios ar tokios pat teksto nuokrypos (tie neatitikimai traktuotini kaip dalis vertimo tradicijos), arba kai vertimas, nepaisant poetiškumo, gerai perteikė biblinį turinį. Geru pavyzdžiu čia gali būti šie versetai: Kun 19:18, 19:34, 24:12; Sk 20:13; Įst 7:10, 32:10, 33:12, 33:27 ar Įst 33:29.

Fonetinis vertimo pavidalas buvo pritaikytas prie šiuolaikinio tarimo, kad archajiškas skambesys netrukdytų skaityti. Taip pat suvienodinta rašyba žodžių, kurie vertime buvo parašyti skirtingai. Pvz., žodis *‘žvaigždė’* tekste buvo rašomas *jolduz* ir *julduz*, šiame leidinyje vartojama tik minėta antroji forma. Buvo keli atvejai, kai žodžio rašyba

buvo pakeista, nes palikus taip, kaip buvo parašyta vertėjo, šiandieniam skaitytojui ji atrodytų nenatūrali. Pvz., *jyštyrma* ‘rinkti, kaupiti’ pakeista į *ištyrma*; vietoje formų *jip* ‘siūlas’, *jipiak* ‘silkas’, *jipkei* ‘purpurinis’ atitinkamai pavartoti *ip*, *ipiak*, *ipkei*; žodis *jmyrmtka* ‘kiaušinis’ pakeistas į *jumurtcha*; žodis *juriak* ‘širdis’ rašomas *ūriak*; vietoje *ūndiamia* ‘šaukti, kviesti’ – *īndiamia*; vietoje *karban* ‘auka’ pavartotas *kurban*. Gana retais atvejais seniai pamiršti žodžiai pakeisti suprantamesniais atitikmenimis, vartojamais vėlyvesniuose rankraščiuose.

Kalbant apie karaimų kalbos raidą, regis, daugiausia pasikeitimų, lėmusių gramatinių afiksų (priesagų) skambesį, yra susiję su veiksmažodžių kaitymo paradigma. Redaguojant tekstą teko spręsti kelis su tuo susijusius sudėtingus uždavinius. Pirminės vertėjo vartotos gramatinės konstrukcijos, kurios tebėra suprantamos šių dienų skaitytojui, yra išsaugotos. Išimtį sudaro čia gana retai pasitaikanti pliuskvamperfekto forma su galūne *-bedi* (kilusi iš ankstesnės formos *-p ēdi*) ir esamojo tęstinio laiko su galūne *-a-dyr*. Nepaisant to, kad šios dvi gramatinės kategorijos šiandien nebevartojamos, keliose vietose tokios veiksmažodžių formos paliktos, nes konkrečiame kontekste jos buvo itin reikšmingos ir sąlygojo naratyvą. Iš tikrųjų tos formos randamos visuose mums žinomuose karaimiškuose Penkiaknygės vertimuose. Dar reikėtų pridurti, kad čia išsaugotos retos, bet vis dar suprantamos vadinamosios galimumo formos, pvz., žodyje *jenialmiadi* ‘negalėjo jo įveikti’ (Pr 32:25).

Atsižvelgiant į iškilmingą Biblijos toną, buvo vengta trumpinti kai kuriuos sudurtinius veiksmažodžius. Pvz., archajiškas *tynlasajedij* ‘jei būtum klausęs’ pakeistas į *tynlasa ēdij* sąmoningai vengiant šnekamojoje kalboje vartojamos (irgi taisyklingos) formos *tynlasajdyj*. Tuo tarpu didesnių pakeitimų sulaukė tos gramatinės formos, kurios yra labai archajiškos, bet turi šiuolaikiškus atitikmenis. Pavyzdžiui, į šią grupę pateko būsimąjo laiko formos, sudarytos kaip *juriur sien* ‘vaikščios’ ir pakeistos šių dienų atitikmeniu (šiuo atveju *juriursin*) arba dalyvių formos su galūne *-dohan* ir su galūne *-dohač*, kurie šiandien

skamba *-dohon ir -dohoč*. Gramatinės konstrukcijos, kuriose vertėjas pavartojo dalelytę *čoch*, pakeistos suprantamesniais atitikmenimis, vartojamais kituose rankraščiuose. Simchos vertimas yra bene vienintelis karaimiškas tekstas, kuriame ši dalelytė (vartojama kitose tiurkų kalbose) buvo aptikta.

Keliose vietose netikslumai afiksuose liko nepakeisti, pvz., galūnėje *-tyr, -ty*, tad tekste rasime ir formą *jochtu 'nėra'*, ir *jochtur 'nėra'*.

Buvo labai svarbu sutvarkyti teksto skyrybos ženklus. Karaimų religiniuose rankraštiniuose tekstuose, parašytuose hebrajų rašmenimis, beveik nėra skyrybos ženklų, o Biblijos vertimuose buvo vartojami tik ženklai, rodantys atskiro verseto pabaigą. Patys versetai nebuvo skaidomi į mažesnius teksto vienetus, t. y. į sakinius ar šalutinius sakinius. Be to, dėl kabučių stokos buvo sunku atsekti, kas dialoge sako vieną ar kitą sakinį. Todėl skyrybos ženklai buvo sudėti taip, kad padėtų logiškai skaityti tekstą, o šiam leidimui tuo tikslu pasinaudota Biblijos vertimais į kitas kalbas – pirmiausia į lenkų, anglų ir vengrų. Šio uždavinio nepalengvino faktas, kad karaimų kalbos skyrybos taisyklės šiandien dar nėra įtvirtintos.

Rengdami šį leidinį spaudai naudojome karaimų kalbos rašyba, vartojama vyresniojo dvasininko Mykolo Firkovičiaus (1924–2000) sudarytuose maldynuose⁹ ir vėlesniais dr. Halinos Kobeckaitės parengtame Jobo knygos leidime 2019 m.¹⁰ padarytais papildymais. Ypač daug dėmesio skirta hebrajiškų tikrinių vardų rašybai. Čia buvo vadovautasi tyrimais, nagrinėjančiais, kaip hebrajiškus

9 Firkovičius, Mykolas (red.). 1998. *Karaj diñliarniñ jalbarmach jergialiari. 1 bitik. Ochumach üčiün kieniesada.* | *Karaimų liturginis maldynas. 1 knyga. Pamaldoms kenesoje.* Vilnius: Baltos Lankos; Firkovičius, Mykolas (red.). 1999. *Karaj diñliarniñ jalbarmach jergialiari. 2 bitik. Ochumach üčiün adiet vahdalarynda.* | *Karaimų liturginis maldynas. 2 knyga. Apeigų maldos ir giesmės.* Vilnius: Baltos Lankos.

10 Kobeckaitė, Halina. 2019. *Ijov. Jobo Knyga. Kniga Ioba.* Trakai: Lietuvos karaimų religinė bendruomenė.

žodžius taria karaimai, kurie prieš daugelį metų to mokėsi religinėje mokykloje.¹¹

Kai kurie sudėtingesni posakiai paaiškinti šio leidinio pabaigoje esančiame žodynėlyje.

Šio leidinio pabaigoje spausdinamas glaustas metinio atskirų Penkiaknygės fragmentų skaitymo ciklo aprašas. Jame pateikiama informacija, kurią liturginio kalendoriaus savaitę reikia skaityti atitinkamą fragmentą, o tekste karaimų kalba romėnišku skaitmeniu pažymėta kiekvieno jų pradžia.

Remiantis didžiuliu dr. Halinos Kobeckaitės žinių ir patirties багаžu su ja buvo nuodugnai konsultuojamasi ruošiant spaudai visą Penkiaknygės vertimo tekstą. Jos tikslų pastabų ir dėmesingos korektūros dėka pasisėkė ištaisyti daugybę rašybos klaidų ir pasenusius žodžius, posakius bei gramatines formas pakeisti atitikmenimis, kurie geriau suprantami kalbantiems šiandien šiuolaikiška karaimų kalba.

Michał Németh

Į lietuvių kalbą vertė

Halina Kobeckaitė

11 Harviainen, Tapani. 2013. Karaite pronunciation traditions: Modern. – Khan, Geoffrey et al. (red.). *Encyclopedia of Hebrew language and linguistics*. Tom 2. Leiden, Boston: Brill: 453–457; Machcińska, Małgorzata. 2015. *Lieszon hak-kodiesz. Zagadnienia pisowni i wymowy hebrajszczyzny Karaimów polsko-litewskich*. [= *Prace Karaimoznawcze* 3]. Poznań: Katedra Studiów Azjatyckich; Muchowski, Piotr. 2017. *Hebrajszczyzna karaimska. 'Święty język' Karaimów polskolitewskich*. – Muchowski, Piotr / Tomal, Maciej / Witkowski, Rafał. 2017. *Karae Edom. Studia nad historią i kulturą Karaimów I Rzeczypospolitej*. [= *Prace Karaimoznawcze* 8]. Poznań: Katedra Studiów Azjatyckich: 274–299.

Skróty

ar.	= arabski
arch.	= archaiczny
heb.	= hebrajski
kar.	= karaimski
Kpł	= Księga Kapłańska
Lb	= Księga Liczb
l.mn.	= liczba mnoga
łac.	= łaciński
mong.	= mongolski
pers.	= perski
pl. t.	= <i>plurale tantum</i>
pol.	= polski
postp.	= postpozycja, poimek
Pwt	= Księga Powtórzonego Prawa
Rdz	= Księga Rodzaju
ros.	= rosyjski
rus.	= ruski
słow.	= słowiański
suf.	= sufiks
ukr.	= ukraiński
Wj	= Księga Wyjścia

Santrumpos

ar.	= arabų
arch.	= archaikiškas
dgs.	= daugiskaita
Iš	= Išėjimo knyga
Įst	= Pakartoto Įstatymo knyga
heb.	= hebrajų
kar.	= karaimų
Kun	= Kunigų knyga
len.	= lenkų
lot.	= lotynų
mong.	= mongolų
pers.	= persų
pl. t.	= <i>plurale tantum</i>
postp.	= postpozicija
Pr	= Pradžios knyga
Sk	= Skaičių knyga
slav.	= slavų
rus.	= rusų
rusén.	= rusėnų
suf.	= sufiksas
ukr.	= ukrainiečių

Pięcioksiąg

Penkiaknygė

Księga Rodzaju

Pradžios knyga

I

I ¹ Ęnk bařtan jaratty Tieńri ořol ol kiokliarni da ořol ol jerni. ² Da ol jer ědi vieriań da boř, da karanylych juźliari uřtiunia darjanyn, da jeli Tieńrińiń řuvuldar ědi juźliari uřtiunia ol suvlarnyn. ³ Da ajtty Tieńri: „Bolsun jarych!”, da boldu jarych. ⁴ Da kiordiu Tieńri ořol ol jarychny, ki jachřydy. Da ajrardy Tieńri arasyna ol jarychnyn da arasyna ol karanylychnyn. ⁵ Da atady Tieńri jarychka „kiuń”, da karanyha atady „kiećia”. Da boldu ińgir, da boldu tan: bir kiuń. ⁶ Da ajtty Tieńri: „Bolsun avlachlych ortasynda ol suvlarnyn, da bolsun ajyruvću arasyna suvlarnyn suvlar byla!”. ⁷ Da kyldy Tieńri ořol ol avlachlychny, da ajrardy arasyna ol suvlarnyn, ki ařhartyn avlachlychka, da arasyna ol suvlarnyn, ki johartyn avlachlychka, da boldu alej. ⁸ Da atady Tieńri avlachlychka „kiokliar”. Da boldu ińgir, da boldu tan: ěkińći kiuń. ⁹ Da ajtty Tieńri: „Jumulsunlar ol suvlar tiubiuńdiań ol kiokliarniń bir orunha da kioriuńsiuń ol kuru!”. Da boldu alej. ¹⁰ Da atady Tieńri kuruha „jer” da jumulmahyna ol suvlarnyn atady „tieńgizliar”, da kiordiu Tieńri ki jachřydy. ¹¹ Da ajtty Tieńri: „Jařartsyn ol jer jař ot kiogioť urluch ětiuvćiu urluch, jemiř ahaćy kyluvću jemiř, džynsy sajyn, ki urluhu anyn anda ol jer uřtiunia!”. Da boldu alej. ¹² Da čyhardy ol jer jař ot, kiogioť urluch ětiuvćiu urluch džynsy sajyn, da ahać kyluvću jemiř ki urluhu anyn anda, džynsy sajyn. Da kiordiu Tieńri, ki jachřydy. ¹³ Da boldu ińgir, da boldu tan: ućiuńćiu kiuń. ¹⁴ Da ajtty Tieńri: „Bolsun jarychlar avlachlyhynda ol kiokliarniń ajyrma arasyna ol kiuńniuń da arasyna ol kiećianiń, da bolsunlar

biełgiliargia da vahdalarha da kiurliargia da jyllarha. ¹⁵ Da bolsunlar jarychlychlarha avlachlyhynda ol kiokliarniń, jarych  tmia ol jer  stiu-
nia!“. Da boldu alej. ¹⁶ Da kyldy Tieńri ošol  ki ol ullu jarychlychlarny:
ošol ol ullu jarychlychny  rkli nmiaginia ol kiunńiuń, da ošol ol kiči
jarychlychny  rkli nmiaginia ol kiečianiń, da ošol ol julduzlarny. ¹⁷ Da
bierdi alarny Tieńri avlachlyhynda ol kiokliarniń, jarych  tmia ol jer
 stiuńia, ¹⁸ da  rkli nmi  kiunńiuń da kiečia byla, da ajyrma arasyna ol
jarychnyn da arasyna ol karanhlychnyn. Da kiordiu Tieńri, ki jach-
šydy. ¹⁹ Da boldu ińgir, da boldu tan: da diortiuńciu kiun. ²⁰ Da ajtty
Tieńri: „Kozlasyńlar ol suvlar kozlamahyn tiri džannyn, da kuš  chcha-
lasyn ol jer  stiuńia juvuch avlachlyhynda ol kiokliarniń!“. ²¹ Da jaratty
Tieńri ošol ol adždahalarny ol ullularny da ošol ol bar tiri džanny ol
tiebrianiadohonu, ki kozladylar ol suvlar džynslary sajyn da ošol bar
ol kanatly kušnu džynsy sajyn, da kiordiu Tieńri, ki jachšydy. ²² Da
alhyšlady alarny Tieńri, ajtadohoč: „Jajlyjyz da artyjyz da tolturujuz
ošol ol suvlarny tieńgižliardia da ol kuš artsyn jerdia“. ²³ Da boldu
ińgir, da boldu tan: biešińči kiun. ²⁴ Da ajtty Tieńri: „Čyharsyn ol jer
tiri džan džynsy sajyn tuvarda, komuzda, kijigiń jerniń džynsy sajyn!“.
Da boldu alej. ²⁵ Da jaratty Tieńri ošol kijigiń ol jerniń džynsy sajyn,
da ošol ol tuvarny džynsy sajyn, da ošol bar komuzun ol jerniń džyn-
sy sajyn. Da kiordiu Tieńri, ki jachšydy. ²⁶ Da ajtty Tieńri: „Jaratajych
adam susumuz byla uchšašymyzha kioria, da  rkli sińliar balyhynda
ol tieńgižniń da kušunda ol kiokliarniń da tuvarda da bar ol jerdia
da bar ol komuzda ol tiebrianiadohon ol jer  stiuńia!“.²⁷ Da jaratty
Tieńri ošol ol adamny susu byla, susu byla malachnyn jaratty any,  -
kiakni da tišini jaratty alarny. ²⁸ Da alhyšlady alarny Tieńri, da ajtty
alarha Tieńri: „Jajlyjyz, da artyjyz, da tolturujuz ošol ol jerni, da tu-
tuvlanyjyz anda, da  rklianijiž balyhynda ol tieńgižniń da kušunda
ol kiokliarniń da bar tiridia ol tiebrianiadohon ol jer  stiuńia“. ²⁹ Da
ajtty Tieńri: „Muna, bierdim sižgia ošol bar kiogiońniu urluchlavču-
nu urluch, ki južliari  stiuńia bar ol jerniń, da ošol bar ol ahačny, ki
anda, jemiš ahačy urluchlavču urluch: sižgia bolsun jemgia; ³⁰ da bar

kijiginia ol jerniń, da bar kušuna ol kiokliarniń, da bar tiebrianiado-honha ol jer ũstiunia, ki anda tiri džan: ošol bar ješilligĩn kiogioťniuń jemgia!”. Da boldu alej. ³¹ Da kiordiu Tieńri ošol barča, nie ki jaratty, da, muna, jachšydy astry. Da boldu inġir, da boldu tan: ol altynčy kiuń.

2 ¹ Da tiugiańdiliar jaratylmachlary ol kiokliarniń da ol jerniń da bar jyjynlarynyn. ² Da tiugialliadi Tieńri ol jedińči kiuńdia išiń öziuniuń, ki kyldy, da kaldy ol jedińči kiuńdia bar išińdiań öziuniuń, ki kyldy. ³ Da alhyšlady Tieńri ošol ol jedińči kiuńniu, da aziž étti any, ki anda kaldy bar išińdiań ki jaratty Tieńri. ⁴ Bulardylar tuvmušlary ol kiokliarniń da ol jerniń jaratylhanlarynda jaratchan kiuńdia Adonaj Tieńri jerni da kiokliarni. ⁵ Da bar tieriagi ol tiuźniuń burun bolmas-tan jerdia, da bar kiogiotiu ol jerniń burundan biťti, ki javdurmady Adonaj Tieńri jamhur ol jer ũstiunia, da adam joch édi išliamia ošol ol jerni. ⁶ Da myhla kiotiuriuliur édi ol jerdiań, da suharyr édi ošol bar juźliariń ol jerniń. ⁷ Da jaratty Adonaj Tieńri ošol ol adamny toprach ol jerdiań, da ũrdiu burnuna nafstyn tirlikliń, da boldu ol adam tiri džanha. ⁸ Da mizrach sartyn ornatty Adonaj Tieńri tieriak bah-bostanda, da kojdu anda ošol ol adamny, ki jaratty. ⁹ Da biťtirdi Adonaj Tieńri ol jerdiań bar suchlančy ahačny kioriumgia da jachšyny jemgia da ahačyn ol tirlikliń ortasynda ol bahnyn da ahačyn ol biľmiakniń jachšyny da jamanny. ¹⁰ Da öziań čyhar édi bostandan suharma ošol ol bahny, da andan ajrylyr édi, da bolur édi diort bašlarha. ¹¹ Aty ol birniń Pišon. Ol édi ol kuršavču ošol bar jerniń Chavilanyń, ki andady ol altyn. ¹² Da altyny ol jerniń jachšydy, andady ol indži tiubiu da ol šoham tašy. ¹³ Da aty ol ékińči öziańniń Gichon. Ol édi ol kuršavču ošol bar jeriń Kušnun. ¹⁴ Da aty ol ũčiuńčiu öziańniń Chiddiekieľ. Ol édi ol baruvču mizrachyna Aššurnun, da ol diortiuńčiu öziań oldu Pierat. ¹⁵ Da aldy Adonaj Tieńri ošol ol adamny da kojdu any bah-bostanda, išliamia any da saklama any. ¹⁶ Da zynharlady Adonaj Tieńri ol adamha, ajtadohoč: „Bar ahačyndan ol bahnyn: jemišliariń ašama ašahyn. ¹⁷ Vale jemišindiań ahačynyn biľmiakniń jachšyny da

jamanny: ašamahyn andan, ki ašahan kiuniujdia andan ölium borč-lu bolursyn!“. ¹⁸ Da ajtty Adonaj Tieñri: „Jachšy tiuviuldiu bolma ol adamha jalhyzha. Kylajym anar bolušluch ušejdohon anar“. ¹⁹ Da jaratty Adonaj Tieñri ol jerdiañ bar kijigiñ ol jerniñ da ošol bar kušun ol kiokliarniñ, da kieltirdi ol adamha bachma, nie atar anar. Da bar tiri džan: ki atasa édi anar ol adam at, ol édi aty anyn. ²⁰ Da atady ol adam atlar bar ol tuvarha da kušuna ol kiokliarniñ da bar kijiginia ol tiužniuiñ, da adam öziunia tapmady bolušluch ušejdohon anar. ²¹ Da saldy Adonaj Tieñri katy juku ol adam üštiunia, da juklady, da aldy birni kaburhalarýndan anyn, da bieكليadi ét byla anyn ornuna. ²² Da kondardy Adonaj Tieñri ošol ol kaburhany, ki aldy ol adamdan, bolma katyn, da kieltirdi any ol adamha. ²³ Da ajtty ol adam: „Bu éndi ol juriušliu siuviakti siuviakliarimdiañ da guftu gufumdan. Bunar indialir „katyn“, ki kišidiañ alyndy bu“. ²⁴ Anyn üčiuñ kiemišiad i kiši atasyn da anasyn, da jabašady katynyna, da boladylar bir gufcha. ²⁵ Da édiliar éksiliari-die jalanhačlar, ol adam da katyny anyn, da ujalmas édiliar.

3 ¹ Da ol jylan édi ustatrach bar kijigiñdiañ ol tiužniuiñ, ki jaratty Adonaj Tieñri, da ajtty ol katynha: „Chotia ki ajtty Tieñri, ašamajyz bar jemišindiañ ahačynyn ol bahnyn?“. ² Da ajtty ol katyn ol jylanha: „Jemišindiañ ahačynyn ol bahnyn ašejbyz. ³ Da jemišindiañ ol ahačynyn ki ortasynda ol bahnyn, ajtty Tieñri: „Ašamajyz andan da tijmiajiz anar, mahat öliarsiz““. ⁴ Da ajtty ol jylan ol katynha: „Ölmia ölmiašsiz. ⁵ Ki biliadi Tieñri, ki ašahan kiuniujuzdia andan, da ačyllylar kiožliarijiz, da bolursyz malachlar kibik biliuvčuliar jachšyny da jamanny“. ⁶ Da kiordiu ol katyn, ki jachšydy ol ahač jemgia, da ki kiusiañčlidi ol kiožliargia, da suklančydy ol ahač anlama, da aldy jemišindiañ da ašady, da bierdi dahyn érinia-die birgiasinia, da ašady. ⁷ Da ačyldylar kiožliari éksiliariniñ-die, da bildiliar, ki jalanhačtylar alar, da tiktiliar japrahyn indžirlikniñ, da kyldylar öžliarinia fartuchlar. ⁸ Da ešittiliar ošol üniuñ Adonajnyn Tieñriniñ juriujdohonnu bahda jeli vachtynda ol kiuñniuiñ, da jašyndy ol Adam da katyny anyn alnyndan

Adonaj Tieńriniń ortasynda ahačynyn ol bahnyn. ⁹ Da čahyrdy Adonaj Tieńri ol Adamha da ajtty anar: „Kajdasyn?”. ¹⁰ Da ajtty ol Adam: „Ošol üniujniu ešitim bahda da korchtum, ki jalanhačtyr mień, da jašyndym”. ¹¹ Da ajtty Tieńri: „Kim anlatty saja, ki jalanhačtyr sień? Ol ahačtan-me ašadyj, ki zynharladym saja ašamascha andan?”. ¹² Da ajtty ol Adam: „Ol katyn, ki bierdij katymda – ol bierdi maja jemišindiań ol ahačnyn, da ašadym”. ¹³ Da ajtty Adonaj Tieńri katynha: „Nie bu kyldyj?”. Da ajtty ol katyn: „Ol jylan jelđiadi mieni, da ašadym”. ¹⁴ Da ajtty Adonaj Tieńri jylanha: „Anyn üčiuń, ki kyldyj bunu, karhyšlyrachtyrsyn bar ol tuvardan da bar kijigińdiań ol tiužniuiń, karnyj üstiunia juriursyn da toprach ašarsyn bar tirlik kiuińliarijdia. ¹⁵ Da dušmanlych kojarmyn areja da arasynda ol katynynyn, da arasynda urluhujnun da arasynda urluhunun. Ol vatyr sieni bašcha, da sień tišliarsin any sohančyhyndan”. ¹⁶ Ol katynha ajtty: „Arttyrma arttyrmyryn kyjynjny da chamilalyhyjny. Kyjyn byla tioriaršin ulanlar, da ərkińdia ərjiniń kiusiańčliarij, da ol ərklanir sieńdia”. ¹⁷ Da Adamha ajtty: „Ki tynladyj sioziunia katynjnynda da ašadyj ol ahačnyn jemišindiań, ki zynharladym saja, ajtadohoč „Ašamahyn andan!”, karhyšly bolur ol jer sieniń sibbejdan, kyjyn byla ašarsyn bitišin anyn bar tirlik kiuińliarijdia. ¹⁸ Da tiegianiak da kičitkiań öštiuriur saja, da ašarsyn ošol kiogiotiuń ol tiužniuiń. ¹⁹ Tieri byla burnujnun ašarsyn öťmiak kajtchanyja diejiń ol jergia, ki andan alyndyj, ki toprachtyr sień, da toprachka kajtyrsyn”. ²⁰ Da atady ol Adam atyn katynynyn Chavva, ki ol eđi anasy bar tiriniń. ²¹ Da kyldy Adonaj Tieńri Adamha da katynyna anyn tierili kioľmiakliar da kijdirdi alarha. ²² Da ajtty Adonaj Tieńri: „Muna, ol adam boldu bir kibik biždiań, biľmia jachšyny da jamanny. Da haliginia, mahat sunar kolun da alyr dahyn ahačyndan ol tirlikniń, da ašar da tiri bolur dunjaha diejiń!”. ²³ Da siurdiu any Adonaj Tieńri bah bostandan, išliamia ošol ol jerni, ki alyndy andan. ²⁴ Da siurdiu ošol ol adamny da tochtatty kiuiń tuvušu sartyn bostanha ošol ol kieruvimni, da ošol itisiń ol kylyčnyn ol ajlandohonnu, saklama ošol jolun ahačynyn ol tirlikniń.

4 ¹ Da ol Adam biłdi ošol Chavvany katynyn, da chamila boldu da tioriadi ošol Kajiñni, da ajtty: „Bar éttim kiši bujruhundan Adonajnyn”. ² Da arttyrdy tioriamia ošol karyndašyn anyn, ošol Heviełni. Da édi Hevieł koj kiutiuvčiu, da Kajiñ édi jer išliavčiu. ³ Da édi ache-rińdiań zamanlarnyn, da kiełtirdi Kajiñ jemišińdiań ol jerniń tirkki Adonajha. ⁴ Da Hevieł kiełtirdi dahyn ol-de tunhučlaryndan kojunun da javlaryndan alarnyn, da kajyryldy šečinasy Adonajnyn kabul étmia Heviełni da tirkisiń anyn. ⁵ Da Kajińgia da tirkisinia anyn kajyrylma-dy, da ačuv boldu Kajińgia astry, da tiuštiuliar južliari anyn. ⁶ Da ajtty Adonaj Kajińgia: „Niek ačuv boldu saja, da niek tiuštiuliar južliarij?” ⁷ Muna, égier tiuziatšieš išliarijni, bolalysyn kiotiurmia južliarijni. Da égier tiuziatmiasieš, éšiktia jazyč jatady, da saja özialiańmiagi anyn, da sień érkliańirsiń anda”. ⁸ Da jaman sahyš étti Kajiñ Hevieł karyndašy uštiunia. Da édi bolhanlarynda tiuždia, da turdu Kajiñ Hevieł karyndašy uštiunia da ōłturiu any. ⁹ Da ajtty Adonaj Kajińgia: „Kaj-dady Hevieł karyndašyj?” Da ajtty Kajiñ: „Bilmijmiń. Saklejmyń-me karyndašymny mien?” ¹⁰ Da ajtty Tienri: „Nie kyldyj? Avazy kanla-rynyn karyndašyjnyn firjat étiadiliar maja ol jerdiań. ¹¹ Da haliginia karhyšlyrachsyn sień ol jerdiań, ki ačty ošol avzun alma ošol kanlaryn karyndašyjnyn kolujdan. ¹² Ki išliasieš ošol ol jerni, arttyrmasty bier-mia kiučiuń ōziuniuń saja. Biurialiuvčiu da tiuńkieliuvčiu bolursyn jerdia”. ¹³ Da ajtty Kajiñ Adonajha: „Ulludu jazyhym bošatmaktan. ¹⁴ Muna, siurduj mieni biugiuń južliari uštiuńdiań ol jerniń, da alnyj-dan jašynymyn. Da bolurmyn biurialiuvčiu da tiuńkialiuvčiu jerdia, da bolhej bar tabuvču mieni ōłtiuriur mieni”. ¹⁵ Da ajtty anar Adonaj: „Anyn učiuń bar ōłtiuriuvčiu Kajiñni jedi anča oč alynyn”. Da kojdu Adonaj Kajińgia biełgi, ōłtiurmiaškia any bar tabuvčusu anyn. ¹⁶ Da čychty Kajiñ alnyndan Adonajnyn, da olturdu jerińdia Nodnun, utu-rusuna bostannyn. ¹⁷ Da biłdi Kajiñ ošol katynyn, da chamila boldu da tioriadi ošol Chanochnu, da édi kondaruvču šahar, da atady atyn ol šaharnyn aty kibik uvlunun: Chanoch. ¹⁸ Da tuvdu Chanochka ošol Irad, da Irad tuvdu ošol Miechujaełni, da Miechujaeł tuvdu

ošol Mietušaėlni, da Mietušaėl tuvduardu ošol Lamiechni. ¹⁹ Da aldy ōziunia Lamiech ěki katynlar. Aty ol birisiniė Ada, da aty ol ěkiėiėisiniė Cilla. ²⁰ Da tioriadi Ada ošol Javalny, ol ědi atasy olturuvėunun ėatyr byla da tuvar kiutiuvėiuliarniė. ²¹ Da aty karyndašynyn: Juval. Ol ědi atasy bar tuvuvėunun kobuz da kydzak. ²² Da Cilla tioriadi dahyn ol-de ošol Tuval-Kajiėni, jyltratuvėunu bar ustasyn tuėnun da tiemirniė. Da tuvduhu Tuval-Kajiėniė: Naama. ²³ Da ajty Lamiech katynlaryna: „Ada da Cilla, tynlajyz sioziumniu katynlary Lamiechniė, kulach salyjyz ajtmahyma, ki ěgier kliasiam ōłtiurmia kiėini, aėych jaram byla ōłtiuriurmiė any da ulanny ōłtiuriurmiė bitiov jaram byla. ²⁴ Ki ěgier Kajiė uėiėuė jedi anėa ōė alynyr, da i ovšem Lamiech uėiėuė kieriaklidi, ki ōė alynhej jetmiė da jedi”. ²⁵ Da bėldi Adam dahyn ošol katynyn, da tioriadi uvul, da atady atyn anyn Őėť, ajtadohoė, „Ki kojdu maja Tieėri ōzgia urluch Hevieł ornuna, ki ōłtiurdiu any Kajiė”. ²⁶ Da Őėtkia, dahyn ol-de, tuvdu uvul, da atady atyn anyn Ęnoė. Ol vachtta baėlandy iėndiėlmia aty byla Adonajyn.

5 ¹ Budur sieferi tuvmuėlarynyn Adamnyn. Jaratchan kiunėdia Tieėri adamny, ukėaėy byla malachnyn jaratty any. ² Ęrkiakni da tiėini jaratty alarny da alhyėlady alarny da atady atlaryn alarnyn „adam” jaratylhan kiunėliariėndia. ³ Da tiri ědi Adam juė otuz jyl, da tuvduardu ukėaėy byla susuna kioria, da atady ošol atyn anyn Őėť. ⁴ Da ědiliar kiunėliari Adamnyn tuvdurohanyndan sortun ošol Őėťni siegiz juė jyl, da tuvduardu uvullar da kyzlar. ⁵ Da ědiliar bar kiunėliari Adamnyn, ki tiri ědi tohuz juė jyl da otuz jyl, da ōłdiu. ⁶ Da tiri ědi Őėť juė da bieė jyllar, da tuvduardu ošol Ęnoėnu. ⁷ Da tiri ědi Őėť tuvdurohanyndan sortun ošol Ęnoėnu siegiz juė jyl da jedi jyllar, da tuvduardu uvullar da kyzlar. ⁸ Da ědiliar bar kiunėliari Őėťniė tohuz juė jyl da on ěki jyl, da ōłdiu. ⁹ Da tiri ědi Ęnoė tochsan jyl, da tuvduardu ošol Kienanny. ¹⁰ Da tiri ědi Ęnoė tuvdurohanyndan sortun ošol Kienanny siegiz juė jyl da on bieė jyl, da tuvduardu uvullar da kyzlar. ¹¹ Da ědiliar bar kiunėliari Ęnoėnun tohuz juė jyl da bieė jyllar, da ōłdiu. ¹² Da tiri ědi Kienan

jeťmiš jyl da tuvdurdu ošol Mahalalielni. ¹³ Da tiri èdi Kienan tuvdurhanyndan sortun ošol Mahalalielni siegiž juž jyl da kyrch jyl, da tuvdurdu uvullar da kyzlar. ¹⁴ Da èdiliar bar kiuńliari Kienannyn tohuz juž jyl da on jyllar, da öłdiu. ¹⁵ Da tiri èdi Mahalaliel altymyš bieš jyl, da tuvdurdu ošol Jeređni. ¹⁶ Da tiri èdi Mahalaliel tuvdurhanyndan sortun ošol Jeređni siegiž juž jyl da otuz jyl, da tuvdurdu uvullar da kyzlar. ¹⁷ Da èdiliar bar kiuńliari Mahalalielni siegiž juž jyl da tochsan bieš jyl, da öłdiu. ¹⁸ Da tiri èdi Jeređ juž da altymyš èki jyl, da tuvdurdu ošol Chanochnu. ¹⁹ Da tiri èdi Jeređ tuvdurhanyndan sortun ošol Chanochnu siegiž juž jyl, da tuvdurdu uvullar da kyzlar. ²⁰ Da èdiliar bar kiuńliari Jeređniñ tohuz juž jyl da altymyš èki jyl, da öłdiu. ²¹ Da tiri èdi Chanoch altymyš bieš jyl, da tuvdurdu ošol Mietušelachny. ²² Da juriudiu Chanoch alnynda ol Tieńriniñ tuvdurhanyndan sortun ošol Mietušelachny üč juž jyl, da tuvdurdu uvullar da kyzlar. ²³ Da èdi bar kiuńliari Chanochnun üč juž jyl da altymyš bieš jyl. ²⁴ Da juriudiu Chanoch alnynda ol Tieńriniñ, da jochtu, ki aldy any ol Tieńri. ²⁵ Da tiri èdi Mietušelach juž da sieksiañ jedi jyl, da tuvdurdu ošol Lamiechni. ²⁶ Da tiri èdi Mietušelach tuvdurhanyndan sortun ošol Lamiechni jedi juž jyl da sieksiañ èki jyl, da tuvdurdu uvullar da kyzlar. ²⁷ Da èdiliar bar kiuńliari Mietušelachnyn tohuz juž jyl da altymyš tohuz jyl, da öłdiu. ²⁸ Da tiri èdi Lamiech juž jyl da sieksiañ èki jyl, da tuvdurdu uvul. ²⁹ Da atady ošol atyn anyn Novach, ajtadohoč: „Bu juvatyr bižni išliarimiždiañ da kyjynyndan kollarymzynyn ol jerdiañ, ki karhady any Adonaj”. ³⁰ Da tiri èdi Lamiech tuvdurhanyndan sortun ošol Novachny bieš juž jyl da tochsan bieš jyl, da tuvdurdu uvullar da kyzlar. ³¹ Da èdiliar bar kiuńliari Lamiechniñ jedi juž jyl da jeťmiš jedi jyl, da öłdiu. ³² Da èdi Novach bieš juž jašar, da tuvdurdu Novach ošol Šemni, ošol Chamny da ošol Jafietni.

6 ¹ Da èdi ki niečik bašlady ol adam artma južliari üštiuńa ol jerniñ, da kyzlar tuvdular alarha. ² Da kiordiular uvullary ol ahalychlarnyn ošol kyzlaryn ol adamnyn, ki kiorkliudiular alar. Da

aldylar özliarinia katynlar baryndan, nie ki sajladylar. ³ Da ajtty Adonaj: „Jarhulašmasty kliagim mienim adam üčiuń dunjaha diejiń, anyn üčiuń ki dahyn ol guftu. Da bolurlar kiuńliari anyn kajtmachka jaman išliarińdiań juž ėgirmi jyl. Da ėgier bu zaman ašyra tiuziaťmiasialiar išliariń, kieltirirmiń alar üštiunia ol mabulnu. ⁴ Ol alankasarlar ėdiliar jerdia ol vachtlarda, da dahyn andan sortun, ki kielsia ėdiliar ulanlary ol ahalychlarnyn kyzlaryna ol adamnyn, da tioriar ėdiliar alarha. Alar ėdiliar ol bahatyrlar, ki avaldan ol atly ėl. ⁵ Da kiordiu Adonaj, ki kioptiu jamanlyhy ol adamnyn jerdia, da bar jecieri sahyšlarynyn üriaginiń tiek jamandy har kiuń. ⁶ Da fašman ėtti Adonaj, ki kyldy ošol ol adamny jerdia, da ačyrhandy fikirinďiań. ⁷ Da ajtty Adonaj: „Siurtiarmiń ošol ol adamny, ki jarattym južliari üštiunďiań ol jerniń adamdan tuvarha diejiń, komuzha diejiń, da kušuna diejiń ol kiokliarniń, ki fašman ėttim, ki jarattym alarny. ⁸ Da Novach tapyt širinińlik ėnajatlarynda Adonajnyn.

II

⁹ Bulardylar tuvmušlary Novachnyn: Novach rast kiši ėdi, tiugial dorlarynda öziuniuń. Alnynda ol Tieńriniń juriudiu Novach. ¹⁰ Da tuvduurdu Novach üç uvullar: ošol Šemni da ošol Chamny da ošol Jafietni. ¹¹ Da čejpaldy ol jer alnynda ol Tieńriniń, da toldu ol jer avanlychtan. ¹² Da kiordiu Tieńri ošol ol jerni, da muna, čejpaldy, ki čejpady bar tień jolun öziuniuń ol jer üštiunia. [13]. Da ajtty Tieńri Novachka: „Uču bar tieńniń kiełdi alnymda, ki toldu ol jer avanlych alynlaryndan alarnyn, da muna, mień čejparmyn alarny ol jerdiań. ¹⁴ Kylhyn öziuja gieriab narat ahačlaryndan. Chudžuralar kylhyn ol gieriabdia, da jachkyn any ičkiartiń da tyščartyn smola byla. ¹⁵ Da budur ol kyjas, ki kylhyn any: üç juž lokot uzunluhu ol gieriabniń, ėnli lokot kieńligi anyn, da otuz lokot turušu anyn. ¹⁶ Tieriadžia kylhyn gieriabgia, da lokot byla tiugialliagiń any johartyn, da ėšigiń ol gieriabniń janyn-da. Kojhun jergialiar: ėki kat da üç kat kylhyn any. ¹⁷ Da muna, mień kieltirirmiń ošol suvlaryn ol mabulnun ol jer üštiunia, čejpama bar

tieñni, ki anda nafsty tirlikniñ tiubiunđiañ ol kiokliarniñ. Barča, nie ki jerdia, tynar. ¹⁸ Da kajjam etiarmiñ ošol šertimni birgieja, da kielgiñ ol gieriabgia, sieñ da uvullaryj, da katynyj, da katynlary uvullaryj-nyn birgieja. ¹⁹ Da bar ol tiridiañ, bar tieñdiañ, êkšiarini baryndan kieltirgiñ gieriabgia, tiri tutma birgieja. Êrkiak da tiši bolsunlar. ²⁰ Ol kuštan džynsy sajyn, da ol tuvardan džynsy sajyn, bar komuzundan ol jerniñ džynsy sajyn – êkšiarini baryndan kielirliar saja, tiri tutma. ²¹ Da sieñ alhyn öziuja bar jemdiañ, ki ašaldy, da ištyrhyn öziuja, da bolsun saja da alarha jemgia". ²² Da kyldy Novach barča, niečik ki bujurdu anar Tieñri; alej kyldy.

7 ¹ Da ajtty Adonaj Novachka: „Kielgiñ sieñ da bar eli üviujniuiñ ol gieriabgia, ki sieni kiordium rastny alnymda ušpu dorda. ² Bar ol tuvardan ol aruv alhyn öziuja jedišiar jedišiar, kišini da katynyn anyn, da ol tuvardan ki tiuviulđiu aruv ol êkšiarini – kišini da katynyn anyn. ³ Dahyn kušundan ol kiokliarniñ jedišiar jedišiar, êrkiakni da tišini, tiri tutma urluch južliari üštiunia bar ol jerniñ. ⁴ Ki hanuz jedi kiunliardiañ mieñ javdururmyn ol jer üštiunia kyrch kiuiñ da kyrch kiečia, da siurtiarminiñ ošol bar ol chalkny, ki jarattym južliari üštiunia bar ol jerniñ". ⁵ Da kyldy Novach barča, niečik ki bujurdu anar Adonaj. ⁶ Da Novach alty juž jašar èdi, da ol mabul èdi suvlar ol jer üštiunia. ⁷ Da kièlđi Novach, da uvullary anyn, da katyny anyn, da katynlary uvullarynyn birgiasinia ol gieriabgia alnyndan suvlaranyñ ol mabulnun. ⁸ Ol aruv tuvardan, da ol tuvardan ki tiuviulđiu aruv, da ol kuštan, da bar tiebrianiadohon ol jer üštiunia: ⁹ êkšiarini baryndan kièldiliar Novachka ol gieriabgia, êrkiak da tiši, ki niečik bujurdu Tieñri Novachka. ¹⁰ Da èdi jedi kiunliardiañ, da suvlary ol mabulnun boldular ol jer üštiunia. ¹¹ Alty juziuñčiu jylda tirlikliarinia Novachnyn, ol èkiñči janhajda, ol jediñči kiuniunđia janhajnyn, ušpu kiunđia jarčychlandylar bar kiož suvlary ulla darjanyn, da tieriadžialiarini ol kiokliarniñ ačyldylar. ¹² Da èdi ol jamhur ol jer üštiunia kyrch kiuiñ da kyrch kiečia. ¹³ Kieñsisinđia ušpu kiunniuiñ kièlđi Novach da

Šem da Cham da Jefieť, uvullary Novachnyn, da katyny Novachnyn, da üç katynlary uvullarynyn birgialiarinia ol gieriabgia; ¹⁴ alar, da bar ol kijik džzynsy sajyn, da bar ol tuvar džzynsy sajyn, da bar ol komuz ol tiebrianiadohon ol jer üštiunia džzynsy sajyn, da bar ol kuš džzynsy sajyn, bar kuš bar kanatly. ¹⁵ Da kiöldiliar Novachka ol gieriabgia êkšari êkšari bar ol tieńdiań, ki anda nafsty tirlikniń. ¹⁶ Da ol kieliuvčiuliar, êrkiak da tiši bar tieńdiań, kiöldiliar ki niečik bujurdu anar Tieńri, da biekliadi Adonaj anyn ašyra. ¹⁷ Da édi ol mabul kyrch kiun ol jer üštiunia, da kiop boldular ol suvlar, kiotiurdiuliar ošol ol gieriabni, da kiotiuriuldiu ol jer üštiunďiań. ¹⁸ Da kiučiajdiliar ol suvlar, da kiop boldular astry ol jer üštiunia, da bardy ol gieriab južliari üštiunia ol suvlarnyn. ¹⁹ Da ol suvlar kiučiajdiliar astry astry ol jer üštiunia, da kaplandylar bar ol bijik tavlur ki tiubiunďia bar ol kiokliarniń. ²⁰ On bieš lokot johartyn kiučiajdiliar ol suvlar, niečik kaplandylar ol tavlur. ²¹ Da tyndy bar tień ol tiebrianiuvčiu ol jer üštiunia, kušta, da tuvarda, da kijiktia, da bar ol komuzda ol kozlejdohon ol jer üštiunia, da bar ol adam. ²² Barča, nie ki nafsty tirlikniń burnunda anyn, baryndan, nie ki kuruda – ôldiuliar. ²³ Da siurttiu ošol bar ol chalkny, ki južliari üštiunia ol jerniń – adamdan tuvarha diejiń, komuzha diejiń da kušuna diejiń ol kiokliarniń – da siurtiuldiuliar ol jerdiań. Da kaldy ančach Novach da nie ki birgiasinia gieriabdia. ²⁴ Da kiučiajdiliar ol suvlar ol jer üštiunia juž ênli kiun.

8 ¹ Da sahyndy Tieńri ošol Novachny, da ošol bar ol kijikni, da ošol bar ol tuvarny, ki birgiasinia gieriabdia, da ašyrdy Tieńri jeľ ol jer üštiunia da japyryldylar ol suvlar. ² Da biekliańdiliar kiož suvlary darjanyń da tieriadžialiari ol kiokliarniń, da kaldy ol jamhur ol kiokliardiań. ³ Da kajttylar ol suvlar ol jer üštiunia bara da kajta, da êksilďiliar ol suvlar acherińdiań juž ênli kiunniun. ⁴ Da tochtady ol gieriab ol jedińči janhajda, on jedińči kiuniunďia janhajnyn, tavlary üštiunia Araratnyn. ⁵ Da ol suvlar baryr édiiliar da êksilir édiiliar ol onunču janhajha diejiń. Onunču janhajda, burunhu kiuniunďia

janhajny kioriuńdiuliar bašlary ol tavlarnyn. ⁶ Da édi acherińdiań kyrch kiunńiuń, da ačty Novach ošol tieriadžiasień ol gieriabniń, ki kyldy. ⁷ Da ijdi ošol ol karhany, da čychty čyha da kajta kuruhunča ol suvlar ol jer ũštiunia. ⁸ Da ijdi ošol ol kiugiurčiuńniu ũziu katyndan, kiormia, jeńgĩlliańdiliar-mie ol suvlar južliari ũštiuńdiań ol jerniń. ⁹ Da tapmady ol kiugiurčiuń tynčlych tabanyna ajahynyn, da kajtty anar ol gieriabgia, ki suvlar édiliar južliari ũštiunia bar ol jerniń. Da sundu kolun da aldy any, da kielťirdi any ũziunia ol gieriabgia. ¹⁰ Da tioždiu dahyn jedi kiunliar ũžgialiar, da arttyrdy ijmia ošol ol kiugiurčiuńniu ol gieriabdiań. ¹¹ Da kielđi anar ol kiugiurčiuń ińgir vachtta, da muna, japrahy ziejtunnun jyrťchan avzunda anyn. Da bíldi Novach, ki jeńgĩlliańdiliar ol suvlar ol jer ũštiuńdiań. ¹² Da tioždiu dahyn jedi kiunliar ũžgialiar, da ijdi ol kiugiurčiuńniu, da arttyrmady kajtma anar artych. ¹³ Da édi alty juž birińči jylda, burunhu janhajda, burunhu kiuniuńdia janhajny, suvaldyar ol suvlar južliari ũštiuńdiań ol jerniń. Da kietiardi Novach ošol kaplavyn ol gieriabniń, da kiordiu, da muna, kurudular južliari ol jerniń. ¹⁴ Da ol ékińči janhajda, égirmi jedińči kiuniuńdia janhajny, kurudu ol jer. ¹⁵ Da siožliadi Tieńri Novachka, ajtadohoč: ¹⁶ „Čychkyn ol gieriabdiań sień da katynyj da uvullaryj, da katynlary uvullaryjny birgieja. ¹⁷ Bar ol tiri, ki birgieja, bar tieńdiań kušta, da tuvarda, da bar ol komuzda ol tiebrianiadohon ol jer ũštiunia čychsyn birgieja, da kozlasynlar jerdia, da jajlysynlar da artsynlar ol jer ũštiunia”. ¹⁸ Da čychty Novach da uvullary anyn, da katyny anyn, da katynlary uvullaryny birgiasinia. ¹⁹ Bar ol kijik, bar ol komuz da bar ol kuš, bar tiebrianiadohon ol jer ũštiunia uruvlary sajyn čychtylar ol gieriabdiań. ²⁰ Da kondardy Novach mizbeach Adonajha, da aldy bar ol aruv tuvardan da bar ol aruv kuštan, da čyhardy olalar mizbeachta. ²¹ Da kabul étti Adonaj ošol ol ij kabulluchnu. Da ajtty Adonaj fikirińdia: „Arttyrmammyn karhama artych ošol ol jerni ol adam ũčiuń, ki jecier ũriaginiń ol adamny jamandy jašlychlaryndan. Da arttyrmammyn artych karat étmia ošol bar tirini, ki niečik kyldym. ²² Hanuz bar kiunliarińdia ol

jerniń čačmach da ormach, da suvuch da išsi, da jaz da kyš, da kiuiń da kiečia eksil'miasliar.

9 ¹ Da alhyšlady Tieńri ošol Novachny, da ošol uvullaryn anyn, da ajtty alarha: „Jajlyjyz da artyjyz, da tolturujuz ošol ol jerni. ² Da korchuvujuz da sioškianmiagijiz bolur bar kijigi ũštiunia ol jerniń da bar kušu ũštiunia ol kiokliarniń, barynda, nie ki tiebrianiadi ol jer ũštiunia, da bar balychlarynda ol tieńgižniń; barlary erkijizgia bierildiliar. ³ Bar komuz, ki ol tiridi sizgia bolsun jemgia; ješilligiń kibik kiogiotniuiń bierdim sizgia ošol barysyn. ⁴ Ančach etni džany byla: kanyń anyn ašamajyz. ⁵ Da ančach ošol kanyjyzny džanlaryjyz ũčiuiń izliarmiń. Kolundan bar kijikniń izliarmiń any, da kolundan ol adamnyn. Kolundan kišiniń karyndašyn anyń izliarmiń ošol džanyń ol adamnyn. ⁶ Tiogiuvčiu kanyń ol adamnyn ožgia adam ašyra: kanyń anyń tiogiuliur, anyń ũčiuiń ki susu byla malachnyn jaratty Tieńri ošol ol adamny. ⁷ Da siz jajlyjyz da artyjyz, kozlajyz jerdia da artyjyz anda”. ⁸ Da ajtty Tieńri Novachka da uvullaryna anyń birgiasinia, ajtadohoč: ⁹ „Da mień, muna, mień kajjam etiarminiń ošol šertimni birgiajizgia da urluhujuz byla oziujuždiań sortun, ¹⁰ da ošol bar ol tiri džan byla, ki birgiajizgia kušta da tuvarda, da bar kijigińdia ol jerniń birgiajizgia, bar čyhuvčularyndan ol gieriabniń, bar kijigi byla ol jerniń. ¹¹ Da kajjam etiarminiń ošol šertimni birgiajizgia, da eksil'miašti bar tień artych suvlaryndan ol mabulnun, da bolmasty dahyn suvlary mabulnun, čejpama ol jerni”. ¹² Da ajtty Tieńri: „Budu biełgisi ol šertniń, ki mień bieriamiń arama da arajyzha, da arasyňa bar tiri džannyn, ki birgiajizgia, dorlaryňa dunjanyn. ¹³ Ošol jajamny bierdim bulutta, da bolur biełgisinia šertniń arama da arasyňa ol jerniń. ¹⁴ Da bolhej bulutlahanynda bulut ol jer ũštiunia, da kioruniur ol jaja bulutta. ¹⁵ Da sahnynymyn ošol šertimni, ki arama da arajyzha, da arasyňa bar tiri džannyn bar tieńdia, da bolmasty artych ol suvlar mabulha čejpama bar tieńni. ¹⁶ Da bolur ol jaja bulutta, da baharmyn any sahnyma šertiń dunjanyn arasyňa Tieńriniń da arasyňa bar tiri

džannyn bar tieńdia, ki ol jer ũstiunia".¹⁷ Da ajtty Tieńri Novachka: „Budu biełgisi ol ũertińiń, ki kajjam  ttim arama da arasyna bar tieńińi, ki ol jer ũstiunia".¹⁸ Da  diliar uvullary Novachnyn ol  yhuv ular ol gieriabdiań Őem da Cham da Jefieť; da Cham oldu atasy Kienaannyn.¹⁹ Ŭ ioviańdiliar bular uvullary Novachnyn, da bulardan jajyldy bar  li ol jerniń.²⁰ Da bařlady Novach bolma jer iřliav iu kiři, da ornatty borlalych.²¹ I ti ol  ahyrđan, da  sirdi, da a yndy ortasynda  atyrnyn.²² Da kiordiu Cham atasy Kienaannyn ořol ajibiń atasynyn, da anlatty  ki karyndařlaryna tyřcharyda.²³ Da aldy Őem da Jefieť ořol ol juvurhanny, da kojđular javrun ũstiunia  ksiliari-die, da bardylar artchary, da kapladylar ořol ajibiń atasynyn özliariniń, da juźliari alarnyn  diliar artchary, da ajibiń atasynyn özliariniń kiormiadiliar.²⁴ Da ojandy Novach jukusundan  sirikliginiń  ahyrnyn, da biłdi ořol, nie ki kyldy anar uvlu anyn ol ki iriak.²⁵ Da ajtty: „Karhyřlydy Kienaan, kulu kullarnyn bolhej karyndařlaryna  ziuniun".²⁶ Da ajtty: „Machtavludu Adonaj Tieńrisi Őemniń, da bolhej Kienaan kul alarha.²⁷ Kieniartkiej Tieńri  iegiń Jefieťniń, da tochtahej řechinasy Tieńrińiń  atyrларыnda Őemniń, da bolhej Kienaan kul alarha".²⁸ Da tiri boldu Novach ol mabuldan sortun ũ   juź jyl da  ńli jyl.²⁹ Da  diliar bar kiunliari Novachnyn tohuz juź jyl da  ńli jyl, da  ldiu.

10¹ Da bulardylar tuvmuřlary uvullarynyn Novachnyn: Őem, Cham, da Jefieť. Da tuvdular alarha uvullar ol mabuldan sortun.² Uvullary Jefieťniń: Gomier, da Mahoh, da Madaj, da Javan, da Tuval, da Mieřech, da Tiras.³ Da uvullary Gomierniń: Ařkienaz, da Rifat, da Toharma.⁴ Uvullary Javannyn:  liřa, da Tarřiř, Kittim, da Dodanim.⁵ Bulardan jajđylar otra lary ol chalklarnyn jerliarińdia  zliariniń – har kiři tili sajyn, uruvlary sajyn, chanlychlary byla.⁶ Da uvullary Chamnyn: Kuř, da Micrajim, da Put, da Kienaan.⁷ Da uvullary Kuřnun: Sieva, da Chavila, da Savta, da Raema, da Savtiecha. Da uvullary Raemanyń: řeva, da Diedan.⁸ Da Kuř tuvđurdu ořol Nimrodnu, ol bařlady bolma bahatyr jerdia.⁹ Ol  di av bahatyr alnynda

Adonajнын, anyн үчиуи ајттылар: „Nimrod kibik av bahatyry alnynda Adonajнын”.¹⁰ Da ёди башыһы bijliginiи Baviel, da Erech, da Akkad, da Chalnie jeriиdia Šinarnын.¹¹ Ol jerdiaи чычты Aššur, da kondardy ošol Ninievieni, da ošol Rochovot-Irni, da ošol Kalachny,¹² da ošol Resieиni arasynda Ninievieniи da arasynda Kalachнын. Oldu ol ullu šahar.¹³ Da Micrajim tuvduurdu ošol Ludimni, da ošol Anamimni, da ošol Lahavimni, da ošol Naftuchimni,¹⁴ da ošol Patrusimni, da ošol Kasluchimni, ki чычтылар andan Pielištim, da ošol Kaftorimni.¹⁵ Da Kienaan tuvduurdu ošol Cidonnu, tunhučun, da ošol Cheтni,¹⁶ da ošol ol Jevusini, da ošol ol Eморini, da ošol ol Girgašini,¹⁷ da ošol ol Chivvini, da ošol ol Arkini, da ošol ol Sinini,¹⁸ da ošol ol Arvadini, da ošol ol Ciemarini, da ošol ol Chamatini. Da andan sortun jajyldylar uruvlary ol Kienaaniniи.¹⁹ Da ёди čiegi ol Kienaaniniи bašlap Cidondan, kieliuviuj sary Gierarha, Azzaha diejiи, kieliuviuj sary Siedomha, da Amoraha, da Admaha, da Cievojingia, Lašaha diejiи.²⁰ Bulardylar uvullary Chamнын – uruvlary sajyn, тiлiari sajyn, jerliariиdia, chanlychlary sajyn.²¹ Da Šemgia tuvduurdu dahyn, ol atasy bar uvullaryнын Evierniи, karyndašy Jefieтniи ol aharach.²² Uvullary Šemniи: Ełam, da Aššur, da Arpachšad, da Lud, da Aram.²³ Da uvullary Aramнын: Uc, da Chul, da Gietier, da Maš.²⁴ Da Arpachšad tuvduurdu ošol Šelachny, da Šelach tuvduurdu ošol Evierni.²⁵ Da Eviergia tuvdu eki uvullar. Aty ol birniи: Pielieh (ki vachtларыnda anyн ajryryldy eли ol jerniи), da aty karyndašынын Jaktan.²⁶ Da Jaktan tuvduurdu ošol Almodadny, da ošol Šaliefni, da ošol Chacarmavieтni, da ošol Jarachny,²⁷ da ošol Hadoramny, da ošol Uzalny, da ošol Diklany,²⁸ da ošol Ovalny, da ošol Avimaelni, da ošol Ševany,²⁹ da ošol Ofirni, da ošol Chavilany, da ošol Jovavny; bar bular uvullary Jaktannын.³⁰ Da ёди olturušlary alarnын bašlap Miešadan, kieliuviuj sary Siefaraha, tavy sary ol mizrachнын.³¹ Bulardylar alar uvullary Šemniи – uruvlary sajyn, тiлiari byla, jerliariиdia, chanlychlary sajyn.³² Bulardylar uruvlary uvullaryнын Novachнын – tuvmušlary sajyn, chanlychlary byla, da bulardan ajryryldylar ol chanlychlar jerdia ol mabuldan sortun.

11 ¹ Da èdi bar èli ol jerniń bir tiłli da bir siožliu. ² Da èdi kioč-kiańliarińdia mizrach sartyn, da tapytylar èniš jerińdia Šinarnyn, da olturdular anda. ³ Da ajttylar kiši dostuna: „Kieł, kirpičliajik kirpičliar, da kiuvdiurajjik kiuvdiurmiakka”. Da boldu alarha ol kirpič taš ornuna, da ol kiriač boldu alarha balčych ornuna. ⁴ Da ajttylar: „Kieł, kondarajych öziumiuzgia šahar da vieža, da bašy anyn jetiadohon kiokliargia, da kylajych öziumiuzgia slava, mahat tozulurbyz južliari üštiunia bar ol jerniń”. ⁵ Da èndi šečinasy Adonajnyn bachma ošol šaharny da ošol ol viežany, ki kondardylar uvullary ol adamnyn. ⁶ Da ajtty Adonaj: „Muna, bir ulus, da bir sioziu barlaryna, da budur bašlamachlary alarnyn kylma. Da haliginia ajalmasty alardan barča, nie ki sahyš ètsialiar kylma. ⁷ Kieł, èniajik, da bulhajych anda sioziuń èrińliariniń, ki anlamahejlar kiši sioziuń dostunyn”. ⁸ Da tozdurdu Adonaj alarny andan južliari üštiunia bar ol jerniń, da kaldylar kondarmachtan ol šaharny. ⁹ Anyn üčiuń atady atyn anyn Baviel, ki anda bulhady Adonaj sioziuń bar èliniń ol jerniń, da andan tozdurdu alarny Adonaj južliari üštiunia bar ol jerniń. ¹⁰ Bulardylar tuvmušlary Šemniń: Šem juž jašar èdi, da tuvdurdu ošol Arpachšadny èki jyllar ol mabuldan sortun. ¹¹ Da tiri èdi Šem tuvdurhanyndan sortun ošol Arpachšadny bieš juž jyl, da tuvdurdu uvullar da kyzlar. ¹² Da Aprachšad tiri èdi otuz bieš jyl, da tuvdurdu ošol Šalachny. ¹³ Da tiri èdi Arpachšad tuvdurhanyndan sortun ošol Šelachny diort juž jyl da üč jyllar, da tuvdurdu uvullar da kyzlar. ¹⁴ Da Šelach tiri èdi otuz jyl, da tuvdurdu ošol Èvierni. ¹⁵ Da tiri èdi Šelach tuvdurhanyndan sortun Èvarny diort juž jyl da üč jyllar, da tuvdurdu uvullar da kyzlar. ¹⁶ Da tiri èdi Èvier otuz diort jyl, da tuvdurdu ošol Pieliehni. ¹⁷ Da tiri èdi Èvier tuvdurhanyndan sortun ošol Pieliehni diort juž jyl da otuz jyl, da tuvdurdu uvullar da kyzlar. ¹⁸ Da tiri èdi Pielieh otuz jyl, da tuvdurdu ošol Ruunu. ¹⁹ Da tiri èdi Pielieh tuvdurhanyndan sortun ošol Ruunu èki juž jyl da tohuz jyllar, da tuvdurdu uvullar da kyzlar. ²⁰ Da tiri èdi Ruu otuz èki jyl, da tuvdurdu ošol Sieruhnu. ²¹ Da tiri èdi Ruu tuvdurhanyndan sortun ošol Sieruhnu èki juž jyl da jedi jyllar,

da tuvdurdu uvullar da kyzlar. ²² Da tiri èdi Sieruh otuz jyl, da tuvdurdu ošol Nachornu. ²³ Da tiri èdi Sieruh tuvdurhanyndan sortun ošol Nachornu èki juž jyl, da tuvdurdu uvullar da kyzlar. ²⁴ Da tiri èdi Nachor ègirmi tohuz jyl, da tuvdurdu ošol Tierachny. ²⁵ Da tiri èdi Nachor tuvdurhanyndan sortun ošol Tierachny juž jyl da on tohuz, da tuvdurdu uvullar da kyzlar. ²⁶ Da tiri èdi Tierach jeťmiš jyl, da tuvdurdu ošol Avramny, ošol Nachornu da ošol Haranny. ²⁷ Da bular-dylar tuvmušlary Tierachnyn: Tierach tuvdurdu ošol Avramny, ošol Nachornu, da ošol Haranny. Da Haran tuvdurdu ošol Lotnu. ²⁸ Da öldiu Haran tiri ègiańdia Tierach atasy anyn tuvmuš jerińdia öziuniuń Ur Kasdimdia. ²⁹ Da aldy Avram da Nachor özliarinia katynlar. Aty katynyn Avramnyn Saraj, da aty katynyn Nachornun Milka kyzy Harannyn atasynyn Milkanyń da atasynyn Jiskanyń. ³⁰ Da èdi Saraj biediav; joch èdi anar tuvmuš. ³¹ Da aldy Tierach ošol Avramny, uvlun, da ošol Lotnu, uvlun Harannyn, uvlun uvlunun, da ošol Sarajny, kieliniń, katynyn Avramnyn, uvlunun, da čychtylar birgialiarinia Ur Kasdimdiań barma jerinia Kienaannyn. Da kiědiliar Haranha diejiń, da olturdular anda. ³² Da èdi kiuńliari Tierachnyn èki juž jyl da bieš jyllar. Da öldiu Tierach Charanda.

III

12 ¹ Da ajtty Adonaj Avramha: „Barhyn öziuja jerijdiań da tuv-mušujdan da üviuńdiań atyjnyń ol jergia, ki kiorgiužsiam saja. ² Da kylarmyn sieni ullu chanlychka, da alhyšlarmyn sieni, da ullu ètiar-miń atyjny, da bolursyn alhyš. ³ Da alhyšlarmyn alhyšlavčularyjny, da karhavčujnu karharmyn, da alhyšlanyr sieniń sartyn bar uruylary ol jerniń”. ⁴ Da bardy Avram, ki niečik siožliadi anar Adonaj, da bardy birgiasinia Lot. Da Avram jeťmiš bieš jašar èdi čychkanynda Charandan. ⁵ Da aldy Avram ošol Sarajny, katynyn, da ošol Lotnu, uvlun kar-ryndašynyn, da ošol bar mallaryń, ki ištyrdylar, da ošol bar ol džanny, ki öštiurdiuliar Charanda. Da čychtylar barma jerinia Kienaannyn, da kiědiliar jerinia Kienaannyn. ⁶ Da ašty Avram jerdia ornuna diejiń

Šechemniń, Èlon Moregia diejiń. Da ol Kienaani ol vachtta olturur èdi jerdia. ⁷ Da aškara boldu šechinasy Adonajnyn Avramha, da ajtty: „Urluhuja sieniń bierirmiń ošol ol jerni, ušpunu”. Da kondardy anda mizbeach Adonajha ol aškara boluvčuha anar. ⁸ Da kiočurdiu andan čatyryn ol tavha mizrach sartyn Bietielgia, da kurdu čatyryn. Bietiel maarav sartyn, da ol Aj kiuń tuvušu sartyn. Da kondardy anda mizbeach Adonajha, da čahyrdy aty byla Adonajnyn. ⁹ Da kiočtiu Avram bara da kiočia ol tiušliuk sary. ¹⁰ Da èdi ačlych jerdia, da èndi Avram Micrigia, tirilmia anda, ki kiučiajdi ol ačlych jerdia. ¹¹ Da èdi, ki niečik juvuttu avulun, kielmia Micrigia, da ajtty Sarajha, katynyna: „Muna, èndi biliamiń, ki katyn kiorkliu kioriumliudiu sień. ¹² Da bolhej, ki kiorsialiar sieni ol Micrililiar, da ajtyrlar „Katynydy bu!”, da ołtiuriuliar mieni, da sieni tiri tutarlar. ¹³ Ajtchyn, koltcha byla, tuvduhumdur sień, anyn üčiuń ki jachšy bolhej maja sieniń üčiuń, da tiri bolhej džany mieniń sibbejdan”. ¹⁴ Da èdi kielgiačoch Avram Micrigia, da kiordiuliar ol Micrililiar ošol ol katynny, ki kiorkliudiu ol astry. ¹⁵ Da kiordiuliar any ahalychlary paronun, da machtadylar any paroha, da alyndy ol katyn üviunia paronun. ¹⁶ Da Avramha jachšy ètti anyn üčiuń: da èdi anar koj, da syhyr, da èšiakliar, da kullar, da karavašlar, da èšiakliar, da tievialiar. ¹⁷ Da chatalatty Adonaj ošol paronu ullu chatalychlar byla, da ošol èliń üviuniuń Saraj üčiuń – katyny üčiuń Avramnyn. ¹⁸ Da inđiadi paro Avramny, da ajtty: „Nie bu kyldyj maja? Niek anlatmadyj maja, ki katynyjdy ol? ¹⁹ Niek ajtjy „Tuvduhumdu ol”, da alaježdim any öziunia katynlychka? Da haliginia, muna, katynyj alhyn, da barhyn”. ²⁰ Da symarlady anyn katyna paro èriańliar, da uzattylyr any da ošol katynyn anyn, da ošol barča, nie ki anyn.

13 ¹ Da bardy Avram Micridiań, ol da katyny anyn, da barča, nie ki anyn, da Lot birgiasinia, ol tiušliuk sary. ² Da Avram chođža èdi astry tuvarda, kiumiuštia da altynda. ³ Da bardy kiočiuviari saryn tiušliuktiań da Bietielgia diejiń, ol orunha diejiń, ki èdi anda čatyry anyn burundan – arasy na Bietielniń da arasy na ol Ajnyn – ⁴ ornuna

ol mizbeachnyn, ki kyldy anda burundan, da čahyrdy anda aty byla Adonajnyn. ⁵ Da dahyn Lotcha, ol baruvčuha Avram byla, ědi koj da syhyr da čatyrlar. ⁶ Da syjyndyralmady alarny ol jer olturma birgia, ki ědi mallary alarnyn kiop, da bolalmadylar olturma birgia. ⁷ Da ědi talaš arasyna kiutiuvčiuliarniń tuvryn Avramnyn da arasyna kiutiuvčiuliarniń tuvryn Lotnun. Da ol Kienaani da ol Pierizzi ol vachtta olturur ědi jerdia. ⁸ Da ajtty Avram Lotcha: „Koltcha byla, bolmasyn talaš arama da areja, da arasyna kiutiuvčiuliarimniń da arasyna kiutiuvčiularijniń, ki ěriańliar karyndašlardyr biž. ⁹ Muna, bar ol jer alnyjdady – ajrylyhyn ěndi katymdan. Ęgier son jary barsej, da on jary barajym. Da ěgier on jary barsej, da son jary barajym”. ¹⁰ Da kiotiurdiu Lot ošol kiožliariń, da kiordiu ošol bar majdanyn Jardieńniń, ki barysy ědi suharuvču čejpamastan burun Adonaj ošol Siedomnu da ošol Amorany – bahy kibik Adonajnyn, jeri kibik Micriniń, kieliuviu sary Coarha. ¹¹ Da sajlady öziunia Lot ošol bar majdanyn ol Jardieńniń. Da kiočtiu Lot kiuń tuvušu sartyn, da ajrylydylar kiši karyndašy katyndan. ¹² Avram olturdu jerińdia Kienaannyn, da Lot olturdu šaharlarynda ol majdannyn, da kurdu čatyryn Siedomha diejiń. ¹³ Da ěli Siedomnun jamanlar da jazychlylar ědiliar alnynda Adonajnyn astry. ¹⁴ Da Adonaj ajtty Avramha ajrylyp sortun Lot anyn katyndan: „Kio-tiurgiuń ěndi kiožliarijni da bachkyn ol orundan, ki sień anda cafon sary, da tiušliuk sary, da mizrach sary, da maarav sary. ¹⁵ Ki ošol bar ol jerni, ki sień kioriasiń, saja bierirmiń any da urluhuja dunjaha diejiń. ¹⁶ Da kojarmyn ošol urluhujnu toprahyn kibik ol jerniń, ki ěgier bolalsa kiši sanama ošol toprahyn ol jerniń – dahyn urluhuj-de sanalyr. ¹⁷ Turhun, juriugiuń jerdia uzununa da kieninia anyn, ki saja bierirmiń any”. ¹⁸ Da kurdu Avram čatyryn, da olturdu tiuž jerliarińdia Mamreniń, ki Chevrona. Da kondardy anda mizbeach alnynda Adonajnyn.

14 ¹ Da ědi vachtларыnda Amrafieľniń bijiniń Šinarnyn, Arjoch-nun bijiniń Ęllasarnyn, Kiedarlaomierniń bijiniń Ęlamnyn, da Tidalnyn bijiniń gojimniń. ² Kyldylar čeriuв Biera byla, biji

byla Siedomnun, da Birša byla, biji byla Amoranyn, Šinav byla, biji byla Admanyn, da Šemievier byla, biji byla Cievojimniń, da biji byla Bielany, oldur Coar. ³ Bar bular ištyryldylar ěnišinia ol Siddimniń, oldu ol Tuzlu Tieńgiž. ⁴ On ěki jyl kulluch ěttiliar Kiedarlaomiergia, da on ũčiuńčiu jylda tandylar. ⁵ Da on diortiuńčiu jylda kiěldi Kiedarlaomier, da ol bijliar, ki birgiasinia, da kyrdylar ošol Refaimni Aštierot-Karnajimdia, da ošol Zuzimni Hamda, da ošol Ęmimni Šavie-Kirjatajimdia, ⁶ da ošol ol Chorini tavlarynda Sieirniń tiuž jerinia diejiń Parannyn, ki ol midbar katyna. ⁷ Da kajtylar da kiědiliar Ęn-Mišpacha, oldu Kadieš, da kyrdylar ošol bar ěliń tiuziuniuń ol Amalieknĩ da dahyn ošol ol Ęmorini, ol olturuvčunu Chacacon-Tamarda. ⁸ Da čychty biji Siedomnun, da biji Amoranyn, da biji Admanyn, da biji Cievojimniń, da biji Bielany, oldu Coar, da tiuziudiuliar birgialiarinia čieriu ěnišĩndia ol Siddimniń, ⁹ Kiedarlaomier byla, biji byla Ęlamniń, da Tidal byla, biji byla gojimniń, da Amrafiel byla, biji byla Šinarnyn, da Arjoch byla, biji byla Ęllasarnyn; diort bijliar ol bieš byla. ¹⁰ Da ěniši ol Siddimniń kujular-kujular balčychly, da kačtylar biji Siedomnun da Amoranyn, da tiuštuliar ary jašynma, da ol kalhanlar tav sary kačtylar. ¹¹ Da aldylar ošol bar malyn Siedomnun da Amoranyn, da ošol bar jemliariń alarnyn, da bardylar. ¹² Da aldylar ošol Lotnu da ošol malyn anyn, uvlun karyndašynyn Avramnyn, da bardylar, da ol olturur ědi Siedomda. ¹³ Da kiěldi ol kutulhan, da anlatty Avramha ol Jisraelgia. Da ol tochtar ědi tiuž jerliarińdia Mamreniń ol Ęmoriniń, karyndašynyn Ęškolnun da karyndašynyn Anierniń, da alar šert jesiliari Avramnyn. ¹⁴ Da ěšiti Avram, ki jesir boldu karyndašy anyn, da jasandyrdy ošol čynychkan ěliń tuvhanlaryn ũviuniuń – ũč juž da on siegiž – da kuvdu Danha diejiń. ¹⁵ Da ũliašĩndi alar ũštiunia kiečia byla ol da kullary anyn, da kyrdy alarny, da kuvdu alarny Chova ińdialiadohon orunha diejiń, ki son jantyn Damiesiekkia. ¹⁶ Da kajta aldy ošol bar ol malny, da dahyn ošol Lotnu karyndašyn ũziuniuń da malyn anyn kajta aldy, da dahyn ošol ol katynlarny da ošol ol ulusnu. ¹⁷ Da čychty biji Siedomnun uturusuna

anyn kajtchanyndan sortun kyrmachtan ošol Kiedarlaomierni da ošol ol bijliarni, ki birgiasinia, ènišinia Šavieniñ, oldu èniši ol bijniñ. ¹⁸ Da Malkiciediek, biji Šalemnin, čyhardy ötmiak da čahyr. Da kohieñ èdi joharhy Tieñriniñ alnynda. ¹⁹ Da alhyšlady any, da ajtty: „Alhyšlydy Avram alnynda joharhy Tieñriniñ bar ètiuvčiumiñ kiokliarni da jerni. ²⁰ Da machtavludu joharhy Tieñri, ki čyhara bierdi dušmanlaryjny koluja”. Da bierdi anar Avram onča barysyndan. ²¹ Da ajtty biji Siedomnun Avramha: „Biergin maja ol džanny, da ol malny alhyn öziuja”. ²² Da ajtty Avram bijinia Siedomnun: „Kiotiurdium kolumnu ant byla alnynda Adonajnyñ joharhy Tieñriniñ bar ètiuvčiumiñ kiokliarni da jerni, ²³ ègier iptiañ da bavyna diejin ètikniñ, da ègier alsam baryndan, nie ki sieniñ, da ajtmahyn „Mieñ chodžalattym ošol Avramny”; ²⁴ andan bašcha tiek, nie ki ašadylar ol niegierliar, da üliušiuñdiañ ol èriañliarniñ, ki bardylar birgiamia – Anier, Èškol, da Mamre; alar alsynlar üliušliariñ.

15 ¹ Son ol išliardiañ, ušpularan, boldu navilik sioziu Adonajnyñ Avramha kioriumiu ašyra navilikniñ, ajtadohoč: „Korchmahyn, è Avram, mieñ kalkan saja. Jalyj sieniñ kioptiur astry”. ² Da ajtty Avram: „È Adonaj Tieñri, nieñdij jal bierirsiñ maja, da mieñ jurijumiñ jalhyzach, uvulsuz, da èrklianiuvčiusiu üviumniñ oldu Damiesiekli Èlizezier?”. ³ Da ajtty Avram: „Muna, biermiadij maja urluch, da muna, aharahy üviumniñ ol mieriašliar mieni”. ⁴ Da muna, navilik sioziu Adonajnyñ anar, ajtadohoč: „Mieriašliamiašti sieni bu, ančach, ki čychsa bavursachlaryjdan – ol mieriašliar sieni”. ⁵ Da čyhardy any ol tyščaryha, da ajtty: „Bachkyn èndi ol kiokliargia, da sanahyn ol julduzalary. Bolalysyn-me sanama alarny?”. Da ajtty anar: „Bu kadar bolur urluhuj”. ⁶ Da inandy sioziunia Adonajnyñ, da sahyšlady anar Tieñri any ziechutcha. ⁷ Da ajtty anar: „Mieñmiñ Adonaj, ki čyhardym sieni Ur Kasdimdiañ, biermia saja ošol ol jerni, ušpunu, mieriašliamia any”. ⁸ Da ajtty: „È Adonaj Tieñri, nie byla bilajim, ki mieriašliarmiñ any?”. ⁹ Da ajtty anar: „Alhyn maja buzov üč jašar, da èčki üč jašar,

da kočchar üč jašar, da biediania, da pieriepielica".¹⁰ Da aldy öziunia ošol bar bularny, da jartylady alarny ortada, da bierdi kišiniń jartysyn uturusuna dostunun, da ošol kušnu jartylamady.¹¹ Da éndi ol kuš ol giovdialiar üštiunia, da üškiurttiu alarny Avram.¹² Da édi ol kujaš érnmiak vachtta, da katy juku tiuštiu Avram üštiunia, da muna, korchuv, ullu karanhlych tiušiađi anyn üštiunia.¹³ Da ajtty Tieńri Avramha: „Biłmia biłgin, ki harib bolur urluhuj jerdia tiuviuľ öžliariniń diort juž jyl, da kulluch étiarliar alar byla, da kyjnarlar alarny.¹⁴ Da dahyn ošol ol chanlychny, ki kulluch étsialiar jarhu jararmyn mień, da andan sortun čyharlar ullu mal byla.¹⁵ Da sień kielirsiń atalaryja tynčlychta, astralysyn jachšy pirliktia.¹⁶ Da diortiuńčiu dor kajtyrlar bieri, ki tiugiańliańmiadi giuniachi ol Ėmoriniń ol vachtcha diejń".¹⁷ Da édi, ol kujaš éndi, da karanhlych boldu, da muna, tiutiuńliu pieč da otlu kiusiov, ki ašty arasynda ol jartylarnyn, ušpularnyn.¹⁸ Ol kiuńdia kiešti Adonaj Avram byla šert, ajtadohoč: „Urluhuja bierirmiń ošol ol jerni, ušpunu, bašlap özianińdiań Micriniń ol ullu öziańgia diejń – özianinia diejń Pieratnyn:¹⁹ ošol ol Kienini, da ošol ol Kienizzini, da ošol ol Kadmonini,²⁰ da ošol ol Chittini, da ošol ol Pierizzini, da ošol ol Refaimni,²¹ da ošol ol Ėmorini, da ošol ol Kianaanini, da ošol ol Girgašini, da ošol ol Jevusini".

16¹ Da Saraj, katyny Avramnyn, tioriamiadi anar. Da anar Micrili karavaš, da aty anyn Hahar.² Da ajtty Saraj Avramha: „Muna, éndi ajady mieni Adonaj tioriamiaktiań. Kiełgin éndi karavašyma, šemie uvullu bolurmyn andan". Da tynlady Avram sioziunia Sarajnyn.³ Da aldy Saraj, katyny Avramnyn, ošol Haharny ol Micrilini, karavašyn öziuniuń acherińdiań on jyllarnyn olturušuna Avramnyn jerińdia Kienaannyn, da bierdi any Avramha, érinia öziuniuń, anar, katynlychka.⁴ Da kiełdi Haharha, da chamila boldu. Da kiordiu, ki chamila boldu, da jeńgiľ boldu bijčiasi kiožliarińdia anyn.⁵ Da ajty Saraj Avramha: „Avanlyhym üštiuja! Mień bierdim karavašymny kojnuja, da kiordiu, ki chamila boldu, da jeńgiľ boldum kiožliarińdia

anyn. Tioria étkiej Adonaj arama da areja". ⁶ Da ajtty Avram Sarajha: „Muna, karavašyž érkijdiadi. Kylhyn anar ol jachšy kioriuńgiańni kiožliarijdia". Da kyjnady any Saraj, da kačty alnyndan anyn. ⁷ Da tapy any malachy Adonajnyn ol kiož suv katyna midbarda – ol kiož suv katyna jolunda Šurnun. ⁸ Da ajtty ol malach: „É Hahar, karavašy Sarajnyn, kajdan bu kieliasiń, da kajry barasyn?". Da ajtty Hahar: „Alnyndan Sarajnyn bijčiamniń mień kačamyn". ⁹ Da ajtty anar malachy Adonajnyn: „Kajtchyn bijčiaja, da kyjnalhyn kollary tiubiunia anyn". ¹⁰ Da ajtty anar malachy Adonajnyn: „Artyrma arttyryrmyn ošol urluhujnu, da sanalmasty kiopliuktiań". ¹¹ Da ajtty anar malachy Adonajnyn: „Muna, sień chamila sień, da tioriarsiń uvul, da atahyn atyn anyn Jišmael, ki ešiťti Adonaj kyjnyjny. ¹² Da ol bolur kijik adam, kolu anyn barčada, da kolu barčanyn anda, da alnynda bar karyndašlarynyn tochtar". ¹³ Da atady atyn malachynyn Adonajnyn ol siožliavčiuńiun ar: „Sień Tieńrim Kioriuvcium", ki ajtty: „Dahyn bunda-de kiordium kioriuvciumniu". ¹⁴ Anyn ũčiuń atady ol atavču atyn ol kujunun Bieer-Lachaj-Roi. Muna, ol arasyna Kodiešniń da arasyna Baredniń. ¹⁵ Da tioriadi Hahar Avramha uvul, da atady Avram atyn uvlunun Jišmael, ki tioriadi anar Hahar. ¹⁶ Da Avram sieksiań alty jašar édi tioriagańdia Hahar ošol Jišmaelni Avramha.

17 ¹ Da édi Avram tochsar tohuz jašar, da aškara boldu šechinasy Adonajnyn Avramha, da ajtty anar: „Mień kiučliu Tieńri! Juriugiun alnymda, da bolhun tiugial. ² Da bierirmiń ošol šertimni arama da areja, da arttyryrmyn sieni astry astry". ³ Da tiuštju Avram južliari ũštiunia, da siožliadi šechinasy Tieńriniń birgiasinia, ajtadohoč: ⁴ „Mień, muna, šertim birgieja: da bolursyn atasyna jyjynyn chanlychlarnyn. ⁵ Da inďialmiašti artych atyj sieniń Avram, da bolur atyj sieniń Avraham, ki atasy jyjynynyn chanlychlarnyn bierirmiń sieni. ⁶ Da jajarmyn sieni astry astry, da bierirmiń sieni chanlychlarha, da bijliar sieńdiań čyharlar. ⁷ Da kajjam etiarmiń ošol šertimni arama da areja, da arasyna urluhujnun ũziujdiań sortun, dorlary sajyn

alarnyn, ömiurliuk šertkia, bolma saja Tieńrigia da urluhuja öziujdiań sortun. ⁸ Da bierirmiń saja da urluhuja öziujdiań sortun ošol tirilmiš jerliarijni, ošol bar jeriń Kienaannyn, tutuvluhuna dunjanyn, da bolurmyn alarha Tieńrigia”. ⁹ Da ajtty Tieńri Avrahamha: „Da sień ošol šertimni saklahyn, sień da urluhuj öziujdiań sortun dorlary sajn. ¹⁰ Budur šertim, ki saklajyz arama da arajyzha, da arasyna urluhujnun öziujdiań sortun: chatna kylynma sižgia bar érkiak. ¹¹ Da chatna kylyjyz ošol étiń aklafyjzyny, da bolsun bielgisinia šertniń arama da arajyzha. ¹² Da siegiž kiunliuk chatna kylynsyn sižgia bar érkiak dorlaryjyz sajn: tuvhany üvniun da satyn alhany kiumiušniun bar jat éldiań, ki tiuviuđiur urluhujdan ol. ¹³ Chatna kylynma chatna kylynsyn tuvhany üviujniun da satyn alhany kiumiušijniun, da bolsun šertim gufujuzda ömiurliuk šertkia. ¹⁴ Da aklafy érkiak, ki chatna kylmasa ošol étiń aklafynyn, da éksilir ol džan ol uluslaryndan öziujniun, ki alardylyr jyjyny malachlarnyn, anyn üčiuń ki ošol šertimni buzdu”. ¹⁵ Da ajtty Tieńri Avrahamha: „Saraj katynyj: ińdiamiaģiń atyn anyn Saraj, ki Sarady aty anyn. ¹⁶ Da alhyšlarmyn any, da dahyn bierirmiń saja andan uvul, da alhyšlarmyn any, da bolur ana chanlychlarha, bijliari uluslarnyn andan bolurlar”. ¹⁷ Da tiuštii Avraham južliari üštiunia, da bijańdi, da ajtty kiolniunđia: „Juž jašarlych-me kišigia tuvar? Da Sara tochsar jašar-me tioriar?”. ¹⁸ Da ajtty Avraham ol Tieńrigia: „Kieškia Jišmael tiri bolhej alnyjda!”. ¹⁹ Da ajtty Tieńri: „Kiertidiań, Sara katynyj tioriar saja uvul, da atahyn ošol atyn anyn Jicchak. Da kajjam étiarmiń ošol šertimni birģiasinia ömiurliuk šertkia, urluhuna anyn öziunđiań sortun. ²⁰ Da Jišmael üčiuń: chabar bieriamiń saja, muna, alhyšlarmyn any da jajarmyn any, da arttyryrmyn any astry astry. On éki nasiliar tuvduurur, da kojarmyn any ullu chanlychka. ²¹ Da ošol šertimni kajjam étiarmiń Jicchakcha, ki tioriar saja Sara ušpu vahdaha ol ékińči jylda”. ²² Da tiugialliadi siožliamia birģiasinia, da bardy šečinasy Tieńriniń Avraham üštiunđiań. ²³ Da aldy Avraham ošol Jišmaelni uvlun, da ošol bar tuvhanlaryn üviuniun, da ošol bar satyn alhany kiumiušijniun, bar érkiakni élińdia

üviuniuñ Avrahamnyn, da chatna kyldy ošol etiñ aklaflarynyn kieñsi-siñdia ušpu kiunñniuñ, ki niečik siožliadi birgiasinia šečinasy Tieñri-niñ. ²⁴ Da Avraham tochsan tohuz jašar ēdi chatna kylynhanynda eti aklafynyn. ²⁵ Da Jišmael uvlu anyn on üč jašar ēdi chatna kylynha-nynda etiñdiañ aklafynyn. ²⁶ Kieñsisiñdia ušpu kiunñniuñ chatna kylyn-dy Avraham da Jišmael uvlu anyn. ²⁷ Da bar ēli üviuniuñ, tuv hany üv-niuñ da satynalhany kiumiušniuñ bar jat kišidiañ, chatna kylyndylar birgiasinia.

IV

18 ¹ Da aškara boldu šečinasy Adonajnyn Avrahamha tiuz jer-liariñdia Mamreniñ, da ol olturur ēdi ešigiñdia ol čatyrnyn isiñgiačioch ol kiun. ² Da kiotiurdiu kiožliariñ, da kiordiu, da muna, üč ėriañliar turar ēdiliar juvuch anar. Da kiordiu, da juvurdu uturu-laryna alarnyn ešigiñdiañ ol čatyrnyn, da bašurdu jergia. ³ Da ajtty: „Ė Adonaj, ėgier ėñdi taptym ėsia širiñlik ėnajatlaryjda, koltcha byla, ašmasyn šečinañ kuluj katyndan”. ⁴ Da ol ėriañliargia ajtty: „Alynsyn ėñdi azhynak suv, da juvujuz ajachlaryjzny, da tajanyjyz ol ahač tiu-biunia. ⁵ Da alajym tigim oťmiak, da kipliajiž ŗriagijižni. Andan sor-tun ašyp baryrsyz, kačan ki aštyjyz kulujuz katyna”. Da ajttylar alar: „Kylhyn, ki niečik siožliadij”. ⁶ Da džachtlady Avraham barma ol ča-tyrha Saraha, da ajtty: „Džachtlahyn, üč saalar un oziak baschyn da kylhyn jajmalar”. ⁷ Da ol syhyrha juvurdu Avraham, da aldy balasyn syhyrnyn, jašny da jachšyny, da bierdi ol ulanha, da džachtlady kyl-ma any. ⁸ Da aldy saryjav da siuť, da balasyn ol syhyrnyn ki hadirliadi, da kojdu alynlarynda alarnyn. Da ol turar ēdi alynlarynda alarnyn ol ahač tiubiunia, da ašadylar. ⁹ Da ajttylar anar: „Kajdady Sara katynyj?”. Da ajtty: „Muna, čatyrdady”. ¹⁰ Da ajtty: „Kajtma kajtyrmyn saja bu vachtlej jylyna, savha, da muna, uvul bolur Saraha katynyja”. Da Sara ešitir ēdi turadohoč ešigiñdia ol čatyrnyn, da ol ešik ēdi ol malach artyna. ¹¹ Da Avraham da Sara kartlar ēdiliar, jeťkiañliar kiunliargia kartlychta. Kalybedi bolma Saraha jol katynlarha kibik. ¹² Da kiuldiu

Sara ičińdia, ajtadohoč: „Kartlyhymdan sortun boldu maja jigítlik, da bijim kartty”.¹³ Da ajtty Adonaj Avrahamha: „Niek bu kiulđiu Sara, ajtadohoč: „Ham kiertidiań-mie tioriarmin? Da mień kartajdym.”?¹⁴ Tamaša-me Adonajdan niersia? Vahdaha kajtyrmyn saja bu vachtlej jylyna, savha, da Saraha uvul”.¹⁵ Da tandy Sara, ajtadohoč: „Kiulmiamdim”, ki korchtu. Da ajtty: „Joch, ki kiulđiuj”.¹⁶ Da turdular andan ol ériańliar, da bachtylar uturusuna Siedomnun, da Avraham baryr édi birgialiarinia uzatma alarny.¹⁷ Da Adonaj ajtty: „Jašyramyn-me mień Avrahamdan, nie ki mień kylamyn?”¹⁸ Da Avraham bolma bolur ullu chanlychka da kiučliu, da alhyšlanyrlar anyn sartyn bar chanlychlary ol jerniń.¹⁹ Ki biliamiń any, anyn učiuń ki zynharlar ošol uvullaryn da ošol éliń üvuniuń öziuńdiań sortun, ki saklahejlar jolun Adonajnyń kylma rastlych, da tioria kiełtirmiak učiuń Adonaj Avrahamha ošol, nie ki siožliadi anyn uštiunia”.²⁰ Da ajtty Adonaj: „Firjaty zulumanhanlarynyn Siedomnun da Amoranyn, ki kiop boldu, da jazychly išliari alarnyn, ki kiučliu boldu astry,²¹ éńsiń hašgacham, da kioriajim firjatyna-me kioria ol kiełgiań alnyma kyldylar tiugialičia jazych. Da égier joch, da biliajim”.²² Da kajryryldylar andan ol ériańliar, da bardylar Siedomha, da Avraham hanuz ol turar édi alnynda Adonajnyń.²³ Da juvudu Avraham, da ajtty: „Ham tas étiarsiń-mie cadikny raša byla? ²⁴ Šemie bardy éńli cadiklar ortasynda ol šaharnyn. Ham tas étiarsiń-mie da bošatmassyn-me jazyhyn orunnun éńli ol cadiklarnyn ziechutu učiuń, ki ortasynda anyn? ²⁵ Hašča bolhej saja kylmacthan ušpu iš kibik, öłtiurmia cadikny raša byla, da bolhej édi niečik cadik alej raša. Hašča bolhej saja! Tioriačisi-mie bar ol jerniń kylmastyr rast tioria?”²⁶ Da ajtty Adonaj: „Égier tapsam Siedomda éńli cadiklar ortasynda ol šaharnyn, da bošatyrmyn jazyhyn bar ol orunnun alarnyn ziechutu učiuń”.²⁷ Da karuv bierdi Avraham, da ajtty: „Muna, éridi kiuviuńliańdim siožliamia alnynda Adonajnyń, da mień topkach da kiulmiń”.²⁸ Šemie éksilirliar éńli ol cadiklardan bieš. Čejparsyn-me bieš učiuń ošol bar ol šaharny?”²⁹ Da arttyrды dahyn Avraham

siožliamia alnynda Tieńriniń, da ajtty: „Šemie tabulurlar anda kyrch?“. Da ajtty Tieńri: „Kylmammyn karanja ol kyrch üčiuń-die“. ³⁰ Da ajtty Avraham: „Koltcha byla, ačuv bolmasyn Adonajha, da siožliajim. Šemie tabulurlar anda otuz?“. Da ajtty: „Kylmammyn karanja, ėgier tapsam anda otuznu-de“. ³¹ Da ajtty Avraham: „Muna, ėndi kiuviullińdim siožliamia alnynda Adonajnyn. Šemie tabulurlar anda ėgirmi?“. Da ajtty Tieńri: „Čejpamammyn ėgirmi üčiuń-die“. ³² Da ajtty: „Koltcha byla, kabunmasyn ačuvu Adonajnyn, da siožliajim tiek bu vachtta. Šemie tabulurlar anda on cadiklar?“. Da ajtty Tieńri: „Čejpamammyn ol on üčiuń-die“. ³³ Da bardy šečinasy Adonajnyn, ki niečik tiugialliadi siožliamia Avraham byla, da Avraham kajtty ornuna.

19 ¹ Da kiėdiliar ėki ol ėčiliar Siedomha inėirdia, da Lot ol turur ėdi kabahynda Siedomnun. Da kiordiu Lot, da turdu uturularyna alarnyn, da bašurdu južliari byla jergia. ² Da ajtty: „Muna, koltcha byla, bijliarim, kajrylyjyz ėndi üviunia kulujuznun, da konujuz, da juvujuz ajachlaryjzny, da tiuńliej turarsyz da baryrsyz jolujzha“. Da ajtlyar: „Joch, ki oramda konarbyz“. ³ Da kystady alarny astry da kajryldylar anar, da kiėdiliar üviunia anyn. Da kyldy alarha ički, da jajmalar biširdi, da ašadylar. ⁴ Jatmaslaryndan burun, da ėli ol šaharnyn, ėli Siedomnun, kuršadylar ol üv üstiunia ulandan da kartcha diejń, bar ol ulus učtan. ⁵ Da inėiadiliar Lotnu, da ajtlyar anar: „Kajdady ol ėriańliar, ki kiėdiliar saja bu kiečiani? Čyharhyn alarny bižgia, da kyjnajych alarny!“ ⁶ Da čychty alarha Lot ol ėšikka, da ol ėšikni bieklıadi öziu artyna. ⁷ Da ajtty: „Koltcha byla, karyndašlarym, jaman ėtmiajiz. ⁸ Muna, ėndi maja ėki kyzlar, ki bilmiadiliar kišini. Čyharajym ėndi alarny sižgia, da kylyjyz alarha, niečik jachšy kioriuńsia kiožliarijizdia. Ančach ušpu ėriańliargia kylmajyz niemie-die, anyn üčiuń ki kiėdiliar syjynma kioliagiasinďia farstymnyn“. ⁹ Da ajtlyar: „Juvuhun arrach!“ Da ajtlyar: „Ol bir kiėdi tiriłmia, da tioria ėtti tioria ėtmia! Haliginia jamanrach ėtiarbiž saja alardan!“ Da kystadylar kišini Lotnu astry, da juvudular syndyrma ol ėšikni.

¹⁰ Da sundular ol ériańliar ošol kollaryn, da kielťirdiliar ošol Lotnu öžliarinia ol ičkiariegia, da ošol kapchačyn ol ešikniń bieklidiliar. ¹¹ Da ošol ol ériańliarni, ki ešigińdia ol üvniun, urdular sokurluchlar byla, bašlap kičidiań da ulluha diejiń, da jadadylar tapma ol ešikni. ¹² Da ajttylar ol ériańliar Lotcha: „Dahyn kim bardy saja bunda? Kijovniun, da uvullaryjny, da kyzlaryjny, da barysyn, nie ki bardy sienin šaharda čyharhyn ol orundan. ¹³ Ki čejpejdyr biž ošol ol orunnu, ušpunu, ki ullu boldu firjatlary alarnyn alnynda Adonajnyn, da ijdi bižni Adonaj čejpama any”. ¹⁴ Da čychty Lot, da siožliadi kijovliarinia, aluvčularha kyzlaryn, da ajtty: „Turujuz, čyhyjyz ol orundan, ušpu, ki čejpejdy Adonaj ošol ol šaharny”. Da édi kiulťkiu kiuliuvčiu kibik kiožliarińdia kijovliarińi. ¹⁵ Da niečik ol šachar kiotiuriuńdiu, da džachtlattylyar ol éčiliar Lotnu, ajtadohoč: „Turhun, alhyn ošol katynyjny, da ošol éki kyzlaryjny ol tabulhanlarny, mahat taspolursyn giuniachi üčiuń ol šaharny”. ¹⁶ Da kiečikti, da tuttular ol ériańliar kolundan anyn, da kolundan katynynyn, da kolundan éki kyzlarynyn chajyfsunmahy byla Adonajnyn anyn üštiunia, da čyhardylar any, da kojduklar any tyščartyn šaharha. ¹⁷ Da édi čyharhačoch alar alarny ol tyščaryha, ajtty: „Kutulhun džanyj byla, bachmahyn öziuj artyna, da tochtamahyn bar ol majdanda ol tav sary; kutulhun, mahat taspolursyn”. ¹⁸ Da ajtty Lot alarha: „Koltcha byla, bijliarim. ¹⁹ Muna, éndi tapy kuluj širińlik kiožliarijdia, da ulhajtyj ševahatyjny, ki kyldyj birgiamia, tiri kaldyrma ošol džanymny. Da mień bolalmammyn kutulma ol tav sary, mahat jetiar mieni ol jamanlych, da öliarmiń. ²⁰ Muna, éndi ol šahar, ušpu, juvuchtu kačma ary, da kičidi. Kotalajym éndi ary – muna, kičidi ol – da tiri kalsyn džanym”. ²¹ Da ajtty anar ol éłči: „Muna, juž éttim južliarija dahyn ušpu-de iškia, achtarmascha mień ošol ol šaharny ki siožliadij. ²² Džachtlahyn, kutulhun ary, ki bolalmammyn kylma niemie-die kielgianiya diejiń ary”. Anyn üčiuń atady atyn ol šaharnyn Coar. ²³ Ol kujaš balkydy ol jer üštiunia, da Lot kielđi Coarha. ²⁴ Da Adonaj javdurdu Siedom üštiunia da Amora üštiunia giugiurt da ot – alnyndan Adonajnyn ol kiokliardiań. ²⁵ Da achtardy ošol ol

šaharlarny, užpularny, da ošol bar ol majdannyn, da ošol bar olturuv-čularyn ol šaharlarnyn, da bitišín ol jerniń. ²⁶ Da bachty katyny anyn artyndan anyn, da boldu tuzlu stolp. ²⁷ Da tiuńliej turdu Avraham ertiańbylada ol orunha, ki turdu anda alnynda Adonajny. ²⁸ Da bachty alnynda Siedomnun da Amoranyn, da alnynda bar jeriniń ol majdannyn, da kiordiu, da muna, kiotiuriulđiu koju tiutiuniu ol jerniń tiutiuniu kibik ol kiriač piečiniń. ²⁹ Da ędi čejpahanda Tieńri ošol šaharlarny ol majdannyn, da sahyndy Tieńri ošol Avrahamny, da ijdi ošol Lotnu ortasyndan ol achtarylmachnyn achtarhanda ošol ol šaharlarny, ki birisińdia alardan olturdu Lot. ³⁰ Da bardy Lot Coardan, da olturdu tavda da ęki kyzlary anyn birgiasinia, ki korchtu olturma Coarda. Da olturdu piečorada – ol da ęki kyzlary anyn. ³¹ Da ajtty ol aharach ol kičirekkia: „Atamyz kartty, da kiši jochtur jerdia kielmia bižgia jolu kibik bar ol jerniń. ³² Kiel, ičiriajik atamyzha čahyr da jatajych birgiasinia, da tirgizijak atamyzdan urluch”. ³³ Da ičirdiliar atasyna özliariniń čahyr ol kiečiani, da kielđi ol aharach da jatty atasy byla, da bilmiadi jatchanynda da turhanynda. ³⁴ Da ędi tanbyladan, da ajtty ol aharach ol kičiriakkia: „Muna, jattym bigiečia atam byla. Ičiriajik anar čahyr dahyn bu-de kiečiani, da kielđiń, jatchyn birgiasinia, da tirgizijak atamyzdan urluch”. ³⁵ Da ičirdiliar dahyn ol da kiečiani atasyna özliariniń čahyr, da turdu ol kičiriak da jatty birgiasinia, da bilmiadi jatchanynda da turhanynda. ³⁶ Da chamila boldular ęki kyzlary Lotnun atasyndan özliariniń. ³⁷ Da tioriadi ol aharach uvul, da atady atyn anyn Moav. Ol ędi atasy Moavnyn ol kiuńgia diejiń. ³⁸ Da ol kičiriak – dahyn ol-de tioriadi uvul, da atady atyn anyn Bień-Ami. Ol ędi atasy ulanlarynyn Ammonnun ol kiuńgia diejiń.

20 ¹Da kiočtiu andan Avraham jerinia ol tiušliukniń, da olturdu arasynda Kodiešniń da arasynda Šurnun, da tiriđdi Gierarda. ²Da ajtty Avraham Sara katyny učiń: „Tuvduhumdur ol”. Da ijdi Avimieliech biji Gierarnyn, da aldy ošol Sarany. ³Da kielđi malach Avimieliechkia tiušiu ašyra ol kiečianiń, da ajtty anar: „Muna,

sieñ öliarsieñ ol katyn üčiuñ, ki aldyj da ërliangianidi ërnieñ".⁴ Da Avimieliech juvumady anar, da ajtty: „Ë Adonaj, dahyn rastta-me chanlychny öltiuriursieñ?"⁵ Muna, ol kiši ajtty maja „Tuvduhumdu ol". Da ol katyn – dahyn ol-de ajtty „Karyndašymdy ol". Tiugiälligi byla üriagimnieñ da aruvluhu byla uvučlarymnyñ kyldym bunu".⁶ Da ajtty anar ol Tieñri tiuš ašyra: „Dahyn mieñ-die biliamiñ, ki tiugiälligi byla üriagijnieñ kyldyj bunu. Anyn üčiuñ ajadym dahyn mieñ-die sieni jazychly bolmachtan maja. Anyn üčiuñ biermiadim saja tijmia anar."⁷ Da haliginia kajtarhyn katynyn ol kišinieñ, ki navidi ol, da tiefilla ëtsieñ sienieñ üčiuñ, da tiri bolursyn. Da ëgier kajtarmydyr ësiej, biłgieñ, ki öłmia öliarsieñ sieñ da barča, nie ki sienieñ".⁸ Da tiuñliej turdu Avimieliech ërtiañbylada, da inđiadi bar kullaryñ öziuniuñ, da siožliadi ošol bar ol siožliarni, ušpularny, kulachlaryča alarnyn. Da korchtular ol ëriañliar astry.⁹ Da inđiadi Avimieliech Avrahamny, da ajtty anar: „Nie kyldyj bižgia? Da nie jazychly boldum saja, ki kiełtiriajezdij üštiumia da bijligim üštiumia ullu jazych? Išliar, ki kylynmyjdylar kyldyj birgiamia".¹⁰ Da ajtty Avimieliech Avrahamha: „Nie kiordij, ki kyldyj ošol išni, ušpunu?".¹¹ Da ajtty Avraham: „Ki ajttym: „Tiek jochtu korchuvu Tieñrineñ ušpu orunda, da öltiuriurliar mieni katynyn üčiuñ".¹² Da dahyn kiertidiañ tuvduhumdu, kyzydy atamnyn ol, tiek tiuviuđdiu kyzy anamnyn, da boldu maja katynlychka."¹³ Da ëdi, ki niečik bujurdu maja Tieñri barma üviuñdiañ atamnyn, da ajttym anar: „Bu bolsun ševahaty, ki kylhyn birgiamia: Bar ol orunha, ki kiełsiak ary, ajtchyn mienim üčiuñ „Karyndašymdy ol""".¹⁴ Da aldy Avimieliech koj da syhyr, da kullar da karavašlar, da bierdi Avrahamha, da kajtardy anar ošol Sarany katynyn.¹⁵ Da ajtty Avimieliech Avrahamha: „Muna, jerim alnyjdady. Jachšy kioriuñgiañ orunda kiožliaridja olturhun".¹⁶ Da Saraha ajtty: „Muna, bierdim karyndašyja miñ kiumiuš. Muna, ol saja jabuvu kiožliarinieñ baryna, nie ki katyjda". Da ošol bar bu ëšitip Sara da ügiuťliañdi.¹⁷ Da tiefilla ëtti Avraham ol Tieñrigia, da onhaltty Tieñri ošol Avimieliechni da ošol katynyn anyn, da karavašlaryñ anyn, da tioriadiliar.¹⁸ Ki bieklamia biekliebdi

Adonaj bar kursach ašyra üviuńdia Avimieliechniń – Sara üčiuń, kasty üčiuń Avrahamnyn.

21 ¹ Da Adonaj sahyndy ošol Sarany, ki niečik ajtty, da kyldy Adonaj Saraha, ki niečik siožliadi. ² Da chamila boldu, da tioriadi Sara Avrahamha uvul kartlych vachtlarynda anyn, vahdaha, ki siožliadi anar Tieńri. ³ Da atady Abraham ošol atyn uvlunun, ol tuvhamnyn anar, Jicchak, ki tioriadi anar Sara. ⁴ Da chatna kyldy Avraham ošol Jicchakny uvlun siegiž kiuńliukniu, ki niečik bujurdu anar Tieńri. ⁵ Da Avraham juž jašar eđi tuvhandu anar Jicchak uvlu anyn. ⁶ Da ajtty Sara: „Kiuńtkiu byla kyldy maja Tieńri. Bar ol ešitiuvčiu kiuliar mienim üčiuń”. ⁷ Da ajtty: „Kim siožliadi Avrahamha, ki ömiuždiuriur ulanlar Sara? Ki tioriadim uvul kartlych vachtlarynda anyn”. ⁸ Da ulhajdy ol ulan da ömčiaktiań ajryrlydy. Da kyldy Avraham ullu ički ömčiaktiań ajryrlyhan kiuńdia Jicchak. ⁹ Da kiordiu Sara ošol uvlun Haharnyn ol Micriliniń, ki tioriadi Avrahamha, ojnejdohonnu Jicchak byla. ¹⁰ Da ajtty Avrahamha: „Siurgiuń ol karavašny, ušpunu, da ošol uvlun anyn, ki mierašliamiašti uvlu ol karavašnyn, ušpunun, uvlum Jicchak byla”. ¹¹ Da jaman kioriuńdiu ol siož astry kiožliarińdia Avrahamnyn uvlu üčiuń. ¹² Da ajtty Tieńri Avrahamha: „Jaman kioriuńmiasiń kiožliarijdia ol ulan üčiuń da karavašy üčiuń. Barča, nie ki ajtsa saja Sara, tynlahyn sioziunia anyn, ki Jicchak sartyn ińdialir saja urluch. ¹³ Da dahyn ošol uvlun ol karavašnyn chanlychka kojarmyn any, ki urluhujdy ol”. ¹⁴ Da tiuńliej turdu Avraham eřtiańbylada, da aldy öťmiak da fliaškia suv, da bierdi Haharha, kojdu javrunu üštiunia da ošol ol ulanny da, da uzatty any. Da bardy, da azašty midbarynda Bieer-Šavanyń. ¹⁵ Da tiugiańdiliar ol suvlar ol fliaškiadiań, da tašlady ošol ol ulanny birisi tiubiunia ol tieriakliarniń. ¹⁶ Da bardy, da olturdu öziunia karšydan, jyrach eťmia ok atym jer tiekli jajdan, ki ajtty: „Kiormiajim öľgiańdia ol ulan”. Da bardy, da olturdu karšydan, da kiotiurdu ošol avazyn da jylady. ¹⁷ Da ešitti Tieńri ošol avazyn ol unnyn, da čahyrdy malachy Tieńriniń Haharha ol kiokliardiań,

da ajtty anar: „Niedir saja, è Hahar, korchmahyn, ki èšítí Tieńri avazyn ol ulannyn, kajda ki ol anda. ¹⁸ Turhun, alhyn ošol ol ulanny da tutchun koluj byla any, ki ullu chanlychka kojarmyn any”. ¹⁹ Da ačty Tieńri ošol kiožliariń anyn, da kiordiu kujusun suvlarnyn, da bardy, da tolturdu ošol ol fliaškiani suv, da ičirdi ošol ol ulanny. ²⁰ Da èdi bolušluhu Tieńriniń ol ulan byla, da ulhajdy da olturdu midbarda, da èdi ok atuvču da jajačy. ²¹ Da olturdu midbarynda Parannyn, da aldy anar anasy anyn katyn jerińdiań Micriniń. ²² Da èdi ol vachtta, da ajtty Avimieliech da Fichol, aharahy čieriuviuniuń, Avrahamha, ajtadohoč: „Bolušluhu Tieńriniń birgieja barynda, nie ki sień kylasyn. ²³ Da haliginia ant ètkiń maja Tieńridiań bunda, ègier aldasej maja, da unuhuma, da praunuhuma. Ševahat kibik, ki kyldym birgieja kylhyn birgiamia da èli byla ol jerniń, ki tiríldij anda”. ²⁴ Da ajtty Avraham: „Mień ant ètíajim”. ²⁵ Da ügiutliadi Avraham ošol Avimieliechni iši üčiuń kujusunun ol suvlarnyn, ki taladylar kullary Avimieliechniń. ²⁶ Da ajtty Avimieliech: „Bilmijmiń, kim kyldy ošol ol išni, ušpunu, da dahyn sień-die anlatmadyj maja, da dahyn mień-die èšítmiadim ančach biugiuń”. ²⁷ Da aldy Avraham koj da syhyr, da bierdi Avimieliechka, da kieštiliar èksiliari-die šert. ²⁸ Da turhuzdu Avraham ošol jedi kozularyn ol kojnun jalhyzlarny. ²⁹ Da ajtty Avimieliech Avrahamha: „Niegadi alar jedi kozular, ušpular, ki turhuzduj jalhyzlarny?”. ³⁰ Da ajtty Avraham: „Ki ošol jedi ol kozularny alhyn kolumdan, anyn üčiuń ki bolhej maja tanychka, ki kazdym ošol ol kujunu, ušpunu”. ³¹ Anyn üčiuń atady ol orunha Bieer-Šava, ki anda ant èttiliar èksiliari-die. ³² Da kieštiliar šert Bieer-Šavada, da turdu Avimieliech da Fichol, aharahy čieriuviuniuń, da kajttylar jerinia Pielištimniń. ³³ Da ornatty tieriak Bieer-Šavada, da čahyrdy anda aty byla Adonajnyn Tieńrisiniń dunjanyn. ³⁴ Da tiríldi Avraham jerińdia Pielištimniń kiop kiuńliar.

22 ¹ Da èdi son ol išliardiań, ušpular dan, da ol Tieńri synady ošol Avrahamny, da ajtty anar: „Avraham!” Da ajtty: „Munadyr mień”. ² Da ajtty: „Alhyn ošol uvluju ošol jalhyzhyjny, ki siuvdiuj,

ošol Jicchakny, da barhyn öziuja jerinia ol Morijany, da miñdirgiñ any birisi üštiunia ol tavlarnyn, ki ajtsam saja, bolma anda olaha”.³ Da tiuñliej turdu Avraham értiañbylada, da jerliadi ošol ešiaigiñ, da aldy ošol eki niegierliariñ birgiasinia da ošol Jicchakny uvlun, da jarčychlady otunlaryn olany, da turdu, da bardy ol orunha, ki ajtty anar ol Tieñri.⁴ Ol üčiuñčiu kiunčia da kiotiurdiu Avraham ošol kiožliariñ, da kiordiu ošol ol orunnu jyrachtyn.⁵ Da ajtty Avraham: niegierliarinia: „Olturujuz öziujužgia bunda ol ešiak byla da mieñ da ol ulan baryrbyz bierigia diejiñ, da bašururbyz, da kajtyrbyz sižgia”.⁶ Da aldy Avraham ošol otunlaryn ol olany da kojdu Jicchak uvlun üštiunia, da aldy koluna ošol ol otnu da ošol ol chalafny, da bardylar eksiari-die birgia.⁷ Da ajtty Jicchak Avrahamha atasyna, da ajtty: „Atam!”. Da ajtty Avraham: „Mundadyr mieñ, uvlum”. Da ajtty Jicchak: „Muna, ol ot da otunlar, da kajdadyr ol koj olaha?”.⁸ Da ajtty Avraham: „Tieñri bachkej öziunia ol kojnun olaha, uvlum”. Da bardylar eksiari-die birgia.⁹ Da kieñdiliar ol orunha, ki ajtty anar ol Tieñri, da kondardy anda Avraham ošol ol mizbeachny da tiuziudiu ošol otunlarny. Da bajlady ošol Jicchakny, uvlun, da kojdu any ol mizbeach üštiunia johartyn otunlardan.¹⁰ Da sundu Avraham ošol kolun, da aldy ošol ol chalafny sojma ošol uvlun.¹¹ Da čahyrdy anar malachy Adonajny ol kiokliardiañ, da ajtty: „Avraham! Avraham!”. Da ajtty Avraham: „Munadyr mieñ”.¹² Da ajtty: „Sunmahyn kolujnu ol ulanha da kylmahyn anar niemie-die, ki haliginia biñdim, ki korchuvčudur Tieñridiañ sieñ, da ajamadyj ošol uvlujnu ošol jalhyzahyjny mieñdiañ”.¹³ Da kiotiurdiu Avraham ošol kiožliariñ, da kiordiu, da, muna, kočchar artynda iliñgiañ butachka miuviužliariñdiañ. Da bardy Avraham da aldy ošol kočchary, da čyhardy any olaha uvlun ornuma.¹⁴ Da atady Avraham atyn ol orunnun Adonaj Jire, ki ajtylady biugiun-die: „Tavda šechnasy Adonajny aškara bolady”.¹⁵ Da čahyrdy malachy Adonajny Avrahamha ekiñči kieriāt ol kiokliardiañ.¹⁶ Da ajtty: „„Öziundiañ ant éttim” – alej ajtty Adonaj – „ki anyn üčiuñ, ki kyldyj ošol ol išni, ušpunu, da ajamadyj ošol uvlujnu ošol jalhyzhjny, ¹⁷ ki alhyšlama

alhyšlarmyn sieni, da arttyrma artyryrmyn ošol urluhujnu julduzlaryn kibik ol kiokliarniń, da kumnu kibik ki kyryj ũstiunia ol tieńgiźniń, da mieriašliar urluhuj ošol kabahyn dušmanlarynyn. ¹⁸ Da alhyšlanrylar urluhuj byla bar chanlychlary ol jerniń, anyn ũčiuń ki tynladyj ũniumia”. ¹⁹ Da kajtty Avraham niegierliarinia, da turdular da bardylar birgia Bieer-Šavaha. Da olturdu Avraham Bieer-Šavada. ²⁰ Da ědi son ol išliardiań, ušpulardan, da anlatyldy Avrahamha, ajtadohoč: „Muna, tioriadi Milka – dahyn ol-de – ulanlar Nachorha, karyndašyja: ²¹ ošol Ucnu tunhučun, da ošol Buznu karyndašyn anyn, da ošol Kiemuełni, atasyn Aramnyn, ²² da ošol Kiesiedni, da ošol Chazonu, da ošol Piłdašny, da ošol Jidlafny, da ošol Bietuełni”. ²³ Da Bietueł tuvduurdu ošol Riviekany. Siegiźni bularny tioriadi Milka Nachorha, karyndašyna Avrahamnyn. ²⁴ Da kumasy anyn, da aty anyn Ruuma, da tioriadi dahyn ol-de ošol Tievachny, da ošol Gachamnyn, da ošol Tachašny, da ošol Maachany.

V

23 ¹ Da ědiliar tirlikliari Saranyn juź jyl da ěgirmi jedi jyllar – jyllary tirlikliariniń Saranyn. ² Da ōldiu Sara šaharynda Arbanyn, oldu Chevron, jerińdia Kienaannyn. Da kiěldi Avraham syjyt ětmia Sara ũčiuń da jylama anyn ũčiuń. ³ Da turdu Avraham alnyndan ōliusiuniuń, da sioźliadi ulanlaryna Cheńniń, ajtadohoč: ⁴ „Harib ěsiam-die mień, valie očar kliejmiń bolma birgajijźgia. Bierijiz maja tutvluhun zieriatniń birgajijźgia, da astrajym ošol ōliumniu alnymdan”. ⁵ Da karuv bierdiliar ulanlary Cheńniń Avrahamha, ajtadohoč anar: ⁶ „Tynlahyn biźni, bijim. Nasisidir Tieńriniń sień ortamyzda. Sajlamasynda zieriatliarimiźniń astrahyn ošol ōliujniu. Kiši-die biźdiań ošol zieriatin ajamasty sieńdiań, astramachtan ōliujniu”. ⁷ Da turdu Avraham da bašurdu ulusuna ol jerniń, uvullaryna Cheńniń. ⁸ Da sioźliadi birgialiarinia, ajtadohoč: „Ěgier bar ěsia kliagijizdia astrama ošol ōliumniu alnymdan, tynlajyz mieni da kolujuz mienim ũčiuń ěfronnu uvlun Cocharnyn, ⁹ ki biergiej maja ošol piečorasyn ol Machpielanyn,

ki anyn, ki učunda tiuziuniuń. Tiugial kiumiuškia biersiń any maja ortajyzda tutuvluhuna zieriatniń”.¹⁰ Da Ęfron olturur ědi ortasynda ulanlarynyn Cheťniń, da karuv bierdi Ęfron ol Chittili Avrahamha kulachlaryča ulanlarynyn Cheťniń, bar kielivčičiari sajn kabahyna šaharynyn, ajtadohoč:¹¹ „Joch, bijim, tynlahyn mieni: Bieriamiń saja ol tiuźniu da ol piečorany, ki anda – saja bieriamiń any. Kioźliaričia ěliniń ulusumnun bieriamiń any saja. Astrahyn öliujniu”.¹² Da bašurdu Avraham alnynda ulusunun ol jerniń,¹³ da sioźliadi Ęfronha kulachlaryča ulusunun ol jerniń, ajtadohoč: „Kiertidiań, ančach sień kieškia tynlasa ědij maja. Bieriajim kiumiušiuń ol tiuźniuń. Alhyn mieńdiań, da astrajym ošol öliumniu anda”.¹⁴ Da karuv bierdi Ęfron Avrahamha, ajtadohoč anar:¹⁵ „Ę bijim, tynlahyn mieni. Jer diort juź mitkal kiumiušliuk. Arama da areja niedir ol? Da ošol öliujniu astrahyn”.¹⁶ Da tynlady Avraham sioziunia Ęfronnun, da öłčjadi Avraham Ęfronha ošol ol kiumiušniu, ki sioźliadi kulachlaryča ulanlarynyn Cheťniń: diort juź mitkal kiumiuš ašadohon bieziargiańgia.¹⁷ Da kajjam boldu tiuziu Ęfronnun, ki Machpielada, ki alnynda Mamreniń, ol tiuź da ol piečora, ki anda, da bar ol ahač, ki tiuźdia, ki bar čiegińdia anyn čiuvria,¹⁸ Avrahamha, satyn almachka kioźliaričia ulanlarynyn Cheťniń, bar kielivčičiari byla kabahyna šaharynyn.¹⁹ Da andan sortun astrady Avraham ošol Sarany katynyn piečorasynda tiuziuniuń ol Machpielanyn alnynda Mamreniń, oldu Chevron, jerińdia Kienaanyn.²⁰ Da kajjam boldu satyn almahy ol tiuźniuń da ol piečorany, ki anda, ulanlaryndan Cheťniń Avrahamha tutuvluhuna zieriatniń.

24¹ Da Avraham kartajdy, jeťti kiuńliargia. Da Adonaj allyšlady ošol Avrahamny barčada.² Da ajtty Avraham kuluna öziuniuń, kartyna üviuniuń ol ěrklaniuvčičiugia barynda, nie ki anyn: „Kojhun ěńdi kolujnu butum tiubiunia.”³ Da ant ěťtiriajim sieni kajjamlyhyndan Adonajnyn Tieńrisiniń ol kiokliarniń da Tieńrisiniń ol jerniń, ki almahejsyn katyn uvluma kyzlaryndan ol Kienaaniniń, ki mień olturamyn ortasynda,⁴ ki ančach jerimia da tuvmušuma barhyn,

da alhyn katyn uvluma Jicchakka".⁵ Da ajtty anar ol kul: „Šemie kieli-
 miašti ol katyn barma artyndan ol jergia, užpu? Kajtarma kajtarajym-
 me ošol uvlujnu ol jergia, ki čychtyj andan?".⁶ Da ajtty anar Avraham:
 „Saklanhyn öziuja, mahat kajtaryrsyn ošol uvlumnu ary.⁷ Adonaj Tień-
 risi ol kiokliarniń, ki aldy mieni üviuńdiań atamnyn da jerińdiań tuv-
 mušumnun, da ki siožliadi maja, da ki ant étti maja, ajtadohoč „Ur-
 luhuja sieniń bierirmiń ošol ol jerni, užpunu” – ol ijar malachyn öziu-
 niuń aldyjda, da alyrsyn katyn uvluma andan.⁸ Da égier kliamiasia ol
 katyn barma artyjdan, da kioniu bolursyn antymdan bu. Tiek ošol
 uvlumnu kajtarmahyn ary”.⁹ Da kojdu ol kul ošol kolun butu tiubiu-
 nia Avrahamnyn bijiniń, da ant étti anar ol iš üčiuń, užpu.¹⁰ Da aldy
 ol kul on tievialiar tievialiarińdiań bijiniń, da bardy, da bar jachšysy
 bijiniń kolunda anyn. Da turdu, da bardy Aram-Naharimgia, šahary-
 na Nachornun.¹¹ Da čioktiurdiu ol tievialiarni tyšchartyn šaharha
 kujusu katyna ol suvlarnyn inğir vachtta, čychmach vachtta ol suv siu-
 ziuvčiu kyzlar.¹² Da ajtty: „É Adonaj Tieńrisi bijimniń, Avrahamnyn,
 učratchyn éńdi alnyma biugiun da kylhyn ševahat bijim Avraham byla.
¹³ Muna, mien turamyn ol kiož suv katyna, da kyzlary éliniń ol šahar-
 nyn čyhadylar siužmia suv.¹⁴ Da bolhej ol kyz, ki ajtsam anar „Kajyrhyn
 éńdi čieliagijni, da ičiajim”, da ajtsa „Ičkiń, da dahyn tievialiarijni-die
 ičirijam” – any bielgiliadij kuluja Jicchakcha, da anlych byla bilirmiń,
 ki kyldyj ševahat bijim byla”.¹⁵ Da édi ol tiugiálliamiaštiań burun
 siožliamia, da, muna, Rivieka čyhady, ki tuvdu Bietuelgia uvluna Mil-
 kanyn, katynyna Nachornun, karyndašyna Avrahamnyn, da čieliagi
 anyn javrunu üštiunia.¹⁶ Da ol kyz jachšy kioriumliu édi astry, boj kyz,
 da kiši bilmiadi any. Da éńdi ol kiož suvha da tolturdu čieliagiń, da
 mińdi.¹⁷ Da juvurdu ol kul uturusuna anyn, da ajtty: „Tattyrhyn maja
 éńdi azhynak suv čieliagijdiań”.¹⁸ Da ajtty: „Ičkiń bijim”, da džachtla-
 dy, da éńdirdi čieliagiń kolu üštiunia, da ičirdi any.¹⁹ Da tiugiállia-
 di ičirmia any, da ajtty: „Dahyn tievialiarija-die siuziajim niegińčia, ki
 tiugiálliajiejliar ičmia”.²⁰ Da džachtlady, da bošatty čieliagiń ol suv-
 lavha, da juvurdu dahyn ol kujuha siužmia, da siuždiu bar tievialia-

rinia anyn. ²¹ Da ol kiši tamaša étiar édi bahyp anyn úštiunia, tyjlyr édi bílmia onardy-me Adonaj jolun anyn jemiesia joch. ²² Da édi, ki niečik tiugialliadiliar ol tievialiar ičmia, da aldy ol kiši altyn syrha, giog öłčiavi anyn, da éki bieliezikliar kojdu kollary úštiunia anyn, on altyn öłčivliari alarnyn. ²³ Da ajtty: „Kzy kimnińdir sień, anlatchyn éndi maja. Bardy-me üviuńdia atejnyn orun bižni kondurma?”. ²⁴ Da ajtty anar: „Kzy Bietuełnińdir mień, uvlunun Milkany, ki tioriadi Nachorha”. ²⁵ Da ajtty anar: „Dahyn bičiań dahyn jem bardy kiop birgiamizgia, dahyn orun konma”. ²⁶ Da ijıldı ol kiši, da bašurdu Adonajha. ²⁷ Da ajtty: „Machtavludu Adonaj Tieńrisi bijimniń Avrahamnyn, ki kiemišmiadi ševahatyn da kiertiligiń bijimdiań. Mień édim jolda, kiońdiardi mieni Adonaj üviunia karyndašynyn bijimniń”. ²⁸ Da juvurdu ol kyz, da anlatty üviunia anasynyn ušpu siožliar kibik. ²⁹ Da Riviekaha karyndaš, da aty anyn Lavan. Da juvurdu Lavan ol kišigia ol tyščaryha ol kiož suvha. ³⁰ Da édi, kiorgiačioch Lavan ošol ol syrhanyn da ošol ol bieliezikliarni kollary úštunia tuvduhunun, da éšitkiačioch ošol siožliariń Riviekanyń tuvduhunun, ajtadohoč „Bulej siožliardi maja ol kiši”, da kiėldi ol kišigia, da muna, turady ol tievialiar katyna ol kiož suv katyna. ³¹ Da ajtty Lavan: „Kielgiń alhyšlahany Adonajnyn. Niek turasyn tyščaryda? Da mień hadirliadim ol üvniu, alajoch orun hadirliadim tievialiargia-die”. ³² Da kiėldi ol kiši ol ičkariargia, da jeriń čieštirdi Lavan ol tievialiarniń, da bierdi bičiań da jem tievialiargia, da suv juvma ajachlaryn anyn da ajachlaryn ol ériańliarniń birgiasinia. ³³ Da kojuldu alnynda anyn ašama, da ajtty: „Ašamamyn, niegińčia ki siožliagiejmiń siožliarimni”. Da ajtty: „Siožliagiń”. ³⁴ Da ajtty: „Kulu Avrahamnyndyr mień. ³⁵ Da Adonaj alhyšlady ošol bijimni astry, da chodža boldu, da bierdi anar koj da syhyr, da kiumiuš da altyn, da kullar da karavašlar, da tievialiar da éšiakliar. ³⁶ Da tioriadi Sara, katyny bijimniń, uvul bijimia kartlyhyndan sortun, da bierdi anar ošol barča, nie ki öziuniuń. ³⁷ Da ant éttirdi mieni bijim, ajtadohoč: „Almahyn katyn uvluma kyzlaryndan ol Kienaaniniń, ki mień ol turamyn jerińdia anyn. ³⁸ Öžgia tiušliu tiuviuľ, ančach üviunia atamnyn

barhyn da uruvuma, da alhyn katyn uvluma".³⁹ Da ajttym bijimiam: „Šemie barmasty ol katyn mienim artyna?".⁴⁰ Da ajtty maja: „Adonaj, ki juriudium alnynda anyn ijar malachyn ōziuniu birgieja da onartyr jolujnu, da alyrsyn katyn uvluma uruvumdan da ūviuńdiań atamnyn.⁴¹ Ol vachtta kioniu bolursyn karhyšymdan, ki kielsiej uruvuma, da ěgier biermiasialiar saja. Da bolursyn kioniu karhyšymdan".⁴² Da kiēdim biugiuiń ol kioz suvha, da ajttym: „Ě Adonaj Tieńrisi bijimniń Avrahamnyn, onartyrsyn-me jolumnu, ki mień baramyn anyn byla?⁴³ Muna, mień turamyn ol kioz suv katyna, da bolhej ol kyz ol čyhvču siužmia, da ajtsam anar: „Ičirgiń ěńdi maja azhynak suv čieliagijdiań",⁴⁴ da ajtsa maja: „Dahyn sień-die ičkiń, da dahyn tievialiarija-die siuziajim" – oldu ol katyn, ki bielgiliadi Adonaj uvluna bijimniń.⁴⁵ Mień tiugialliamiasimdiań burun siožliamia kiołniumdia, da, muna, Rivieka čyhady, da čieliagi anyn javrunu ūštiunia, da ěńdi ol kioz suvha da siuždiu. Da ajttym anar: „Ičirgiń maja ěńdi".⁴⁶ Da džachtlady, da ěńdirdi čieliagiń ūštiuńdiań, da ajtty: „Ičkiń, da dahyn tievialiarijni-die ičirijim". Da ičtim, da dahyn ol tievialiarni-die ičirdi.⁴⁷ Da sordum andan da ajttym: „Kzy kimnińdir sień?". Da ajtty: „Kzy Bietuełniń uvlunun Nachornun, ki tioriadi anar Milka". Da kojdam ol syrhany burnu ūštiunia da ol bieliezikliarni kollary ūštiunia anyn.⁴⁸ Da ijīdim, da bašurdum alnynda Adonajnyn, da machtav bierdim Adonajha Tieńrisinia bijimniń Avrahamnyn, ki kiońdiardi mieni kierti jol byla alma ošol kyzyn karyndašynyn bijimniń uvluna.⁴⁹ Da haliginia kylasyz-me ševahat da kiertilik bijim byla? Anlatyjyz maja. Da ěgier joch, anlatyjyz maja, da kajryrlajym on jary jemiesia son jary".⁵⁰ Da karuv bierdi Lavan da Bietueł, da ajttylar: „Adonajdan čychty ol siož. Bolalmasbyz siožliamia saja jamanny jemiasia jachšyny.⁵¹ Muna, Rivieka alnyjdady, alhyn da barhyn, da bolsun katyn uvluna bijijniń, ki niečik siožliadi Adonaj".⁵² Da ědi, ki niečik ěšitti kulu Avrahamnyn ošol siožliariń alarnyn, da bašurdu jergia alnynda Adonajnyn.⁵³ Da čyhardy ol kul kiumiuš savutlar, da altyn savutlar, da uprachlar, da bierdi Riviekaha, da syjly biernialiar bierdi karyndašyna da anasy-

na anyn. ⁵⁴ Da ašadylar da ičtiliar, ol da ol ėriańliar, ki birgiasinia, da kondular. Da turdular ėrtiańbylada, da ajtty: „Ijijiz mieni da barajym bijimia”. ⁵⁵ Da ajtty karyndašy anyn da anasy anyn: „Oltursun ol kyz birgiamizgia niečia kiuńliar hiem on, andan sortun baryr”. ⁵⁶ Da ajtty ol kul alarha: „Kiečiktirmiajiz mieni, da Adonaj onartty jolumnu. Ijijiz mieni, da barajym bijimia”. ⁵⁷ Da ajtlyar: „Índiajik kyzny, da sorajych avzundan anyn”. ⁵⁸ Da ínđiadiliar Riviekany, da ajtlyar anar: „Baryrsyn-me ol kiši byla, ušpu?”. Da ajtty: „Baryrmyn”. ⁵⁹ Da uzatty-lar ošol Riviekany, tuvduhun öžliariniń, da ošol ömiuždiuriuvčiusiuń anyn, da ošol kulun Avrahamnyn, da ėriańliariń anyn. ⁶⁰ Da alhyšladylar ošol Riviekany da ajtlyar anar: „Tuvduhumuz, sień bolhejsyn mińliarinia tiumiańniń, da mierašliagiej urluhuj ošol kabahyn dušmanlarynyn”. ⁶¹ Da turdu Rivieka da kyrchynlary anyn, da atlandylar ol tievialiar üštiunia, da bardylar ol kiši artyna. Da aldy ol kul ošol Riviekany da bardy. ⁶² Da Jicchak kiełdi kiełmiaktiań, ki barybedi Bieer-Lachaj-Roigia, da ol olturur ėdi jerińdia ol tiušliukniuiń. ⁶³ Da čychty Jicchak sajran ėtmia tieriakliar arasyna tiuždia inġir vachtynda, da kiotiurdiu kiožliariń, da kiordiu, da, muna, tievialiar kieliadiliar. ⁶⁴ Da kiotiurdiu Rivieka ošol kiožliariń, da kiordiu ošol Jicchakny, da tiuštiu ol tievia üštiuńdiań. ⁶⁵ Da ajtty ol kulha: „Kimdi ol kiši, ol ušpu, ol juriuvčiu tiuždia uturumuzha?”. Da ajtty ol kul: „Oldu bijim”. Da aldy Rivieka ol biuriunčiakni da jabundu. ⁶⁶ Da kotardy ol kul Jicchakcha ošol bar ol išliarni, ki kyldy. ⁶⁷ Da kiełtirdi any Jicchak ol čatyrha, čatyrna Saranyn anasynyn. Da aldy ošol Riviekany, da boldu anar katynlychka, da siuvdiu any, da uvundu Jicchak anasyndan sortun.

25 ¹ Da arttyrdy Avraham, da aldy katyn, da aty anyn Kietura. ² Da tioriadi anar ošol Zimranny, da ošol Jakšanny, da ošol Miedanny, da ošol Midjanny, da ošol Jišbakny, da ošol Šuvachny. ³ Da Jakšan tuvduurdu ošol Ševany, da ošol Diedanny. Da ulanlary Diedannyn ėdiliar Aššurim, da Lietušim, da Luummim. ⁴ Da ulanlary Midjannyn: Ėfa, da Ėfier, da Chanoch, da Avida, da Ėldaa. Bar bular ulanlary

Kieturanyn. ⁵ Da bierdi Avraham ošol barčany, ki öziuniuñ Jicchak-ka. ⁶ Da ulanlaryna ol kumalarnyn, ki Avrahamnyn, bierdi Avraham biernialiar, da ijdi alarny Jicchak uvlu katyndan, hanuz tiri ègianiñdia, kiuiñ tuvušu sary jerinia mizrachnyn. ⁷ Da bulardylar kiuiñliari tirlik jyllarynyn Avrahamnyn, ki tiri èdi: juž jyl da jeťmiš bieš jyl. ⁸ Da tyn-
dy, da öldiu Avraham jachšy pirliktia, kart da tojhan kiuiñliardiañ, da ištyryldy uluslaryna. ⁹ Da astradylar any Jicchak da Jišmael' uvullary anyn piečorasynda ol Machpielany tuiziuñdia Èfronnun uvlunun Cocharnyn, ol Chittiliniñ, ki alnynda Mamreniñ, ¹⁰ ol tiuzdia, ki sa-
tyn aldy Avraham ulanlaryndan Cheťniñ. Anda astraldy Avraham da Sara katyny anyn. ¹¹ Da èdi öliup sortun Avraham, da alhyšlady Tieñri ošol Jicchakny uvlun anyn, da olturdu Jicchak Bieer-Lachaj-Roidia. ¹² Da bulardylar tuvmušlary Jišmael'niñ uvlunun Avrahamnyn, ki tio-
riadi Hahar ol Micrili, karavašy Sarany, Avrahamha. ¹³ Da bulardylar atlary uvullarynyn Jišmael'niñ atlary byla, tuvmušlary sajyn: tunhuču Jišmael'niñ Nievajot, da Kiedar, da Adbieel', da Mivsam, ¹⁴ da Mišma, da Duma, da Massa, ¹⁵ Chadad, da Tiema, Jetur, Nafiš, da Kiediema. ¹⁶ Bulardylar alar uvullary Jišmael'niñ, da bulardylar atlary alarnyn az-
barlarynda da sarajlarynda, on èki nasiliar ümmiełliari sajyn. ¹⁷ Da bulardylar tirlik jyllary Jišmael'niñ: juž jyl da otuz jedi jyllar. Da tyndy, da öldiu, da ištyryldy uluslaryna. ¹⁸ Da tochtadylar bašlap Chaviladan Šurha diejiñ, ki alnynda Micriniñ kieliuviuj sary Aššurha. Burunrach bar karyndašlaryndan tochtady üliušiuñdia.

VI

¹⁹ Da bulardylar tuvmušlary Jicchaknyn uvlunun Avrahamnyn: Avra-
ham tuvduurdu ošol Jicchakny. ²⁰ Da èdi Jicchak kyrch jašar alhanyn-
da ošol Riviekany kyzyn Bietuel'niñ, ol Aramlyny Paddan-Aramdan,
tuvduhun Lavannyn, ol Aramlyny, öziunia katynlychka. ²¹ Da tiefil-
la ètti Jicchak katyny üčiuiñ, ki biediav èdi ol, da kabul ètti tiefillasyn
any Adonaj, da chamila boldu Rivieka katyny anyn. ²² Da kozhaldy-
lar ol ulanlar ičiñdia anyn, da ajtty: „Kačan alejdy, niegiadi bu mieñ?”

Da bardy sorma sioziuń Adonajnyn. ²³ Da ajtty Adonaj anar: „Ėki chanlychlar kursahyda, da ėki ũmmieťliar bavursachlaryjdan ajrylyrlar. Da ũmmieť ũmmieťtiań kiućliuriak bolur, da aharach kulluch ėtiar kićiriakkia”. ²⁴ Da toldular kiuńliari any tioriamia, da, muna, ėgi-ziakliar kursahynda. ²⁵ Da čychty ol burunhusu, kyzyl barčasy chaliliej tiukliu, da atadylar atyn anyn Ėsav. ²⁶ Da andan sortun čychty karyndašy anyn, da kolu tutar ėdi sohančyhyndan Ėsavnyn, da atady atyn anyn Jaakov. Da Jicchak altymyš jašar ėdi tioriagiańdia Rivieka alarny. ²⁷ Da ulhajdydar ol ulanlar, da ėdi Ėsav kiši biliuvćiu avny, tiuźliuk kiši. Da Jaakov ėdi tiugial kiši, ochujdohoć, olturur ėdi čatylarda. ²⁸ Da siuvdiu Jicchak ošol Ėsavny, ki avlamach bierir ėdi avzuna anyn, da Rivieka siuviar ėdi ošol Jaakovnu. ²⁹ Da biširdi Jaakov aš, da kieldi Ėsav ol tiuźdiań, da ol ėdi aryhan. ³⁰ Da ajtty Ėsav Jaakovha: „Tattyrhyn maja ėndi ol kyzyl aštan, ušpu, ki aryhandyr mien”. Anyn ũćiuń atady atyn anyn Ėdom. ³¹ Da ajtty Jaakov „Sachyn biugiuń-die ošol tunhućluhujnu maja”. ³² Da ajtty Ėsav: „Muna, mień baramyn ōlmia, da niegiadi bu maja tunhućluch?”. ³³ Da ajtty Jaakov: „Ant ėtkiń biugiuń maja”. Da ant ėtti anar, da satty ošol tunhućluhun ōziuniuń Jaakovha. ³⁴ Da Jaakov bierdi Ėsavha ōťmiak da ašyn biurđziumiakliarniń, da ašady da ićti. Da turdu, da bardy, da chor ėtti Ėsav ošol ol tunhućluhnu.

26 ¹ Da ėdi aćlych jerdia, bašcha ol burunhu aćlychtan, ki ėdi vachtlarynda Avrahamnyn. Da bardy Jicchak Avimieliechkia bijinia Pielištimniń Gierarha. ² Da aškara boldu šečinasy Adonajnyn Jicchakcha, da ajtty: „Ėńmiagiń Micrigia. Tochtahyn jerdia, ki ajtsam saja. ³ Tirilgiń ušpu jerdia, da bolur boluśluhum birgieja, da alhyšlar-myn sieni, ki saja da urluhuja bierirmiń ošol bar ol jerliarni, ušpularny, da kajjam ėtiarmiń ošol ol antny, ki ant ėttim Avrahamha atyja. ⁴ Da arttyryrmyn ošol urluhujnu julduzlaryn kibik ol kiokliarniń, da bierirmiń urluhuja ošol bar ol jerliarni, ušpularny, da alhyšlarlar ōźliariń urluhuj byla bar chanlychlary ol jerniń, ⁵ anyn ũćiuń ki tynlady Avraham sioziumia da saklady saklavymny, micvalarymny, riesimliarimni

da üvriatiuvliarimni".⁶ Da olturdu Jicchak Gierarda.⁷ Da sordular èli ol orunnun katyny üčiuń, da ajtty: „Tuvduhumdu ol”, ki korchtu ajtma „Katynymdy”, ajtadohoč, „Mahat öłtiuriurliar mieni èli ol orunnun Rivieka üčiuń, ki jachšy kioriumliudiur ol”.⁸ Da èdi, ki niečik uzardylar anar ol kiunliar, da bachtu Avimieliech biji Pielištimniń ol tieriažia ašyra, da kiordiu, da, muna, Jicchak ojnejdy Rivieka katyny byla.⁹ Da inđiadi Avimieliech Jicchakny, da ajtty: „Kiertidiań, muna, katynydy ol. Da niečik ajttyj „Tuvduhumdu ol”?”. Da ajtty anar Jicchak: „Ki ajttym: „Mahat öliarmiń anyn üčiuń”.¹⁰ Da ajtty Avimieliech: „Nie bu kyldyj bižgia? Azhynak jataježdi birisi ol ulusnun katynyj byla, da kieltirgiej èdij üštiumiužgia fašmanlych”.¹¹ Da zynharlady Avimieliech ošol bar ol ulusnu, ajtadohoč: „Ol tijuvčiu ušpu kišigia da katynyna anyn, öłmia öłtiuriuliur”.¹² Da čačty Jicchak jerdia, da tapyt ol jylda juž anča, da alhyšlady any Adonaj.¹³ Da ulhajdy ol kiši, da bardy bara da ulhaja, niegińčia ki ullu boldu astry syjda da chodžalychta.¹⁴ Da èdi anar jyjyny kojnun, jyjyny syhyrnyn da kulluchčuluch kiop, da kiuniuliadiliar anar Pielištim.¹⁵ Da bar ol kujularny, ki kazdylar kullary atasynyn vachtlarynda Avrahamnyn, atasynyn, japtylar alarny Pielištim, da tolturdular alarny toprach byla.¹⁶ Da ajtty Avimieliech Jicchakcha: „Barhyn katymyzdan, ki kiučliuriak bolduj biždiań astry”.¹⁷ Da bardy andan Jicchak, da tochtady öziani katyna Gierarnyn, da olturdu anda.¹⁸ Da kajtty Jicchak, da kazdy ošol kujusun ol suvlarnyn, ki kazdylar vachtlarynda Avrahamnyn atasynyn, da japtylar alarny Pielištim öliup sortun Avraham, da atady alarha atlar kibik, ki atabedi alarha atasy anyn.¹⁹ Da kazdylar kullary Jicchaknyn èništia, da tapytlyar anda kujusun tiri suvlarnyn.²⁰ Da talaštylar kiutiuvčiuliari Gierarnyn kiutiuvčiuliari byla Jicchaknyn, ajtadohoč: „Bižnińdi ol suvlar”. Da atady atyn ol kujunun Èsiek, ki kavhalaštylar birgiasinia.²¹ Da kazdylar öžgia kaju, da talaštylar dahy anyn üčiuń-die, da atady atyn anyn Sitnah.²² Da kiočurdiu čatyryn andan, da kazdy öžgia kaju, da talašmadytlyar anyn üčiuń, da atady atyn anyn Rochovot, da ajtty: „Ki haliginia avlach ètti Adonaj bižgia, da jajlyrbyz jerdia”.²³ Da bardy

andan Bieer-Šavaha. ²⁴ Da aškara boldu anar šečinasy Adonajnyn kiečia byla, da ajtty: „Mieñmiñ Tieñrisi Avrahamnyn, atejnyn. Korchmahyn, ki birgiejadi bolušluhum mienim, da alhyšlarmyn sieni da arttyryrmyn ošol urluhujnu Avraham kulum üčiuñ”. ²⁵ Da kondardy anda mizbeach, da čahyrdy aty byla Adonajnyn, da kurdu anda čatyryn, da kazdylar anda kullary Jicchaknyn kuju. ²⁶ Da Avimieliech bardy anar Gierardan, da Achuzat dostu anyn, da Fichol aharahy čieriuviniuñ. ²⁷ Da ajtty alarha Jicchak: „Nie üčiuñ kieldijiž maja? Da siž chor èttijiž mieni, da siurdiujuž mieni katyjyzdan”. ²⁸ Da ajttylar: „Kiormia kiordiuk, ki boldu bolušluhu Adonajnyn birgieja, da ajtтыk: „Bolsun èñdi anty karhyšnyn aramyzda, aramyzha bižniñ da areja sieniñ, da kiesiajik šert birgieja, ²⁹ ègier kylsej birgiamizgia jamanny; ki niečik biž tijmiadik saja jaman ètmia, da ki niečik kyldych birgieja tiek jachšyny da uzattych sieni bazlych byla. Sien haliginia alhyšlasy Adonajnyn”. ³⁰ Da kyldy alarha ički, da ašadylar, da ičtiliar. ³¹ Da tiuñliej turdular èrtiañbylada, da ant èttiliar kiši karyndašyna, da uzatty alarny Jicchak, da bardylar katyndan bazlych byla. ³² Da èdi ol kiuñdia, da kieldiliar kullary Jicchaknyn, da anlattylyar anar kujusu üčiuñ ol suvlarnyn, ki kazdylar da ajtтыlar anar: „Tapytych suvlar”. ³³ Da atady atyn anyn Šiva. Anyn üčiuñ èdi aty ol šaharnyn Bieer-Šava ušpu kiuñgia diejiñ. ³⁴ Da èdi Èsav kyrch jašar, da aldy öziunia katyn, ošol Juhudiñni kyzyn Bieeriniñ, ol Chittiliniñ, da ošol Basiematny kyzyn Èlonnun, ol Chittiliniñ. ³⁵ Da èdiliar ačuvčular džanyñ Jicchaknyn da Riviekanyñ.

27 ¹ Da èdi, ki niečik kartajdy Jicchak da tundular kiožliari anyñ kiormiaktiñ, da inđiadi ošol Èsavny, uvlun öziuniuñ ol aharachny, da ajtty anar: „Uvlum”. Da ajtty anar: „Munadyr mieñ”. ² Da ajtty: „Muna, mieñ kartajdym, biłmijmiñ öłgiañ kiuniumniu. ³ Da haliginia alhyn èñdi savutlaryjny, kylyčyjny da jajny, da čychkyn ol tiužgia, da avlahyn maja avlamach. ⁴ Da kylhyn maja tatly ašlar, ki niečik siuviamiñ, da kieldirgiñ maja, da ašajym, anyñ üčiuñ ki

alhyšlahej sieni džany m ōlmiagimdiań burun”.⁵ Da Rivieka ešitir ēdi siožliagiańdia Jicchak Ęsavha, uvluna. Da bardy Ęsav ol tiužgia avlama, avlamach kiēltirmia.⁶ Da Rivieka ajtty Jaakovha, uvluna, ajtadohoč: „Muna, ešitīm ošol atejny siožliejdohonnu Ęsavha, karyndašyja, ajtadohoč: ⁷ „Kiēltirgiń maja avlamach, da kylhyn tatly ašlar, da ašajym, da alhyšlajym sieni alnynda Adonajnyn ōlmiagim alnyna”.⁸ Da haliginia uvlum tynlahyn sioziumia, kylma any, nie ki mień bujuramyn saja. ⁹ Barhyn ēńdi ol kojha, da alhyn maja andan ēki ulachlaryn ēčkiliarniń, jachšylarny, da kylajym alardan tatly ašlar ateja, ki niečik siuvdiu. ¹⁰ Da kiēltirgiń ateja, da ašasyn, anyn ūčiuń ki alhyšlahej sieni ōlmiagi alnyna”. ¹¹ Da ajtty Jaakov Riviekaha, anasyna: „Muna, Ęsav karyndašym tiukliu kišidi, da mień jalan kišimiń. ¹² Šemie karmar mieni atam, da bolurmyn kiožliarińdia anyn azaštyruvču kibik, da kiēltirirmiń ūštiumia karhyš da tiuviuń alhyš”. ¹³ Da ajtty anar anasy anyn: „Ūštiumia bolur karhyšy, uvlum. Tiek sień tynlahyn sioziumia, da barhyn, alhyn maja”. ¹⁴ Da bardy, da aldy, da kiēltirdi anasyna, da kyldy anasy anyn tatly ašlar, ki niečik siuvdiu atasy anyn. ¹⁵ Da aldy Rivieka ošol uprachlaryn Ęsavnyn, uvlunun ol aharachnyn, ol suklančylarny, ki birgiasinia ūvdia, da kijdirdi Jaakovha, uvluna ol kičiriakkia. ¹⁶ Da ošol tieriliariń ulachlarynyn ol ēčkiliarniń kijdirdi kollary ūštiunia, da jalan ornu ūštiunia bojunlaryna. ¹⁷ Da bierdi ošol ol tatly ašlarny da ošol ol ōtmiakni, ki kyldy koluna Jaakovnun, uvlunun. ¹⁸ Da kiēdi atasy, da ajtty: „Atam”. Da ajtty: „Munadyrmyn. Kimsiń sień uvlum?”. ¹⁹ Da ajtty Jaakov atasy: „Mieńmiń, Ęsav tunhučuj. Kyldym barčany, ki siožliadij maja. Turhun ēńdi, da olturhun, da ašahyn avlamahymdan, anyn ūčiuń ki alhyšlahej mieni džanyj”. ²⁰ Da ajtty Jicchak uvluna: „Nie bu džachtladyj tapma, uvlum?”. Da ajtty: „Ki učratty Adonaj Tieńrij alnymda”. ²¹ Da ajtty Jicchak Jaakovha: „Juvuhun ēńdi, da karmajym sieni uvlum, sień-mie bu uvlum Ęsav, jemiesia joch”. ²² Da juvudu Jaakov Jicchakcha atasy, da karmady any, da ajtty: „Ol avaz avazy Jaakovnun, da ol kollar kollary Ęsavnyn”. ²³ Da tanymady any, ki ēdiliar kollary anyn kollary

kibik Ėsavnyn, karyndašynyn, tiukliuliar. Da alhyšlady any. ²⁴ Da ajtty: „Sień-mie bu uvlum Ėsav?“. Da ajtty: „Mieńmiń“. ²⁵ Da ajtty: „Juvutchun maja, da ašajym avlamahyndan uvlumnun, anyn üčiuń ki alhyšlahej sieni džanyń“. Da juvuttu anar, da ašady. Da kiełtirdi anar čahyr, da ičti. ²⁶ Da ajtty anar Jicchak atasy anyn: „Juvuhun maja da öpküń mieni, uvlum“. ²⁷ Da juvudu, da öptiu any, da ijiškiadi ošol iji-siń uprachlarynyn, da alhyšlady any, da ajtty: „Kioriuń, ijisiń uvlumnun ijisi kibik tiuźniuń, ki alhyšlady any Adonaj. ²⁸ Da biergiej saja ol Tieńri čyhyndan ol kiokliarniń, da siemiźlikliarińdiań ol jerniń, da kiop biurtiuk, da šarbieť. ²⁹ Kulluch étkiejliar saja uluslar da bašurhejlar saja ümmieťliar. Bolhejsyn aharach karyndašlaryja, da bašurhejlar saja ulanlary anejnyn. Karhavčularyj karhyšlydy da alhyšlavčularyj alhyšlydy“. ³⁰ Da ědi, ki niečik tiugialliadi Jicchak alhyšlama ošol Jaakovnu, da ědi, tiek čychma čychty Jaakov alnyndan Jicchaknyn, atasynyn, da Ėsav karyndašy anyn kiełdi avlamahyndan. ³¹ Da kyldy dahyn ol da tatly ašlar, da kiełtirdi atasyna, da ajtty atasyna: „Tursun atam da ašasyn avlamahyndan uvlunun, anyn üčiuń ki alhyšlahej mieni džanyń“. ³² Da ajtty anar Jicchak atasy anyn: „Kimsiń sienť?“. Da ajtty: „Mieńmiń, tunhuč uvluj Ėsav“. ³³ Da kaltrady Jicchak ullu kaltravuch astryha diejiń, da ajtty: „Kim ědi bunda ol avlavču avlamach, da kiełtirdi maja, da ašadym baryndan, nie ki kiusiańdim kiełmiasijdiań burun, da alhyšladym any? Dahyn alhyšly bolsun“. ³⁴ Ėšiťkiačioch Ėsav ošol sioźliariń atasynyn, da firjat ětti ullu firjat da ačy astryha diejiń, da ajtty atasyna: „Alhyšlahyn mieni-die dahyn, mień-die uvlujmyn atam“. ³⁵ Da ajtty Jicchak: „Kiełdi karyndašyj jaltajlych byla da aldy alhyšjny“. ³⁶ Da ajtty Ėsav: „Kiertidiań atady atyn anyn Jaakov? Da aldady mieni bu ěki kieraťliar. Ošol tunhučluhumnu aldy, da muna, haliginia aldy ošol alhyšymny“. Da ajtty atasyna: „Muna, astravyjda kaldyrmadyj-me maja alhyš?“. ³⁷ Da karuv bierdi Jicchak, da ajtty Ėsavha: „Muna, aharach kojdam any saja da ošol bar karyndašlaryn bierdim kullarha, da biurtiuk byla da šarbieť byla kipliadim any. Da saja bunda nie kylajym uvlum?“. ³⁸ Da ajtty Ėsav atasyna: „Bir-mie ol

alhyš ēdi sieńdia atam? Alhyšlahyn mieni-die, dahyn miēń-die uvlujmyn, atam". Da kiotiurdiu Ęsav ošol avazyn da jylady. ³⁹ Da karuv bierdi Jicchak, atasy anyn, da ajtty anar: „Muna, siemiž orunlarynda ol jerniń bolur olturušuj sieniń, da čyhyndan ol kiokliarniń johartyn bolur biogiovriamiagi jerijniń. ⁴⁰ Da kylyčyj byla biešlianirsiń, da ošol karyndašyja kulluch ētiarsiń. Da bolhej, ki niečik kiučiasiej, da ōziarsiń bojunsasyn anyn bojnuj ōštiuńdian". ⁴¹ Da dušman boldu Ęsav Jaakovha ol alhyš ōčiuń, ki alhyšlady any atasy anyn, da ajtty Ęsav kiołniũdia: „Juvusalar jas kiuńliari atamnyn, ōłtiuriurmiń Jaakovnu karyndašymny". ⁴² Da anlatyldy Riviekaha ošol siožliari Ęsavnyn, ol aharach uvlunun, da ijdi, da ińdiadi ošol Jaakovnu uvlun ol kičiriakni, da ajtty anar: „Muna, Ęsav karyndašyj machtanady ōštiu-ja, ōłtiurmia sieni. ⁴³ Da haliginia, ē uvlum, tynlahyn sioziumia, da turhun, kačchyn ōziuja Lavanha, karyndašyma, Charanha. ⁴⁴ Da olturhun birgiasinia bir zamanlar, niegińčia ki kajtchej kachiri karyndašyjny. ⁴⁵ Kajtchynča ačuvu karyndašyjny sieńdian, da unutsa ošol, nie ki kyldyj anar, da ijarmiń, da alyrmyn sieni andan. Niek tuv bolurmyn ēksijjizďian-die bir kiuńdia?". ⁴⁶ Da ajtty Rivieka Jicchakcha: „Jadadym tirlikliarimďian alnyndan kyzlarynyn Cheťniń. Ęgier aladyr ēsia Jaakov katyn kyzlaryndan Cheťniń bularny kibik kyzlaryndan ol jerniń, niegiadi maja tirlik?".

28 ¹ Da ińdiadi Jicchak Jaakovnu, da alhyšlady any, da zynharlady any, da ajtty anar: „Almahyn katyn kyzlaryndan Kiėnaanyn. ² Turhun, barhyn Paddan-Aramha ōviunia Bietuelniń, atasynyn anejnyn, da alhyn ōziuja andan katyn kyzlaryndan Lavannyn, karyndašynyn anejnyn. ³ Da kiučliu Tieńri alhyšlahej sieni, da jajhej sieni, da arttyrhej sieni, da bolhejsyn jyjnyna uluslarnyn. ⁴ Da biergiej saja ošol alhyšyn Avrahamnyn, saja da urluhuja birgieja, mieriašliamia sień ošol tirilmiš jerijni, ki bierdi Tieńri Avrahamha". ⁵ Da ijdi Jicchak ošol Jaakovnu, da bardy Paddan-Aramha Lavanha uvluna Bietuelniń, ol Aramlynyn, karyndašyna Riviekany, anasynyn Jaakovnun

da Ėsavnyn. ⁶ Da kiordiu Ėsav, ki alhyšlady Jicchak ošol Jaakovnu da ijdi any Paddan-Aramha alma andan öziunia katyn alhyšlahanynda any, da zynharlady anar, ajtadohoč: „Almahyn öziuja katyn kyzlaryndan Kienaannyn”. ⁷ Da tynlady Jaakov sioziunia atasynyn da anasynyn, da bardy Paddan-Aramha. ⁸ Da kiordiu Ėsav, ki jamandyar kyzlary Kienaannyn kiožliarińdia Jicchaknyn, atasynyn. ⁹ Da bardy Ėsav Jišmaelgia da aldy ošol Machalatny kyzyn Jišmaelńiń uvlunun Avrahamnyn, tuvduhun Nievajotnyn, katynlary katyna öziunia katynlychka.

VII

¹⁰ Da čychty Jaakov Bieer-Ševadan da bardy Charanha. ¹¹ Da jetti orunha, da kondu anda, ki eńdi ol kujaš, da aldy birni tašlaryndan ol orunnun, da kojdu bašy tiubiunia, da jatty ol orunda. ¹² Da tiuš kiordiu, da muna, baschyč turhuzulhan jergia da bašy anyn jetiadi kiokliargia, da muna, malachlary Tieńriniń miniadiliar da eniadiliar anyn ašyra. ¹³ Da muna, šechinasy Adonajnyn turady anyn katyna, da ajtty: „Mieńmiń Adonaj, Tieńrisi Avrahamnyn, atejnyn, da Tieńrisi Jicchaknyn. Ol jer, ki sień jatasyn anyn üštiunia: saja bierirmiń any da urluhuja. ¹⁴ Da bolur urluhuj topراهy kibik ol jerniń, da jajylarsyn maarav sary da kiuń tuvušu sary da cafon sary da tiušliuk sary, da alhyšlanyrlar sieniń sartyn bar uruvlary ol jerniń da urluhuj sartyn. ¹⁵ Da, muna, bolušluhum mienim birgieja, da saklarmyn sieni barča, kajda ki juriusiej, da kajtaryrmyn sieni ol jergia, ušpu, ki kiemišmiammiń sieni, nieginčia ki ančach kylhejmyn ošol, nie ki siožliadim saja”. ¹⁶ Da ojandy Jaakov jukusundan, da ajtty: „Kiertidiań bar šechinasy Adonajnyn ušpu orunda, da mień bilmiadim”. ¹⁷ Da korchtu, da ajtty: „Nie korchunčludu ol orun, ušpu! Öžgia tiušliu tiuviul bu, ki ančach üviudiu Tieńriniń, da budu kabahy ol kiokliarniń”. ¹⁸ Da tiuńliej turdu Jaakov ertiańbylada, da aldy ošol ol tašny, ki kojdu bašlary tiubiunia, da kojdu any maćcieva, da kujdu jav bašy üštiunia anyn. ¹⁹ Da atady ošol atyn ol orunnun Bietiel, da kiertidiań Luz edi aty ol šaharnyn burundan. ²⁰ Da nijet etti Jaakov nijet, ajtadohoč: „Ėgier bolsa

bolušluhu Tieńriniń birgiamia da saklasa mieni jolda, ušpu, ki mienń barmyn, da biersia maja ötmiak ašama da uprach kijmia, ²¹ da kajtsam tynčlychta üviunia atamnyn, da bolur Adonaj maja Tieńri, ²² da ol taš, ušpu, ki kojnum maćcieva, bolur üviu ornuna Tieńriniń, da barča, nie ki biersiej maja, baryndan onča biermia onča bierirmiń andan saja”.

29 ¹ Da kiotiurdiu Jaakov ajachlaryn da bardy jerinia kiediemniń. ² Da kiordiu, da muna, kuju tiuždia, da muna, anda üč bioliakliari kojnum jatadylar anyn katyna, ki ol kujudan ičirir ědiliar ol bioliakliarni, da ullu taš ědi avzu üštiunia ol kujunun. ³ Da ištyrylyr ědiliar ary bar ol bioliakliar, da tiońgiačtirir ědiliar ol kiutiuvčiuiliar ošol ol tašny avzu üštiuńdiań ol kujunun, da ičirir ědiliar ošol ol kojnu, da kajtaryr ědiliar ošol ol tašny avzu üštiunia ol kujunun ornuna. ⁴ Da ajtty alarha Jaakov: „Karyndašlarym, kajdansyz siz?” Da ajttylar: „Charandandyr biž”. ⁵ Da ajtty alarha: „Biliasisz-mie ošol Lavanny uvlun Nachornun?”. Da ajttylar: „Biliabiž”. ⁶ Da ajtty alarha: „Tynčlych-me anar?”. Da ajttylar: „Tynčlychty. Da muna, Rachel, kyzy anyn, kieliadi ol koj byla”. ⁷ Da ajtty: „Muna, hanuz ol kiun ulludu, tiuviuldiu vachty ištyrylmahynyn ol tuvarnyn. Ičirijiz ol kojnu da baryjyz, kiutiujuž”. ⁸ Da ajttylar: „Bolalmasbyz, niegińčia ki ištyryljejar bar ol bioliakliar. Da tiońgiačtirgiejliar ošol ol tašny avzu üštiuńdiań ol kujunun, da ičirirbiž ol kojnu”. ⁹ Hanuz ol siožliar ědi birgialiarinia, da Rachel kieldi ol koj byla ki atasynyn, ki kiutiar ědi ol. ¹⁰ Da ědi, ki niečik kiordiu Jaakov ošol Rachelni kyzyn Lavannyn karyndašynyn anasynyn, da ošol kojnu Lavannyn, karyndašynyn anasynyn, da juvudu Jaakov, da tiońgiačtirdi ošol ol tašny avzu üštiuńdiań ol kujunun, da ičirdi ošol kojnu Lavannyn karyndašynyn anasynyn. ¹¹ Da öptiu Jaakov Rachelni, da kiotiurdiu ošol avazyn da jylady. ¹² Da anlatty Jaakov Rachelgia, ki karyndašydy atasynyn ol, da ki uvludu Riviekany ol, da juvurdu da anlatty Rachel atasyna. ¹³ Da ědi, ešitkiačioch Lavan ošol chabarny Jaakovnun, uvlunun tuvduhunun, da juvurdu uturusuna, da kučtu any da öptiu any, da kieldirdi any üviunia. Da kotardy Lavanha ošol

bar išliarni, užpularny. ¹⁴ Da ajtty anar Lavan: „Tiek siuviagim da gu-fumdur sien“. Da olturdu birgiasinia janhaj kiunliar. ¹⁵ Da ajtty Lavan Jaakovha: „Kiertidiań karyndašymdyr sien, da kulluch etiarsin-mie maja muft? Anlatchyn maja niedir jalyn sienin“. ¹⁶ Da Lavanha ediliar eki kyzlar. Aty ol aharachnyn Lea, da aty ol kičiriakniń Rachel. ¹⁷ Da kiožliari Leanyń jymšachlar ediliar, da Rachel edi kiorkliu bojlu da kiorkliu kioriumliu. ¹⁸ Da siuvdiu Jaakov ošol Rachelni, da ajtty: „Kulluch etiajim saja jedi jyllar Rachel, ol kičiriak kzyzy, učiuń“. ¹⁹ Da ajtty Lavan: „Jachšyrachty biergianim any saja biergianimdiań any öz-gia kišigia. Olturhun katymda“. ²⁰ Da kulluch etti Jaakov Rachel učiuń jedi jyllar, da ediliar kiožliarińdia anyń bir jyl kibik siuvgiani sartyn any. ²¹ Da ajtty Jaakov Lavanha: „Biergin ošol katynymny, ki toldular kiunliari kulluhumnun, da kieliajim anar“. ²² Da ištyrdy Lavan ošol elin ol orunnun da kyldy ički. ²³ Da edi ingirdia, da aldy ošol Leany, kyzyn, da kielťirdi any anar; da kielđi anar. ²⁴ Da bierdi Lavan anar ošol Zilpany, karavašyn, Leaha, kyzyna, karavaš. ²⁵ Da edi ertianbylada, da muna, ol Leady, da ajtty Jaakov Lavanha: „Nie bu kyldy maja? Muna, tiuviul-mie Rachel učiuń kulluch ettim saja? Da nie aldady mieni?“. ²⁶ Da ajtty Lavan: „Kilynmyjdy alej ornumuzda, biermia ol kičiriakni burunrach ol aharachtan. ²⁷ Tolturhun jedi kiunliariń bu bijańčniń, da bierirbiž saja dahyn ošol bunu-de kulluch učiuń, ki kulluch etiarsin birgiamia dahyn jedi jyllar özgaliar“. ²⁸ Da kyldy Jaakov alej, da tiugialliadi jedi kiunliariń bu bijańčniń. Da bierdi anar ošol Rachelni, kyzyn, anar katynlychka. ²⁹ Da bierdi Lavan Rachelgia, kyzyna, ošol Bilhany, karavašyn, anar karavašlychka. ³⁰ Da kielđi dahyn Rachelgia, da siuvdiu dahyn ošol Rachelni jachšyrach Leadan, da kulluch etti birgiasinia dahyn jedi jyllar özgaliar. ³¹ Da kiordiu Adonaj, ki chorlanhandy Lea, da ačty ošol kursahyn anyń, da Rachel edi biediav. ³² Da chamila boldu Lea, da tioriadi uvul da atady atyn anyń Ruuvien, ki ajtty: „Ki kiordiu Adonaj kyjynymny, ki haliginia siuviar mienim erim“. ³³ Da chamila boldu dahyn, da tioriadi uvul, da ajtty: „Ki ešitti Adonaj, ki chorlanhan mień, da bierdi ošol bunu-de“.

Da atady atyn anyn Šimon. ³⁴ Da chamila boldu dahyn, da tioriadi uvul, da ajtty: „Haliginia košulur ėrim maja, ki tioriadim anar ūč uvullar”. Anyn ūčiuń atady atyn anyn Lievi. ³⁵ Da chamila boldu dahyn, da tioriadi uvul, da ajtty: „Bu vachtta šiukiur ėtiarmiń Adonajha”. Anyn ūčiuń atady atyn anyn Juhuda, da kaldy tioriamiaktiań.

30 ¹ Da kiordiu Rachel, ki tioriamiadi Jaakovha, da kiuniuliadi Rachel tuvduhuna, da ajtty Jaakovha: „Biergiń maja ulanlar, da ėgier joch – ōliarmiń mien’!”. ² Da kabundu ačuvu Jaakovnun Rachel ūstiunia, da ajtty: „Tieńri-mie ornunadyr mien’, ki ajady sieńdiań jemišić kursachnyn”. ³ Da ajtty Rachel: „Muna, karavašym Bilha: kiełgiń anar, da tioriasić tižliarim ūstiunia, da uvullu bolajym dahyn mien’-die andan”. ⁴ Da bierdi anar ošol Bilhany, karavašyn ōziuniuń, katynlychka, da kiełdi anar Jaakov. ⁵ Da chamila boldu Bilha, da tioriadi Jaakovha uvul. ⁶ Da ajtty Rachel: „Jarhu jardy mieni Tieńri da dahyn ėšićti avazymny da bierdi maja uvul”. Anyn ūčiuń atady atyn anyn Dan. ⁷ Da chamila boldu dahyn, da tioriadi Bilha, karavašy Rachelniń, ėkińči uvul Jaakovha. ⁸ Da ajtty Rachel: „Ullu čieńgiašmiakliar čieńgiaštim tuvduhum byla, dahyn jeńdim”. Da atady atyn anyn Naftali. ⁹ Da kiordiu Lea, ki kaldy tioriamiaktiań, da aldy ošol Zilpany, karavašyn ōziuniuń, da bierdi any Jaakovha katynlychka. ¹⁰ Da tioriadi Zilpa, karavašy Leanyn, Jaakovha uvul. ¹¹ Da ajtty Lea: „Kiełdi mazal”. Da atady ošol atyn anyn Gad. ¹² Da tioriadi Zilpa, karavašy Leanyn, ėkińči uvul Jaakovha. ¹³ Da ajtty Lea: „Machtalhanymda, ki machtadylar mieni kyzlar”. Da atady ošol atyn anyn Ašer. ¹⁴ Da bardy Ruuvień vachtларыnda ormahynyn budajlarnyn, da tapy čijaliar tiuždia da kiełtirdi alarny anasyna. Da ajtty Rachel Leaha: „Biergiń ėńdi maja čijaliarińdiań uvlujnun”. ¹⁵ Da ajtty anar Lea: „Az-me almahyj ošol ėrimni? Da kliejsić alma dahyn čijaliariń uvlumnun?”. Da ajtty Rachel: „Anyn ūčiuń jatsyn birgieja bu kiečiani čijaliari ūčiuń uvlujnun”. ¹⁶ Da kiełdi Jaakov ol tiuždiań ingirdia, da čychty Lea uturusuna da ajtty: „Maja kiełgiń, ki jalha tutma jalha tuttum sieni čijaliari

ūčiūn uvlumnun". Da jatty birgiasinia ol kiečiani. ¹⁷ Da tynlady Tieñri jalbarmahyn Leanyn, da chamila boldu, da tioriadi Jaakovha biešiñči uvul. ¹⁸ Da ajtty Lea: „Bierdi Tieñri jalymny, ki bierdim karavašymny ėrimia, da atady atyn anyn Jissachar. ¹⁹ Da chamila boldu dahyn Lea, da tioriadi altynčy uvul Jaakovha. ²⁰ Da ajtty Lea: „Biernialiadi maja Tieñri jachšy biernia. Bu vachtta ornun kojar mieñdia ėrim, ki tioriadim anar alty uvullar". Da atady ošol atyn anyn Zievulun. ²¹ Da andan sortun tioriadi kyz, da atady ošol atyn anyn Dina. ²² Da sahyndy Tieñri ošol Rachelni, da ėšiñti ošol jalbarmahyn anyn Tieñri, da ačty ošol kursahyn anyn. ²³ Da chamila boldu, da tioriadi uvul, da ajtty: „Ištyrdy Tieñri ošol rusvajlyhymny". ²⁴ Da atady ošol atyn anyn Josief, ajtadohoč: „Arttyrhej Adonaj maja özgia uvul". ²⁵ Da ėdi, ki niečik tioriadi Rachel ošol Josiefni, da ajtty Jaakov Lavanha: „Ijgiñ mieni, da barajym ornuma da jerimia. ²⁶ Biergiñ ošol katynlarymny da ošol ulanlarymny, ki kulluch ėttim saja alar ūčiūn, da barajym, ki sieñ biliasiñ ošol kulluhumnu, ki kulluch ėttim saja". ²⁷ Da ajtty anar Lavan: „Ėgier ėndi taptym ėsia širiñlik kiožliarijdia, synčyladym, da alhyšlady mieni Adonaj sienin sibbejdan". ²⁸ Da ajtty: „Biełgiliagiñ jalyjny maja da bieriajim". ²⁹ Da ajtty anar Jaakov: „Sieñ biliasiñ ošol, nie ki kulluch ėttim saja da ošol, ki ėdi tuvaryj birgiamia. ³⁰ Ki azhynak, ki ėdi saja mieñdian burun, da jajyldy kiopliukkia. Da alhyšlady Adonaj sieni mienim ajahym sartyn. Da haliginia kačan kylarmyn dahyn mieñ-die ūviumia?". ³¹ Da ajtty Lavan: „Nie bieriajim saja?". Da ajtty Jaakov: „Biermiagiñ maja niemie-die, ėgier kylsej maja ol išni, ušpunu: Kajtyrmyn, kiutiarmiñ, kojujnu saklarmyn. ³² Ašajym bar kojujda biugiūn kietiarmia andan bar kojnu biurtiukliuniu da alalyny, da bar kara kojnu kozularda, da alalyny da biurtiukliuniu ėčkiliardia, da bolur jalym. ³³ Da tanychlych čyhar rastlyhym mienim ūčiūn tanbylahy kiuñdia, ki kiełsia jalym ūčiūn alnyja. Bar, nie ki bolmasa biurtiukliu da alaly ėčkiliardia, da kara kozularda: urlanhandyr ol katumda". ³⁴ Da ajtty Lavan: „Jachšy. Kieškia bolhej siožliarija kioria". ³⁵ Da kietiardi Lavan ol kiuñdia ošol ol tiegialiarni, ol čybarlarny, da ol

alalylarny, da ošol bar ol èčkiliarni ol biurtiuikliuliarni da ol alalylarny, barča, nie ki ach anda, da bar karany kozularda, da bierdi koluna uvullarynyn. ³⁶ Da kojdu jol üč kiunliuk arasyna öziuniuñ da arasy-na Jaakovnun. Da Jaakov kiutiar èdi ošol kojun Lavannyn ol kalhanlarny. ³⁷ Da aldy öziunia Jaakov lipa tajahy jašny, da čieťliaviuk ahačy, da kaštan ahačy, da jondu alarda ach jonmachlar, ačma ol achny, ki ol tajachlar üštiunia. ³⁸ Da turhuzdu ošol ol tajachlarny, ki jondu korytalarda, suvlavларында ol suvlarnyn, ki kieľsia èdiliar ol koj ičmia uturusuna ol kojnun. Da išsinir èdiliar kieľgiañliariñdia ičmia. ³⁹ Da išsiñdiliar ol koj, bahadohoč ol tajachlar üštiunia, da tioriadiliar ol koj čybarlarny, biurtiuikliuliarni da alalylarny. ⁴⁰ Da ol kozularny ajrydy Jaakov, da bierdi alnyn ol kojnun čybarha, da bar karany kojunda Lavannyn. Da kojdu öziunia bioliakliar bašcha, da kojmady alarny koju katyna Lavannyn. ⁴¹ Da èdi bar išsiñgiañ vachtta ol koj ol jazdahylar, da kojar èdi Jaakov ošol ol tajachlarny kiožliaričia ol kojnun korytalarda išsiťmia alarny tajachlar byla. ⁴² Da ol kiuždiagi kojha kojmas èdi, da bolur èdi ol kiuždiagiliar Lavanha, da ol jazdahylar Jaakovha. ⁴³ Da jajyldy ol kiši astry astry, da boldu anar koj kiop, da karavašlar, da kullar, da tievialiar, da èšiakliar.

31 ¹ Da èšitti Jaakov ošol siožliariñ ulanlarynyn Lavannyn, ajta-dohoč: „Aldy Jaakov ošol, nie ki atamyznyn da atamyznyn-kydan kyldy ošol ol malny, ušpunu”. ² Da kiordiu Jaakov ošol južliariñ Lavannyn, da, muna, tiuviulđiu anar tiunialiej biri kiunliej. ³ Da ajt-ty Adonaj Jaakovha: „Kajtchyn jerinia atalaryjnyn da tuvmušuja, da bolur bolušluhum birgieja”. ⁴ Da ijdi Jaakov, da iñdiadi Rachelni da Leany ol tiužgia kojuna öziuniuñ. ⁵ Da ajtty alarha: „Kioriamiñ mieñ ošol južliariñ atajznyn, ki tiuviulđiu maja tiunialiej biri kiunliej, da Tieñrisi atamnyn èdi katymda. ⁶ Da siž biliasiz, ki bar kiučium byla kulluch èttim atajyzha. ⁷ Da atajyz aldady mieni, da tiuvšurdiu ošol jalymny on tiušliu, da èrk biermiadi anar Tieñri jaman ètmia birgiamia. ⁸ Ègier bulej ajtsa èdi: „Biurtiuikliuliar bolur jalj sienin”, da tioriar

édiliar bar ol koj biurtiukliuliarni. Da égier bulej ajtsa édi: „Čybarlar bolsun jalyj sienin“, da tioriar édiliar bar ol čybarlarny. ⁹ Da tonady Tieñri ošol tuvaryn atajyznyn, da bierdi maja. ¹⁰ Da édi išsiñgiañ vachtta ol koj, da kiotiurdium kiožliarimni da kiordium tiuš ašyra, da muna, ol tiegialiar ol baruvčular ol koj byla čybarlar, biurtiukliuliar da buzbiefliliar. ¹¹ Da ajtty maja malachy ol Tieñriniñ tiuš ašyra: „Jaakov!“. Da ajtym: „Munadyr mien“. ¹² Da ajtty: „Kiotiurgiuñ éndi kiožliarijni da kiorgiuñ bar ol tiegialiar ol baruvčular ol koj byla čybarlar, biurtiukliuliar da buzbiefliliar, ki kiordium ošol barča, nie ki Lavan kylady saja. ¹³ Mienmiñ ol Tieñri Tieñrisi Bietiełniñ, ki jahyndyrdy anda maćcieva, ki nijeť éttij maja anda nijeť. Haliginia turhun, čychkyn ol jerdiañ, ušpu, da kajtchyn jerinia tuvmušujnun“. ¹⁴ Da karuv bierdi Rachel da Lea, da ajttylar anar: „Hanuz-me bardy bižgia ūliuš da tijiš ūviuñdia atamyznyn? ¹⁵ Muna, jatlar kibik sahyšlandych anar, ki satty bižni, da ašady dahyn ašama ošol kiumiušiumiužniu. ¹⁶ Ki bar ol chodžalych, ki tonady Tieñri atamyzdan: bižgiadi ol da ulanlarymyzha. Da haliginia barča, nie ki ajtty Tieñri saja, kylhyn“. ¹⁷ Da turdu Jaakov, da kiotiurdiu ošol ulanlaryn da ošol katynlaryn, da olturhuzdu ol tievialiar ūštiunia. ¹⁸ Da kioñdiardi ošol bar tuvaryn ōziuniuñ da ošol bar malyn, ki mallady, jyjnyn malnyn, ki mallady Paddan-Aramda, kiełmia Jicchakcha, atasyna, jerinia Kienaannyn. ¹⁹ Da Lavan bardy kyrchma ošol kojnun ōziuniuñ, da urlady Rachel ošol ol sturlablarny, ki atasynyn. ²⁰ Da urlady Jaakov ošol kiołniuñ Lavannyn, ol Aramlynnyn, anlatmascha anar, ki kačady ol. ²¹ Da kačty ol da barča, nie ki anyn. Da turdu, da ašty ošol ol ōziañni, da kojdu ošol južliariñ tavy sary ol Giladnyn. ²² Da anlatyldy Lavanha ol ūčiuñčiu kiunđia, ki kačty Jaakov. ²³ Da aldy ošol karyndašlaryn birgiasinia da kuvdu artyndan Jaakovnun jol jedi kiunliuk, da jeťti any tavynda ol Giladnyn. ²⁴ Da kiełdi malach Lavanha, ol Aramlyha, tiušiu ašyra ol kiečianiñ, da ajtty anar: „Saklanhyn ōziuja, mahat siožliarsiñ Jaakov byla jachšydan jamanha diejiñ“. ²⁵ Da jeťti Lavan ošol Jaakovnu, da Jaakov kurdu ošol čatyryn tavda. Da Lavan kurdu čatyryn

karyndašlary byla tavynda ol Giladnyn. ²⁶ Da ajtty Lavan Jaakovha: „Nie kyldyj? Da urladyj ošol kiołńiumniu, da kiońdiardij ošol kyzlarymny jesirlianġianġiarin kibik kylyčnyn. ²⁷ Niek jašyndyj kačma da urladyj kiołńiumniu, da anlatmadyj maja, da uzatchej ědim sieni bi-jańč byla da šyralar byla, taf byla da kobuz byla? ²⁸ Da kiemišmiadij maja zaman ğpmia uvullarymny da kyzlarymny. Haliginia tielilik ěttij kylma. ²⁹ Bardy kiuč kolumda kylma birġiajġzia jamanlych, ančach ki Tieńrisi atajyznyn bigiečia ajtty maja, ajtadohoč: „Saklanhyn öziuja siožliamiaktiań Jaakov byla jachšydan jamanha diejin”. ³⁰ Da haliginia barma bardyj, ki kusiańmia kusiańdij üviunia atejnyn, niek urladyj ošol abahymny?” ³¹ Da karuv bierdi Jaakov, da ajtty Lavanha: „Anyń üčiuń anlatmadym barhanymny, ki korchtum, ki ajttym, mahat talarsyn ošol kyzlaryjny mieńdiań. ³² Kim katyna tapsej ošol abahyjnyn, tiri bolmasyn. Karšysyna karyndašlarymzyn tanyhyn, nie-die artych katymda, da alhyn öziuja”. Da biłmiadi Jaakov, ki Rachel urlady ol sturlablarny. ³³ Da kiełdi Lavan čatyrna Jaakovnun, da čatyrna Leanyń, da čatyrna ěki ol karavašlarnyn, da tapmady. Da čychty čatyrndan Leanyń, da kiełdi čatyrna Rachelniń. ³⁴ Da Rachel aldy ošol ol sturlablarny da kojdu alarny jastyhyna ol tievianiń, da olturdu alar üštiunia. Da karmady Lavan ošol bar ol čatyrny, da tapmady. ³⁵ Da ajtty Rachel atasyna öziuniuń: „Ačuv bolmasyn kiožliarińdia bi-jimniń, ki bolalmammyn turma alnyjdan, ki jolu katynlarnyn maja”. Da tyntty Lavan, da tapmady ošol ol sturlablarny. ³⁶ Da ačuv boldu Jaakovha, da talašty Lavan byla. Da bašlady Jaakov da ajtty Lavanha: „Niedir ġiuniachim? Niedir jazyhym, ki kuvduj mienim artyna? ³⁷ Ki karmadyj ošol bar savutlarymny: nie tapytj bar savutlaryndan üviuniuń? Kojhun bunda karšysyna karyndašlarymzyn, ki alardy karyndašlaryj sieniń-die, da üġiuťliasińliar arasyna ěksimižnińdia. ³⁸ Bu ěġirmi jyl mień birġieja. Kozularyj da ěčkiliarij tuv ětmiadiliar, da kočcharlaryń kojujnun ašamadym. ³⁹ Jyrtylhanny kiełtirmiadam saja, mień džurumun kiotiurajim anyń. Kolumdan izliagiń any urlatchanymny kiuńdiuž da urlatchanymny kiečia byla. ⁴⁰ ědim kiutiuvčiu kojujnu,

kiuńdiuž kiuvdiurdiu mieni kurhachlyhy kujašnyn, da suvuch kiečia byla, da biurialip kietti jukum kiožliarimdiań. ⁴¹ Bu maja ěgirmi jyl ũviujdia. Kulluch ěttim saja on diort jyl ěki kyzlaryj ũčiuń da alty jyl-lar kojuj ũčiuń, da tiuvšurdiuj ošol jalymny on tiušliu. ⁴² Ęgier boluš-luhu Tieńrisiniń atamnyn, ki oldu Tieńrisi Avrahamnyn da korchu-vu Jicchaknyn, bolamsa ědi maja, ki haliginia bošnu ijgiej ědij mieni. Ošol kyjynymny da ošol zachmietiń uvučlarymnyn kiordiu Tieńri da ũgiuťliadi bigiečia”. ⁴³ Da karuv bierdi Lavan, da ajtty Jaakovha: „Ol kyzlar kyzlarymgy, da ol ulanlar ulanlarymgy, da ol koj kojumgy, da barča, nie ki sień kioriasiń mienimgy ol. Da kyzlaryma: nie kylajym alarha biugiuń jemiesia ulanlaryna alarnyn, ki tioriadiliar? ⁴⁴ Da haliginia kiel, kiesiajik šert, mien da sień, da bolsun tanych arama da areja”. ⁴⁵ Da aldy Jaakov taš, da kiotiurdiu any bolma maćcieva. ⁴⁶ Da ajtty Jaakov karyndašlaryna: „Čiopliajiz tašlar”, da aldytar tašlar, da kyldylar oba, da ašadytar anda, ol oba katyna. ⁴⁷ Da atady anar Lavan Jehar-Sahaduta, da Jaakov atady anar Galied. ⁴⁸ Da ajtty Lavan: „Tanychty ol oba, ušpu, arama da areja biugiuń”. Anyn ũčiuń atady atyn anyn Galied, ⁴⁹ da ol Micipa, ki ajtty: „Bachkej Adonaj arama da areja, ki jašynsach kiši dostundan. ⁵⁰ Ęgier kyjnasej ošol kyzlarymny, da ěgier alsej katynlar kyzlarym katyna: johtur jat kiši birgiamižgia, bachkyn, Tieńridi tanych arama da areja”. ⁵¹ Da ajtty Lavan Jaakovha: „Muna, ol oba, ušpu, da muna, ol maćcieva, ki saldym arama da areja; ⁵² tanychty ol oba, ušpu, da tanychty ol maćcieva: ěgier mien dušman bolsam saja, ki ašmahejmyn saja ošol ol obany, ušpunu, da ěgier sień dušman bolsej maja, ki ašmahejsyn maja ošol ol obany, ušpunu, da ošol ol maćcievany, ušpunu, jamanlychka. ⁵³ Tieńrisi Avrahamnyn da Tieńrisi Nachornun tioria ětkiejliar aramyzda, Tieńrisi atalarnyn”. Da ant ětti Jaakov korchuvu byla atasynyn Jicchaknyn. ⁵⁴ Da diebiecha ětti Jaakov tavda, da inđiadi karyndašlaryn ašama oťmiak. Da ašadytar oťmiak da kondular tavda. ⁵⁵ Da tiuńliej turdu Lavan ěrtianbylada, da oťtiu ulanlaryn da kyzlaryn, da alhyšlady alarny, da bardy, da kajtty Lavan ornuna.

32 ¹Da Jaakov bardy joluna, da joluchtular any malachlary Tieńriniń. ²Da ajtty Jaakov, ki niečik kiordiu alarny: „Avuldu Tieńriniń bu!“. Da atady atyn ol orunnun Machanajim.

VIII

³Da ijdi Jaakov éčiliar alnyndan öziuniuń Ėsavha, karyndašyna, jerinia Sieirniń, tiuziunia Ėdomnun. ⁴Da bujurdu alarha, ajtadohoč: „Bulej ajtyjyz bijimija Ėsavha: „Bulej ajtty kuluj Jaakov: „Lavan katyna tiríldim, da kiečiktim bu zamanha diejiń. ⁵Da boldu maja ögiuž da ešiak, koj, da kul da karavaš. Da ijdim anlatma bijimija, tapma širińlik kiožliarijdia””. ⁶Da kajttylar ol éčiliar Jaakovha, ajtadohoč: „Kiełdik karyndašyja, Ėsavha, da dahyn bardy uturuja, da diort juž kiši birgiasinia”. ⁷Da korchtu Jaakov astry, da kysych boldu anar. Da ajyrdy ošol ol ulusnu, ki birgiasinia, da ošol ol kojnu, da ošol ol syhyrny, da ol tievialiarni eki avullarha. ⁸Da ajtty: „Ėgier kiełsia Ėsav ol bir avulha da kyrsa any, da bolur ol avul ol kalhan kutulmachka”. ⁹Da ajtty Jaakov: „Ė Tieńrisi atamnyn Avrahamnyn, da Tieńrisi atamnyn Jicchaknyn, Adonaj ol ajtuvču maja: „Kajtchyn jerija da tuvmušuja, da jachšy étiarmiń birgieja”. ¹⁰Kiči boldum bar ol ševahatlardan da bar ol kiertiliktiań, ki kyldyj kuluj byla, ki tajahym byla aštym ošol ol Jardieńni, ušpunu, da haliginia boldum eki avullarha. ¹¹Kutcharhyn mieni, koltcha byla, kolundan karyndašymnyn, kolundan Ėsavnyn, ki korchamyn mień andan, mahat kielir da öłtiuriur mieni da öłtiuriur anany ulanlar byla. ¹²Da sień ajttyj: „Jachšy étmia jachšy étiarmiń birgieja, da kojarmyn ošol urluhjnu kumun kibik ol tieńgižniń, ki sanalmasty kiopliuktiań””. ¹³Da kondu anda ol kiečiani. Da aldy ol kiełgiańdiań koluna tirkija Ėsavha, karyndašyna: ¹⁴éčkiliari eki juž, da tiegialiar egirmi, kozular eki juž, da kočcharlar egirmi, ¹⁵tievialiar ömiuždiuriadohonlar balalary byla otuz, tiši tanalar kyrch, da érkiak tanalar on, ešiakliar egirmi, da katyrlar on, ¹⁶da bierdi koluna kullarynyn, biriar bioliak bašcha, da ajtty kullaryna: „Ašyjyz alnymda, da avlachlych kojujuz arasynda har bir bioliakniń”. ¹⁷Da bujurdu ol burunhuha, ajtadohoč: „Ki joluchsa sieni Ėsav karyndašym

da sorsa sieńdiań, ajtadohoč: „Kimnińsiń sien? Da kajry barasyn? Da kimgiadi bular alnyjda?“, ¹⁸ da ajtchyn: „Kulujnun Jaakovnun. Tirkidi ol ijilgiań bijimia Ęsavha, da muna, dahyn ol öziu-die kieliadi biźniń artyna“. ¹⁹ Da bujurdu dahyn ol ěkińčigia, dahyn ol üčiuńčigia, dahyn bar ol baruvčularha ol bioliakliar artyna, ajtadohoč: „Ušpu siož kibik siožliajž Ęsavha joluchkanyjyzda any, ²⁰ da ajtyjyz: „Dahyn, muna, kuluj Jaakov kieliadi biźniń artyna, ki ajtty: „Japyrajym ačuvun anyn tirkibyła ol baruvču alnymda, da andan sortun kioriarmin juźliariń anyn, šemie juź ětiar juźliarimia““. ²¹ Da ašty ol tirki alnynda anyn, da ol kondu ol kiečiani avulda. ²² Da turdu ol kiečiani, da aldy ošol ěki katynlaryn, da ošol ěki karavašlaryn, da ošol on bir uvullaryn, da ašty ošol kiočiuviuń Jabboknun. ²³ Da aldy alarny, da ašyrdy alarny ol öziań ašyra, da ašyrdy ošol, nie ki öziuniuń. ²⁴ Da kaldy Jaakov jalhyz öziu, da čieńgiašti malach birgiasinia kiotiuriuľgiuńčia ol šachar. ²⁵ Da kiordiu, ki jeniaľmiadi any, da tijdi čieškasyňa butunun, da kozhaldy čieškasy butunun Jaakovnun čieńgiaškianińdia birgiasinia. ²⁶ Da ajtty ol malach Jaakovha: „Ijgĩń mieni, ki kiotiuriuľdiu ol šachar“. Da ajtty Jaakov: „Ijmiammiń sieni, ki ančach ěgier alhyšlasej mieni“. ²⁷ Da ajtty anar: „Niedir atyj sieniń?“. Da ajtty: „Jaakovdu“. ²⁸ Da ajtty: „Ajtylmasty artych jalhyz atyj sieniń Jaakov, ki ančach Jisraeľ-die, ki ahalych bolduj malach była da ěriańliar była, da jeńdij alarny“. ²⁹ Da sordu Jaakov, da ajtty: „Anlatchyn ěńdi atyjny“. Da ajtty: „Niegia bu sorasyn atymny?“. Da alhyšlady any anda. ³⁰ Da atady Jaakov atyn ol orunnun Pienijel: „Anyn üčiuń, ki kiordium malachny akyl akyľha, da kutuldu džanyń“. ³¹ Da balkydy anar ol kujaš, ki niečik ašty ošol Pienueľni, da ol achsar ědi butu üštiunia. ³² Anyn üčiuń ašamyjdylar ulanlary Jisraeľniń ošol *gid hanaše*-ni, ki čieškasy üštiunia ol butnun, ušpu kiuńgia diejiń, ki tijdi malach čieškasyňa butunun Jaakovnun *gid hanaše*-gia.

33 ¹ Da kiotiurdiu Jaakov kioźliariń da kiordiu, da, muna, Ęsav kieliadi, da diorť juź kiši birgiasinia. Da ajyrdy ošol ol ulanlary Lea katyna, da Rachel katyna, da ěki ol karavašlar katyna.

² Da kojdu ošol ol karavašlarny da ošol ulanlaryn alarnyn burundan, da ošol Leany da ulanlaryn anyn sondrarach, da ošol Rachelni da ošol Josiefni sondrarach. ³ Da ol öziu ašty alynlarynda alarnyn, da bašurdu jergia jedi kieriatliar juvuhanynda diejiñ karyndašyna diejiñ. ⁴ Da juvurdu Ėsav uturusuna anyn, da kučtu any, da tiuštiu bojunlary üštiunia anyn, da öptiu any; da jyladylar. ⁵ Da kiotiurdiu ošol kiožliariñ, da kiordiu ošol ol katynlarny da ošol ol ulanlarny, da ajtty: „Kimdi bular saja?“. Da ajtty: „Ol ulanlar, ki chajyfsunup bierdi Tieñri kuluja“. ⁶ Da juvudular ol karavašlar bierriak, da ulanlary alarnyn, da bašurdular. ⁷ Da juvudu dahyn Lea da ulanlary anyn, da bašurdular. Da andan sortun juvudu Josief da Rachel, da bašurdular. ⁸ Da ajtty: „Kimgiadi sienin bar ol avul, ušpu, ki joluchtum?“. Da ajtty: „Tapma širiñlik kiožliariñdia bijimniñ“. ⁹ Da ajtty Ėsav: „Bardy mieñdia kiobiusiu, karyndašym. Bolsun saja, nie ki sienin“. ¹⁰ Da ajtty Jaakov: „Joch, koltcha byla, ėgier ėndi taptym ėsia širiñlik kiožliariñdia, da alhyn tirkimni kolumdan, anyn ũčiuñ ki kiordium južliarijni, kiorgiañliej južliariñ malachnyn, da siuvdiuj mieni. ¹¹ Alhyn ėndi ošol tirkimni, ki kiełtiriliadi saja, ki chajyfsundu mieni Tieñri, da ki bardy maja baryndan“. Da kystady any, da aldy. ¹² Da ajtty Ėsav: „Kiočajik da barajych, da barajym birgieja“. ¹³ Da ajtty Jaakov Ėsavha: „Bijim biliadi, ki ol ulanlar jaštlylar, da ol koj da syhyr balalylar katymda. Da kystasalar alarny bir kiuñ, da öliarliar bar ol koj. ¹⁴ Ašsyn ėndi bijim alnynda kulunun, da mieñ kioñdiarilirniñ akyrtynylych byla, juriušunia kioria ol tuvarnyn, ki alnymda, da juriušunia kioria ol ulanlarnyn, nieginčia ki kiełgiejmiñ bijimia Sieirgia“. ¹⁵ Da ajtty Ėsav: „Kaldyrajym ėndi birgieja ol ulustan, ki katymda“. Da ajtty Jaakov: „Niegiadir bu? Tabajym širiñlik kiožliariñdia bijimniñ“. ¹⁶ Da kajtty ol kiuñdia Ėsav joluna öziuniuñ Sieirgia. ¹⁷ Da Jaakov kiočtiu Sukkotcha, da kondardy öziunia ũv, da tuvaryna kyldy alačychlar, anyn ũčiuñ atady atyn ol orunnun Sukkot. ¹⁸ Da kiełdi Jaakov tynč šaharyna Šechemniñ, ki jeriñdia Kienaannyn, kiełgianiñdia Paddan-Aramdan, da tochtady alnynda ol šaharnyn. ¹⁹ Da satyn aldy ošol ũliušiuñ ol

tiužniuń, ki kurdu anda čatyrn, kolundan ulanlarynyn Chamornun, atasynyn Šechemniń, juž kiesitaha. ²⁰ Da turhuzdu anda mizbeach, da atady anar Èl-Èlohej-Jisraël.

34 ¹ Da čychty Dina kyzy Leany, ki tioriadi Jaakovha, kiormia kyzlaryn ol jerniń. ² Da kiordiu any Šechem uvlu Chamornun, ol Chiviliniń, nasisiniń ol jerniń, da aldy any, da jatty birgiasinia, da kyjnady any. ³ Da jabuštu džany anyn Dinaha, kyzyna Jaakovnun, da siuvdiu ošol ol kyzny, da siožliadi kiolniunia ol kyznyn. ⁴ Da ajtty Šechem Chamorha, atasyna öziuniuń, ajtadohoč: „Alhyn maja ošol ol kyzny, ušpunu, katynlychka”. ⁵ Da Jaakov ešitti, ki murdar eėti ošol Dina kyzyn, da uvullary èdiliar tuvary byla anyn tiuždia, da tyjyldy Jaakov kiełgiańliarinia diejiń. ⁶ Da čychty Chamor, atasy Šechemniń, Jaakovha siožliamia anyn byla. ⁷ Da uvullary Jaakovnun kiełdiliar ol tiuždiań ešitkiačioch alar, da ačyrhandylar ol èriańliar astry, da ačuv boldu alarha, ki jerieńči iš kyldy Jisraëldia jatma kyzy byla Jaakovnun, da alej kylynmyjdy. ⁸ Da siožliadi Chamor birgialiarinia, ajtadohoč: „Šechemniń, uvlumnun, siuvdiu džany anyn kyzjyžny. Bierijiz èndi any anar katynlychka, ⁹ da kudalašyžny bižniń byla: kyzlaryjyžny bierijiz bižgia, da ošol kyzlarymyžny alajyz öziujužgia, ¹⁰ da birgiamižgia olturujuz. Da ol jer bolsun alnyjyžda: olturujuz da satuv ètijiz anda, da tutuvlanyjyz anda”. ¹¹ Da ajtty Šechem atasyna anyn da karyndašlaryna anyn: „Tabajm šiirińlik kiožliarijizdia, da nie ki ajtsajyz maja, bierirmiń. ¹² Arttryjyž uštiumia astry kalyn da biernia, da bieriajim, ki niečik ajtsajyz maja, da bierijiz maja ošol ol kyzny katynlychka”. ¹³ Da karuv bierdiliar uvullary Jaakovnun Šechemgia, da Chamorha, atasyna anyn, jaltajlych byla, da siožliadiliar, ki murdar eėti ošol Dinany, tuvduhun alarnyn, ¹⁴ da ajtlyar alarha: „Bolalmasbyž kylma ošol ol išni, ušpunu, biernia ošol tuvduhumuznu kišigia, ki aklať anar, ki rusvajlychtyr ol bižgia. ¹⁵ Tiek bunun byla jarašyrbyz sižniń byla: ègier bolsajyz bižniń kibik, chatna kylynma sižgia bar èrkiak. ¹⁶ Da bierirbiž ošol kyzlarymyžny sižgia, da ošol kyzlaryjyžny alyrbyž öziumižgia, da oltururbyž birgiajizgia,

da bolurbyz bir uluscha. ¹⁷ Da ėgier tynlamasajyz bižgia chatna kylynma, da alyrbyz ošol kyzzymyzny da baryrbyz”. ¹⁸ Da jachšy kioriuñdiuliar siožliari alarnyn kiožliariñdia Chamornun, da kiožliariñdia Šechemniñ, uvlunun Chamornun. ¹⁹ Kiečiktirmiadi ol ulan kylma ol išni, ki siuvdiu kyzyn Jaakovnun; da ol syjlyrach ėdi bar ėliniañ üviuniuñ atasynyn. ²⁰ Da kiėdi Chamor da Šechem, uvlun anyn, kabahyna šaharnyn öžliariniñ da siožliadiliar ėlinia šaharynyn öžliariniñ, ajtadohoč: ²¹ „Ol ėriañliar, ušpular, bazdylar alar birgiamižgia, da oltursunlar jerdia, da satuv ėtsiñliar anda. Da ol jer, muna, avlach orunludu alynларыnda alarnyn. Ošol kyzlaryn alarnyn alyrbyz öziumiuzgia katynlarha, da ošol kyzlarymyz bierirbiž alarha. ²² Tiek bunluch byla jarašyrlar bižniñ byla ol ėriañliar olturma birgiamižgia, bolma bir uluscha: chatna kylynhanda bižgia bar ėrkiak, ki niečik alar chatna kylynadylar. ²³ Jyjynlary alarnyn, da mallary alarnyn, da bar tuvarlary: muna, bižniñdi alar. Ančach jarašajych alar byla, da oltursunlar birgiamižgia”. ²⁴ Da tynladylar sioziunia Chamornun da Šechemniñ, uvlunun, bar čyhuvčulary kabahynyn šaharnyn, da chatna kylyndylar bar ėrkiak, bar čyhuvčulary kabahynyn šaharnyn. ²⁵ Da ėdi ol üčiunčiu kiuñdia, bolhanларыnda syzlavlylar, da aldylar ėki uvullary Jaakovnun, Šimon da Lievi, karyndašlary Dinany, kiši kylyčyn, da kiėdiliar ol šahar üstiunia ėmiñlik byla, da kyrdylar bar ėrkiakni. ²⁶ Da ošol Chamornu, da ošol Šechemni, uvlun anyn, öłtiurdiuliar kylyč avzundan, da aldylar ošol Dinany üviunđiañ Šechemniñ, da čychtylar. ²⁷ Uvullary Jaakovnun kiėdiliar ol kyranlar üstiunia, da taladylar ol šaharny, ki murdar ėttiliar tuvduhun alarnyn. ²⁸ Ošol kojlaryn alarnyn, da ošol syhyrlaryn, da ošol ėšiakliariñ, da ošol, nie ki šaharda, da ošol, nie ki tiuzdia aldylar. ²⁹ Da ošol bar mallaryn, da ošol bar jašlaryn, da ošol katynlaryn alarnyn jesir ėttiliar da taladylar, da ošol barča, nie ki üvdia. ³⁰ Da ajtty Jaakov Šimonha da Lievigia: „Čejpadyjyz mieni, dušmanlaštyrma mieni olturuvčusu byla ol jerniñ, Kienaani byla da Pierizzi byla, da mien sanly ėl, da ištyrylsalar üstiumia, da öłtiuriurliar mieni, da taspolormyn mien da ėli üviuniuñ”. ³¹ Da ajttylar: „Zonany-me kibik kylhej ėdi ošol tuvduhumuznu?”.

35 ¹ Da ajtty Tieńri Jaakovha: „Turhun, barhyn Bietiełgia, da ol-turhun anda. Da kylhyn anda mizbeach Tieńrigia, ol aškara boluvčuha saja kačchanyjda alnyndan Ęsavnyn, karyndašyjnyn”. ² Da ajtty Jaakov ėlinia ũviuniuń da baryna, nie ki birgiasinia: „Kietiarijiz ošol ol jat tieńriliarni, ki ortajyzda, da arynyjyz, da tiuvširiujuž uprachlaryjzny. ³ Da turajych, da barajych Bietiełgia. Da kylajym anda mizbeach Tieńrigia, ol karuv bieriuvčuigia maja tar vachtymda, da boldu bolušluhu anyn birgiamia jolda ki juriudium”. ⁴ Da bierdiliar Jaakovha ošol bar ol jat tieńriliariń, ki kollarynda, da ošol ol syrhalarny, ki kulachlarynda alarnyn, da kiomdiu alarny Jaakov ol lipa tiubiunia, ki Šechem katyna. ⁵ Da kiočtiuliar, da ėdi korchuvu Tieńriniń ėli ũštiunia ol šaharlarnyn, ki čiuvrialiarińdia alarnyn, da kuvmadylar uvullary artyna Jaakovnun. ⁶ Da kiełdi Jaakov Luzha, ki jerińdia Kienaannyn, oldu Bietieł, ol da bar ol ulus, ki birgiasinia. ⁷ Da kondardy anda mizbeach, da atady orunha Ęł-Bietieł, ki anda aškara boldular anar ol malachlar kačchanynda alnyndan karyndašynyn. ⁸ Da öłdiu Dievora, ömiuždiuriuvčuisiu Riviekany, da astraldy ašaharach Bietiełgia ol ėmiań tiubiunia; da atady atyn anyn Alon-Bachut. ⁹ Da aškara boldu šechinasy Tieńriniń Jaakovha dahyn, kiełgianińdia Padam-Aramdan, da alhyšlady any. ¹⁰ Da ajtty anar Tieńri: „Atyj sienin Jaakovdu. Ińdiałmiašti atyj sienin jalhyz Jaakov, ki ančach Jisraeł-die bolur atyj sienin”. Da atady ošol atyn anyn Jisraeł. ¹¹ Da ajtty anar Tieńri: „Mień kiučliu Tieńri. Jajylhyn da artchyn. Chanlych da jyjyny chanlychlarnyn bolur sienđiań, da bijliari biełliarijđiań čyharlar. ¹² Da ošol jerni, ki bierdim Avrahamha da Jicchakcha: saja bierirmiń any, da urluhuja öziujđiań sortun bierirmiń ošol ol jerni”. ¹³ Da kiotiuriułdiu andan šechinasy Tieńriniń, nie orunda ki siožliadi birgiasinia. ¹⁴ Da turhuzdu Jaakov maćcieva ol orunda, ki siožliadi birgiasinia, tašly maćcieva, da kujdu anyn ũštiunia niesiech, da kujdu anyn ũštiunia jav. ¹⁵ Da atady Jaakov ošol atyn ol orunnun Bietieł, anyn ũčiuń ki siožliadi Tieńri birgiasinia anda. ¹⁶ Da kiočtiuliar Bietiełđiań, da ėdi, hanuz ašmach orun jer tiekli ėdi kiełmia Ęfratcha, da

tioriadi Rachel da katylandy tioriagianińdia. ¹⁷ Da ědi katylan hanynda tioriagianińdia, da ajtty anar ol anača: „Korchmahyn, ki dahyn buda saja uvuldu”. ¹⁸ Da ědi čychkanda džany anyn, ki öldiu, da atady atyn anyn Bień-Oni. Da atasy atady anar Bińjamiń. ¹⁹ Da öldiu Rachel, da astraldy jolunda Ęfratnyn, oldu Bieť-Lachem. ²⁰ Da turhuzdu Jaakov maćcieva zieriaty uštiunia anyn, oldu maćcievasy zieriatiniń Rachelniń ušpu kiunģia diejiń. ²¹ Da kiočtiu Jisrael, da kurdu čatyryn arrach Mihdal-Ędierdiań. ²² Da ědi tochtahanda Jisrael ol jerdia, da bardy Ruuvień, da jatty Bilha byla, kumasy byla atasynyn. Da ěšitti Jisrael. Da ědiliar uvullary Jisraelniń on ěkiovliań. ²³ Uvullary Leany: tunhuču Jaakovnun Ruuvień, da Šimon, da Lievi, da Juhuda, da Jissachar, da Zievulun. ²⁴ Uvullary Rachelniń: Josief da Bińjamiń. ²⁵ Da uvullary Bilhanyn, karavašynyn Rachelniń: Dan da Naftali. ²⁶ Da uvullary Zilpanyn, karavašynyn Leany: Gad da Ašer. Bulardylar uvullary Jaakovnun, ki tuvdu anar Paddan-Aramda. ²⁷ Da kiėldi Jaakov Jicchakcha, atasyna, Mamregia, šaharyna ol Arbanyn, oldu Chevron, ki tirildi anda Avraham da Jicchak. ²⁸ Da ědiliar kiunģiari Jicchaknyn juž jyl da sieksiań jyl. ²⁹ Da tyndy Jicchak, da öldiu, da ištyryldy uluslaryna kart da tojhan kiunģiardiań. Da astradylar any Ęsav da Jaakov, uvullary anyn.

36 ¹ Da bulardylar tuvmušlary Ęsavnyn; oldu Ędom: ² Ęsav aldy ošol katynlaryn kyzlaryndan Kienaannyn, ošol Adany, kyzyn Ęlonnun, ol Chittiliniń, da ošol Ahalivamany, kyzyn Anany, kyzyn Civonnun, ol Chivviliniń. ³ Da ošol Basiematny kyzyn Jišmaelniń, tuvduhun Nievajotnun. ⁴ Da tioriadi Ada Ęsavha ošol Ęlifazny, da Basiemat tuvdu ošol Ruuełni. ⁵ Da Ahalivama tioriadi ošol Juušnu, da ošol Jaelamny, da ošol Korachny. Bulardylar alar uvullary Ęsavnyn, ki tuvdu anar jerińdia Kienaannyn. ⁶ Da aldy Ęsav ošol katynlaryn, da ošol uvullaryn, da ošol kyzlaryn, da ošol bar džanlaryn üviuniuń, da ošol jyjynyn, da ošol bar tuvaryn, da ošol bar malyn, ki ištyrdy jerińdia Kienaannyn, da bardy öžģia jergia alnyndan Jaakovnun, karyndašynyn. ⁷ Ki ědi mallary alarnyn kiobiusiu olturmachtan

birgia, da bolalmady jeri tirilmišliariniñ kiotiurmia alarny alnyndan tuvarlarynyn alarnyn. ⁸ Da olturdu Ėsav tavynda Sieirniñ. Ėsav, oldu Ėdom. ⁹ Da bulardylar tuvmušlary Ėsavnyn, atasynyn Ėdomnun, tavynda Sieirniñ: ¹⁰ Bulardylar atlary uvullarynyn Ėsavnyn: Ėlifaz, uvlu Adanyn, katynynyn Ėsavnyn, Ruueĺ, uvlu Basiematnyn, katynynyn Ėsavnyn. ¹¹ Da ědiliar uvullary Ėlifaznyn Tieman, Omar, Ciefo, da Gattam, da Kienaz. ¹² Da Timna ědi kuma Ėlifazha uvluna Ėsavnyn, da tioriadi Ėlifazha ošol Amalieknı. Bulardylar uvullary Adanyn, katynynyn Ėsavnyn. ¹³ Da bulardylar uvullary Ruueĺniñ: Nachat, da Zierach, Šamma, da Mizza. Bular ědiliar uvullary Basiematnyn, katynynyn Ėsavnyn. ¹⁴ Da bulardylar uvullary Ahalivamanyn, kyzynyn Adanyn, kyzynyn Civonnun, katynynyn Ėsavnyn: da tioriadi Ėsavha ošol Juušnu, da ošol Jaelamny, da ošol Korachny. ¹⁵ Bulardylar aluf-lary uvullarynyn Ėsavnyn, uvullary Ėlifaznyn, tunhučunun Ėsavnyn: aluf Tieman, aluf Omar, aluf Ciefo, aluf Kienaz, ¹⁶ aluf Korach, aluf Gattam, aluf Amaliek. Bulardylar aluf-lary Ėlifaznyn jeriñdia Ėdomnun, bulardylar uvullary Adanyn. ¹⁷ Da bulardylar uvullary Ruueĺniñ uvlunun Ėsavnyn: aluf Nachat, aluf Zierach, aluf Šamma, aluf Mizza. Bulardylar aluf-lary Ruueĺniñ jeriñdia Ėdomnun. Bulardylar uvullary Basiematnyn katynynyn Ėsavnyn. ¹⁸ Da bulardylar uvullary Ahalivamanyn, katynynyn Ėsavnyn: aluf Juuš, aluf Jaelam, aluf Korach. Bulardylar aluf-lary Ahalivamanyn, kyzynyn Ananyn, katynynyn Ėsavnyn. ¹⁹ Bulardylar uvullary Ėsavnyn, da bulardylar aluf-lary alarnyn. Oldu Ėdom. ²⁰ Bulardylar uvullary Sieirniñ, ol Choriniñ, olturuvčulary ol jerniñ: Lotan, da Šoval, da Cicon, da Ana, ²¹ da Dišon, da Ėcier, da Dišan. Bulardylar aluf-lary ol Choriniñ, ulanlary Sieirniñ jeriñdia Ėdomnun. ²² Da ědiliar uvullary Lotannyn Chori da Hemam, da tuvduhu Lotannyn Timna. ²³ Da bulardylar uvullary Šovalnyn: Alvan, da Manachat, da Ėval, Šefo, da Onam. ²⁴ Da bulardylar uvullary Civonnun: da Ajja, da Ana; oldu Ana, ki tapy ošol ol kijik atlarny midbarda kiutkianiñdia ošol ěšiakliarnı Civonnun, atasynyn. ²⁵ Da bulardylar uvullary Ananyn: Dišon, da Ahalivama, kyzy Ananyn.

²⁶ Da bulardylar uvullary Dišannyn: Chemdan, da Ėšban, da Jitran, da Kieran. ²⁷ Bulardylar uvullary Ėcierniń: Bilhan, da Zaavan, da Akan. ²⁸ Bulardylar uvullary Dišannyn: Uc da Aran. ²⁹ Bulardylar alufлары ol Choriniń: aluf Lotan, aluf Šoval, aluf Civon, aluf Ana, ³⁰ aluf Dišon, aluf Ėcier, aluf Dišan. Bulardylar alufлары ol Choriniń alufлары sajyn jerińdia Sieirniń. ³¹ Da bulardylar ol bijliar, ki bijlik ėtiliar jerińdia Ėdomnun bij bolmastan burun bij ulanlarynda Jisraelniń. ³² Da bij boldu Ėdomda Biela, uvlu Boornun, da aty šaharynyn Dinhava. ³³ Da öldiu Biela, da bij boldu anyn ornuna Jovav, uvlu Zierachnyn Bacradan. ³⁴ Da öldiu Jovav, da bij boldu anyn ornuna Chušam jerińdiań ol Tiemaniniń. ³⁵ Da öldiu Chušam, da bij boldu anyn ornuna Hadad, uvlu Biedadnyn, ol vatuvču ošol Midjanny tiuziunidia Moavnyn, da aty šaharynyn Avit. ³⁶ Da öldiu Hadad, da bij boldu anyn ornuna Samla Masrekadan. ³⁷ Da öldiu Samla, da bij boldu anyn ornuna Šaul Rochovot-ha-Nahardan. ³⁸ Da öldiu Šaul, da bij boldu anyn ornuna Baal-Chanan uvlu Achbornun. ³⁹ Da öldiu Baal-Chanan, uvlu Achbornun, da bij boldu anyn ornuna Hadar, da aty šaharynyn Pau; da aty katynynyn Miehetaviel, kyzy Matredniń, kyzy Miezahavnyn. ⁴⁰ Da bulardylar atlary alufларыnyn Ėsavnyn uruvlary sajyn, orunlary byla, atlary byla: aluf Timna, aluf Alva, aluf Jetieť, ⁴¹ aluf Ahalivama, aluf Ėla, aluf Pinon, ⁴² aluf Kienaz, aluf Tieman, aluf Mivcar, ⁴³ aluf Mahdijeľ, aluf Iram. Bulardylar alufлары Ėdomnun olturušlary sajyn jerińdia tutuvluchlarynyn. Oldu Ėsav, atasy Ėdomnun.

IX

37 ¹ Da olturdu Jaakov jerińdia tirilmišliariniń atasynyn, jerińdia Kienaannyn. ² Bulardylar učurlary Jaakovnun. Josief on jedi jašar ėdi, kiutiar ėdi karyndašlary byla kojnu. Da ol ulan ėdi uvullary katyna Bilhanyn, da uvullary katyna Zilpanyn, katynlarynyn atasynyn. Da kielťirdi Josief ošol ajipliariń alarnyn, jamanny, atasy-na öžliariniń. ³ Da Jisrael siuvdiu Josiefni jachšyrach bar uvullaryndan, ki uvul kart kylychly ėdi ol anar. Da kyldy anar ojuvlu kioľmiak.

⁴ Da kiordiuliar karyndašlary anyn, ki siuvdiu atasy alarnyn jachšyrach bar karyndašlaryndan anyn, da dušman boldular anar, da bolmadylar siožliamia anar bazlych byla. ⁵ Da tiuš kiordiu Josief tiuš, da anlatty karyndašlaryna öziuniuñ, da arttyrdylar dahyn dušman bolma anar. ⁶ Da ajtty alarha: „Tynlajyz éndi ol tiušniu, ki tiuš kiordium: ⁷ Da muna, biž bajlejbyz kiultialiar ortasynda ol tiužniuñ; da muna, turdu kiultiam, da dahyn tochtady, da muna, kajryryldylar kiultialiarijiz da bašurdular kiultiamia”. ⁸ Da ajttylar anar karyndašlary anyn: „Bijlik étmia-mie bijlik étiarsiñ üstiumiužgia? Hiem: érkliámia-mie érklianiarsiñ biždia?”. Da arttyrdylar dušman bolma anar tiušliari üčiuñ da siožliari üčiuñ anyn. ⁹ Da tiuš kiordiu öžgia tiuš, da kotardy any karyndašlaryna, da ajtty: „Muna, tiuš kiordium tiuš dahyn: Muna, ol kujaš, da ol aj, da on bir julduzlar baš uradylar maja”. ¹⁰ Da kotardy atasyna da karyndašlaryna, da üriakliañdi anyn üstiunia atasy anyn, da ajtty anar: „Niedir ol tiuš, ušpu, ki tiuš kiordiuj? Kielmia-mie kielirbiž mieñ, da anej, da karyndašlaryj bašurma saja jergia?”. ¹¹ Da kiuniuliadiliar karyndašlary anyn, da atasy anyn saklady ošol ol siožniu. ¹² Da bardylar karyndašlary anyn kiutmia ošol kojun atasynyn öžliariniñ Šechemdia. ¹³ Da ajtty Jisrael Josiefkia: „Muna, karyndašlaryj kiutiadiliar Šechemdia. Kiel, da ijajim sieni alarha”. Da ajtty anar: „Muna mieñ”. ¹⁴ Da ajtty anar: „Barhyn éndi, bachkyn ošol savlun karyndašlaryjnyn da ošol savlun ol kojnun, da karuv kajtarhyn maja siož”. Da ijdi any énišindiañ Chevronnun. Da kieldi Šechemgia. ¹⁵ Da joluchtu any kiši, da muna, azašady tiuždia. Da sordu andan ol kiši, ajtadohoč: „Nie izliejsiñ?”. ¹⁶ Da ajtty: „Ošol karyndašlarymny mieñ izliejmiñ. Anlatchyn éndi maja, kajda alar kiutiadiliar?”. ¹⁷ Da ajtty ol kiši: „Kiočtuliar bundan, ki éšitim, ajtyr édiliar: „Barajych Dotanha”. Da bardy Josief karyndašlary artyna, da tapyt alarny Dotanda. ¹⁸ Da kiordiuliar any jyrachtyn; da juvumasyndan burun alarha, da jaman sahyš étiliar anar, óltiurmia any. ¹⁹ Da ajttylar kiši karyndašyna: „Muna, jesis ol tiušliarniñ kie-liadi. ²⁰ Da haliginia kiel, da óltiuriajik any, da tašlajych any birisia

ol kujularnyn, da ajtyrbyz jaman kijik ašady any, da kioriajik nie bolurlar tiušliari anyn".²¹ Da ešitti Ruuvieñ, da kiełdi kutcharma any kolundan alarnyn, da ajtty: „Vatmajych any čychkynča džany anyn”.²² Da ajtty alarha Ruuvieñ: „Tiokmiajiž kan. Salyjyz any ol kujuha, ušpu, ki midbarda, da kol sunmajyz anar”. Da anyn üčiuñ ol bulej kieniaš bierdi alarha, ki kutcharhej any kolundan alarnyn, kajta ij-mia any atasyna.²³ Da eđi, ki niečik kiełdi Josief karyndašlaryna, da čiešiñdirdiliar Josiefkia ošol kiołmiagiñ, ošol ol ojuvlu kiołmiakni, ki anyn üštiunia,²⁴ da aldylar any, da saldylar any ol kujuha. Da ol kaju boš eđi, joch eđi anda suv.²⁵ Da olturdular ašama öťmiak, da kiotiurdiuliar kiožliariñ da kiordiuliar, da muna, polku Jišmaełliar-riñ kieljadi Giladdan, da tievialiari alarnyn ełtiriadiliar otjamlar, da tirjak, da mastik; baryr eđiliar eñdirmia Micrigia.²⁶ Da ajtty Juhuda karyndašlaryna: „Nie fajda bolur, ki öłtiursiak ošol karyndašymyzny, da jašyrsach ošol tiokmiagimižni kanyn anyn?”²⁷ Kielijiž da satajych any Jišmaełliargia, da kolumuz bolmasyn anda, ki karyndašymyz, ełtimiždi ol”. Da tynladylar karyndašlary anyn sioziunia anyn.²⁸ Da aštylar Midjanly eriañliar, bieziargiañliar, da tarttylar karyndašlary Josiefniñ, da čyhardylar ošol Josiefni ol kujudan, da sattylar ošol Josiefni Jišmaełliargia eđirmi kiumiuškia, da kiełtirdiliar ošol Josiefni Micrigia.²⁹ Da kajtty Ruuvieñ ol kujuha, da muna, jochtu Josief kujuda, da jyrty ošol uprachlaryn.³⁰ Da kajtty karyndašlaryna, da ajtty: „Ol ulan jochtu! Da mieñ kajry kieliajim?”.³¹ Da aldylar ošol kiołmiagiñ Josiefniñ, da sojdular ulahyn ečkiliariñ, da mančtylar ošol ol kiołmiakni kanha.³² Da ijdiliar ošol ol ojuvlu kiołmiakni, da kiełtirdiliar atasyna öžliariniñ, da ajttylar: „Bunu taptych. Tanyhyn eñdi, kiołmiagi-mie uvullujnun ol, jemiasia joch?”.³³ Da tanydy any, da ajtty: „Kiołmiagidi uvlumnun! Jaman kijik ašady any! Jyrtylma jyrtyl dy Josief”.³⁴ Da jyrty Jaakov uprachlaryn, da kojdu kijiž biełliariñdia, da jasly boldu uvlu üčiuñ kiop kiuñliar.³⁵ Da turdular bar uvullary anyn da bar kyzlary uvutma any, da kliamiadi uvunma, da ajtty: „Ki eñiarminiñ uvluma jasly giorgia”. Da jylady bahyp anyn

ūštiunia Jicchak, atasy anyn. ³⁶ Da ol Midjanlylar sattylar any Micrigia, Potifarha, viezirinia paronun, aharahyna ol kasapčylarnyn.

38 ¹ Da èdi ol vachtta, da èndi Juhuda karyndašlaryndan, da kurdu čatyrin Adullamly kišigia diejiń, da aty anyn Chira. ² Da kiordiu anda Juhuda kyzyn Kiennaanly kišiniń, da aty anyn Šua, da aldy any, da kielđi anar. ³ Da chamila boldu, da tioriadi uvul, da atady ošol atyn anyn Ęr. ⁴ Da chamila boldu dahyn, da tioriadi uvul, da atady atyn anyn Onan. ⁵ Da arttyrды dahyn, da tioriadi uvul, da atady anasy atyn anyn Šela. Da èdi Cheziv ińdialiadohon orunda tioriagianińdia ošol Šelany. ⁶ Da aldy Juhuda katyn Ęrgia, tunhučuna öziuniuń, da aty anyn Tamar. ⁷ Da èdi Ęr, tunhuču Juhudanyń, jaman ènajatlary alnyna Adonajnyn, da öltiurdiu any Adonaj. ⁸ Da ajtty Juhuda Onanha: „Kielgiń katynyna karyndašyjnyn, da juvuchluch ètkiń anar, da kajjam ètkiń urluch karyndašyja”. ⁹ Da biłđi Onan, ki anar tiuviuń bolur ol urluch, da èdi, ègier kielšia èdi katynyna karyndašynyn da čejpar èdi jergia biermiaškia urluch karyndašyna. ¹⁰ Da jaman kioriuńdiu ènajatlary alnyna Adonajnyn, ki kylđy, da öltiurdiu dahyn any-de. ¹¹ Da ajtty Juhuda Tamarha, kielininia: „Olturhun tul üviuńdia atejnyn, niegińčia ki öškiej Šela uvlum”, ki ajtty: „Mahat öliar dahyn ol-de karyndašlary kibik”. Da bardy Tamar, da olturdu üviuńdia atasynyn. ¹² Da kiop boldular ol kiuńliar, da öłdiu kyzy Šuanyn, katyny Juhudanyń. Da uvundu Juhuda, da bardy kyrchuvčular katyna kojun, ol da Chira dostu anyn, ol Adullamly, Timnatcha. ¹³ Da anlatyldy Tamarha, ajtadohoč: „Muna, kajnatej bardy Timnatcha kyrchma kojun. ¹⁴ Da kietirdi Tamar tulluch uprachlaryń üštiuńdiań, da jabundu biuriuńčiak byla, da čiorgiańdi, da olturdu ajryč jol katyna, ki jolu üštiunia Timnatnyn, ki kiordiu, ki ulhajdy Šela, da ol bierilmiadi anar katynlychka. ¹⁵ Da kiordiu any Juhuda, da sahyšlady any zona ornuna, ki kaplady južliariń. ¹⁶ Da kajyryldy Juhuda anar ol jolha, da ajtty: „Kiel èndi, kieliajim saja”, ki biłmiadi, ki kielinidi ol, da ajtty anar Tamar: „Nie bierirsiń maja, ki kielgiejsiń maja?”. ¹⁷ Da ajtty: „Mień ijarmiń

ulahyn êčkiliarniń ol kojdan". Da ajtty Tamar: „Êgier biersiej tusnach ijgianiya diejin". ¹⁸ Da ajtty Juhuda: „Niedi ol tusnach, ki biergiejmiń saja?". Da ajtty Tamar: „Mohoruj, da bielibavyj, da tajahyj, ki kolujda". Da bierdi anar, da kieldi anar, da chamila boldu anar. ¹⁹ Da turdu Tamar, da bardy, da kietiarđi biuriunĉiagi ũstiuńdiań, da kijdi tulluch uprachlaryn. ²⁰ Da ijdi Juhuda ošol ulahyn ol êčkiliarniń kolu ašyra dostunun ol Adullamlynyn, alma ošol ol tusnachny kolundan ol katynyn, da tapmady any. ²¹ Da sordu êlińdiań ornunun, ajtadohoĉ: „Kajdady ol kiedieša, ol ajryĉ jol katyna?". Da ajttylar: „Joch êdi bunda kiedieša". ²² Da kajtty Juhudaha, da ajtty: „Tapmadym any, da dahyn êli ol orunnun ajttylar: „Joch êdi bunda kiedieša"". ²³ Da ajtty Juhuda: „Alsyn ōziunia, mahat bolurbyz chorluchka. Muna, ijdin ošol ol ulachny, ušpunu, da sień tapmadyj any". ²⁴ Da êdi ũĉ ajlardan tiekli, da anlatyldy Juhudaha, ajtadohoĉ: „Azdy Tamar kielinij, da dahyn, muna, chamilady azmachlardan". Da ajtty Juhuda: „Ćyharyjyz any, da kiovduriuľsiuń!". ²⁵ Ol ĉyharylyr êdi, da ol ijdi kajnatasyna, ajtadohoĉ: „Kišigia, ki bular anyn, mień chamilamyn". Da ajtty: „Tanyhyn êndi: kimnińdi ol mohor, da ol bielibav, da ol tajach, ušpular?". ²⁶ Da tanydy Juhuda, da ajtty: „Rast boldu mieńdiań. Ol chamilady, anyn ũĉiuń ki biermiadim any Őelaha, uvluma". Da arttyrmady artych biľmia any. ²⁷ Da êdi tioriamiak vachtynda, da muna, êkiziakliar kursahynda anyn. ²⁸ Da êdi tioriagianińdia, da bierdi ol ulan kol, da aldy ol anaĉa, da bajlady kolu ũstiunia anyn kyrmyzy ipiak, ajtadohoĉ: „Bu ĉychty burundan". ²⁹ Da êdi kajtarhaĉoch kolun, da, muna, ĉychty karyndašy anyn, da ajtty ol anaĉa: „Nie buzuchluch kyldyj?". Da atady atyn anyn Pareĉ. ³⁰ Da andan sortun ĉychty karyndašy anyn, ki kolu ũstiunia ol kyrmyzy ipiak. Da atady atyn anyn Zarach.

39 ¹ Da Josief êndirildi Micrigia. Da satyn aldy any Potifar, vieziri paronun, aharahy ol kasapĉylarnyn, Micrili kiši, kolundan ol Jišmaelliarniń, ki êndirdiliar any ary. ² Da êdi bolušluhu Adonajnyn Josief byla, da êdi onaruvĉu kiši išliarińdia, da êdi ũviuńdia

bijiniń, ol Micriliniń. ³ Da kiordiu biji anyn, ki bolušluhu Adonajnyn birgiasinia, da barča, nie ki ol kylar ědi, Adonaj onartyr ědi kolunda anyn. ⁴ Da tapy Josief širińlik kioźliarińdia anyn, da jumuš ětti anar. Da vakíl ětti any aharach ũviu ũštiunia, da barysyn, nie ki ōziuniuń, bierdi ěrkinia anyn. ⁵ Da ědi, nie vachttan ki vakíl ětti any aharach bolma ũviuńdia, da barysy ũštiunia, nie ki bardy anar, da alhyšlady Adonaj ošol ũviuń ol Micriliniń sibbasyndan Josiefniń, da ědi alhyšy Adonajnyn barynda, nie ki bardy anar ũvdia da tiuźdia. ⁶ Da kiemiš-ti ošol barysyn, nie ki ōziuniuń koluna Josiefniń, da biłmiadi birgiasinia niemie-die, ki ančach ol ōtmiakni, ki ol ašar ědi. Da ědi Josief kiorkliu bojlu da kiorkliu kioriumliu. ⁷ Da ědi son ol išliardiań, ušpu-lardan, da kiotiurdiu katyny bijiniń ošol kioźliariń Josief ũštiunia, da ajtty: „Jatchyn birgiamia”. ⁸ Da kliamiadi, da ajtty katynyna bijiniń: „Muna, bijim biłmijdi birgiamia nie bolunady ũvdia, da barysyn, nie ki bardy anyn bierdi ěrkimia. ⁹ Jochtu aharach ušpu ũvdia mieńdiań, da ajamady mieńdiań niemie-die, ančach sieni, anyn ũčiuń ki sień katynysyn. Da niečik kylajym ol jamanlychny, ušpunu, ol ullunu? Da jazychly bolurmyn Tieńrigia”. ¹⁰ Da ědi sioźliagiańliej ol anar har kiuń, da tynlamady anar jatma katynda, bolma janynda anyn. ¹¹ Da ědi bir kiuńniu, da kiełdi Josief ol ũvgia kylma išiń ōziuniuń, da ol vachtta joch ědi kiši-die ělińdiań ũvniuń anda ičkiaridia. ¹² Da tuttu any ol katyn uprahyndan, ajtadohoč: „Jatchyn birgiamia!”. Da kiemišti Josief uprahyn ōziuniuń kolunda anyn, da kačty, da čychty ol tyšcharyha. ¹³ Da ědi kiorgiačioch ol katyn, ki kiemišti Josief uprahyn kolunda anyn, da kačty ol tyšcharyha. ¹⁴ Da čahyrdy ělinia ũviuniuń, da ajtty alarha, ajtadohoč: „Bahyjyz, kiełtirdi Jisraěl kišini, kiulmia biźdiań! Kiełdi maja jatma birgiamia, da čahyrdym ullu avaz byla. ¹⁵ Da ědi ěšiťkiačioch ol, ki kiotiurdium avazymny da čahyrdym, da kiemišti uprahyn ōziuniuń katymda, da kačty, da čychty ol tyšcharyha”. ¹⁶ Da koidu uprahyn katynda, kiełgińčia biji anyn ũviunia. ¹⁷ Da sioźliadi anar ušpu sioźliar kibik, ajtadohoč: „Kiełdi maja ol Jisraěl kul, ki kiełtirdij biźgia, kiulmia mieńdiań. ¹⁸ Da ědi mień kiotiurgiačioch avazymny,

da čahyrdym, da kiemišti uprahyn öziuniuñ katymda, da kačty ol tyščaryha”.¹⁹ Da édi éšitkiačioch biji anyn ošol siožliariñ katynynyn, ki siožliadi anar, ajtadohoč: „Ušpu siožliar kibik kyldy maja kuluj”, da kabundu ačuvu anyn.²⁰ Da aldy biji Josiefniñ any, da bierdi any ol zyndan üvgia, orunha ki tutchunlary ol bijniñ tutchunlanhan édiljar, da édi anda ol zyndan üvdia.²¹ Da édi bolušluhu Adonajyn Josief byla, da sundu anar ševahat, da bierdi ošol širiñligiñ kiožliariñdia aharyhynyn ol zyndan üviuniuñ.²² Da bierdi aharyhy ol zyndan üviuniuñ érkinia Josiefniñ ošol bar ol tutchunlanhanlarny, ki ol zyndan üvdia. Da ošol barča, nie ki alar kylar édiljar anda, ol-de kylar édi.²³ Aharyhy ol zyndan üviuniuñ bachmas édi ošol hieč niemieni-die kolunda anyn, anlych byla ki bolušluhu Adonajyn édi birgiasinia, da nie ki ol kylar édi, Adonaj onartyr édi.

40¹ Da édi son ol išliardian, užpularđan, jazychly boldular ički bieriuvčiusiu bijiniñ Micriniñ da ol ótmiak biširiuvčiu bijliarinia óžliariniñ – bijinia Micriniñ.² Da ačuvlandy paro éki viezirliari úštiunia, aharyhy úštiunia ol ički bieriuvčiuliarniñ da aharyhy úštiunia ol ótmiak biširivčiuliarniñ.³ Da bierdi alarny saklavyna üviuniuñ aharyhynyn ol kasapčylarnyn ol zyndan üvgia, ol orunha, ki Josief tutchunlanhan édi anda.⁴ Da symarlady aharyhy ol kasapčylarnyn ošol Josiefni birgialiarinia, da jumuš étti alarha, da édiljar jyl saklavda.⁵ Da tiuš kiordiular tiuš éksilari-die, kiši tiušiuñ, bir kiečiadia, kiši jorasyna kioria tiušiuñ: ol ički bieriuvčiu da ol ótmiak biširiuvčiu, ki bijiniñ Micriniñ, ki tutchunlanhan édiljar ol zyndan üvdia.⁶ Da kiełdi Josief alarha értianbylada, da kiordiul alarny, da muna, alar kubarhandylar.⁷ Da sordu viezirliariñdiañ paronun, ki birgiasinia saklavynđa üviuniuñ bijiniñ, ajtadohoč: „Nie učiuñ južliarijiz jamandylyar biugiuñ?”.⁸ Da ajttylyar anar: „Tiuš tiuš kiordiuk, da joralavču jočtur any”. Da ajttylyar alarha Josief: „Muna, Tieñriniñ érkiñdiadir joralar. Kotaryjyz éñdi maja”.⁹ Da kotardy aharyhy ol ički bieriuvčiuliarniñ ošol tiušiuñ, öziuniuñ, Josiefkia, da ajttylyar anar: „Tiušiumdia, da muna, borlalych alnymda.

¹⁰ Da borlalychta uč butachlar. Da ol jašarhačoch ūstiu čiečiagi anyn, je-tiširdiliar solkunlary anyn borlalar. ¹¹ Da kovušu paronun kolumda. Da aldym ošol ol borlalarny, da ėždim alarny kovušuna paronun, da bierdim ošol ol kovušnu uvuču ūstiunia paronun". ¹² Da ajtty anar Josief: „Budur jorasy anyn: uč ol butachlar – uč kiunliardiliar alar. ¹³ Hanuz uč kiunliardian kiotiuriur paro ošol bašyjny, da kajtaryr sieni ornuja, da bierirsiń kovušun paronun koluna anyn ol burunhu kiečiniakia kioria, ki ėdij ički bieriuvčiusiu anyn. ¹⁴ Ki ančach sahynehyn mieni birgieja, ki niečik jachšy bolsa saja, da kylhyn ėndi birgiamia ševahat, da sahyndyrhyn mieni paroha, da čyharhyn mieni ol ūvdiań, ušpu. ¹⁵ Ki urlanma urlandym jerińdiań ol Jisraėliarniń, da dahyn bundada kylmadym niemie-die, ki kojdukar mieni zyndanha". ¹⁶ Da kiordiu aharahy ol oťmiak biširiuvčiuliarniń, ki jachšy joralady, da ajtty Josiefkia: „Ham mień. Tiušiumdia, da muna, uč čietiańliari ach oťmiakniń bašym ūstiunia. ¹⁷ Da ol bijikriak čietiańdia bar jemińdiań paronun, iši oťmiak biširiuvčiuniuń, da ol kuš ašejdy alarny ol čietiańdiań bašym ūstiunďiań". ¹⁸ Da karuv bierdi Josief, da ajtty: „Budur jorasy anyn: uč ol čietiańliar – uč kiunliardiliar alar. ¹⁹ Hanuz uč kiunliardian kiotiuriur paro ošol bašyjny ūstiujdiań, da asar sieni ahač ūstiunia, da ašar ol kuš ošol ėtjini ūstiujdiań". ²⁰ Da ėdi ol ūčiuńčiu kiunďia, tuvhan kiuniu ėdi paronun, da kyldy ički bar kullarynda. Da kiotiurdiu ošol bašyn aharahynyn ol ički bieriuvčiuliarniń da ošol bašyn ol oťmiak biširiuvčiuliarniń ortasynda kullarynyn. ²¹ Da kajtardy ošol aharahy ol ički bieriuvčiuliarniń ornuna ički biermiaginiń, da bierdi ošol ol kovušnu uvuču ūstiunia paronun. ²² Da ošol aharahy ol oťmiak biširiuvčiuliarniń asty, ki niečik joralady alarha Josief. ²³ Da sahynmady aharahy ol ički bieriuvčiuliarniń ošol Josiefni, da unuttu any.

X

41 ¹ Da ėdi acherińdiań ėki jyllarnyn, da paro tiuš kioriar ėdi, da muna, turady ol Niĺ katyna. ² Da muna, ol Niĺdiań čyhadylar jedi tanalar kiorkliu kioriumliuliar da siemiž ėtliliar, da kiutiuldiuliar

kamušluchta. ³ Da muna, jedi tanalar özğialiar čyhadylar alar artyna ol Nilďdiań, jaman kioriumliuliar da boš étliliar, da turdular janynda ol tanalarnyn kyryj üštiunia ol Nilńiń. ⁴ Da ašadylar ol tanalar, jaman ol kioriumliuliar da uvach étliliar, ošol jedi ol tanalarny, kiorkliu ol kioriumliuliarni, da ol siemižliarni. Da ojnady paro. ⁵ Da juklady, da tiuš kiordiu ekińči kieriat, da muna, jedi koloslar ösiadiliar bir kamušta – siemižliar da jachšylar. ⁶ Da, muna, jedi koloslar uvachlar da vatyľhanlar kadim jelińdiań ösiadiliar alar artyna. ⁷ Da juttular jedi ol koloslar, ol bošlar, ošol jedi ol koloslarny, ol savlarny da ol toľlarny. Da ojandy paro, da muna, tiugiańdi tiuš. ⁸ Da édi értiańbylada, da kopsalady džany anyn, da ijdi, da ińdiadi ošol bar filosoflary Micriniń da ošol bar usulalaryn anyn. Da kotardy alarha ošol tiušniu, da joch édi joralavču alardan paroħa. ⁹ Da siožliadi aharahy ol ički bieriuvčuliarniń paroħa, ajtadoħoč: „Ošol jazychlarymny mien sahyn-dyamyn biugiuń. ¹⁰ Paro ačuvlandy kullary üštiunia, da bierdi mieni saklavyna üviuniuń aharahynyn ol kasapčylarnyn, mieni da ošol aharahyn ol ótmiak biširiuvčuliarniń. ¹¹ Da tiuš kiordiuk tiuš bir kiečia-dia, mien da ol-de, kiši jorasyna koria tiušuniuń tiuš kiordiuk. ¹² Da anda birgiamizgia édi Jisrael ulan, kul aharahyna ol kasapčylarnyn. Da kotardych anar, da joralady bižgia ošol tiušliarimižni: kišigia jorasyna koria tiušuniuń joralady. ¹³ Da édi, ki niečik joralady bižgia; alej boldu: mieni kajtyrды ornuma, da any asty”. ¹⁴ Da ijdi paro, da ińdiadi ošol Josiefny, da juvurttular any ol zyndandan. Da juliuťtu, da tiuvšiuŗdiu ošol uprachlaryn, da kiełdi paroħa. ¹⁵ Da ajtty paro Josiefkia: „Tiuš tiuš kiordium, da joralavču jochtu any. Da mien éšitim sieniń üčiuń, ajtadoħoč anlejsyn tiušniu, joralama any”. ¹⁶ Da karuv bierdi Josief paroħa, ajtadoħoč: „Mieńdiań bašcha: Tienri arttyrhej ošol savluħun paronun”. ¹⁷ Da siožliadi paro Josiefkia: „Tiušiumdia, da muna, mien turamyn kyryj üštiunia ol Nilńiń. ¹⁸ Da muna, ol Nilďdan čyhadylar jedi tanalar siemiž étliliar da kiorkliu bojľular, da kiutiulďdiuliar kamušluchta. ¹⁹ Da muna, jedi tanalar özğialiar čyhadylar alar artyna, arychlar da jaman kioriumliuliar astry, da uvach

étliliar. Kiormiadim alar kibik bar jerińdia Micriniń jamanlychka.
²⁰ Da ašadyar ol tanalar, ol uvachlar da ol jamanlar, ošol jedi ol tana-
 larny, ol burunhularny, ol siemižliarni. ²¹ Da kielđiliar ičliarinia, da
 bilińmiadi, ki kirdiliar ičliarinia, da kioriumliari alarnyn èdi jaman,
 ki èdi burundan. Da ojandym. ²² Da kiordium tiušiumdia, da muna,
 jedi koloslar ösiadiliar bir kamušta – tolular da jachšylar. ²³ Da muna,
 jedi koloslar biuriuškiańliar, uvachlar, vatyľhanlar kadim jelińdiań
 ösiadiliar alar artyna. ²⁴ Da juttular jedi ol koloslar, ol uvachlar, ošol
 jedi koloslarny, ol jachšylarny. Da ajttym ol filosoflarha, da anlatuv-
 ču jochtu maja jorasyn alarnyn”. ²⁵ Da ajtty Josief paroha: „Tiušiu pa-
 ronun – birdi ol. Ošol, nie ki ol Tieńri kylady, anlatty paroha. ²⁶ Jedi
 tanalar ol jachšylar, jedi jyllardylar alar, da jedi ol koloslar ol jachšy-
 lar, jedi jyllardylar alar: bir tiuštii ol. ²⁷ Da jedi ol tanalar ol uvachlar
 da ol jamanlar, ol čyhuvčular alar artyna, jedi jyllardylar alar, da jedi
 ol koloslar ol bošlar, vatyľhanlar ol kadim jelińdiań bolurlar jedi jyl-
 lar ačlychnyn. ²⁸ Oldu ol siož, ki siožliadim paroha, nie ki ol Tieńri
 kylady, kiorgiuždiu paroha. ²⁹ Muna, jedi jyllar kieliadiliar, ullu tochluch
 bolur bar jerińdia Micriniń. ³⁰ Da turarlar jedi jyllary ačlych-
 nyn alardan sortun, da unutulur bar ol tochluch jerińdia Micriniń, da
 tavusur ol ačlych ošol bar èliń ol jerniń, ³¹ da bilińmiašti ol tochluch
 jerdia alnyndan ol ačlychnyn andan sortun, ki kiučliu bolur ol ačlych
 astry. ³² Da èkiliańmiagi učiuń ol tiušniuń paroha: ki hadirdi ol siož
 alnyndan ol Tieńriniń, da džachtlejdy ol Tieńri kylma any. ³³ Da ha-
 liginia bachsyn paro akylly kišini da uslunu, da kojsun any aharach
 jeri üštiunia Micriniń. ³⁴ Bulej kylsyn paro, da vakil ètsiń ahalychlar
 ol jer üštiunia, da biešišči üliušiuń alsyn jerińdia Micriniń jedi jylla-
 rynda ol tochluchnun. ³⁵ Da ištyrsynlar ošol bar biurtiugiuń ol jachšy
 jyllarnyn ol kieliuvčuliarniń, ušpularnyn. Da ištyrsynlar biurtiuk érki
 tiubiunia paronun, biurtiuk šaharlarda da saklasynlar. ³⁶ Da bolsun ol
 biurtiuk amanatcha èlinia jerniń jedi jyllaryna ol ačlychnyn, ki bo-
 lurlar jerińdia Micriniń, da èksil̄miasiń èli ol jerniń ačlychtan”. ³⁷ Da
 jachšy kioriuńdiu ol siož kiožliarińdia paronun da kiožliarińdia bar

kullarynyn. ³⁸ Da ajtty paro kullaryna öziuniuñ: „Tabarbyz-me buñdij kiši, ki alhiemi Tieñriniñ anda?“. ³⁹ Da ajtty paro Josiefkia: „Bil-dirip sortun Tieñri saja ošol bar bunu, jochtu akylly da uslu sieniñ kibik. ⁴⁰ Sieñ bolhun aharach üvium üštiunia, da sieniñ sioziuj byla tiebriašniñ bar ulusum, ančach iši byla ol tachtnyn ullurach bolurmyn sieñdiañ“. ⁴¹ Da ajtty paro Josiefkia: „Bachkyn, bierdim sieni aharach bar jeri üštiunia Micriniñ“. ⁴² Da kietiarda paro ošol üziugiuiñ kolu üštiuñdiañ, da bierdi any kolu üštiunia Josiefniñ, da kijdirdi anar biež uprachlar, da kojdu altyn syndžyr bojnu üštiunia anyn. ⁴³ Da atlanhyzdyrtty any ol ekiñči markavda, ki öziuniuñ, da čahyrdylar alnynda anyn čokmiak da biermia any aharach bar jeri üštiunia Micriniñ. ⁴⁴ Da ajtty paro Josiefkia: „Mieñmiñ paro, da sieniñ ěrkijdiañ bašcha kiotiurmiasiñ kiši-die ošol kolun da ošol ajahyn ěrkiajmia bar jeriñdia Micriniñ“. ⁴⁵ Da atady paro atyn Josiefniñ Cafnat-Panieach, da bierdi anar ošol Asnatny, kyzyn Potiferany, kara tonlusunun Onnun, katynlychka. Da čychty ahalychlych slavasy Josiefniñ jeri üštiunia Micriniñ. ⁴⁶ Da Josief otuz jašar ědi turhanynda alnynda paronun, bijiniñ Micriniñ. Da čychty Josief alnyndan paronun, da ašty bar jeriñdia Micriniñ. ⁴⁷ Da biñtirdi ol jer jedi jyllarynda ol tochluchnun koš uvučlar byla. ⁴⁸ Da ištyrdy Josief ošol bar biurtiugiuiñ jedi jyllarnyn, ki ědiliar jeriñdia Micriniñ, da bierdi biurtiuk šaharlarda: biurtiugiuiñ tiuziuniuñ ol šaharnyn, ki čiuvrialiariñdia anyn, bierdi ortasynda anyn. ⁴⁹ Da ištyrdy Josief biurtiuk kumun kibik ol tieñgižniñ, kiobiusiu astry, niegiñčia ki kaldy sanamachtan, ki joch ědi san. ⁵⁰ Da Josiefkia tuvdu ěki uvullar kielmiaštiañ burun jyly ačlychnyn, ki tioriadi anar Asnat, kyzy Potiferany, kara tonlusunun Onnun. ⁵¹ Da atady Josief ošol atyn ol tunhučnun Mienašše: „Ki unutturdu maja Tieñri ošol bar kyjynymny da ošol bar üviuñ atamnyñ“. ⁵² Da ošol atyn ol ekiñčiniñ atady Ęfracim: „Ki jajdy mieni Tieñri kyjynly jerimdia“. ⁵³ Da tiugiandiliar jedi jyllar ol tochluchnun, ki ědi jeriñdia Micriniñ. ⁵⁴ Da bašlandylar jedi jyllary ol ačlychnyn kielmia, ki niečik ajtty Josief. Da ědi ačlych bar ol jeriñdia, da bar jeriñdia Micriniñ ědi

ötmiak. ⁵⁵ Da ačychty èli jeriniñ Micriniñ ötmiakkia, da firjat ètti ol ulus paroha ötmiak üčiuñ, da ajtty paro bar èlinia Micriniñ: „Baryjyz Josiefkia. Nie ki ajtsa sizgia, kylyjyz”. ⁵⁶ Da ol ačlych èdi bar južliari üštiunia ol jerniñ. Da ačty Josief ošol ol chaznalarny, ki alarda ol biurtiuk, da satty biurtiuk bar èlinia Micriniñ, da kiučiajdi ol ačlych bar jeriñdia Micriniñ. ⁵⁷ Da bar èli ol jerniñ kiédiliar Micrigia Josiefkia satyn alma biurtiuk, ki kiučiajdi ol ačlych bar ol jerdia.

42 ¹ Da kiordiu Jaakov, ki bardy biurtiuk Micridia, da ajtty Jaakov uvullaryna: „Niek kiorgiuziasiz öziujužniu, ki èksik tiuviulsiz hieč niemiegia-die?”. ² Da ajtty: „Muna, èšittim, ki bardy biurtiuk Micridia. Ènijiz da satyn alyjyz biurtiuk bižgia andan, da tiri bolajych, da ölmiajik”. ³ Da èndiliar karyndašlary Josiefniñ onovlan satyn alma biurtiuk Micridiañ. ⁴ Da ošol Biñjamiñni, karyndašyn Josiefniñ, ijmiadi Jaakov karyndašlary byla, ki ajtty: „Mahat učrar any ölium”. ⁵ Da kiédiliar ulanlary Jisraèlñiñ satyn alma biurtiuk ortasynda ol kieliuvcüliarniñ, ki èdi ol ačlych jeriñdia Kienaannyn. ⁶ Da Josief, ol èdi ol èrklianiuvčiu ol jer üštiunia. Ol èdi ol biurtiuk satuvču bar ulusuna ol jerniñ. Da kiédiliar karyndašlary Josiefniñ, da bašurdular anar južliari byla jergia. ⁷ Da kiordiu Josief ošol karyndašlaryn da tanydy alarny, da tanyhysyz boldu alarha, da siožliadi birgialiarinia katy siožliar. Da ajtty alarha: „Kajdan kiédijiz?”. Da ajtтыlar: „Jeriñdiañ Kienaannyn satyn alma biurtiuk”. ⁸ Da tanydy Josief ošol karyndašlaryn, da alar tanydylar any. ⁹ Da sahyndy Josief ošol ol tiušliarni, ki tiuš kiordiu alarha, da ajtty alarha: „Čejsylavčulardysyz! Kiormia ošol ajibiñ ol jerniñ kiédijiz!”. ¹⁰ Da ajtтыlar anar: „Joch, bijim, valie kullaryj kiédiliar satyn alma biurtiuk. ¹¹ Barymyz uvullary bir kišiniñdir biž, kioniuliardir biž, tiuviul èdiliar kullaryj čejsylavčular”. ¹² Da ajtty alarha: „Joch, ki ajibiñ ol jerniñ kiédijiz kiormia”. ¹³ Da ajtтыlar: „On èkiovliañ kullaryj. Karyndašlardyr biž, uvullary bir kišiniñ jeriñdia Kienaannyn, da ol kičisi biugiuñ-die atamyz katynady, da ol bir jochtur”. ¹⁴ Da ajtty alarha Josief: „Oldu, ki siožliadim

sižgia, ajtadohoč: „Čejsylavčulardyr siž”.¹⁵ Bunun byla synalyjyz: tirlikliari učiuñ paronun, ěgier čychsajyz bundan, ki ančach kielġiańdia karyndašyjyz ol kičiriak bieri.¹⁶ Ijijiz ōziujuždiañ birni, da alsyn ošol karyndašyjyzny, da siž tutchunlanyjyz, da synalasyňlar siožliarijiz, kiertilik-mie katyjzda. Da ěgier joch, tirlikliari učiuñ paronun, ki čejsylavčulardyr siž”.¹⁷ Da ištyrды alarny saklavha ūč kiunliar.¹⁸ Da ajtty alarha Josief ol učiuñčiu kiunġia: „Bunu kylyjyz, da tiri bolujuz, ošol Tienridiañ mieñ korchamyn.¹⁹ ěgier kioniuliar ěsiajiz siž, karyndašyjyz, bir, tutchunlansyn ūviuńdia saklavujuznun, da siž baryjyz, kielġirijiz biurtiuk tojdurma ačlyhyn ěliniñ ūvliarijizniñ.²⁰ Da ošol karyndašyjyzny ol kičiriakni kielġirijiz maja, da inamly bolurlar siožliarijiz, da ōlmiashiž”. Da kyldylar alej.²¹ Da ajtтыlar kiši karyndašyna: „Kiertidiañ, fašmanlylardyr biž karyndašymyz učiuñ, ki kiordiuk tarlyhyn džanyňyn jalbarhanynda bižgia, da tynlamadych. Anyn učiuñ kielġi bižgia ol tarlych, ušpu”.²² Da karuv bierdi Ruuvieñ alarha, ajtadohoč: „Muna, ajtmadym-me sižgia, ajtadohoč: „Jazychly bolmajyz ulan učiuñ”? Da tynlamadyjyz, da dahyn kany anyn, muna, izliandi”.²³ Da alar biłmiadiliar, ki anlejdы Josief, anlych byla ki ol talmač ědi aralarynda alarnyn.²⁴ Da kajrylydy Josief alardan, da jylady. Da kajtty alarha, da siožliadi alar byla, da aldy alardan ošol Šimonnu, da tutchunlady any kiožliaričia alarnyn.²⁵ Da bujurdu Josief, da tolturdular ošol savutlaryň alarnyn biurtiuk byla, da kajtarma kiumiušiuñ alarnyn kišiniñ kabyna, da biermia alarha azych jolha. Da kyldy alarha alej.²⁶ Da kiotiurdiuliar ošol biurtiukliariñ, da kojduľar ěšiakliari ūštiunia, da bardylar andan.²⁷ Da ačty ol bir ošol kabyn, biermia jem ěšiaġinia konarlychta, da kiordiu ošol kiumiušiuñ, da muna, ol avzunda kabynyn.²⁸ Da ajtty karyndašlaryna: „Kajtaryľdy kiumiušium! Da dahyn ol, muna, avzundady kabymnyn!”. Da čychty ūriakliari alarnyn korchuvlaryňdan, da kaltradylar bahyp kiši karyndašy ūštiunia, ajtadohoč: „Nie bu kyľdy Tienri bižgia?”.²⁹ Da kielġidiliar Jaakovha, atasyna ōžliariñiñ, jerinia Kienaannyn, da anlattyľar anar ošol bar ol učrahanlarny alarny, ajtadohoč:³⁰ „Siožliadi ol kiši, biji ol

jerniń, birgiamižgia katy siožliar, da bierdi bižni čejsylavčularny kibik ošol ol jerni. ³¹ Da ajttych anar: „Kioniuliarbiž biž, tiuviul' edik čejsylavčular; ³² on ekiovliandıar biž karyndašlar, uvullary atamyznyn, ol bir jochtu, da ol kičiriak biugiuiń-die atamyz katynady jerińdia Kienannyn”. ³³ Da ajtty bižgia ol kiši, biji ol jerniń: „Bunun byla bilirmiń, ki kioniuliardir siž: karyndašyžny, ol birni, kaldyryjyz birgiamia, da ošol biurtiukniu tojdurma ačlyhyn üviujužniuiń alyjyz, da baryjyz. ³⁴ Da kiełtirijiz ošol karyndašyžny, ol kičiriakni, maja, da bilirmiń, ki kioniuliardir siž, ki tiuviul'siž čejsylavčular. Ošol karyndašyžny bierirmiń sižgia, da eli byla ol jerniń satuv etiarsiz””. ³⁵ Da edi, alar bošatyr ediliar ošol kaplaryn, da muna, tiuviuńčiugi kiumiušuniuiń kišiniń kabynda. Da kiordiuliar ošol tiuviuńčiukliariń kiumiušuniuiń öžliarińiń, alar da atasy alarnyn, da korchtular. ³⁶ Da ajtty alarha Jaakov atasy alarnyn: „Mieni tuv ettijiz. Josief jochtu, da Šimon jochtu, da ošol Bińjamińni alsajyz, maja jascha bolurlar barlary”. ³⁷ Da ajtty Ruuvień atasy, ajtadohoč: „Ošol eki uvullarymny ol'tiuriursiń, egier kiełtirmiasiam any saja. Biergiń any koluma, da mień kajta kiełtirirmiń any saja”. ³⁸ Da ajtty: „Eńmiašti uvlum birgiajizgia, ki karyndašy anyn ödieu, da ol jalhyz öziu kaldy. Da učrasa any ölium jolda, ki baryrsyz anyn byla, da eńdirsiž ošol pirligimni kajhy byla giorgia”.

43 ¹ Da ol ačlych kiučiajdi jerdia. ² Da edi, ki niečik tiugialliadiliar ašama ošol ol biurtiukniu, ki kiełtirdiliar Micridiań, da ajtty alarha atasy alarnyn: „Kajtyjyz, satyn alajyz bižgia azhynak biurtiuk”. ³ Da ajtty anar Juhuda, ajtadohoč: „Tanych etmia tanych etti biždia ol kiši, ajtadohoč: „Kiormiajiz južliarimni, egier karyndašyžny bolmasa birgiajizgia”. ⁴ Egier ijadir esiej ošol karyndašymyzny birgiamižgia, eniarbiž, da satyn alyrbyz saja biurtiuk. ⁵ Da egier ijmijdir esiej, eńmiašbiž, ki ol kiši ajtty bižgia: „Kiormiajiz južliarimni, bolmasa karyndašyžny birgiajizgia””. ⁶ Da ajtty Jisrael: „Niek jaman ettijiz maja, anlatma kišigia bar-me sižgia karyndaš?”. ⁷ Da ajttylar: „Sorma sordu ol kiši bižni da tuvmušumuznu, ajtadohoč: „Hanuz-me atajyz tiridi?

Bar-me sižgia karyndaš?". Da anlattych anar ušpu siožliargia kioria. Biľmia biľdik-mie, ki ajtyr: „Ēndirijiz ošol karyndašyžyžny?"⁸ Da ajty Juhuda Jisraeľgia atasyna: „Ijgin ol ulanny birgiamia, da turajych, da barajych, da tiri bolajych, da ōľmiajik dahyn biž, dahyn sień, dahyn jašymyz.⁹ Mień jukkia alajym any, kolumdan izľiaġin any. Ęgier kieľtir-miasiam any saja, da turhuzmasam alnyjda, da jazychly bolurmyn saja bar ol kiuńliarni.¹⁰ Ki Ęgier kiećikmiasia Ędik, ki haliginia kajtchej Ędik bu Ęki kieraťliar".¹¹ Da ajtty alarha Jisraeľ, atasy alarnyn: „Kaćan alej bunda, bunu kylyjyz: Alyjyz syjly jemišindiań ol jerniń savutlaryjyzha, da Ęndirijiz kišigia tirk: azhynak tirjak, da azhynak ćyjbald, otjamlar da mastik, zymzymlar da badamlar.¹² Da Ękińći kiumiuš alyjyz kolujuzha. Da ošol ol kiumiušni, ol kajtarylhanny avzunda kaplaryjyznyn, kajta alyjyz kolujuzha, šemie janhyľšlychty ol.¹³ Da ošol karyndašyžyžny alyjyz, da turujuz, kajtyjyz ol kišigia.¹⁴ Da kiućliu Tieńri biergiej sižgia rachmieťliar alnynda ol kišiniń, da ijgiej sižgia ošol karyndašyžyžny, birni, da ošol Bińjamińni. Da mień: ki niećik tuv boldum, alej tuv boldum".¹⁵ Da aldylar ol Ęriańliar ošol ol tirkini, ušpunu, da Ękińći kiumiuš aldylar kollaryna, da ošol Bińjamińni. Da turdular, da Ęndiliar Micrigia, da turdular alnynda Josiefniń.¹⁶ Da kiordiu Josief birgialiarinia ošol Bińjamińni, da ajtty anar, ki aharach Ędi ũviu ũštiunia: „Kieľtirgin ošol ol Ęriańliarni ol ićkiarigia, da sohum Ęťkiń sohum, da hadirliagin, ki birgiamia ašarlar ol Ęriańliar tiuš vachtynda".¹⁷ Da kyldy ol kiši, ki niećik ajty Josief, da kieľtirdi ol kiši ošol ol Ęriańliarni ũviunia Josiefniń.¹⁸ Da korchtular ol Ęriańliar, ki kieľtirildiliar ũviunia Josiefniń, da ajtlyar: „Ol kiumiuš ũćiuń ol kajtchan kaplarymyzda burundan biž kijirilibiž, syltav Ęťmia ũštiumiužgia da jala japma ũštiumiužgia, da alma bižni kullarha da ošol Ęšiakliarimižni".¹⁹ Da juvudular ol kišigia, ki aharach ũviu ũštiunia Josiefniń, da siožliadiliar anar Ęšikińdia ol ũvniun,²⁰ da ajtlyar: „Koltcha byla, bijim, Ęńmia Ęńdik burundan satyn alma biurtiuk.²¹ Da Ędi, ki niećik kieľdik ol konarlychka, da aćtych ošol kaplarymyžny, da muna, kiumiušu kišiniń avzunda kabynyn, kiumiušiumiuž ōľćiavi byla, da kajta aldych any kolumuzha.²² Da ožgia

kiumiuš éndirdik kolumuzda satyn alma biurtiuk, bílmijbíž kim kojdu kiumiušiumiužniu kaplarymyzda". ²³ Da ajtty ol kiši: „Savluch sižgia, korchmajyz. Tieñrijíž da Tieñrisi atajzyny bierdi sižgia chazna kaplaryjzda. Kiumiušiujuž jeťti maja". Da čyhardy alarha ošol Šimonnu. ²⁴ Da kielťirdi ol kiši ošol ol ériañliarni üviunia Josiefniñ, da bierdi suv, da juvdular ajachlaryn, da bierdi jem éšiakliarinia alarnyn. ²⁵ Da hadirliadiliar ošol ol tirkini, kielgínčia Josief tiuš vachtynda, ki éšitiliar, ki anda ašarlar öťmiak. ²⁶ Da kielđi Josief ol ičkiarigia, da kielťirdiliar anar ošol ol tirkini, ki kolarynda, ol ičkiarigia, da bašurdular anar jergia diejiñ. ²⁷ Da sordu alardan savluchnu, da ajtty: „Sav-me atajyz, ol kart, ki ajttyjyz? Hanuz-me tiridi?". ²⁸ Da ajttylar: „Savdy kuluj atamyž. Hanuz ol tiridi". Da ijildiliar da bašurdular. ²⁹ Da kiotiurdiu kiožliariñ, da kiordiu ošol Biñjamiñni, karyndašyn, uvlun anasynyn, da ajtty: „Bu-me karyndašyž ol kičiriak, ki ajttyjyz maja?". Da ajtty: „Tieñri chajyfsunhej sieni uvlum". ³⁰ Da džachtlady Josief, ki kyzyštylar rachmieľliari anyn karyndašyna, da kielđi jylama da kielđi ol chudžuraha, da jylady anda. ³¹ Da juvdu južliariñ, da čychty, da kipliañdi, da ajtty: „Kojujuz öťmiak". ³² Da kojdu anar bašcha, da alarha bašcha, da Micrililiargia ol ašavčularha birgiasinia bašcha, ki bolalmas édiliar ol Micrililiar ašama Jisraeľliar byla öťmiak, ki jeriñčilik édi ol Micrigia. ³³ Da olturdular alynnda anyn ol tunhuč tunhučluhuna kioria, da ol kičiriak kičiriakliginia kioria. Da tamaša éťtiliar ol ériañliar bahyp kiši dostu üštiunia. ³⁴ Da kiotiurdiu biernialiar alynndan Josiefniñ alarha, da kiopriak boldu bierniasi Biñjamiñniñ bierniasinđiañ har birisiniñ bieš üliušliar. Da ičtiliar, da éširdiliar birgiasinia.

44 ¹ Da bujurdu anar, ki aharach édi üviu üštiunia, ajtadohoč: „Tolturhun ošol kaplaryn ol ériañliarniñ biurtiuk byla, ki niečik bolalsalar éľtmia, da kojhun kiumiušiuñ kišiniñ avzunda kabynyn. ² Da ošol čaramny: ol čarany kojhun avzunda kabynyn ol kičiriakniñ, da ošol kiumiušiuñ biurtiugiuniuñ". Da kyldy sioziunia kioria Josiefniñ, ki siožliadi. ³ Ol tan jarydy, da ol ériañliar ijildiliar

jolha, alar da ēšiakliari alarnyn. ⁴ Alar čychtylar ol šahardan, jyrach kieťmiadiliar, da Josief ajtty ol kišigia, ki aharach ēdi ūviu ūštiunia anyn: „Turhun, kuvhun ol ēriańliar artyna da jeťkiń alarny, da ajtchyn alarha: „Nie tioliadijiž jamanlych jachšylych ornuna? ⁵ Muna, budur, ki ičiadi bijim anyn byla, da ol synčylama synčylejdy! Anyn byla jaman ēťtijiž, ki bunu kyldyjyz””. ⁶ Da jeťti alarny, da siožliadi alarha ošol ol siožliarni, ušpularny. ⁷ Da ajttylar anar: „Niek siožliejdi bijim ušpu siož kibik? Hašča bolhej kullaryja kylmachten ušpu iš kibik. ⁸ Muna, kiumiušniu, ki tapytych avzunda kaplarymyznyn, kajta kieťtirdik any saja jerińdiań Kienaannyn, da niečik urlahej ēdik ūviuńdiań bijijniń kiumiuš jemiasia altyn? ⁹ Kim ki tabulsa birgiasinia kullaryjdan, da ōliar, da dahyn biž-die bolurbyz bijimia kullarha”. ¹⁰ Da ajtty: „Dahyn haliginia siožliarijgia kioria alej bolsun: ol, kim ki tabulsa birgiasinia, ol bolur maja kul, da siž bolursyz kioniuliar”. ¹¹ Da džachtladylar, da ēńdirdiliar kiši ošol kabyn jergia, da ačtylar kiši kabyn. ¹² Da tyntty, ulluda bašlady, da kičidia tiugialliadi. Da tabuldu ol čara kabynda Bińjamińniń. ¹³ Da jyrtytylar uprachlaryn, da jukliadi kiši ēšiagi ūštiunia, da kajttylar ol šaharha. ¹⁴ Da kieđi Juhuda da karyndašlary anyn ūviunia Josiefniń, da ol hanuz ēdi anda, da tiuštiuliar alnynda anyn jergia diejiń. ¹⁵ Da ajtty alarha Josief: „Niedir ol iš, ušpu, ki kyldyjyz? Muna, biłmijsiž-mie, ki synčylama synčylejdy kiši, ki mienim kibik?”. ¹⁶ Da ajtty Juhuda: „Nie ajtajych bijimia? Nie siožliajik, da rastlyhymyzny čyharajych? Ol Tienri tapyty ošol giuniachiń kullaryjnyn. Muna, biž kullar bijimia, dahyn biž, dahyn ol-de, ki tabuldu ol čara kolunda anyn”. ¹⁷ Da ajtty: „Hašča bolhej maja kylmachten bunu! Ol kiši, ki tabuldu ol čara kolunda anyn, ol bolsun maja kul, da siž baryjyz savluch byla atajyzha”.

XI

¹⁸ Da juvudu anar Juhuda, da ajtty: „Koltcha byla, bijim, siožliasiń ēńdi kuluj siož kulachlaryča bijimniń, da kabunmasyn ačuvuj kuluj ūštiunia,

ki niečik sień alej paro. ¹⁹ Bijim sordu kullaryndan, ajtadohoč: „Bar-me siždia ata jemiesia karyndaš?”. ²⁰ Da ajttych bijimia: „Bardy bižgia ata kart, da uvul kart kylychly kiči. Da karyndašy anyn ōldiu, da kaldy ol ōziu anasyna, da atasy siuvdiu any”. ²¹ Da ajttyj kullaryja: „Ėńdirijiz any maja, da kojajym kioziurniu anyn ūstiunia”. ²² Da ajttych bijimia: „Bolalmasty ol ulan kiemišmia ošol atasyn, da ōliar”. ²³ Da ajttyj kullaryja: „Ėgier ėnmasia karyndašyjjz birgajizgia, arttymajyz kiormia južliarimni”. ²⁴ Da ėdi, ki niečik bardych kuluja atama, da anlattych anar ošol siožliariń bijimniń, ²⁵ da ajtty atamyz: „Kajtyjjz, satyn alyjjz bižgia azhynak biurtiuk”. ²⁶ Da ajttych: „Bolalmasbyz ėn-mia! Ėgier bar ėsia karyndašymyz ol kičiriak birgiamizgia, da ėniar-biz, ki bolalmasbyz kiormia južliariń ol kišiniń da karyndašymyz ol kičiriak bolmasa birgiamizgia”. ²⁷ Da ajtty kuluj atam bižgia: „Siž biliasiz, ki ėkini tioriadi maja katynym, ²⁸ da čychty ol birisi katymdan, da ajtтым: „Tiek butarlanma butarlandy”, da kiormiadim any bierigia diejiń. ²⁹ Da alsajyz dahyn ošol bunu katymdan, da učrasa any ōlium, da ėńdirirsiz ošol pirligimni jamanlych byla giorgia”. ³⁰ Da haliginia kielgiačioch mień kuluja atama da ol ulan bolmasa katymda, da džany anyn bajlanhandy džanyna anyn, ³¹ da bolhej, kiorgiačioch ol, ki jochtur ol ulan, da ōliar. Da ėńdirirliar kullaryj ošol pirligiń kulujnun atamyznyń kajhy byla giorgia. ³² Ki kuluj jukkie aldy ošol ol ulanny atamdan, ajtadohoč: „Ėgier kielťirmiasiam any saja, da jazychly bolurmyn atama bar ol kiunliarni”. ³³ Da haliginia oltursun ėńdi kuluj ol ulan ornuna kul bijimia, da ol ulan barsyn karyndašlary byla. ³⁴ Ki niečik barajym atama, da ol ulan bolmasa katymda, mahat kioriarmini jamanny, ki učrar ošol atamny”.

45 ¹ Da bolalmady Josief čydama bar ol turuvčularha alnynda, da čahyrdy: „Čyharyjjz bar kišini alnymdan!”. Da turmady kiši-die birgiasinia bilińgiańdia Josief karyndašlaryna. ² Da bierdi ošol avazyn jylamach byla, da ėšitliar Micrililiar, da ėšitti ėli ūviuniuń paronun. ³ Da ajtty Josief karyndašlaryna: „Mieńmiń Josief! Hanuz-me

atam tiridi?” Da bolalmadylar karyndašlary anyn karuv biermia anar, ki alhasandylar alnyndan anyn. ⁴ Da ajtty Josief karyndašlaryna: „Juvujuz éndi maja”. Da juvudular, da ajtty: „Mieñmiñ Josief, karyndašyjjyz, ki sattyjyz mieni Micrigia. ⁵ Da haliginia ačyrhanmajyz, da ačuv bolmasyn kiožliarijždia, ki sattyjyz mieni bieri, ki tirlik üčiuñ ijdi mieni Tieñri alnyjyzda. ⁶ Ki bu éki jyllardy ol ačlych ortasynda ol jerniñ, da hanuz bieš jyllar, ki bolmasty saban siurmiak da ormach. ⁷ Da ijdi mieni Tieñri alnyjyzda, kojma sižgia kaldych jerdia da tiri tutma sižni ullu kutulmachka. ⁸ Da haliginia tiuviul siž ijdijž mieni bieri, ki ančach ol Tieñri. Da kojdu mieni ata ornuna paroha, da bijgia bar üviunia, da érklaniuvcüiu bar jeriñdia Micriniñ. ⁹ Džachtlajyz, da baryjyz atama, da ajtyjyz anar: „Bulej ajtty uvluj Josief: „Kojdu mieni Tieñri bijgia bar Micrigia. Éñgiñ maja, tochtamahyn. ¹⁰ Da ol turhun jeriñdia Gošeñniñ, da bolhun juvuch maja, sieñ da uvullaryj, da uvullary uvullaryjnyn, da kojuy da syhyryj, da barča, nie ki sieniñ. ¹¹ Da biešliarmiñ sieni anda, ki hanuz bieš jyllar ačlych, mahat jarlylanysyn sieñ da éli üviujniñ, da barča, nie ki sieniñ””. ¹² Da, muna, kiožliarijždi kioriuvcüiuar, da kiožliari karyndašymnyn Biñjamiñniñ, ki avzumdu ol siožliavčiu sižgia. ¹³ Da anlatyjyz atama ošol bar syjymny Micridia da ošol barča, nie ki kiordiujuž, da džachtlajyz, da éndirijž ošol atamny bieri”. ¹⁴ Da tiuštüiu bojunlary üštiunia Biñjamiñniñ karyndašynyn da jylady, da Biñjamiñ jylady bojnu üštiunia anyn. ¹⁵ Da öptiu bar karyndašlaryn da jylady alar üštiunia, da andan sortun siožliadiliar karyndašlary anyn birgiasinia. ¹⁶ Da ol avaz éšitildi üviunčia paronun, ajtadohoč: „Kieđdiliar karyndašlary Josiefniñ”, da jachšy kioriuñdiu kiožliariñdia paronun da kiožliariñdia kullarynyn. ¹⁷ Da ajtty paro Josiefkia: „Ajtychyn karyndašlaryja: „Bunu kylyjyz: kystajyz tuvarlaryjzny, da baryjyz, kielijž jerinia Kienaannyn. ¹⁸ Da alyjyz ošol atajyzny da ošol éliñ üviujužniñ, da kielijž, da bieriajim sižgia ošol jachšy ornun Micriniñ, da ašajyz ošol namietiñ ol jerniñ”. ¹⁹ Da sieñ bujuruldudj: „Bunu kylyjyz: alyjyz öziujužgia arabalar jeriñdiañ Micriniñ jašyjjyzha da katynlaryjyzha, da alyjyz ošol atajyzny,

da kielijiz. ²⁰ Da kiožliarijiz chajyfsunmasyn savutlaryjyz üštiunia, ki jachšy bar jeriniñ Micriniñ sižgiadi ol". ²¹ Da kyldylar alej uvullary Jisraeľniñ. Da bierdi alarha arabalar bujruhu byla paronun, da bierdi alarha azych jolha. ²² Barlaryna bierdi, kišigia, tiušliu uprachlar, da Biñjamiñgia bierdi üč juž kiumiuš da bieš tiušliu uprachlar. ²³ Da atasyna ijdi bunun kibik: on ešiakliar ełtiuvčiuliar namietinđiañ Micriniñ da on ešiakliar ełtiuvčiuliar biurtiuk da ołmiak da charč atasyna jolha. ²⁴ Da uzatty ošol karyndašlaryn, da bardylar, da ajtty alarha: „Talašmajyz jolda!". ²⁵ Da bardylar Micridiañ, da kielđiliar jerinia Kienaannyn atasyna öžliariniñ, ²⁶ da anlattyar anar, ajtdohoč: „Hanuz Josief tiridi", da ki ol erklaniadi bar jerinđia Micriniñ. Da kopsaldy üriagi anyn, ki inanmady alarha. ²⁷ Da siožliadiliar anar ošol bar siožliariñ Josiefniñ, ki siožliadi alarha, da kiordiu ošol ol arabalaryn, ki ijdi Josief alma any, da tirildi džany Jaakovnun, atasynyn alarnyn. ²⁸ Da ajtty Jisraeľ: „Kiop jachšy bolur maja, kačan hanuz Josief uvlum tiridi. Barajym da kioriajim any öłmiasimđiañ burun".

46 ¹ Da kiočtiu Jisraeľ, da barča, nie ki anyn, da kielđi Bieer-Šavaha, da diebiecha ełti diebiechalar Tieñrisinia atasynyn, Jicchaknyn. ² Da kielđi malachy Tieñriniñ Jisraeľgia kioriumliari ašyra ol kiečianiñ, da ajtty: „Jaakov! Jaakov!". Da ajtty: „Munadyr mien". ³ Da ajtty: „Mieñmiñ ol Tieñri, Tieñrisi atejnyn. Korchmahyn eñmiaktiañ Micrigia, ki ullu chanlychka kojarmyn sieni anda. ⁴ Mieñ eñiarmiñ birgieja Micrigia, da mien čyharyrmyn sieni dahyn čyharma, da Josief kojar kolun kiožliarij üštiunia". ⁵ Da turdu Jaakov Bieer-Šavadan, da aldyar uvullary Jisraeľniñ ošol Jaakovnu, atasyn öžliariniñ, da ošol jašlaryn, da ošol katynlaryn arabalar byla, ki ijdi paro alma any. ⁶ Da aldyar ošol tuvarlaryn, da ošol mallaryn, ki malladyar jerinđia Kienaannyn, da kielđiliar Micrigia Jaakov da bar urluhu anyn birgiasinia: ⁷ uvullary anyn, da uvullary uvullarynyn birgiasinia, kyzlary anyn, da kyzlary uvullarynyn, da bar urluhu öziuniuñ; kielđirdi birgiasinia Micrigia. ⁸ Da bulardy arlary uvullarynyn Jisraeľniñ, ol kieliuvčiuliarniñ

Micrigia: Jaakov da uvullary anyn. Tunhuču Jaakovnun: Ruuvień. ⁹ Da uvullary Ruuvieńniń: Chanoch, da Fallu, da Checron, da Karmi. ¹⁰ Da uvullary Šimonnun: Jemuel, da Jamiń, da Ohad, da Jachiń, da Cochar, da Šaul uvlu ol Kianaanly katynny. ¹¹ Da uvullary Lieviniń: Gieršon, da Kahat, da Mierari. ¹² Da uvullary Juhudany: Ęr, da Onan, da Šela, da Piereć, da Zarach. Da öldiu Ęr da Onan jerińdia Kianaanyn. Da ědiliar uvullary Pierećniń: Checron da Chamul. ¹³ Da uvullary Jissacharyn: Tola, da Puvva, da Jov, da Šimron. ¹⁴ Da uvullary Zievulunnun: Siered, da Ęlon, da Jachlieł. ¹⁵ Bulardylar uvullary Leany, ki tioriadi Jaakovha Padam-Aramda, da ošol Dinany, kyzyn anyn; bar džany uvullarynyn da kyzlarynyn otuz üč. ¹⁶ Da uvullary Gadnyn: Cifjon, da Chaggi, Šuni, da Ębon, Ęri, da Arodi, da Areli. ¹⁷ Da uvullary Ašerniń: Jimna, da Jišva, da Jišvi, da Bieria, da Sierach tuvduhu alarnyn. Da uvullary Bierianiń: Chevier da Malkijeł. ¹⁸ Bulardylar uvullary Zilpany, ki bierdi Lavan Leaha, kyzyna, da tioriadi ošol bularny Jaakovha; on alty džan. ¹⁹ Uvullary Rachelniń katynny Jaakovnun: Josief da Bińjamiń. ²⁰ Da tuvdu Josiefkia jerińdia Micriniń Mienašše da Ęfrajim, ki tioriadi anar Asnat kyzy Potiferany, kara tonlusunun Onnun. ²¹ Da uvullary Bińjamińniń: Biela, da Biecher, da Ašbieł, Giera, da Naaman, Ęchi, da Roš, Muppim, da Chuppim, da Ard. ²² Bulardylar uvullary Rachelniń, ki tuvdu Jaakovha; bar džan on diorť. ²³ Da uvlu Dannyn: Chušim. ²⁴ Da uvullary Naftaliniń: Jachcieł, da Guni, da Jecier, da Šilliem. ²⁵ Bulardylar uvullary Bilhany, ki bierdi Lavan Rachelgia, kyzyna öziuniuń, da tioriadi ošol bularny Jaakovha; bar džan jedi. ²⁶ Bar ol džan, ol kieliuvčiu, Jaakovnun, Micrigia, čyhuvčulary butunun, bašcha katynlaryndan uvullarynyn Jaakovnun: bar džan altymyš da alty. ²⁷ Da uvullary Josiefniń, ki tuvdu anar Micridia, ěki džan. Bar ol džan, üviuniuń Jaakovnun, ol kieliuvčiu Micrigia, jetmiš. ²⁸ Da ošol Juhudany ijdi alnynda öziuniuń Josiefkia, üvriaťmia alnynda jolu Gošėgia, da kiełdiliar jerinia Gošėniń. ²⁹ Da jerliadi Josief markavyn, da bardy uturusuna Jisraelniń, atasynyn, Gošėgia. Da aškara bolundu anar, da tiuštiu bojunlary üštiunia, da jylady bojunlary

ūštiunia dahyn. ³⁰ Da ajtty Jisrael Josiefkia: „Öliajim bu vachtta kior-gianimdiań sortun juźliarijni, ki hanuz sień tirisin”. ³¹ Da ajtty Josief karyndašlaryna da ėlinia ũviuniuń atasynyn: „Barajym, da anlatajym paroha, da ajtajym anar: „Karyndašlarym da ėli ũviuniuń atamnyn, ki jerińdia Kienaannyn, kieđdiliar maja. ³² Da ol ėriańliar koj kiutiuvčiu-liardi, ki tuvar kiutiuvčiu ėl ėdiliar alar, da kojun oźliariniń, da syhyryn oźliariniń, da barča, nie ki alarnyn kiełtirdiliar”. ³³ Da bolhej, ki inđiasia siźni paro, da ajtsa: „Niedir išijiź?”, ³⁴ da ajtyjyz: „Tugar kiutiuvčiu ėl ėdiliar kullaryj jašlychlarymyzdan, da haligia diejń – dahyn biź, dahyn atalarymyz”, anyn ũčiuń ki olturhejsyz jerińdia Gošeńniń, ki chor ėtkianidi Micriniń bar kiutiuvčiu koj”.

47 ¹ Da kieđdi Josief, da anlatty paroha, da ajtty: „Atam da karyndašlarym, da koju alarnyn, da syhyrlary alarnyn, da barča, nie ki alarnyn kieđdiliar jerińdiań Kienaannyn. Da, muna, alar jerińdia Gošeńniń”. ² Da bir niečiasinđiań karyndašlarynyn aldy bieš ėriańliar, da turhuzdu alarny alnynda paronun. ³ Da ajtty paro karyndašlaryna Josiefniń: „Niedi išijiź?”. Da ajtlyar paroha: „Kiutiuvčiuiliar kojnu kullaryj, dahyn atalarymyz”. ⁴ Da ajtlyar paroha: „Tiriłmia jerdia kieđdik, ki jochtur kiutiuv kojha, ki kullaryjnyn, ki kiučiajdi ol ačlych jerińdia Kienaannyn. Da haliginia oltursunlar ėndi kullaryj jerińdia Gošeńniń”. ⁵ Da ajtty paro Josiefkia: „Atej da karyndašlaryj kieđdiliar saja. ⁶ Jeri Micriniń alnyjdady. Ol jachšyrach ornunda ol jerniń olturhuzhun ošol atejny da ošol karyndašlaryjny. Oltursunlar jerińdia Gošeńniń. Da biliadir ėsiej, da bar ėsia alar arasyna tuvušlu ėl, da kojhun alarny ahalychlaryn tuvarnyn anyn ũštiunia, nie ki mienim”. ⁷ Da kiełtirdi Josief ošol Jaakovnu, atasyn, da turhuzdu any alnynda paronun. Da alhyšlady Jaakov ošol paronu. ⁸ Da ajtty paro Jaakova: „Nie tiekliđi kiuńliari tirlik jyllaryjnyn?”. ⁹ Da ajtty Jaakov paroha: „Kiuńliari tirlik jyllarymnyn juź otuz jyl. Azhynak da jamanlar ėdiliar kiuńliari tirlik jyllarymnyn, da jetiałmiadiliar ošol kiuńliariń tirlik jyllarynyn atalarymnyn tirilmiš kiuńliarińdia”. ¹⁰ Da alhyšlady

Jaakov paronu, da čychty alnyndan paronun. ¹¹ Da olturhuzdu Josief ošol atasyn da ošol karyndašlaryn, da bierdi alarha tutuvluch jerińdia Micriniń, jachšyrach ornunda ol jerniń, jerińdia Ramiesiešniń, ki niečik bujurdu paro. ¹² Da biešliadi Josief ošol atasyn, da ošol karyndašlaryn, da ošol bar eliń üviuniuń atasynyn ötmiak byla, jeminia kioria ol jašnyn. ¹³ Da ötmiak joch edi bar ol jerdia, ki kiučiajdi ol ačlych astry, da tielirdi bar eli jeriniń Micriniń da jeriniń Kienaannyn alnyndan ol ačlychnyn. ¹⁴ Da čiopliadi Josief ošol bar ol kiumiušniu ol tabulhanny jerińdia Micriniń da jerińdia Kienaannyn biurtiuk üčiuń, ki alar satyn alyr ediliar. Da kieltirdi Josief ošol bar ol kiumiušniu üviunia paronun. ¹⁵ Da tiugiańdi ol kiumiuš jerińdiań Micriniń da jeridiań Kienaannyn, da kieltiliar bar eli Micriniń Josiefkia, ajtadohoč: „Biergiń bižgia ötmiak! Da niek öliajik alnyjda, ki tiugiańdi kiumiuš?” ¹⁶ Da ajtty Josief: „Bierijiz tuvarlaryjzny, da bierajim sižgia ötmiak tuvarlaryjz üčiuń, kačan tiugiańdi kiumiuš”. ¹⁷ Da kieltirdiliar ošol tuvarlary Josiefkia, da bierdi alarha Josief ötmiak atlar üčiuń, da jyjyny üčiuń ol kojnun, da jyjyny üčiuń ol syhyrynyn, da ešiakliar üčiuń. Da kiońdiardi alarny ötmiak byla, bar tuvarlary üčiuń ol jylda. ¹⁸ Da tiugiańdi ol jyl, da kieltiliar ol ekińči jylda, da ajttylar anar: „Jašyrmyjbyz bijimdiań, ki kiertidiań tiugiańdi ol kiumiuš, da jyjyny ol tuvarnyn bijimdiadi. Kalmady alnynda bijimniń artych niemie-die, ančach giovdiamiz da jerimiz. ¹⁹ Niek öliajik kiožliarijčia, dahyn biž, dahyn jerimiz? Satyn alhyn bižni da ošol jerimizni ötmiak üčiuń, da bolajych biž da jerimiz kullar paroha. Da biergiń urluch, da tiri bolajych, da ölmiajik, da ol jer vieriań bolmasyn”. ²⁰ Da satyn aldy Josief ošol bar jeriń Micriniń paroha, ki sattylar eli Micriniń, kiši tiuziuń, ki kiučiajdi alar üštiunia ol ačlych. Da boldu ol jer paroha. ²¹ Da ošol ol ulusnu, ašyrdy any šaharlarha, bašlap kyryjyndan čieginiiń Micriniń da kyjryna diejiń anyn. ²² Ančach jeriń ol kara tonlularnyn satyn almady, ki kiem edi kara tonlularha parodan, da ašar ediliar ošol kiemliariń öžliariniń, ki bierdi alarha paro. Anyn üčiuń satmadylar ošol jeriń öžliariniń. ²³ Da ajtty Josief ol uluscha: „Muna, satyn aldym

sižni biugiun da ošol jerijižni paroha. Muna, sižgia urluch, da čačy-
jyz ošol ol jerni. ²⁴ Da bolhej bitišliardia, da bierirsiz biešiči ūliu-
šiuŋ paroha, da diort ol ūliušliar bolur sižgia urluhuna ol tiužniuŋ,
da ašama sižgia, da anar ki ūvliarijizdia, da ašama jašyjzha”. ²⁵ Da
ajttylar: „Tirgizdij bižni. Tabajych širiŋlik kiožliariŋdia bijimniŋ, da
bolajych kullar paroha”. ²⁶ Da kojdu any Josief riesimgia ušpu kiuŋgia
diejiŋ jeri ūštiunia Micriniŋ: paroha biešiči ūliušu. Ančach jeri ol
kara tonlularnyn jalhyzlarzyn bolmady paroha. ²⁷ Da olturdu Jisrael
jeriŋdia Micriniŋ, jeriŋdia Gošeŋniŋ. Da tutuvlandylar anda, da ja-
jyldylar, da kiop boldular astry.

XII

²⁸ Da tiri boldu Jaakov jeriŋdia Micriniŋ on jedi jyl. Da ēdi kiuŋliari
Jaakovnun, tirlik jyllary anyn, juž da kyrch jedi jyl. ²⁹ Da juvudu-
lar kiuŋliari Jisraelniŋ ōlmia, da iŋdiadi uvlun Josiefni, da ajtty anar:
„Ėgier ēndi taptym ēsia širiŋlik kiožliarijdia, koltcha byla, kojhun ēndi
kolujnu butum tiubiunia, da kylhyn birgiamia ševahat da kiertilik,
koltcha byla: agramahyn mieni Micridia, ³⁰ da jatajym atalarym ka-
tyna. Da ēlŋkiŋ mieni Micridiaŋ, da astrahyn mieni zieriatliariŋdia
alarnyn”. Da ajtty Josief: „Mieŋ kylarmyn siožliarija kioria”. ³¹ Da ajt-
ty: „Ant ētkiŋ maja”. Da ant ētti anar. Da bašurdu Jisrael bašy ūštiu-
nia ol tiošiakniŋ.

48 ¹ Da ēdi son ol išliardiaŋ, ušpular dan, da ajtty ol ajtvču
Josiefkia: „Muna, atej chastady”. Da aldy ošol ēki uvullaryn
birgiasinia, ošol Mienaššeni da ošol Ėfracimni. ² Da anlatty ol an-
latuvču Jaakovha, da ajtty: „Muna, uvluj Josief kieliadi saja”. Da kip-
liaŋdi Jisrael, da olturdu ol tiošiak ūštiunia. ³ Da ajtty Jaakov Josief-
kia: „Kiučliu Tieŋriniŋ šečinasy aškara boldu maja Luzda, jeriŋdia
Kienaannyn, da alhyšlady mieni. ⁴ Da ajtty maja: „Muna, mieŋ jaja-
myn sieni da arttyryrmyn sieni, da bierirmiŋ sieni jyjynyna uluslar-
zyn, da bierirmiŋ ošol ol jerni, ušpunu, urluhuja ōziujdiaŋ sortun

tutuvluhuna dunjany". ⁵ Da haliginia èki uvullaryj ol tuvhanlar saja jerińdia Micriniń kielġianimia diejiń saja Micrigia – mienimdir alar: Ęfracim da Mienašše; Ruuvień kibik da Šimon kibik bolurlar maja. ⁶ Da tuvduhanyj sieniń, ki tuvduhanyj alardan sortun saja bolurlar. Aty byla karyndašlarynyn ińdialirliar üliušliarińdia. ⁷ Da mień kielġianimdia Padamdan, öldiu katymda Rachel jerińdia Kienaannyn, jolda, hanuz ašmach orun jer tiekli èdi kielmia Ęfratcha, da astra-dym any anda, jolunda Ęfratnyn, oldu Bieł-Lachem". ⁸ Da kiordiu Jaakov ošol uvullaryn Josiefniń, da ajtty: „Kimdi bular?”. ⁹ Da ajtty Josief atasyna: „Uvullarymdy alar, ki bierdi maja Tieńri bunda”. Da ajtty: „Alhyn èndi alarny maja, da alhyšlajym alarny”. ¹⁰ Da kiozliari Jisraełniń tundular kartlychtan, bolalmas èdi kiormia. Da juvuttu alarny anar, da öptiu alarny Jaakov, da kučtu alarny. ¹¹ Da ajtty Jisraeł Josiefkia: „Kiormia južliarijni išanmadym, da muna, kiorgiuždiu maja Tieńri dahyn ošol urluhujnu-de”. ¹² Da čyharty alarny Josief tižliari arasyndan, da bašurdu južliari byla jergia. ¹³ Da aldy Josief ošol èksiliariń-die, ošol Ęfracimni on kolu byla son janyndan Jisraełniń, da ošol Mienaššeni son kolu byla on janyndan Jisraełniń, da juvuttu anar. ¹⁴ Da sundu Jisraeł ošol on kolun, da kojdu bašy üštiunia Ęfracimniń, da ol èdi ol kičiriak, da ošol son kolun kojdu bašy üštiunia Mienaššeniń. Čalyšturdy ošol kollaryn, ki Mienašše èdi ol tunhuč. ¹⁵ Da alhyšlady ošol Josiefni, da ajtty: „Ol Tieńri, ki juriudiular atalarym alnynda anyn, Avraham da Jicchak, ol Tieńri, ol kiutiuvčiu mieni bar bolhanyndan ušpu kiunġia diejiń, ¹⁶ ol Malach, ol juluvču mieni bar jamandan, alhyšlahej ošol ol ulanlarny, da atalhej alarda atym da aty atalarymnyn, Avrahamnyn da Jicchaknyn, da balychlar kibik artchejlar ortasynda ol jerniń”. ¹⁷ Da kiordiu Josief, ki kojdu atasy on kolun bašy üštiunia Ęfracimniń, da jaman kioriuńdiu kiozliarińdia anyn, da tuttu kolun atasynyn kietiarimia any bašy üštiunian Ęfracimniń, kojma bašy üštiunia Mienaššeniń. ¹⁸ Da ajtty atasyna: „Tiuviuldiu alej atam, ki budur ol tunhuč; kojhun on kolujnu bašy üštiunia anyn”. ¹⁹ Da kliamiadi atasy anyn, da ajtty: „Biliamiń,

uvlum, biliamiń. Dahyn ol-de bolur uluscha, da dahyn ol-de ulhajyr. Da kiertidiań, karyndašy anyn, ol kičiriak, ullurach bolur andan, da urluhu anyn bolur toľusu ol chanlychlarnyn”.²⁰ Da alhyšlady alarny ol kiuńdia, ajtadohoč: „Sieniń byla alhyšlahej ulanlaryn öziuniuń Jisraeľ, ajtadohoč: „Kojhej sieni Tieńri Ęfrajimni kibik da Mienaššeni kibik”. Da kojdu Ęfrajimni burun Mienaššediań.²¹ Da ajtty Jisraeľ Josiefkia: „Muna, mień öliarmiń, da bolur bolušľuhu Tieńriniń bir-giajizgia da kajtaryr siźni jerinia atalaryjzynyn.²² Da mień, muna, bieriamiń, saja bir öľiuš artych karyndašlaryj öštiunia, ki aldym kollandan ol Ęmoriniń kyľyčym byla da jajym byla”.

49¹ Da ińdiadi Jaakov uvullaryn, da ajtty: „Ištyrylyjyz da anlatajym siźgia ošol, nie ki učrar siźni sonhusunda ol kiuńliarniń.

² Ištyrylyjyz da tynlajyz, ě uvullary Jaakovnun, da tynlajyz sioźliariń Jisraeľniń, atajyzynyn!

³ Ruuvień: tunhučumdur sień, kiučium da iľki kuvatymnyn, syjy kohieńlikniń da syjy bijlikniń jarašyr ědi saja.

⁴ Kavdurluch achmahy kibik suvlarnyn tabuldu sieńdia, syjly bolmassyn, ki mińdij tiošiakliarina atejnyn, ol vachtta jeńgil bolduj, tiošiaгим kiesiľdi.

⁵ Šimon da Lievi – karyndašlar; avanlych savutlar tirilmiš orunlarynda.

⁶ Syrlaryna alarnyn kielmiadi džanym, ištyrylmachlaryna alarnyn bir bolmady syjly džanym, ki ačuvlary byla öľtiurdiuliar kišin, da kliakliari byla achtardylar kiermiańni.

⁷ Karhyšľydy ačuvlary alarnyn, ki kiučľiudiu, da kachirliari alarnyn, ki katydy. Őľiašiajim alarny Jaakovda, da tozdurajym alarny Jisraeľdia.

- ⁸ Juhuda, sień – machtarlar sieni karyndašlaryj,
koluj sieniń bolur énsiasindia dušmanlaryjnyn,
bašururlar saja uvullary atejnyn.
- ⁹ Aryslan balasy kibik Juhuda;
jyrtuvdan, uvlum, kiotiuriuldiuj.
Čioktiu, jatty aryslan kibik
da tiši aryslan kibik. Kim turhuzlar any?
- ¹⁰ Kietmiašti bijlik Juhudadan
da riesim kojuvču uruvlary arasyndan,
nieginčia ki kielgiej mašijach,
da anar bolur tynlamahy uluslarnyn.
- ¹¹ Bajlar borlalychka katyryn
da inčkia butachka balasyn ešiaGINIŃ.
Juvar čahyr byla uprahyn
da kany byla borlalaryn jabunurun.
- ¹² Kyzyllyhy kiožliarniń bolur kiopliugiunđiań čahyrnyn,
da achlyhy tišliarniń bolur kiopliugiunđiań siutniun.
- ¹³ Zievlun – bohozunda tieŃgižliarniń tochtar,
da ol bohozunda gieriabliarniń.
Da čiegi anyn Cidon katyna.
- ¹⁴ Jissachar – bazyx siuviakli,
jatady ol eki tiuziuvliar arasyna:
- ¹⁵ da kiordiu tynčlychny, ki jachšydy,
da ošol ol jerni, ki čiebiardi,
da kajyrdy javrunun juk kiotiurmia jugiuń,
da boldu jasach bieriuvčiu kulluch etiuvčiu ornuna.
- ¹⁶ Dan – jarhu jarar ulusun
birisi kibik ševietliariniń Jisraelniń:
- ¹⁷ bolur Dan jylan kibik jol katyna,
kiuvdiurgiuč jylan kibik iz katyna,
ol tišliavčiu sohančychlaryndan atnyn,
da tiušiadi atlanuvčusu artchary.

- 18 Jarlyhašyja sieniń išanamyn, è Adonaj.
- 19 Gad – ũstiunia jyjyn ištyrylsa,
da ol sondrada-de ištyrylyp jeniar.
- 20 Ašerniń: siemiž bolur ašy anyn,
da ol bierir tatly ašajš ašlaryn bijniń.
- 21 Naftali – sohach kibik ijilgiań,
ol bieriuvčiu čiebiar ajtmachlar.
- 22 Jašardohon butach kibik Josief,
jajyladohon kiož suv katyna –
ińčkia butachlar atladylar kiermiań ũstiunia.
- 23 Da ačy ètiliar anar, da attylar any,
dušman boldular anar ok jesiliari,
- 24 da olturdu kip orunda jajy anyn,
da kipliańdiliar kollarynyn
kiučiuńdiań kiučliu Tieńrisiniń Jaakovnun,
andan boldu kiutiuvčiu Fundamieńtiń Jisraeľniń.
- 25 Bujruhundan Tieńrisiniń atejnyn da boluščej saja,
da kiučliu Tieńri da alhyšlahej sieni
alhyšlary byla kiokliariniń joharhy kiokliardiań,
alhyšlary byla darjanyn jatadohon ašaha,
alhyšlary byla tiošliarniń da kursachnyn.
- 26 Alhyšlary atejnyn kiučiajdiliar
alhyšlary ũstiunia tuvdurovčularymnyn
biełgisinia diejiń kajalarynyn dunjanyn;
bolhejlar bašyna Josiefniń
da tiobiasinia ajyrylhannyn karyndašlaryndan.
- 27 Bińjamiń – bioriuliej jyrtar,
èrtiańbylada ašar mal
da ingirdia ũliašir oldža”.
- 28 Bar bular ševietliari Jisraeľniń on èki, da budu ki siožliadi alarha atasy alarnyn. Da alhyšlady alarny; kišini ki alhyšyna kioria alhyšlady alarny.

²⁹ Da cavaa étti alarha, da ajtty alarha: „Mieñ ištyrylyrmyn ulusuma. Astrajyz mieni atalarym katyna ol piečorada, ki tiuziuńdia Ęfronnun, ol Chittiliniń, ³⁰ piečorada, ki tiuziuńdia ol Machpielanyn, ki alnynda Mamreniń, jerińdia Kienaannyn, ki satyn aldy Avraham ošol ol tiuzniu Ęfrondan, ol Chittilidiań, tutuvluhuna zieriatniń. ³¹ Anda astradylar ošol Avrahamny, da ošol Sarany, katynyn, anda astradylar ošol Jicchakny, da ošol Riviekany, katynyn, da anda astradym ošol Leany. ³² Satyn almahy ol tiuzniuń da ol piečoranyń, ki anda, uvullaryndan Chefniń”. ³³ Da tiugialliadi Jaakov cavaa étmia uvullaryna öziuniuń, da ištyrdy ajachlaryń ol krovatcha, da tyndy, da ištyryldy uluslaryna.

50 ¹ Da tiuštiu Josief južliari uštiunia atasynyn, da jylady anyn üčiuń, da öptiu any. ² Da bujurdu Josief kullaryna öziuniuń, ol rofieliargia, chanot étmia ošol atasyn. Da chanot éttiliar ol rofieliar ošol Jisraėli, ³ da toldular anar kyrch kiuń, ki alej tolar édiliar kiuńliari ol chanot étiłgiańliarniń. Da jyladylar anyn üčiuń ěli Micriniń jeťmiš kiuń. ⁴ Da aštylar kiuńliari jylamahynyn, da siožliadi Josief ělinia üviuniuń paronun, ajtadohoč: „Ęgier ěńdi taptym ěsia širińlik kiožliarijizdia, siožliajiz ěńdi kulachlaryča paronun, ajtadohoč: ⁵ „Atam ant éttirdi mieni, ajtadohoč: „Muna, mieñ öliarmiń. Zieriatimdia, ki kazdym öziumia jerińdia Kienaannyn – anda astrahyn mieni”. Da haliginia barajym ěńdi, da astrajym ošol atamny, da kajtyrmyn”. ⁶ Da ajtty paro: „Barhyn, da astrahyn ošol atejny, ki niečik ant éttirdi sieni”. ⁷ Da bardy Josief astrama ošol atasyn, da bardylar birgiasinia bar kullary paronun, kartlary üviuniuń, da bar kartlary jeriniń Micriniń, ⁸ da bar ěli üviuniuń Josiefniń, da karyndašlary anyn, da ěli üviuniuń atasynyn. Ančach jašlaryń, da kojlaryń, da syhyrlaryń kiemištiliar jerińdia Gošeńniń. ⁹ Da bardy birgiasinia dahyn markav, dahyn jalan atlylar, da boldu ol avul kiučliu astry. ¹⁰ Da kiełdiliar Goren-ha-Atadha, ki kiočiuviuńdia ol Jardieńniń, da syjyt éttiliar anda ullu syjyt da kiučliu astry. Da kyldy atasy üčiuń jas jedi kiuńliar. ¹¹ Da kiordiu olturuvčusu ol jerniń ol Kienaannyn, ošol ol

jasny Goren-ha-Atad inđialiadohon ornunda, da ajttylar: „Kiučliu jastyr bu Micrigia”. Anyn ũčiuń atady atyn anyn Avieľ-Micrajim, ki kiočiuviuńdia ol Jardieńniń. ¹² Da kyldylar uvullary anyn anar alej, ki niečik bujurdu alarha. ¹³ Da eľttiliar any uvullary anyn jerinia Kie-naannyn, da astradylar any piečorasynnda ol Machpielanyn, ki satyn aldy Avraham ošol ol tiužniu tutuvluhuna zieriatniń Ęfrondan, ol Chittilidiań, alnynda Mamreniń. ¹⁴ Da kajtty Josief Micrigia, ol da karyndašlary anyn, da bar ol baruvčular birgiasinia astrama ošol atasyn, astrahanyndan sortun ošol atasyn. ¹⁵ Da kiordiuliar karyndašlary Josiefniń, ki oľdiu atasy alarnyn, da ajttylar: „Šemie dušman bolur bižgia Josief da kajtarma kajtaryr bižgia ošol bar ol jamanlychny, ki tioliadik anar”. ¹⁶ Da sarydylar Josiefkia, ajtadohoč: „Atej bujurdu oľ-miaga alnyna, ajtadohoč: ¹⁷ „Bulej ajtyjyz Josiefkia: „Koltcha byla, bo-šatchyn eńdi giuniachiń karyndašlaryjnyn da jazychlaryn alarnyn, ki jamanlych tioliadiliar saja””. Da haliginia bošatchyn eńdi giuniachiń kullarynyn Tieńrisiniń atejnyn”. Da jylady Josief siožliagiańliarińdia anar. ¹⁸ Da bardylar dahyn karyndašlary anyn, da tiuštuliar alnynda anyn, da ajttylar: „Muna, biž saja kullarha”. ¹⁹ Da ajtty alarha Josief: „Korchmajyz! Ki Tieńri-mie ornundadyr mień? ²⁰ Da siž sahyšladyjyz ũštiumia jamanlychny. Tieńri sahyšlady any jachšyha, kylmach ũčiuń ušpu kiuń kibik, tiri tutma kiop ulusnu. ²¹ Da haliginia korchmajyz. Mień biešliarmiń sižni da ošol jašyzyzny”. Da uvuttu alarny, da siožliadi kioliuńliarinia alarnyn. ²² Da olturdu Josief Micridia, ol da eľi ũviuniuń atasynyn, da tiri boldu Josief juž da on jyllar. ²³ Da kiordiu Josief Ęfrajimgia uvullar ũčiuńčiu dor. Dahyn uvullary Machirniń, uvlunun Mienašeniń, oštiuriuľdiuliar tižliari ũštiumia Josiefniń. ²⁴ Da ajtty Josief karyndašlaryna: „Mień oľiarmiń, da Tieńri sahyńma sahyńyr sižni, da čyharyr sižni jerdiań, ušpu, ol jergia, ki ant eťti Avrahamha, Jicchakcha da Jaakovha”. ²⁵ Da ant eťtirdi Josief ošol uvullaryn Jisraeľniń, ajtadohoč: „Sahynma sahyńyr Tieńri sižni, da čyharyjyz ošol siuviakliarimni bundan”. ²⁶ Da oľdiu Josief juž da on jašar, da chanot eťtiliar any, da kojuldu aronha Micridia.

Księga Wyjścia

Išėjimo knyga

XIII

I¹ Da bulardylar atlary uvullarynyn Jisraėlniń, ol kieliuvėiuliarniń Micrigia Jaakov byla; kiši da ėli ũviuniuń kieldiliar: ² Ruuvień, Šimon, Lievi, da Juhuda, ³ Jissachar, Zievlun, da Bińjamiń, ⁴ Dan, da Naftali, Gad, da Ašer. ⁵ Da ėdi bar džan, ėyhuvėulary butunun Jaakovnun, jeťmiš džan Josief byla, ki ėdi Micridia. ⁶ Da őlđiu Josief, da bar karyndašlary anyn, da bar ol dor. ⁷ Da uvullary Jisraėlniń jajldylar, da kozladylar, da arttylar, da kiučliu boldular astry astry, da toldu ol jer alardan. ⁸ Da turdu janhy bij Micri ũštiunia, ki biłmiadi ošol Josiefni. ⁹ Da ajtty ulusuna ũziuniuń: „Muna, ulusu uvullarynyn Jisraėlniń kiopriakti da kiučliuriakti biždiań. ¹⁰ Kieł, ustatlych kylajych anar, šemie artar. Da bolhej, ki uėrasalar uėurlary ėieriuvniuń, da artar dahyn ol-de dušmanlarymyz ũštiunia, da urušur bižniń byla, da ėyhar ol jerdiań”. ¹¹ Da kojdukar anyn ũštiunia jasach aluvėu ahalychlar, kyjnamach ũėiuń any jukliarińdia alarnyn. Da kondardylar chazna šaharlaryn paroha, ošol Pitomnu da ošol Raamsieśni. ¹² Da ki nieėik kyjnasa ėdiliar any artych, artar ėdi da artych jajlyr ėdi; da jadadykar alnyndan ulanlarynyn Jisraėlniń. ¹³ Da kulluch ėtirdiliar Micrililiar ošol ulanlaryn Jisraėlniń chokiumliuk byla. ¹⁴ Da aėy ėttiliar ošol tirlikliariniń alarnyn katy kulluch byla, balėyč byla, da kirpiėiliar byla, da bar katy kulluch byla tiuždia. Ošol bar kulluchlary alarnyn, ki kulluch ėttiliar alar byla ėdi chokiumliuk byla. ¹⁵ Da ajty biji Micriniń ol Jisraėlka anaėalarha, ki aty ol birisiniń ėdi Šifra

da aty ol ėkińčiniń Pua, ¹⁶ da ajtty paro: „Tioriatkianijizdia ošol ol Jisraełkalarny, da bahyjjz ol tioriar orun ũštiunia: ėgier uvul bolsa ol, da ōłtiuriujuž any, da ėgier kyz bolsa ol, da tiri bolsun”. ¹⁷ Da korchtular ol anačalar ol Tieńridiań, da kylmadylar, ki niečik siožliadi alarha biji Micriniń, da tiri tuttular ošol ol ėr ulanlarny-de. ¹⁸ Da inđiadi biji Micriniń anačalarny, da ajtty alarha: „Nie ũčiun kyldyjz ošol ol išni, ušpunu, da tiri tuttuz ošol ėr ulanlaryn-de?”. ¹⁹ Da ajtlylar ol anačalar paroha: „Ki tiuviulđiu ol Micrili katynlar kibik ol Jisraełkalar, ki savdylar alar: kielmiaštiań burun alarha ol anača, da tioriejdiliar”. ²⁰ Da jachšy ėti Tieńri anačalarha, da kiop boldu ol ulus, da kiučliu boldular astry. ²¹ Da ėdi, ki niečik korchtular ol anačalar ol Tieńridiań, da kyldy alarha tynčlychlar. ²² Da bujurdu paro bar ulusuna, ajtdohoč: „Bar ol uvulnu, ol tuvhanny, ol Nilgia tašlajz any, da bar ol kyzny tiri tutujuz”.

2 ¹ Da bardy kiši ũviuńdiań Lieviniń, da aldy ošol kyzyn Lieviniń. ² Da chamila boldu ol katyn, da tioriadi uvul, da kiordiu any, ki jachšydy ol, da astrady any ũč janhajlar. ³ Da bolalmady artych astrama any, da aldy ũziunia kamušlu sunduch, da jachty any balčych byla da smola byla, da kojdu ary ošol ol ulanny, da kojdu kamušluchta kuryjy ũštiunia ol Nilniń. ⁴ Da turdu tuvduhu anyn jyrachtyn, biłmia, nie kylynyr anar. ⁵ Da ėndi kzyz paronun juvunma ol Nilgia, da kyrchynlary anyn juriur ėdiliar kuryj ũštiunia ol Nilniń. Da kiordiu ošol ol sunduchnu ortasynda ol kamušluchnun, da ijdi ošol karavašyn, da aldy any. ⁶ Da ačty, da kiordiu ošol ol ulanny, da, muna, ulan jylady. Da chajyfsundu anyn ũštiunia, da ajtty: „Ulanlaryndandy ol Jisraełliarniń bu”. ⁷ Da ajtty tuvduhu anyn kyzyna paronun: „Barajym-me da inđiajim saja ōmiuždiuriuvčiu katyn ol Jisraełkaldan, da ōmiuždiursiuń saja ošol ol ulanny?”. ⁸ Da ajtty anar kzyz paronun: „Barhyn”. Da bardy ol kyz, da inđiadi ošol anasyn ol ulannyn. ⁹ Da ajtty anar kzyz paronun: „Ėłtkiń ošol ol ulanny, ušpunu, da ōmiuždiurgiuń any maja, da mień bierirmiń ošol jaljyny”. Da aldy ol katyn ol ulanny, da

ömiuždiurdiu any. ¹⁰ Da ulhajdy ol ulan, da kieltirdi any kyzyna paronun, da boldu anar uvul ornuna. Da atady anasy atyn anyn Moše, da ajtty: „Ki ol suvlardan tarttym any”. ¹¹ Da ėdi ol kiop kiuńliardia, da ulhajdy Moše, da čychty karyndašlaryna, da kiordiu jukliariń alarnyn. Da kiordiu, ki Micrili kiši vatyř ėdi Jisrael kišini karyndašlaryndan. ¹² Da kajjryldy bu jary da bu jary, da kiordiu, ki jochtu kiši-die, da öłtiurdiu ošol ol Micrilini, da kiomdiu any kum ičinia. ¹³ Da čychty ol ėkińči kiuńdia, da, muna, ėki Jisrael ėriańliar urušadylar, da ajtty rašaha: „Nie vatasyn dostujnu?”. ¹⁴ Da ajtty: „Kim kojdu sieni aharach kišigia da tioriači ũstiumiužgia? Öłtiurmia-mie mieni-die sień ajtasyn, ki niečik öłtiurdiuj ošol ol Micrilini?”. Da korchtu Moše, da ajtty: „Kiertidiań, bilińdi ol iš”. ¹⁵ Da ėšiřti paro ošol ol išni, ũšpunu, da kliadi öłtiurmia Mošeni. Da kačty Moše alnyndan, da olturdu jerińdia Midjannyn, da olturdu ol kuju ũštiunia. ¹⁶ Da kara tonlusuna Midjannyn ėdi jedi kyzlar, da kiöldiliar, da siuždiuliar, da tolturdu-lar ošol ol korytalarny, ičirmia ošol kojun atasynyn öžliariniń. ¹⁷ Da kiöldiliar ol kiutiuvčiuliar, da siurdiuliar alarny. Da turdu Moše, da kutchardy alarny, da ičirdi ošol kojlaryn alarnyn. ¹⁸ Da kiöldiliar Ru-uełgia, atasyna öžliariniń, da ajtty: „Nie ũčiuń džachtladyjyz kiełmia biugiuń?”. ¹⁹ Da ajtylar: „Micrili kiši kutchardy bižni kolundan ol kiutiuvčiuliarniń, da dahyn siužmia siuždiu bižgia da ičirdi ošol ol kojnu”. ²⁰ Da ajtty kyzlaryna: „Da kajdady? Niek bu kiemištijiz ošol ol kišini? Ińdiajiz any, da ašasyn öťmiak”. ²¹ Da kiuviuńliańdi Moše olturma ol kiši katyna. Da bierdi ošol Cipporany, kyzyn öziuniuń, Mošegia. ²² Da tioriađi uvul, da atady Moše ošol atyn anyn Gieršom, ki ajtty: „Harib boldum jat jerdia”. ²³ Da ol kiop kiuńliardia öłdiu biji Micriniń, da kioštiuńdiuliar uvullary Jisraelniń ol kulluchtan, da firjat ėťtiliar, da kiotiuriułdiu firjatlary alarnyn alnyna ol Tieńri-niń ol kulluchtan. ²⁴ Da ėšiřti Tieńri ošol firjatlaryn alarnyn, da sahyndy Tieńri ošol šertiń, ki kiešti Avraham byla, Jicchak byla, da Jaakov byla. ²⁵ Da kiordiu Tieńri ošol ulanlaryn Jisraelniń, da siuvdiu Tieńri.

3¹ Da Moše kiutiar ėdi ošol kojun Jitronun, kajnatasynyn, kara tonlusunun Midjannyn. Da kiondiardi ošol ol kojnu ol midbar artyna, da kiėldi tavyna ol Tieńriniń, Chorevgia. ² Da aškara boldu malachy Adonajyn anar ortasynda otnun, ortasyndan ol tiegianiakniń. Da kiordiu, da muna, ol tiegianiak janady otta, da ol tiegianiak őrtiańmijdi. ³ Da ajtty Moše: „Kajjrylajym ėndi da kioriajim ošol ol ullu kioriumniu, ušpunu, nie ũčiuń janmyjdy ol tiegianiak”. ⁴ Da kiordiu Adonaj, ki kajjryldy bachma, da čahyrdy anar Tieńri ortasyndan ol tiegianiakniń, da ajtty: „Moše! Moše!”. Da ajtty: „Munadyr mień!”. ⁵ Da ajtty Tieńri: „Juvumahyn bieri. Čieškiń ėtikliarijni ajachlaryj ũštiuńdiań, ki ol orun, ki sień turasyn anyn ũštiunia: aziz jerdi ol”. ⁶ Da ajtty: „Mieńmiń Tieńrisi atejynyn, Tieńrisi Avrahamynyn, Tieńrisi Jicchakynyn, da Tieńrisi Jaakovnun”. Da kaplady Moše juzliariń, ki korchtu bachmachtan ol šečina ũštiunia. ⁷ Da ajty Adonaj: „Kiormia kiordium ošol kyjynyn ulusumnun, ki Micridia, da ošol firjatlaryn ėšittim alnyndan kystavčularynyn; ki biłdim ošol syzlavlaryn anyn. ⁸ Da ėndi bujruhum mienim: kutcharma any kolundan Micriniń da čyharma any ol jerdiań jachšyrach jergia, da avlach jergia, ahadohon siuť da bal, ornuna ol Kianaaniniń, da ol Chittiniń, da ol Ėmoriniń, da ol Pierizziniń, da ol Chivviniń, da ol Jevusiniń. ⁹ Da haliginia, muna, firjaty ulanlarynyn Jisraėlniń kiėldi alnyma, da dahyn kiordium ošol ol kysychlychny, ki Micrililiar kysychlych ėtiadiliar alarha. ¹⁰ Da haliginia kiėl, da ijajim sieni paroha, da čyharhyn ošol ulusumnu, ulanlaryn Jisraėlniń, Micridiań”. ¹¹ Da ajtty Moše ol Tieńrigia: „Kimmiń mień, ki barhejmyn paroha, da ki čyharhejmyn ošol ulanlaryn Jisraėlniń Micridiań?”. ¹² Da ajty Tieńri: „Ki bolur bolušluhum birgieja, da budu saja ol biełgi, ki mień ijamiń sieni: Čyharhanyjda ošol ol ulusnu Micridiań, kulluch ėtiarsiz ol Tieńrigia ol tav ũštiunia, ušpu”. ¹³ Da ajtty Moše ol Tieńrigia: „Muna, mień kiėlsiam ulanlaryna Jisraėlniń da ajtsam alarha: „Tieńrisi atalaryjzsynyn ijdi mieni sizgia”, da ajtsalar maja: „Niedi aty anyn?” – nie ajtyrmyn alarha?”. ¹⁴ Da ajtty Tieńri Mošegia: „*Ehje,*

ašer ehje”*. Da ajtty: „Bulej ajtchyn ulanlaryna Jisraėlniė: „*Ehje*** ijdi mieni sižgia”. ¹⁵ Da ajtty dahyn Tieėri Mošegia: „Bulej ajtchyn ulanlaryna Jisraėlniė: „Adonaj Tieėrisi atalaryjyznyn, Tieėrisi Avrahamnyn, Tieėrisi Jicchaknyn, da Tieėrisi Jaakovnun ijdi mieni sižgia”. Budur atym mienim dunjaha diejiė, da budur sahyėcym mienim har bir dorha. ¹⁶ Barhyn, da ištyrhyn ošol bar kartlaryn Jisraėlniė, da ajtchyn alarha: „Šechinasy Adonaj Tieėrisiniė atalaryjyznyn aškara boldu maja, Tieėrisi Avrahamnyn, Jicchaknyn, da Jaakovnun, ajta-dohoė: „Sahynma sahyndym sižni, da ošol ol kylynhanny sižgia Micridia. ¹⁷ Da ajttym čyharajym sižni kyjyndan Micriniė jerinia ol Kinaaniniė, da ol Chittiniė, da ol Ėmoriniė, da ol Pierizziniė, da ol Chivviniė, da ol Jevusiniė – jergia ahadohon siut da bal””. ¹⁸ Da tynlarlar siožliarijni, da kielgiė sieė da kartlary Jisraėlniė bijinia Micriniė, da ajtyjyz anar: „Adonaj Tieėrisi ol Jisraėliarniė uėraldy ũstiumiuzgia, da haliginia barajych eėdi jol ũc kiuėliuk midbarda, da diebiecha eėtajik Adonajha, Tieėrimižgia”. ¹⁹ Da mieė biliamiė, ki eėrk biermiaėti sižgia biji Micriniė barma, anėach kiuėliu kol byla baryrsyz. ²⁰ Da sunarmyn ošol chyššymymny, da karat eėtarmiė ošol Micrini bar tamašalychlarym byla, ki kylarmyn ortasynda anyn, da andan sortun ijar sižni. ²¹ Da bierirmiė ošol šiėriėligiė ol ulusnun, ušpu, kiožliariėdia Micriniė, da bolhej, ki barsajyz, barmassyz boš. ²² Da oėtkiuė alyr katyn konšusundan da tiriliuvėiusiėndiaė ũviuniė kiumiėš savutlar, da altyn savutlar, da uprachlar, da kojarsyz uvullaryjyz ũėtiunia da kyzlaryjyz ũėtiunia, da tonarsyz ošol Micriniė”.

4 ¹ Da karuv bierdi Moše, da ajtty: „Da muna, inanmaslar maja da tynlamaslar sioziunia, ki ajtsalar: „Aškara bolmady saja šechinasy Adonajnyn””. ² Da ajtty anar Adonaj: „Niedir bu kolujda?”. Da ajtty:

* *Mieėmiė, kim mieėmiė.*

** *Mieėmiė.*

„Tajachty”. ³ Da ajtty: „Tašlahyn any jergia”. Da tašlady any jergia, da boldu jylanha, da kačty Moše alnyndan anyn. ⁴ Da ajtty Adonaj Mošegia: „Sunhun kolujnu, da tutchun kujruhundan anyn”. Da sundu kolun, da tuttu any, da boldu tajachka uvučunda anyn. ⁵ „Anyn üčiuū inanyrlar saja, ki aškara boldu saja šečinasy Adonajnyn, Tieńrisiniū atalaryjnyn, Tieńrisi Avrahamnyn, Tieńrisi Jicchaknyn, da Tieńrisi Jaakovnun”. ⁶ Da ajtty anar Adonaj dahyn: „Kijirgiū kolujnu kojnuja”. Da kijirdi kolun kojnuna, da čyhardy any, da, muna, boldu kolu anyn caraatly kar kibik. ⁷ Da ajtty: „Kajtarhyn kolujnu kojnuja”. Da kajtardy kolun kojnuna, da čyhardy any kojnundan, da muna, kajtty, boldu gufu kibik. ⁸ „Da bolhej, ėgier inanmaslar saja da tynlamaslar sioziunia ol burunhu biełginiū, da inanyrlar sioziunia ol sondrahy biełginiū. ⁹ Da bolhej, ėgier inanmaslar dahyn ėksidia ol biełgiliargia, ušpularha, da tynlamaslar sioziuja, da alhyn suvlaryndan ol Niłniū, tiokkiuū ol kuruhan jer ũstiunia, da bolurlar ol suvlar, ki alsej ol Nildiaū, da bolurlar kanha kuruda”. ¹⁰ Da ajtty Moše Adonajha: „Koltcha byla, ė Adonaj, tiuviulmiū siožliar jesis mieū, dahyn tiunidiaū, dahyn biri kiundiaū, dahyn siožliagiaū vachtyjdan koluja, ki avur siožliu da avur tiłlidir mieū”. ¹¹ Da ajtty Adonaj anar: „Kim kojdu avuz adamha? Jemiesia kim kojdu tiłsižni? Jemiesia kim kojdu sandravnu, jemiesia ačych kiožliuniu, jemiesia sokurnu? Muna, mieū tiuviulmie, Adonaj? ¹² Da haliginia barhyn, da mieū bolurmyn avzuj katyna, da ũvriatirmiū saja ošol, nie ki siožliagiejsiū”. ¹³ Da ajtty: „Koltcha byla, ė Adonaj, ijgiū ėndi kolu ašyra kimniū-die ijsiej”. ¹⁴ Da kabundu ačuvu Adonajnyn Moše ũstiunia, da ajtty: „Muna, Aharon, karyndašy, ol Lievili. Biliamiū, ki siožliamia siožliar ol. Da dahyn, muna, čyhar uturuja, da kioriar sieni, da bijanir kiołniūndia. ¹⁵ Da siožliagiū anar, da kojhun ošol ol siožliarni avzuna anyn, da mieū bolurmyn avzuj katyna da avzu katyna anyn, da ũvriatirmiū sižgia ošol, nie ki kylhejsyz. ¹⁶ Da siožliar ol sieniū ũčiuū ol uluscha, da bolhej, ol bolur saja avuz ornuna, da sieū bolursyn anar malach ornuna. ¹⁷ Da ošol ol tajachny, ušpunu, alhyn koluja, ki kylarsyn anyn byla ošol ol

bielgiliarni".¹⁸ Da bardy Moše, da kajtty Jitroha, kajnatasyňa, da ajt-ty anar: „Barajym éndi da kajtajym karyndašlaryma, ki Micridia, da bahajym hanuz-me alar tiridiliar". Da ajtty Jitro Mošegia: „Barhyn savluch byla".¹⁹ Da ajtty Adonaj Mošegia Midjanda: „Barhyn, kajtchyn Micrigia, ki ôldiuliar bar ol ériaňliar ol izliavčiuliar alma ošol džanyjny".²⁰ Da aldy Moše ošol katynyn, da ošol ulanlaryn, da atlanhyzdyrdy alarny ol éšiak úštiunia, da kajtty jerinia Micriniň. Da aldy Moše ošol tajahyn ol Tieňriniň koluna.²¹ Da ajtty Adonaj Mošegia: „Barhanyjda kajtma Micrigia, kiorgiuň bar ol nišanlarny, ki koj dum koluja, da kylhyn alarny alnynda paronun. Da mieň kattyryrmyn ošol úriagiň anyn, da ijmiašti ošol ol ulusnu."²² Da ajtchyn paroha: „Bulej ajtty Adonaj: „Tunhuč uvlumdu Jisraél."²³ Da ajtтым saja, ijgiň ošol uvlumnu, da kulluch ésiň maja. Da kliamijdir ésiej ijmia any, muna, mieň ôltiurmiň ošol tunhuč uvlujny""".²⁴ Da édi jolda, konarlychta, da chastalatty any Adonaj, da kliadi ôltiurmia any.²⁵ Da aldy Cippora juliuviuč, da kiešti ošol aklafyn uvlunun, da tijirdi ajachlaryňa anyn, da ajtty: „Ki janhyrmahy kanlarnyn sieň maja".²⁶ Da onhaldy andan. Ol vachtta ajtty: „Janhyrmahy kanlarnyn chatna kylynhanlarha".²⁷ Da ajtty Adonaj Aharonha: „Barhyn uturusuna Mošeniň ol midbarha". Da bardy, da joluchtu any tavynda ol Tieňriniň, da ôptiu any.²⁸ Da anlatty Moše Aharonha ošol bar siožliarni Adonajnyn, ki ijdi any, da ošol bar ol bielgiliarni, ki bujurdu anar.²⁹ Da bardy Moše da Aharon, da ištyrdylar ošol bar kartlaryn ulanlarynyn Jisraélniň.³⁰ Da siožliadi Aharon ošol bar ol siožliarni, ki siožliadi Adonaj Mošegia, da kyldy ol bielgiliarni kiožliaričia ol ulusnun.³¹ Da inandy ol ulus, da éšitliar, ki sahyndy Adonaj ošol ulanlaryn Jisraélniň, da ki kiordiu ošol kyjynlaryn alarnyn, da ijildiliar da bašurdular.

5¹ Da andan sortun kiöldiliar Moše da Aharon, da ajtтыlar paroha: „Bulej ajtty Adonaj Tieňrisi Jisraélniň: „Ijgiň ošol ulusumnu, da chydžlasynlar maja midbarda""".² Da ajtty paro: „Kimdi Adonaj, ki tynlahejmyn úniunia anyn, ijmia Jisraéli? Bilmijmiň ošol

Adonajny, da ošol Jisraełni-die ijmiammiñ”.³ Da ajttylar: „Tieñrisi ol Jisraełliarniñ ataldy ũstiumiužgia. Barajych ėndi ũč kiuñliuk jol midbarda, da diebiecha ėtiajik Adonajha, Tieñrimižgia, mahat kyrar bižni ōliať byla jemiesia kylyč byla”.⁴ Da ajtty alarha biji Micriniñ: „Niek Moše da Aharon osallatasyz ošol ol ulusnu išliariñdiañ anyn? Baryjyz jukliarijizgia!”.⁵ Da ajtty paro: „Muna, kioptuliar haliginia ulusun ol jerniñ, da ullu izjan išliejsiž, ki kaldyrasyz alarny jukliariñdiañ alarnyn”.⁶ Da bujurdu paro ol kiuñdia ol kystavčularha ulusun da tajachčylaryna anyn, ajtadohoč:⁷ „Arttyrmajyz biermia bičiañ uluscha, kirpičliamia ol kirpičliarni tiunialiej biri kiuñliej. Alar barsynlar ōžliari, da čiopliasiñliar ōžliarinia bičiañ”.⁸ Da ošol kyjasyn ol kirpičliarniñ, ki alar kyladylar tiunialiej biri kiuñliej, kojujuz alar ũstiunia, ėksiťmiajiz andan; ki osallandylar alar, anyn ũčiuñ alar firjat ėtiadiliar, ajtadohoč: „Barajych, diebiecha ėtiajik Tieñrimižgia”.⁹ Avur bolsun ol kulluch ol ėriañliar ũstiunia, da kylsynlar any, da kajjrylmasynlar jalhan siožliargia”.¹⁰ Da čychtylar kystavčulary ol ulusnun, da tajachčylary anyn, da ajttylar ol uluscha, ajtadohoč: „Bulej ajtty paro: „Biermiammiñ sižgia bičiañ”.¹¹ Siž baryjyz, alyjyz ōziujužgia bičiañ, kajdan ki tapsajyz, ki ėksiľmiašti kulluhujuzdan niemie-die””.¹² Da tozdurdu paro ošol ol ulusnu bar jeriñdia Micriniñ, čiopliamia kura bičiañ ornuna.¹³ Da ol kystavčular džachtlar ėdiliar, ajtadohoč: „Tiugialľiajiz išliarijizni kiemiñ kiuñniuñ kiuniuñdia, ki niečik bolhanda ol bičiañ”.¹⁴ Da vatyldylar tajachčylar ulanlarynyn Jisraełniñ, ki kojduklar alar ũstiunia kystavčulary paronun, ajtadohoč: „Nie ũčiuñ tiugiañliamiadijiz riesimijizni, kirpičliamia tiunialiej biri kiuñliej – dahyn tiuniagiuñ, dahyn biugiuñ?”.¹⁵ Da kieľdiliar tajachčylar ulanlarynyn Jisraełniñ, da firjat ėťtiliar paroha, ajtadohoč: „Niek kylasyn bulej kullaryja?¹⁶ Bičiañ bierilmijdi kullaryja, da kirpičliarni ajtadylar bižgia: „Kylyjyz!”. Da, muna, kullaryj vatyldylar, da jazychly boldu ulusu”.¹⁷ Da ajtty: „Osallanasyz siž, osallanasyz! Anyn ũčiuñ siž ajtasyz: „Barajych, diebiecha ėtiajik Adonajha”.¹⁸ Da haliginia baryjyz, kulluch ėtijiz! Da bičiañ bierilmiasin sižgia, da kyjasyn kirpičliarniñ bierijiz”.

¹⁹ Da kiordiuliar tajachčylary ulanlarynyn Jisraėlniń ōzliariń jamanlychta, ajtadohoč: „Ėksitmiajiz kirpičliarijizdiań kiemiń kiunniuń kiunniuńdia”. ²⁰ Da joluchtular ošol Mošeni da ošol Aharonnu, turhanlary uturularyna alarnyn, čychkanlarynda alnyndan paronun. ²¹ Da ajtlylar alarha: „Kiorgiej Adonaj ūstiujužgia, da tioria ětkiej, ki sasyttyjyz ošol ijsimiziń kiozliarińdia paronun, da kiozliarińdia kullarynyn, biermia kylyč koluna alarnyn, ōltiurmia bižni”. ²² Da kajty Moše Adonajha, da ajty: „Ė Adonaj, niek jaman ěttij ušpu uluscha? Niegia bu ijdij mieni? ²³ Da ol vachtan, ki kiełdim paroħa, siozliamia šemij byla, jaman ětti paro ušpu uluscha, da kutcharma kutcharmadyj ošol ulusujnu”.

6 ¹ Da ajty Adonaj Mošegia: „Haliginia kioriasiń, nie ki kylarmyn paroħa, ki kiučliu kol byla ijar alarny, kiučliu kol byla siuriar alarny jerińdiań”.

XIV

² Da siozliadi Tieńri Mošegia, da ajty anar: „Mieńmiń Adonaj. ³ Da aškara boldu šechinam Avrahamha, Jicchakcha da Jaakovha *Ėl Šaddaj* byla, valie šemim byla – *Adonaj* – bilińmiadim alarha. ⁴ Da dahyn kajjam ěttim ošol šertimni birgialiarinia, biermia alarha ošol jeriń Kienaannyn, ošol tirilmiš jerliariń, ki tiriliadiliar anda. ⁵ Da dahyn mień ěšittim ošol firjatyn ulanlarynyn Jisraėlniń, ki Micrililiar kulluch ěttir ědiliar alarny, da sahyndym ošol šertimni. ⁶ Anyn ūčiuń ajtchyn ulanlaryna Jisraėlniń: Mieńmiń Adonaj, da čyharyrmyn sižni jukliari tiubiuńdiań Micriniń, da kutcharyrmyn sižni kulluchlaryndan alarnyn, da julurmyn sižni sunulhan kuvat byla da ullu karanjalar byla. ⁷ Da alyrmyn sižni ōziumia uluscha, da bolurmyn sižgia Tieńrigia, da bilirsiz, ki mieńmiń, Adonaj, Tieńrijiz, ol čyharuvču sižni jukliari tiubiuńdiań Micriniń. ⁸ Da kiełtirirmiń sižni ol jergia, ki ant ěttim ošol kudratymdan biermia any Avrahamha, Jicchakcha da Jaakovha. Da bierirmiń any sižgia mieriašlikkia. Mieńmiń Adonaj”. ⁹ Da siozliadi Moše alej ulanlaryna Jisraėlniń, da tynlamadylar Mošegia jadavyndan

džannyn da katy kulluchtan. ¹⁰ Da siožliadi Adonaj Mošegia, ajtadohoč: ¹¹ „Kielgiń, siožliagiń paroha, bijinia Micriniń, da ijsiń ulanlaryn Jisraelńiń jerińdiań öziuniuń”. ¹² Da siožliadi Moše alnynda Adonajnyn, ajtadohoč: „Muna, ulanlary Jisraelńiń tynlamadylar maja, da niečik tynlar maja paro? Da mień aklaf ěrińlimiń”. ¹³ Da siožliadi Adonaj Mošegia da Aharonha, da sarydy alar ašyra ulanlaryna Jisraelńiń, da paroha, bijinia Micriniń, čyharma ošol ulanlaryn Jisraelńiń jerińdiań Micriniń. ¹⁴ Bulardylar aharachlary üviuniuń atalarnyn: ulanlary Ruuvieńiń, tunhučunun Jisraelńiń: Chanoch, da Fallu, da Checron, da Karmi. Bulardylar uruvlary Ruuvieńiń. ¹⁵ Da ulanlary Šimonnun: Jemueľ, da Jamiń, da Ohad, da Jachiń, da Cochar, da Šaul, uvlu ol Kienaanly katynyn. Bulardylar uruvlary Šimonnun. ¹⁶ Da bulardylar atlary ulanlarynyn Lieviniń tuvmušlary sajyn: Gieršon, da Kahat, da Mierari. Da tirlik jyllary Lieviniń juž da otuz jedi jyl. ¹⁷ Ulanlary Gieršonnun: Livni da Šimi uruvlary sajyn. ¹⁸ Da ulanlary Kahatnyn: Amram, da Jichar*, da Chevron, da Uzzijel. Da tirlik jyllary Kahatnyn juž da otuz üç jyl. ¹⁹ Da ulanlary Mierariniń: Machli da Muši. Bulardylar uruvlary ol Lieviniń tuvmušlary sajyn. ²⁰ Da aldy Amram ošol Jocheviedni, tiotiasiń, öziunia katynlychka, da tioriadi anar ošol Aharonnu, da ošol Mošeni. Da tirlik jyllary Amramnyn juž da otuz jedi jyl. ²¹ Da ulanlary Jicharnyn**: Korach, da Niefieg, da Zichri. ²² Da ulanlary Uzzijelńiń: Mišael, da Ęlcafán, da Sitri. ²³ Da aldy Aharon ošol Ęliševany, kyzyn Amminadavnyn, tuvduhun Nachšonnun, öziunia katynlychka, da tioriadi anar ošol Nadavny, da ošol Avihunu, ošol Ęlazarny, da ošol Itamarny. ²⁴ Da ulanlary Korachnyn: Assir, da Ęlkana, da Avijasaf. Bulardylar uruvlary ol Korachnyn. ²⁵ Da Ęlazar, uvlu Aharonnun, aldy öziunia kyzlaryndan Putijelńiń, öziunia katynlychka, da tioriadi anar ošol Pinachasny. Bulardylar aharachlary

* *Jic-bar.*

** *Jic-bar-nyn.*

atalarynyn ol Lieviliarniń uruvlary sajyn. ²⁶ Oldu Aharon da Moše, ki ajtty Adonaj alarha: „Čyharyjyz ošol ulanlaryn Jisraėlniń jerińdiań Micriniń jyjynlary byla”. ²⁷ Alar ědiliar ol siozľiavčiuliar paroħa, bijinia Micriniń, čyħarma ošol ulanlaryn Jisraėlniń Micridiań; oldu Moše da Aharon. ²⁸ Da ědi siozľiagań kiũadia Adonaj Mošegia jerińdia Micriniń, ²⁹ da siozľiadi Adonaj Mošegia, ajtadoħoć: „Mieńmiń Adonaj. Siozľiagań paroħa, bijinia Micriniń, ošol barča, nie ki mień siozľiejmiń saja”. ³⁰ Da ajtty Moše alnynda Adonajyn: „Muna, mień bieľtiak ěrińlimiń, da niećia tynlar maja paro?”

7 ¹ Da ajtty Adonaj Mošegia: „Kior, bierdim sieni malach ornuna paroħa, da Aharon karyndašy bolur navij sieniń. ² Sień siozľiagań Aharonha ošol barča, nie ki bujursam saja, da Aharon karyndašy siozľiasiń paroħa, ki ijgiej ošol ulanlaryn Jisraėlniń jerińdiań. ³ Da mień kattyryrmyn ošol ũriagiń paronun, da arttyryrmyn ošol bieľgiliarimni da ošol nišanlarymny jerińdia Micriniń. ⁴ Da tynlamasty siźgia paro, da bierirmiń ošol chyššymymny Micridia, da čyharyrmyn ošol jyjynlarymny, ošol ulusumnu, ulanlaryn Jisraėlniń jerińdiań Micriniń ullu karanjalar byla. ⁵ Da bilirliar Micrililiar, ki mieńmiń Adonaj sunhanymda ošol chyššymymny Micri ũštiunia, da čyharyrmyn ošol ulanlaryn Jisraėlniń ortasyndan alarnyn”. ⁶ Da kyldy Moše da Aharon, ki niećik bujurdu Adonaj alarha; alej kyldylar. ⁷ Da Moše sieksiań jašar ědi, da Aharon sieksiań ũć jašar ědi siozľiagańliarińdia paroħa. ⁸ Da ajtty Adonaj Mošegia da Aharonha, ajtadoħoć: ⁹ „Ki siozľiasia siźgia paro, ajtadoħoć „Bierijiz ũziujuźgia nišan”, da ajtchyn Aharonha: „Alhyn ošol tajahyjny, da tašlahyn alnynda paronun, bol-sun adźdahaha””. ¹⁰ Da kieldi Moše da Aharon paroħa, da kyldylar alej, ki niećik bujurdu Adonaj, da tašlady Aharon ošol tajahyn alnynda paronun da alnynda kullarynyn, da boldu adźdahaha. ¹¹ Da ińdiadi dahyn paro usularny da džaduvluch ětiuvčiuliarni, da kyldylar dahyn alar, filosoflary Micriniń, kioź bavčulchlary byla alej. ¹² Da tašlady-lar kiši tajahyn ũziuniuń, da boldular adźdahalarha. Da juttu tajahy

Aharonnun ošol tajachlaryn alarnyn. ¹³ Da katty ũriagi paronun, da tynlamady alarha, ki niečik siožliadi Adonaj. ¹⁴ Da ajtty Adonaj Mošegia: „Katty ũriagi paronun, kliamijdi ijmia ol ulusnu. ¹⁵ Barhyn paroha ěrtiańbylada; muna, čyhady ol suvlarha. Da turhun uturusuna anyn kyryj ũštiunia ol Niłniń, da ol tajachny, ki čiuviuriuđdiu jylanha alhyn koluja. ¹⁶ Da ajtchyn anar: „Adonaj Tieńrisi ol Jisraełliarniń ijdi mieni saja, ajtadohoč: „Ijgiń ošol ulusumnu, da kulluch ětsińliar maja midbarda”, da, muna, tynlamadyj bu vachtcha diejiń. ¹⁷ Bulej ajtty Adonaj: „Bunun byla bilirsiń, ki mieńmiń Adonaj: Muna, mień urarmyn tajach byla, ki kolumda, ol suvlarny, ki Niłdia, da čiuviuriuliurliar kanha. ¹⁸ Da ol balych, ki Niłdia öliar, da sasyr ol Nił, da jadarlar Micrililiar ičmia suv ol Niłdiań””. ¹⁹ Da ajtty Adonaj Mošegia: „Ajtchyn Aharonha: „Alhyn tajahyjny, da sunhun kolujnu suvlary ũštiunia Micriniń, öziańliari ũštiunia, Niłliari ũštiunia, da ozieralary ũštiunia, da bar jomulmahy ũštiunia suvlarynyn, da bolsunlar kan, da bolsun kan bar jerińdia Micriniń, da ahačly savutlarda, da tašly savutlarda””. ²⁰ Da kyldylar alej, Moše da Aharon, ki niečik bujurdud Adonaj. Da kiotiurdiu tajahyn, da urdu ošol ol suvlarny, ki Niłdia kiožliaričia paronun, da kiožliaričia kullarynyn, da čiuviuriuđdiular bar ol suvlar, ki Niłdia, kanha. ²¹ Da ol balych, ki Niłdia, öłdiu, da sasyyd ol Nił, da bolalmadylar Micrililiar ičmia suv ol Niłdiań. Da boldu ol kan bar jerińdia Micriniń. ²² Da kyldylar alej filosoflary Micriniń kiož bavčuluchlary byla, da katty ũriagi paronun, da tynlamady alarha, ki niečik siožliadi Adonaj. ²³ Da kajjyryldy paro, da kiełdi ũviunia, da kojmady ěsiń dahyn bunar-de. ²⁴ Da kazdylar bar Micrililiar čiuvriarińdia ol Niłniń suvlar, ičmia, ki bolalmadylar ičmia suvlaryndan ol Niłniń. ²⁵ Da toldu jedi kiunliar karat ětip sortun Adonaj ošol ol Niłni. ²⁶ Da ajtty Adonaj Mošegia: „Kiełgiń paroha, da ajtchyn anar: „Bulej ajtty Adonaj: „Ijgiń ošol ulusumnu, da kulluch ětsińliar maja. ²⁷ Da ěgier kliamijdir ěsiej sień ijmia, muna, mień kyrarmyn ošol bar čiegijni bahalar byla. ²⁸ Da kozlar ol Nił bahalar, da čyharlar, da kiełriurliar ũviuja-die, da chudžurasyna jatuvujnun, da tiošiagij ũštiunia,

da üviunia kullaryjnyn, da ulusuja, da piečliarija, da ötmiak kudžuraj-tadohon savutlaryja; ²⁹ da üštiuja, da ulusuj üštiunia, da bar kullaryj üštiunia miniarliar ol bahalar””””.

8 ¹ Da ajtty Adonaj Mošegia: „Ajtchyn Aharonha: „Sunhun ošol kolujnu tajahyj byla ol öziañliar üštiunia, ol Nilliar üštiunia, da ol ozieralar üštiunia, da čyharhyn ošol ol bahalarny jeri üštiunia Micriniñ”””. ² Da sundu Aharon ošol kolun suvlary üštiunia Micriniñ, da čychty jyjny ol bahany, da kaplady ošol jeriñ Micriniñ. ³ Da kyldylar alej ol filosoflar kiož bavčuluchlary byla, da čyhardylar ošol ol bahalarny jeri üštiunia Micriniñ. ⁴ Da inđiadi paro Mošeni da Aharonnu, da ajtty: „Tiefilla etijiz Adonajha, da kietiaršič ol bahalarny mieñdiañ da ulusumdan, da ijajim ošol ol ulusnu, da diebiecha etšičliar Adonajha”. ⁵ Da ajtty Moše paroha: „Biełgiliagiñ maja, kačanha tiefilla etiajim sienič üčiuiñ, da kullaryj üčiuiñ, da ulusuj üčiuiñ, eksičmia ol bahalarny sieñdiañ da üvliarijdiañ; ančach Nilđia kalyrlar”. ⁶ Da ajtty paro: „Tanbylaha tiefilla etičiñ”. Da ajtty: „Sioziuja kioria, alej bolur, anyn üčiuiñ ki biłgjeišič, ki jochtu Adonaj Tieñrimiz kibik; ⁷ da kietiarliar ol bahalar sieñdiañ, da üvliarijdiañ, da kullaryjdan, da ulusujdan, ančach Nilđia kalyrlar”. ⁸ Da čychty Moše da Aharon alnyndan paronun, da firjat etiči Moše Adonajha išič üčiuiñ ol bahalarnyn, ki kojdu paroha. ⁹ Da kyldy Adonaj sioziunia kioria Mošeniñ. Da öłdiuliar ol bahalar ol üvliardiañ, ol azbarlardan, da ol tiužliardiañ. ¹⁰ Da ištyrdylar alarny obalar-obalar, da sasydy ol jer. ¹¹ Da kiordiu paro, ki boldu ol avlachlych, da arttyrdy kattyрма ošol üriagiñ, da tynlamady alarha, ki niečič siožliadi Adonaj. ¹² Da ajtty Adonaj Mošegia: „Ajtchyn Aharonha: „Sunhun ošol tajahyjny, da urhun ošol toprahyn ol jernič, da bolsun bičkia bar jeriñdia Micriniñ”””. ¹³ Da kyldylar alej; da sundu Aharon ošol kolun tajahy byla, da urdu ošol toprahyn ol jernič, da boldu ol bič adamda, da tuvarda. Bar toprahy ol jernič boldu bičliar bar jeriñdia Micriniñ. ¹⁴ Da kyldylar alej ol filosoflar kiož bavčuluchlary byla, čyharma ol bičliarni, da bolalmadylar; da boldu

ol biť adamda, da tuvarda. ¹⁵ Da ajttylar ol filosoflar: „Bujruhudu Tieńriniń ol”. Da katty ũriagi paronun, da tynlamady alarha, ki niećik sioźliadi Adonaj. ¹⁶ Da ajtty Adonaj Mošegia: „Tiuńliej turhun ěrtiańbylada, da turhun alnynda paronun; muna, ćyhady ol suvlarha. Da ajtechyn anar: „Bulej ajtty Adonaj: „Ijgiń ulusumnu, da kulluch ětsińliar maja. ¹⁷ Ki ěgier ijmiǵdir ěsiej ošol ulusumnu, muna, mień ijarmiń sieńdia, da kullaryjda, da ulusujda, da ũvliarijdia ošol ol katyš kijikni. Da tolarlar ũvliari Micriniń ol katyš kijiktiań, da dahyn ol jer-die, ki alar anyn ũstiunia. ¹⁸ Da ajryrmyn ol kiuńdia ošol jeriń Gošeńniń, ki ulusum tochtejdy anyn ũstiunia, bolmascha anda katyš kijik, anyn ũćiuń ki biłgiejsiń, ki hašgacham mienim – mień, Adonaj – tiergiejdi ortasynda ol jerniń. ¹⁹ Da kojarmyn juluv arasynda ulusumnun da arasynda ulusujnun. Tanbylaha bolur ol biełgi, ušpu””. ²⁰ Da kyldy Adonaj alej. Da kiełdi katyš kijik, kiućliu, ũviunia paronun, da ũviunia kullarynyn; da bar jerińdia Micriniń. Ćjpalady ol jer alnyndan ol katyš kijikniń. ²¹ Da ińdiadi paro Mošeni da Aharonnu, da ajtty: „Baryjyz, diebiecha ětijiź Tieńrijiźgia jerdia”. ²² Da ajtty Moše: „Kolajly tiuviulđiu kylma alej, ki chor ěćkianiń Micriniń diebiecha ětiarbiź Adonajha, Tieńrimizgia. Muna, diebiecha ětsiak ošol chor-luhun Micriniń kioźliarićia alarnyn, da taš byla tašlamaslar-me biźni? ²³ Jol ũć kiuńliuk baryrbyz midbarda, da diebiecha ětiarbiź Adonajha, Tieńrimizgia, ki niećik ajtsa biźgia”. ²⁴ Da ajtty paro: „Mień ijarmiń siźni, da diebiecha ětijiź Adonajha, Tieńrijiźgia, midbarda. Tiek jy-rach ětmia jyrach ětmiajiź barma. Tiefilla ětijiź mienim ũćiuń-die”. ²⁵ Da ajtty Moše: „Muna, mień ćyharmyn alnyjdan, da tiefilla ětiarmiń Adonajha, da kietiar ol katyš kijik parodan, kullaryndan, da ulusundan tanbylada; anćach arttyrmasyn paro aldama, ijmiaska ošol ol ulusnu diebiecha ětmia Adonajha”. ²⁶ Da ćychty Moše alnyndan paronun, da tiefilla ětti Adonajha. ²⁷ Da kyldy Adonaj sioziunia kioria Mošeniń, da kieťti ol katyš kijik parodan, kullaryndan, da ulusundan; kalmady bir-die. ²⁸ Da kattyrdy paro ošol ũriagiń dahyn ušpu-de kieriattia, da ijmiadi ošol ol ulusnu.

9¹ Da ajtty Adonaj Mošegia: „Kielgiñ paroha, da siožliagiñ anar, ajtadohoč: „Bulej ajtty Adonaj Tieñrиси ol Jisraėliarniñ: „Ijgiñ ošol ulusumnu, da kulluch ėtsiñliar maja,² ki ėgier kliamijdir ėsiej sieñ ijmia, da hanuz-de sieñ kip tutasyn alarny,³ muna, chyššymy Adonajнын bolur tuvaryjda, ki tiuždia, atlarda, ėšiakliardia, tievialiardia, syhyrda, da kojda: ۆliat kiučliu astry.⁴ Da ajryr Adonaj arasyna tuvaryнын Jisraėliñ da arasyna tuvaryнын Micriniñ; da ۆlmiasti baryndan, nie ki ulanlaryнын Jisraėliñ niemie-die””.⁵ Da kojdu Adonaj vahda, ajtadohoč: „Tanbylada kylar Adonaj ol išni, ušpunu, jerdia””.⁶ Da kyldy Adonaj ošol ol išni, ušpunu, tanbyladan, da ۆldiu bar tuvary Micriniñ, valie tuvaryndan Jisraėliñ ۆlmiadi bir-die.⁷ Da ijdi paro, da, muna, ۆlmiadi tuvaryndan Jisraėliñ birgia diejiñ-die. Da katty ۆriagi paronun, da ijmiadi ošol ol ulusnu.⁸ Da ajtty Adonaj Mošegia da Aharonha: „Alyjyz ۆziujužgia tolu koš uvučlaryjzyny sopchasyñ kiriač piečiniñ, da biurksiuñ any Moše ol kiokliargia kiožliaričia paronun.⁹ Da bolsun tozhachka bar jeri ۆštiunia Micriniñ, da bolsun ol adam ۆštiunia da ol tuvar ۆštiunia čybanha, jajyladohon tomalčychlar, bar jeriñdia Micriniñ””.¹⁰ Da aldylar ošol sopchasyñ ol kiriač piečiniñ, da turdular alnynda paronun. Da biurktiu any Moše ol kiokliargia, da boldu čyban tomalčychlar jajyladohon adamda da tuvarda.¹¹ Da bolalmadylar ol filosoflar turma alnynda Mošeniñ alnyndan ol čybannyn, ki ėdi ol čyban filosoflarda da bar Micridia.¹² Da kattyrdy Adonaj ošol ۆriagiñ paronun, da tynlamady alarha, ki niečik siožliadi Adonaj Mošegia.¹³ Da ajtty Adonaj Mošegia: „Tiuñliej turhun ėrtiañbylada, turhun alnynda paronun, da ajtchyn anar: „Bulej ajtty Adonaj Tieñrиси ol Jisraėliarniñ: „Ijgiñ ošol ol ulusumnu, da kulluch ėtsiñliar maja,¹⁴ ki ušpu kieriatia mieñ ijarmiñ ošol bar karanjalarymny ۆriagija, da kullaryja, da ulusuja, anyn ۆčiuñ ki biłgiejsiñ, ki jochtu mienim kibik bar ol jerdia.¹⁵ Ki haliginia sunhej ėdim ošol chyššymymny, da urhej ėdim sieni, da ošol ulusujnu ۆliat byla, da ۆksilgiej ėdij ol jerdiañ.¹⁶ Da kiertidiañ, bunun ۆčiuñ turhuzamyn sieni: kiorgiužmiak ۆčiuñ saja ošol kiučiumniu, da kotarmach ۆčiuñ šemimni bar

ol jerdia. ¹⁷ Hanuz sień ullulanasyn ulusum ūštiunia, ijmiaškia alarny. ¹⁸ Muna, mień javdururmyn bu vachtlej tanbylada buz kiučliu astry, ki joch ėdi anyn kibik Micridia bunjat ėtilgiań kiuniuńdiań da haligia diejiń. ¹⁹ Da haliginia ijgiń, ištyrhyn ošol tuvaryjny, da ošol barča, nie ki saja tiuždia, bar ol adam, da ol tuvar, ki tabulsa tiuždia, da ištyrylmasa ol ūvgia, da ėniar alar ūštiunia ol buz, da öliarliar”””.

²⁰ Ol korchuvču sioziuńdiań Adonajnyn kullaryndan paronun kačyrdy ošol kullaryn, da ošol tuvaryn öziuniuń, ol ūvliargia. ²¹ Da kim ki kojmady ėsiń sioziunia Adonajnyn, da kiemišti ošol kullaryn da ošol tuvaryn tiuždia. ²² Da ajty Adonaj Mošegia: „Sunhun ošol kolujnu ol kiokliargia, da bolsun buz bar jerińdia Micriniń ol adam ūštiunia, da ol tuvar ūštiunia, da bar kiogiotiu ūštiunia ol tiužniuń jerińdia Micriniń”.

²³ Da sundu Moše ošol tajahyn ol kiokliargia, da Adonaj bierdi avazlar da buz, da čahyldy ot jergia, da javdurdu Adonaj buz jeri ūštiunia Micriniń. ²⁴ Da ėdi buz, da ot čahylr ėdi ortasynda ol buznun, kiučliu astry, ki joch ėdi anyn kibik bar jerińdia Micriniń ol vachtan, ki boldu chanlychka. ²⁵ Da vatty ol buz bar jerińdia Micriniń ošol barča, nie ki tiuždia adamdan da tuvarha diejiń; da ošol bar kiogiotiuń ol tiužniuń vatty ol buz, da ošol bar ahačyn ol tiužniuń syndyrdy. ²⁶ Ančach jerińdia Gošeńniń, ki anda ulanlary Jisraeľniń, joch ėdi buz. ²⁷ Da ijdi paro, da ińdiadi Mošeni da Aharonnu, da ajty alarha: „Jazychly boldum bu vachtta. Adonajdy ol rast, da mień da ulusum ol rašalar. ²⁸ Tiefilla ėtijiz Adonajha, da jeťsiń bolmachtan ullu avazlar da buz, da ijajim sižni, da arttyrmajyz tochtama”.

²⁹ Da ajty anar Moše: „Čyčkanymda ol šahardan, jajarmyn uvučlarymny alnynda Adonajnyn. Ol avazlar kalyrlar, da ol buz bolmasty artych, anyn ūčiuń ki bilgjejsiń, ki Adonajnyn ėrkińdiadi ol jer. ³⁰ Da sień da kullaryj: biliamiń, ki korchmejsyz alnyndan Adonaj ol Tieńriniń.

³¹ Da ol ūškiuliu da ol arpa vatyldy, ki ol arpa baš kuschan ėdi, da ol ūškiuliu kamušlu ėdi. ³² Da ol budaj da ol kara budaj vatyľmadylar, ki jabuch ėdiliar alar”.

³³ Da čyčty Moše alnyndan paronun ol šahardan, da jajdy uvučlaryn alnynda Adonajnyn, da kaldylar ol avazlar da ol buz,

da jamhur tammady jergia. ³⁴ Da kiordiu paro, ki kaldy ol jamhur, da ol buz, da ol avazlar, da arttyrды jazychly bolma, da kattyrды ũriagiń ol da kullary anyn. ³⁵ Da katty ũriagi paronun, da ijmiadi ošol ulanlaryn Jisraėlńiń, ki niećik siozliadi Adonaj naviligi ašyra Mošeńiń.

XV

10 ¹ Da ajtty Adonaj Mošegia: „Kiełgiń paroha, ki mień kattyrdym ošol ũriagiń anyn, da ošol ũriagiń kullarynyn, kojhanym ũćiuń biełgiliarimni, ušpularny, ortasynda anyn, ² da anyn ũćiuń, ki kotarhejsyn kulachlaryča uvlunjun da uvlunun uvlunjun, nie ki tamašalych kyldym Micridia, da ošol biełgiliarimni, ki kojdam alarda, da bilirsiz, ki mieńmiń Adonaj”. ³ Da kiełdi Moše da Aharon paroha, da ajtтыlar anar: „Bulej ajtty Adonaj Tieńrisi ol Jisraėliarniń: „Kaćanha diejiń kliamiašsiń synychma alnymdan? Ijgiń ulusumnu, da kulluch ėtsińliar maja, ⁴ ki ėgier kliamijdir ėsiej sień ijmia ošol ulusumnu, muna, mień kiełtirirmiń tanbyla ćiegirtkia ćiegijdia. ⁵ Da kaplar ošol juziuń ol jerniń, da bolalmasty kiši kiormia ošol ol jerni, da ašar ošol kaldyhyn ol kutulmachnyn, ol kalhanny siźgia ol buzdan, da ašar ošol bar ol ahaćny ol ėsiadohonnu siźgia ol tiuźdiań. ⁶ Da tolarlar ũvliarij, da ũvliari bar kullaryjnyn, da ũvliari bar Micriniń, ki kiormijdiliar atalaryj, da atalary atalaryjnyn, bolhan zamanlaryndan ol jer ũstiunia ušpu kiunģia diejiń””. Da kajyryldy, da ćychty alnyndan paronun. ⁷ Da ajtтыlar kullary paronun anar: „Kaćanha diejiń bu bolur biźgia tuzachka? Ijgiń ošol ol ėriańliarini, da kulluch ėtsińliar Adonajha, Tieńrisinia ۆzliariniń. Burunrach-me ijmiagijdiań alarny kliejsiń, ki bilģiejsiń, ki taspoldu Micri?”. ⁸ Da kajtтыryldy ošol Moše da ošol Aharon paroha, da ajtty alarha: „Baryjyz, kulluch ėtijiź Adonajha, Tieńrijiźgia. Kim da kim bolur ol baruvćalar?”. ⁹ Da ajtty Moše: „Ulanlarymyz byla da kartlarymyz byla baryrbyz, uvullarymyz byla da kyzlarymyz byla, kojumuz byla da syhyrymyz byla baryrbyz, ki chydź alnynda Adonajnyn chydźlama borćtu biźgia”. ¹⁰ Da ajtty alarha: „Bolhej alej bolušluhu Adonajnyn birgiajiźgia, ki niećik ijarmiń siźni, da ošol jašyijzny. Bahyjyz,

ki jamandy karšysyna južliarijižniū. ¹¹ Tiuviuľ alej! Baryjyz ėndi ol jigítliar, da kulluch ėtijiž Adonajha, ki any siž kliejsiž!“. Da siurdii alarny alnyndan paronun. ¹² Da ajtty Adonaj Mošegia: „Sunhun kolujnu jeri ũštiunia Micriniū čiegirtkia ũčiuū, da kielsiū jeri ũštiunia Micriniū, da ašasyn ošol bar kiogiotiuū ol jerniū, ošol barysyn, nie ki kaldyrdy ol buz“. ¹³ Da sundu Moše ošol tajahyn jeri ũštiunia Micriniū. Da Adonaj kiońdiardi kadim jelin jerdia bar ol kiundia da bar ol kiečiadia. Ol tan boldu, da ol kadim jeli kiotiurdii ošol ol čiegirtkiani. ¹⁴ Da kiotiuriuľdii ol čiegirtkia bar jeri ũštiunia Micriniū, da tochtady bar čiegińdia Micriniū kiučliu astry. Andan burun joch ėdi alej čiegirtkia anyn kibik, da andan sortun bolmasty alej. ¹⁵ Da kaplady ošol juziuū bar ol jerniū, da karanhy boldu jer. Da ašady ošol bar kiogiotiuū ol jerniū, da ošol bar jemišiū ol ahačnyn, ki kaldyrdy ol buz, da kalmady hieč ješiľlik ahačta da kiogiotiuńdia ol tiužniuū bar jerińdia Micriniū. ¹⁶ Da džachtlady paro ińdiamia Mošeni da Aharonnu, da ajtty: „Jazychly boldum Adonajha, Tieńrijižgia, da sižgia-die. ¹⁷ Da haliginia bošatchyn ėndi jazyhymny tiek bu vachtta, da tiefilla ėtijiž Adonajha, Tieńrijižgia, da kietarsiū mieńdiań tiek ol ũliumniu, ũšpunu“. ¹⁸ Da čychty alnyndan paronun, da tiefilla ėtti Adonajha. ¹⁹ Da čiuviurdii Adonaj maarav jeli kiučliu astry, da kiotiurdii ošol ol čiegirtkiani, da kadady any Jam Sufcha. Kalmady bir-die čiegirtkia bar čiegińdia Micriniū. ²⁰ Da kattyrdy Adonaj ošol ũriagiū paronun, da ijmiadi ošol ulanlaryn Jisraeľniū. ²¹ Da ajtty Adonaj Mošegia: „Sunhun kolujnu ol kiokliargia, da bolsun karanhylych jeri ũštiunia Micriniū, da karanhy bolhej karanhylych“. ²² Da sundu Moše ošol kolun ol kiokliargia, da boldu karanhylych tuman bar jerińdia Micriniū ũč kiunliar. ²³ Kiormiadiliar kiši ošol karyndašyn, da turmadylar kiši ornundan ũč kiunliar; da bar ulanlaryna Jisraeľniū ėdi jarych olturuš orunlarynda. ²⁴ Da ińdiadi paro Mošeni, da ajtty: „Baryjyz, kulluch ėtijiž Adonajha, ančach kojujuz da syhyryjyz kalsyn. Dahyn jašyryz barsyn birgiajižgia“. ²⁵ Da ajtty Moše: „Dahyn sień-die biergiń kolumuzha diebiechalar da olalar, da kylarbyz Adonajha, Tieńrimižgia.

²⁶ Da dahyn tuvarymyz baryr birgiamižgia, kalmasty tujach-te, ki andan alyrbyz, kulluch étmia Adonajha, Tienrimizgia, da biž biłmijbiž nieńdij džynsy byla diebiechanyn kulluch étiarbiž Adonajha kielgia-nimizgia diejiń ary”. ²⁷ Da kattyrdy Adonaj ošol ũriagiń paronun, da kliamiadi ijmia alarny. ²⁸ Da ajtty anar paro: „Barhyn alnymdan! Saklanhyn öziuja, arttyrmahyn kiormia južliarimni, ki kiorgiań kiuniujdia južliarimni öliarsin”. ²⁹ Da ajtty Moše: „Kierti siožliadij: arttyrmammyn artych kiormia južliarijni”.

11 ¹ Da ajtty Adonaj Mošegia: „Hanuz bir karanja kielťirirmiń paro ũštiunia, da Micri ũštiunia – andan sortun ijar sižni. Ijgiačioch, tiugialičia siurmia siuriar sižni bundan. ² Siožliagiń éndi kulachlaryča ol ulusnun, da öłkiunč alsynlar kiši dostundan, da katyn dostundan, kiumiuš savutlar da altyn savutlar”. ³ Da bierdi Adonaj ošol šiirińligiń ol ulusnun kiožliarińdia éliniń Micriniń. Dahyn ol navi, Moše, ullu édi astry jerińdia Micriniń kiožliarińdia kullarynyn paronun da kiožliarińdia ol ulusnun. ⁴ Da ajtty Moše: „Bulej ajtty Adonaj: „Jarty ol kiečiadia tiekli mienim bujruhum čyhar ortasynda Micriniń. ⁵ Da öliar bar tunhuč jerińdia Micriniń, bašlap tunhučundan paronun, ol olturuvču tachty ũštiunia anyn, tunhučuna diejiń ol karavašnyn, ki ol tijirmiań artyna, da bar tunhuču tuvarnyn. ⁶ Da bolur ullu firjat bar jerińdia Micriniń, ki anyn kibik bolunmady da anyn kibik arttyrmasty. ⁷ Da bar ulanlaryna Jisraelniń tiebriatmiašti it-tie tiliń, bašlap kišidiań da tuvarha diejiń, anyn ũčiuń ki biłgiejsiž, ki ajryryr Adonaj arasyna Micriniń da arasyna Jisraelniń. ⁸ Da éniarliar bar kullaryj, bular, maja, da bašururlar maja, ajtadohoč: „Čychkyn sień da bar ol ulus, ki katyjda”. Da andan sortun čyharmyn”. Da čychty alnyndan paronun kachir ačuv byla. ⁹ Da ajtty Adonaj Mošegia: „Tynlamasty sižgia paro arttyrmach ũčiuń nišanlarymny jerińdia Micriniń”. ¹⁰ Da Moše da Aharon kyldylar ošol bar ol nišanlarny, ušpularny, alnynda paronun, da kattyrdy Adonaj ošol ũriagiń paronun, da ijmiadi ošol ulanlarny Jisraelniń.

12 ¹Da ajtty Adonaj Mošegia da Aharonha jerińdia Micriniń, ajtadohoč: ²„Ol janhaj, ušpu, sižgia bašydy janhajlarnyn. Burunhudu ol sižgia janhajlaryna ol jyllyn. ³Siozliajiz bar džymatyna Jisraełniń, ajtadohoč: „Onunču kiuniuńdia ušpu janhajnyn, da alsynlar özliarinia kiši koj üviu sajyn atalarnyn, koj üv sajyn. ⁴Da ěgier az bolsa ěli ol üvniuń bolmachtan ašavčular kojnu, da alsyn ol da końsusu anyn, ol juvuch üviunia anyn, kyjasy byla džanlarnyn; kiši jeminia kioria salyšyjjz ol koj üštiunia. ⁵Koj tiugial, ěrkiak, jyllych balasy bolsun sižgia. Ol kozulardan, da ol ěčkiliardiań alyjjz. ⁶Da bolsun sižgia saklavha on diortiuńčiu kiuniunia diejiń ušpu janhajnyn. Da sojsunlar any bar kahaly džymatynyn Jisraełniń ol ěki in-girliar arasyna. ⁷Da alsynlar ol kandan, da biersińliar ol ěki odvierjar üštiunia, da ol üšt odvierja üštiunia; ol üvliar üštiunia, ki ašasalar any alarda. ⁸Da ašasynlar ošol ol ětni ušpu kiečiadia šišliagiańni otta, da macalar marorlar byla ašasynlar any. ⁹Ašamajyz andan jachny, da biširiłmia biširiłgiańni suv ičinia, ki ančach šišliagiańni otta; bašyn anyn tižliari byla da iči byla. ¹⁰Da kaldymajyz andan tanha diejiń, da ol kalhanny andan tanha diejiń otta kiuvdiuriujuž. ¹¹Da bulej ašajyz any: Biėliarijiz bolsunlar bajlanhanlar, ětikliarijiz bolsunlar ajachlaryjjz üštiunia, da tajahyjjz kolujuzda. Da ašajyz any ašyhyšlych byla. Kurbandy Piesachnyn ol Adonajha. ¹²Da ašar bujruhum mienim jerińdia Micriniń ušpu kiečiadia, da kyrarmyn bar tunhučnu jerińdia Micriniń, bašlap adamdan da tuvarha diejiń, da bar abachlarynda Micriniń kylarmyn karanjalar. Mieńmiń Adonaj. ¹³Da bolsun ol kan sižgia biełgigia ol üvliar üštiunia, ki siz anda, da kioriarmiń ošol ol kanny, da chajyfsunurmyn üštiujužgia, da bolmasty siždia kyranč čejpavčuha kyrhanymda jerińdia Micriniń. ¹⁴Da bolsun ol kiun, ušpu, sižgia sahynčcha, da chydžlajyz any, chydž Adonajha dorylaryjjz sajyn; ömiurliuk riesim, chydžlajyz any. ¹⁵Jedi kiunliar macalar ašajyz, tiek burun ol burunhu kiunďiań ěksitijiz kudžurnu üvliarijizďiań, ki bar ašavču kudžurajhanny bašlap ol burunhu kiunďiań ol jedińči kiunďia diejiń, da ěksilir ol džan Jisraełďiań. ¹⁶Da ol burunhu

kiuńdia aziž inďialmiš, da ol jedińči kiuńdia aziž inďialmiš bolsun sižgia, hieč iš kylynmasyn alarda. Ančach nie ki ašalady har džanha, ol jalhyz kylynsyn sižgia. ¹⁷ Da saklajyz ošol ol macalarny, ki kieńsi-sińdia ušpu kiuńniuń čyhardym ošol jyjnaryjyzny jerińdiań Micri-niń. Da saklajyz ošol ol kiuńniu, ušpunu, dorlaryjyz sajyn; ömiurliuk riesim. ¹⁸ Burunhu janhajda, on diortiuńčiu kiuniuńdia janhajny, inğirdia, ašajyz macalar – ol ěgirmi biriniči kiuniunia diejiń janhajny inğirdia. ¹⁹ Jedi kiuńliar kudžur tabulmasyn üvliarijizďia, ki bar ašavču kudžurajhanny, da ěksilir ol džan džymatyndan Jisraełniń, harib-die da jerlisi-die ol jerniń. ²⁰ Hieč kudžurajhanny ašamajyz; bar olturušlaryjyzda ašajyz macalar”. ²¹ Da inďiadi Moše bar kartlaryn Jisraełniń, da ajty alarha: „Tartyjyz da alyjyz öziujužgia koj uruvalaryjyz sajyn, da sojujuz kurbanyn ol Piesachny. ²² Da alyjyz bavyn čabornun, da mančyjyz kanha, ki savutta, da tijijiz ol üšt odvierjaha da ěki ol odvierjalarha ol kandan, ki savutta. Da siž čychmajyz kiši ěšigińdiań üviuniuń tanha diejiń. ²³ Da ašar bujruhu Adonajny kyrma ošol Micrini, da kioriar ošol ol kanny ol üšt odvierja üštiunia da ěki ol odvierjalar üštiunia, da čajyfsunur Adonaj ol ěšik üštiunia, da biermiašti ěrk ol čejpavčuha kielmia üvliarijizďia kyrma. ²⁴ Da saklajyz ošol ol siožniu, ušpunu, riesimgia saja da ulanlaryja dunjaha diejiń. ²⁵ Da bolhej, ki kiełsiajiz ol jergia, ki bierir Adonaj sižgia, ki niečik siožliadi, da saklajyz ošol ol kulluchnu, ušpunu. ²⁶ Da bolhej, ki ajtsalar sižgia uvullaryjyz: „Niedir ol kulluch, ušpu, sižgia?”, ²⁷ da ajtyjyz: „Diebiechasydy kurbanyn Piesachny ol Adonajha, ki čajyfsundu üvliari üštiunia ulanlaryn Jisraełniń Micridia kyrhanynda ošol Micrini, da ošol üvliarimižni kutchardy”. Da ijłdi ol ulus, da bašurdular. ²⁸ Da bardylar, da kyldylar ulanlary Jisraełniń, ki niečik bujurdu Adonaj Mošegia da Aharonha; alej kyldylar. ²⁹ Da ědi jarty ol kiečiadia, da Adonaj kyrdy bar tunhučnu jerińdia Micriniń, bašlap tunhučundan paronun, ol olturuvču tachty üštiunia, tunhučuna diejiń ol jesirniń, ki ol zyndan üvdia, da bar tunhučun tuvarny. ³⁰ Da turdu paro kiečia byla, ol da kullary anyn, da bar Micrililiar,

da boldu ullu firjat Micridia, ki joch èdi ańdij üv, ki bolmahej anda öliu. ³¹ Da inđiadi paro Mošeni da Aharonnu kiečia byla, da ajtty: „Turujuz, čyhyjyz ortasyndan ulusumnun, dahyn siž dahyn ulanlary Jisraelniń, da baryjyz, kulluch etijiz Adonajha siožliagianijizgia kioria. ³² Dahyn kojuzuznu, dahyn syhyryjzny alyjyz, ki niecik siožliadijiz, da baryjyz, da alhyšlajyz dahyn mieni-die. ³³ Da kiučiajdi eli Micriniń ol ulus üštiunia džachtlama siurmia alarny ol jerdiań, ki ajttylar: „Barlarymyz öliuliarbiž”. ³⁴ Da kiotiuriup kojdu ol ulus javrunlary üštiunia ošol chamurun öziuniuń, kudžurajmestan burun, öťmiak kudžurajtadohoč savutlary alarnyn tiuviuńčiekliangiańliar juvurhanlary ičinia. ³⁵ Da ulanlary Jisraelniń kyldylar sioziunia kioria Mošeniń, da öťkiuńč aldylar Micridiań kiumiuš savutlar, da altyn savutlar, da uprachlar. ³⁶ Da Adonaj bierdi ošol širińligiń ol ulusnun kiožliarińdia eliniń Micriniń, da öťkiuńč bierdiliar alarha, da tonadylar ošol Micrini. ³⁷ Da kiočtiuliar ulanlary Jisraelniń Ramiesieštiań Sukkotcha; alty kieriat juž miń jajav ol jigitliar, bašcha jaštan. ³⁸ Da dahyn katyš ol kiobiusiu bardy birgialiarinia alarnyn, da koj, da syhyr, tuvar kiučliu astry. ³⁹ Da biširdiliar ošol ol chamurnu, ki čyhardylar Micridiań: jajmalar macalar, ki kudžurajmahan èdi, ki siuriuđdiuliar Micridiań, da bolalmadylar kiečikmia, da dahyn azych-te kylmadylar öžliarinia. ⁴⁰ Da kiečikmiagi ulanlarynyn Jisraelniń, ki kiečiktiliar Micridia, diort juž jyl da otuz jyl. ⁴¹ Da èdi acherińdiań diort juž da otuz jyllyn, da èdi kieńsisińdia ušpu kiuńniuń, čychtylar bar jyjnynlary Adonajnyn jerińdiań Micriniń. ⁴² Saklavlar kiečiasidi ol Adonajha, čyharma alarny jerińdiań Micriniń. Ol kiečia, ušpu, Adonajha, saklavlardy bar ulanlaryna Jisraelniń dorlary sajyn. ⁴³ Da ajtty Adonaj Mošegia da Aharonha: „Budur riesimi kurbanyryn ol Piesachnyn: Hieč jat kiši ašamasyn andan. ⁴⁴ Da bar kulu kišiniń, satyn alhany kiumiušniuń: da chatna kylsej any, ol vachtta ašasyn andan. ⁴⁵ Očar da jalčy ašamasyn andan. ⁴⁶ Bir üvdia ašalsyn, čyharmahyn ol üvdiań ol èttiań tyščaryha, da siuviak syndyrmajyz anda. ⁴⁷ Bar džymaty Jisraelniń kylysynlar any! ⁴⁸ Da ki tiriłsia birgieja harib,

da kliasia kylma kurbanyn Piesachnyn Adonajha, kieriaklidi chatna kylma anar, bar érkiakni, da ol vachtta juvusun kylma any, da bolur jerlisi kibik ol jerniń; da hieč aklaflly ašamasyn andan. ⁴⁹ Bir üvriatiuv bolsun jerligia da haribgia ol tiriliuvčüugia ortajyzda”. ⁵⁰ Da kyldylar bar ulanlary Jisraełniń, ki niečik bujurdu Adonaj Mošegia da Aharonha; alej kyldylar. ⁵¹ Da édi, kieńsisinďia ušpu kiuńniun čyhardy Adonaj ošol ulanlaryn Jisraełniń jerińďiań Micriniń jyjnary byla alarnyn.

13 ¹ Da siožliadi Adonaj Mošegia, ajtadohoč: ² „Aziž étkiń maja bar tunhučnu, ačylmahyn kursachny ulanlarynda Jisraełniń, adamda da tuvarda; majady ol”. ³ Da ajtty Moše ol uluscha: „Sahynhyn ošol ol kiuńniu, ušpunu, ki čychtyjyz Micridiań, kullar üviuńďiań, ki kiučliu kudrat byla čyhardy Adonaj sižni bundan. Da ašalmasyn chamieć. ⁴ Biugiun siž čyhasyz ol baš kuschan janhajda. ⁵ Da bolhej, ki kiełtirsia sieni Adonaj jerinia ol Kienaaniniń, da ol Chittiniń, da ol Ęmoriniń, da ol Chivviniń, da ol Jevusiniń, ki ant étti atalaryja biermia saja jer ahadohon siut da bal, da kulluch étkiń ošol ol kulluchnu, ušpunu, ušpu janhajda: ⁶ Jedi kiuńliar ašahyn macalar, da ol jedińči kiuńďia chydž Adonajha. ⁷ Macalar ašalsyn jedi ol kiuńliardia, da kioriuńmiasin saja chamieć, da kioriuńmiasin saja kudžur bar čiegjdia. ⁸ Da anlatchyn uvluja ol kiuńďia, ajtadohoč: „Bunun učiuń kyldy Adonaj maja čychkanymda Micridiań”. ⁹ Da bolsun saja bielgigia koluj üstiunia, da sahynčcha kiožliarij arasyna, anyn učiuń ki bolhej torasy Adonajnyn avzujda, ki kiučliu kudrat byla čyhardy sieni Adonaj Micridiań. ¹⁰ Da saklahyn ošol ol riesimni, ušpunu, vahdasynnda jyldan jylha. ¹¹ Da bolhej, ki kiełtirsia sieni Adonaj jerinia ol Kienaaniniń, ki niečik ant étti saja da atalaryja, da biersia any saja, ¹² da ašyrhyn bar ačylmahyn kursachnyn Adonajha, da bar ačylmahyn ijiłmiaginiń tuvarnyn, ki bolsa saja ol érkiakliar Adonajha. ¹³ Da bar ačylmahyn kursachnyn ešiaktiań juluhun koj byla, da égier julumasej, da énsialiaģiń any. Da bar tunhučun adamnyn ulanlaryjda juluhun. ¹⁴ Da bolhej,

ki sorsa sieńdiań uvluj kačan-de, ajtadohoč: „Niedir bu?“, da ajtchyn anar: „Kiučliu kudrat byla čyhardy bižni Adonaj Micridiań, kullar üviuńdiań. ¹⁵ Da ědi, ki niečik kattyrdy paro üriagiń, klamiaś ědi ij-mia bižni, da kyrdy Adonaj bar tunhučnu jerińdia Micriniń, bašlap tunhučundan adamnyn da tunhučuna diejiń tuvarnyn. Anyn üčiuń mień diebiecha ětiamiń Adonajha bar ačylmahyn kursachnyn, ol ěr-kiakliarni, da bar tunhučun ulanlarymnyn julujmyn”. ¹⁶ Da bolsun biełgigia koluj üštiunia da totafotcha kiožliarij arasyňa, ki kiučliu kudrat byla čyhardy bižni Adonaj Micridiań”.

XVI

¹⁷ Da ědi ijgiańdia paro ošol ol ulusnu, da kiońdiarmiadi alarny Tieńri jolu byla jeriniń Pelištinniń, chotia juvuch ědi ol, ki ajtty Tieńri: „Mahat fašman ětiar ol ulus kiorgiańliarińdia čieriuvniu, da kajtyrlar Micrigia”. ¹⁸ Da kajrdy Tieńri ošol ol ulusnu jolu sary ol midbarnyn Jam Sufča. Da jasanhanlar čychtylar ulanlary Jisraėliń jerińdiań Micriniń. ¹⁹ Da aldy Moše ošol siuviakliariń Josiefniń birgiasinia, ki ant ěttirmia ant ěttirdi ošol ulanlaryn Jisraėliń, ajtadohoč: „Sahynma sahynsa Tieńri sižni, da čyharyjyz ošol siuviakliarimni bundan birgia-jizgia”. ²⁰ Da kiočtiuliar Sukkottan, da tochtadylar Ętamda, učunda ol midbarnyn. ²¹ Da šečinasy Adonajnyn baryr ědi alynlarynda alarnyn kiuńdiuž bahanasy byla bulutnun, kiońdiarmia alarny ol jol byla, da kiečia byla bahanasy byla otnun, jarych ětmia alarha – barma kiuńdiuž da kiečiabylada. ²² Ęksil'miaś ědi bahanasy ol bulutnun kiuńdiuž da bahanasy ol otnun kiečia byla alnynda ol ulusnun.

14 ¹ Da siožliadi Adonaj Mošegia, ajtadohoč: ² „Siožliagiń ulan-laryňa Jisraėliń, da kajtsynlar, da tochtasynlar alnynda Pi-Hachirotnun, arasyňa Mihdolnun da arasyňa ol tieńgižniń, alnynda Baal-Čefonun. Uturusuna anyn tochtajyz ol tieńgiž katyna. ³ Da ajtyr paro ulanlary üčiuń Jisraėliń: „Kobulušadylar alar jerdia, biek-liadi alar ašyra ol midbar”. ⁴ Da kattyryrmyn ošol üriagiń paronun,

da kuvar artlaryndan alarnyn. Da syjymny kiorgiuziurmiń paroda, da bar čieriuviuńdia anyn, da bilirljar Micrililiar, ki mieńmiń Adonaj”. Da kyldylar alej. ⁵ Da anlatyldy bijinia Micriniń, ki kačty ol ulus, da čiuviuriuńdiu ũriagi paronun da kullarynyn ol uluscha, da ajttylar: „Nie bu kyldych, ki ijdik ošol Jisraełni kulluhumuzdan?”. ⁶ Da jerliadi paro ošol markavyn ōziuniuń, da ošol ulusun aldy birgiasinia. ⁷ Da aldy alty juž markav sajlahan, da bar markavyn Micriniń, da ahalychlar barysy ũštiunia. ⁸ Da kattyrdy Adonaj ošol ũriagiń paronun, bijiniń Micriniń, da kuvdu artyndan ulanlarynyn Jisraełniń. Da ulanlary Jisraełniń čyhar ědiliar kiučliu kol byla. ⁹ Da kuvdular ěli Micriniń alar artyna, da jeťtiliar alarny tochtejdohonlarny ol tieńgiž katyna – bar aty, markavy paronun, da jalan atylary, da čieriuviu anyn – alnynda Pi-Hachirotnun, uturusuna Baal-Čefonun. ¹⁰ Da paro juvuttu avulun, da kiotiurdiuliar ulanlary Jisraełniń ošol kiožliariń, da muna, ěli Micriniń kiočiar alar artyna, da korchtular astry. Da firjat ětiliar ulanlary Jisraełniń Adonajha. ¹¹ Da ajttylar Mošegia: „Zieriatliar-mie johundan Micridia aldyj bižni, ōlmia midbarda? Nie bu kyldyj bižgia, čyharma bižni Micridiań? ¹² Muna, budur ol siož, ki siožliadik saja Micridia, ajtadohoč: „Kalhyn biždiań, da kulluch ětiajik Micrigia, ki jachšyrachty bižgia kulluch ětmia Micrigia, ōlgianimiždiań midbarda””. ¹³ Da ajtty Moše ol uluscha: „Korchmajyz, turujuz, da bahyjyz ošol jarlyhašyn Adonajnyn, ki kylar sižgia biugiuń! Ki niečik kiordiujuž ošol Micrini biugiuń, arttyrmassyz kiormia any dunjaha diejiń. ¹⁴ Adonaj urušur sižniń ũčiuń, da siž tyjylyp turarsyz”. ¹⁵ Da ajtty Adonaj Mošegia: „Nie firjat ětiasiń maja? Siožliagiń ulanlaryna Jisraełniń, da kiočsiuńliar. ¹⁶ Da sień kiotiurgiuń ošol tajahyjny, da sunhun ošol kolujnu ol tieńgiž ũštiunia, da jarčychlahyn any, da kielšišliar ulanlary Jisraełniń ortasyna ol tieńgižniń kuru byla. ¹⁷ Da mień, muna, kattyryrmyn ošol ũriagiń ěliniń Micriniń, da kielirljar alar artyna. Da syjymny kiorgiuziurmiń paroda da bar čieriuviuńdia anyn, markavynda da jalan atylarynda anyn. ¹⁸ Da bilirljar ěli Micriniń, ki mieńmiń Adonaj syjymny kiorgiuzgianimdia paroda, markavynda

da jalan atylarynda anyn".¹⁹ Da kiočtiu malachy ol Tieńriniń ol baruvču alnynda avulnun Jisraeĺniń, da bardy artlaryndan alarnyn. Da kiočtiu bahanasy ol bulutnun alynlaryndan alarnyn, da turdu alar artyna,²⁰ da kieđi arasyna avulunun Micriniń da arasyna avulunun Jisraeĺniń. Da boldu ol bulut da ol karanhylch, da jarytty ošol ol kiečiańi ulanlaryna Jisraeĺniń, da juvumady bu bunar bar ol kiečiađia.²¹ Da sundu Moše ošol kolun ol tieńgiž ũstiunia. Da juriuťtiu Adonaj ošol ol tieńgižni kadim jeli byla kiučliu bar ol kiečiađia, da kojdu ošol ol tieńgižni kuruha. Da jarčychlandylar ol suvlar.²² Da kieđiliar ulanlary Jisraeĺniń ortasynda ol tieńgižniń kuru byla, da ol suvlar ědiliar alarha kala ornuna on janlaryndan da son janlaryndan.²³ Da kuvdular Micrililiar, da kieđiliar alar artyna bar aty paronun, markavy da jalan atylary anyn, ortasynda ol tieńgižniń.²⁴ Da ědi ol tan saruvunda, da bachty Adonaj avuluna Micriniń bahanasy byla otnun da bulutnun, da bulhanyštyrды ošol avulun Micriniń.²⁵ Da kietiardy ošol kiupčiađiń markavlyrynyn, da kiońdiardi any avurluch byla. Da ajtty ěli Micriniń: „Kačajym alnyndan Jisraeĺniń, ki Adonaj urušady alar ũčiun Micri byla”.²⁶ Da ajtty Adonaj Mošegia: „Sunhun ošol kolujnu ol tieńgiž ũstiunia, da kajtsynlar ol suvlar Micri ũstiunia, markavy ũstiunia, da jalan atylary ũstiunia”.²⁷ Da sundu Moše ošol kolun ol tieńgiž ũstiunia, da kajtty ol tieńgiž tan saruvlarynda ornuna ũziuniun, da Micrililiar kačar ědiliar uturusuna anyn. Da battyrды Adonaj ošol Micrini ortasynda ol tieńgižniń.²⁸ Da kajttylar ol suvlar, da kapladylar ošol ol markavny, da ol jalan atylarny – bar čeriuviun paronun, ol kieliuvcūliarni alar artyna, tieńgižgia. Kalmady alardan birgia diejiń.²⁹ Da ulanlary Jisraeĺniń bardylar kuru byla, ortasy ašyra ol tieńgižniń, da ol suvlar ědiliar alarha kala ornuna on janlaryndan da son janlaryndan.³⁰ Da kutchardy Adonaj ol kiuńdia ošol Jisraeĺni kolundan Micriniń. Da kiordiu Jisraeĺ ošol Micrini, ōłgiańni, turađoč kyryj ũstiunia ol tieńgižniń.³¹ Da kiordiu Jisraeĺ ošol ol ullu kudratny, ki kyldy Adonaj Micridia, da korchtular ol ulus Adonajdan, da inandylyar birliginia Adonajny da naviliginia Mošeniń, kulunun.

15 ¹ Ol vachtta šyra ochudu Moše da ulanlary Jisraeľniñ, ošol ol šyrany, ušpunu, Adonajha, da ajttylar, ajtadohoč:

- „Šyra ochujum Adonajha, ki ulluluch kylma ulluluch kyldy:
 Atny da atlanuvčusun, kyjasa kiotiuriup, saldy tieňgizgia.
- ² Kiučiumdiu da machtavumdu Tieñri,
 da boldu maja jarlyhašcha.
 Budur Tieñrim, da orun hadirliajim šečinasyna anyn;
 Tieñrisidi atamnyn, da bijikligiñ kotarajym anyn.
- ³ Adonaj čieriuv jesisidi.
 Adonajdy kieñsi šemi anyn
- ⁴ Markavlaryn paronun, da čieriuviuñ anyn,
 oklajyn atty tieňgizgia,
 da sajlama ahalychlary battyryldylar Jam Sufta.
- ⁵ Darjalar kapladylar alarny,
 eñdiliar tieriañ suvlarha taš kibik.
- ⁶ On kiučiu sieniñ, è Adonaj, kiučliudiu kuvat byla,
 on chyššymyj sieniñ, è Adonaj, syndyrdy dušmanny.
- ⁷ Da kiopliugiu byla ulluluhujnun buzduj uturu turuvčularyjny,
 ijdij kachirijni, örtiadi alarny kurany kibik.
- ⁸ Da jeli byla ačuvujnun jukliañdiliar suvlar,
 turdular bardachtahylaj,
 ahyn suvlar tutuštular darjalar ortasynda tieňgizniñ.
- ⁹ Ajtybedi paro: „Dušman kuvajym, jetiajim, ũliašiajim oldža,
 tolsun alardan kliagim.
 Suvurajym kylyčymny, tas eťsiñ alarny kolum”.
- ¹⁰ Ürdiu jelij byla, kaplady alarny tieňgiz,
 battylar korhašyn kibik kiučliu suvlarda.
- ¹¹ Jochtur sieniñ kibik malachlar arasynda-de, è Adonaj!
 Jochtur sieniñ kibik kiučliu Tieñri aziž kioktia-die!
 Korchunčlu bij, machtavlar jarašady saja,
 ki sieñsiñ kyluvču adžajip išliar.

- 12 Sunduj on chyššymyjny,
juttu alarny jer.
- 13 Kiońdiargiń ševahatyj byla bu ulusnu, ki juluduj,
ėłtkiń kuvatyj byla aziž ornuja.
- 14 Ėšitiliar uluslar, kaltradylar;
titriaviuk tuttu olturuvčularyn Pieliešeťniń.
- 15 Ol vachтта alhasandylar aluflary Ėdomnun.
Bijliariń Moavnyn: tuttu alarny kaltravuch.
Iridiliar ũriakliari bar olturuvčularynyn Kienaannyn.
- 16 Tiuššiuń alar ũštiunia korchuv da kobuv,
ulluluhu byla kuvatyjnyn karyšsynlar taš kibik,
niegińčia ašchej ōž jerinia ulusuj sieniń, ě Adonaj,
niegińčia ašchej ortalary ašyra bu ulus, ki bar ěťtij.
- 17 Kiełtirgiń alarny da ornatchyn alarny ũliuš tavyjda,
tiuziuv kajjam šechinajnyn tochtamahyna kylhyn, ě Adonaj,
mikdašynda, ě Adonaj, tiuziusiuńliar kudratlaryj.
- 18 Adonaj bijlik ětiar dunjaha diejiń da ōmiurgija diejiń”.

19 Ki kiełdi aty paronun, markavy byla da jalan atlylary byla, tieńgizgia, da kajtardy Adonaj alar ũštiunia ošol suvlaryn ol tieńgizniń, da ulanlary Jisraėłniń bardylar kuru byla ortasy ašyra ol tieńgizniń.

20 Da aldy Mirjam, ol navija, tuvduhu Aharonnun, ošol ol tafny koluna, da čychtylar bar ol katynlar anyn artyna taflar byla da taniečliar byla. 21 Da bašlady alarha Mirjam, ajtadohoč:

„Šyra ochujuz Adonajha, ki ulluluch kylma ulluluch kyldy:
Atny da atlanuvčusun-de, kyjasa kiotiuriup, saldy tieńgizgia”.

22 Da kiočiurdiu Moše ošol Jisraėłni Jam Suftan, da čychtylar midbaryna Šurnun. Da bardylar ũč kiuńliar midbarda, da tapmadylar suv.

23 Da kiełdiliar Maraha, da bolalmadylar ičmia suv Maradan, ki ačy ědiliar alar. Anyn ũčiuń atady atyn anyn Mara. 24 Da kiuvurdiandiliar ol

ulus Moše ūštiunia, ajtadohoč: „Nie ičiarbiž?”.²⁵ Da tiefilla étti Moše Adonajha, da ūvriátti anar Adonaj ačy ahač; da tašlady ol suvlarha, da tatly boldular ol suvlar. Anda kojdu anar riesim da tioria, da anda synady any.²⁶ Da ajtty: „Ėgier tynlama tynlasej ūniunia Adonajnyn Tieńrijniń, da ol tiuž kioriuńgiańni ėnajatlarynda anyn kylsej, da kulach salsej micvalaryna anyn, da saklasej bar riesimliariń anyn, bar ol chastalychny, ki kojdam Micridia, kojmambyn ūštiuja, ki mieńmiń onhaltuču sieni”.²⁷ Da kiełdiliar Ėlimgia, da anda on ėki kiož suvlar da jeťmiš churma tieriakliari, da tochtadylar anda ol suvlar katyna.

16¹ Da kiočtiuliar Ėlimdiań, da kiełdiliar bar džymaty ulanlarynyn Jisraełniń midbaryna Sińniń, ki arasyňa Ėlimniń da arasyňa Sinajnyn, on biešińči kiuniuńdia ol ėkińči janhajynyn čychmachlaryna jerińdiań Micriniń.² Da kiuviurdiańdiliar bar džymaty ulanlarynyn Jisraełniń Moše ūštiunia da Aharon ūštiunia midbarda.³ Da ajttylar alarha ulanlary Jisraełniń: „Kim biersia ėdi olmiagimižni bujruhu byla Adonajnyn jerińdia Micriniń olturhanymyzda ol kazan ėť katyna, ašahanymyzda oťmiak tojhunča! Ki čyhardyjyz bižni ol midbarha, ušpu, olťiurmia ošol bar ol kahalny, ušpunu, ačlychtan”.⁴ Da ajtty Adonaj Mošegia: „Muna, mień javdururmyn sižgia oťmiak ol kiokliardiań! Da čyhar ol ulus, da čiopliarliar kiemiń kiunńniuń kiuniuńdia, anyn ūčiuń ki synahejmyn any juriur-mie jollarym byla, jemiesia joch.⁵ Da bolhej ol altynčy kiuńdia, da hadirliarliar ošol, nie ki kiełtirsialiar, da bolur ėki anča anyn ūštiunia, nie ki čiopliejdiliar har kiuń”.⁶ Da ajtty Moše da Aharon bar ulanlaryna Jisraełniń: „Ińgirdia, da bilirsiz, ki Adonaj čyhardy sižni jerińdiań Micriniń.⁷ Da ėrtiańbylada, da kioriansiz ošol syjn Adonajnyn, ėšitkianińdia ošol kiuviurdiańmiakliarijizni Adonajha uturu. Da biž niebiž, ki kiuviurdianiasiz ūštiumiužgia?”.⁸ Da ajtty Moše: „Biergiańdia Adonaj sižgia ińgirdia ėť ašama, da oťmiak ėrtiańbylada tojma, ėšitkiańdia Adonaj ošol kiuviurdiańmiakliarijizni, ki siž kiuviurdianiasiz alynnda anyn. Da biž niebiž? Tiuviulđiu bižniń ūštiunia kiuviurdiańmiakliarijiz,

ki Adonajha uturudu".⁹ Da ajtty Moše Aharonha: „Ajtychyn bar džymatyna ulanlarynyn Jisraełniń: „Juvujuz alnyna Adonajnyn, ki ešiti ti ošol kiuviurdińmiakliarijizni”.¹⁰ Da eđi, siožliagiáčioch Aharon bar džymatyna ulanlarynyn Jisraełniń, da kajryldylar ol midbarha, da, muna, šechinasy Adonajnyn aškara boldu bulut byla.¹¹ Da siožliadi Adonaj Mošegia, ajtadohoč:¹² „Ešitim ošol kiuviurdińmiakliariń ulanlarynyn Jisraełniń. Siožliagiń alarha, ajtadohoč: „Ol eki ingirliar arasyna ašarsyz eť, da eřtiańbylada tojarsyz oťmiaktiań, da bilirsiz ki mieńmiń, Adonaj, Tieńrijiz”.¹³ Da eđi ingirdia, da kiotiuriulđiu ol pieriepielica, da kaplady ošol ol avulnu, da eřtiańbylada eđi tamčysy ol čychnyn čiuvria avulha.¹⁴ Da kiesildi tamčysy ol čychnyn, da, muna, južliari uštiunia ol midbarnyn uvach buvhalach uvach moroz kibik ol jer uštiunia.¹⁵ Da kiordiuliar ulanlary Jisraełniń, da ajttylar kiši karyndašyna: „Bierniadir Tieńridiań ol”, ki bilmiadiliar niedi ol. Da ajtty Moše alarha: „Oldu ol oťmiak, ki bierdi Adonaj sizgia jemgia.¹⁶ Budur ol siož, ki bujurdu Adonaj: „Čioplaijiz andan kiši jemini kioria omier indialiadohon oľčiv baš sajyn. Sanyča džanlaryjzynyn, har kiši anar, nie ki čatyrynda alyjyz”.¹⁷ Da kyldylar alej ulanlary Jisraełniń, da čiopladiliar ol kiop išturyvču da ol az išturyvču.¹⁸ Da oľčiadiliar omier indialiadohon oľčiv byla, da artyhač išturmady ol kiop išturyvču, da az išturyvču eksiakriak išturmady, ančach har kiši jemina kioria čiopladiliar.¹⁹ Da ajtty Moše alarha: „Kiši-die kaldyrmasyn andan tanha diejin”.²⁰ Da tynlamadylar Mošegia, da kaldyrdylar andan eřianliar tanha diejin, da kurtlandy, da boldu kurtlar andan sortun, niečik sasydy. Da ačuvlandy alar uštiunia Moše.²¹ Da čopliar eđiliar any har eřtiańbylada, har kiši jemina kioria; da niečik išsińsia eđi ol kujaš, da irir eđi.²² Da eđi, ol altynčy kiuńdia čiopladiliar oťmiak eki anča, eki ol oľčiv birgia. Da kieldiliar bar nasiliari ol džymatnyn, da anlattylar Mošegia.²³ Da ajtty alarha: „Oldu, ki siožliadi Adonaj: „Šabbaton šabbat, aziz kiuń Adonajha tanbyla. Ošol, nie ki piečta biširsiajiz – biširijiz, da ošol, nie ki čioľmiaktia biširsiajiz – biširijiz. Da ošol bar ol artyhačny kaldyryjyz ožiujuzgia saklavha ol eřtiańbylaha

diejiń”²⁴. Da kojdu any ol értiańbylaha diejiń, ki niečik bujardu Moše, da sasymady, da kurt bolmady anda.²⁵ Da ajtty Moše: „Ašajyz any biugiuń, ki šabbatty biugiuń Adonajha; biugiuń tapmassyz any tiuźdia.²⁶ Alty kiunliar čiopliajiz any, da ol jedińči kiunďia šabbatty, bolmasty anda”.²⁷ Da ědi, ol jedińči kiunďia čychtylar ol ulustan čiopliamia, da tapmadylar.²⁸ Da ajtty Adonaj Mošegia: „Kačanha diejiń kliamiašiz saklama micvalarymny da üvriatiuvliarimni?”²⁹ Kioriujuž, ki Adonaj bierdi sižgia ol šabbatny. Anyn üčiuń ol bieriadi sižgia ol altyńčy kiunďia öťmiak ěki kiunliuk. Olturujuz, kiši čiegińďia öziuniuń, čychmasyn kiši-die čiegińďiań öziuniuń ol jedińči kiunďia”.³⁰ Da šabbat tuttular ol ulus ol jedińči kiunďia.³¹ Da atadylar üviu Jisraeľniń ošol atyn anyn *man*, da ol ědi urluhu kibik koliendranyn ulluluchka, valie tiursiuniu anyn ach ědi, da tatuvu anyn ědi tatuvu kibik solachtahy balnyn.³² Da ajtty Moše: „Budur ol siož, ki bujardu Adonaj: „Alma tolu ol omier inďialiadohon öľčiavní man saklavha dorlaryjyz sajyn, anyn üčiuń ki kiorgiejliar ošol ol öťmiakni, ki ašattym sižgia midbarda čyharhanymda sižni jerińďiań Micriniń”.³³ Da ajtty Moše Aharonha: „Alhyn bir košun, da biergiń ary tolu omier inďialiadohon öľčiavní man, da kojhun any alnynda Adonajnyn saklavha dorlaryjyz sajyn”.³⁴ Ki niečik bujardu Adonaj Mošegia, da kojdu any Aharon alnynda ol Šarajatnyn saklavha.³⁵ Da ulanlary Jisraeľniń ašadylar ošol ol manny kyrch jyl, kielgiańliarinia diejiń olturuš jergia. Ošol ol manny ašadylar kielgiańliarinia diejiń kiryjyna jeriniń Kienaannyn.³⁶ Da ol omier: onunču üliušiu ol ěfanyn ědi ol.

17¹ Da kiočtiuliar bar džymaty ulanlarynyn Jisraeľniń midbaryn-dan Sińniń, kiočiuvliari sajyn, bujruhuna kioria Adonajnyn. Da tochtadylar Refidimďia, da joch ědi suv ičmia ol uluscha.² Da talašty ol ulus Moše byla, da ajttylar: „Biergiń bižgia suv, da ičajik!”. Da ajtty alarha Moše: „Nie talašasyz birgiamia? Nie syneysyz ošol Adonajny?”³ Da suvsady anda ol ulus suvha, da kiuviurďiańdi ol ulus Moše üštiunia, da ajtty: „Niegia bu čyhardyj bižni Micridiań, öľtiurmia

mieni, da ošol ulanlarymny, da ošol tuvarymny suvsaplychta?".⁴ Da firjat étti Moše Adonajha, ajtadohoč: „Nie kylajym ušpu uluscha? Hanuz az zamandan da taš byla tašlarlar mieni”.⁵ Da ajtty Adonaj Mošegia: „Aščyn alnynda ol ulusnun, da alhyn birgieja kartlaryndan Jisraėlniń. Da tajahyjny, ki vattyj anyn byla ošol ol Niłni, alhyn koluja, da barhyn. ⁶ Muna, šechinam turady alnyjda anda, ol skala ũštiunia, Chorevdia, da urhun skalany, da čyharlar andan suvlar, da ičiar ol ulus”. Da kyldy alej Moše kiožliaričia kartlarynyn Jisraėlniń.⁷ Da atady atyn anyn ol orunnun Massa da Mieriva, talašy ũčiuń ulanlarynyn Jisraėlniń, da synahanlary ũčiuń ošol Adonajny, ajtadohoč: „Bar-me hašgachasy Adonajnyn ortamyzda, hiem jo?”.⁸ Da kiėdi Amaliek, da uruštu Jisraėl byla Refidimdia.⁹ Da ajtty Moše Johošuaha: „Sajlahyn bižgia ėriańliar, da čychkyn, urušchun Amaliek byla. Tanbyla mień turarmyn bašy ũštiunia ol kajany, da tajahy ol Tieńriniń kolumda”.¹⁰ Da kyldy Johošua, ki niečik ajtty anar Moše, urušma Amaliek byla. Da Moše, Aharon da Chur mińdiliar bašyna ol kajany.¹¹ Da ėdi, ki niečik kiotiursia ėdi Moše kolun, da kiučiajir ėdi Jisraėl, da ki niečik jebiersia ėdi kolun, da kiučiajir ėdi Amaliek.¹² Da kollary Mošeniń avurlar ėdiliar. Da aldylar taš da kojduklar tiubiunia, da olturdu anyn ũštiunia. Da Aharon da Chur tuttular kollaryndan, bu jantyn da bu jantyn bir, da ėdi kollary anyn kip ėngińčia ol kujaš.¹³ Da kyrdy Johošua ošol Amaliekni, da ošol ulusun anyn, kylyč avzundan.¹⁴ Da ajtty Adonaj Mošegia: „Jazhyn bunu sahynčlych bitiktia, da kojhun kulachlaryna Johošuanyn, ki siurtmia siurtiarminiń ošol sahynčyn Amaliekniń tiubiuńdiań ol kiokliarniń”.¹⁵ Da kondardy Moše mizbeach, da atady atyn anyn Adonaj Nisi.¹⁶ Da ajtty: „Ki – kudrat tachty ũštiunia Tieńriniń – čieriu Adonajha Amaliek byla dordan dorha diejiń”.

XVII

18¹ Da ėšiiti Jitro, kara tonlusu Midjannyn, kajnatasy Mošeniń, ošol barča, nie ki kyldy Tieńri Mošegia da Jisraėlgia, ulusuna ũziuniuń, ki čyhardy Adonaj ošol Jisraėlni Micridiań.² Da aldy Jitro,

kajnatasy Mošeniū, ošol Cipporany, katynyn Mošeniū, uzatchanyn-dan sortun any, ³ da ošol ėki uvullaryn anyn, ki aty ol birisiniū Gieršom, ki ajtty: „Harib boldum jat jerdia”, ⁴ da aty ol birisiniū Ėlijezier, ajtadohoč: „Ki Tieñrиси atamnyn boldu bolušlumda, da kutchardy mieni kylyčyndan paronun”, ⁵ da kiėldi Jitro, kajnatasy Mošeniū, da uvullary anyn, da katyny anyn, Mošegia ol midbarha, ki ol tochtar ėdi anda tavyna ol Tieñriniū. ⁶ Da ajtty Jitro ėlči ašyra Mošegia: „Mieñ, kajnatej Jitro, kieliamiñ saja, da katynyj da ėki uvullary anyn birgiasinia”. ⁷ Da čychty Moše uturusuna kajnatasynyn, da bašurdu, da öptiu any. Da sordular kiši dostundan savluchnu, da kiėldiliar ol čatyrha. ⁸ Da kotardy Moše kajnatasy na ošol barča, nie ki kyldy Adonaj paroha da Micrigia Jisraėl ũčiuū, ošol bar ol jadavny, ki učrady alarny jolda, ki kutchardy alarny Adonaj. ⁹ Da bijañdi Jitro bar ol jachšylych ũčiuū, ki kyldy Adonaj Jisraėlgia, ki kutchardy any kolundan Micriniū. ¹⁰ Da ajtty Jitro: „Machtavludu Adonaj, ki kutchardy sižni kolundan Micriniū, da kolundan paronun, ki kutchardy ošol ol ulusnu ėrki tiubiuñdiañ Micriniū. ¹¹ Haliginia biłdim, ki ullurachty Adonaj bar ol malachlardan, ki nieñdij iš byla ki čejalych ėttiliar, alej kajtardy tioliav alarha”. ¹² Da aldy Jitro, kajnatasy Mošeniū, ola da diebiechalar Tieñrigia, da kiėldi Aharon, da bar kartlary Jisraėlñiū, ašama öťmiak kajnatasy byla Mošeniū alnynda ol Tieñriniū. ¹³ Da ėdi tanbyladan, da olturdu Moše tioria ėtmia ošol ol ulusnu, da turdu ol ulus alnynda Mošeniū ol tandan ol ingirgia diejiū. ¹⁴ Da kiordiu kajnatasy Mošeniū ošol barča, nie ki ol kyldy uluscha, da ajtty: „Niedir ol iš, ušpu, ki sieñ kylasyn uluscha? Nie ũčiuū sieñ olturasyn jalhyz öziuj tioria ėtmia, da bar ol ulus kiopliuguñdiañ tiorialiarniñ turadylar alnyjda tandan ingirgia diejiū?”. ¹⁵ Da ajtty Moše kajnatasy: „Ki kieliaidi maja kacaty ol ulusnun, sorma sioziū Tieñriniū. ¹⁶ Alejoch, ki bolsa alarha tioria sioziu, kieliadiliar maja, da tioria ėtiamiñ arasy na kišiniū da arasy na dostunun, da biłdiriamiñ alarha ošol riesimliariñ ol Tieñriniū da ošol ũvriatiuvliariñ anyn”. ¹⁷ Da ajtty kajnatasy Mošeniū anar: „Jachšy tiuviuldiu ol iš, ki sieñ kylasyn. ¹⁸ Upranma upranysyn,

dahyn ol ulus, ušpu, ki birgieja, ki avurdu sieńdiań ol iš. Bolalmassyn kylma any jalhyz öziuj. ¹⁹ Haliginia tynlahyn sioziumia, kieniaš bieriajim saja, da bolsun bolušluhu Tieńriniń birgieja. Bolhun sień ulus üčiuń alnynda ol Tieńriniń, da kieltirgin sień ošol ol siozliarni alnyna ol Tieńriniń. ²⁰ Da zynharlahyn alarha ošol ol riesimliarni, da ošol ol üvriatiuvliarni, da bildirgin alarha ošol ol jolnu, ki barhejlar anyn byla, da ošol ol išni, ki kylhejlar. ²¹ Da sień bachkyn bar ol ulustan tuvušlu éłni, korchuvčularny Tieńridiań, kierti éłni, chor étivčüliarni charam malny, da kojhun alar üštiunia ahalychlaryn mińliarniń, ahalychlaryn juźliarniń, ahalychlaryn éńliliarniń, da ahalychlaryn onlarnyn, ²² da tioria étšiniar ošol ol ulusnu har vachtta. Da bolhej, bar ol ullu išni kieltirsiniar saja, da bar ol kiči išni tioria étšiniar öźliari; da jeńgilliatkiń üštiujdiań da kiotiursiuńliar birgieja. ²³ Égier išni, ušpunu, kylsaj, da bujursa saja Tieńri, da bolalyrsyn turma, da dahyn bar ol ulus, ušpu, ornuna kielir bazlych byla". ²⁴ Da tynlady Moše sioziunia kajnatasynyn, da kyldy barča, nie ki ajtty. ²⁵ Da sajłady Moše tuvušlu éłni bar Jisraeldiań, da bierdi alarny aharach ol ulus üštiunia: ahalychlaryn mińliarniń, ahalychlaryn juźliarniń, ahalychlaryn éńliliarniń, da ahalychlaryn onlarnyn. ²⁶ Da tioria étiar édiliar ošol ol ulusnu har vachtta; ošol ol katy sioźniu kieltirir édiliar Mošegia, da bar ol kiči niersiani tioria étiar édiliar öźliari. ²⁷ Da uzatty Moše ošol kajnatasyn, da bardy öziunia, jerinia.

19 ¹ Ol üčiuńčiu janhajda čychmahyna ulanlarynyn Jisrael jerindiań Micriniń, ušpu kiuńdia, kiédiliar midbaryna Sinajny. ² Da kiočtuliar Refidimdiań, da kiédiliar midbaryna Sinajny, da tochtadyar midbarda. Da tochtady anda Jisrael karšysyna ol tavnyn. ³ Da Moše mińdi alnyna ol Tieńriniń, da čahyrdy anar Adonaj ol tavdan, ajtadohoč: „Bulej ajtchyn üviunia Jaakovnun, da anlatchyn ulanlaryna Jisraelniń: ⁴ „Siź kiordiujuź ošol, nie ki kyldym Micrigia, da kiotiurdium siźni kyjasa niešer kanatlary üštiunia, da kieltirdim siźni öziumia. ⁵ Da haliginia, égier tynlama tynlasajyz üniumia,

da saklasajyz ošol šertimni, da bolursyz maja onča bar ol uluslardan, ki mienimdi bar ol jer. ⁶ Da siž bolursyz maja bijligi kohienliarniñ da aziž chanlych". Bulardylar ošol siožliar, ki siožliagiñ ulanlaryna Jisraelniñ". ⁷ Da kiełdi Moše, da inđiadi kartlaryn ol ulusnun, da kojdu alynlarynda alarnyn ošol bar ol siožliariñ, ušpularny, ki sarydy anyn ašyra Adonaj. ⁸ Da karuv bierdiliar bar ol ulus birgia, da ajttylar: „Barča, nie ki siožliadi Adonaj, kylarbyz". Da karuv kajtardy Moše ošol siožliariñ ol ulusnun Adonajha. ⁹ Da ajtty Adonaj Mošegia: „Muna, kielir šečinam mienim saja bazych bulut byla, anyn učiuñ ki ešifkiej ol ulus siožliagianimdia birgieja, da dahyn saja inamlych biergiejliar dunjaha diejiñ". Da anlatty Moše ošol siožliariñ ol ulusnun Adonajha. ¹⁰ Da ajtty Adonaj Mošegia: „Barhyn ol uluscha, da aziž étkiñ alarny biugiuñ da tanbyla. Da juvsunlar uprachlaryn ožliariniñ, ¹¹ da bolsunlar hadirliar ol učiuñčiu kiuñgia, ki ol učiuñčiu kiuñdia èniar šečinasy Adonajnyn kiožliaričia bar ol ulusnun tavy uštiunia Sinajnyn. ¹² Da čiekliajiñ ošol ol ulusnu čiuvria, ajtadohoč: „Saklanyjyz ožiujužgia miñmiaktiañ tavha da tijmiaktiañ učuna anyn. Bar ol tijučiu tavha ołmia ołtiuriułsiuñ. ¹³ Tijmiasiañ anar kol, ki ančach ègier juvuch bolsa, ol taš byla tašlanma tašlansyn, a ègier jyrach bolsa, ok byla oklanma oklansyn; hiem kiši hiem tuvar tiri bolmasyn. Tartchanda ol šofar išliañgiañ kočchar miuviuziuñdiañ, ol vachtta barsynlar čatryrlaryndan, turma ol tav tiubiunia". ¹⁴ Da èndi Moše ol tavdan ol uluscha, da aziž ètti ošol ol ulusnu, da juvdular uprachlaryn ožliariniñ. ¹⁵ Da ajtty ol uluscha: „Bolujuz hadirliar uč kiuñliargia. Juvumajyz katynha". ¹⁶ Da èdi ol učiuñčiu kiuñdia, bolhanda ol tan, da boldu avazlar da jyldyrymlar, da kiučliu bulut ol tav uštiunia, da šofar avazy, kiučliu astry, da kaltrady bar ol ulus, ki avulda. ¹⁷ Da čyhardy Moše ošol ol ulusnu alnyna ol Tieñriniñ ol avuldan, da turdular tiubiunđia ol tavnyn. ¹⁸ Da tavy Sinajnyn tiutiunliañdi, barčasy, anyn učiuñ ki èndi anyn uštiunia šečinasy Adonajnyn ot byla. Da kiotiuriułdiu tiutiuniu anyn tiutiuniu kibik ol kiriač piečiniñ, da kaltrady bar ol tav astry. ¹⁹ Da èdi ol šofar avazy, baryr èdi da kiučiajir èdi astry.

Moše siožliar èdi, da ol Tieńri arttjyrer èdi anar kiuč avazynda. ²⁰ Da èndi šečinasy Adonajnyn tavy ũstiunia Sinajnyn bašyna ol tavnyn. Da ínđiadi Adonaj Mošeni bašyna ol tavnyn, da mińdi Moše. ²¹ Da ajtty Adonaj Mošegia: „Èńgiń, tanych ètkiń ulusta, mahat buzarlal ol čiekni alnynda Adonajnyn, bachma, da tiušiar andan kiobiusiu. ²² Da dahyn ol kohienliar, ol juvuvčular alnyna Adonajnyn, azizliansinliar, mahat buzuchluch kylar alarda Adonaj”. ²³ Da ajtty Moše Adonajha: „Bolalmasty ol ulus mińmia tavyna Sinajnyn, ki sień tanych èttij biž-dia, ajtadohoč: „Čiekliagiń ol tavny, da aziz ètkiń any””. ²⁴ Da ajtty Adonaj anar: „Barhyn, èńgiń, da miniarsiń sień da Aharon birgieja, da ol kohienliar, da ol ulus, buzmasynlar čiekni, mińmia alnyna Adonajnyn, mahat buzuchluch kylar alarda”. ²⁵ Da èndi Moše ol uluscha da ajtty alarha.

20 ¹ Da siožliadi Tieńri ošol bar ol siožliarni, ušpularny, ajtadohoč: ² „**Mień** Adonaj, Tieńrij sieniń, ki čyhardym sieni jerińdiań Micriniń kullar èrkińdiań. ³ Bolmasyn saja óžgia tieńri-liar mienim kajjamlyhym alnyna. ⁴ **Kylmahyn** öziuja jonma abach hieč sufat byla, nie ki kiorsiej kiokliardia johartyn, da nie ki jerdia ašahartyn, da nie ki suvlarda ašaharach jergia. ⁵ Bašurmahyn alarha, da kulluch ètmiagiń alarha, ki mieńmiń, Adonaj, Tieńrij, kiuniuliavčiu Tieńri, sahynevču giuniachiń atalarnyn jaman ulanlar ũstiunia ũčiuńčiu dorha diejiń, da diortiuńčiu dorha diejiń, dušmanlaryma. ⁶ Da kyluvčudur mień ševahat miń dorlarha, siuviuvčiuiliargia ochumatoramny da saklavčularha micvalarymny. ⁷ **Ant ètmiagiń** šemińdiań Adonaj Tieńrijniń jalhanha, ki kioniu ètmiašti Adonaj any-de, kim ki ant ètsia šemińdiań anyn muftcha-de. ⁸ **Sahynhyn** ošol šabbat kiuńniu, azizliktia tutma any. ⁹ Alty kiuńliardia išliagiń da kylhyn bar išjini, ¹⁰ da ol jedińči kiuń šabbatty machtavuna Adonaj Tieńrijniń: kylmahyn hieč iš, sień, da uvluj, da kyzyj, kuluj, da karavašyj, da tuvaryj, da haribij-die, ki šaharlaryjda. ¹¹ Ki alty kiuńliarniń ičińdia jaratty Adonaj ošol ol kiokliarni, da ošol ol jerni, ošol ol tieńgižni, da

ošol barča, nie ki alarda, da tynč étti ol jedińči kiuńdia. Anyn üčiuń alhyšlady Adonaj ošol ol šabbat kiuńniu, da aziž étti any. ¹² **Syjlahyn** ošol atejny da ošol anejny, anyn üčiuń uzaryrlar kiuńliarij ol jer üštiunia, ki Adonaj Tieńrij bieriadi saja. ¹³ **Karachčylych** étmiagiń. ¹⁴ **Nijufloch** étmiagiń. ¹⁵ **Urlamahyn**. ¹⁶ **Tanychlych** čychmahyn dostuj üčiuń-die, bolma jalhan tanych. ¹⁷ **Suklanmahyn** üviuń dostujnun, suklanmahyn katynyn dostujnun, da kulun anyn, da karavašyn, da ögiuziuń, da ešiagiń, da baryn, nie ki dostujnun". ¹⁸ Da bar ol ulus kioriar édiliar ošol ol avazlarny, da ošol ol kiusiovliarni, da ošol ol šofar avazyn, da ošol ol tavny tiutiunlianiadohonnu, da kiordiu ol ulus, da biurialdiliar, da turdular jyrachtyn. ¹⁹ Da ajttylar Mošegia: „Siožliagiń sień birgiamižgia, da tynlajych, da siožliamiasiń birgiamižgia Tieńri, mahat öliarbiž". ²⁰ Da ajtty Moše ol uluscha: „Korchmajyz, ki čynychtyrmach üčiuń sižni korchuvuna öziuniuń kiełdi šechinasy ol Tieńriniń, da bolmach üčiuń korchuvu anyn južliarijž üštiunia, anyn üčiuń ki jazychly bolmahejsyz". ²¹ Da turdu ol ulus jyrachtyn, da Moše juvudu ol tumanha, ki anda šechinasy ol Tieńriniń. ²² Da ajtty Adonaj Mošegia: „Bulej ajtchyn ulanlaryna Jisraėliń: „Siž kiordiujuž, ki niečik siožliadim birgiajizgia ol kiokliardiań. ²³ Anyn üčiuń kylmajyz alnymda kiumiuš abachlar, da altyn abachlar kylmajyz öziujužgia. ²⁴ Mizbeach jerdiań kylhyn alnymda, da diebiecha étkiń anyn katyna ošol olalaryjny, da ošol šelamimliarijni, ošol kojujnu, da ošol syhyryjny. Bar ol orunda, ki sahyndyrsej ošol šemimni, kielirmiń hašgacham byla saja da alhyšlarmyn sieni. ²⁵ Da egier tašly mizbeach kylsej alnymda, kondarmahyn any čapma tašlardan, ki kyliejny sunsej anyn üštiunia, da jeńgíl etiarsiń any. ²⁶ Da mińmiagiń stupieńliar byla anyn üštiunia, ki aškarmahej ajibij anyn üštiunia.

XVIII

21 ¹ Da bulardylyar ol tiorialiar, ki kojhun alynlarynda alarnyn: ² Ki satyn alsej Jisraėl kulu, alty jyllar kulluch étšiń, da jedińčidia čychsyn azatlychka muft. ³ Egier jalhyz öziu kiełsia, jalhyz öziu

čychsyn. Ėgier katynly kiši bolsa ol, da čychsyn katyny anyn birgiasinia. ⁴ Ėgier biji anyn biersia anar katyn, da tioriasia anar uvullar jemiesia kyzlar, ol katyn, da ulanlary anyn, bolsun bijinia anyn, da ol čychsyn jalhyz öziu. ⁵ Da Ėgier ajtma ajtsa ol kul: „Siuvdium ol bijimni, ošol katynymny, da ošol ulanlarymny, čychmammyn azat”, ⁶ da juvutsun any biji anyn ol tioriačiliargia, da juvutsun any ol tioriači ol ėšikkia jemiesia ol odvierjaha, da čančsyn biji anyn ošol kulahyn anyn biž byla, da kulluch ėtsiń anar dunjaha diejiń. ⁷ Da ki satsa kiši ošol kyzyn öziuniuń karavašlychka, čychmasyn čychmahy kibik ol kullarnyn. ⁸ Ėgier jaman kioriuńsia kiožliarińdia bijiniń, ki öziunia bielgiliadi any, da julusun any. Öžgia uluscha ėrkliánmiasiń satma any tanhanynda anar. ⁹ Da Ėgier uvluna öziuniuń bielgiliasia any, kiečińmiaginia kioria ol kyzlarnyn kylsyn anar. ¹⁰ Ėgier öžgiani alsa öziunia, ašyn anyn, kijitiń anyn da ornun anyn ėksitmiasiń. ¹¹ Da Ėgier uč bularny kylmasa anar, da čychsyn muft kiumiušsiuž. ¹² Vatuvču kišini, da ölsia, ölmia öłtiuriułsiuń. ¹³ Da ki avlamasa, da ol Tieńri syltav ėtsia koluna anyn: da kojarmyn saja orun, ki kačchej ary. ¹⁴ Da ki čejalych ėtsia kiši dostu ũstiunia öłtiurmia any ustatlych byla, mizbeachym katyndan alhyn anyn ölmia. ¹⁵ Da vatuvču atasyn jemiesia anasyn ölmia öłtiuriułsiuń. ¹⁶ Da urlavču adamny: da satsa any, da tabulsa kolunda anyn, ölmia öłtiuriułsiuń. ¹⁷ Da karhavču atasyn jemiesia anasyn ölmia öłtiuriułsiuń. ¹⁸ Da ki talašsalar ėriańliar, da ursa kiši ošol dostun taš byla, jemiesia juduruch byla, da öłmiasia, da tiušsia tiošiakkia: ¹⁹ Ėgier tursa, da jurisia tyščaryda tajanypt tajahy ũstiunia, da kioniu bolsun ol vatuvču, tiek jalyn kiečikmiaginiń biersiń, da onhaltma onhaltsyn. ²⁰ Da ki vatsa kiši ošol kulun jemiesia ošol karavašyn tajach byla, da ölsia kolu tiubiunia anyn, oč alynma oč alynsyn. ²¹ Tiek, Ėgier kiuń jemiesia ėki kiuń tursa, oč alynmasyn, ki kiumiušiuđiu anyn ol. ²² Da ki urušsalar ėriańliar, da tiurťsialiar chamila katynny, da čychsalar ulanlary anyn, da bolmasa ölium, džurumlanma džurumlansyn, ki niečik kojsa anyn ũstiunia ėri ol katynny. Da Ėgier jarašalmasalar, da biersiń tioriačiliargia tioria ėtmia bu niersiani. ²³ Da Ėgier ölium

bolsa, da biergin dżan dżan ornuna, ²⁴ kioź kioź ornuna, tiš tiš ornuna, kol kol ornuna, ajach ajach ornuna, ²⁵ kiuviuk jara kiuviuk jara ornuna, ačych jara ačych jara ornuna, bitiov jara bitiov jara ornuna. ²⁶ Da ki ursa kiši ošol kioziuń kulunun, jemiesia kioziuń karavašynyn, da čejpasa any, azatlychka ijsin any kioziu ũčiuń. ²⁷ Da ěgier tišin kulunun, jemiesia tišin karavašynyn tiušiursia, azatlychka ijsin any tiši ũčiuń. ²⁸ Da ki siuźsia ögiuź ošol kišini jemiesia ošol katynny, da ölsia, taš byla tašlanma tašlansyn ol ögiuź, da ašalmasyn ošol ěti anyn, da jesisi ol ögiuźniuń kioniudiu. ²⁹ Da ěgier siuziuvčiu ögiuź bolsa ol tiuniadiań biri kiuńdiań, da tanych ětilsia jesisinďia, da saklamasa any jesisi anyn, da öltiursia kišini jemiesia katynny ol ögiuź, taš byla tašlansyn, da dahyn jesisi-die öltiuriuľsiuń. ³⁰ Ęgier juluv kojulsa anyn ũštiunia, da biersin juluvun dżanynyn, barča niečik ki kojulsa anyn ũštiunia. ³¹ Jemiesia uvulnu siuźsia, jemiesia kyzny siuźsia, ušpu tioriaga kioria kylynsyn anar. ³² Ęgier kulnu siuźsia ol ögiuź, jemiesia karavašny, kiumiuš otuz mitkallar biersin bijinia anyn, da ol ögiuź taš byla tašlansyn. ³³ Da ki ačsa kiši kuju, jemiesia ki kazsa kiši kuju, da japmasa any, da tiuśsia ary ögiuź jemiesia ěšiak, ³⁴ jesisi ol kujunun tioliasin kiumiuš, kajtarsyn jesisinia anyn, da öliu bolsun anar. ³⁵ Da ki tiurťsia ögiuziu kišiniń ošol ögiuziuń dostunun, da ölsia, da satsynlar ošol ol tiri ögiuźniu, da jarymha ũliašsinľiar ošol kiumiušiuń anyn, da dahyn ošol ol öliuniu-die jarymha ũliašsinľiar. ³⁶ Jemiesia, bilińsia, ki siuziuvčiu ögiuźdiu ol tiuniadiań biri kiuńdiań, da saklamasa any jesisi anyn, tioliamia tioliasin ögiuź ol ögiuź ũčiuń, da ol öliu bolsun anar. ³⁷ Ki urlasa kiši ögiuź jemiesia koj, da sohum ěťsia any, jemiesia satsa any, bieš syhyr tioliasin ol ögiuź ũčiuń da diorť koj ol koj ũčiuń.

22 ¹ Ęgier tyhyrychta tabulsa ol uru, da vatylsa, da ölsia, jochtu anar borču kanlarnyn. ² Ęgier balkysa anyn ũštiunia ol kujaš, borču kanlarnyn bardy anar. Kieriakli ědi, ki tioliagiej, da ěgier bolmasa ědi nie byla tioliamia, da satylsyn uruluhu ũčiuń. ³ Ęgier tabulma tabulsa ol uruluch kolunda anyn, ögiuźdiań ěšiakkia diejin, kojha

diejį, tiriliar, ėki anča tioliasin. ⁴ Ki kiuttiursia kiši tiužniu jemiesia borlalychny, da ijsia ošol tuvaryn, da kiuttiursia tiuziundia ožgianiņ, jachšyrach ornuna kioria ol tiužniuņ da jachšyrach ornuna kioria borlalychnyn tioliasin. ⁵ Ki čychsa ot, da örtiasia tiegianiakliarni, da örtiańsia styrta jemiesia ol turuch, jemiesia ol tiuž, tioliamia tioliasin ol jandyrvču ošol ol jandyrmachny. ⁶ Ki biersia kiši dostuna kiumiuš jemiesia savutlar saklama, da urlansa üviundiań ol kišiniń: ėgier tabulma tabulsa ol uru, tioliasin ėki anča. ⁷ Ėgier tabulmasa ol uru, da juvusun jesisi ol üvniuņ ol tioriačiliargia: ėgier sunmady ėsia kolun malyna dostunun. ⁸ Bar tanmach niersia üčiuń – ögiuž üčiuń, ėšiak üčiuń, koj üčiuń, uprach üčiuń – bar taspolhan niersia üčiuń, ki ajtsa, ki „Oldu bu!”, ol tioriačiliargia diejį kiėlsin soziu ėksiliariniń-die, kimni, ki kynhyr ėtsialiar tioriačiliar, ėki anča tioliasin dostuna. ⁹ Ki biersia kiši dostuna ėšiak, jemiesia ögiuž, jemiesia koj, da nieńdij-die tuvar saklama, da őlsia, jemiesia synsa, jemiesia jesirliańsia, bolmasa kioriuvčiu, ¹⁰ anty Adonajnyn bolsun arasyna ėksiliariniń-die, ėgier sunmady ėsia kolun malyna dostunun. Da kabul ėtsin jesisi ol nier-sianiń antny, da tioliamiasin. ¹¹ Da ėgier urlanma urlansa katyndan anyn, tioliasin jesisinia ol niersianiń. ¹² Ėgier jyrtylma jyrtylsa, kieltir-sin anar tanych; ol jyrtylhanny tioliamiasin. ¹³ Da ki ötkiuńč alsa kiši dostundan, da synsa jemiesia őlsia, jesisi anyn bolmasa birgiasinia, tioliamia tioliasin. ¹⁴ Ėgier jesisi anyn bolsa birgiasinia, tioliamiasin. Ėgier jalčy ėsia, ol kiėldi jaly üčiuń. ¹⁵ Da ki jėldiasia kiši boj kyzny, ki kieliašinińmiagiań, da jatsa birgiasinia, kalynlama kalynlasyn any öziunia katynlychka. ¹⁶ Ėgier kliamiasia atasy ol kyznyn biermia any anar katynlychka, kiumiuš őłčiasin kalyny kibik ol boj kyzlarnyn. ¹⁷ Džaduvluch ėtiuvčiuuniu tiri tutmahyn. ¹⁸ Bar jatuvču tuvar byla őlmia őłtiuriuėsiuń. ¹⁹ Diebiecha ėtiuvčiu šyjtanlarha cheremli bolsun; ančach Adonajha jalhyzha. ²⁰ Da haribni munajtmahyn, da kysychlych ėtmiagiń anar, ki haribliar ėdijiz jerińdia Micrińi. ²¹ Hieč tulnu da öksiužniu kyjnajyn. ²² Ėgier kyjnama kyjnasej any, ki ėgier firjat ėtmia firjat ėtsia maja, tynlama tynlarmyn firjatyn anyn, ²³ da kabunur

ačuvum, da ōltiuriurmiń siźni kylyč byla, da bolurlar katynlaryjyz tular da ulanlaryjyz ōksiuźliar. ²⁴ Ėgier kiumiuš ōtkiuńč biersiej ulusuma, ol miškińgia katyjda, bolmahyn anyn borčcha bieriuvčiu kibik, kojmajyz anyn ūstiunia aslam. ²⁵ Ėgier tusnach alma tusnach alsej uprahyn dostujnun, ėngińčia ol kujaš kajtarhyn any anar, ²⁶ ki oldu uprahy anyn, jalhyz oldu uprahy tierisinia. Nie ičina jatyr? Da bolhej, ki firjat ėtsia maja, da tynlarmyn, ki chajyfsunuvčudur mień. ²⁷ Tioriačini karhamahyn, da nasini ulusujda siokmiagiń. ²⁸ Biurtiugiujniuń da čahyrbieńtijniń tierumasyn biermia kiečiktirmiagiń. Tunhučun ulanlaryjnyn biergiń maja. ²⁹ Alej kylhyn ōgiuziuja, kojuja: jedi kiuńliar bolsun anasy katyna, ol siegizińči kiuńdia biergiń any maja. ³⁰ Da aziz ėl bolujuz maja. Da ėtni tiuźdia jyrtylhanny ašamajyz; iťkia tašlajyz any.

23 ¹ Kabul ėtmiaģiń jalhan chabarny. Kojmahyn kolujnu raša byla, bolma jalhan tanych. ² Bolmahyn artyndan kiopliarniń jamanlychka, da tanychlych čychmahyn talaš ūčiuń, kajrylma artyn-dan kiopliarniń, tajdyrma tioriani. ³ Da jarlyny syjlamahyn tioriasińdia. ⁴ Ki joluchsej ōgiuziuń dušmanyjnyn, jemiesia ėšiagiń azašadohonnu, kajtarma kajtarhyn any anar. ⁵ Ki kiorsiej ėšiagiń dušmanyjnyn jatadohonnu jugiu tiubiunia, da kalhyn bu sahyštan, ki kliamiagijsiń bolušma anar – bolušma bolušchun birgiasinia. ⁶ Tajdyrmahyn tioriasiń miškinijniń jarhusunda. ⁷ Jalhan sioźdiań jyrach kietkiń, da kioniuńiu da rastny ōltiurmiagiń, ki rast ėtmiammiń rašany. ⁸ Da šochad almahyn, ki ol šochad sokurajtady kioźliariń ačych kioźliuliarniń, da kynhyrajtady sioźliariń rastlarnyn. ⁹ Da haribgia kysychlych ėtmiaģiń, da siź biliasiz ōšol džanyń ol haribniń, ki haribliar ėdijiz jerińdia Micriniń. ¹⁰ Da alty jyllar čačchyn ōšol jerijni da ištyrhyn ōšol bitišniń anyn, ¹¹ da ol jedińči jylda šmita kylhyn anar, da kiemiškiń išliamia any, da ašasynlar miškińliari ulusujnun, da kaldychlaryń alarnyn ašasyn kijigi ol tiuźniuń; alej kylhyn borlalyhyja, ziejtunuja. ¹² Alty kiuńliardia išliagiń išliarijini, da ol jedińči kiuńdia šabbat tutchun,

anyn üčiuń ki tynč alhej ögiuziuj da ešiaġij, da tynč alhej uvlu karavašjynyn, da ol harib-die. ¹³ Da baryn-de, nie ki ajttym sižgia, saklanyjyz! Da atyn öžgia tieńriliarniń sahyndyrtmajyz, ešitiłmiasiń avzujda. ¹⁴ Üč kurlalar chydžlahyn maja jylda: ¹⁵ Ošol Chydžyn ol Macalarnyn saklahyn. Jedi kiuńliar ašahyn macalar, ki niečik bujurdum saja, vahdasynda ol baš kuschan janhajynyn, ki ol vachtta čychtyj Micridiań. Da kioriuńmiasińliar kyblalarym alnyna boš. ¹⁶ Da Chydžyn ol Ormachynyn, jetiłmiakliariniń išliarijniń, ki čačšej tiuždia. Da Chydžyn ol Ištyrmachynyn, čychkanda ol jyl, ištyrhanyjda ošol išliarijniń ol tiuždiań. ¹⁷ Üč kieraťliar jylda kioriuńsiuń bar érkiagij kyblalary alnyna ol bijiniń, Adonajynyn. ¹⁸ Diebiecha étmiagiń chamieć katyna kanyn diebiechamynyn, da konmasyn javy chydžymynyn tanha diejiń. ¹⁹ Ilkiń jetiłmiakliariniń jerijniń kiełtirgiń üviunia Adonaj Tieńriniń. Biširmiagiń ulachny siutiu ičinia anasynyn. ²⁰ Muna, mień ijamiń malach alnyjda, saklama sieni jolda, da kiełtirmia sieni ol orunha, ki hadirliadim. ²¹ Saklanhyn alnyndan, da tynlahyn sioziunia anyn, tanmahyn anar, ki bošatmasty giuniachliarijni, ki šemim-die ičindia anyn. ²² Ki egier tynlama tynlasej sioziunia anyn, da kylsej barča, nie ki siožliasiam, da dušman bolurmyn dušmanlaryja, da kysychlych étiarmiń kysychlych étivčuliarija. ²³ Ki baryr malachym alnyjda, da kiełtirir sieni ol Ėmorigia, da ol Chittigia, da ol Pierizzigia, da ol Kienaania, ol Chivvigia, da ol Jevusigia, da eksitirmiń any. ²⁴ Bašurmahyn tieńriliargia alarnyn, da kulluch étmiagiń alarha. Da kylmahyn išliari kibik alarnyn, ki buzma buzhun alarny, da syndyrma syndyrhyn maćcievalaryn alarnyn. ²⁵ Da kulluch étijiz Adonajha, Tieńrijizgia, da alhyšlar ošol ótmiagijni da ošol suvlaryjny, da kietiarirmiń chastalychny ičijdiań. ²⁶ Bolmasty tuv étivčiu da biediav katyn jerijdia. Ošol sieniń kiuńliarijniń tiuġaľliarmiń. ²⁷ Ošol korchuvumnu ijarmiń alnyjda da bulhanyštyryrmyn ošol bar ol ulusnu, ki kielirsiń alarha, da bierirmiń ošol bar dušmanlaryjny énsia byla. ²⁸ Da ijarmiń ošol ol hazmanny alnyjda, da siuriar ošol ol Chivvini, da ošol ol Kinaanini, da ošol ol Chittini alnyjdan. ²⁹ Siurmiammiń any alnyjdan bir jylda,

mahat bolur ol jer vieriań, da artar ũštiuja kijigi ol tiužniuń. ³⁰ Azar azar siuriarmiń any alnyjdan, niegińčia ki jajylhejsyn da ũliuš alhejsyn ošol ol jerni. ³¹ Da kojarmyn ošol čiegijni bašlap Jam Suftan da tieńgizinia diejiń Pielištimniń, da bašlap midbardan ol ōziańgia diejiń, ki bierirmiń kolujuzha ošol ol turuvčularyn ol jerniń, da siuriarsiń alarny alnyjdan. ³² Kiešmiagiń alar byla, da abachlary byla alarnyn, šert. ³³ Olturmasynlar jerijdia, mahat jazychly ětiarliar sieni maja, ki kulluch ětsiej abachlaryna alarnyn, ki bolur saja tuzachka””.

24 ¹ Da Mošegia ajtty: „Mińgiń alnyna Adonajnyn, sień da Aharon, Nadav da Avihu, da jeťmiš kiši kartlaryndan Jisraėlńiń, da bašurujuz jyrachtyn. ² Da juvusun Moše jalhyz ōziu alnyna Adonajnyn, da alar juvumasynlar, da ol ulus mińmiasiańliar birgiasinia”. ³ Da kiełdi Moše, da kotardy uluscha ošol bar siožliariń Adonajnyn, da ošol bar tiorialiarni, da karuv bierdi bar ol ulus bir avaz byla, da ajttylar: „Bar ol siožliarni, ki siožliadi Adonaj, kylarbyz”. ⁴ Da jazdy Moše ošol bar siožliariń Adonajnyn, da tiuńliej turdu ěrtiańbylada, da kondardy mizbeach ol tav tiubiunia, da on ěki maćieva on ěki ševietliari sajyn Jisraėlńiń. ⁵ Da ijdi ošol tunhuč ulanlaryn uvullarynyn Jisraėlńiń, da čyhardylar olalar, da diebiecha ěťtiliar šelamim diebiechalary alnynda Adonajnyn tanalar. ⁶ Da aldy Moše jarymyn ol kannyn, da kojdu lachanlarha, da jarymyn ol kannyn biurktiu ol mizbeach ũštiunia. ⁷ Da aldy ošol siefierĩń ol šertniń, da ochudu kulachlaryča ol ulusnun. Da ajttylar: „Barča, nie ki siožliadi Adonaj, kylarbyz da tynlarbyz”. ⁸ Da aldy Moše ošol ol kanny, da biurktiu ol ulus ũštiunia, da ajtty: „Muna, kany ol šertniń, ki kiešti Adonaj birgiajizgia bar ol siožliar ũčiuń, ũšpular”. ⁹ Da mińdi Moše, da Aharon, Nadav da Avihu, da jeťmiš kiši kartlaryndan Jisraėlńiń, ¹⁰ da kiordiuliar ošol šechinasyn Tieńrisiniń Jisraėlńiń, da bujruchlary tiubiunia anyn iši kibik kirpičniń išliańgiań biolioriu byla safir tašynyn kyzyllychka, da kieńsiligi kibik ol kiokliarniń aruvluchka. ¹¹ Da ahalychlaryna ulanlarynyn Jisraėlńiń sunmady naviligiń, da kiordiuliar ošol šechinasyn ol Tieńriniń, da ašadylar da

ičtiliar. ¹² Da ajtty Adonaj Mošegia: „Mińgiń ol tavha alnyma, da bolhun anda, da bieriajim saja ošol ol tašly luchotnu, da ol torany, da ol micvany, ki jazdym, üvriatmia alarny”. ¹³ Da turdu Moše, da Johošua jumuščusu anyn, da mińdi Moše tavyna ol Tieńriniń. ¹⁴ Da ol kartlarha ajtty: „Tioziujuž biźni bunda, niegińčia ki kajtchejbyz siźgia. Da, muna, Aharon da Chur birgiajizgia. Kim sioźliar jesisi tioria išińdia, juvusun alarha”. ¹⁵ Da mińdi Moše ol tavha, da kaplady ol bulut ošol ol tavny. ¹⁶ Da tochtady syjy Adonajnyn tavy üštiunia Sinajnyn, da kaplady any ol bulut alty kiunliar. Da inđiadi Mošeni ol jedińči kiunđia ortasyndan ol bulutnun. ¹⁷ Da kioriumiu šechinasynyn Adonajnyn örtiejdohon ot kibik bašynda ol tavnyn kioźliaričia ulanlarynyn Jisraełniń. ¹⁸ Da kiđdi Moše ortasynda ol bulutnun, da mińdi ol tavha. Da eđi Moše tavda kyrch kiun da kyrch kiečia.

XIX

25 ¹ Da sioźliadi Adonaj Mošegia, ajtadohoč: ² „Sioźliagiń ulanlaryna Jisraełniń, da alsynlar özliarińđiań, da biersińliar maja tieruma. Har kišidiań, ki džomartlatsa any üriagi anyn, alyjyz ošol tierumamny. ³ Da budu ol tieruma, ki alyjyz alardan: altyn, da kiumiuš, da tuč, ⁴ da kiok, da ipkiń, da kyrmyzy ipiak, da biež, da junun ečkiliarniń, ⁵ da tieriliariń kočcharlarnyn, kyzartylhanlarny, da tieriliariń tachašlarnyn, da šittim ahačlaryn, ⁶ jav jarychlychka, otjamlar ol jahynmach javha da tiutiusiunia ol otjamlarnyn, ⁷ šoham tašlary efodha, da milluim tašlary chošeńgia. ⁸ Da kylsynlar maja mikdaš, da tochtar šechinam ortalarynda alarnyn. ⁹ Barča, niečik ki mien kiorgiuziamiń saja, ošol tiursiuniuń ol miškannyn da ošol tiursiuniuń bar savutlarynyn, da alej kylyjyz. ¹⁰ Da kylsynlar ošol ol aronnu šittim ahačlaryndan; eki lokot da jarym uzunluhu anyn, da lokot da jarym kieńligi anyn, da lokot da jarym turušu anyn. ¹¹ Da kaplahyn any aruv altyn byla, ičkiartiń da tyščartyn kaplahyn any, da kylhyn anyn üštiunia altyn kuršov čiuvria. ¹² Da kujhun anar diort üziukliar altyndan, da biergiń diort miuviušliari üštiunia; da eki üziukliar ol

bir jany ūštiunia, da ėki ūziukliar ol ėkińči jany ūštiunia. ¹³ Da kylhyn tutchučlar šittim ahačlaryndan, da kaplahyn alarny altyn byla. ¹⁴ Da kijirgiń ošol ol tutchučlarny ūziukliargia janlary ūštiunia ol aronnun, ėłtmia ošol ol aronnu alar byla. ¹⁵ Ūziukliarińdia ol aronnun bolsunlar ol tutchučlar, kietmiasinliar andan. ¹⁶ Da biergiń ol aronha ošol ol Šarajatny, ki biersiam saja. ¹⁷ Da kylhyn kaporeť aruv altyndan; ėki lokot da jarym uzunluhu anyn, da lokot da jarym kienligi anyn. ¹⁸ Da kylhyn ėki kieruvlar altyndan. Kachkan kylhyn alarny ėki učlaryndan ol kaporeťniń. ¹⁹ Da kylhyn bir kieruv učtan bu jantyn, da bir kieruv učtan bu jantyn ol kaporeťtiań. Kylyjyz ošol ol kieruvlarny ėki učlary ūštiunia anyn. ²⁰ Da bolsunlar ol kieruvlar jajuvčular kanatlar joharyha, kuršavčular kanatlary byla ol kaporeť ūštiunia, da južliari alarnyn kišiniń karyndašyna. Ol kaporeťkia bolsunlar južliari ol kieruvlarnyn. ²¹ Da biergiń ošol ol kaporeťni ol aron ūštiunia, johartyn, da ol aronha biergiń ošol ol Šarajatny, ki biersiam saja. ²² Da hadir bolur hammieša aškara bolma šečinam saja anda, da siožliarmiń birgieja ol kaporeť ūštiuniań – arasyndan ol ėki kieruvlarnyn, ki aronu ūštiunia ol Šarajatnyn – ošol barča, nie ki sarysam sienin ašyra ulanlaryna Jisraėliń. ²³ Da kylhyn stol šittim ahačlaryndan; ėki lokot uzunluhu da lokot kienligi anyn, da lokot da jarym turušu anyn. ²⁴ Da kaplahyn any aruv altyn byla, da kylhyn anar altyn kuršov čiuvria. ²⁵ Da kylhyn anar biekliaviuč, tutamlych, čiuvria, da kylhyn altyn kuršov biekliaviučiunia anyn čiuvria. ²⁶ Da kylhyn anar diort ūziukliar altyndan, da biergiń ošol ol ūziukliarni diort ol miuviušliar ūštiunia, ki diort ajachlaryna anyn. ²⁷ Uturusuna ol biekliaviučniun bolurlar ol ūziukliar, orunlar tutchučlarha, ėłtmia ošol ol stolnu. ²⁸ Da kylhyn ošol ol tutchučlarny šittim ahačlaryndan, da kaplahyn alarny altyn byla, da kiotiuriup ėłtińsiń alar byla ošol ol stol. ²⁹ Da kylhyn tiepsiliariń anyn, da kašychlaryn anyn, da kujadohon savutlaryn anyn, da aryčhčylaryn anyn, ki kaplandy alar byla. Aruv altyndan kylhyn alarny. ³⁰ Da biergiń ol stol ūštiunia ėki južliu oťmiak, alnymda, hammieša. ³¹ Da kylhyn čyrachba aruv altyndan. Kachkan kylynsyn ol čyrachba;

butu anyn, da kamušu anyn, čaralary anyn, tiuvmialiari da japrachlary anyn öziúndiań bolsunlar. ³² Da alty kamušlar čyhadohonlar janlaryndan anyn; üč kamušlary čyrachbanyn ol janyndan, da üč kamušlary čyrachbanyn ol ėkińči janyndan. ³³ Üč čaralar košulhanlar ol bir kamušta, tiuvmia da japrach, da üč čaralar košulhanlar ol bir kamušta, tiuvmia da japrach. Alej altysy-de ol kamušlarha, ol čyhuvčularha ol čyrachbadan. ³⁴ Da čyrachbada diort čaralar košulhanlar, tiuvmialiari anyn da japrachlary anyn. ³⁵ Da tiuvmia ėki ol kamušlar tiubiunia öziúndiań, da tiuvmia ėki ol kamušlar tiubiunia öziúndiań, da tiuvmia ėki ol kamušlar tiubiunia öziúndiań – altysy-de ol kamušlarha, ol čyhuvčularha ol čyrachbadan. ³⁶ Tiuvmialiari alarnyn da kamušlary alarnyn öziúndiań bolsunlar, barysy bir, kachkan aruv altyndan. ³⁷ Da kylhyn ošol čyrach orunlaryn anyn, jedini. Da jandyrсын ošol čyrachlaryn anyn, da jarytsyn janyňa južliariniń. ³⁸ Da kyskačlary anyn da mačmarlary anyn aruv altyndan. ³⁹ Kantar aruv altyndan kysyn any, ošol bar ol savutlarny, ušpularny. ⁴⁰ Da bachkyn, da kylhyn tiur-siuńliari byla, ki sień kiorgiuziuliasin tavda.

26 ¹ Da ošol ol miškanny kylhyn; on ėnliar ėškiań bieždiań, da kioktiań, da ipkińdiań, da kyrmyzy ipiaktiań, kieruvlar išin ojuvlavčunun kylhyn alarny. ² Uzunluhu ol bir ėnniń ėgirmi siegiž lokot, da kienligi diort lokot ol bir ėnniń; bir olčiať bar ol ėnliargia. ³ Bieš ol ėnliar bolsunlar košadohonlar biriń birisinia, da bieš ėnliar košadohonlar biriń birisinia. ⁴ Da kylhyn ilgikliar kioktiań kyryj üstiunia ol bir ėnniń učtan košar orunda. Da alej kylhyn kyryjynda ol ėkińči učtahy ėnniń košar orunda. ⁵ Ėnli ilgikliar kylhyn ol bir ėndia, da ėnli ilgikliar kylhyn kyryjynda ol ėkińči ėnniń, ki košar orunda utrulašadohonlar. Ol ilgikliar biri birisinia. ⁶ Da kylhyn ėnli ėšliar altyndan, da koščun ošol on ėnliarni biriń birisinia ėšliar byla, da bolsun ol miškan bir. ⁷ Da kylhyn ėnliar junundan ėčkiliarniń čatyřha ol miškan üstiunia. On bir ėnliar kylhyn alarny. ⁸ Uzunluhu ol bir ėnniń otuz lokot byla, da kienligi diort lokot byla ol bir ėnniń. Bir olčiať

on birsi-die éniargia. ⁹ Da koščun ošol bieš ol éniarni bašcha, da ošol alty ol éniarni bašcha; da katlahyn ošol altynčy ol énni alnyna južliariniń ol čatyrnyn. ¹⁰ Da kylhyn éni ilgikliar kyryj uštiunia ol bir učtahy énniń košar orunda, da éni ilgikliar kyryj uštiunia ol ékińči učtahy énniń košar orunda. ¹¹ Da kylhyn éni éšliar tučtan, da kijirgiń ošol ol éšliarni ilgikliargia, da koščun ošol ol čatyrny, da bolsun bir. ¹² Da artyhačny, ol artadohonnu éniarińdia ol čatyrnyn: jarymyn ol énniń, ol artadohonnu, salhyn arty uštiunia ol miškannyn. ¹³ Da ol lokot bu jantyn, da ol lokot bu jantyn artadohonda uzunluhunda éniariniń ol čatyrnyn bolsun salynadohon janlary uštiunia ol miškannyn, bu jantyn da bu jantyn kaplama any. ¹⁴ Da kylhyn kaplav čatyrha tierilirińdiań kočcharlarnyn, kyzartylhanlar, da kaplav tierilirińdiań tachašlarnyn johartyn. ¹⁵ Da kylhyn ošol ol tachtalarny miškanna, šittim ahačlaryndan, turadohonlarny. ¹⁶ On lokot uzunluhu ol bir tachtanyn, da lokot da jarymy ol lokotnun kienligi ol bir tachtanyn; ¹⁷ éki tutčučlar ol bir tachtaha, tieniaštiriłgiańliar biri birisinia. Alej kylhyn bar tachtalaryna ol miškannyn. ¹⁸ Da kylhyn ošol ol tachtalarny miškanna, égirmi tachta tarafyna tiušliukniuí, tieman sary. ¹⁹ Da kyrch tabanlar kiumiuštiań kylhyn égirmi ol tachta tiubiunia, éki tabanlar ol bir tachta tiubiunia éki tutčučlaryna, da éki tabanlar ol bir tachta tiubiunia éki tutčučlaryna anyn. ²⁰ Da ékińči janyna ol miškannyn, tarafyna cafonnun: égirmi tachta, ²¹ da kyrch tabanlary alarnyn kiumiuštiań, éki tabanlar ol bir tachta tiubiunia, da éki tabanlar ol bir tachta tiubiunia. ²² Da kyryjlaryna ol miškannyn, maarav sary, kylhyn alty tachtalar. ²³ Da éki tachtalar kylhyn miuviušliarinia ol miškannyn kyryjlar. ²⁴ Da bolsunlar tieńliar ašahartyn, da birgia bolsunlar bašyna anyn ol bir üziukkia. Alej bolsun éksiliarinia-die; éki ol miuviušliargia bolsunlar. ²⁵ Da bolsunlar siegiž tachtalar, da tabanlary alarnyn kiumiuštiań, on alty tabanlar: éki tabanlar ol bir tachta tiubiunia, da éki tabanlar ol bir tachta tiubiunia. ²⁶ Da kylhyn biekliaviučliar šittim ahačlaryndan: biešni tachtalaryna ol bir janynyn ol miškannyn, ²⁷ da bieš biekliaviučliar tachtalaryna ol ékińči janynyn

ol miškannyn, da bieš biekliaviučliar ol maarav sary janynda ol miškannyn kyryjlarha. ²⁸ Da ol ortančy biekliaviuč ortasynda ol tachtalarnyn bieklejdohon ol učtan ol učcha. ²⁹ Da ošol ol tachtalarny kaplahyn altyn byla, da ošol ūziukliariń alarnyn kylhyn altyndan, orunlar biekliaviučliargia, da kaplahyn alarny – ošol ol biekliaviučliarni – altyn byla. ³⁰ Da turhuzhun ošol ol miškanny kiečĩnmiaginia kioria, ki kiorgiuziũdiuj tavda. ³¹ Da kylhyn parochet; kioktiań, da ipkińdiań, da kyrmyzy ipiaktiań, da eškiań bieždiań, išiń ojuvlavčunun kysyn any, kieruvlar, ³² da biergiń any diort bahanalar ūštiunia, šittim ahačlaryndan, kaplanhanlar altyn byla, čiuвлиari alarnyn altyn, da diort kiumiuš tabanlar ūštiunia. ³³ Da biergiń ošol ol parochetni ol ešliar tiubiunia, da kijirgiń ary, ičkartiń parochetkia, ošol ol Šarajatny, da ajrsyn sižgia ol parochet arasynda ol kodiešniń da arasynda kodieš ol kodiešniń. ³⁴ Da biergiń ošol ol kaporetni aronu ūštiunia ol Šarajatnyn kodiešindia ol kodiešniń. ³⁵ Da kojhun ošol ol stolnu tyščartyn parochetkia, da ošol ol čyrachbany uturusuna ol stolnun janynda ol miškannyn tieman sary, da ol stolnu biergiń janynda cafonnun. ³⁶ Da kylhyn kaplav ešiginia ol čatyrnyn kioktiań, da ipkińdiań, da kyrmyzy ipiaktiań, da eškiań bieždiań – iši nahyšlavčunun. ³⁷ Da kylhyn kaplavha baš bahanalar šittim ahačlaryndan, da kaplahyn alarny altyn byla, čiuвлиari alarnyn altyndan, da kujhun alarha bieš tabanlar tučtan.

27 ¹ Da kylhyn ošol ol mizbeachny šittim ahačlaryndan; bieš lokot uzunluch, da bieš lokot kieńlik. Diortkiuń bolsun ol mizbeach, da ūč lokot turušu anyn. ² Da kylhyn miuviužliariń anyn diort miuviušliari ūštiunia anyn; ōziuńdiań bolsunlar miuviužliari anyn. Da kaplahyn any tuč byla. ³ Da kylhyn kazanlaryn anyn, kiuliuń kietarmia anyn, da sibirťkiliariń anyn, da kuboklaryn, da jyrhachlaryn, da mačmarlaryn anyn. Bar savutlaryn anyn kylhyn tučtan. ⁴ Da kylhyn anar eliak, iši avnyn tučtan, da kylhyn ol av ūštiunia diort ūziukliar tučtan, diort miuviušliari ūštiunia anyn. ⁵ Da biergiń any kruhu tiubiunia ol mizbeachnyn ašahartyn, da bolsun ol av jarymyna diejiń ol

mizbeachnyn. ⁶ Da kylhyn tutchučlar mizbeachka šittim ahačlaryndan, da kaplahyn alarny tuč byla. ⁷ Da kijirišiš ošol tutchučlary anyn ūziukliargia, da bolsunlar ol tutchučlar ėki janlary ūštiunia ol mizbeachnyn ėłtkiańdia any. ⁸ Kuvuš tachtalardan kylhyn any, ki niečik kiorgiuziuldiu saja tavda – alej kylsynlar. ⁹ Da kylhyn ošol kachrasyn ol miškannyn: Tarafyna tiušliukniuiń, tieman sary, ėńliar kachraha ėškiań biezdiań, juž lokot byla uzunluch ol bir tarafcha, ¹⁰ da bahanalary anyn ėgirmi, da tabanlary anyn ėgirmi, tučtan, čiuvliari alarnyn da čorgiavliari alarnyn kiumiuštiań. ¹¹ Da alej tarafyna cafonnun, uzunluchta ėńliar juž lokot byla uzunluch, da bahanalary anyn ėgirmi, da tabanlary alarnyn ėgirmi, tučtan, čiuvliari ol bahanalarnyn da čorgiavliari alarnyn kiumiuštiań. ¹² Da kienłigi ol kachranyn tarafyna maaravnyn, ėńliar, ėńli lokot. Bahanalary alarnyn on, da tabanlary alarnyn on. ¹³ Da kienłigi ol kachranyn tarafyna mizrachnyn, kiuń tuvušu sary, ėńli lokot; ¹⁴ da on bieš lokot ėńliar tarafcha, bahanalary alarnyn ūč, da tabanlary alarnyn ūč. ¹⁵ Da ol ėkińči tarafcha on bieš lokot ėńliar, bahanalary alarnyn ūč, da tabanlar ūč. ¹⁶ Da kabahyna ol kachranyn kaplav ėgirmi lokot kioktiań, da ipkińdiań, da kyrmyzy ipiaktiań, da ėškiań biezdiań, iši nahyšlavčunun. Bahanasy alarnyn diort, da tabanlary alarnyn diort. ¹⁷ Bar bahanalary ol kachranyn čiuvria čorgialgiańliar kiumiuš byla, čiuvliari alarnyn kiumiuštiań, da tabanlary alarnyn tučtan. ¹⁸ Uzunluhu ol kachranyn juž lokot byla, da kienłigi bary ašyra ėńlišiar lokot, da turušu bieš lokot, ėškiań biezdiań, da tabanlary alarnyn tučtan. ¹⁹ Bar savutlary ol miškannyn, bar iši byla anyn, da bar kazychlary anyn, da bar kazychlary ol kachranyn – tučtan.

XX

- ²⁰ Da sień bujurhun ulanlaryna Jisraelniń, da alsynlar saja ziejtun javy, aruvnu, jančchanny, jarychlychka, jandyрма čyrach hammieša. ²¹ Oheł Moeđdia, tyščartyn parochetkia, ki ol Šarajat ūštiunia, tiuziusiuiń any Aharon da uvullary anyn ińgirdiań tanha diejiń alnynda Adonajyn. Ömiurliuk riesim dorylar sajyn ulanlaryndan Jisraelniń.

28 ¹ Da sień juvutchun öziuja ošol Aharonnu, karyndašyjn, da ošol ulanlaryn anyn birgiasinia, ortasyndan ulanlarynyn Jisraeľniń, kohieńlik ětmia maja: Aharon, Nadav da Avihu, Ęlazar da Itamar, uvullary Aharonnun. ² Da kylhyn aziž uprachlar Aharonha karyndašyja – syja da kiorkkia. ³ Da sień siožliagiń bar uslu ũriaklilargia, ki tolturdum any alhiemi byla usnun, da kylsynlar ošol uprachlaryn Aharonnun, aziž ětmia any, kohieńlik ětmia maja. ⁴ Da bulardylar ol uprachlar, ki kylsynlar: chošen, da ěfod, da kaftan, da ojuvlu kioľmiak, miciefieť, da avnieť. Da kylsynlar aziž uprachlar Aharonha, karyndašyja, da uvullaryna anyn, kohieńlik ětmia maja. ⁵ Da alar alsynlar ošol ol altynny, da ošol ol kiokniu, da ošol ol ipkińni, da ošol ol kyrmyzy ipiakni, da ošol ol biežni. ⁶ Da kylsynlar ošol ěfodnu altyndan, kioktiań, da ipkińdiań, da kyrmyzy ipiaktiań, da ěškiań bieždiań, iši ojuvlavčunun. ⁷ Ęki javrunlar košadohonlar bolsun anar ěki učlaryna anyn, da košulsun. ⁸ Da ojuvu bavynyn, ki anyn ũstiunia, iši kibik anyn, öziuńdiań bolsun: altyndan, kioktiań, da ipkińdiań, da kyrmyzy ipiaktiań, da ěškiań bieždiań. ⁹ Da alhyn ošol ol ěki šoham tašlarny, da tudžurhun alar ũstiunia atlaryn uvullarynyn Jisraeľniń. ¹⁰ Altyny atlaryndan alarnyn ol bir taš ũstiunia, da ošol atlaryn ol altynyn, ol kalhanlarny, ol ěkińči taš ũstiunia, tuvmušlaryna kioria. ¹¹ Išiń ustasynyn tašnyn, tudžurmachlaryn mohornun, tudžurhun ošol ěki ol tašlarny atlary byla uvullarynyn Jisraeľniń; kuršalhanlar altyn ojuvlar byla kylhyn alarny. ¹² Da kojhun ošol ěki ol tašlarny javrunlary ũstiunia ol ěfodnun, sahynčlych tašlar uvullaryna Jisraeľniń, da kiotiursiuń Aharon ošol atlaryn alarnyn alnynda Adonajnyn ěki javrunlary ũstiunia sahynčlychka. ¹³ Da kylhyn altyn ojuvlar, ¹⁴ da ěki syndžyrlar aruv altyndan; čiekiańgiańliar kylhyn alarny, iši örkiańniń. Da biergiń ošol syndžyrlaryn, ol örkiańliar išiniń, ol ojuvlar ũstiunia. ¹⁵ Da kylhyn chošen mišpat, iši ojuvlavčunun, iši kibik ěfodnun kylhyn any. Altyndan, kioktiań, da ipkińdiań, da kyrmyzy ipiaktiań, da ěškiań bieždiań kylhyn any. ¹⁶ Diortkiuľ bolsun, katlahan, karyš uzunluhu anyn, da karyš kieľligi anyn. ¹⁷ Da tolturhun anda tolturmahyn tašnyn, diort jergialiar taštan:

Jergiasin rubiinin, smaraknyn, da karbankulisin ol bir jergia. ¹⁸ Da ol ekinči jergia: siurniat tašy, safir tašy, da dijament. ¹⁹ Da ol uciučiu jergia: liešem, ševo, da achlama. ²⁰ Da ol diortiučiu jergia: taršiš tašy, da šoham, da jašfie. Ojuvlanhanlar altyn byla bolsunlar tolturmachlarynda. ²¹ Da ol tašlar bolsunlar atlary byla uvullarynyn Jisraelnin on eki, atlary byla alarnyn – tudžurmachlary mohornun, kiši aty sajyn bolsunlar on eki ševietkia. ²² Da kylhyn ol chošen uštunia syndžyrlar, čiekliangiań, iši örkiainin, aruv altyndan. ²³ Da kylhyn ol chošen uštunia eki üziukliar altyndan, da biergin ošol eki ol üziukliarni eki učlary uštunia ol chošėnin, ²⁴ da biergin ošol eki altyn örkiainliarni eki ol üziukliar uštunia učlaryna ol chošėnin. ²⁵ Da ošol eki učlaryn eki ol örkiainliarnin biergin eki ol ojuvlar uštunia, da biergin javrunlary uštunia ol efodnun uturusuna južliarinin. ²⁶ Da kylhyn eki üziukliar altyndan, da kojhun alarny eki učlary uštunia ol chošėnin, kyryjy uštunia anyn, ki janyna ol efodnun ičkiarigia. ²⁷ Da kylhyn eki üziukliar altyndan, da biergin alarny eki javrunlary uštunia ol efodnun ašahartyn, uturusundan južliarinin, uturusuna košar ornunun, joharrach ojuvundan ol efodnun. ²⁸ Da atlanhyztyrsynlar ošol ol chošėni üziukliarinidain anyn üziukliari uštunia ol efodnun kiok šnur byla, bolma ojuvu uštunia ol efodnun, da kiotiuriulmiasin ol chošen ol efod uštuidain. ²⁹ Da kiotiursiuń Aharon ošol atlaryn uvullarynyn Jisraelnin chošen ol mišpat byla üriagi uštunia, kielgianińdia ol kodieškia sahynclychka alnynda Adonajnyn hammieša. ³⁰ Da biergin chošen ol mišpacha ošol ol urimni da ošol ol tummimni, da bolsun üriagi uštunia Aharonun, kielgianińdia alnynda Adonajnyn. Da kiotiursiuń Aharon ošol tioriasin ulanlarynyn Jisraelnin üriagi uštunia alnynda Adonajnyn hammieša. ³¹ Da kylhyn ošol kaftany ol efodnun tiugial kioktiań. ³² Da bolsun kyryjy bašynyn ortasynda anyn. Jaha bolsun kyryjyna anyn čiuvria, iši tochuvčunun, kyryjy iši kibik kiubianiń bolsun anar, ki jyrtylmahej. ³³ Da kylhyn etiakliari uštunia anyn narlar kioktiań, da ipkińdiań, da kyrmyzy ipiaktiań, etiakliari uštunia anyn čiuvria, da altyn konhurovlar ortalarynda alarnyn čiuvria. ³⁴ Altyn

kunhurov da nar, altyň kunhurov da nar ėtiakliari ũstiunia ol kaftanynyn ċiuvria. ³⁵ Da bolsun Aharon ũstiunia, jumuš ėtmia, da ėšitiłsiń avazy anyň kielġianińdia ol kodieškia alnyna Adonajnyn da ċyċkanynda, da ol̄miasiń. ³⁶ Da kylhyn ċalma aruv altyndan, da tudžurhun anyň ũstiunia tudžurmachlaryň mohornun: „*Kodieš la-Jehova*”*. ³⁷ Da kojhun any kiok šnur ũstiunia, da bolsun ol micniefiť ũstiunia. Uturusuna ol micniefiťniń bolsun. ³⁸ Da bolsun manlajy ũstiunia Aharonun, da kiotiursiuń Aharon ol jazyhyn ol kadašimniń, ki kodieš ėtsialiar ulanlary Jisraelniń bar biernialiarı sajyn kodiešliariniń. Da bolsun manlajy ũstiunia anyň hammieša kabulluchka alarha alnynda Adonajnyn. ³⁹ Da ojuvlahyn ol kiołmiakni biež byla, da kylhyn micniefiť bieždiań, da avniť kylhyn, išiń nahyšlavčunun. ⁴⁰ Da uvullaryna Aharonun kylhyn kiołmiakliar, da kylhyn alarha avniťliar, da bijik biorkliar kylhyn alarha – syjha da kiorkkia. ⁴¹ Da kijdirgiń alarny Aharonha, karyndašyja, da uvullaryna anyň birgiasinia, da jahyndyrhyn alarny, da tolturhun ošol kolun alarnyn, da aziž ėtkiń alarny, da kohieńlik ėtsińliar maja. ⁴² Da kylhyn alarha ach michniesiajimliar, kaplama ėtiń ajipniń: bielłiardiań da butlarha diejiń bolsunlar. ⁴³ Da bolsunlar Aharon ũstiunia, da uvullary ũstiunia anyň, kielġiańliarińdia Oheł Moedġia jemiesia juvuhanlarynda ol mizbeachka, jumuš ėtmia kodieštia, da kiotiurmiasinińliar džurumun ġiuniachniń, da ol̄miasinińliar. Őmiurliuk riesim anar da urluhuna anyň oziũndiań sortun.

29 ¹ Da budur ol iš, ki kylhyn alarha, aziž ėtmia alarny, kohieńlik ėtmia maja: Alhyn bir tana, balasyn syhyrnyn, da ėki kočcharlar, tiugialliarı, ² da oťmiak macalar, da challalar macalar jumurulhanlar jav byla, da juha macalar jahylhanlar jav byla. Őziagińdiań budajlarnyn kylhyn alarny. ³ Da biergin alarny bir ċietiańġia, da juvutčun alarny ċietiań byla, da ošol ol tanany, da ošol ėki ol kočcharlarny.

* *Kodieš Adonajha.*

⁴ Da ošol Aharonnu, da ošol avullaryn anyn, juvutchun ešiginia Oheľ Moedniń, da juvhun alarny suv byla. ⁵ Da alhyn ošol ol uprachlarny, da kijdirgiń alarny Aharonha, ošol ol kioľmiakni, da ošol kaftany ol eřodnun, da ošol ol eřodnu, da ošol ol chošeńni, da bajlandyrhyn any ojvu byla ol eřodnun. ⁶ Da kojhun ol micniefeťni bašy ũstiunia anyn, da biergiń ošol ol altyn tadžny ol micniefeť ũstiunia. ⁷ Da alhyn ošol ol jahynmach javny, da kojhun bašy ũstiunia anyn, da jahyndyrhyn any. ⁸ Da ošol uvullaryn anyn juvutchun, da kijdirgiń alarha kioľmiakliar, ⁹ da bajlandyrhyn alarny avnieť byla, Aharonnu da uvullaryn anyn, da kijdirgiń alarha bijik biorkliar, da bolsun alarha kohieńlik ömiurliuk riesimgia. Da tolturhun kolun Aharonnun da kolun uvullarynyn. ¹⁰ Da juvutchun ošol ol tanany alnyna Oheľ Moedniń, da sunsun Aharon da uvullary anyn ošol kollaryn bašy ũstiunia ol tanany. ¹¹ Da sojhun ošol ol tanany alnynda Adonajnyn ešigińdia Oheľ Moedniń. ¹² Da alhyn kanyndan ol tanany, da biergiń miuviuzliari ũstiunia ol mizbeachnyn barmahyj byla, da ošol bar ol kanny tiokkiuń bunjatyna ol mizbeachnyn. ¹³ Da alhyn ošol bar ol javny ol kaplejdohonnu ošol ol karynny, da ošol artyhačny ol bavur ũstiunia, da ošol eķi ol biuvriakliarni, da ošol ol javny, ki alar ũstiunia, da tiutiakkiń ol mizbeachta. ¹⁴ Da ošol eťiń ol tanany, da ošol tierisiń anyn, da ošol jerieńčiligiń anyn kiuvdiurgiuń otta tyščartyn avulha. Chatatty ol. ¹⁵ Da ošol ol bir kočcharny alhyn, da sunsunlar Aharon da uvullary anyn ošol kollaryn bašy ũstiunia ol kočcharnyn. ¹⁶ Da sojhun ošol ol kočcharny, da alhyn ošol kany anyn, da biurkkiuń ol mizbeach ũstiunia čiuvria. ¹⁷ Da ošol ol kočcharny buvunlahyn buvunlary sajyn, da juvhun ičiń anyn da tižliariń anyn, da biergiń buvunlary ũstiunia, da bašy ũstiunia, ¹⁸ da tiutiakkiń ošol bar ol kočcharny ol mizbeachta. Oladyr ol Adonajha, ij kabulluch, otlu kurban Adonajha ol. ¹⁹ Da alhyn ol eķińči kočcharny, da sunsun Aharon da uvullary anyn ošol kollaryn bašy ũstiunia ol kočcharnyn. ²⁰ Da sojhun ošol ol kočcharny, da alhyn kanyndan anyn, da biergiń jymščach ornu ũstiunia ol on jandahy kulahynyn Aharonnun, da jymščach ornu ũstiunia ol on jandahy

kulachlarynyn uvullarynyn, da baš barmahy üštiunia ol on jandahy kollarynyn, da baš barmahy üštiunia ol on jandahy ajachlarynyn, da biurkkiuñ ošol ol kanny ol mizbeach üštiunia čiuvria. ²¹ Da alhyn ol kandan, ki ol mizbeach üštiunia, da jahynmach javdan, da biurkkiuñ Aharon üštiunia, da uprachlary üštiunia anyn, da uvullary üštiunia anyn, da uprachlary üštiunia ulanlarynyn birgiasinia, da aziž bolsun ol, da uprachlary anyn, da uvullary, da uprachlary uvullarynyn birgiasinia. ²² Da alhyn ol kočchardan ol javny, da ol kujruchnu, da ošol ol javny ol kapejdohonnu ošol ol karynny, da ošol artyhačyn ol bavernun, da ošol eki ol biuvriakliarni, da ošol ol javny, ki alar üštiunia, da ošol ol on jandahy inčikni, ki kočcharydy milluimniñ ol. ²³ Da bochon ötmiak bir, da challa ötmiak, javly, bir, da juha bir, čietianiñdiañ ol macalarnyn, ki alnynda Adonajnyn. ²⁴ Da kojhun ol barysyn uvučlary üštiunia Aharonnun, da uvučlary üštiunia uvullarynyn, da sunhun alarny tienufa alnynda Adonajnyn. ²⁵ Da alhyn alarny kollaryndan alarnyn, da tiutiatkiñ ol mizbeachta ol ola katyna; ij kabulluchka alnynda Adonajnyn. Otlu kurban ol Adonajha. ²⁶ Da alhyn ošol ol tiošniu kočcharyndan ol milluimniñ, ki Aharonnun, da sunhun any tienufa alnynda Adonajnyn, da bolsun saja üliuškia. ²⁷ Da aziž étkiñ ošol tiošiñ ol tienufanyñ, da ošol inčigiñ ol tierumanyñ, ki sunuldu, da ki ajyryldy kočcharyndan ol milluimniñ, andan ki Aharonnun, da andan ki uvullarynyn, ²⁸ da bolsun Aharonha, da uvullaryna, anyñ ömiurliuk riesimgia ulanlaryndan Jisraelniñ, ki tierumadyr ol; da tieruma bolsun ulanlaryndan Jisraelniñ diebiechalaryndan šelamimliariñ: tierumalary alarnyn Adonajha. ²⁹ Da ol aziž uprachlar, ki Aharonnun, bolsunlar uvullaryna öziñdiañ sortun, jahynma alar byla kohieñ gadolluchka, da tolturma alar byla ošol kolun alarnyn. ³⁰ Jedi kiuñliar kijiñ alarny ol kohieñ, kajsy bolsa kohieñ gadol uvullaryndan anyñ ornuna, kajsy kielir Ohel Moedgia jumuš étmia kodieštia. ³¹ Da ošol kočcharyñ ol milluimniñ alhyn, da biširgiñ ošol etiñ anyñ aziž orunda. ³² Da ašasyñ Aharon da uvullary anyñ ošol etiñ ol kočcharyñ, da ošol ol ötmiakni, ki čietiañdia, ešigiñdia Ohel Moedniñ,

³³ da ašasyňlar alarny, ki bošatlych kolundu alar byla, tolturma ošol kolun alarnyn, aziž étmia alarny. Da jat ašamasyň, ki aziždi alar. ³⁴ Da égieŕ kalsa étindiaň ol milluimniň da ol ótmiaktiaň ol értiaňbylaha diejiň, da kiuvdiurgiuň ošol ol kalhanny otta. Ašalmasyň, ki aziždi ol. ³⁵ Da kylhyn Aharonha da uvullaryna anyn alej, barča niečik ki bujurdum saja. Jedi kiuňliar tolturhun ošol kolun alarnyn. ³⁶ Da bir tana chatatcha kylhyn har kiuň ol bošatlychlar üčiuň, da biurkkiuň kanyň anyn ol mizbeach üštiunia bošatlych kolhanyjda anyn üštiunia, da jahyndyrhyn anyn aziž étmia any. ³⁷ Jedi kiuňliar bošatlych kolhun ol mizbeach üštiunia, da aziž étkiň any, da bolsun ol mizbeach kodieš kadašim. Bar ol tijuvcüu mizbeachka aziž bolsun. ³⁸ Da budur, ki kylhyn ol mizbeach üštiunia: kozular, jylych balalary, éki, kiuňgia, hammieša. ³⁹ Ošol ol bir kozunu kylhyn értiaňbylada, da ošol ol ékiňči kozunu kylhyn ol éki ingirliar arasyna. ⁴⁰ Da onunču üliušiu ol éfanyn öziak jumurulhan jančchan jav byla diortiuňčiu üliušiu ol hiňniň, da niesiech diortiuňčiu üliušiu ol hiňniň čahyr ol bir kozuha. ⁴¹ Da ošol ol ékiňči kozunu kylhyn ol éki ingirliar arasyna. Tirkisi kibik ol értiaňbylanyň da niesiechi kibik anyn kylhyn anar; ij kabulluchka, otlu kurban Adonajha, ⁴² hammiešalych ola dorlajyz sajyn éšigiňdia Oheľ Moedniň alnynda Adonajnyň, ki hadir bolur šechinam aškara bolma sižgia anda, siožliamia saja anda. ⁴³ Da hadir bolur šechinam aškara bolma ulanlaryna Jisraeľniň, da aziž bolur syjym byla. ⁴⁴ Da aziž étiarmiň ošol Oheľ Moedni, da ošol mizbeachny. Da ošol Aharonnu, da ošol uvullaryň aziž étiarmiň, kohieňlik étmia maja. ⁴⁵ Da tochtarmyn ortasynda ulanlarynyň Jisraeľniň, da bolurmyn alarha Tieňrigia. ⁴⁶ Da bilirliar, ki mieňmiň, Adonaj, Tieňrisi alarnyn, ki čyhardym alarny jeriňdiaň Micriniň, tochtama mieň šechinam byla ortalarynda alarnyn; mieňmiň, Adonaj, Tieňrisi alarnyn.

30 ¹ Da kylhyn mizbeach tiuťiaťmiakkia tiuti; šittim ahačlaryndan kylhyn any. ² Lokot uzunluhu da lokot kieňligi, diortkiuľ bolsun, da éki lokot turušu anyn. Öziuňdiaň bolsunlar

miuviužliari anyn. ³ Da kaplahyn any aruv altyn byla, ošol čardahyn anyn, da ošol farstlaryn anyn čiuvria, da ošol miuviužliariń anyn. Da kylhyn anar altyn kuršov čiuvria. ⁴ Da ěki ũziukliar altyndan kylhyn anar ašaharrach kuršovundan, ěki janlary ũštiunia, kylhyn ěki miuviužliari ũštiunia anyn, da bolsun orunlar tutčučlarha, ěłtmia any alar byla. ⁵ Da kylhyn ošol ol tutčučlarny šittim ahačlaryndan, da kaplahyn alarny altyn byla. ⁶ Da biergiń any alnynda ol parochetniń, ki aronu ũštiunia ol Šarajatnyn, alnynda ol kaporeetniń, ki ol Šarajat ũštiunia, ki hadir bolur šechinam, aškara bolma saja anda. ⁷ Da tiutiatsiń anyn ũštiunia Aharon tiutiusiuń otjamlarnyn. Har ěrtiańbylada, tiuž ěkianińdiań ošol ol čyrachlarny tiutiatsiń any. ⁸ Da jandyryhandy Aharon ošol ol čyrachlarny, ol ěki ingirliar arasyna tiutiatsiń any; hammiešalych tiutiu alnynda Adonajnyn dorlaryjyz sajyn. ⁹ Jat tiutiu, da ola, da tirkki čyharmajyz anyn ũštiunia, da niesiech kujmajyz anyn ũštiunia. ¹⁰ Da bošatlych kolsun anyn miuviužliari ũštiunia Aharon kujmach byla bir kieriať jylda. Kanyndan chatatynyn ol kipurim kiuniuniuń bir kieriať jylda bošatlych kolsun anyn ũštiunia dorlaryjyz sajyn. Kodieš kadašim ol Adonajha”.

XXI

¹¹ Da siožliadi Adonaj Mošegia, ajtadohoč: ¹² „Ki alsej ošol sanyn bašynyn uvullarynyn Jisraelńiń sanalhanlary sajyn, da biersińliar kiši juluvun džanyrynyn Adonajha sanahanda alarny, da bolmasyn alarda kyranč sanahanda alarny. ¹³ Bunu biersińliar bar ol ašuvču ol sanalhanlar katyna: jarymyn ol mitkalnyn mitkaly byla ol kodiešniń; ěgirmi giera ol mitkal. Jarymyn ol mitkalnyn – tieruma Adonajha. ¹⁴ Bar ol ašuvču ol sanalhanlar katyna ěgirmi jaštan da joharrach biersiń ošol tierumasyn Adonajnyn. ¹⁵ Ol hodža artych biermiasiń, da ol jarly azrach biermiasiń jarymyndan ol mitkalnyn, biermia ošol tierumasyn Adonajnyn, bošatlych kolma džanlaryjyz ũčiuń. ¹⁶ Da alhyn ošol kiuniušuń ol juluvlarnyn ulanlaryndan Jisraelńiń, da biergiń any išinia Ohel Moedniń, da bolsun ulanlaryna Jisraelńiń sahynčlychka alnynda

Adonajny, bošatlych kolma džanlaryjz üčiuń”.¹⁷ Da siožliadi Adonaj Mošegia, ajtadohoč: ¹⁸ „Da kylhyn kumhan tučtan, da ornun anyn tučtan, juvunmachka, da biergiń any Ohel Moed byla mizbeach arasy, da biergiń ary suv. ¹⁹ Da juvsunlar Aharon da uvullary anyn andan ošol kollaryn da ošol ajachlaryn. ²⁰ Kielgiańliarińdia Ohel Moedgia juvsunlar suvlar byla, da ölmiasińliar, jemiesia juvuhanlarynda ol mizbeachka jumuš étmia, tiutiátmia otlu kurban Adonajha. ²¹ Da juvsunlar kollaryn da ajachlaryn, da ölmiasińliar, da bolsun alarha ömiurliuk riesim anar da urluhuna dorylary sajyn”. ²² Da siožliadi Adonaj Mošegia, ajtadohoč: ²³ „Da sień alhyn öziuja ilk otjamlar: mušk ijišli bieš juž mitkal, da cynamon ijišli jarymyn anyn, eki juž da éni, da kiorkia ijišli eki juž da éni, ²⁴ da kasja bieš juž ol aziž mitkal byla, da ziejtun javy hiń. ²⁵ Da kylhyn andan jahynmach jav, aziž madžun madžunlanhan, iši madžunlavčunun; jahynmach jav, aziž, bolsun. ²⁶ Da jahyndyrhyn anyn byla ošol Ohel Moedni, da ošol ol Aronun ol Šarajatnyn, ²⁷ da ošol ol stolnu, da ošol bar savutlaryn anyn, da ošol ol čyrachbany, da ošol savutlaryn anyn, da ošol mizbeachyn ol tiutiuniuń, ²⁸ da ošol mizbeachyn ol olanyn, da ošol bar savutlaryn anyn, da ošol ol kumhanny, da ošol ornun anyn. ²⁹ Da aziž étkiń alarny, da bolsunlar kodieš kadašim bar ol tijuvčiu alarha. Kieriaklidi ki azižliańgiej. ³⁰ Da ošol Aharonnu, da ošol uvullaryn anyn, jahyndyrhyn, da aziž étkiń alarny, kohienlik étmia maja. ³¹ Da ulanlaryna Jisraelniń siožliagiń, ajtadohoč: „Jahynmach jav, aziž, bolsun bu maja dorylaryjz sajyn. ³² Gufu üštiunia adamnyn kojulmasyn, da kyjasy byla anyn kylmajyz öziujužgia anyn kibik. Aziždi ol, aziž bolsun sizžia. ³³ Kiši, ki madžunlasa anyn kibik, da ki biersia andan jat üštiunia, da eksilir uluslaryndan””. ³⁴ Da ajtty Adonaj Mošegia: „Alhyn öziuja otjamlar: balsam, da mastik, da galban otjamlar, da aruv lievona – bašcha bašcha har birisi bolsun. ³⁵ Da kylhyn andan tiutiu, madžun išin madžunlavčunun, košulhan, aruv, aziž. ³⁶ Da jančhyn andan uvach, da biergiń andan alnynda ol Šarajatnyn Ohel Moeddia, ki hadir bolur šechinam aškara bolma saja anda. Kodieš kadašim bolsun sizžia. ³⁷ Da ol tiutiu,

ki kylsej: kyjasy kibik anyn kylmajyz öziujužgia. Aziž bolsun saja, ki ol kyllynhandy kulluhuna Adonajny. ³⁸ Kiši, ki kylsa anyn kibik ijiškiamia anda: da niečik kylsa any, ėksilir uluslaryndan”.

31 ¹ Da siožliadi Adonaj Mošegia, ajtadohoč: ² „Bachkyn, inđiadim at byla Biecalielni, uvlun Uriniñ, uvlunun Churnun, ševietinđiañ Juhudany. ³ Da tolturdum any alhiemi byla Tieñriniñ, us byla da akyl byla, da bilmiak byla bar išni, ⁴ ojuvlama ojuvlar, išliamia altyn byla, da kiumiuš byla, da tuč byla, ⁵ da ustasy byla tašnyn tolturma, da ustasy byla ahačnyn išliamia bar išni. ⁶ Da mieñ, muna, bierdim birgiasinia ošol Ahalijavny, uvlun Achisamachnyn, ševietinđiañ Dannyn. Da ŗriagiñdia bar uslu ŗriakliniñ bierdim us, da kylsynlar ošol barča, nie ki bujurdum saja: ⁷ ošol Oheł Moedni, da ošol ol aronnu Šarajatcha, da ošol ol kaporetni, ki anyn ŗštiunia, da ošol bar savutlaryn ol čatyrnyn, ⁸ da ošol ol stolnu, da ošol savutlaryn anyn, da ošol ol aruv čyrachbany, da ošol bar savutlaryn anyn, da ošol mizbeachyn ol tiutiuniuñ, ⁹ da ošol mizbeachyn ol olany, da ošol bar savutlaryn anyn, da ošol ol kumhanny, da ošol ornun anyn, ¹⁰ da ošol ol bojavly uprachlarny, da ošol ol aziž uprachlarny Aharonha ol kohieñgia, da ošol uprachlaryn uvullarynyn kohieñlik ėtmia, ¹¹ da ošol ol jahynmach javny, da ošol tiutiusiuñ ol otjamlarnyn kodieškia. Barča, niečik ki bujurdum saja, alej kylsynlar”. ¹² Da ajtty Adonaj Mošegia, ajtadohoč: ¹³ „Da sieñ siožliagiñ ulanlaryna Jisraelniñ, ajtadohoč: „Ančach ošol šabbatlarymny saklajyz, ki bielgidir ol arama da arajyzha dorlaryjyz sajyn, bilmia, ki mieñmiñ Adonaj, aziž ėtiuvčiu sižni. ¹⁴ Da saklajyz ošol ol šabbatny, ki aziždi ol sižgia. Jeñgil ėtiuvčiuilari anyn öłmia öłtiuriułsiuñ, ki bar ol išliavčiu anda iš, da ėksilir ol džan ortasyndan uluslarynyn. ¹⁵ Alty kiuñliar kylynsyn iš, da ol jediñči kiuñdia šabbat šabbaton, aziž Adonajha. Bar ol kyluvču iš ol šabbat kiuniuñdia öłmia öłtiuriułsiuñ. ¹⁶ Da saklasynlar ulanlary Jisraelniñ ošol ol šabbatny, azižliktia tutma ošol ol šabbatny dorlary sajyn; ömiurliuk šert. ¹⁷ Arama da arasyna ulanlarynyn Jisraelniñ bielgidi ol dunjaha diejiñ,

ki alty kiuńliar ašyra jaratty Adonaj ošol ol kiokliarni da ošol ol jerni, da ol jedińči kiuńdia kaldy, da tynč étti””.¹⁸ Da bierdi Mošegia tiugialliagiačioch siožliamia birgiasinia tavynda Sinajnyń éki luchotlaryń ol Šarajatnyń; tašly luchotlar, jazylhanlar bujruhu byla Tieńriniń.

32¹ Da kiordiu ol ulus, ki kiečigiadi Moše éńmia ol tavdan, da ištyryldy ol ulus Aharonha, da ajttylar anar: „Turhun, kylhyn bižgia kiońdiariuvčiuliar, ki juriugiejliar alnymyzda, ki bu Moše, ol navi, ki čyhardy bižni jerińdiań Micriniń – biłmijbiž nie boldu anar”.² Da ajtty alarha Aharon: „Ūziujuž ošol altyn syrhalarny, ki kulachlarynda katynlaryjzynyn, uvullaryjzynyn da kyzlaryjzynyn, da kiełtiriž maja”.³ Da ũziuliar bar ol ulus ošol ol altyn syrhalarny, ki kulachlarynda ožliariniń, da kiełtirdiliar Aharonha.⁴ Da aldy kollaryndan alarnyn, da tiuviuńčiukliadi anyń jančychta, da kyldy any kujma buzov. Da ajttylar: „Bulardylar kiońdiariuvčiuliar, é Jisrael, ki čyhardylar sieni jerińdiań Micriniń”.⁵ Da kiordiu Aharon, da kondardy alnynda anyń mizbeach. Da čahyrdy Aharon, da ajtty: „Chydždy alnynda Adonajnyń tanbyla”.⁶ Da tiuńliej turdular tanbyladan, da čyhardylar olalar, da juvuttular šelamimliar, da olturdu ol ulus ašama da ičmia, da turdular ojnama.⁷ Da siožliadi Adonaj Mošegia: „Barhyn, éńgiń, ki čejpady jolun ulusuj, ki čyhardy jerińdiań Micriniń”.⁸ Kiełtiliar tiež ol joldan, ki bujurdum alarha. Kyldylar ožliarinia kujma buzov, da bašurdular anar, da diebiecha étiliar anar, da ajttylar: „Bulardylar kiońdiariuvčiuliar, é Jisrael, ki čyhardylar sieni jerińdiań Micriniń””.⁹ Da ajtty Adonaj Mošegia: „Kiordium ošol ol ulusnu, ušpunu, da muna, ulus katy éńsialidir ol”.¹⁰ Da haliginia tynč biergiń maja, da kabunsun ačuvum alarha, da tas étiajim da tavusajym alarny, da kylarmyn sieni ullu chanlychka”.¹¹ Da koldu Moše ošol kyblalaryń Adonajnyń, Tieńrisiniń, da ajtty: „Niek, é Adonaj, kabunur ačuvuj ulusuj ũstiunia, ki čyhardy jerińdiań Micriniń ullu kuvat byla da kiučliu kudrat byla?”¹² Niek ajtyrlar Micrililiar, ajtadohoč: „Jamanlych byla čyhardy alarny, ółturmia alarny tavlarda da tavusma alarny južliari

üštiuńdiań ol jerniń”? Kajtchyn kachir ačuvujdan, da fašman étkiń ol jamanlych üčiuń ulusuja. ¹³ Sahynhyn šertiń Avrahamnyn, Jicchaknyn da Jisraėlniń, kullaryjnyn, ki ant éttij alarha öziujdiań, da siožliadij alarha, ajtadohoč: „Artyryrmyn ošol urluhujuznu julduzlaryn kibik ol kiokliarniń, da bar ol jerni, ušpunu, ki ajttym urluhujuzha, bierirmiń any, da üliuš alyrlar dunjaha diejń””. ¹⁴ Da fašman étti Adonaj ol jamanlych üčiuń, ki siožliadi kylma ulusuna öziuniuń. ¹⁵ Da kajryldy, da éndi Moše ol tavdan, da éki luchotlary ol Šarajatnyn kolunda anyn, luchotlar jazyłhanlar éksi-die janlaryndan, bu jantyn da bu jantyn alar jazyłhanlar édiljar. ¹⁶ Da ol luchotlar: iši Tieńriniń alar, da ol jazyš jazyšy Tieńriniń ol tudžurulhan ol luchotlar üštiunia. ¹⁷ Da éšitti Johošua ošol avazyn ol ulusnun kyčchyradohonnu, da ajtty Mošegia: „Čieriuv avazy avulda”. ¹⁸ Da ajtty: „Tiuviuđdiu avazy biek kyčchymachnyn, da tiuviuđdiu avazy chalaš kyčchymachnyn; jyr avazy mień éšitiamiń”. ¹⁹ Da édi, ki niečik juvudu ol avulha, da kiordiu ošol ol buzovnu da taniečliar, da kabundu ačuvu Mošeniń, da tašlady kolaryndan ošol ol luchotnu, da syndyrdy alarny ol tav tiubiunia. ²⁰ Da aldy ošol ol buzovnu, ki kylldylar, da kiuvdiurdiu otta, da jančty, niegińčia ki boldu uvach, da tozduurdu južliari üštiunia ol suvlarnyn, da ičirdi ulanlaryna Jisraėlniń. ²¹ Da ajtty Moše Aharonha: „Nie kyldy saja ol ulus, ušpu, ki kieltirdij anyn üštiunia ullu jazych?”. ²² Da ajtty Aharon: „Kabunmasyn ačuvu bijimniń! Sień biliasin ošol ol ulusnu, ki jamandy ol. ²³ Da ajtlylar maja: „Kylhyn bižgia kiońdiariuvčiuliar, ki juriugiejliar alnymyzda, ki bu Moše, ol navi, ki čyhardy bižni jerińdiań Micriniń – bilmijbiž nie boldu anar”. ²⁴ Da ajttym alarha: „Kim dia bardy altyn? Ūždiuliar, da bierdiliar maja, da saldym any otcha, da čychty ol buzov, ušpu””. ²⁵ Da kiordiu Moše ošol ol ulusnu, ki buzulhandy ol, ki buzdu any Aharon, chorluchka uturu turuvčularyna. ²⁶ Da turdu Moše kabahynda ol avulnun, da ajtty: „Kim Adonajnyn, kiėlsin maja!”. Da ištryldylar anar bar uvullary Lieviniń. ²⁷ Da ajtty alarha: „Bulej ajtty Adonaj, Tieńrisi Jisraėlniń: „Kojuz kiši kylyčyn butu üštiunia, ašyjjz-kajtyjjz kabachtan kabachka avulda,

da ōltiuriujuž kiši ošol karyndašyn, da kiši ošol dostun, da kiši ošol juvuhun".²⁸ Da kyldylar uvullary Lieviniū sioziunia kioria Mošeniū, da tiuštiu ol ulustan ol kiunđia ūč miū kiši.²⁹ Da ajtty Moše: „Tol-turujuz kolujuznu biugiuū, jumuš ėtmia Adonajha, ki kiši ōltiurdiu uvlun da karyndašyn, da biermia ūštiujužgia biugiuū alhys".³⁰ Da ėdi tanbyladan, da ajtty Moše ol uluscha: „Siž jazychly boldujuz Adonajha ullu jazych, da haliginia barajym, da bošatlych kolajym alnyndan anyn jazyhyjyz ūčiuū".³¹ Da kajtty Moše Adonajha, da ajtty: „Koltcha byla, jazychly boldu ol ulus ullu jazych, da kyldylar ōzliarinia altyn abachlar.³² Da haliginia, ėgier bošatsej jazychlaryn alarnyn – jachšy. Da ėgier bošatmyjdyr ėsiej, siurtkiuū mieni ėndi bitigijdiaū, ki jazdyj".³³ Da ajtty Adonaj Mošegia: „Kim jazychly boldu maja, siurtiarmin any bitigimdiaū".³⁴ Da haliginia barhyn, kioñdiargiuū ošol ol ulusnu ol orunha, ki siožliadim saja; muna, malachym baryr alnyjda. Da sahyghan kiuniumdia jazychlaryn alarnyn, da sahynymyn alarha bu-de jazychny".³⁵ Da chastalatty Adonaj ošol ol ulusnu, anyn ūčiuū ki kyldylar ošol ol buzovnu, ki kyldy Aharon.

33¹ Da siožliadi Adonaj Mošegia, ajtadohoč: „Barhyn, miūgiū bu orundan, sieū da ol ulus, ki čyhardyj jeriñdiaū Micriniū, ol jergia, ki ant ėttim Avrahamha, Jicchakcha da Jaakovha, ajtadohoč: „Urluhuja bierirmiū any".² Da ijarmin alnyjda malach, da siuriarmiū ošol ol Kianaanini, ol Ėmorini, da ol Chittini, da ol Pierizzini, ol Chivvini, da ol Jevusini:³ jergia ahadohon siuū da bal, ki barmasty šechinam mienim ortejda, ki ulus katy ėnsialidir sieū, mahat tavirusmyn sieni jolda".⁴ Da ėšiiti ol ulus ošol ol jaman siožniu, ušpunu, da jasly boldular, da kojmadylar kiši bioziuviuū ūštiunia.⁵ Da ajtty Adonaj Mošegia: „Ajtchyn uvullaryna Jisraėliū: „Siž ulus katy ėnsiali. Bir kiož jumčuhuna barsa šechinam ortejda, da tavirusmyn sieni. Da haliginia ėndirgiū bioziuviujniu ūštiujdiaū, da bilirmiū, nie kylarmyn saja".⁶ Da čiešindiliar uvullary Jisraėliū bioziovliariñdiaū tavyndan Cho-revniū.⁷ Da Moše aldy ošol ol čatyrny, da kurdu ōziunia tyščartyn

avulha, jyrach ėtmia ol avuldan, da atady anar Ohel Moed. Da ėdi, bar ižliavčiu sorma sioziuñ Adonajnyn čyhar ėdi Ohel Moedgia, ki tyščartyn avulha. ⁸ Da bolhej, čychkačoch Moše ol čatyrha, turar ėdiliar bar ol ulus da tochtar ėdiliar kiši ėšigiñdia čatyrnyn, da bahar ėdiliar Moše artyna kielgianinia diejiñ ol čatyrha. ⁹ Da bolhej, kielgiačoch Moše ol čatyrha, ėnir ėdi bahanasy ol bulutnun, da turar ėdi ėšigiñdia ol čatyrnyn, da siožliar ėdi Moše byla. ¹⁰ Da kioriar ėdi bar ol ulus ošol bahanasy ol bulutnun turadohonnu ėšigiñdia ol čatyrnyn, da turar ėdi bar ol ulus, da bašurur ėdiliar kiši ėšigiñdia čatyrnyn. ¹¹ Da siožliar ėdi šečinasy Adonajnyn Mošegia akyl akylha, ki niečik siožliejdi kiši dostu byla, da kajtyr ėdi ol avulha, da jumuščusu anyn Johošua, uvlu Nunnun, jumuš ėtiuvciu jumušun ulannyn, ėksilmiaš ėdi ortasyndan ol čatyrnyn. ¹² Da ajtty Moše Adonajha: „Kior, sieñ ajtasyn maja: „Ėlťkiñ ošol ol ulusnu, ušpunu”, da sieñ biłdirmiadij maja ošol kimni, ki ajyrsyn birgiamia. Da sieñ ajtyj: „Biłdim sieni at byla”, da dahyn: „Tapyj šiřinlik ėnajatlarymda”. ¹³ Da haliginia, ėgier ėñdi taptym ėsia šiřinlik ėnajatlaryjda, biłdirgiñ maja, koltcha byla, ošol kiečiñmiakliarijni, da biliajim sieni, anyn ũčiuñ ki tapchejmyn šiřinlik ėnajatlaryjda. Da kiorgiuñ, ki ulusujdu ol chanlych, ušpu”. ¹⁴ Da ajtty Adonaj: „Kyblalarym baryrlar, da tynč ėtiarmiñ saja”. ¹⁵ Da ajtty Moše Adonajha: „Ėgier kyblalaryj barmaslar ortamyzda, čyharmahyn bižni bundan. ¹⁶ Da nie byla bilinir bunda, ki taptym šiřinlik ėnajatlaryjda, mieñ da ulusuj? Muna, barhanda šečinaj birgiamižgia, da ajryrlanlar bolur biž, mieñ da ulusuj, bar ol ulustan, ki južliari ũštiunia ol jerniñ”. ¹⁷ Da ajtty Adonaj Mošegia: „Dahyn ol siožniu, ušpunu, ki siožliadij, kylarmyn, anyn ũčiuñ ki tapyj šiřinlik ėnajatlarymda, da biłdim sieni at byla”. ¹⁸ Da ajtty Moše Adonajha: „Kiorgiužgiuñ maja, koltcha byla, ošol syjyjn”. ¹⁹ Da ajtty Adonaj: „Mieñ ašyryrmyn bar jachšymny alnyjda, da čahyryrmyn aty byla Adonajnyn alnyjda, da chajyfsunurmyn ošol kimni, ki ušejdy, ki chajyfsunhejmyn, da rachmieťliarmiñ ošol kimni, ki ušejdy, ki rachmieťlagiejmiñ”. ²⁰ Da ajtty Adonaj: „Bolalmassyn kiormia ošol kyblalarymny, ki kiormijdi mieni

ol adam ani malach-te". ²¹ Da ajtty Adonaj: „Muna, orun bardy birgiamia, da turhun ol skala ūštiunia. ²² Da bolhej, aščanda syjym, da kojarmyn sieni bučchahynda ol skalany, da kaplarmyn bujruhum byla ūštiuja aščanyna diejiń šechinamnyn. ²³ Da kietirirmiń ošol bujruhumnu, da kioriaršni ošol sondrahy jaratylmyšlarymny, da kyb-lalarym kioriuńmiasliar”.

34 ¹ Da ajtty adonaj Mošegia: „Jonhun öziuja ėki tašly luchot-lar burunhularny kibik, da jazarmyn ol luchotlar ūštiunia ošol ol siožliarni, ki ėdiliar ol burunhu luchotlar ūštiunia, ki syndyrdyj. ² Da bolhun hadir ėrtiańbylaha, da mińgiń ėrtiańbylada tavyna Sinajnyn, da turhun maja anda bašy ūštiunia ol tavnyn. ³ Da kiši-die mińmiasin birgieja, da dahyn kiši-die kioriuńmiasin bar ol tavda. Dahyn ol kojnu da ol syhyrny kiutmiasinliar uturusuna ol tavnyn”. ⁴ Da jondu Moše ėki tašly luchotlar burunhularny kibik, da tiuńliej turdu Moše ėrtiańbylada, da mińdi tavyna Sinajnyn, ki niečik bujurdu Adonaj anar, da aldy koluna ėki tašly luchotlarny. ⁵ Da ėndi šechinasy Adonajnyn bulut byla, da tochtady birgiasinia anda. Da čahyrdy aty byla Adonajnyn. ⁶ Da ašty šechinasy Adonajnyn alnynda anyn. Da čahyrdy: „Adonaj, Adonaj, kiučliu Tieńri, rachmieťliavčiu da čajjfsunuvču, uzach ačuvlu da kiop ševahatly, da kierti, ⁷ abravču ševahatny miń dorlarha, bošatuvču giuniachni, da tanmachny, da jazychny; da kioniu ėtmia kioniu ėtmijdi, sahynuvču jazyhyn atalarnyn jaman ulanlar ūštiunia, da ulanlary ūštiunia ulanlarnyn, ūčiuńčiu dorha diejiń da diortiuńčiu dorha diejiń”. ⁸ Da džachtlady Moše, da ijildi jergia, da bašurdu. ⁹ Da ajtty: „Ėgier ėndi taptym ėsia šiřinlić ėnajatlaryjda, ė Adonaj, barsyn ėndi šechinasy Adonajnyn ortamyzda, ki ulus katy ėnsialidi ol, da bošatchyn giuniachimizni da jazyhymyzny, da ūliuš alhyn bižni”. ¹⁰ Da ajtty Adonaj: „Muna, mień kiesirmiń šerť. Alnynda bar ulusujnun kylarmyn tamašalychlar, ki jaratylmadylar bar ol jerdia da bar ol chanlychlarda. Da kioriarliar bar ol ulus, ki sień ortasyn-da anyn, ošol išiń Adonajnyn, ki korchunčludu ol, ki mień kylarmyn

birgieja. ¹¹ Saklahyn öziuja ošol, nie ki mień bujuramyn saja biugiuń. Muna, mień siuriarmiń alnyjda ošol ol Ėmorini, da ol Kienaanini, da ol Chittini, da ol Pierizzini, da ol Chivvini, da ol Jevusini. ¹² Saklahyn öziuja, mahat kiesiarsiń šert olturuvčusu byla ol jerniń, ki sień kiełsiń anyn üstiunia, mahat bolur tuzachka ortejda. ¹³ Ki ančach ošol mizbeachlaryn alarnyn kavšatyjyz, da ošol maćcievalaryn alarnyn syn-dyryjyz, da ošol ašeralaryn alarnyn kiesijiz. ¹⁴ Ki bašurmahyn özgia tieńrigia. Ki Adonaj: kioniuliavčiudiu aty anyn, kioniuliavčiu Tieńri-di ol. ¹⁵ Mahat kiesiarsiń šert olturuvčusu byla ol jerniń, da azarlar artyndan kulluhunun abachlarynyn, da diebiecha étiarliar abachlaryna özliariniń, da ińdiar sieni, da ašarsyn diebiechasyndan anyn, ¹⁶ da alyrsyn kyzlaryndan anyn uvullaryja, da azarlar kyzlary anyn kulluhu artyna abachlarynyn özliariniń, da azhyryrlar ošol uvullaryjny kulluhu artyna abachlarynyn özliariniń. ¹⁷ Kujma abachlar kylmahyn öziuja. ¹⁸ Ošol Chydžyn ol Macalarnyn saklahyn! Jedi kiunliar ašahyn macalar, ki bujurdam saja, vahdasyna ol Baš Kuschan janhajny, ki ol Baš Kuschan janhajda čyčtyj Micridiań. ¹⁹ Bar ačylmahy kursachnyn majady; da bar tuvaryj, ol érkiak ačylmahy ögiužniuń da kojnun. ²⁰ Da ačylmahyn ešiakniń juluhun koj byla, da egier julumasej, da énsialia-giń any. Da bar tunhučun uvullaryjnyn juluhun, da kioriuńmiasinliar kyblalarym alnyna boš. ²¹ Alty kiunliardia išliagiń išliarijni, da ol jedińči kiunidia šabbat tutchun. Saban siurmiak zamanda da ormach zamanda šabbat tutchun. ²² Da Chydžyn ol Šavuotnyn kylhyn öziuja, jetiľmiakliariń ormachlarynyn budajlarnyn, da Chydžyn ol Ištyrmachnyn ajlanmahynda ol jylhyn. ²³ Üč kieriatliar jylđa kioriuńsiuń bar érkiagij kyblalary alnyna ol bijniń, Adonajny, Tieńrisiniń Jisraelniń, ²⁴ ki tas étiarminiń chanlychlarny alnyjdan da kienartirmiń ošol čiegijni, da suklanmasty kiši-die ošol jerija barhanyjda kioriuńmia kyblalar alnyna Adonaj Tieńrijniń üç kieriatliar jylđa. ²⁵ Sojmahyn chamieć katyna, da biurkmiagiń kanyń diebiechamnyn, da konmasyn értiańbylaha diebiechasy Chydžynyn ol Piesachnyn. ²⁶ Íłkiń jetiľmiakliarińniń jerijniń kiełtirgiń üviunia Adonaj Tieńrijniń. Biširmiagiń ulachny

siutiu ičinia anasynyn". ²⁷ Da ajtty Adonaj Mošegia: „Jazhyn öziuja ošol bar ol siožliarni, ušpularny, ki ušpu siožliargia kioria kieštim birgieja šert, da Jisraël byla". ²⁸ Da èdi anda alnynda Adonajнын kyrch kiun da kyrch kiečia. Ötmiak ašamady da suv ičmiadi, da jazdy ol luchotlar üštiunia ošol siožliariń ol šertniń, on ol siožliarni. ²⁹ Da èdi èngiańdia Moše tavyndan Sinajнын, da èki ol luchotlary Šarajatнын kolunda Mošeniń èngianińdia ol tavdan, da Moše bilmiadi, ki balkydy tierisi južliariniń siožliagianińdia birgiasinia. ³⁰ Da kiordiu Aharon da bar ulanlary Jisraëlniń ošol Mošeni, da, muna, balkydy tierisi južliariniń, da korchtular juvumachtan anar. ³¹ Da ińdiadi alarny Moše, da kajtlyar anar Aharon da bar ol nasiliar džymatta, da siožliadi alarha Moše. ³² Da andan sortun juvudular ulanlary Jisraëlniń, da bujurdu alarha ošol, nie ki siožliadi Adonaj birgiasinia tavynda Sinajнын. ³³ Da tiugialliadi Moše siožliamiaktiań birgialiarinia, da bierdi južliari üštiunia kaplav. ³⁴ Da kielgiańdia Moše alnynda Adonajнын, siožliamia birgiasinia, kietiarir èdi ošol ol kaplavny čychkanyna diejiń, da čyhar èdi, da siožliar èdi ulanlaryna Jisraëlniń ošol, nie ki bujurulsa èdi. ³⁵ Da kioriar èdiliar ulanlary Jisraëlniń ošol južliariń Mošeniń, ki balkydy tierisi južliariniń Mošeniń, da kajtaryr èdi Moše ošol ol kaplavny južliari üštiunia kielgianinia diejiń siožliamia birgiasinia.

XXII

35 ¹ Da išturdy Moše ošol bar džymatyn ulanlaryнын Jisraëlniń, da ajtty alarha: „Bulardylar ol siožliar, ki bujurdu Adonaj kylma alarny: ² Alty kiunliardia kylynsyn iš, da ol jedińči kiunidia bolsun sizgia aziž šabbat, šabbaton Adonajha; bar ol kyluvču anda iš ölmia öltiuriuľsiun. ³ Jandyrmajyz ot bar olturušlaryjyzda ol šabbat kiuniuńdia". ⁴ Da ajtty Moše bar džymatyna ulanlaryнын Jisraëlniń, ajtadohoč: „Budur ol siož, ki bujurdu Adonaj, ajtadohoč: ⁵ „Alyjyz öziujuždiań tieruma Adonajha. Bar džomart üriakli kieltirsiń ošol tierumasyn Adonajнын: altyń, da kiumiuš, da tuč, ⁶ da kiok, da ipkiń, da kyrmzy ipiak, da biež, da junun èčkiliarniń, ⁷ da tieriliriń kočcharlarnyn,

kызартылханларны, да tieriliariń tachašlarnyn, da šittim ahačlaryn,⁸ da jav jarychlychka, da otjamlar ol jahynmach javha da tiutiusiunia ol otjamlarnyn,⁹ da šoham tašlary éfodha, da milluim tašlary chošeńgia.¹⁰ Da bar uslu úriakli sizdia kiěsińliar, da kylsynlar ošol barča, nie ki bujurdu Adonaj Mošegia.¹¹ Ošol ol miškanny, da ošol čatyrn anyn, da ošol kaplavyn anyn, ošol ešliariń anyn, da ošol tachtalaryn anyn, da ošol bieكليaviučliariń anyn, ošol bahanalaryn anyn, da ošol tabanlaryn anyn,¹² ošol ol aronnu, da ošol tutčučlaryn anyn, ošol ol kaporetni, da ošol parochetiń ol kaplavnyn,¹³ ošol ol stolnu, da ošol tutčučlaryn anyn, da ošol bar savutlaryn anyn, da ošol ol éki južliu ótmiakni,¹⁴ da ošol čyrachbasyn ol jarychlychnyn, da ošol bar savutlaryn anyn, da ošol čyrach orunlaryn anyn, da ošol javyn ol jarychlychnyn,¹⁵ da ošol mizbeachyn ol tiutiuniuń, da ošol tutčučlaryn anyn, da ošol ol jahynmach javny, da ošol tiutiusiuń ol otjamlarnyn, da ošol kaplavyn ol ešikniń ešiginia ol miškannyn,¹⁶ ošol mizbeachyn ol olany, da ošol ol tuč éliakni, ki anar, ošol tutčučlaryn, da ošol bar savutlaryn anyn, ošol ol kumhanny, da ošol ornun anyn,¹⁷ ošol éńliariń ol kachranyn, ošol bahanalaryn anyn, da ošol tabanlaryn anyn, da ošol kaplavyn kabahynyn ol kachranyn,¹⁸ ošol kazychlaryn ol miškannyn, da ošol kazychlaryn ol kachranyn, da ošol šnurlaryn alarnyn,¹⁹ ošol ol bojavly uprachlarny, jumuš étmia kodieštia, ošol ol aziž uprachlarny Aharonha, ol kohieńgia, da ošol uprachlaryn uvullarynyn, kohieńlik étmia””.²⁰ Da čychtylar bar džymaty ulanlarynyn Jisraelniń alnyndan Mošeniń.²¹ Da kiědiliar bar kiši, ki kunušturdu any úriagi anyn, da barča, kim ki džomartlatty džany anyn any, kiětirdiliar ošol tierumasyn Adonajnyn išinia Ohel Moedniń, da bar kulluhuna anyn, da ol aziž uprachlarha.²² Da kiědiliar ol ériańliar ol katynlar byla, bar džomart úriakli kiětirdiliar chalcha, da syrha, da úziuk, da bieliezik, bar altyn savut; da bar kiši, ki sundu tienufasyn altynnyn Adonajnyn.²³ Da bar kiši, ki tabuldu birgiasinia kiok, da ipkiń, da kyrmyzy ipiak, da biež, da junu ečkiliarniń, da tieriliari kočcharlarnyn, kызартылханлар, da tieriliari tachašlarnyn: kiětirdiliar.²⁴ Bar ajyruvču tierumasyn

kiumiušniūn da tučnun kieltirdiliar ošol tierumasyn Adonajny; da barča, kim ki tabuldu birgiasinia šittim ahačlary bar išinia ol kulluchnun: kieltirdiliar. ²⁵ Da bar katyn uslu ūriakli kollary byla ijirdiliar, da kieltirdiliar ijirgiañni, ošol ol kiokniu, da ošol ipkiñni, da ošol kyrmyzy ipiakni, da ošol ol biežni. ²⁶ Da bar ol katynlar, ki kunušturdu ūriakliari alarnyn alarny, us byla ijirdiliar ošol junun ol ečkiliarniñ. ²⁷ Da ol nasiliar kieltirdiliar ošol ol šoham tašlaryn efodha, da ošol ol milluim tašlaryn chošeŋgia, ²⁸ da ošol ol otjamny, da ošol ol javny jarychlychka da ol jahynmach javha da tiutiusunia ol otjamlarnyn. ²⁹ Bar kiši da katyn, ki džomartlatty ūriagi alarnyn alarny kieltirmia bar ol iškia, ki bujurdu Adonaj kylma naviligi ašyra Mošeniñ: kieltirdiliar ulanlary Jisraełniñ džomartlych Adonajha. ³⁰ Da ajtty Moše ulanlaryna Jisraełniñ: „Bahyjyz, čahyrdy Adonaj at byla Biecaliełni, uvlun Uriniñ, uvlunun Churnun, švietiñdiañ Juhudany, ³¹ da tolturdu any alhiemi byla Tieřriniñ, us byla, akyl byla, da biliuv byla bar ištia, ³² da ojuvlama ojuvlar, kylma altyn byla, da kiumiuš byla, da tuč byla, ³³ da ustasy byla tašnyn tolturma, da ustasy byla ahačnyñ kylma bar ojuvlu išni. ³⁴ Da ūvriaťmia bierdi kiolñniũdia anyn: ol da Ahalijav, uvlu Achisamachnyñ, švietiñdiañ Dannyn. ³⁵ Tolturdu alarny usu byla ūriakniñ, kylma bar išiñ ustanyn, da ojuvlavčunun, da nahyšlavčunun kiok byla, da ipkiñ byla, kyrmyzy ipiak byla, biež byla, da tochuvčunun, kyluvčunun bar išniñ, da ojuvlavčularnyñ bar ojuvlarny.

36 ¹ Da kysyn Biecalieł da Ahalijav, da bar kiši uslu ūriakli, ki bierdi Adonaj us da akyl ūriagiñdia alarnyn biłmia kylma ošol bar išiñ kulluhunun ol kodiešniñ bary sajyn, nie ki bujurdu Adonaj”. ² Da iñdiadi Moše Biecaliełni da Ahalijavny, da bar uslu ūriakli kišini, ki bierdi Adonaj us ūriagiñdia anyn, barysyn, kimni ki kunušturdu any ūriagi anyn, juvuma ol iškia, kylma any. ³ Da aldylar alnyndan Mošeniñ ošol bar ol tierumany, ki kieltirdiliar ulanlary Jisraełniñ išinia ol aziž kulluchnun, kylma any. Da ulanlary Jisraełniñ kieltirdiliar anar dahyn džomartlych har eřtiañbylada. ⁴ Da kieltirdiliar

bar ol uslular, ol kyluvčular ošol bar ol aziž išni, har kiši öz išinďiań, ki alar išliar ědiliar, ⁵ da ajttylar Mošegia, ajtadohoč: „Arttyrdylar ol ulus kiełtirmia artych kiereginďiań ol kulluchnun iškia, ki bujurdu Adonaj kylma any”. ⁶ Da bujurdu Moše, da ašyrdylar avaz avulda, ajtadohoč: „Kiši da katyn kylmasyňlar artych iš tierumasyna ol kodiešniń”. Da kaldy ol ulus kiełtirmiaktiań. ⁷ Da ol iš ědi jeťkilikliaričia alarnyn kylma any, da kaldyrma-de. ⁸ Da kyldylar bar uslu ũriakli kyluvčular-da ol išni ošol ol miškanny on ěňliar ěškiań biežďiań, da kioktiań, da ipkińďiań, da kyrmyzy ipiaktiań; kieruvlar, išiń ojuvlavčunun kyldy alarny. ⁹ Uzunluhu ol bir ěňniń ěgirmi siegiz lokot byla, da kieńligi diort lokot byla ol bir ěňniń; bir öłčiať bar ol ěňliargia. ¹⁰ Da koštu ošol bieš ol ěňliarni biriń birisinia, da bieš ol ěňliarni koštu biriń birisinia. ¹¹ Da kyldy ilgikliar kioktiań kyryjy ũštiunia ol bir ěňniń uťtan košulur orunda; alej kyldy kyryjynda ol ěkińči uťtahy ěňniń košulur orunda. ¹² ěňli ilgikliar kyldy ol bir ěndia, da ěňli ilgikliar kyldy kyryjynda ol ěkińči uťtahy ěňniń, ki košulur orunda utrulašadohonlar ol ilgikliar biri birisinia. ¹³ Da kyldy ěňli ěšliar altyndan, da koštu ošol ol ěňliarni biriń birisinia ěšliar byla, da boldu ol miškan bir. ¹⁴ Da kyldy ěňliar junundan ěčkiliarniń ětyrha ol miškan ũštiunia. On bir ěňliar kyldy alarny. ¹⁵ Uzunluhu ol bir ěňniń otuz lokot byla, da diort lokot kieńligi ol bir ěňniń; bir öłčiať on bir ol ěňliargia. ¹⁶ Da koštu ošol bieš ol ěňliarni bašcha, da alty ol ěňliarni bašcha. ¹⁷ Da kyldy ěňli ilgikliar kyryjy ũštiunia ol uťtahy ěňniń košulur orunda, da ěňli ilgikliar kyldy ol ěkińči kyryjy ũštiunia ol ěňniń, ol košadohonun. ¹⁸ Da kyldy ěšliar tuťtan, ěňlini, košma ošol ol ětyrny, bolma bir. ¹⁹ Da kyldy kaplav ětyrha tierilirińďiań kočcharlarnyn, kyzartyľhanlar, da kaplav tierilirińďiań tachašlarnyn johartyn. ²⁰ Da kyldy ošol ol tachtalarny miškanha šittim ahačlaryndan, turadohonlarny. ²¹ On lokot uzunluhu ol bir tachtanyn, da lokot da jarymy ol lokotnun kieńligi ol bir tachtanyn. ²² ěki tutčučlar ol bir tachtaha tieniaštirilgĩańliar biri birisinia: alej kyldy bar tachtalaryna ol miškannyn. ²³ Da kyldy ošol ol tachtalarny miškanha. ěgirmi tachtalar

tarafyna tiušliukniuū, tieman sary. ²⁴ Da kyrch tabanlar kiumiuštiañ kyldy ėgirmi ol tachtalar tiubiunia, ėki tabanlar ol bir tachta tiubiunia ėki tutchučlaryna anyn, da ėki tabanlar ol bir tachta tiubiunia ėki tutchučlaryna anyn. ²⁵ Da ėkiñči janyna ol miškannyn, tarafyna cafonnun, kyldy ėgirmi tachtalar. ²⁶ Da kyrch tabanlary alarnyn kiumiuštiañ, ėki tabanlar ol bir tachta tiubiunia, da ėki tabanlar ol bir tachta tiubiunia. ²⁷ Da kyryjlaryna ol miškannyn, maarav sary, kyldy alty tachtalar. ²⁸ Da ėki tachtalar kyldy miuviušliariñdia ol miškannyn kyryjlarda. ²⁹ Da ėdiliar tieñliar ašahartyn da birgia ėdiliar bašyna anyn ol bir ŗziukkia. Alej kyldy ėksiliariñdia ėki ol miuviušliargia. ³⁰ Da ėdiliar siegiž tachtalar, da tabanlary alarnyn kiumiuštiañ, on alty tabanlar, ėki tabanlar ol bir tachta tiubiunia, da ėki tabanlar ol bir tachta tiubiunia. ³¹ Da kyldy biekliaviučliar šittim ahačlaryndan: biešni ol bir janyna ol miškannyn, ³² da bieš biekliaviučliar tachtalaryna ėkiñči janyryn ol miškannyn, da bieš biekliaviučliar tachtalaryna ol miškannyn kyryjlarda, maarav sary, ³³ da kyldy ošol ol ortančy biekliaviučniu, biekliaamia ortasynda ol tachtalarnyn ol učtan ol učcha. ³⁴ Da ošol ol tachtalarny kaplady altyn byla, da ošol ŗziukliariñ alarnyn kyldy altyndan, orunlar biekliaviučliargia, da kaplady ošol ol biekliaviučliarni altyn byla. ³⁵ Da kyldy ošol parochetni kioktiañ, da ipkiñdiañ, da kyrmyzy ipiaktiañ, da ėškiañ bieždiañ; išiñ ojuvlavčunun kyldy any, kieruvlar. ³⁶ Da kyldy anar diorť bahanalary šittim ahačlaryndan, da kaplady alarny altyn byla, da čiuvliari alarnyn altyndan, da kojdu alarha diorť tabanlar kiumiuštiañ. ³⁷ Da kyldy kaplav ėšiginia ol čatyrnyn kioktiañ, da ipkiñdiañ, da kyrmyzy ipiaktiañ, da ėškiañ bieždiañ, iši nahyšlavčunun, ³⁸ da ošol bahanalaryn anyn, biešni, da ošol čiuvliariñ alarnyn, da kaplady bašlaryn alarnyn da čorgiavlari alarnyn altyn. Da tabanlary alarnyn bieš, tučtan.

37 ¹ Da kyldy Biecalieľ ošol ol aronnu šittim ahačlaryndan, ėki lokot da jarym uzunluhu anyn, da lokot da jarym kieřiligi anyn, da lokot da jarym turušu anyn. ² Da kaplady any aruv altyn byla

ičkiartiń da tyščartyn, da kyldy anar altyn kuršov čiuvria. ³ Da kujdu anar diort ūziukliar altyndan diort miuviušliari ūštiunia; da ėki ūziukliar ol bir jany ūštiunia, da ėki ūziukliar ol ėkińči jany ūštiunia. ⁴ Da kyldy tutčučlar šittim ahačlaryndan, da kaplady alarny altyn byla. ⁵ Da kijdi ošol ol tutčučlarny ūziukliargia janlary ūštiunia ol aronnun, ėłmia ošol ol aronnu. ⁶ Da kyldy kaporet aruv altyndan, ėki lokot da jarym uzunluhu anyn, da lokot da jarym kieńligi anyn. ⁷ Da kyldy ėki kieruvlar altyndan, kachkan kyldy alarny, ėki učlaryndan ol kaporetńiń. ⁸ Bir kieruv učtan bu jantyn, da bir kieruv učtan bu jantyn; ol kaporetńiań kyldy ošol ol kieruvlarny ėki učlaryndan. ⁹ Da ėdiliar ol kieruvlar jajuvčular kanatlar joharyha, kuršavčular kanatlary byla ol kaporet ūštiunia, da južliari alarnyn kiši karyndašyna; ol kaporetkia ėdiliar južliari ol kieruvlarnyn. ¹⁰ Da kyldy ošol ol stolnu šittim ahačlaryndan, ėki lokot uzunluhu, da lokot kieńligi anyn, da lokot da jarym turušu anyn. ¹¹ Da kaplady any aruv altyn byla, da kyldy anar altyn kuršov čiuvria. ¹² Da kyldy anar bieكليaviuč tutam čiuvria, da kyldy altyn kuršov bieكليaviučiunia anyn čiuvria. ¹³ Da kujdu anar diort ūziukliar altyndan, da bierdi ošol ol ūziukliarni diort ol miuviušliar ūštiunia, ki diort ajachlaryna anyn. ¹⁴ Uturusuna ol bieكليaviučiuniuń ėdiliar ol ūziukliar, orunlar tutčučlarha, ėłmia ošol ol stolnu. ¹⁵ Da kyldy ošol ol tutčučlarny šittim ahačlaryndan, da kaplady alarny altyn byla, ėłmia ošol ol stolnu. ¹⁶ Da kyldy ošol ol savutlarny, ki ol stol ūštiunia: ošol tiepsiliariń, da ošol kašychlaryn, da ošol ol arytyčlarny, da ošol ol kujadohon savutlarny ol kujmachka; aruv altyndan. ¹⁷ Da kyldy ošol ol čyrachbany aruv altyndan. Kachkan kyldy ošol ol čyrachbany, butun anyn, da kamušun anyn; čaralary anyn, tiuvmialiari anyn, da japrachlary anyn öziuńdiań ėdiliar. ¹⁸ Da alty kamušlar čyhar ėdiliar janlaryndan anyn: ūč kamušlary čyrachbanyn ol bir janyndan, da ūč kamušlary čyrachbanyn ol ėkińči janyndan. ¹⁹ Ūč čaralar košulhanlar ol bir kamušta, tiuvmia da japrach, da ūč čaralar košulhanlar ol bir kamušta, tiuvmia da japrach. Alej altysy-de ol kamušlarha, ol čyhuvčularha ol čyrachbadan.

²⁰ Da čyrachbada diort čaralar košulhanlar, tiuvmialiari anyn da japrachlary anyn, ²¹ da tiuvmia ėki ol kamušlar tiubiunia öziúndiań, da tiuvmia ėki ol kamušlar tiubiunia öziúndiań, da tiuvmia ėki ol kamušlar tiubiunia öziúndiań – altysy-de ol kamušlarha, ol čyhadohonlarha andan. ²² Tiuvmialiari alarnyn da kamušlary alarnyn öziúndiań ėdiliar, barysy bir kachkan aruv altyndan. ²³ Da kyldy ošol čyrach orunlaryn anyn jedini, da kyskačlaryn anyn, da mačmarlaryn anyn aruv altyndan. ²⁴ Kantar aruv altyndan kyldy any da ošol bar savutlaryn anyn. ²⁵ Da kyldy ošol ol mizbeachyn ol tiutiuniuń šittim ahačlaryndan, lokot uzunluhu, da lokot kieńligi anyn, diortkiuń, da ėki lokot turušu anyn. Öziúndiań ėdiliar miuviužliari anyn. ²⁶ Da kaplady any aruv altyn byla, ošol čardahyn anyn, da ošol farstlaryn anyn čiuvria, da ošol miuviužliariń anyn; da kyldy anar altyn kuršov čiuvria. ²⁷ Da ėki ũziukliar altyndan kyldy anar ašaharrach kuršovuna ėki janlary ũštiunia, ėki miuviužliari ũštiunia, orunlar tutčučlarha, ėłtmia any alar byla. ²⁸ Da kyldy ošol ol tutčučlarny šittim ahačlaryndan, da kaplady alarny atlyn byla. ²⁹ Da kyldy ošol ol jahynmach javny, aziž, da ošol ol tiutiusiuń ol otjamlarnyn; aruv iši madžunlavčunun.

38 ¹ Da kyldy ošol mizbeachyn ol olanyń šittim ahačlaryndan, bieš lokot uzunluhu anyn, da bieš lokot kieńligi anyn, diortkiuń, da ũč lokot turušu anyn. ² Da kyldy miuviužliariń anyn diort miuviužliari ũštiunia; öziúndiań ėdiliar miuviužliari anyn, da kaplady any tuč byla. ³ Da kyldy ošol bar savutlaryn ol mizbeachyn: ošol ol kazanlaryn, da ošol ol sibirtkiliarni, da ošol ol kuboklarny, da ošol ol jyrhachlarny, da ošol ol mačmarlarny. Bar savutlaryn anyn kyldy tučtan. ⁴ Da kyldy mizbeachka ėliak, iši avnyn tučtan, kruhu tiubiunia anyn, ašahartyn jarymyna diejiń. ⁵ Da kujdu diort ũziukliar diort ol učlarda ol tuč ėliakkia; orunlar tutčučlarha. ⁶ Da kyldy ošol ol tutčučlarny šittim ahačlaryndan, da kaplady alarny tuč byla. ⁷ Da kijirdi ošol ol tutčučlarny ũziukliargia janlary ũštiunia ol mizbeachyn, ėłtmia any alar byla. Kuvuš tachtalardan kyldy any. ⁸ Da kyldy ošol ol

kumhanny tučtan, da ošol ornun anyn tučtan, kiužgiuliarińdiań ol ištyrylųvču katynlarnyn, ki ištyryldylar ešiginia Ohel Moedniń. ⁹ Da kyldy ošol ol kachrany: tarafyna tiušliukniuń, tieman sary, eńliari ol kachranyn eškań bieždiań juž lokot, ¹⁰ bahanalary alarnyn eğirmi, da tabanlary alarnyn eğirmi, tučtan; čiuvliari ol bahanalarnyn da čiorgiavliari alarnyn kiumiuštań. ¹¹ Da tarafyna cafonnun eńliar juž lokot, bahanalary alarnyn eğirmi, da tabanlary alarnyn eğirmi, tučtan; čiuvliari ol bahanalarnyn da čiorgiavliari alarnyn kiumiuštań. ¹² Da tarafyna maaravnyn eńliar eńli lokot, bahanalary alarnyn on, da tabanlary alarnyn on; čiuvliari ol bahanalarnyn da čiorgiavliari alarnyn kiumiuštań. ¹³ Da tarafyna kiuń tuvušunun, mizrach sary, eńli lokot, ¹⁴ eńliar on bieš lokot ol bir janha, bahanalary alarnyn uč, da tabanlary alarnyn uč. ¹⁵ Da ol ekińči janha, bu jantyn da bu jantyn kabahyna ol kachranyn, eńliar on bieš lokot, bahanalary alarnyn uč, da tabanlary alarnyn uč. ¹⁶ Bar eńliari ol kachranyn čiuvria eškań bieždiań. ¹⁷ Da ol tabanlar bahanalarha tučtan, čiuvliari ol bahanalarnyn da čiorgiavliari alarnyn kiumiuštań, da kaplavy bašlarynyn-de kiumiuštań; da alar čiorgiaľgĩańliar kiumiuš byla: bar bahanalar ol kachranyn. ¹⁸ Da kaplavy kabahynyn ol kachranyn iši nahyšlavčunun kioktiań, da ipkińdiań, da kyrmyzy ipiaktiań, da eškań bieždiań, da eğirmi lokot uzunluch, da turuš kieńliktia bieš lokot uturusuna eńliariniń ol kachranyn. ¹⁹ Da bahanalary alarnyn diort, da tabanlary alarnyn diort, tučtan; čiuvliari alarnyn kiumiuštań, da kaplavy bašlarynyn da čiorgiavliari alarnyn kiumiuštań. ²⁰ Da bar ol kazychlar miškanka da kachraha čiuvria tučtan.

XXIII

²¹ Bulardylar vakiľlikiari ol miškannyn, Miškannyn ol Šarajatnyn, ki vakiľliańdi sioziu byla Mošeniń, kulluhu ol Lieviliarniń kolu ašyra Itamarnyn, uvlunun Aharonnyn, ol kohieńniń. ²² Da Biecalieľ, uvlų Uriniń, uvlunun Churnun, ševietińdiań Juhudanyń, kyldy ošol barča, nie ki bujurdu Adonaj Mošegia. ²³ Da birgiasinia Ahalijav, uvlų

Achisamachnyn, ševietinđian Dannyn, usta da ojuvlavču, da nahyšlavču kiok byla, da ipkiin byla, da kyrmyzy ipiak byla, da biez byla. ²⁴ Bar ol altyn ol kylynhan iškia bar išindia ol kodiešniū – da ėdi altyny ol tienufanyn – ėgirmi tohuz kantar da jedi juž da otuz mitkal, mitkaly byla ol kodiešniū. ²⁵ Da kiumiušiu sanalhanlarynyn ol džymatnyn juž kantar da miñ da jedi juž da jeťmiš bieš mitkal, mitkaly byla ol kodiešniū, ²⁶ giog baštan, jarymy ol mitkalnyn, mitkaly byla ol kodiešniū, bar ol ašuvčudan, bolma ol sanalhanlar katyna; ėgirmi jaštan da johar-rach: alty kieriat juž miñdian da ũc miñliardian da bieš juž ėñlidian. ²⁷ Da ėdi juž kantar ol kiumiuš kujma ošol tabanlaryn ol kodiešniū da ošol tabanlaryn ol parochėtniū; juž tabanlar juž ol kantardan – kantar tabanha. ²⁸ Da ol miñdian da jedi ol juždian da jeťmiš bieštiañ kyldy čiuviar bahanalarha, da kaplady bašlaryn alarnyn, da čiorgiadi alarny. ²⁹ Da tuču ol tienufanyn jeťmiš kantar da ėki miñ da diort juž mitkal. ³⁰ Da kyldy anyn byla ošol tabanlaryn ėšiginiū ol Ohel Moedniū, da ošol ol tuč mizbeachny, da ošol ol tuč ėliakni, ki anar, da ošol bar savutlaryn ol mizbeachnyn, ³¹ da ošol tabanlaryn ol kachranyn čiuvria, da ošol tabanlaryn kabahynyn ol kachranyn, da ošol bar kazychlaryn ol miškannyn, da ošol bar kazychlaryn ol kachranyn čiuvria.

39 ¹ Da ol kioktiañ, da ol ipkiindian, da ol kyrmyzy ipiaktian kyldylar bojavly uprachlar, jumuš ėtmia kodieštia, da kyldylar ošol aziž uprachlarny, ki Aharonha, ki niečik bujurdu Adonaj Mošegia. ² Da kyldy ošol ol ėfodnu altyndan, kioktiañ, da ipkiindian, da kyrmyzy ipiaktian, da ėškian bieždian. ³ Da juharttylar ošol ol altyn blachalarny, da kypčydylar šnurlar, kylma ortasynda ol kiokniuñ, da ortasynda ipkiinniū, da ortasynda ol kyrmyzy ipiakniū, da ortasynda ol biežniū – iši ojuvlavčunun. ⁴ Javrunlar kyldylar anar košadohonlar; ėki učlary ũštiunia košuldu. ⁵ Da ojuvu bavynyn, ki anyn ũštiunia ũziunđian ėdi ol iši kibik anyn: altyndan, kioktiañ, da ipkiindian, da kyrmyzy ipiaktian, da ėškian bieždian, ki niečik bujurdu Adonaj Mošegia. ⁶ Da kyldylar ošol ol šoham tašlaryn kuršalhanlar

altyn ojuvlar byla, tudžurulhanlar – tudžurmachlary mohornun – atlary byla uvullarynyn Jisraelniń, ⁷ da kojdu alarny javrunlary üštiunia ol éfodnun; sahynčlych tašlar ulanlaryna Jisraelniń, ki niečik bujurdu Adonaj Mošegia. ⁸ Da kyldylar ošol ol chošeńni, iši ojuvlačunun, iši kibik éfodnun: kioktiań, da ipkińdiań, da kyrmyzy ipiaktiań, da éškiań bieždiań. ⁹ Diortkiuľ édi. Katlanhan kyldylar ošol ol chošeńni; karyš uzunluhu da karyš kienligi, katlanhan. ¹⁰ Da tolturdular anda diort jergialiar taštan; jergiasi rubińniń, šmaraknyn da karbankulišniń ol bir jergia, ¹¹ da ol ékińči jergia siurniať tašy, safir tašy da dijament, ¹² da ol üčiuńčiu jergia liešem, ševo da achlama, ¹³ da ol diortiuńčiu jergia taršiš, šoham da jašfie; kuršalhanlar altyn ojuvlar byla tolturmachlarynda. ¹⁴ Da ol tašlar atlary sajyn uvullarynyn Jisraelniń, alar ol on éki, atlary sajyn, tudžurmachlary mohornun, kiši aty sajyn on éki ševieť sajyn. ¹⁵ Da kyldylar ol chošen üštiunia syndžyrlar, čiekliangiań, iši örkiańniń aruv altyndan. ¹⁶ Da kyldylar éki altyn ojuvlar, da éki üziukliar altyndan, da bierdiliar ošol éki ol üziukiarni éki učlary üštiunia ol chošeńniń. ¹⁷ Da bierdiliar éki ol altyn örkiańliarni éki ol üziukliar üštiunia, učlary üštiunia ol chošeńniń. ¹⁸ Da ošol éki učlaryn éki ol örkiańliarniń bierdiliar éki ol ojuvlar üštiunia, da bierdiliar javrunlary üštiunia ol éfodnun uturusuna južliariniń. ¹⁹ Da kyldylar éki üziukliar altyndan, da kojdu alarny éki učlary üštiunia ol chošeńniń, kyrjy üštiunia anyn, ki janyna ol éfodnun ičkiarigia. ²⁰ Da kyldylar éki üziukliar altyndan, da bierdiliar alarny éki javrunlary üštiunia ol éfodnun ašahartyn, uturusundan južliariniń, uturusuna košulur ornunun, joharrach ojuvuna ol éfodnun. ²¹ Da atlanhyzdyrdylar ošol ol chošeńni üziukliarińdiań anyn üziukliarinia ol éfodnun kiok šnur byla, bolma ojuvu üštiunia ol éfodnun, da ki kiotiuriuľmiagiej ol chošen ol éfod üštiuńdiań, ki niečik bujurdu Adonaj Mošegia. ²² Da kyldy ošol kaftannyn ol éfodnun – iši točhuvčunun tiugial kioktiań. ²³ Da avzu ol kaftannyn édi ortasynda anyn avzu kibik kiubianiń. Jaha édi avzuna anyn čiuvria, ki jyrtylmahej. ²⁴ Da kyldylar etiakliari üštiunia ol kaftannyn narlar kioktiań, da ipkińdiań, da kyrmyzy ipiaktiań, éškiań.

²⁵ Da kyldylar kunhurovlar aruv altyndan, da bierdiliar ošol ol kunhurovlar ny ortasynda ol narlarnyn etiakliari üštiunia ol kaftannyn čiuvria, ortasynda ol narlarnyn. ²⁶ Altyn kunhurov da nar, altyn kunhurov da nar etiakliari üštiunia ol kaftannyn čiuvria, jumuš étmia, ki niečik bujurdu Adonaj Mošegia. ²⁷ Da kyldylar ošol ol kiołmiakliarni bieźdiań, iši tochuvčunun, Aharonha da uvullaryna anyn, ²⁸ da ošol ol micniefietni bieźdiań, da ošol ol bijik biorkliarni bieźdiań, da ošol ol michniesiajjimliarni eškiań bieźdiań, ²⁹ da ošol ol avnietni eškiań bieźdiań, da kioktiań, da ipkińdiań, da kyrmyzy ipiaktiań, iši nahyšlavčunun, ki niečik bujurdu Adonaj Mošegia. ³⁰ Da kyldylar ošol čalmasyn ol aziž tadžnyn aruv altyndan, da jazdylar anyn üštiunia jazyšyn tudžurmachlarnyn mohurnun: „*Kodieš la-Jehova*”*. ³¹ Da bierdiliar anyn üštiunia kiok šnur, biermia ol micniefiet üštiunia johartyn, ki niečik bujurdu Adonaj Mošegia. ³² Da tiugiańdi bar kulluhu miškannyn Oheł Moedniń. Da kyldylar ulanlary Jisraelniń barča, niečik ki bujurdu Adonaj Mošegia; alej kyldylar. ³³ Da kieltirdiliar ošol miškanny Mošegia, ošol ol čatyrny, da ošol bar savutlaryn anyn, ešliariń, tachtalaryn anyn, bieklaviučliariń, da bahanalaryn, da tabanlaryn anyn, ³⁴ ošol kaplavny išliańgiań tierilirińdiań ol kočcharlarnyn, ol kyzartylhanlar, da ošol kaplavny tierilirińdiań ol tachašlarnyn, da ošol parochetiń ol kaplavnyn, ³⁵ ošol Aronun ol Šarajatnyn, da ošol tutčučlaryn anyn, da ošol ol kaporetni, ³⁶ ošol ol stolnu, ošol bar savutlaryn anyn, da ošol eki južliu ötmiakni, ³⁷ ošol ol čyrachbany ol aruvnu, ošol čyrach orunlaryn čyrachlarnyn ol tiuziuvniun, da ošol bar savutlaryn anyn, da ošol javyn ol jarychlychnyn, ³⁸ da ošol ol altyn mizbeachny, da ošol jahynmach javny, da ošol tiutiusiuń ol otjamlarnyn, da ošol kaplavyn ešiginiń ol čatyrnyn, ³⁹ ošol ol tuč mizbeachny, da ošol tuč eliakni, ki anar, ošol tutčučlaryn, da ošol bar savutlaryn anyn, ošol ol kumhanny da ošol ornun anyn, ⁴⁰ ošol eńliariń ol kachranyn,

* *Kodieš Adonajha.*

ošol bahanalaryn, da ošol tabanlaryn anyn, da ošol ol kaplavyn kabahyna ol kachranyn, ošol šnurlaryn, da kazychlaryn anyn, da ošol bar savutlaryn kulluhunun ol miškannyn Ohel Moedgia, ⁴¹ ošol ol bojavly uprachlarny, jumuš étmia kodieštia, da ošol ol aziž uprachlarny Aharonha, ol kohieňgia, da ošol uprachlaryn uvullarynyn, kohieňlik étmia; ⁴² barča, niečik ki bujurdu Adonaj Mošegia, alej kyldylar ulanlary Jisraelniń ošol bar ol kulluchnu. ⁴³ Da kiordiu Moše ošol bar ol išni, da muna, kyldylar any, ki niečik bujurdu Adonaj; alej kyldylar. Da alhyšlady alarny Moše.

40 ¹ Da siožliadi Adonaj Mošegia, ajtadohoč: ² „Ol burunhu janhajda, burunhu kiuniuńdia janhajnyn, turhuzhun ošol miškannyn Ohel Moedniń. ³ Da kojhun anda ol Aronun ol Šarajatnyn, da kaplahyn ol aron uštunia ošol ol parochetni. ⁴ Da kijirgiń ošol ol stolnu, da tiuziugiń tiuziuviuń anyn, da kijirgiń ošol ol čyrachbany, da jandyrhyn ošol čyrachlaryn anyn. ⁵ Da biergiń ošol al tyn mizbeachny tiutiugia alnynda Aronunun ol Šarajatnyn, da kojhun ošol kaplavyn ol ešikniń miškanha. ⁶ Da biergiń ošol mizbeachyn ol olany alnynda ešiginiiń ol miškannynyn Ohel Moedniń. ⁷ Da biergiń ošol ol kumhanny arasyňa Ohel Moedniń da arasyňa ol mizbeachnyn, da biergiń ary suv. ⁸ Da kojhun ošol ol kachrany čiuvria, da biergiń ošol kaplavyn kabahynyn ol kachranyn. ⁹ Da alhyn ošol ol jahynmach javny, da jahyndyrhyn ošol ol miškanny, da ošol barča, nie ki anda, da aziž étkiń any da ošol bar savutlaryn anyn, da bolsun aziž. ¹⁰ Da jahyndyrhyn ošol mizbeachyn ol olany da ošol bar savutlaryn anyn, da aziž étkiń ošol ol mizbeachny, da bolsun ol mizbeach kodieš kadašim. ¹¹ Da jahyndyrhyn ošol ol kumhanny da ošol ornun anyn, da aziž étkiń any. ¹² Da juvutchun ošol Aharonnu da ošol uvullaryn anyn ešiginia Ohel Moedniń, da juvhun alarny suv byla. ¹³ Da kijdirgiń Aharonha ošol ol aziž uprachlarny, da jahyndyrhyn any, da aziž étkiń any, da kohieňlik étsiń maja. ¹⁴ Da ošol uvullaryn anyn juvutchun, da kijdirgiń alarha kioľmiakliar. ¹⁵ Da jahyndyrhyn alarny, ki

niečik jahyndyrdy ošol atasyn alarnyn, da kohieñlik étsiñliar maja, da bolsun, bolma alarha jahynmachlary alarnyn ömiurliuk kohieñlik-kia dorlary sajyn".¹⁶ Da kyldy Moše barča, niečik ki bujurdu Adonaj anar; alej kyldy.¹⁷ Da édi, ol burunhu janhajda, ol ékiñči jylda, burunhu kiuniuñdia janhajyn: turhuzuldu ol miškan.¹⁸ Da turhuzdu Moše ošol ol miškanny, da bierdi ošol tabanlaryn anyn, da kojdu ošol tachtalaryn anyn, da bierdi ošol biekliaiviučliariñ anyn, da turhuzdu ošol bahanalaryn anyn,¹⁹ da jajdy ošol ol čatyrny ol miškan üštiunia, da kojdu ošol kaplavyn ol čatyrnyn anyn üštiunia johartyn, ki niečik bujurdu Adonaj Mošegia.²⁰ Da aldy, da bierdi ošol ol Šarajatny ol aronha, da kojdu ošol ol tutchučlarny ol aron üštiunia, da bierdi ošol ol kaporetni ol aron üštiunia johartyn.²¹ Da kiełtirdi ošol ol aronnu ol miškanha, da kojdu ošol parochetiñ ol kaplavynyn, da kaplady aronu üštiunia ol Šarajtnyn, ki niečik bujurdu Adonaj Mošegia.²² Da bierdi ošol ol stolnu Ohel Moeddia, jany üštiunia ol miškannyn, cafon sary, tyščartyn parochetkia,²³ da tiuziudiu anyn üštiunia tiuziuviuñ éki južliu ötmiakniñ alynnda Adonajyn, ki niečik bujurdu Adonaj Mošegia.²⁴ Da kojdu ošol ol čyrachbany Ohel Moeddia karšysyna ol stolnun, jany üštiunia ol miškannyn, tiušliuk sary.²⁵ Da jandyrdy ošol ol čyrachlarny alynnda Adonajyn, ki niečik bujurdu Adonaj Mošegia.²⁶ Da kojdu ošol altyn mizbeachny Ohel Moeddia alynnda ol parochetniñ,²⁷ da tiutiatti anyn üštiunia tiutiusiuñ otjamlarnyn, ki niečik bujurdu Adonaj Mošegia,²⁸ da kojdu ošol kaplavyn ol éšikniñ miškanha.²⁹ Da ošol mizbeachyn ol olanyn kojdu éšigiñdia miškannynyn Ohel Moedniñ, da čyhardy anyn üštiunia ošol ol olany, da ošol ol tirkini, ki niečik bujurdu Adonaj Mošegia.³⁰ Da kojdu ošol ol kumhanny arasyna Ohel Moedniñ da arasyna ol mizbeachnyn, da bierdi ary suv juvunma.³¹ Da juvar édiliar andan Moše, da Aharon, da uvullary anyn, ošol kollaryn da ošol ajachlaryn;³² kiełgiañliariñdia Ohel Moedgia da juvuhanlarynda ol mizbeachka juvar édiliar, ki niečik bujurdu Adonaj Mošegia.³³ Da turhuzdu ošol ol kachrany čiuveria miškanha da mizbeachka, da bierdi ošol kaplavyn kabahynyn ol

kachranyn. Da tiugialliadi Moše ošol ol išni. ³⁴ Da kaplady ol bulut ošol Ohel Moedni, da šechinasy Adonajnyn toldu ošol ol miškanda. ³⁵ Da bolalmady Moše kielmia Ohel Moedgia, ki tochtady anyn üštiunia ol bulut, da šechinasy Adonajnyn toldu ol miškanda. ³⁶ Da kiotiuriulgiańdia ol bulut ol miškan üštiuńdiań, kiočiar ediliar ulanlary Jisraelniń bar kiočiuvliarińdia, ³⁷ da egier kiotiuriulmiasia edi ol bulut, kiočmiaš ediliar kiotiuriulgiań kiuniunia diejiń. ³⁸ Ki bulutu Adonajnyn ol miškan üštiunia bolur edi kiuńdiuž, da ot bolur edi kiečia byla anda, kiožliaričia bar üviuniuń Jisraelniń bar kiočiuvliarińdia.

Księga Kapłańska

Kunigu knyga

XXIV

L¹ Da inđiadi Mošeni, da sioźliadi anar šečinasy Adonajнын Ohel Moeddiań, ajtadohoč: ² „Sioźliagiń ulanlaryna Jisraelniń, da ajtchyn alarha: „Nieńdij adam sizďiań, ki juvutsa kurban Adonajha – ol tuvardan, ol syhyrdan, da ol kojdan juvutujuz ošol kurbanyjzny. ³ Ęgier ola bolsa kurban anyn ol syhyrdan, ěrkiakni, tiugialni juvutsun any. Ęšiginia Ohel Moedniń juvutsun any kabulluchka öziu üčiüń alnyna Adonajнын; ⁴ da sunsun ošol kolun bašy üštiunia ol olannyn, da kabul bolunur anar, bošatlych kolma anyn üčiüń. ⁵ Da sojsun ošol balasyn ol syhyrnyn alnynda Adonajнын, da juvutsunlar uvullary Aharonnun, ol kohieńliar, ošol ol kanny, da biurksiuńliar ošol ol kanny ol mizbeach üštiunia čiuvria, ki ěšigińdia Ohel Moedniń. ⁶ Da šyptyrsyn ošol ol olany, da buvnunlasyn any buvnunlary sajyn anyn. ⁷ Da biersińliar ulanlary Aharonnun, ol kohieńniń, ot ol mizbeach üštiunia, da tiuziusiuńliar otunlar ol ot üštiunia. ⁸ Da tiuziusiuńliar uvullary Aharonnun, ol kohieńliar, ošol ol buvnunlarny, ošol ol bašny, da ošol ol jelkiani ol otunlar üštiunia, ki ol ot üštiunia, ki ol mizbeach üštiunia, ⁹ da ičiń anyn da tiźliariń anyn juvsun suv byla. Da tiutiaśiń ol kohień ošol ol barysyn ol mizbeachta. Oladyr ol, otlu kurban, ij kabulluch Adonajha. ¹⁰ Da ěgier ol kojdan bolsa kurban anyn, ol kozulardan jemiesia ol ěčkiliardiań, olaha, ěrkiakni, tiugialni juvutsun any, ¹¹ da sojsun any janynda ol mizbeachнын tarafynda cafonnun alnynda Adonajнын, da biurksiuńliar uvullary Aharonnun, ol kohieńliar, ošol kannyn anyn ol mizbeach üštiunia čiuvria. ¹² Da buvnunlasyn any

buvunlary sajyn, ošol bašyn anyn, da ošol jełkiasin anyn, da tiuziusiuń ol kohień alarny ol otunlar ũstiunia, ki ol ot ũstiunia, ki ol mizbeach ũstiunia. ¹³ Da ol ični da ol tižliarni juvsun suv byla. Da juvutsun ol kohień ošol ol barysyn, da tiutiatsin ol mizbeachta. Oladyr ol, otlu kurban, ij kabulluch Adonajha. ¹⁴ Da ěgier ol kuštan bolsa ola kurban anyn Adonajha, da juvutsun ol biedianialiardiń jemiesia ol kio-giurčiuń balalaryndan ošol kurbanyn öziuniuń. ¹⁵ Da juvutsun any ol kohień ol mizbeachka, da jumuluchlasyn ošol bašyn anyn, da tiutiatsin ol mizbeachta, da tamyzdyrylsyn kany anyn farsty ũstiunia ol mizbeachnyn. ¹⁶ Da kietiarsin ošol voliesin anyn junu byla, da taš-lasyn any janynda ol mizbeachnyn kiun tuvušu sary, ornuna ol kiul-niuń, ¹⁷ da jyrtsyn any kanatlaryndan, ajyrmasyn, da tiutiatsin any ol kohień ol mizbeachta ol otunlar ũstiunia, ki ol ot ũstiunia. Oladyr ol, otlu kurban, ij kabulluch Adonajha.

2 ¹ Da džan, ki juvutsa kurban tirkí Adonajha, öziak bolsun kur-bany anyn; da kujsun anyn ũstiunia jav, da biersin anyn ũstiunia lievona. ² Da kiełtirsin any uvullaryna Aharonnun, ol kohieńliar-gia. Da ajyrsyn andan tolu uvuču öziagińdiań da javyndan anyn bar lievonasy byla, da tiutiatsin ol kohień ošol tiutiusiuń anyn ol mizbeachta; otlu kurban, ij kabulluch Adonajha. ³ Da ol kalhan ol tirkidiań bolsun Aharonha, da uvullaryna anyn; kodieš kadašim otlu kurban-laryndan Adonajnyn. ⁴ Da ki juvutsej kurban tirkí biširilgiań pieč-tia: öziak challalar macalar jumurulhanlar jav byla, da juha macalar jahylhanlar jav byla, ⁵ da ěgier tirkí išliańgiań ol tava ũstiunia bolsa kurbanyj, öziak jumurulhan jav byla maca bolsun. ⁶ Tigimlambia any tigimliar, da kujhun any ũstiunia jav. Tirkidi ol. ⁷ Da ěgier tirkí išliań-giań panviada bolsa kurbanyj, öziak jav byla kylynsyn. ⁸ Da kiełtir-gin ošol ol tirkini, ki kylynsa bulardan Adonajha, da juvutsun any ol kohieńgia, da ol kohień juvutsun any ol mizbeachka. ⁹ Da ajyrsyn ol kohień ol tirkidiań ošol tiutiusiuń anyn, da tiutiatsin ol mizbeachta; otlu kurban, ij kabulluch Adonajha. ¹⁰ Da ol kalhan ol tirkidiań

Aharonha, da ulanlaryna anyn, bolsun; kodieš kadašim otlu kurbanlaryndan Adonajny. ¹¹ Bar ol tirkki, ki juvutsajyz Adonajha, kylynmasyn chameć, ki hieč kudžur da hieč čybal tiutiatiťmijaz andan otlu kurban Adonajha; ¹² kurbanyn ilkniť juvutujuz alarny Adonajha, da ol mizbeachka miťmiasiťliar; ij kabuluchka. ¹³ Da bar kurbanyn tirkijniť tuz byla tuzlahyn, da ěksitmiagiť tuznu, řertiť Tieťrijniť, tirkij ũstiũdiať. Bar kurbanyj ũstiunia juvutuchun tuz. ¹⁴ Da ěgier juvutsej tirkisiť bikurlarnyn Adonajha, kolos ũtiulgiať otta, jyrťchan kurpa juvutuchun – ořol tirkisiť bikurlaryjny. ¹⁵ Da biergiť anyn ũstiunia jav, da kojhun anyn ũstiunia lievona. Tirkidi ol. ¹⁶ Da tiutiatiťniť ol kohieť ořol tiutiusiũ anyn kurpasyndan, da javyndan anyn, bar lievonas byla; otlu kurban Adonajha.

3 ¹ Da ěgier diebiechasy řelamimniť bolsa kurpany anyn, ěgier ol syhyrdan ol juvutady ěsia, hiem ěrkiakni hiem tiřini, tiugialni juvutsun any alnynda Adonajny. ² Da sunsun ořol kolun bařy ũstiunia kurbanynyn, da sojsun any ěřigiťdia Oheť Moedniť, da biurksiũliar uvullary Aharonnun, ol kohieťliar, ořol ol kanny ol mizbeach ũstiunia čiuvia. ³ Da juvutsun ol řelamim diebiechasyndan otlu kurban Adonajha: ořol ol javny, ol kaplejdohonnu ořol ol karynny, da ořol bar ol javny, ki ol karyn ũstiunia, ⁴ da ořol ěki ol biuvriakliarni, da ořol ol javny, ki alar ũstiunia, ki ol kamču tijmiařliar ũstiunia, da ořol ol arťhačny ol bavur ũstiunia – ol biuvriakliar byla kietiarsiť any, ⁵ da tiutiatiťniťliar any uvullary Aharonnun ol mizbeachta ol ola katyna, ki ol otunlar ũstiunia, ki ol ot ũstiunia; otlu kurban, ij kabuluch Adonajha. ⁶ Da ěgier ol kojdan bolsa kurpany anyn ol řelamim diebiechasynda Adonajha, hiem ěrkiakni hiem tiřini, tiugialni juvutsun any. ⁷ ěgier kozunu ol juvutady ěsia, ořol kurbanyn ožiuniũ, da juvutsun any alnynda Adonajny, ⁸ da sunsun ořol kolun bařy ũstiunia kurbanynyn, da sojsun any alnynda Oheť Moedniť, da biurksiũliar uvullary Aharonnun ořol kanny anyn ol mizbeach ũstiunia čiuvia, ⁹ da juvutsun ol řelamim diebiechasyndan otlu kurban Adonajha: javny

anyn, ol kujruchnu tiugialni – uturusuna ol kysylr orunnun kietiar-siń any –, da ošol ol javny, ol kaplejdohonnu ošol ol karynny, da bar ol javny, ki ol karyn uštiunia, ¹⁰ da ošol ol eki biuvriakliarni, da ošol ol javny, ki alar uštiunia, ki ol kamču tijmiašliar uštiunia, da ošol ol artyhačny ol bavor uštiunia – ol biuvriakliar byla kietiar-siń any, ¹¹ da tiutiatsiń any ol kohień ol mizbeachta: oťmiak, otlu kurban Adonajha. ¹² Da ěgier ěčki bolsa kurbanyn anyn, da juvutsun any alnyna Adonajnyn, ¹³ da sunsun ošol kolun bašy uštiunia kurbanynyn, da sojsun any alnynda Ohel Moedniń, da biurksiuńliar uvullary Aharonnun ošol kanyń anyn ol mizbeach uštiunia čiuvria, ¹⁴ da juvutsun andan kurbanyn öziuniuń, otlu kurban Adonajha: ošol ol javny, ol kaplejdohonnu ošol ol karynny, da ošol bar ol javny, ki ol karyn uštiunia, ¹⁵ da ošol eki ol biuvriakliarni, da ošol ol javny, ki alar uštiunia, ki ol kamču tijmiašliar uštiunia, da ošol ol artyhačny ol bavor uštiunia – ol biuvriakliar byla kietiar-siń any, ¹⁶ da tiutiatsiń alarny ol kohień ol mizbeachta; oťmiak, otlu kurban, ij kabulluchka. Bar jav Adonajha. ¹⁷ Ömiurliuk riesim dorlaryjyz sajyn bar olturušlaryjyzda: hieč javny da hieč kanny ašamajyz”

4 ¹ Da siožliadi Adonaj Mošegia, ajtadohoč: ² „Siožliagiń ulanlaryna Jisraelniń, ajtadohoč: „Džan, ki jazychly bolsa janhylyšlych byla kylma birni bar micvalaryndan Adonajnyn, ki kylynmyjdylar, da kylsa birisińdiań alardan: ³ Ęgier ol jahyndyrylhan kohień, ki ol kohień gadol, jazychly bolsa, fašmanly jazyhy sartyń ol ulusnun, da juvutsun jazyhy üčiuń öziuniuń, ki jazychly boldu, tana, balasyn syhyrynyn, tiugialni, Adonajha chatatcha. ⁴ Da kielťirsiń ošol ol tanany ešiginia Ohel Moedniń alnyna Adonajnyn, da sunsun ošol kolun bašy uštiunia ol tananyn, da sojsun ošol ol tanany alnynda Adonajnyn. ⁵ Da alsyn ol jahyndyrylhan kohień kanyndan ol tananyn, da kielťirsiń any Ohel Moedgĩa. ⁶ Da mančsyn ol kohień ošol barmahyn öziuniuń kanha, da biurksiuń ol kandan jedi kieriatliar alnynda Adonajnyn, alnynda parochetiniń ol kodiešniń, ⁷ da biersiń ol kohień ol kandan miuviužliari

ũściunia mizbeachnyn ol tiutiusiuniuń ol otjamlarnyn alnynda Adonajny, ki Ohel Moeddia, da ošol bar kany tanasynyn, ol chatatnyn, tioksiuń bunjatyna ol mizbeachnyn, mizbeachnyn ol olanyn, ki ešigińdia Ohel Moedniń. ⁸ Da ošol bar javyn tanasynyn, ol chatatnyn, ajrsyn andan; ošol ol javny, ol kaplejdohonnu ol karynny, da bar ol javny, ki ol karyn ũściunia, ⁹ da ošol eki ol biuvriakliarni, da ošol ol javny, ki alar ũściunia, ki ol kamču tijmiašliar ũściunia, da ošol ol artyhačny ol bavur ũściunia – ol biuvriakliar byla kietiarsiń any, ¹⁰ ki niečik ajryrlady ögiuziuńdiań ol šelamim diebiechasynyn, da tiutiatsiń alarny ol kohień mizbeachy ũściunia ol olanyn, ¹¹ da ošol tierisiń ol tananyn, da ošol bar etiń anyn bašy byla da tižliari byla, da ičiń anyn, da jerieńčiligiń anyn. ¹² Da čyharsyn ošol bar ol tanany tyšchartyn avulha aruv orunha, tioguliur ornuna ol kiulńniuń, da kiuvdiursiuń any otunlar ũściunia otta; tioguliur ornu ũściunia ol kiulńniuń kiuvdiuriulsiuń. ¹³ Da egier bar džymaty Jisraelniń janhylsalar, da jašyryn bolsa siož aharachlaryndan ol kahalnyn, da kysalar birni bar micvalaryndan Adonajny, ki kylynmyjdylar, da fašmanly bolsalar, ¹⁴ da bilińsia ol jazych, ki jazychly boldular anyn ũčiuń, da juvutsunlar ol kahal tana, balasyn syhyrnyn, chatatcha, da kiełtirsinińliar any alnyna Ohel Moedniń, ¹⁵ da sunsunlar kartlary ol džymatnyn ošol kollaryn bašy ũściunia ol tananyn alnynda Adonajny, da sojsun ošol ol tanany alnynda Adonajny. ¹⁶ Da kijirsiń ol jahyndyrylhan kohień kanyndan ol tananyn Ohel Moedgia. ¹⁷ Da mančsyn ol kohień ošol barmahyn kanha, da biurksiuń jedi kieraťliar alnynda Adonajny alnynda parochetiniń ol kodiešniń, ¹⁸ da ol kandan biersiń miuviužliari ũściunia ol mizbeachnyn, ki alnynda Adonajny, ki Ohel Moeddia, da ošol bar ol kanny tioksiuń bunjatyna mizbeachnyn ol olanyn, ki ešigińdia Ohel Moedniń. ¹⁹ Da ošol bar javyn ajrsyn andan, da tiutiatsiń ol mizbeachta. ²⁰ Da kysyn tanaha, ki niečik kyldy tanasyna ol chatatnyn, ki öziuniuń. Alej kysyn anar. Da bošatlych kolsun alar ũčiuń ol kohień, da bošatylyr jazyhy alarnyn. ²¹ Da čyharsyn ošol ol tanany tyšchartyn avulha, da kiuvdiursiuń any, ki niečik kiuvdiurdiu ošol

burunhu tanany. Chatatydy ol kahalnyn ol. ²² Ki nasi jazychly bolsa, da kylsa birni bar micvalaryndan Adonajnyn Tieńrisiniń, ki kylynmyjdylar janhylyşlych byla, da faşmanly bolsa, ²³ jemiasia bildirilsia anar jazyhy anyn, ki jazychly boldu anyn byla, da kielťirsiń oşol kurbanyń öziuniń, ulahyn ećkiliarniń, erkiakni, tiugialni. ²⁴ da sunsun kolun başy üstiunia ol ulachnyn, da sojsun any, nie orunda ki sojady oşol ol olany alnynda Adonajnyn. Chatatty ol. ²⁵ Da alsyn ol kohień kanyndan ol chatatnyn barmahy byla, da biersiń miuviuzliari üstiunia mizbeachynyn ol olany, da oşol kanyń anyn tioksiń bunjatyna mizbeachynyn ol olany. ²⁶ Da oşol bar javyn anyn tiutiatsiń ol mizbeachta javy kibik ol şelamim diebiechasynyn. Da boşatlych kolsun anyn üciń ol kohień jazyhyndan, da boşatylyr anar. ²⁷ Da eġier bir dżan jazychly bolsa janhylyşlych byla ulusundan ol jerniń kylhanyn da birni micvalaryndan Adonajnyn, ki kylynmyjdylar, da faşmanly bolsa, ²⁸ jemiasia bildirilsia anar jazyhy anyn, ki jazychly boldu, da kielťirsiń kurbanyń öziuniń, ulahyn ećkiliarniń, tiugialni, tişini, jazyhy üciń, ki jazychly boldu, ²⁹ da sunsun oşol kolun başy üstiunia ol chatatnyn, da sojsun oşol ol chatatny, nie orunda ki sojady oşol ol olany. ³⁰ Da alsyn ol kohień kanyndan anyn barmahy byla, da biersiń miuviuzliari üstiunia mizbeachynyn ol olany, da oşol bar kanyń anyn tioksiń bunjatyna ol mizbeachynyn. ³¹ Da oşol bar javyn anyn kietirsiń, ki niećik kietiariliadi jav diebiechasy üstiundiń ol şelamimniń, da tiutiatsiń ol kohień ol mizbeachta; ij kabulluchka Adonajha. Da boşatlych kolsun anyn üciń ol kohień, da boşatylyr anar. ³² Da eġier kozunu kielťirsia, kurbanyń öziuniń, chatatcha, tişini, tiugialni kielťirsiń any, ³³ da sunsun oşol kolun başy üstiunia ol chatatnyn, da sojsun any chatatcha, nie orunda ki sojady oşol ol olany. ³⁴ Da alsyn ol kohień kanyndan ol chatatnyn barmahy byla, da biersiń miuviuzliari üstiunia mizbeachynyn ol olany, da oşol bar kanyń anyn tioksiń bunjatyna ol mizbeachynyn. ³⁵ Da oşol bar javyn kietirsiń, ki niećik kietiariliadi javy ol kozunun ol şelamim diebiechasyndan, da tiutiatsiń ol kohień alary ol mizbeachta otlu kurbanlary katyna

Adonajnyn. Da bošatlych kolsun anyn üčiuü ol kohieñ jazyhy üčiuü, ki jazychly boldu, da bošatylyr anar.

5 ¹ Da džan, ki jazychly bolsa, da ešitsia avazyn karhyšnyn, da ol bolsa tanych, jemiasia kiorsia jemiasia biłsia, eġier anlatmasa, da kiotiuriur džurumun, ² jemiasia džan, ki tijsia nieñdij-die murdar niersiagia, jemiasia giovdiasinia murdar kijikniñ, jemiasia giovdiasinia murdar tuvarnyn, jemiasia giovdiasinia murdar komuznyn, da jašyryn bolsa andan, da ol murdar boldu, da fašmanly bolsa, ³ jemiasia, ki tijsia murdarlyhyna adamnyn bar murdarlyhy sajyn, ki murdar bolsa anyn byla, da jašyryn bolsa andan, da ol biłdi, da fašmanly boldu, ⁴ jemiasia džan, ki ant ešsia ekrar eťmia eřiñliar byla, jaman eťmia jemiasia jachšy eťmia – bary sajyn, nie ki ekrar eťiadi ol adam ant byla – da jašyryn bolsa andan, da ol biłsia, da fašmanyly bolsa birisi üčiuü bulardan: ⁵ da bolhej, ki fašmanly bolsa birisi üčiuü bulardan, da modie bolsun, ki jazychly boldu anyn üčiuü, ⁶ da kiełtirsiniñ ošol fašmanlych kurbany Adonajha jazyhy üčiuü, ki jazychly boldu, tišini ol kojdan, kozunu jemiasia ulahyn ečkiliarniñ, chatatcha, da bošatlych kolsun anyn üčiuü ol kohieñ jazyhyndan anyn. ⁷ Da eġier jeťmiasia kiučiu kolunun jeťkiligičia kojnyn, da kiełtirsiniñ ošol fašmanlych kurbany, ki jazychly boldu, eki biedianialiar jemiasia eki kiugiurčiuü balalary Adonajha: birni chatatcha da birni ola. ⁸ Da kiełtirsiniñ alarny ol kohieñgia, da juvutsun ošol, nie ki chatatcha burunrach, da jumuluchlasyn ošol bašyn anyn uturusundan eñsiasiniñ, da ajyrmasyn, ⁹ da biurksiüñ kanyndan ol chatatnyn farsty üštiunia ol mizbeachnyn, da ol kalhan kandan tamyzdyrylsyn bunjatyna ol mizbeachnyn. Chatatty ol. ¹⁰ Da ošol ol ekinčini kylsyn ola kiečinmiakkia kioria. Da bošatlych kolsun anyn üčiuü ol kohieñ jazyhyndan anyn, ki jazychly boldu, da bošatylyr anar. ¹¹ Da eġier jeťmiasia kiučiu kolunun eki biedianialiar jemiasia eki kiugiurčiuü balalaryna, da kiełtirsiniñ ošol kurbany anyn üčiuü, nie ki jazychly boldu, ononču üliušiuñ ol efanyn oziak chatatcha. Kojmasyn anyn üštiunia jav, da biermiasiniñ

anyn üstiunia lievona, ki chatatty ol. ¹² Da kiełtirsin any ol kohieńgia, da ajrsyn ol kohień andan tolu koš uvučun, ošol tiutiusiuń anyn, da tiutiafsin ol mizbeachta otlu kurbanlary katyna Adonajnyn. Chatatty ol. ¹³ Da bošatlych kolsun anyn üčiuń ol kohień, jazyhy üčiuń anyn, ki jazychly boldu anyn üčiuń, birisińdiań bulardan, da bošatylyr jazyhy anyn. Da bolsun kohieńgia tirki kibik””. ¹⁴ Da sioźliadi Adonaj Mošegia, ajtadohoč: ¹⁵ „Džan, ki tansa tanmach, da jazychly bolsa janhyšlych byla kodiešliarińdiań Adonajnyn, da kiełtirsin ošol fašmanlych kurbanyn Adonajha, kočchary, tiugialni, ol kojdan, kyjasyj byla kiumiuš mitkallar mitkaly byla ol kodiešniń; fašmanlych kurbanha. ¹⁶ Da ošol, nie ki jazychly boldu ol kodieštiań, tioliasin, da ošol biešińči üliušiuń arttyrsyn anyn üstiunia, da biersin any kohieńgia, da ol kohień bošatlych kolsun anyn üčiuń kočchary byla ol fašmanlych kurbanyn, da bošatylyr jazyhy anyn. ¹⁷ Da ěgier džan, ki jazychly bolsa, da kylsa birni bar micvalaryndan Adonajnyn, ki kylynmyjdylyr, da biłmiasia, da fašmanly bolsa, da kiotiursiuń džurumun, ¹⁸ da kiełtirsin kočchary, tiugialni, ol kojdan, kyjasyj byla; fašmanlych kurbanha ol kohieńgia. Da bošatlych kolsun anyn üčiuń ol kohień janhyšlyhy üčiuń, ki janhyldy, da ol biłmiadi, da bošatylyr jazyhy any. ¹⁹ Fašmanlych kurbandy ol. Fašmanly bolma fašmanly boldu Adonajha”. ²⁰ Da sioźliadi Adonaj Mošegia, ajtadohoč: ²¹ „Džan, ki jazychly bolsa, da tansa tanmach Adonajha, da tansa dostuna amanatta, jemiasia kojmahynda kolnun, jemiasia talav byla, jemiasia zulumlasa ošol dostun, ²² jemiasia tapsa taspolhan niersia da tansa anyn üčiuń, da ant ětsia jalhanha birisi üčiuń, nie ki kylsa ol adam jazychly bolma alar byla: ²³ da bolhej, ki jazychly bolsa da fašmanly bolsa, da kajtarsyn ošol ol talavny, ki talady, jemiasia ol zulumluchnu, ki zulumlady, jemiasia ošol ol amanatny, ki amanatlandy birgiasinia, jemiasia ošol ol taspolhan niersiani, ki tapy, ²⁴ jemiasia baryndan, ki ant ětsia anyn üčiuń jalhanha, da tioliasin any biutiuniu byla, da biešińči üliušiuń anyn arttyrsyn anyn üstiunia anar. Ki ol anyndy, biersin any fašmanly bolhan kiunińdia, ²⁵ da ošol fašmanlych kurbanyn ōziuniń kiełtirsin

Adonajha: kočcharny, tiugialni, ol kojdan, kyjasyj byla; fašmanlych kurbanha ol kohieŋgia. ²⁶ Da bošatlych kolsun anyn ūčiuŋ ol kohieŋ alnynda Adonajnyn, da bošatylyr jazyhy anyn biri ūčiuŋ baryndan, nie ki kylsa, fašmanly bolma anyn byla”.

XXV

6 ¹ Da siožliadi Adonaj Mošegia, ajtadohoč: ² „Siožliagiŋ Aharonha da uvullaryna anyn, ajtadohoč: „Budu ūvriatiuviu ol olany. Oldu ol ola očach ūštiunia, ol mizbeach ūštiunia bar ol kiečiani ol tanha diejiŋ, da ot ol mizbeachta jansyn anda. ³ Da kijiŋ ol kohieŋ ach uprahyn, da ach michniesiajimliar bolsunlar gufu ūštiunia, da ajjrsyn ošol ol kiulniu, ki örtiasia ol ot ošol ol olany ol mizbeach ūštiunia, da kopsun any janynda ol mizbeachnyn. ⁴ Da čiešiŋ ošol uprachlaryn ōziuniuŋ, da kijiŋ ōžgia uprachlar, da čyharsyn ošol ol kiulniu tyščartyn avulha aruv orunha. ⁵ Da ol ot ol mizbeach ūštiunia jansyn anda, sioŋmiasiŋ. Da jandyrsyn anyn ūštiunia ol kohieŋ otunlar har ertiŋbylada, da tiuziusiuŋ anyn ūštiunia ošol ol olany, da tiutiatsiŋ anyn ūštiunia javlaryn ol šelamimniŋ. ⁶ Hammiešalych ot jansyn ol mizbeach ūštiunia. Sioŋmiasiŋ. ⁷ Da budu ūvriatiuviu ol tirkiniŋ: Juvutsun any uvullary Aharonnun alnynda Adonajnyn alnynda ol mizbeachnyn. ⁸ Da ajjrsyn andan koš uvuču byla, ōziagiŋdiaŋ ol tirkiniŋ, da javyndan anyn, da ošol bar ol lievonany, ki ol tirkini ūštiunia, da tiutiatsiŋ ol mizbeachta; ij kabulluch tiutiusiun anyn Adonajha. ⁹ Da ol kalhanny andan, ašasynlar any Aharon da uvullary anyn. Macalar ašalsyn aziž orunda; kachrasynnda Ohel Moedniŋ ašasynlar any. ¹⁰ Biširiŋmiasiŋ chamieč. Ūliušliariŋ alarnyn bierdim any otlu kurbanlaryndan. Kodieš kadašimdir ol chatat kibik da ašam kibik. ¹¹ Bar ertiak ulanlarynda Aharonnun ašasyn any; ōmiurliuk riesim dorlaryjyz sajyn otlu kurbanlaryndan Adonajnyn. Barča, kim ki kliasia tijmia alarha, kieriaklidi, ki azižliaŋgiej””. ¹² Da siožliadi Adonaj Mošegia, ajtadohoč: ¹³ „Budu kurpany Aharonnun da uvlullarynyn, ki juvutsunlar Adonajha jahyndyrylhan kiuniuŋdia kohieŋ gadolluchka: Onunču

üliušiu ol éfanyň öziak, tirkí hammieša, jarymyn kylsyn értiańbylada, da ékińči jarymyn íngirdia. ¹⁴ Tava üštiunia jav byla kylsynsyn. Katlanhanny kiełtirgiń any. Bišilirgiań tirkisi tigimliarniń juvutchn; ij kabulluch Adonajha. ¹⁵ Da ol kohień, ol jahyndyrylhan, ki oldu ol kohień gadol, ki bolsa Aharon ornuna uvullaryndan anyn, kylsyn any har kiuń. Ömiurliuk riesim alnynda Adonajnyn: tiugial barysy tiutiatiłsiń. ¹⁶ Da bar-de tirkisi kohieńniń tiugial barysy tiutiatiłsiń. Ašalmasyn”. ¹⁷ Da siožliadi Adonaj Mošegia, ajtadohoč: ¹⁸ „Siožliagiń Aharonha, da uvullaryna anyn, ajtadohoč: „Budu üvriatiuviu ol chatatnyn: Nie orunda, ki sojusa ol ola, sojulsun ol chatat alnynda Adonajnyn. Kodieš kadašimdi ol. ¹⁹ Ol kohień, ol biurkiuvčiu kanyn anyn ašasyn any. Aziž orunda ašalsyn, kachrasynnda Ohel Moedniń. ²⁰ Barča, kim ki tijsia anar, kieriaklidi, ki azižliańgiej, da ki biurkiułsia kanyn-dan anyn ol uprach üštiunia, ki biurkiułsia anyn üštiunia, juvulsun aziž orunda. ²¹ Da čieriepli savut, ki biširiłsia anyn ičinia, synsyn, da égier tuč savut ičinia biširiłsia, da jyltratylsyn da taštyrylsyn suv byla. ²² Bar érkiak kohieńliardia ašasyn any. Kodieš kadašimdir ol. ²³ Da bar chatat, ki kijiriłsia kandan anyn Ohel Moedgia, bošatlych kolma kodieštia, ašalmasyn. Otta kiuvdiuriułsiuń.

7 ¹ Da budu üvriatiuviu ol fašmanlych kurbannyn: Kodieš kadašimdi ol. ² Nie orunda, ki sojsalar ošol ol olany, sojsunlar ošol ol fašmanlych kurbanny, da ošol kanyn biurksiuń ol mizbeach üštiunia čiuvria. ³ Da ošol bar javyn anyn juvutsun andan, ošol ol kujruchnu, da ošol ol javny, ol kapejdohonnu ošol ol karynny, ⁴ da ošol éki ol biuvriakliarni, da ošol ol javny, ki alar üštiunia, ki ol kamču tijmiašliar üštiunia, da ošol ol artyhačny ol bavur üštiunia – ol biuvriakliar byla kietiaršiń any, ⁵ da tiutiatiłsiń alarny ol kohień ol mizbeachta; otlu kurban Adonajha. Fašmanlych kurbandy ol. ⁶ Bar érkiak kohieńliardia ašasyn any. Aziž orunda ašalsyn. Kodieš kadašimdir ol. ⁷ Niečik chatat, alej ašam: bir üvriatiuv alarha. Ol kohień, ki bošatlych kolša anyn byla: anar bolsun. ⁸ Da ol kohień, ol juvutuvču olasyn kišiniń: tierisi

ol olanyn, ki juvuttu, kohieńgia; anar bolsun. ⁹ Da bar tirkki, ki biširlišia piečtia, da bar kylynhan panviada da tava üštiunia: kohieńgia ol juvutuvčuha. Anar bolsun. ¹⁰ Da bar tirkki jumurulhan jav byla, da kuruhan, bar uvullaryna Aharonnun bolsun, niečik kišigia, alej karyndašyna anyn. ¹¹ Da budu üvriatiuviu ol šelamim diebiechasyryn, ki juvutsa Adonajha: ¹² Ęgier šiukiurliuk üčiuń juvutsa any, da juvutsun diebiechasy katyna ol šiukiurliukniüń challalar macalar jumurulhanlar jav byla, da juha macalar jahylhanlar jav byla, da öziak katlanhan challalar jumurulhanlar jav byla. ¹³ Challalary byla kudžur öťmiakniń juvutsun kurbanyń öziuniüń diebiechasy katyna šiukiurliuk šelamimliarińiń. ¹⁴ Da juvutsun andan birni bar kurbandan tieruma Adonajha, kohieńgia, ol biurkiuvčugia ošol kanyń ol šelamimniń; anar bolsun. ¹⁵ Da eti diebiechasyryn šiukiurliuk šelamimliarińiń juvutchan kiuniüńdia ašalsyn. Kaldyrmasyn andan tanha diejiń. ¹⁶ Da Ęgier nijeť jemiasia džomartlych bolsa diebiechasy kurbanyryn, juvutchan kiuniüńdia ošol diebiechasyń ašalsyn; da tanbyladan-de ol kalhan andan ašalsyn. ¹⁷ Da ol kalhan etińdiań ol diebiechanyń ol üčiuńčiu kiüńdia otta kiuvdiuriülsiuń. ¹⁸ Da Ęgier ašalma ašalsa etińdiań diebiechasyryn ol šelamimliarińiń ol üčiuńčiu kiüńdia, kabul bolunmasty ol juvutuvču any. Sahyšlanmasty anar niemiegia-die. Bajat bolur, da ol džan, ol ašavču andan, džurumun kiotiursiuń. ¹⁹ Da ol et, ki tijsia nieńdij-die murdarha, ašalmasyn. Otta kiuvdiuriülsiuń. Da ol etni: bar aruv kiši ašasyn etni. ²⁰ Da ol džan, ki ašasa et ol šelamim diebiechasyńdan, ki Adonajyn, da murdarlyhy anyń bolsun anyń üštiunia, da taspolur ol džan uluslaryńdan. ²¹ Da džan, ki tijsia nieńdij-die murdarha – murdarlyhyna adamnyń, jemiasia murdarlyhyna tuvarnyń, jemiasia nieńdij-die murdar kuschunčuluchka –, da ašasa etińdiań ol šelamim diebiechasyryn, ki Adonajyn, da taspolur ol džan uluslaryńdan””.

²² Da siožliadi Adonaj Mošegia, ajtadohoč: ²³ „Siožliagiń ulanlaryna Jisraełniń, ajtadohoč: „Hieč javyn ögiužniüń, da kozunun, da ečkiniń ašamajyz. ²⁴ Da javy kyrylhannyń, da javy jyrtylhannyń kylynsyn bar iškia, da ašama ašamajyz any, ²⁵ ki bar ašavču ol javdan ańdij tuvardan,

ki jvutady andan otlu kurban Adonajha, da taspolur ol džan, ol ašavču, uluslaryndan. ²⁶ Da hieč kanny ašamajyz bar olturušlaryjyzda, kušnun da tuvarnyn. ²⁷ Bar džan, ki ašasa bar kanny, da taspolur ol džan uluslaryndan””. ²⁸ Da siožliadi Adonaj Mošegia, ajtadohoč: ²⁹ „Siožliagiń ulanlaryna Jisraełniń, ajtadohoč: „Ol jvutuvču ošol šelamim diebiechalarynyn Adonajha kiełtirsiniń ošol kurbanyn öziuniuń Adonajha diebiechasyndan šelamimliariniń. ³⁰ Kollary any öziuniuń kiełtirsinińliar ošol otlu kurbanlaryn Adonajnyn: ošol ol javny ol tioš byla. Kiełtirsiniń any, ošol ol tiošniu, sunma any tienufa alnynda Adonajnyn. ³¹ Da tiutiatsiniń ol kohień ošol ol javny ol mizbeachta, da ol tioš bolsun Aharonha da uvullaryna anyn. ³² Da ošol on jandahy inčikni bierijiz tieruma kohieńgia diebiechasyndan šelamimliarijizniń. ³³ Ol jvutuvču ošol kanyń ol šelamimliariniń, da ošol javny, uvullaryndan Aharonnun: anar bolsun ol on jandahy inčik üliuškia. ³⁴ Ki ošol tiošiuń ol tienufanyń da ošol inčigiń ol tierumanyń aldym ulanlaryndan Jisraełniń, diebiechalaryndan šelamimliariniń, da bierdim alarny Aharonha, ol kohieńgia, da ulanlaryna anyń ömiurliuk riesimgia ulanlaryndan Jisraełniń””. ³⁵ Budur üliušiu jahynmahynyn Aharonnun, da üliušiu jahynmahynyn uvullarynyn, otlu kurbanlaryndan Adonajnyn jvutchan kiunđia alarny, kohieńlik étmia alnynda Adonajnyn, ³⁶ ki bujurdu Adonaj biermia alarha jahyndyrhan kiuniunđia alarny ulanlaryndan Jisraełniń; ömiurliuk riesim dorylary sajyn. ³⁷ Budur ol üvriatiuv olaha, da tirkigia, da chatatcha, da ašamha, da milluimgia, da diebiechasynda ol šelamimniń, ³⁸ ki bujurdu Adonaj Mošegia tavynda Sinajnyn bujurhan kiuniunđia ulanlaryna Jisraełniń, jvutma ošol kurbanlaryń öžliariniń alnynda Adonajnyn midbarynda Sinajnyn.

8 ¹ Da siožliadi Adonaj Mošegia, ajtadohoč: ² „Alhyn ošol Aharonnu, da ošol uvullaryń anyń birgiasinia, da ošol ol uprachlarny, da ošol jahynmach javny, da ošol tanasyn ol chatatnyn, da ošol eki ol kočcharlarny, da ošol čietianiń ol macalarnyn, ³ da ošol bar ol džymatny ištyrhyn ešiginia Ohel Moedniń”. ⁴ Da kyldy Moše, ki niečik

bujurdu anar Adonaj, da ištyryldy bar ol džymat ešiginia Ohel Moedniń. ⁵ Da ajtty Moše ol džymatcha: „Budur ol siož, ki bujurdu Adonaj kylma”. ⁶ Da juvuttu Moše ošol Aharonnu, da ošol uvullaryn anyn, da juvdu alarny suv byla. ⁷ Da bierdi anyn ũštiunia ošol ol kiołmiakni, da bajlandyrdy any avnieť byla, da kijdirdi anar ošol ol kaftanny, da bierdi anyn ũštiunia ošol ol efodnu, da bajlandyrdy any ojuvu byla ol efodnun, da efodlady any anyn byla. ⁸ Da kojdu anyn ũštiunia ošol ol chošeńni, da bierdi ol chošeńgia ošol ol urimni da ošol ol tumimni. ⁹ Da kojdu ošol ol micniefietni bašy ũštiunia anyn, da kojdu ol micniefiet ũštiunia – uturusuna južliariniń – ošol čalmasyn, ol al tyn aziž tadžny, ki niečik bujurdu Adonaj Mošegia. ¹⁰ Da aldy Moše ošol jahynmach javny, da jahyndyrdy ošol ol miškanny, da ošol barča, nie ki anda, da aziž eťti alarny, ¹¹ da biurktiu andan ol mizbeach ũštiunia jedi kieraťliar, da jahyndyrdy ošol mizbeachny, da ošol bar savutlaryn anyn, da ošol ol kumhanny, da ošol ornun anyn, aziž eťmia alarny. ¹² Da kujdu ol jahynmach javdan bašy ũštiunia Aharonnun, da jahyndyrdy any, aziž eťmia any. ¹³ Da juvuttu Moše ošol uvullaryn Aharonnun, da kijdirdi alarha kiołmiakliar, da bajlandyrdy alarny avnieť byla, da kijdirdi alarha bijik biorkliar, ki niečik bujurdu Adonaj Mošegia. ¹⁴ Da juvuttu ošol tanasyn ol chatatnyn, da sundu Aharon da uvullary anyn ošol kollaryn bašy ũštiunia ol chatatnyn. ¹⁵ Da sojdu, da aldy ol kandan, da bierdi miuviužliari ũštiunia ol mizbeachnyn čiuvria barmahy byla, da biurktiu ošol ol mizbeachny, da ošol ol kanny kujdu bunjatyna ol mizbeachnyn, da aziž eťti any, bošatlych kolma anyn ũštiunia. ¹⁶ Da aldy ošol bar ol javny, ki ol karyn ũštiunia, da ošol artyhačyn ol bavurnun, da ošol eki ol biuvriakliarni, da ošol javlaryn alarnyn, da tiutiatti Moše ol mizbeachta. ¹⁷ Da ošol ol tanany, da ošol tierisiń anyn, da ošol eťiń anyn, da ošol jerieńčiligiń anyn kiuvdiurdiu otta tyščartyn avulha, ki niečik bujurdu Adonaj Mošegia. ¹⁸ Da juvuttu ošol kočharny ol olany, da sundular Aharon da uvullary anyn ošol kollaryn bašy ũštiunia ol kočharnyn. ¹⁹ Da sojdu, da biurktiu Moše ošol ol kanny ol mizbeach ũštiunia čiuvria.

²⁰ Da ošol ol kočcharny buvunlady buvunlary sajyn, da tiutiatti Moše ošol ol bašny, da ošol ol buvunlarny, da ošol ol javny. ²¹ Da ošol ol ični da ošol tižliarni juvdu suv byla, da tiutiatti Moše ošol bar ol kočcharny ol mizbeachta. Oladyr ol, ij kabulluchka, otlu kurban ol Adonajha, ki niečik bujurdu Adonaj Mošegia. ²² Da juvuttu ošol ol ekiñči kočcharny, kočcharyn ol milluimniń, da sundular Aharon da uvullary anyn ošol kollary bašy üštiunia ol kočcharnyn. ²³ Da sojdu, da aldy Moše kanyndan, da bierdi jymšach ornu üštiunia ol on jandahy kulahynyn Aharonnun, da baš barmahy üštiunia ol on jandahy kolumnun, da baš barmahy üštiunia ol on jandahy ajahynyn, ²⁴ da juvuttu ošol uvullaryn Aharonnun, da bierdi Moše ol kandan jymšach ornu üštiunia ol on jandahy kulachlarynyn, da baš barmahy üštiunia ol on jandahy kollarynyn, da baš barmahy üštiunia ol on jandahy ajachlarynyn. Da biurktiu Moše ošol ol kanny ol mizbeach üštiunia čiuvria. ²⁵ Da aldy ošol ol javny, da ošol ol kujruchnu, da ošol bar ol javny, ki ol karyn üštiunia, da ošol artyhačyn ol bavurnun, da ošol eki ol biuvriakliarni, da ošol javlaryn alarnyn, da ošol on jandahy inčikni, ²⁶ da čietianińdiań ol macalarnyn, ki alnynda Adonajnyn, aldy challa maca bir, da challa oťmiak, javly, bir, da juha bir, da kojdu ol javlar üštiunia da ol on jandahy inčik üštiunia. ²⁷ Da bierdi ošol ol barysyn uvučlary üštiunia Aharonnun, da uvučlary üštiunia uvullarynyn, da sundu alarny tienufa alnynda Adonajnyn. ²⁸ Da aldy Moše alarny uvučlary üštiunďiań alarnyn, da tiutiatti ol mizbeachta ol ola üštiunia. Miluimdirliar alar, ij kabulluchka, otlu kurban ol Adonajha. ²⁹ Da aldy Moše ošol ol tiošniu, da sundu any tienufa alnynda Adonajnyn kočcharyndan ol milluimniń. Mošegia boldu üliuškia, ki niečik bujurdu Adonaj Mošegia. ³⁰ Da aldy Moše ol jahynmach javdan, da ol kandan, ki ol mizbeach üštiunia, da biurktiu Aharon üštiunia, uprachlary üštiunia anyn, da uvullary üštiunia anyn, da uprachlary üštiunia uvullarynyn birgiasinia, da aziž éti ošol Aharonnu, ošol uprachlaryn anyn, da ošol uvullaryn anyn, da ošol uprachlaryn uvullarynyn birgiasinia. ³¹ Da ajtty Moše Aharonha da uvullaryna anyn: „Biširijž ošol ol étni

ėšigińdia Ohel Moedńiń, da anda ašajyz any da ošol ol oťmiakni, ki čietianińdia ol milluimniń, ki niečik bujurdam, ajtadohoč: „Aharon da uvullary anyn ašasynlar any”.³² Da ol kalhanny eťtiań da oťmiaktiań otta kiuvdiuriujuž.³³ Da ešigińdiań Ohel Moedńiń čychmajyz jedi kiunliar tolhan kiungia diejiń kiunliari milluimliarijižniń, ki jedi kiunliar tolturur ošol kollaryjyzny.³⁴ Ki niečik kyldy ušpu kiunďia, bujurdu Adonaj kylma jedi kiunliar, bošatlych kolma sižniń učiun.³⁵ Da ešigińdia Ohel Moedńiń olturujuz kiun da kiečia jedi kiunliar, da saklajyz ošol saklavyn Adonajnyn, da oľmiajiž, ki alej bujuruldum”.³⁶ Da kyldy Aharon da uvullary anyn ošol bar ol siožliarni, ki bujurdu Adonaj naviligi ašyra Mošeniń.

XXVI

9¹ Da eđi ol siegizińči kiunďia, ińdiadi Moše Aharonnu, da uvullary anyn, da kartlaryn Jisraeľniń.² Da ajtty Aharonha: „Alhyn oziuja buzov, balasyn syhyrnyn, chatatcha, da kočchar olaha, tiugialliarni, da juvutchun alnynda Adonajnyn.³ Da ulanlaryna Jisraeľniń siožliagiń, ajtadohoč: „Alyjyz ulahyn ečkiliarniń chatatcha, da buzov da kozu, jylych balalary, tiugialliarni, olaha,⁴ da oģiuž da kočchar šelamimgia, diebiecha eťmia alnynda Adonajnyn, da tirki jumurulhan jav byla, ki biugiuń šečinasy Adonajnyn aškara bolur sižgia””.⁵ Da aldylar ošol, nie ki bujurdu Moše alnynda Ohel Moedńiń, da juvdular bar ol džymat, da turdular alnynda Adonajnyn.⁶ Da ajtty Moše: „Budu ol siož, ki bujurdu Adonaj, kylyjyz, da aškara bolur sižgia šečinasy Adonajnyn”.⁷ Da ajtty Moše Aharonha: „Juvuhun ol mizbeachka, da kylhyn ošol chatatyjny, da ošol olajny, da bošatlych kolhun oziuj učiun da ol ulus učiun, da kylhyn ošol kurbanyń ol ulusnun, da bošatlych kolhun alar učiun, ki niečik bujurdu Adonaj”.⁸ Da juvudu Aharon ol mizbeachka, da sojdu ošol buzovun ol chatatnyn, ki oziuniun.⁹ Da juvuttular ulanlary Aharonnun ošol ol kanny anar, da mančty ošol barmahyn kanha, da bierdi miuviužliari uštiunia ol mizbeachnyn, da ošol ol kanny kujdu bunjatyna ol mizbeachnyn.¹⁰ Da ošol ol

javny, da ošol ol biuvriakliarni, da ošol ol artyhačny ol bavurdan, ol chatattan, tiutiatti ol mizbeachta, ki niečik bujurdu Adonaj Mošegia,¹¹ da ošol ol etni, da ošol ol tierini kiuvdiurdiu otta tyščartyn avulha.¹² Da sojdu ošol ol olany, da tierk bierdiliar ulanlary Aharonnunar ošol ol kanny, da biurktiu any ol mizbeach üštiunia čiuvria.¹³ Da ošol ol olany tierk bierdiliar anar buvnulary sajyn, da ošol ol bašny, da tiutiatti any ol mizbeach üštiunia.¹⁴ Da juvdu ošol ol ični da ošol ol tižliarni, da tiutiatti ol ola byla ol mizbeachta.¹⁵ Da juvuttu ošol kurbany ol ulusnun, da aldy ošol ulahyn ol chatatnyn, ki ulusnun, da sojdu, da chatat kyldy any burunhunu kibik.¹⁶ Da juvuttu ošol ol olany, da kyldy any kiečini miakkia kioria.¹⁷ Da juvuttu ošol ol tirkini, da tolturdu uvučun andan, da tiutiatti ol mizbeach üštiunia bašcha olasyndan ol ertiańbylanyn.¹⁸ Da sojdu ošol ol ögiužniu da ošol ol kočcharyn, ol šelamim diebiechasyn, ki ulusnun, da tierk bierdiliar ulanlary Aharonnunar ošol ol kanny anar, da biurktiu any ol mizbeach üštiunia čiuvria.¹⁹ Da ošol ol javlarny ol ögiuždiań da ol kočchardan, ol kujruchnu, da ol javny ol kaplejdohonnu ol karyn üštiunia, da ol biuvriakliarni, da artyhačny ol bavurnun,²⁰ da kojduklar ošol ol javlarny ol tiošliar üštiunia, da tiutiatti ol javlarny ol mizbeachta.²¹ Da ošol ol tiošliarni, da ošol ol on jandahy inčikni sundu Aharon tienufa alnynda Adonajnyn, ki niečik bujurdu Moše.²² Da kiotiurdiu Aharon ošol kollaryn öziuniuń ol uluscha, da alhyšlady alarny andan sortun, niečik eńdi kylmachten ol chatatny, da ol olany, da ol šelamimni.²³ Da kiełdi Moše, da Aharon, Oheł Moedgia, da čychtylar, da alhyšladylar ošol ol ulusnu, da aškara boldu šechinasy Adonajnyn bar ol uluscha.²⁴ Da čychty ot alnyndan Adonajnyn, da örtiadi ol mizbeach üštiunia ošol ol olany, da ošol ol javlarny. Da kiordiuliar bar ol ulus, da sarnadylar machtavlar, da tiuštiuliar južliari üštiunia.

10¹ Da aldylar uvullary Aharonnunar, Nadav da Avihu, kiši mačmarnyn, da kojduklar alarha ot, da kojduklar alar üštiunia tiutiu, da juvuttular alnynda Adonajnyn jat ot, ki bujurulmady alarha.

² Da bunun üčiuń čychty ot alnyndan Adonajnyn, da örtiadi alarny da öłdiuliar alnynda Adonajnyn. ³ Da ajtty Moše Aharonha: „Oldu, ki sioźliadi Adonaj, ajtadohoć: „Juvuch juriuvčuliardia alnymda aziźligimni kiorgiuziurmiń, da alnynda bar ol ulusnun korchunčlu bolur syjym mienim””. Da tyjyldy Aharon. ⁴ Da inđiadi Moše Mišaelni da Ęlcafanny, uvullaryn Uzzijelńiń, diadiasiniń Aharonnun, da ajtty alarha: „Juvujuz, alyjyz ošol karyndašlaryjzyny alnyndan ol kodiešniń, da Ęltijiz tyščartyn avulha”. ⁵ Da juvudular, da aldylar alarny kiołmiakliari byla, da Ęłtiliar alarny tyščartyn avulha, ki niečik sioźliadi Moše. ⁶ Da ajtty Moše Aharonha, da Ęlazarha da Itamarha, uvullaryna anyn: „Bašyjzyny ačmajyz, da uprachlaryjzyny siokmiajiz, da öłmiajiz, da bar ol džymat üštiunia ačuvlanmasyn; da karyndašlaryjyz, bar üviu Jisraelńiń, jylasynlar ol kiuvdiurmiak üčiuń, ki kiuvdiurdiu Adonaj. ⁷ Da Ęšigińdiań Ohel Moedńiń čychmajyz, mahat öliarsiz, ki jahynmach javy Adonajnyn üštiujuźdia”. Da kyldylar sioziunia kioria Mošeniń. ⁸ Da sioźliadi Adonaj Aharonha, ajtadohoć: ⁹ „Čahyr da Ęsirtiuvčiu ičmiagiń, sień da uvullaryj birgiasinia, kielgianiijizgia Ohel Moedgia, da öłmiajiz; ömiurliuk riesim dorlaryjyz sajyn; ¹⁰ alajoch, nie vachtta, ki kieriakli bolsa ajyrma arasynda ol kodiešniń, da arasynda ol alajychnyn, da arasynda ol murdarnyn, da arasynda ol aruvnun, ¹¹ alajoch, nie vachtta, ki kieriakli bolsa üvriaťmia ulanlaryna Jisraelńiń ošol bar ol riesimliarni, ki sioźliadi Adonaj alarha naviligi ašyra Mošeniń”. ¹² Da sioźliadi Moše Aharonha, da Ęlazarha da Itamarha, uvullaryna anyn, ol kalhanlarha, ajtadohoć: „Alyjyz ošol ol tirkini, ol kalhanny, otlu kurbanlaryndan Adonajnyn, da ašajyz any macalar janynda ol mizbeachnyn, ki kodieš kadašimdi ol. ¹³ Da ašajyz any aziź orunda, ki kiemijdi ol, da kiemidi uvullaryjnyn otlu kurbanlaryndan Adonajnyn, ki alej bujuruldum. ¹⁴ Da ošol tiošiuń ol tienufanyn da ošol inčigiń ol tierumanyn ašajyz, any, aruv orunda, sień da uvullaryj, da kyzlaryj birgieja, ki kiemij sieniń, da kiemi ulanlaryjnyn, bierıldiliar šelamim diebiechalaryndan ulanlarynyn Jisraelńiń. ¹⁵ Inčigiń ol tierumanyn da tiošiuń ol tienufanyn kielťirsińliar javlary byla otlu kurbanlaryndan,

sunma tienufa alnynda Adonajnyn, da bolsun saja, da uvullaryja bir-gieja, ömiurliuk riesingia, ki niečik bujurdu Adonaj”.¹⁶ Da ošol ula-hyn ol chatatnyn izliamia izliadi Moše, da, muna, kiuvdiuriulđiu. Da ačuvlandy Moše Ęlazar üštiunia da Itamar üštiunia, ulanlary üštiunia Aharonnun, ol kalhanlar üštiunia, ajtadohoč:¹⁷ „Nie üčiuń ašamadyjyz ošol ol chatatny ol aziž orunda? Ki kodieš kadašimdir ol, da any bier-di sižgia, kiotiurmia ošol giuniachiń ol džymatnyn, bošatlych kolma alar üčiuń alnynda Adonajnyn.¹⁸ Muna, kijiriłmiadi ošol kany anyn ol kodieškia ičkiarigia. Kieriakli ědi, ki ašama ašahejsyz any kodieš-tia, ki niečik bujurdum”.¹⁹ Da siožliadi Aharon Mošegia, ajtadohoč: „Muna, biugiuń juvuttular ošol chatatlaryn, da ošol olalaryn alnynda Adonajnyn, da učradylar mieni bular kibik. Da ašasa ědim chatatny biugiuń, jachšy kioriuńgiej ědi-mie ěnajatlarynda Adonajnyn?”.²⁰ Da ěšiiti Moše, da jachšy kioriuńdiu kiožliarińdia anyn.

11 ¹ Da siožliadi Adonaj Mošegia da Aharonha, ajtadohoč alarha: ² „Siožliajiz ulanlaryna Jisraelniń, ajtadohoč: „Budur ol tiri, ki ašajyz bar ol tuvardan, ki ol jer üštiunia: ³ Bar tujachlavčunu tujach, da ajyruvčunu ajyryčyn tujachlarnyn, giuviuń kieltiriuvčiniu tuvar-dan, any ašajyz. ⁴ Tiek ošol bunu ašamajyz giuviuń kieltiriuvčiuliardiań jalhyz ol giuviuńniu, da tujachlavčular dan jalhyz ol tujachny: ošol ol tieviani; chotia giuviuń kieltiriadi ěsia-die ol, da tujach tujachlamyjdy, murdardy ol sižgia; ⁵ da ošol ol krolikni; chotia giuviuń kieltiriadi ěsia-die ol, da tujach tujachlamyjdy, murdardy ol sižgia; ⁶ da ošol ol kojanny; chotia giuviuń kieltiriadi ěsia-die ol, da tujach tujachlamyjdy, murdardy ol sižgia; ⁷ da ošol ol chazzirni; chotia tujachlejdy tu-jach ol, da ajyrazy ajyryčyn tujachnyn, da ol giuviuń giuviuńliamijdi, murdardyr ol sižgia. ⁸ Ętliarińdiań alarnyn ašamajyz, da giovdialiarin-ia alarnyn tijmajiž. Murdardylar alar sižgia. ⁹ Ošol bunu ašajyz ba-ryndan, nie ki suvlarda: Barča, nie ki anar kanat da kabuch suvlarda, tieńgižliardia da öziańliardia, alarny ašajyz. ¹⁰ Da barča, nie ki jochtur anar kanat da kabuch tieńgižliardia da öziańliardia, bar komuzundan

ol suvlarnyn, da bar ol tiri džandan, ki suvlarda, kuschunčudu alar sižgia, ¹¹ da kuschunču bolsunlar sižgia. Ętliarińdiań alarnyn ašama-jyz, da ošol giovdialiariń alarnyn jerieńci Ętijiž. ¹² Barča, nie ki joch-tu anar kanat da kabuch suvlarda, kuschunčudu ol sižgia. ¹³ Da ošol bunu jerieńci Ętijiž ol kuštan, ašalmasynlar, kuschunčudur alar: ošol ol niešerni, da ošol ol pieresni, da ošol ol aznijany, ¹⁴ da ošol ol daa-ny, da ošol ol ajany džzynsy sajyn, ¹⁵ da ošol bar karhany džzynsy sajyn, ¹⁶ ošol ol ankyt balasyn, da ošol ol tachmasny, da ošol ol šachafny, da ošol ol kyrhyjny džzynsy sajyn, ¹⁷ da ošol ol kosnu, da ošol ol šalach-ny, da ošol ol janšufnu, ¹⁸ da ošol ol tinšemietni, da ošol ol kaatny, da ošol ol rachamny, ¹⁹ da ošol ol chasidany, ol anafany džzynsy sajyn, da ošol duchifatny, da ošol ol jary kanatyn. ²⁰ Bar komuzu ol kušnun, ol juriuvčiu diort ajach ũstiunia, kuschunčudu ol sižgia. ²¹ Tiek ošol bunu ašajyz bar komuzundan ol kušnun, ol juriuvčiuiniuń diort ajach ũstiunia, ki anar tižliar joharrach ajachlaryndan, siekirmia alar byla ol jer ũstiunia. ²² Ošol bunlary alardan ašajyz: ošol ol arbie čiegirtkiani džzynsy sajyn, da ošol salam čiegirtkiani džzynsy sajyn, da ošol ol chargol čiegirtkiani džzynsy sajyn, ošol ol chagav čiegirtkiani džzynsy sajyn. ²³ Da bar komuzu ol kušnun, ki anar diort ajachlar, kuschun-čudu ol sižgia. ²⁴ Da bular byla murdar bolunursyz, bar ol tijuvčiu giovdialiarinia alarnyn murdar bolsun ol inġirgia diejiń, ²⁵ da bar ol Ęltiuvčiu giovdialiarińdiań alarnyn juvsun uprachlarnyn, da murdar bolsun ol inġirgia diejiń; ²⁶ bar ol tuvar, ki ol tujachlejdy tujach, da ajyryč ajrmyjdy, da giuviuń kiełtirmijdi, murdardylar alar sižgia. Bar ol tijuvčiu alarha murdar bolsun. ²⁷ Da bar ol juriuvčiu uvučlary ũstiunia bar ol tiridia, ol juriuvčiu diort ajach ũstiunia, murdardylar alar sižgia. Bar ol tijuvčiu giovdialiarinia alarnyn murdar bolsun ol inġirgia diejiń. ²⁸ Da ol Ęltiuvčiu ošol giovdialiariniń alarnyn juvsun uprachlarnyn, da murdar bolsun ol inġirgia diejiń. Murdardylar alar sižgia. ²⁹ Da budur sižgia ol murdar komuzda, ol tiebriania-dohon ol jer ũstiunia: ol cholied, da ol šyčan, da ol cav džzynsy sajyn, ³⁰ da ol anaka, da ol kovach, da ol lietaa, da ol chomiet, da ol tinšamiet.

³¹ Bulardylar ol murdarlar siźgia bar ol komuzda. Bar ol tijuvčiu alarha ölgianliarińdiań sortun murdar bolsun ol ingirgia diejiń. ³² Da barča, nie ki tiuśsia anyn üštiunia alardan ölgianliarińdiań sortun, murdar bolsun. Bar ahačly savuttan, jemiasia uprach, jemiasia tieri, jemiasia kap, bar savut, ki kylyndy iš alar byla suvha kijirılsin, da murdar bolsun ol ingirgia diejiń, da arynyr. ³³ Da bar čieriepli savut, ki tiuśsia alardan ortasynda anyn: barča, nie ki ortasynda anyn murdar bolsun, da ol savutnu–de syndryjyz. ³⁴ Bar ol jemdiań, ki aśalady, ki kielsia anyn üštiunia suv, murdar bolsun. Da bar ički, ki ičiliadi bar tiuśliu savutta: murdar bolsun. ³⁵ Da barča, nie ki tiuśsia giovdialiarińdiań anyn üštiunia, murdar bolsun, pieč da pripiečkia kavšatylysyn. Murdarlardylar alar, da murdarlar bolsunlar siźgia. ³⁶ Tiek kioź suv da kuju jumulmahy suvlarnyn bolsun aruv, ančach tijuvčiu giovdialiarinia alarnyn murdar bolsun. ³⁷ Da ki tiuśsia giovdialiarińdiań alarnyn bar urluch üštiunia, čačylhan, ki čačylady, aruv bolsun ol. ³⁸ Da ki bierılsia suv urluch üštiunia, da tiuśsia giovdialiarińdiań alarnyn anyn üštiunia, murdardy ol siźgia. ³⁹ Da ki ölsia ol tuvardan, ki ol javravlydy siźgia jemgia, ol tijuvčiu giovdiasinia anyn murdar bolsun ol ingirgia diejiń. ⁴⁰ Da ol ašavču giovdiasinđiań anyn juvsun uprachlaryn, da murdar bolsun ol ingirgia diejiń. Da ol éltiuvčiu ošol giovdiasinđ anyn juvsun ošol uprachlaryn, da murdar bolsun ol ingirgia diejiń. ⁴¹ Da bar ol komuz ol tiebrianiadohon ol jer üštiunia: kuschunčudu ol, aśalmasyn. ⁴² Bar juriuvčiuuniu karyn üštiunia, da bar juriuvčiu diort ajach üštiunia, bar kiop ajachlyha diejiń, bar ol komuznu, ol tiebrianiuvčiuuniu ol jer üštiunia: ašamajyz alarny, ki kuschunčudu alar. ⁴³ Jerieńči étmiajiź ošol džanlaryjyzny bar ol komuz byla, ol tiebrianiadohon, da murdar bolunmajyz alar byla, da murdar bolunursyz alar byla. ⁴⁴ Ki mieńmiń, Adonaj, Tieńrijiz, da azizlianijiz, da bolujuz azizliar, ki azizdir mień. Da murdar étmiajiź ošol džanlaryjyzny bar ol komuz byla ol tiebrianiuvčiu ol jer üštiunia. ⁴⁵ Ki mieńmiń Adonaj, ol čyharuvču siźni jerińdiań Micriniń, bolma siźgia Tieńrigia, da bolujuz azizliar, ki azizdir mień””. ⁴⁶ Budur üvriatiuviu ol tuvarnyn,

da ol kušnun, da bar ol tiri džannyn ol tiebrianiadohonnun suvlarda, da bar džannyn ol tiebrianiadohonnun ol jer üstiunia, ⁴⁷ ajyrma arasyňa ol murdarnyn da arasyňa ol aruvnyn, da arasyňa ol tiriniń, ki ašalady, da arasyňa ol tiriniń, ki ašalmyjdy.

XXVII

12 ¹ Da siožliadi Adonaj Mošegia, ajtadohoč: ² „Siožliagiń ulanlaryňa Jisraelniń, ajtadohoč: „Katyn, ki urluchlasa, da tioriasia èr ulanny, da murdar bolsun jedi kiuńliar. Kiuńliari kibik jyhyslyhynyn chastalyhynyn murdar bolsun. ³ Da ol siegizińči kiuńdia chatna kylynsyn èti aklafynyn. ⁴ Da otuz kiuń da üč kiuńliar oltursun arynmach kanlary üčiuń. Bar aziz niersiagia tijmiasiń, da ol mikdašcha kielmiasiń tolhunča arynmach kiuńliari. ⁵ Da ègier kyz ulanny tioriasia, da murdar bolsun èki aftalar jyhyslych murdarlyhy kibik, da altymyš kiuń da alty kiuńliar oltursun arynmach kanlary üčiuń. ⁶ Da tolhanda arynmach kiuńliari uvul üčiuń jemiasia kyz üčiuń, kieltirsiń kozu, jylych balasy, olaħa, da kiugiurčiuń balasy jemiasia biediania chatatcha èšiginia Ohel Moedniń ol kohieńgia. ⁷ Da juvutsun any alnyna Adonajnyn, da bošatlych kolsun anyn üčiuń, da arynyr čoharahyndan kanlarynyn. Budu üvriatiuviu ol tioriaščiuniuń èr ulanny jemiasia kyz ulanny. ⁸ Da ègier jeťmiasia kiučiu kolunun jeťkiligičia kojnun, da alsyn èki biedianialiar jemiasia èki kiugiurčiuń balalary, birni olaħa da birni chatatcha, da bošatlych kolsun anyn üčiuń ol kohień, da arynyr””.

13 ¹ Da siožliadi Adonaj Mošegia da Aharonha, ajtadohoč: ² „Adam, ki bolsa tierisińdia gufunun kiuvmiak, jemiasia šišik, jemiasia tiemgiń, da bolsa tierisińdia gufunun chastalyhyna caraatnyn, da kietirińsiń Aharonha, ol kohieńgia, jemiasia birisinia uvullaryndan anyn, ol kohieńliargia, ³ da bachsyn ol kohień ošol ol chastalychny tierisińdia ol gufnun, da čač chastalychta čiuviuriuldiu ach, da kioriumiu ol chastalychnyn tieriańriakti ol tierisińdiań

gufunun, chastalyhydy caraatnyn ol. Da bachsyn any ol kohień, da murdar étsiń any. ⁴ Da ěgier ach tiemgíl bolsa ol tierisińdia gufunun, da tieriańriak bolmasa kioriumiu anyn ol tieridiań, da čačy anyn čiuviuriulmiadi ach, da biekliaśiń ol kohień ošol ol chastalychny jedi kiuńliar. ⁵ Da bachsyn any ol kohień ol jedińči kiuńdia, da muna, ol chastalych turdu tiursiuniuńdia, jajlmdady ol chastalych tieridia, da biekliaśiń any ol kohień jedi kiuńliar ěkińči kieriať. ⁶ Da bachsyn ol kohień any ol jedińči kiuńdia ěkińči kieriattia, da, muna, tundu ol chastalych, da jajlmdady ol chastalych tieridia, da aruv étsiń any ol kohień. Mispachat ińdialiadohon chastalychtyr ol, da juvsun uprachlaryn, da arynyr. ⁷ Da ěgier jajlma jajlysa ol mispachat tieridia kioriuńgianińdiań sortun ol kohieńgia, arynhanyndan sortun, da kioriuńsiuń ěkińči kieriať ol kohieńgia. ⁸ Da kiorsiuń ol kohień, da muna, jajlydy ol mispachat tieridia, da murdar étsiń any ol kohień. Caraattyr ol. ⁹ Chastalyhy caraatnyn, ki bolsa adamda, kiełtirilśiń ol kohieńgia. ¹⁰ Da bachsyn ol kohień, da muna, kiuvmiagi ach symanyn tieridia, da ol čiuviurdiu ach čač, da savuchmahy čyj ětniń kiuvmiaktia, ¹¹ kartajhan caraatty ol tierisińdia gufunun, da murdar étsiń any ol kohień, bieklamiasiń any, ki murdardy ol. ¹² Da ěgier jajlma jajlysa ol caraat tieridia, da kaplasa ol caraat ošol bar tierisiń ol chastalychnyn bašlap bašyndan anyn da ajachlaryna diejń, bar kioriumiunia kioźliariniń ol kohieńniń, ¹³ da bachsyn any ol kohień, da, muna, kaplady ol caraat ošol bar gufun anyn, da aruv étsiń ošol ol chastalychny: barysy čiuviuriuldiu, boldu ach. Aruvdu ol. ¹⁴ Da kioriuńgiań kiuńdia anda čyj ěť, murdar bolsun. ¹⁵ Da bachsyn ol kohień ošol čyj ětni, da murdar étsiń any. Ol čyj ěť – murdardy ol. Caraatty ol. ¹⁶ Jemiasia, ki kajtsa ol čyj ěť, da čiuviuriulśia bolma ach, da kiełśiń ol kohieńgia, ¹⁷ da bachsyn any ol kohień, da, muna, čiuviuriuldiu ol chastalych bolma ach, da aruv étsiń any ol kohień, ki savuchtu ol chastalych. Aruvdu ol. ¹⁸ Da guf, ki bolsa tierisińdia anyn čyban, da savuchsa, ¹⁹ da bolsa ornunda ol čybannyn ach symanly kiuvmiak, jemiasia ach tiemgíl kyzyl syman, da kioriuńsiuń ol kohieńgia.

²⁰ Da bachsyn ol kohień, da, muna, kioriumiu anyn juvuzrachty ol tieridiań, da čacy anyn čiuviuriuľdiu, boldu ach, da murdar ętsiń any ol kohień. Chastalyhydy caraatnyn ol, čyban byla jajyldy. ²¹ Da ęgier kiorsia any ol kohień, da, muna, jochtu anda ach čač, da juvuzrach tiuviuľdiu ol tieridiań, da ol tundu, da biekliaśiń any ol kohień jedi kiuńliar. ²² Da ęgier jajylma jajylsa tieridia, da murdar ętsiń any ol kohień. Chastalychty ol. ²³ Da ęgier ornunda tursa ol tiemgiľ, jajylmasa, kyzuvu ol čybannyn ol, da aruv ętsiń any ol kohień. ²⁴ Jemiasia guf, ki bolsa tierisińdia anyn kiuvmiagi otnun, da bolsa savuchmahy ol kiuvmiakniń ach tiemgiľ kyzyl syman, jemiasia ach syman, ²⁵ da bachsyn any ol kohień, da, muna, čiuviuriuľdiu ach čač tiemgiľdia, da kioriumiu anyn tieriańriakti ol tieridiań: caraatty ol, kiuvmiak byla jajyldy. Da murdar ętsiń any ol kohień. Chastalyhydy caraatnyn ol. ²⁶ Da ęgier kiorsia any ol kohień, da, muna, jochtu tiemgiľdia ach čač, da juvuzrach tiuviuľdiu ol tieridiań, da ol tundu, da biekliaśiń any ol kohień jedi kiuńliar, ²⁷ da bachsyn any ol kohień ol jedińči kiuńdia: ęgier jajylma jajylsa tieridia, da murdar ętsiń any ol kohień. Chastalyhydy caraatnyn ol. ²⁸ Da ęgier ornunda tursa ol tiemgiľ, jajylmady tieridia, da ol tundu, šiśigidi ol kiuvmiakniń ol, da aruv ętsiń any ol kohień. Kyzuvudu ol kiuvmiakniń ol. ²⁹ Da kiśi jemiasia katyn, ki bolsa anda chastalych bašta jemiasia sahald, ³⁰ da bachsyn ol kohień ośol ol chastalychny, da, muna, kioriumiu anyn tieriańriakti ol tieridiań, da anda balkuvlu čač uvach, da murdar ętsiń any ol kohień. Nietiekti ol, caraaty ol baśnyn jemiasia ol sahalnyn ol. ³¹ Da ki kiorsia ol kohień ośol chastalyhyn ol nietieknĩń, da, muna, tiuviuľdiu kioriumiu anyn tieriańriak ol tieridiań, da kara čač jochtu anda, da biekliaśiń ol kohień ośol chastalyhyn ol nietieknĩń jedi kiuńliar. ³² Da bachsyn ol kohień ośol ol chastalychny ol jedińči kiuńdia, da, muna, jajylmady ol nietiek, da bolmady anda balkuvlu čač, da kioriumiu ol nietieknĩń tieriańriak tiuviuľdiu ol tieridiań, ³³ da juliuńsiuń, da ośol ol nietieknĩ juliumasĩń, da biekliaśiń ol kohień ośol ol nietieknĩ jedi kiuńliar ękińči kieriať. ³⁴ Da bachsyn ol kohień

ošol ol nietiekni ol jedińči kiuńdia, da, muna, jajylmady ol nietiek tieridia, da kioriumiu anyn tiuviulđiu tieriańriak ol tieridiań, da aruv ětsiń any ol kohień, da juvsun uprachlaryn, da arynyr. ³⁵ Da ěgier jajylma jajylsa ol nietiek tieridia arynhanyndan sortun, ³⁶ da bachsyn any ol kohień, da, muna, jajylgy ol nietiek tieridia, tiergiamiasiń ol kohień ol balkuvlu čačny, murdardy ol. ³⁷ Da ěgier tiursiuniuńdia tursa ol nietiek, da kara čač őssia anda, onhaldy ol nietiek. Aruvdu ol, da aruv ětsiń any ol kohień. ³⁸ Da kiši jemiasia katyn, ki bolsa tierisińdia guflarynyn tiemgilliar, ach tiemgilliar, ³⁹ da bachsyn ol kohień, da, muna, tierisińdia guflarynyn tunuch tiemgilliar ach symanlylar, bohak ińdialiadohon chastalychty ol, jajylgy gufta. Aruvdu ol. ⁴⁰ Da kiši, ki julchunsa bašy anyn: kiereach ińdialiadi ol. Aruvdu ol. ⁴¹ Da ěgier kyryjyndan južliariniń julchunsa bašy anyn: gibeach ińdialiadi ol. Aruvdu ol. ⁴² Da ki bolsa artynda bašynyn, jemiasia alnynda bašynyn, ach chastalych kyzyl syman, caraat jajyladohodu ol artynda bašynyn, jemiasia alnynda bašynyn. ⁴³ Da bachsyn any ol kohień, da, muna, šišigi ol chastalychnyn ach kyzyl syman artynda bašynyn, jemiasia alnynda bašynyn kioriumiu kibik caraatnyn tierisińdia gufnun: ⁴⁴ caraatly kišidi ol. Murdardy ol. Murdar ětmia murdar ětsiń any ol kohień. Bašyndady chastalyhy anyn. ⁴⁵ Da ol caraatly, ki anda ol chastalych: uprachlary bolsunlar siogiulđiańliar, da bašy bolsun ačych, da myjyhyn japsyn, da „Murdar, murdar!” čahyrsyn. ⁴⁶ Bar kiuńliardia, ki ol chastalych bolsa anda, murdar bolsun. Murdardy ol. Jalhyz oltursun. Tyščartyn avulha bolsun olturušu anyn. ⁴⁷ Da ol uprach: ki bolsa anda chastalyhy caraatnyn – junlu uprachta, jemiasia ũškiuliulu uprachta, ⁴⁸ jemiasia osnovada, jemiasia utokta ũškiuliuniuń jemiasia junnun, jemiasia tieridia, jemiasia nieńdij-die tierili savutta –, ⁴⁹ da bolsa ol chastalych ješil syman jemiasia kyzyl syman uprachta, jemiasia tieridia, jemiasia osnovada, jemiasia utokta, jemiasia nieńdij-die tierili savutta: chastalyhydy caraatnyn ol da kiorgiuziulsiuń ol kohieńgia. ⁵⁰ Da bachsyn ol kohień ošol ol chastalychny, da biekliasiń ošol ol chastalychny jedi

kiuńliar. ⁵¹ Da kiorsiuń ol kohień ošol ol chastalychny ol jedińči kiuńdia. Ęgier jajyldy ęsia ol chastalych uprachta, jemiasia osnovada, jemiasia utokta, jemiasia tieridia, barysy sajyn, nie ki kylyndy ol tieri iškia, tavusadohon caraat ol chastalych. Murdardy ol. ⁵² Da kiuvdiur-siuń ošol ol uprachny, jemiasia ol osnovany, jemiasia ošol ol utoknu junda jemiasia uškiuliudia, jemiasia ošol bar ol tierili savutnu, ki bolsa anda ol chastalych, ki tavusadohon caraatty ol. Otta kiuvdiur-siuń. ⁵³ Da ęgier kiorsia any ol kohień, da, muna, jajylmady ol chastalych uprachta, jemiasia osnovada, jemiasia utokta, jemiasia nieńdij-die tierili savutta, ⁵⁴ ba bujursun ol kohień, da juvsunlar any, nie ki anda ol chastalych, da biekliaśiń any jedi kiuńliar ękińči kierať. ⁵⁵ Da bachsyn ol kohień juvulup sortun ol niersia ol chastalych-tan, da, muna, čiuviurmiadi ol chastalych ošol tiursiuniuń, da ol chastalych jajylmady: murdardy ol. Otta kiuvdiurgiuń any. Piechetieť ińdialiadohon chastalychty ol artynda jemiasia alnynda. ⁵⁶ Da ęgier kiorsia any ol kohień, da, muna, tundu ol chastalych juvulup sortun ol, da jyrtsyn any ol uprachtan, jemiasia ol tieridiań, jemiasia ol osnovadan, jemiasia ol utoktan, ⁵⁷ da ęgier kioriuńsia dahyn uprachta, jemiasia osnovada, jemiasia utokta, jemiasia nieńdij-die tierili savutta, jajyladohon caraatty ol. Otta kiuvdiurgiuń ol niersiani, ki anda ol chastalych. ⁵⁸ Da ol uprach, jemiasia ol osnova, jemiasia ol utok, jemiasia nieńdij-die tierili savut, ki juvsej: da kieťsia alardan ol chastalych, da juvulsyn ękińči kierať, da arynyr". ⁵⁹ Budur üvriatiuviu chastalyhynyn ol caraatnyn ol uprachnyn jundan, jemiasia uškiuliudiań, jemiasia osnovanyn, jemiasia ol utoknun, jemiasia nieńdij-die tierili savutnun, aruv ętma any jemiasia murdar ętma any.

XXVIII

14 ¹ Da sioźliadi Adonaj Mošęgia, ajtadohoć: ² „Bu bolsun üvriatiuviu ol caraatlynyn arynhan kiuniuńdia. Da kieťtirilsiń ol kohieńgia. ³ Da čychsyn ol kohień tyščartyn avulha, da kiorsiuń ol kohień, da, muna, onhaldy chastalyhy ol caraatnyn ol caraatly

kišidiań, ⁴ da bujursun ol kohień, da alsynlar caraattan arynuvču kišigia, ěki polnyj kušlar, aruvlar, da ěrež ahačy, da kyrmyzy ipiak, da čabor. ⁵ Da bujursun ol kohień, da sojsun ošol ol kušnu, ol birisiń, čieriepli savutcha tiri suvlar ũštiunia. ⁶ Ošol ol tiri kušnu, alsyn any, da ošol ol ěrež ahačny, da ošol ol kyrmyzy ipiakni, da ošol ol čabornu, da mančsyn alarny da ošol ol tiri kušnu kanyna ol sojulhan kušnun ol tiri suvlar ũštiunia, ⁷ da biurksiuń ol kohień ol arynuvču kiši ũštiunia ol caraattan jedi kieriatliar, da aruv ětsiń any, da ijsiń ošol kušnu južliari ũštiunia ol tiužniuń. ⁸ Da juvsun ol arynuvču ošol uprachlarny, da juliuťsiuń ošol bar čačy anyn, da juvsun gufun suvlar byla, da arynyr. Da andan sortun kiełsiń ol avulha, da oltursun tyščartyn čatyryna jedi kiuńliar. ⁹ Da bolhej ol jedińči kiuńdia, juliuťsiuń ošol bar čačyn öziuniuń, ošol bašyn da ošol sahalyn, da ošol kašlaryn kiožliariniń, da ošol bar čačyn öziuniuń juliuťsiuń, da juvsun ošol uprachlaryn, da juvsun ošol gufun öziuniuń suv byla, da arynsyn. ¹⁰ Da ol siegizińči kiuńdia alsyn ěki kozular, tiugialliarni, da tiši kozu, jylych balasyn, tiugialni, da ũč ěsronlar öziak tirkijumurulhan jav byla da bir loh jav, ¹¹ da turhuzsun ol kohień, ol arytuvču ošol ol kišini, ol arynuvčunu, da alarny-de, alnynda Adonajnyn ěšigińdia Oheł Moedniń, ¹² da alsyn ol kohień ošol ol bir kozunu, da juvutsun any fašmanlych kurbanha da ošol loh ol javny, da sunsun alarny tienufa alnynda Adonajnyn. ¹³ Da sojsun ošol ol kozunu, nie ornunda ki sojsa ošol ol chatatny da ošol ol olany, ol aziž ornunda, ki chatat kibikti ol ašam, ol kohieńgiadi. Kodieš kadašimdi ol. ¹⁴ Da alsyn ol kanyndan ol fašmanlych kurbannyn, da biersiń ol kohień jymšach ornu ũštiunia ol on jandahy kulahynyn ol arynuvčunun, da baš barmahy ũštiunia ol on jandahy kolunun, da baš barmahy ũštiunia ol on jandahy ajahynyn, ¹⁵ da alsyn ol kohień loh ol javdan, da kajsun ol kohień uvuču ũštiunia ol son kolunun, ¹⁶ da mančsyn ol kohień ošol barmahy ol on kolunun ol javdan, ki uvuču ũštiunia ol son kolunun, da biurksiuń ol javdan barmahy byla jedi kieriatliar alnynda Adonajnyn. ¹⁷ Da ol kaldych javdan, ki uvuču ũštiunia, biersiń ol kohień jymšach ornu ũštiunia ol on jandahy kulahynyn

ol arynuvčunun, da baš barmahy ũściunia ol on jandahy kolunun, da baš barmahy ũściunia ol on jandahy ajahynyn, kany ũściunia ol fašmanlych kurbannyn. ¹⁸ Da ol kalhanny javdan, ki uvuču ũściunia ol kohieñniñ, biersiñ bašy ũściunia ol arynuvčunun, da bošatlych kolsun anyn ũčiuñ ol kohieñ alnynda Adonajyn. ¹⁹ Da kysyn ol kohieñ ošol ol chatatny, da bošatlych kolsun ol arynuvču ũčiuñ murdarlyhyndan anyn, da andan sortun sojsun ošol ol olany. ²⁰ Da čyharsyn ol kohieñ ošol ol olany da ošol ol tirkini ol mizbeachta. Da bošatlych kolsun anyn ũčiuñ ol kohieñ, da arynyr. ²¹ Da ěgier jarly bolsa ol arynuvču, da jeťmiasia kiučiu kolunun, da alsyn bir kozu kurbanyn ašamnyn tienufaha, bošatlych kolma öziu ũčiuñ, da bir isaron öziak jumurulhan jav byla tirkigia, da bir loh jav, ²² da ěki biedianialiar jemiasia ěki kiugiurčiuñ balalary, nie ki jeťsia kiučiu kolunun, da bolsun birisi chatat da ol bir ola. ²³ Da kiełtirsieñ alarny ol siegiziñči kiuñdia arynmahyndan sortun ol kohieñgia, ěšiginia Ohel Moedniñ, alnynda Adonajyn, ²⁴ da alsyn ol kohieñ ošol kozusun ol fašmanlych kurbannyn, da ošol loh ol javny, da sunsun ol kohieñ alarny tienufa alnynda Adonajyn. ²⁵ Da sojsun ošol kozusun ol fašmanlych kurbannyn, da alsyn ol kohieñ kanyndan ol fašmanlych kurbannyn, da biersiñ jymšach ornu ũściunia ol on jandahy kulahynyn ol arynuvčunun, da baš barmahy ũściunia ol on jandahy kolunun, da baš barmahy ũściunia ol on jandahy ajahynyn, ²⁶ da ol javny kjsun ol kohieñ ol son uvuču ũściunia, ²⁷ da biurksiuñ ol kohieñ barmahy byla ol on kolunun ol javdan, ki uvuču ũściunia ol son kolunun jedi kieraťliar alnynda Adonajyn, ²⁸ da biersiñ ol kohieñ ol javdan, ki uvuču ũściunia jymšach ornu ũściunia ol on jandahy kulahynyn ol arynuvčunun, da baš barmahy ũściunia ol on jandahy kolunun, da baš barmahy ũściunia ol on jandahy ajahynyn, ornu ũściunia kanyryn ol fašmanlych kurbannyn. ²⁹ Da ol kalhanny ol javdan, ki uvuču ũściunia ol kohieñniñ, biersiñ bašy ũściunia ol arynuvčunun, bošatlych kolma anyn ũčiuñ alnynda Adonajyn. ³⁰ Da kysyn ošol birni ol biedianialiardiañ jemiasia ol kiugiurčiuñ balalaryndan, andan, ki jeťsia kiučiu kolunun – ³¹ niediañ,

ki jeťsia kiućiu kolunun –, ošol ol birni chatat, da ošol ol birni ola, ol tirkki katyna, da bošatlych kolsun ol kohień ol arynuvću üćiuń alnyn-
da Adonajnyn. ³² Budu üvriatiuviu anyn, ki bolsa anda chastalyhy ol
caraatnyn, ki jeťmiasia kiućiu kolunun arynhanynda”. ³³ Da sioźliadi
Adonaj Mošegia da Aharonha, ajtadohoć: ³⁴ „Ki kiełsiajiz jerinia Kie-
naannyn, ki mień bieriamiń siźgia tutuvluchka, da bierirmiń chasta-
lyhy caraatnyn üvniũdia tutuvluch jerijizniń, ³⁵ da kiełsiń jesisi ol üv-
niuiń, ki anyndy ol üv, da anlatsyn kohieńgia, ajtadohoć: „Chastalych
kibik kioriuńdiu maja üvdia”. ³⁶ Da bujursun ol kohień, da ištysynlar
ošol ol üvniu kiełmiašťiań burun ol kohień bachma ošol ol chastalych-
ny, ki murdar bolmahej barča, nie ki bolsa üvdia. Da andan sortun
kiełsiń ol kohień bachma ošol ol üvniu. ³⁷ Da bachsyn ol kohień ošol
ol chastalychny, da, muna, ol chastalych farstlarynda ol üvniuiń, jer-
gialiar ješil symanlar jemiasia kyzyl symanlar, da kioriumliari alar-
nyn juvuzrachty ol farsttan, ³⁸ da čychsyn ol kohień ortasyndan ol
üvniuiń ešiginia ol üvniuiń, da biekliašiń ošol ol üvniu jedi kiuńliar.
³⁹ Da kajtsyn ol kohień ol jedińci kiuńdia, da kiorsiuiń, da, muna, ja-
jyldy ol chastalych farstlarynda ol üvniuiń, ⁴⁰ da bujursun ol kohień,
da suvursunlar ošol ol tašlarny, ki alarda ol chastalych, da tašlasynlar
alarny tyščartyn šaharha murdar orunha, ⁴¹ da ošol ol üvniu kyrsyn
ičkartiń čiuvria, da tioksiuińliar ošol ol toprachny, ki kyrsalar tyščar-
tyn šaharha murdar orunha, ⁴² da alsynlar öźgia tašlar, da kiełtirsinińliar
ornuna ol tašlarnyn, da öźgia topkach alsyn, da jachsyn ošol ol üvniu.
⁴³ Da egier kajtsa ol chastalych, da jajylsa üvdia suvurup sortun ošol ol
tašlarny, da kyrmachtan sortun ošol ol üvniu, da jachmachtan sortun,
⁴⁴ da kiełsiń ol kohień, da bachsyn, da, muna, jajyldy ol chastalych üv-
dia: tavusadohon caraatty ol üvdia. Murdar bolsun ol. ⁴⁵ Da kavšatsyn
ošol ol üvniu, ošol tašlaryn, da ošol ahačlaryn anyn, da ošol bar top-
rachyn ol üvniuiń, da čyharsyn tyščartyn šaharha murdar orunha. ⁴⁶ Da
ol kieliuvću ol üvgia, bar biekliaģiań kiuńliardia any, murdar bolsun
ol ińgiergia diejiń. ⁴⁷ Da ol jatuvću üvdia juvsun ošol uprachlaryn, da
ol ašavću üvdia juvsun ošol uprachlaryn. ⁴⁸ Da egier kiełmia kiełsia

ol kohień, da kiorsia, da, muna, jajylmady ol chastalych üvdia jahyp sortun ošol ol üvniu, da aruv étsiń ol kohień ošol ol üvniu, ki onhaldy ol chastalych. ⁴⁹ Da alsyn biurkmia ošol ol üvniu éki kušlar, da érež ahačy, da kyrmyzy ipiak, da čabor, ⁵⁰ da sojsun ošol ol bir kušnu čieriep savut ũštiunia tiri svlar ũštiunia, ⁵¹ da alsyn ošol ol érež ahačyn, da ošol ol čabornu, da ošol ol kyrmyzy ipiakni, da ošol ol tiri kušnu, da mančsyn alarny kanyna ol sojulhan kušnun da ol tiri svlarha, da biurksiuń ošol ol üv ũštiunia jedi kieriatliar. ⁵² Da biurksiuń ošol ol üvniu kany byla ol kušnun, da ol tiri svlar byla, da ol tiri kuš byla, da érež ahačy byla, da čabor byla, da kyrmyzy ol ipiak byla, ⁵³ da ijsiń ošol ol tiri kušnu tyšchartyn šaharha južliari ũštiunia ol tiužniuń. Da bošatlych kolsun ol üv ũčiuń, da arynyr". ⁵⁴ Budur ol üvriatiuv bar chastalychyna ol caraatnyn, da nietiekkia, ⁵⁵ da caraatyna ol uprachnyn da üvniuń, ⁵⁶ da kiuvmiakniń, da šišikniń, da tiemgĩlńiń, ⁵⁷ üvriatmia ol murdar vachtta da ol aruv vachtta. Budur üvriatiuviu ol caraatnyn.

15 ¹ Da siožliadi Adonaj Mošegia da Aharonha, ajtadohoč: ² „Siožlijaz ulanlaryna Jisraelńiń, da ajtyjyz alarha: „Nieńdij kiši, ki bolsa achmach gufundan anyn, achmahy anyn: murdardyr ol. ³ Da bu bolsun murdarlyhy anyn zavlyhynda: Ęgier achtyrsa gufu ošol zavlyhyn jemiasia jabulsa gufu anyn zavlyhy byla, murdarlyhydy anyn ol. ⁴ Bar ol tiošiak, ki jatsa anyn ũštiunia ol zavly, murdar bolsun, da bar ol savut, ki oltursa anyn ũštiunia – murdar bolsun. ⁵ Da kiši, ki tijsia tiošiaginia anyn, da juvsun uprachlaryn, da juvsun gufun suv byla, da murdar bolsun ol ingirgia diejiń. ⁶ Da ol olturuvču ol savut ũštiunia, ki oltursa anyn ũštiunia ol zavly, juvsun uprachlaryn, da juvsun gufun suv byla, da murdar bolsun ol ingirgia diejiń. ⁷ Da ol tijuvčiu gufuna ol zavlynyn juvsun uprachlaryn, da juvsun gufun suv byla, da murdar bolsun ol ingirgia diejiń. ⁸ Da ki tiukiursia ol zavly kiši aruv kiši ũštiunia, da juvsun uprachlaryn, da juvsun gufun suv byla, da murdar bolsun ol ingirgia diejiń. ⁹ Da bar ol atlanmach, ki atlansa anyn ũštiunia ol zavly, murdar bolsun. ¹⁰ Da bar ol tijuvčiu

baryna, nie ki bolsa anyn tiubiunia, murdar bolsun ol inġirgia diejiń, da ol ełtiuvċiu alarny juvsun uprachlaryn, da juvsun gufun suv byla, da murdar bolsun ol inġirgia diejiń. ¹¹ Da barċa, nie ki tijsia anar ol zavly, da kollaryn juvmasa suv byla, da juvsun uprachlaryn, da juvsun gufun suv byla, da murdar bolsun ol inġirgia diejiń. ¹² Da ċieriep savut, ki tijsia anar ol zavly, syndyrylsyn, da bar ahaċly savut taštyrylsyn suv byla. ¹³ Da ki arynsa ol zavly zavlyhyndan, da sansyn oziunia jedi kiuńliar arynmach vachtyndan, da juvsun uprachlaryn, da juvsun gufun tiri suvlar byla, da arynyr. ¹⁴ Da ol siegizińċi kiuńdia alsyn oziunia eki biedianialiar jemiasia eki kiugiurċiuń balalary, da kiełsiń alnyna Adonajnyn ešiginia Oheł Moedniń, da biersiń alarny ol kohieńgia. ¹⁵ Da kysyn alarny ol kohień: birni chatat, da ol birni ola, da bošatlych kolsun anyn uċiuń ol kohień alnynda Adonajnyn zavlyhyndan. ¹⁶ Da kiši, ki ċychty andan tamċysy urluchnun, da juvsun gufun suv byla, da murdar bolsun ol inġirgia diejiń. ¹⁷ Da bar uprach, da bar tieri, ki bolsa anyn uštiunia tamċysy urluchnun, da juvulsun suv byla, da murdar bolsun ol inġirgia diejiń. ¹⁸ Da katyn, ki jatsa kiši anyn byla jatuvun urluchnun, da juvsunlar guflaryn suv byla, da murdar bolsunlar ol inġirgia diejiń. ¹⁹ Da katyn, ki bolsa zavly – kan bolsa achmahy anyn gufundan –, jedi kiuńliar bolsun jyhyslyhynda, da bar ol tijuvċiu anar murdar bolsun ol inġirgia diejiń. ²⁰ Da barċa, nie ki jatsa anyn uštiunia ol katyn jyhyslych vachtynda, murdar bolsun, da barċa, nie ki oltursa anyn uštiunia, murdar bolsun. ²¹ Da bar ol tijuvċiu tiošiaginia anyn juvsun uprachlaryn, da juvsun gufun suv byla, da murdar bolsun ol inġirgia diejiń. ²² Da bar ol tijuvċiu bar savutcha, ki oltursa anyn uštiunia, juvsun uprachlaryn, da juvsun gufun suv byla, da murdar bolsun ol inġirgia diejiń; ²³ da eġier ol tiošiak uštiunia jemiasia ol savut uštiunia, ki ol katyn olturady anyn uštiunia tijgianińdia anar, murdar bolsun ol inġirgia diejiń. ²⁴ Da eġier jatma jatsa kiši anyn byla, da bolsa kany jyhyslyhynyn ol katynynyn ol kiši uštiunia, da murdar bolsun ol kiši jedi kiuńliar, da bar ol tiošiak, ki jatsa anyn uštiunia ol kiši, murdar bolsun.

²⁵ Da katyn, ki achsa achmahy kanyryn kiop kiuńliar vachtyndan bašcha jyhyslyhynyn, jemiasia, ki achsa juvuch vachtyna jyhyslyhynyn, bar kiuńliarińdia achmahynyn murdarlyhynyn kiuńliari kibik jyhyslyhynyn bolsun. Murdardy ol. ²⁶ Bar ol tiošiak, ki jatsa anyn ũštiunia bar zavly kiuńliarińdia, tiošiagi kibik jyhyslyhynyn bolsun anar. Da bar ol savut, ki oltursa anyn ũštiunia, murdar bolsun murdarlyhy kibik jyhyslyhynyn. ²⁷ Da bar ol tijuvčiu alarha murdar bolsun, da juvsun uprachlaryn, da juvsun gufun suvlar byla, da murdar bolsun ol inġirgia diejiń. ²⁸ Da ěgier arynsa zavlyhyndan, da sansyn ōziunia jedi kiuńliar, da andan sortun arynyr. ²⁹ Da ol siegizińči kiuńdia alsyn ōziunia ěki biedianialiar jemiasia ěki kiugiurčiuń balalary, da kieltirsin alarny ol kohieńgia, ěšiginia Ohel Moedniń. ³⁰ Da kysyn ol kohień ošol birni chatat, da ošol ol birni ola, da bošatlych kolsun anyn ũčiuń ol kohień alnynda Adonajyn zavlyhyndan murdarlyhynyn. ³¹ Da ajryryjz ošol ulanlaryn Jisraelniń murdarlychlaryndan, da ōlmiasinliar murdarlychlary ũčiuń murdar ětkianliarińdia ošol miškanymny, ki ortalarynda””. ³² Budur ũvriatiuviu ol zavly kišiniń, da ki čychsa andan tamčysy urluchnun, murdar bolma anyn byla, ³³ da ol chasta katynynyn jyhyslyhynda, da ol zavlynyn zavlyhynda, ěrkiakniń da katyn kišiniń, da kišiniń, ki jatsa murdar katyn byla.

XXIX

16 ¹ Da siozliadi Adonaj Mošegia ōliup sortun ěki ulanlary Aharonnyn – juvuhanlarynda alnynda Adonajyn, da ōldiu-liar. ² Da ajtty Adonaj Mošegia: „Siozliagin Aharonha, karyndašyja, da kielmiasin har vachtta ol kodieškia, ičkiartiń parochetkia, alnynda ol kaporetńiń, ki ol aron ũštiunia, da ōlmiasin, ki bulut byla aškara bolur šečinam mienim ol kaporet ũštiunia. ³ Bunluch byla kielšin Aharon ol kodieškia: kany byla tananyn, balasynyn syhyrnyn, chatat-cha, da kany byla kočharnyn olaha. ⁴ Ach kiolmiak azižni kijiń, da ach michniesajimliar bolsunlar gufu ũštiunia, da ach avnieť byla bajlansyn, da ach micnieťeť byla čorgiańsin. Aziť uprachlardylar alar;

da juvsun suv byla ošol gufun, da kijsiń alarny. ⁵ Da džymatyndan ulanlarynyn Jisraełniń alsyn ěki ulachlaryn ěčkiliarniń chatatcha da bir kočchar ola. ⁶ Da juvutsun Aharon ošol tanasyn ol chatatnyn, ki öziuniuń, da bošatlych kolsun öziu üčiuń da üviu üčiuń. ⁷ Da alsyn ošol ěki ol ulachlarny, da turhuzsun alarny alnynda Adonajnyn ěši-gińdia Ohel Moedniń. ⁸ Da biersiń Aharon ěki ol ulachlar üštiunia gorallar: bir goral Adonajha da bir goral Azazielgia. ⁹ Da juvutsun Aharon ošol ol ulachny, ki mińdi anyn üštiunia ol goral Adonajha, da kylsyn any chatat. ¹⁰ Da ol ulach, ki mińdi üštiunia ol goral Azazielgia turhuzulsun tiri alnynda Adonajnyn, bošatlych kolma anyn üštiunia, ijmia any Azazielgia ol midbarha. ¹¹ Da juvutsun Aharon ošol ol tanasyn chatatnyn, ki öziuniuń, da bošatlych kolsun öziu üčiuń da üviu üčiuń, da sojsun ošol tanasyn ol chatatnyn, ki öziuniuń. ¹² Da alsyn tolu ol mačmarny otlu kiomiurliar ol mizbeach üštiuniań alnyndan Adonajnyn, da tolu koš uvučlaryn tiutiusiuń otjamlarnyn uvachny, da kijirsiń ičkiartiń parochetkia, ¹³ da biersiń ošol ol tiutiuniu ol ot üštiunia alnynda Adonajnyn, da kaplasyn bulut ol tiutiuniuń ošol ol kaporetńi, ki ol Šarajat üštiunia, da öłmiasiń. ¹⁴ Da alsyn kanyndan ol tananyn, da biurksiuń barmahy byla alnynda ol kaporetńiń kiun tuvušu sary, da alnynda ol kaporetńiń biurksiuń jedi kieraťliar ol kandan barmahy byla. ¹⁵ Da sojsun ošol ulahyn ol chatatnyn, ki ulusnun, da kielťirsiń ošol kanyn anyn ičkiartiń parochetkia, da kylsyn kanyna anyn, ki niečik kyldy kanyna ol tananyn: da biurksiuń any ol kaporet üštiunia da alnynda ol kaporetńiń. ¹⁶ Da bošatlych kolsun ol kodieš üčiuń murdarlychlaryndan ulanlarynyn Jisraełniń da tanmach jazychlaryndan alarnyn bar jazychlary sajyn. Da alej kylsyn Ohel Moedgia, ol tochtavčuha birgialiarinia ortasynda murdarlychlarynyn. ¹⁷ Da bir-die adam bolmasyn Ohel Moeddia kielgianińdia bošatlych kolma kodieštia čychkanyna diejiń, da bošatlych kolsun öziu üčiuń, da üviu üčiuń, da bar kahaly üčiuń Jisraełniń. ¹⁸ Da čychsyn ol mizbeachka, ki alnynda Adonajnyn, da bošatlych kolsun anyn üčiuń, da alsyn kanyndan ol tananyn, da kanyndan ol ulachnyn, da biersiń miuviuźliari

üštiunia ol mizbeachnyn čiuvria, ¹⁹ da biurksiun anyn üštiunia ol kandan barmahy byla jedi kieraťliar, da aruv étsin any, da aziž étsin any murdarlychlaryndan ulanlarynyn Jisraeľniñ. ²⁰ Da tiugialľiasia bošatlych kolmachtan ol kodieš üčiuñ, da Oheľ Moed üčiuñ, da ol mizbeach üčiuñ, da juvutsun ošol ol tiri ulachny. ²¹ Da sunsun Aharon ošol eki kollaryn bašy üštiunia ol tiri ulachnyn, da modie bolsun anyn üštiunia ošol bar giuniachliariñ ulanlarynyn Jisraeľniñ, da ošol bar tanmach jazychlaryn alarnyn, bar jazychlary sajyn alarnyn, da biersin alarny bašy üštiunia ol ulachnyn, da ijsin kolu ašyra ol anych kišiniñ ol midbarha. ²² Da éľtsin ol ulach öziu üštiunia ošol bar giuniachliariñ alarnyn pusta jergia; da ijsin ošol ol ulachny midbarda. ²³ Da kielsin Aharon Oheľ Moedgia, da čiešin ošol ol ach uprachlarny, ki kijdi kielgianiñdia ol kodieška, da kajsun alarny anda. ²⁴ Da juvsun ošol gufun suv byla aziž orunda, da kjsin ošol uprachlaryn, da čyhsyn, da kysyn ošol olasyn öziuniun, da ošol olasyn ol ulusnun, da bošatlych kolsun öziu üčiuñ da ol ulus üčiuñ, ²⁵ da ošol javyn ol tananyn tiutiatsin ol mizbeachta. ²⁶ Da ol ijувčiu ol ulachny Azazielgia juvsun uprachlaryn, da juvsun ošol gufun suv byla, da andan sortun kielsin ol avulha. ²⁷ Da ošol tanasyn ol chatatnyn da ošol ulahyn ol chatatnyn, ki kjiiriľdi kanlary alarnyn bošatlych kolma kodiešta, čyharsyn tyščartyn avulha, da kiuvdiursiuñliar otta ošol tieriliariñ alarnyn, da ošol éľliariñ, da ošol jerieñčilikliariñ alarnyn. ²⁸ Da ol kiuvdiuriuvčiu alarny juvsun uprachlaryn, da juvsun ošol gufun suv byla, da andan sortun kielsin ol avulha. ²⁹ Da bolsun sižgia ömiurliuk riesimgia: ol jediñči janhajda, onunču kiuniunďia janhajnyn kyjnajyz ošol džanlaryjyzny, da hieč iš kylmajyz – ol jerli, da ol harib ol tiriliuvčiu ortajyzda. ³⁰ Ki ušpu kiunďia bošatlych kolar sižniñ üčiuñ, aruv étmia sižni. Bar jazychlaryjyzdan alnynda Adonajnyn arynjyz. ³¹ Šabbat šabbatondur ol sižgia. Da kyjnajyz ošol džanlaryjyzny; ömiurliuk riesim. ³² Da bošatlych kolsun ol kohieñ, ki jahyndyrsa any, da ki toltursa ošol kolun anyn kohieñlik étmia atasy ornuna, da kjsin ošol ol ach uprachlarny, ol aziž uprachlarny. ³³ Da bošatlych kolsun ol aziž mikdaš üčiuñ,

da Ohel Moed ũciuń, da ol mizbeach ũciuń boŝatlych kolsun, da ol kohieńliar ũciuń, da bar ulusu ũciuń ol kahalnyn boŝatlych kolsun.

³⁴ Da bolsun bu sizgia ōmiurliuk riesimgia, boŝatlych kolma ulanlary ũciuń Jisraeńniń bar jazychlaryndan bir kieriat jylda". Da kyldy barča, ki niečik bujurdu Adonaj Moŝegia.

17 ¹ Da sioźliadi Adonaj Moŝegia, ajtadohoč: ² „Sioźliagiń Aharonha, da ulanlaryna anyn, da bar ulanlaryna Jisraeńniń, da ajtchyn alarha: „Budur ol sioź, ki bujurdu Adonaj, ajtadohoč: ³ „Nieńdij kiši ũviuńdiań Jisraeńniń, ki sojsa ōgiuź, jemiasia kozu, jemiasia ečki, avulda, jemiasia, ki sojsa tyŝchartyn avulha, ⁴ da eŝiginia Ohel Moedniń kiełtirmiasia any, jvutma kurban Adonajha alnynda miŝkanyryn Adonajnyn, kan tiokmiak kibik sahyŝlanyr ol kiŝigia, kyjasa adam kanyń tioktiu, da eksiłir ol kiši ortasyndan ulusunun, ⁵ anyn ũciuń, ki kiełtirgiejliar ulanlary Jisraeńniń oŝol diebiechalaryn ōźliariniń, ki alar diebiecha eťiadiliar juźliari ũŝtiunia ol tiuźniuń, da kiełtirsińliar alarny Adonajha, eŝiginia Ohel Moedniń, ol kohieńgia, da diebiecha eťsińliar ŝelamim diebiechalary Adonajha alarny. ⁶ Da biurksiuń ol kohień oŝol ol kanyń mizbeachy ũŝtiunia Adonajnyn eŝigindia Ohel Moedniń, da jvutsun ol javny; ij kabulluchka Adonajha. ⁷ Da diebiecha eťmiasinliar artych oŝol diebiechalaryn ōźliariniń ŝytjanlarha, ki alar azadyłar alar artyna. Ōmiurliuk riesim bolsun bu alarha dorlary sajyn". ⁸ Da alarha ajtchyn: „Nieńdij kiši ũviuńdiań Jisraeńniń, da ol haribdiań, ki tirilisia ortalarynda, ki čyharsa ola jemiasia diebiecha, ⁹ da eŝiginia Ohel Moedniń kiełtirmiasia any, kylma any Adonajha, da eksiłir ol kiši uluslaryndan. ¹⁰ Da nieńdij kiši ũviuńdiań Jisraeńniń, da ol haribdiań, ol tiriliuvču ortalarynda, ki aŝasa bar kanyń, da bierirmiń chyŝŝymymny džanda, ol aŝavčuda oŝol ol kanyń, da eksiłirmiń any ortasyndan ulusunun, ¹¹ ki džany ol eťniń, kandady ol, da mień bierdim any sizgia ol mizbeach ũŝtiunia, boŝatlych kolma džanlaryjyz ũciuń, ki ol kan ol džan ũciuń boŝatlych kolady. ¹² Anyn ũciuń ajtтым ulanlaryna Jisraeńniń: „Hieč džan sizdiań aŝamasyń kan, da ol harib,

ol tiriliuvčiu ortajyzda, ašamasyn kan".¹³ Da nieńdij kiši ulanlaryndan Jisraėlniń, da ol haribdiań, ol tiriliuvčiu ortajyzda, ki avlasy avlamach kijik jemiasia kuš, ki ašaldy, da tioksiuń ošol kanyń anyń, da japsyn any toprach byla.¹⁴ Ki džany bar tieńniń kany anyń: džanyndady ol. Da ajttym ulanlaryna Jisraėlniń: „Kanyń hieč tieńniń ašamajyz, ki džany bar tieńniń: kanydyr ol. Har birisi ašavčularyndan ėksilir”.¹⁵ Da nieńdij džan, ki ašasa kyrylhanny da jyrtylhanny, jerli-die da harib-die, da juvsun uprachlaryń, da juvsun gufun suv byla, da murdar bolsun ol ińgirgia diejiń, da arynyr.¹⁶ Da ėgier uprachlaryń juvmasa, da gufun juvmasa, da kiotiuriur džurumun””.

18¹ Da sioźliadi Adonaj Mošegia, ajtadohoč:² „Sioźliagiń ulanlaryna Jisraėlniń, da ajtchyn alarha: mieńmiń, Adonaj, Tieńrijiz.³ Iši kibik jeriniń Micriniń, ki kiečiktijiz anda, kylmajyz. Da iši kibik jeriniń Kienaannyn, ki mień kiełtiriamiń siźni ary, kylmajyz. Da riesimliari byla alarnyn juriumiajiz.⁴ Ošol tiorialiarimni kylyjyz, da ošol riesimliarimni saklajyz, juriumia alar byla. Mieńmiń, Adonaj, Tieńrijiz.⁵ Da saklajyz ošol riesimliarimni da ošol tiorialiarimni, ki kylsa alarny ol adam, da tiri bolady alar sartyń. Mieńmiń Adonaj!⁶ Nieńdij-die kiši bar juvuhuna gufunun: juvumajyz aškartma ajip. Mieńmiń Adonaj.⁷ Ajibiń atejnyn da ajibiń anejnyn aškartmahyn. Anejdy ol. Aškartmahyn ajibiń anyń.⁸ Ajibiń katynynyn atejnyn aškartmahyn. Ajibidi atejnyn ol.⁹ Ajibiń tuvduhunnun, kyzynyn atejnyn jemiasia kyzynyn anejnyn, tuvhannyn ւđdia jemiasia tuvhannyn tyšcharyda – aškartmahyn ajipliariń alarnyn.¹⁰ Ajibiń kyzynyn uvlujnyn jemiasia kyzynyn kzyjynyn – aškartmahyn ajipliariń alarnyn, ki ajibij sieniń ol.¹¹ Ajibiń kyzynyn katynynyn atejnyn, tuvdurhanyń atejnyn – tuvduhujdu ol, aškartmahyn ajibiń anyń.¹² Ajibiń tuvduhunnun atejnyn aškartmahyn. Juvuhudu atejnyn ol.¹³ Ajibiń tuvduhunnun anejnyn aškartmahyn, ki juvuhudu anejnyn ol.¹⁴ Ajibiń karyńdašynyn atejnyn aškartmahyn, katynyna anyń juvumahyn. Katynydy diadiejniń ol.¹⁵ Ajibiń kielinijniń aškartmahyn. Katynydy uvlujnyn

ol. Aškartmahyn ajibiń anyn. ¹⁶ Ajibiń katynynyn karyndašyjnyn aškartmahyn. Ajibidi karyndašyjnyn ol. ¹⁷ Ajibiń katynynyn da kyzynyn aškartmahyn. Ošol kyzyn uvlunun da ošol kyzyn kyzynyn almahyn, aškartmahyn ajibiń anyn. Juvuchtular alar. Jerieńči išti ol. ¹⁸ Da katynny tuvduhu katyna almahyn kiuńdiaš étmia, aškartma ajibiń anyn, anyn katyna, tirlikliarińdia anyn. ¹⁹ Da katynha jyhyslych vachtynnda murdarlyhynyn juvumahyn aškartma ajibiń anyn. ²⁰ Da katynyna dostujnun biermiagiń jatuvujnu urluchka, murdar bolma anyn byla. ²¹ Da urluhujdan biermiagiń ašyrma abachka, da jeńgíl étmiagiń atyn Tieńrijniń. Mieńmiń Adonaj. ²² Da érkiak byla jatmahyn jatuvlaryn katynynyn. Jerieńči išti ol. ²³ Da hieč tuvarda biermiagiń jatuvujnu, murdar bolma anyn byla. Da katyn turmasyn alnynda tuvarnyn košulma. Jerieńči išti ol. ²⁴ Murdar bolunmajyz bar bular byla, ki bar bular byla murdar bolundular ol chanlychlar, ki mień siuriamiń alarny alnyjyzdan. ²⁵ Da murdar boldu ol jer, da sahyndym giuniachiń anyn anyn üštiunia, da kustu ol jer öziuńdiań ošol olturuvčularyn öziuniuń. ²⁶ Da saklajyz siz ošol riesimliarimni, da ošol tiorialiarimni, da kylmajyz bar ol jerieńči išliardian, ušpularan, ol jerli da ol harib, ol tiriliuvčiu ortajyzda. ²⁷ Ki ošol bar ol jerieńči išliarni, ušpularny kyldylar èli ol jerniń, ki èdiliar sizďian burun, da murdar boldu ol jer, ²⁸ da kusmasyn sizni-die ol jer murdar étkianijizďia any, ki niečik kustu öziuńdiań ošol ol chanlychny, ki èdiliar sizďian burun. ²⁹ Ki barča, kim ki kylsa bar ol jerieńči išliardian, ušpularan: da èksiliriar ol džanlar, ol kyluvčular, ortasyndan uluslarynyn. ³⁰ Da saklajyz ošol saklavumnu kylmascha riesimliarińdiań ol jerieńči išliarniń, ki kylyndylar sizďian burun, da murdar bolunmajyz alar byla. Mieńmiń, Adonaj, Tieńrijiž!

XXX

19 ¹Da siozľiadi Adonaj Mošegia, ajtadohoč: ²„Siozľiagiń bar džymatyna ulanlarynyn Jisraeľniń, da ajtchyn alarha: „Aziž-liar bolujuz, ki aziždir mień, Adonaj Tieńrijiž. ³Kiši anasyndan

da atasyndan korchujuz, da ošol šabbatlarymny saklajyz, azizlik byla tutma alarny. Mieńmiń, Adonaj, Tieńrijiz. ⁴ Kajjrylmajyz ol hiečlikliargia, da kujma abachlar kylmajyz öziujužgia. Mieńmiń, Adonaj, Tieńrijiz. ⁵ Da ki diebiecha étšajiz šelamim diebiechasy alnynda Adonajнын, kabulluchka öziujuž üčiuń diebiecha étijiz any. ⁶ Diebiecha étkiań kiuniujuždia ašalsyn da tanbylada, da ol kalhan ol üčiuńčiu kiungia diejiń otta kiuvdiuriuľsiuń. ⁷ Da égier ašalma ašalsa ol üčiuńčiu kiúndia, bajatty ol. Kabul bolunmasty. ⁸ Da har birisi ašavčularynda džurumun kiotiursiuń, ki ošol kodiešiń Adonajнын jeńgil étti, da éksilir ol džan uluslaryndan. ⁹ Da orhanyjyzda ormahyn jerijizniń, tiugialliamiagiń kyryjyn tiuziujniuń orma, da čiopliaviń ormahynyn čiopliamiagiń. ¹⁰ Da borlalyhyjny čirkińliamiagiń, da tozulhan borlalyhyjny čiopliamiagiń. Miškińgia da haribgia kiemiškiń alarny. Mieńmiń, Adonaj, Tieńrijiz. ¹¹ Urlamajyz, da tanmajyz, da aldamajyz kiši dostuna. ¹² Da ant étmijiz atymdan jalhanha, da jeńgil étarsiuń ošol atyn Tieńrijniń. Mieńmiń Adonaj. ¹³ Zulumlamahyn ošol dostujnu, da talamahyn. Konmasyn jaly jalčynyn katyjda tanha diejiń. ¹⁴ Karhamahyn sandravny, da alnynda sokurnun biermiagiń siuriuńčiak. Da korchkun Tieńrijdiań. Mieńmiń Adonaj. ¹⁵ Kylmajyz avanlych tioridia; juž étmiagiń južliarinia jarlynyn, da syjlamahyn južliariń chodžanyn. Rastlych byla tioria étkiń dostujnu. ¹⁶ Juriumiagiń kamazlejdhon ulusujda. Turmahyn kany úštiunia dostujnun. Mieńmiń Adonaj. ¹⁷ Dušman bolmahyn karyndašyja kioľniujdia. Ügiuťliamia ügiuťliagiń ošol dostujnu, da kiotiurmiagiń anyn üčiuń džurum. ¹⁸ Öč almahyn da kiek tutmahyn élinia ulusujnun. Da siuvgiuń kylma dostuja nieni siuviasiuń öziuja. Mieńmiń Adonaj. ¹⁹ Ošol riesimliarimni saklajyz. Tuvaryjny: košmahyn éki džyns. Tiuziujniu: čáčmahyn éki džyns. Da uprach, éki džyns, šaatniež: mińmiasiuń úštiuja. ²⁰ Da kiši, ki jatsa katyn byla jatuvun urluchnun, da ol bolsa karavaš bieľgiliańgiań kišigia, da julunma julunmady jemiasia azatlych bieriľmiadi anar, tiergiav bolsun. Öľtiuriuľmiasiuńliar, kačan hanuz azatlanmady. ²¹ Da kieľtirsiuń ošol fašmanlych kurbanyn öziuniuń Adonajha, éšigina Ohel Moedniń,

kočchar fašmanlych kurbanha. ²² Da bošatlych kolsun anyn üčiuń ol kohień kočchary byla ol fašmanlych kurbannyn alnynda Adonajny jazyhy üčiuń, ki jazychly boldu, da bošatylyr anar jazyhyndan anyn, ki jazychly boldu. ²³ Da ki kiełsiajiz ol jergia, da ornatsajyz nieńdij-die jemiš ahačy, da ajyryjyz aklafyn anyn ošol jemišin anyn. Üč jyllar bolsun sizgia aklafllylar. Ašalmasyn. ²⁴ Da ol diortiuńciu jylda bolsun bar jemiši anyn aziž, machtavlar Adonajha. ²⁵ Da ol biešiči jylda ašajyz ošol jemišin anyn, arttyrma sizgia bitišin anyn. Mieńmiń, Adonaj, Tieńrijiz. ²⁶ Ašamajyz ol kan byla, synčylamajyz, da sahatny sajlamajyz. ²⁷ Čüvria julumajyz kyryjyn bašyjjynyn, da čejpamahyn ošol kyryjyn sahaljynyn. ²⁸ Da čyzuv džan üčiuń biermijiz gufujuzda, da biełgili čyzmach biermijiz öziujuždia. Mieńmiń Adonaj. ²⁹ Jeńgíl étmiagiń kyzyjny azhyrma any, da azmasyn eli ol jerniń, da tolar ol jer jerieńči išliardiań. ³⁰ Ošol šabbatlarymny saklajyz azizliktia tutma alarny, da mikdašymdan korchujuz. Mieńmiń Adonaj. ³¹ Kajrylmajjyz ol kamlarha da ol bildiačiliargia. Izliamijiz murdar bolma alar byla. Mieńmiń, Adonaj, Tieńrijiz. ³² Alnyndan pir kišiniń turhun, da syjlahyn južliariń kartnyn, da korchkun Tieńrijdiań. Mieńmiń Adonaj. ³³ Da ki tirišia birgieja harib jerijizdia, munajtmajyz any. ³⁴ Jerli kibik sizdiań bolsun sizgia ol harib, ol tiriljuvčiu ortajyzda, da siuvgiuń kylma anar, nieni ki siuviasin öziuja, ki haribliar edijiz jerindia Micriniń. Mieńmiń, Adonaj, Tieńrijiz. ³⁵ Kylmajyz avanlych kiečini-miaklik niersialiardia, biurtiuk olčavińdia, kiumiuš olčavińdia, da juviuš olčavińdia. ³⁶ Rast tarazuv byla rast tašlar bolsun kiumiuš olčiamiakka, da rast éfa bolsun biurtiuk olčiamiakka, da rast hiń bolsun sizgia suvsun olčiamiakka. Mieńmiń, Adonaj, Tieńrijiz, ki čyhardym sizni jerindiań Micriniń. ³⁷ Da saklajyz ošol bar riesimliarimni da ošol bar tiorialiarimni, da kylyjyz alarny. Mieńmiń Adonaj””.

20 ¹ Da siožliadi Adonaj Mošegia, ajtadohoč: ² „Da ulanlaryna Jisraelniń ajtchyn: „Nieńdij kiši ulanlaryndan Jisraelniń da ol haribdiań, ol tiriljuvčiu Jisraeldia, ki biersia urluhundan öziujniuń

abachka,  lmia  ltiuriuľsiuń. Uľsu ol jerniń taľsasyňlar any taľ byla.

³ Da mień bierirmiń oľol chyľššymymny ol kiľidia, da  ksitirmiń any ortasyňdan ulusunun, ki urluhundan  ziujniuń bierdi abachka murdar  tmiak  čiuuń oľol mikdaľymny da jeńgiľ  tmia oľol aziľ atymny.

⁴ Da  gier jumma jumsalar ulusu ol jerniń oľol kioľziariń ol kiľidiań biergianińdia urluhundan abachka  ltiurmiaľkia any,

⁵ da kojarmyn mień oľol chyľššymymny ol kiľidia, da uruvunda anyn, da  ksitirmiń any, da oľol bar ol azuvčularnyn anyn artyna, azma kulluhu artyna ol abachnyn ortasyňdan uluslarynyn.

⁶ Da ol dźan, ki kajryľsa ol kamlarha, da ol biľdiačiliargia, azma alar artyna, da bierirmiń oľol chyľššymymny ol dźanda da  ksitirmiń any ortasyňdan ulusunun.

⁷ Da aziľlianijiľ, da bolujuz aziľliar, ki mieńmiń, Adonaj, Tieniŗijiľ.

⁸ Da sakľajyz oľol riesimľiarimni, da kyľjyz alarny. Mieńmiń Adonaj, aziľ  tiuvčiu siľni.

⁹ Ki nieńdij-die kiľi karhasa oľol atasyn jemiasia oľol anasyn,  lmia  ltiuriuľsiuń. Atasyn jemiasia anasyn karhady, ullu jazych kyľdy, kanlary anyn baľsyna.

¹⁰ Da kiľi, ki nijuľluch  tsia katyny byla kiľińiń, ki nijuľluch  tsia katyny byla dostunun,  lmia  tiuriuľsiuń ol nijuľluch  tiuvčiu kiľi da ol nijuľluch  tiuvčiu katyn.

¹¹ Da kiľi, ki jatsa katyny byla atasynyn, ajibiń atasynyn aľkartty.  lmia  ltiuriuľsiuńliar  ksiliari-die, kanlary alarnyn baľlaryna.

¹² Da kiľi, ki jatsa kielini byla:  lmia  ltiuriuľsiuńliar  ksiliari-die. Jerieńči iľ kyľdylar, kanlary alarnyn baľlaryna.

¹³ Da kiľi, ki jatsa  rkiak byla jatuvlaryn katynyn: jerieńči iľ kyľdylar  ksiliari-die.  lmia  ltiuriuľsiuńliar, kanlary alarnyn baľlaryna.

¹⁴ Da kiľi, ki alsa oľol katynny da oľol anasyn anyn: jerieńči iľti ol. Otta kiuvdiursiuńliar ol kiľińi da birni alardan, da bolmasyn jerieńči iľ ortajyzda.

¹⁵ Da kiľi, ki biersia jatuvun tuvarha:  lmia  ltiuriuľsiuń. Da oľol ol tuvarny-de  ltiuriujuľ.

¹⁶ Da katyn, ki juvsanieńdij-die tuvarha, koľulma anyn byla:  ltiurgiuń oľol ol katynny, da oľol ol tuvarny-de.  lmia  ltiuriuľsiuńliar, kanlary alarnyn baľlaryna.

¹⁷ Da kiľi, ki alsa oľol tuvduhun, kyzyn atasynyn jemiasia kyzyn anasynyn, da kiorsia oľol ajibiń anyn, da ol-de kiorsia oľol ajibiń anyn: rusvajlyčty ol. Da  ksiľsińliar kioľziaričia  lińiń ulusunun

özliariniń. Ajibiń tuvduhunun aškartty, ullu jerieńči iš kyldy, džurumun kiotiursiuń. ¹⁸ Da kiši, ki jatsa jyhys katyn byla da aškartsa ošol ajibiń anyn: ošol čoharahyn anyn ačty, da ol katyn, öziu-die, aškartty ošol čoharahyn kanlarynyn. Da éksilsińliar éksiliari-die ortasyndan uluslarynyn. ¹⁹ Da ajibiń tuvduhunun anejnyn da tuvduhunun atejnyn aškartmahyn; kim, ki buńdij iš kylsa, ajibiń juvuhunun aškartty. Džurumlaryn kiotiursiuńliar. ²⁰ Da kiši, ki jatsa tiotiasi byla, ki ol katynydy diadiasiniń: ajibiń diadiasiniń aškartty. Džurumlaryn kiotiursiuńliar, ulanlarsyz ölsiuńliar. ²¹ Da kiši, ki alsa ošol katynyn karyndašynyn: murdarlychty ol. Ajibiń karyndašynyn aškartty. Ulanlarsyz bolsunlar. ²² Da saklajyz ošol bar riesimliarimni, da ošol bar tiorialiarimni, da kylyjyz alarny, da kusmasyn siźni ol jer öziu üštiuńdiań, ki mień kieltiriamiń siźni ary, olturma anda. ²³ Da juriumiajiz riesimliari byla ol chanlychnyn, ki mień siuriamiń alnyjyzdan, ki ošol bar bu jerieńči išliarni kyldylar, da bieźdim alardan. ²⁴ Da ajttym siźgia: siź mieriašliajiz ošol jeriń alarnyn, da mień bierirmiń any siźgia, mieriašliamia any, jer ahadohon siuť da bal. Mieńmiń, Adonaj, Tieńrijiz, ki ajyrdym siźni ol uluslardan. ²⁵ Da ajyryjyz arasyňa ol aruv tuvarynyn murdar byla, da arasyňa ol murdar kušnun aruv byla, da jerieńči étmiajiz ošol džanlaryjyzny tuvar byla da kuš byla, da bary byla, nie ki tiebrianiadi ol jer üštiunia, ki ajyrdym siźgia murdar étmia. ²⁶ Da bolujuz maja azizliar, ki azizdir mień, Adonaj, da ajyrdym siźni ol uluslardan, bolma maja. ²⁷ Da kiši jemiasia katyn: ki bolsa alarda kam jemiasia biłdiači, ölmia öłtiuriuńsiuńliar. Taš byla tašlasyňlar alarny, kanlary alarny bašlaryňa””.

XXXI

21 ¹ Da ajtty Adonaj Mošegia: „Ajтчyn ol kohieńliargia, ulanlaryňa Aharonnun, da ajтчyn alarha: „Džan üčiuń murdar bolmasyn kohień uluslarynda, ² ki ančach juvuhu üčiuń, ol juvuchka anar, anasy üčiuń da atasy üčiuń, da uvlu üčiuń, da kzyzy üčiuń, da karyndašy üčiuń, ³ da tuvduhu üčiuń, ol boj kyz üčiuń, ol juvuchrach

anar, ki joch édi ér artyna; anyn üčiuń murdar bolsun. ⁴ Murdar bolunmasyn kohień uluslarynda, jeńgíl bolunma. ⁵ Julchmasynlar julchuv bašlarynda, da kyryjyn sahallarynyn julumasynlar, da guflarynda čyzmasynlar čyzmach. ⁶ Azižliar bolsunlar Tieńrisinia öžliariniń, da jeńgíl étmiasinińliar atyn Tieńrisiniń öžliariniń, ki ošol otlu kurbanlaryn Adonajyn, ötmiagiń Tieńrisiniń öžliariniń, alar juvutadylar; da bolsunlar aziž. ⁷ Zona katynny da jeńgíl bašlyny almasynlar, da katynny siuriulgiańni érińdiań almasynlar, ki aziždi ol Tieńrisinia öziuniuń. ⁸ Da azižliktia tutchun any, ki ošol kurbannyn Tieńrijniń ol juvutady. Aziž bolsun saja, ki aziždir mień, Adonaj, aziž étivčiu sižni. ⁹ Da kyzy kohień kišiniń, ki jeńgíl bolsa, azma, ošol atasyn ol jeńgíl étjadi. Otta kiuvdiuriulsiuń. ¹⁰ Da ol kohień aharach karyndašlaryndan, ki kujulsa bašy üštiunia anyn ol jahynmach javy, da toltursa ošol kolun anyn kijmia ošol ol uprachlarny, ošol bašyn ačmasyn da uprachlaryn siokmiasiń. ¹¹ Da hieč öliu džanlar katyna kielmiasiń, atasy üčiuń da anasy üčiuń murdar bolunmasyn. ¹² Da ol mikdaštan čychmasyn, da jeńgíl étmiasiń ošol mikdašyn Tieńrisiniń, ki tadžy jahynmach javynyn Tieńrisiniń anyn üštiunia. Mieńmiń Adonaj. ¹³ Da ol kohień gadol katynny bojluclary byla alsyn. ¹⁴ Tulnu, da siuriulgiańni érińdiań, da jeńgíl bašlyny, zonany: ošol bularny almasyn, ki ančach boj kyzny uluslaryndan öziuniuń alsyn katyn. ¹⁵ Da jeńgíl étmiasiń urluhun öziuniuń uluslarynda, ki mieńmiń Adonaj, aziž étivčiu any””.

¹⁶ Da siožliadi Adonaj Mošegia, ajtadohoč: ¹⁷ „Siožliagiń Aharonha, ajtadohoč: „Nieńdij kiši urluhujdan dorlary sajyn, ki bolsa anda ajip, juvmasyń juvutma kurbanyn öž Tieńrisiniń. ¹⁸ Ki nieńdij kiši, ki anda ajip, juvmasyń: sokur kiši, jemiasia achsach, jemiasia éksik buvunlu, jemiasia artyhač buvunlu, ¹⁹ jemiasia kiši, ki bolsa anda synych ajach jemiasia synych kol, ²⁰ jemiasia biukriu, jemiasia uvach, jemiasia bielma kioziuńdia, jemiasia kuršanhy, jemiasia kynhyrajhan, jemiasia šiškiań ajipli. ²¹ Nieńdij-die kiši, ki anda ajip, urluhundan Aharonnun, ol kohieńniń, juvmasyń juvutma ošol otlu kurbanlaryn Adonajyn. Ajip anda, ošol kurbanyn Tieńrisiniń juvmasyń juvutma. ²² Ötmiagiń

Tieŗrisiniń kodieŗliarińdiań ol kadaŗimniń da ol kadaŗimdiań aŗasyn. ²³ Tiek ol parochetkia kielmiasiń da ol mizbeachka juvmasyń, ki ajip anda, da jeńgíl etmiasiń oŗol mikdaŗlarymny, ki mieńmiń Adonaj, aziz etiuvciu alarny””. ²⁴ Da siozliadi Moŗe Aharonha, da uvullaryna anyń, da bar ulanlaryna Jisraelniń.

22 ¹ Da siozliadi Adonaj Moŗegia, ajtadohoć: ² „Siozliagiń Aharonha, da uvullaryna anyń, da ajyrylsynlar kodieŗliarińdiań ulanlarynyn Jisraelniń, da jeńgíl etmiasinińliar oŗol aziz atymny, ki alar aziz etiadiliar maja. Mieńmiń Adonaj. ³ Ajtchyn alarha: „Dorlaryjyz sajyn, nieńdij kiŗi, ki juvusa urluhujuzdan ol kadaŗimgia, ki aziz et-sialiar ulanlary Jisraelniń Adonajha, da murdarlyhy anyń bolsa anyń uŗstiunia, da eŗsilir ol dŗan alnymdan. Mieńmiń Adonaj. ⁴ Nieńdij kiŗi urluhundan Aharonnun, da ol bolsa caraaty jemiasia zavly, kadaŗimdiań aŗamasyn, nieginińcia ki arynhej. Da ol tijuvćiu bar murdar dŗanlyha, jemiasia kiŗi, ki ćychsa andan tamćysy urluchnun, ⁵ jemiasia kiŗi, ki tijsia nieńdij-die komuzha, ki murdar bolady anyń byla, jemiasia adamha, ki murdar bolady anyń byla bar murdarlyhy sajyn: ⁶ dŗan ki tijsia anar, da murdar bolsun ol ińgurgia diejiń, da aŗamasyn ol kadaŗimdiań, ki anćach juvsa gufu suv byla. ⁷ Da eńsia ol kujaŗ, da arynyr, da andan sortun aŗasyn ol kadaŗimdiań, ki otmiagidi anyń ol. ⁸ Kyrylhanny da jyrtylhanny aŗamasyn, murdar bolma anyń byla. Mieńmiń Adonaj. ⁹ Da saklasynlar oŗol saklavumnu, da kiotiurmiasinińliar anyń ućiuń dŗurumun jazychnyn, da oliarliar, anyń ućiuń ki jeńgíl et-sialiar any. Mieńmiń Adonaj, aziz etiuvciu alarny. ¹⁰ Da hieć jat kiŗi aŗamasyn kodieŗni; oćary kohieńniń da jalćy aŗamasyn kodieŗni. ¹¹ Da kohień, ki satyn alsa satynalmahyn kiumiuŗiuniuń, ol aŗasyn andan. Da tuvhany uŗiuniuń: alar aŗasynlar otmiagińdiań anyń. ¹² Da kyzy kohieńniń bolsa jat kiŗi artyńa, ol tierumasyndan ol kadaŗimniń aŗamasyn. ¹³ Da kyzy kohieńniń, ki bolsa tul, da siuriuľgiań, da urluch bolmasa anar, da kajtsa uŗiunia atasynyn jaŗlychlaryńda kibik, otmiagińdiań atasynyn aŗasyn. Da hieć jat aŗamasyn andan.

¹⁴ Da kiši, ki ašasa kodiešni janhylyšlych byla, da arttysyn biešińči üliušiń anyn üštiunia, da biersiń kohieńgia ošol ol kodiešni. ¹⁵ Da jeńgíl étmiasieńliar ošol kodiešliariń ulanlarynyn Jisraełniń ošol, nie ki ajyrsalar Adonajha, ¹⁶ da kiotiursiuńliar, özliari özliarina, džurumun fašmanlychnyn ašahanlarynda ošol kodiešliariń alarnyn, ki mieńmiń Adonaj, aziž étiuvčiu alarny””. ¹⁷ Da siozliadi Adonaj Mošegia, ajtadohoč: ¹⁸ „Siozliagiń Aharonha, da uvullaryna anyn, da bar ulanlaryna Jisraełniń, da ajtchyn alarha: „Nieńdij kiši üviuńdiań Jisraełniń, da ol haribdiań Jisraełdia, ki juvutsa kurbanyń öziuniuń bar nijeťliari sajyn, da bar džomartlychlary sajyn alarnyn; ki juvutsalar Adonajha ola, ¹⁹ kabulluchka öziujuž üčiuń: tiugial érkiakni syhyrda, kozularda, da éčkiliardia. ²⁰ Barča, nie ki anda ajip, juvutmajyz, ki bolmasty kabulchka sižniń üčiuń. ²¹ Da kiši, ki juvutsa šelamim diebiechasy Adonajha, ajyrma nijeť jemiasia džomartlychka, syhyrda jemiasia kojda: tiugial bolsun kabulluchka, hieč ajip bolmasyn anda. ²² Sokurnu, jemiasia synhanny, jemiasia kiesilgiańni, jemiasia biełmalyny, jemiasia kuršanhyny, jemiasia kynhyrajhanny: juvutmajyz bularny Adonajha, da otlu kurban biermiajiz alardan ol mizbeach üštiunia Adonajha. ²³ Da ögiužniu da kojnu artyhač buvnulunyu da čubrajhanny: džomartlych kylhyn any, da nijeťkia kabul bolunmasty. ²⁴ Da ézilgiańni, da jančylhanny, da üziulgiańni, da kiesilgiańni juvutmajyz Adonajha da jerijizdia kylmajyz. ²⁵ Da kolundan jat kišiniń juvutmajyz ošol kurbannyń Tieńrijizniń bar bulardan, ki čejpalmachlary alarnyn alarda, ajip alarda; kabul bolmaslar sižniń üčiuń””. ²⁶ Da siozliadi Adonaj Mošegia, ajtadohoč: ²⁷ „Ögiuž, jemiasia kozu, jemiasia éčki, ki tuvsa, da bolsun jedi kiunliar anasy katyna, da ol siegizińči kiundiań da arrach kabul bolur sižniń üčiuń juvutma any otlu kurban Adonajha. ²⁸ Da ögiužniu, jemiasia kojnu, any da ošol balasyn anyn sojmajyz bir kiundia. ²⁹ Da ki diebiecha étsiajiz šiukiurliuk diebiechasy Adonajha kabulluchka, öziujuž üčiuń diebiecha étijiz. ³⁰ Ol kiundia ašalsyn, kaldyrmajyz andan tanha diejiń. Mieńmiń Adonaj. ³¹ Da saklajyz micvalarymny, da kylyjyz alarny. Mieńmiń Adonaj. ³² Da jeńgíl

ėtmiajiž ošol aziž atymny, da azižligim kotarylsyn ortasynda ulanlarynyn Jisraėlniń. Mieńmiń Adonaj, aziž ėtiuvciu sižni, ³³ ol čyharuvču sižni jerińdiań Micriniń, bolma sižgia Tienrigia. Mieńmiń Adonaj”.

23 ¹ Da siožliadi Adonaj Mošegia, ajtadohoč: ² „Siožliagiń ulanlaryna Jisraėlniń, da ajtchyn alarha: „Moedliari Adonajnyn, ki inđiajiž alarny aziž inđialmišliar; bulardylar alar, moedliarim: ³ Alty kiunliardia kylynsyn iš, da ol jedińči kiunđia šabbat šabbaton, aziž inđialmiš. Hieč iš kylmajyz. Šabbatty ol Adonajha bar olturušlaryjyzda. ⁴ Bulardylar moedliari Adonajnyn, aziž inđialmišliar, ki inđiajiž alarny vahdalarynda alarnyn: ⁵ Ol burunhu janhajda, on diortiuńčiu kiuniunđia janhajnyn, ol ėki inđirliar arasyna, kurpany Piesachnyn Adonajha. ⁶ Da on biešińči kiuniunđia ušpu janhajnyn Chydzý ol Macalarnyn Adonajha. Jedi kiunliar macalar ašajyz. ⁷ Ol burunhu kiunđia aziž inđialmiš bolsun sižgia; hieč kulluch iš kylmajyz, ⁸ da juvutujuz otlu kurban Adonajha jedi kiunliar. Ol jedińči kiunđia aziž inđialmiš; hieč kulluch iš kylmajyz””. ⁹ Da siožliadi Adonaj Mošegia, ajtadohoč: ¹⁰ „Siožliagiń ulanlaryna Jisraėlniń, da ajtchyn alarha: „Ki kiełsiajiž ol jergia, ki mień bieriamiń sižgia, da orsayyz ošol ormahyn anyn, da kiełtirijiz ošol kiultiasin bašlyhynyn ormahyjznyn ol kohieńgia, ¹¹ da sunsun ošol ol kiultiani alnynda Adonajnyn kabulluchka sižniń üčiuń. Tanbylasyndan ol šabbatnyn sunsun any ol kohień. ¹² Da kylyjyz sunhan kiuniujuždia ošol ol kiultiani kozu, tiugial, jylych balasy, olaha Adonajha, ¹³ da tirkisi anyn ėki ėsronlar őziak jumurulhan jav byla, otlu kurban Adonajha, ij kabulluch, da niesiechi anyn čahyr diortiuńčiu üliušiu ol hińniń. ¹⁴ Da őtmiak, da ütkiań kolos, da kurpa ašamajyz kieńsisinia diejiń ušpu kiunniun, kiełtirgianiijizgia diejiń ošol kurbanyn Tienrijižniń. Ömiurliuk riesimdi dorlaryjyz sajyn bar olturušlaryjyzda. ¹⁵ Da sanajyz őziujužgia tanbylasyndan ol šabbatnyn, kiełtirgiań kiuniujuždiań ošol kiultiasin ol tienufanyń, jedi šabbatlar. Tiugialliar bolsunlar. ¹⁶ Tanbylasyna diejiń ol jedińči šabbatnyn sanajyz ėni kiun, da juvutujuz janhy tirkis Adonajha. ¹⁷ Olturušlaryjyzdan

kieltirijiz ötmiagiñ tienufanyñ, èkini. Èki èsronlar öziak bolsunlar, chamieć biširiłsiñliar; bikurim Adonajha. ¹⁸ Da juvutujuz ol ötmiak katyna jedi kozular, tiugialliar, jyllych balalary, da tana, balasy syhrynyn, birni, da kočcharlar, èkini. Bolsunlar ola Adonajha, da tirkiliari alarnyn, da niesiechliari alarnyn; otlu kurban, ij kabulluch Adonajha. ¹⁹ Da kylyjyz ulahyn èčkiliarniñ, birni, chatatcha, da èki kozular, jyllych balalary, šelamim diebiechasyña. ²⁰ Da sunsun ol kohieñ alarny ötmiagi byla ol bikurimniñ tienufa alnynda Adonajnyñ èki kozular byla. Kodieš bolsunlar Adonajha: kohieñgia. ²¹ Da índiajiz kieñsisiñ ušpu kiunniñ: aziž índialmiš bolsun sižgia. Hieć kulluch iš kylmajyz; ömiurliuk riesim bar olturušlaryjyzda dorlaryjyz sajyn. ²² Da orhanyjyzda ošol ormahyn jerijizniñ, tiugialliamiagiñ kyryjyn tiuziujniñ orhanyjda, da čiopliaviñ ormahyjnyñ čiopliamiagiñ. Miškiñgia da haribgia kiemiškiñ alarny. Mieñmiñ, Adonaj, Tieñrijiz”. ²³ Da siožliadi Adonaj Mošegia, ajtadohoć: ²⁴ „Siožliagiñ ulanlaryña Jisraełniñ, ajtadohoć: „Ol jediñči janhajda, burunhu kiuniñdia janhajnyñ, bolsun sižgia šabbaton, sahynčy kyčchymachnyñ, aziž inđialmiš; ²⁵ hieć kulluch iš kylmajyz, da juvutujuz otlu kurban Adonajha”. ²⁶ Da siožliadi Adonaj Mošegia, ajtadohoć: ²⁷ „Tiek onunču kiuniñdia ol jediñči janhajnyñ, ušpu: kiuniñ ol kippurimniñ ol. Aziž inđialmiš bolsun sižgia. Da kyjnajyz oruč byla ošol džanlaryjyzny, da juvutujuz otlu kurban Adonajha. ²⁸ Da hieć iš kylmajyz kieñsisiñdia ušpu kiunniñ, ki kiuniudiu ol kippurimniñ ol, bošatlych kolma sižniñ üčiñ alnynda Adonaj Tieñrijizniñ. ²⁹ Ki bar ol džan, ki oruč byla kyjalmasa kieñsisiñdia ušpu kiunniñ, da èksilir uluslaryndan. ³⁰ Da bar ol džan, ki kylsa nieñdij-die iš kieñsisiñdia ušpu kiunniñ: da tas ètiarmiñ ošol ol džanny ortasyndan ulusnun. ³¹ Hieć iš kylmajyz; ömiurliuk riesim dorlaryjyz sajyn bar olturušlaryjyzda. ³² Šabbat šabbatondur ol sižgia. Da kyjnajyz oruč byla ošol džanlaryjyzny. Tohuzunču kiuniñdia janhajnyñ, inđirdia, inđirdiañ inđirgia diejñ, šabbat tutujuz ošol šabbatyjyzny”. ³³ Da siožliadi Adonaj Mošegia, ajtadohoć: ³⁴ „Siožliagiñ ulanlaryña Jisraełniñ, ajtadohoć: „On

biešińči kiuniuńdia ol jedińči janhajnyn, ušpu, Chydžy ol Sukkotnyn, jedi kiuńliar Adonajha. ³⁵ Ol burunhu kiuńdia aziž inďialmiš. Hieč kulluch iš kylmajyz, ³⁶ jedi kiuńliar juvutujuz otlu kurban Adonajha. Ol siegizińči kiuńdia aziž inďialmiš bolsun sižgia, da juvutujuz otlu kurban Adonajha. Acieretti ol, hieč kulluch iš kylmajyz. ³⁷ Bulardylar moedliari Adonajnyn, ki inďiajiž alarny aziž inďialmišliar, juvutma otlu kurban Adonajha: ola, da tirk, diebiecha, da niesiechliar, kieiń kiuńniuń kiuniuńdia, ³⁸ bašcha šabbatlaryndan Adonajnyn, da bašcha biernialiarijizdiań, da bašcha bar niefliarijizdiań, da bašcha bar džomartlychlaryjyzdan, ki biersiajiž Adonajha. ³⁹ Tiek on biešińči kiuniuńdia ol jedińči janhajnyn, ištyrhanyjyzda ošol bitišin ol jerniń, chydžlajyz ošol chydžyn Adonajnyn jedi kiuńliar. Ol burunhu kiuńdia šabbaton, da ol siegizińči kiuńdia šabbaton. ⁴⁰ Da alyjyz öziujužgia burun ol burunhu kiuńdiań jemišin syjly ahačnyn, japrachlaryn churma tieriakliariniń, da butahyn bazych ahačn, da tallaryn öziańniń, da bijanijiz alnynda Adonaj Tieńrijizniń jedi kiuńliar. ⁴¹ Da chydžlajyz any chydž Adonajha jedi kiuńliar jylda; ömiurliuk riesim dorlaryjyz sajyn. Ol jedińči janhajda chydžlajyz any. ⁴² Alačychlarda olturujuz jedi kiuńliar. Bar ol jerli Jisraeldia oltursunlar alačychlarda, ⁴³ anyn üčiuń ki biłgiejliar dorlaryjyz, ki alačychlarda olturhuzdum ošol ulanlaryn Jisraelniń čyharhanymda alarny jerińdiań Micriniń. Mieńmiń, Adonaj, Tieńrijiz””. ⁴⁴ Da siožliadi Moše ošol moedliariń Adonajnyn ulanlaryna Jisraelniń.

24 ¹ Da siožliadi Adonaj Mošegia, ajtadohoč: ² „Bujurhun ulanlaryna Jisraelniń, da alsynlar saja ziejtun javy, aruvnu, jančchanny, jarychlychka, jandyрма čyrach hammieša. ³ Tyščartyn parochetinia ol Šarajatnyn, Ohel Moeddia, kyjaslasyn any Aharon, ki jeťkiej inġirdiań tanha diejiń alnynda Adonajnyn hammieša; ömiurliuk riesim dorlaryjyz sajyn. ⁴ Ol aruv čyrachba üštiunia tiuziusiuń ošol ol čyrachlaryn alnynda Adonajnyn hammieša. ⁵ Da alhyn öziak, da biširgiń any on eki challalar; ekšiar isarondan bolsun ol bir challa.

⁶ Da kojhun any ěki tiuziuvliar, altyšar challa bolsun ol bir tiuziuvdia, ol aruv stol ũstiunia alnynda Adonajnyn, ⁷ da biergiŃ ol tiuziuv ũstiunia aruv lievona, da bolsun ōtmiakkia, tiutiugia; otlu kurban Adonajha. ⁸ Har šabbat kiuniuŃdia, har šabbat kiuniuŃdia, tiuziusiuŃ any alnynda Adonajnyn, hammieša; ulanlaryndan JisraełniŃ ōmiurliuk šerť. ⁹ Da bolsun bu ōtmiak Aharonha, da uvullaryna anyn, da ašasynlar any ol kiuŃdia aziž orunda, ki kodieš kadašimdir ol anar otlu kurbanlaryndan Adonajnyn; ōmiurliuk riesim". ¹⁰ Da čychty uvlu Jisraełka katynyn – da ol ědi uvlu Micrili kišiniŃ – ortasynda ulanlarynyn JisraełniŃ, da uruštular avulda uvlu ol Jisraełkanyn da ol Jisraeł kiši. ¹¹ Da biełgiliadi uvlu ol Jisraełka katynyn ošol atyn ol TieŃriniŃ, da karhady, da kiełtirdiliar any Mošegia. Da aty anasynyn Šelomit, kyzy DivriniŃ, ševietiuŃdiaŃ Dannyn. ¹² Da kojduklar any saklavda, biełgirtmia alarha nieŃdij ōlium byla ōłtiurmia any bujruhu byla Adonajnyn. ¹³ Da siožliadi Adonaj Mošegia, ajtadohoč: ¹⁴ „Čyharhyn ošol ol karhavčunu tyščartyn avulha, da sunsunlar bar ol ěštiuvcūliar ošol kollaryn bašy ũstiunia anyn, da taš byla tašlasynlar any bar ol džymat. ¹⁵ Da ulanlaryna JisraełniŃ siožliagiŃ, ajtadohoč: „NieŃdij kiši, ki karhasa TieŃrisiŃ, da kiotiursiuŃ džurumun. ¹⁶ Da biełgiliavčiu atyn Adonajnyn ōłmia ōłtiuriuŃsiuŃ. Taš byla tašlasynlar any bar ol džymat; niečik harib alej jerli biełgiliagianiŃdia atyn TieŃriniŃ ōłtiuriuŃsiuŃ. ¹⁷ Da kiši, ki ōłtiursia nieŃdij-die džanyŃ adamnyn, ōłmia ōłtiuriuŃsiuŃ. ¹⁸ Da ōłtiuriuvčiu džanyŃ tuvarnyn tioliasiŃ anyn ũčiuŃ džan džan ornuna. ¹⁹ Da kiši, ki biersia ajip dostunda, ki niečik kyldy, alej kylynsyn anar. ²⁰ Synychlych synychlych ornuna, kiož kiož ornuna, tiš tiš ornuna. Ki niečik biersia ajip adamda, alej bieriŃsiŃ anda-de. ²¹ Da ōłtiuriuvčiu tuvarny tioliasiŃ anyn ũčiuŃ, da ōłtiuriuvčiu adamny ōłtiuriuŃsiuŃ. ²² Bir tioria bolsun sižgia, niečik haribgia, alej jerligia bolsun, ki mieŃmiŃ, Adonaj, TieŃrijiz"". ²³ Da siožliadi Moše ulanlaryna JisraełniŃ, da čyhardylar ošol ol karhavčunu tyščartyn avulha, da tašladylar any taš byla. Da ulanlary JisraełniŃ kyldylar, ki niečik bujurdu Adonaj Mošegia.

XXXII

25 ¹Da siozliadi Adonaj Mošegia tavynda Sinajнын, ajtadohoč: ²„Siozliagiń ulanlaryna Jisraełniń, da ajtchyn alarha: „Ki kiel-siajiz ol jergia, ki mień bieriamiń any siźgia, da šabbat tutsun ol jer šabbat Adonajha. ³Alty jyllar čačchyn tiuziujniu, da alty jyllar butahyn borlalyhyjny da ištyrhyn ošol bitišin anyn. ⁴Da ol jedińči jylda šabbat šabbaton bolsun jergia, šabbat Adonajha. Tiuziujniu čačmahyn da borlalyhyjny butamahyn. ⁵Ošol öziuńdiań bitkianiń ormahyjny ormahyn, da ošol tozulhan borlalyhyjny ištymahyn. Šabbaton jyly bolsun jergia. ⁶Da bolsun šabbaty ol jerniń siźgia jemgia – saja, da kuluja, da karavašyja, da jalčyja, da očaryja, ol tiriliüvčuliargia birgieja, ⁷da tuvaryja, da kijikkia, ki jerijdia bolsun bar bitiši anyn ašama. ⁸Da sanahyn öziuja jedi šabbatlaryn jyllarnyn, jedi jyllar jedi kieriatliar. Da bolurlar saja kiunliari jedi šabbatlarynyn ol jyllarnyn kyrch tohuz jyl. ⁹Da ašyrhyn kyčchymach byla šofar avazy ol jedińči janhajda, onunču kiuniuńdia janhajнын. Ol kippurim kiuniuńdia ašryryjz šofar avazy bar jerijizdia. ¹⁰Da aziž tutujuz ošol jylyn ol enlińči jylнын, da čahryjyz azatlych jerdia bar olturuvčularyna anyn. Joviełdir ol, bolsun siźgia azatlych. Da kajtyjyz har kiši tutuvluhuna, da har kiši uruvuna kajtyjyz. ¹¹Joviełdi ol jyly ol enlińči jylнын, bolsun siźgia. Čačmajyz da ormajyz ošol öziuńdiań bitkiańliariń anyn, da ištymajyz ošol tozulhanlaryn anyn; ¹²jovieł jylydy ol. Aziž bolsun siźgia. Ol tiuzdiań ašajyz ošol bitišin anyn. ¹³Jylynda ol joviełniń, ušpu, kajtyjyz har kiši öž tutuvluhuna. ¹⁴Da ki satsajyz satmach dostuja, jemiasia satyn alma satyn alsajyz kolundan dostujnun, munajtmajyz kiši ošol karyndašyn öziuniuń. ¹⁵Sany byla jyllarnyn ol joviełdiań sortun satyn alhyn dostujdan, sany byla jyllaryнын bitišliarniń satsyn saja. ¹⁶Kioplugiunia kioria ol jyllarnyn arttyrhyn bahasyn satyn almahynyn, da azlyhyna kioria ol jyllarnyn az etkiń bahasyn satyn almahynyn, ki sany byla bitišliarniń ol satady saja. ¹⁷Da munajtmajyz kiši ošol dostun, da korchkun Tieńrijdiań, ki mieńmiń, Adonaj, Tieńrijiz. ¹⁸Da kylyjyz ošol riesimliarimni, da ošol tiorialiarimni saklajyz

da kylyjyz alarny, da olturursyz ol jer ũstiunia ěmińlik byla. ¹⁹ Da bierir ol jer jemišin, da ašarsyz tojhunča, da olturursyz ěmińlik byla anyn ũstiunia. ²⁰ Da ki ajtsajyz: „Nie ašarbyz, ěgier ol jedińči jylda čačmasach da ištyrmasach ošol bitišimiźni?“, ²¹ da symarlarmyn ošol alhyšymny siźgia ol altynčy jylda, da őstiuriur ošol ol bitišni ũč jyl-larha. ²² Da čačarsyz ol siegizińči jylda, da ašarsyz ol bitištiań, kartny, ol tohuzunču jylda diejiń; kielgińčia bitiši anyn ašarsyz kartny. ²³ Da ol jer satylmasyn őmiurliukkia, ki mienimdi ol jer, ki haribliar da očarlardyr siź birgiamia. ²⁴ Da bar jerińdia tutuvluhujuznun juluv bierijiz jergia: ²⁵ Da ki jarylansa karyndašy, da satsa tutuvluhundan őziuniuń, da kielšiń juvuhu anyn, ol juvuchrach anar, da julusun ošol satmahyn karyndašynyn. ²⁶ Da kiši, ki bolmasa anar juvuch, da jeťsia kiučiu kolunun, da tapsa jeťkiligičia julumahynyn, ²⁷ da chasiebliašiń ošol jyllaryn satmahynyn, da kajtarsyn ošol ol artadohonnu kišigia, ki satty anar, da kajtsyn tutuvluhuna őziuniuń. ²⁸ Da ěgier tapmasa kolu anyn jeťkiligičia kajtarmachnyn anar, da bolsun satmahy anyn kolunda, ol satyn aluvčunun any, jylyna diejiń ol joviełniń. Da čychsyn joviełdia, da kajtsyn tutuvluhuna őziuniuń. ²⁹ Da kiši, ki satsa olturuš ũv kalaly šaharda, da bolsun julunmahy anyn tiugiańmiaginia diejiń jyly satmahynyn; jyl bolsun zamanyna julumahynyn. ³⁰ Da ěgier julunmasa tolhunča anar tiugiał jyl, da kajjam bolur ol ũv, ki šaharda, ki anar kala, őmiurliukkia, satyn aluvčuha any, dorlary sajyn. Čychmasyn joviełdia-die. ³¹ Da ũvliari ol azbarlarnyn, ki jochtur alarha kala čiuvria, tiuziu ornuna ol jerniń sahyšlansyn. Julunmach bolsun anar, da joviełdia čychsyn. ³² Da šaharlary ol Lieviliarniń, ũvliari tutuvluch šaharlarynyn: őmiurliuk julumach bolsun Lieviliargia. ³³ Da ki julusa ol Lieviliardiań: da čychsyn satmahy ũvniuń da šahary tutuvluhunun joviełdia, ki ũvliari šaharlarynyn ol Lieviliarniń ol tutuvluchlarydy alarnyn ortasynda ulanlarynyn Jisraelniń. ³⁴ Da tiuziu siuriuviuniuń šaharlarynyn satylmasyn, ki őmiurliuk tutuvluchtur ol alarha. ³⁵ Da ki jarylansa karyndašy, da tajsja kolu anyn katyjda, da kipliagiń any – haribni da očarny – da tiri bolsun birgieja. ³⁶ Almahyn andan aslam

da fajda, da korchkun Tieńrijizdiań, da tiri bolsun karyndašyj birgieja. ³⁷ Ošol kiumiušujniu biermiagiń anar aslam byla, da fajda byla biermiagiń biurtiugujniu. ³⁸ Mieńmiń, Adonaj, Tieńrijiz, ki čyhardym sizni jerińdiań Micriniń, biermia sizgia ošol jeriń Kienaannyn, bolma sizgia Tieńrigia. ³⁹ Da ki jarlylansa karyndašyj katyjda da satylsa saja, išliamiagiń anyn byla išiń kulnun. ⁴⁰ Očar kibik bolsun birgieja, jylyna diejiń ol joviełniń kulluch étsiń birgieja. ⁴¹ Da čychsyn katyjda, ol da ulanlary anyn birgiasinia, da kajtsyn uruvuna öziuniuń, da tutuvluhuna atalarynyn kajtsyn. ⁴² Ki kullarymdy alar, ki čyhardym alarny jerińdiań Micriniń. Satylmasynlar satylmahyn kulnun. ⁴³ Ęrklińmiagiń anda chokiumliuk byla, da korchkun Tieńrijdiań. ⁴⁴ Da kuluj da karavašyj, ki bolsalar saja: ol chanlychlardan, ki čiuvrialiarijizdia, alardan, satyn alyjyz kul da karavaš. ⁴⁵ Da dahyn ulanlaryndan ol očarlarnyn, ol tiriluvčiułiarniń birgiajizgia, alardan, satyn alyjyz, da uruvlaryndan alarnyn, ki birgiajizgia, ki tuvdurdular jerijizdia. Da bolsunlar sizgia tutuvluchka. ⁴⁶ Da ũliuš bierijiz alarny ulanlaryjzha öziujuždiań sortun, mieriašliamia tutuvluch, dunjaha diejiń. Alar byla kulluch etižiz. Da karyndašlaryjzda, ulanlarynda Jisraelniń, kiši karyndašynda: Ęrklińmiagiń anda chokiumliuk byla. ⁴⁷ Da ki jeťsia kiučiu kolunun haribniń da očarnyn birgieja, da jarlylansa karyndašyj birgiasinia, da satylsa haribgia, očarha birgieja, jemiasia dińsizgia uruvuna haribniń, ⁴⁸ satylp sortun julunmach bolsun anar. Biri karyndašlaryndan julusun any: ⁴⁹ jemiasia diadiasi, jemiasia uvlu diadiasiniń julusun any, jemiasia juvuhundan gufunun uruvundan julusun any. Jemiasia: jeťsia kiučiu kolunun öziuniuń, da julusun. ⁵⁰ Da chasiebliańsiń satynaluvčusu byla, jylyndan satylmahynyn anar jylyna diejiń ol joviełniń, da bolsun kiumiušiu satmahynyn sany byla jyllarnyn. Kiuńliari kibik jalčynyn bolsun birgiasinia. ⁵¹ Ęgier hanuz kiop bolsa jyllarda, alarha kioria kajtarsyn julumahyn kiumiušiuńdiań satynalmahynyn. ⁵² Da Ęgier az kalsa jyllarda jylyna diejiń ol joviełniń, da chasiebliańsiń anar. Jyllaryna kioria kajtarsyn ošol julunmahyn öziuniuń. ⁵³ Jalčy kibik har jylda bolsun birgiasinia. Ęrklińmiasiń

anyn üštiunia chokiumliuk byla kiožliarijčia. ⁵⁴ Da ègier julunmasa bularda, čychsyn jylynda ol joviełniń, ol da ulanlary anyn birgiasinia, ⁵⁵ ki maja ulanlary Jisraełniń, kullardy. Kullarymdy alar, ki čyhardym alarny jerińdiań Micriniń. Mieńmiń, Adonaj, Tieńrijiz.

26 ¹ Kylmajyz öziujužgia hieč abachlar, da jonma abach, da maćcieva turhuzmajyz öziujužgia, da tudžurhan taš biermajyz jerijizdia, bašurma anyn üštiunia, ki mieńmiń, Adonaj, Tieńrijiz. ² Ošol šabbatlarymny saklajyz, da mikdašymdan korchujuz. Mieńmiń Adonaj.

XXXIII

³ Ègier riesimliarim byla juriusiajiz, da ošol mivalarymny saklasajyz, da kylsajyz alarny, ⁴ da bierirmiń jamhurlaryjyzny vachtlarynda, da bierir ol jer bitišiń, da ahačy ol tiužniuń bierir jemišiń, ⁵ da jetiar sižgia kachmach ištymachka, da ištymach jetiar čačmachka, da ašarsyz ötmiagijizni tojhunča, da olturursyz èmińlik byla jerijizdia, ⁶ da bierirmiń tynčlych jerdia, da jatsajyz, da bolmasty sieškiańdirivčiu, da èksitirmiń jaman kijikni ol jerdiań, da kylyč ašmasty jerijiz ašyra, ⁷ da kuvarsyz ošol dušmanlaryjyzny, da tiušiarliar alnyjyzda kylyčtan, ⁸ da kuvarlar siždiań biešiov byla južniu, da juziov byla siždiań tiumiańni kuvarlar, da tiušiarliar dušmanlaryjyz alnyjyzda kylyčtan, ⁹ da kyjrylyrmyn sižgia, da jajarmyn sižni, da arttyryrmyn sižni, da kajjam ètiarimiń šertimni birgiajizgia, ¹⁰ da ašarsyn kartny kartajhanny, da kartny alnyndan janhynyn čyharyrsyz, ¹¹ da bierirmiń tochtar ornun šečinamyn ortajyzda, da biežmiašti kligim siždiań, ¹² da juriur šečinam ortajyzda, da bolurmyn sižgia Tieńrigia, da siž bolursyz maja uluscha. ¹³ Mieńmiń, Adonaj, Tieńrijiz, ki čyhardym sižni jerińdiań Micriniń bolmachtan alarha kullar, da syndyrdym üsiakliariń bojunsajyzny, da juriütium sižni bijik turuš byla. ¹⁴ Da ègier tynlamasajyz sioziumia da kylmasajyz ošol bar ol micvalarny, ušpularny, ¹⁵ da ègier riesimliarimni chor ètsiajiz, da ègier tiorialiarimdiań biežsia džanyjyz, kylmascha

ošol bar micvalarymny, buzma siž ošol šertimni: ¹⁶ ham mień-die bunu kylarmyn sižgia: da symarlarmyn üštiujužgia alhasavuch, ošol suvuch chastalychny, da ošol ol išsi chastalychny tunduradohonlar kiožliarni da syzlatadohonlar džanny, da čáčarsyz bošcha urluhujuznu, da ašarlar any dušmanlaryjyz, ¹⁷ da bierirmiń chyššymymny siždia, da kirylyrsyz alnynda dušmanlaryjyznyn, da ěrklianirliar siždia dušmanlaryjyz, da kačarsyz, da bolmasa-de kuvuvču sižni. ¹⁸ Da ěgier bularha diejiń tynlamasajyz maja, da arttyryrmyn adiepliamia sižni jedi anča jazychlaryjyz üčiuń: ¹⁹ da syndyryrmyn ošol ulluluhun kuvatyjyznyn, da bierirmiń ošol kiokliarijižni tiemir kibik da ošol jerijižni kurč kibik, ²⁰ da tiugianir bošcha kiučiujuž, da biermiasći jerijiz ošol bitišiń, da ahačy ol jerniń biermiasći jemišiń. ²¹ Da ěgier jurusijaz birgiamia učur byla, da kliamiasijaz tynlama sioziumia, da arttyryrmyn karanja üštiujužgia jedi anča jazychlaryjyzha kioria: ²² da ijarmiń siždia ošol kijigiń ol tiuzniń, da tuv ětiar sižni, da azartyr ošol tuvaryjyzny, da az ětiar sižni, da vieriań bolurlar jollaryjyz. ²³ Da ěgier bular byla-de adiepliańmiasijaz alnymda, da jurusijaz birgiamia učur byla, ²⁴ da juriurmiń ham mień-die birgijazgia učur byla, da karat ětiarmiń sižni dahyn mień-die jedi anča jazychlaryjyz üčiuń: ²⁵ da kiełtirirmiń üštiujužgia kylyč, oč aluvču öčiuń šertniń, da ištyrylsajyz šaharlaryjyzha, da ijarmiń öliat ortajyzda, da bierilirsiz koluna dušmannyn. ²⁶ Syndyrhanymda sižgia kipligiń ötmiakniń, da biširirliar on katynlar ötmiagijizni bir piečtia, da kajtaryrlar ötmiagijizni öłčjav byla, da ašarsyz da tojmašsiz. ²⁷ Da ěgier bunun byla tynlamasajyz maja, da jurusijaz birgiamia učur byla, ²⁸ da juriurmiń birgijazgia kachiri byla učurnun, da adiepliarmiń sižni ham mień-die jedi anča jazychlaryjyz üčiuń: ²⁹ da ašarsyz ětiń uvullaryjyznyn, da ětiń kyzlaryjyznyn ašarsyz, ³⁰ da tas ětiarmiń ošol bamalaryjyzny, da ěksitirmiń ošol kujaš sufatlaryjyzny, da bierirmiń ošol giovdialarijižni giovdialari üštiunia hiečlikliarijižniń, da bieziar kligim siždiań, ³¹ da bierirmiń ošol šaharlaryjyzny vieriań, da pusta ětiarmiń ošol mikdašlaryjyzny, da kabul ětmiammiń ij kabulluhujuznu, ³² da vieriań ětiarmiń mień

ošol ol jerni, da vieriań bolurlar anyn ũštiunia dušmanlaryjyz, ol oturuvčular anda, ³³ da sizni tozdururmyn chanlychlar arasyňa, da suvururmyn artyjyzdan kylyč, da bolur jerijiž vieriań, da šaharlaryjyz bolur pusta. ³⁴ Ol vachtta tiugialliar ol jer ošol šabbatlaryn ũziuniuń, bar vieriań bolhan kiunliarińdia, da siz bolursyz jerińdia dušmanlaryjyznyn. Ol vachtta šabbat tutar ol jer da tiugialliar šabbatlarny. ³⁵ Bar vieriań bolhan kiunliarińdia šabbat tutar ošol, nie ki tutmady šabbatlaryjyzda olturhanyjyzda anyn ũštiunia. ³⁶ Da ol kalhanlar sizdia: da kieltirirmiń korchuv ũriakliarinia alarnyn jerliarińdia dušmanlarynyn, da kuvar alarny avazy tiušiadohon japrachnyn, da kačarlar kačmahyn kylyčnyn, da tiušiarliar, da bolmasty kuvuvču, ³⁷ da siuriuniurliar kiši karyndašyn-de alnyndan kibik kylyčnyn, da kuvuvču bolmasa-de, da bolmasty sizgia turuš alnynda dušmanlaryjyznyn, ³⁸ da taspolursyz ortasynda chanlychlarnyn, da tavusur sizni jeri dušmanlaryjyznyn. ³⁹ Da ol kalhanlar sizdia čirirliar giuniachliari ũčiuń jerliarińdia dušmanlaryjyznyn, da ham giuniachliari ũčiuń atalarnyn, birgialiarinia, čirirliar. ⁴⁰ Da modie bolurlar ošol giuniachliariń ũžliariniń, da ošol giuniachiń atalarnyn, tanmachlary byla, ki tandylar maja, da ham, nie ki juriudiular birgiamia učur byla. ⁴¹ Ham mień-die juriurmiń birgialiarinia učur byla, da kieltirirmiń alarny jerinia dušmanlarynyn. Da ol vachtta synyhyr ũriakliari alarnyn, ol aklaflý, da ol vachtta tiugialliarliar ošol giuniachliariń ũžliariniń. ⁴² Da sahynymyn ošol šertimni, ki kieštim Jaakov byla, da ham ošol šertimni, ki kieštim Jicchak byla, da ham ošol šertiń, ki kieštim Avraham byla sahynymyn, da ol jerni-die sahynymyn. ⁴³ Da ol jer kiemišilir alardan da tiugialliar ošol šabbatlaryn ũziuniuń vieriań bolhanynda alardan, da alar tiugialliarliar ošol giuniachliariń ũžliariniń, anyn ũčiuń ki tiorialiarimni chor éttiliar, da anyn ũčiuń ki riesimliarimdiań bieždi džanlary alarnyn. ⁴⁴ Da ham dahyn bu-de: bolhanlarynda jerińdia dušmanlarynyn, kiemišmiammiń alarny tiugialičia galutta, da biežmiammiń alardan, tavusma alarny, buzma ošol šertimni birgialiarinia, ki mieńmiń, Adonaj, Tieńrisi alarnyn. ⁴⁵ Da sahynymyn alarha šertiń burunhularnyn,

ki čyhardym alarny jerińdiań Micriniń kioźliaričia ol chanlychclarnyn, bolma alarha Tieńrigia. Mieńmiń Adonaj””.⁴⁶ Bulardylar ol rieszimliar, da ol tiorialiar, da ol üvriatiuvliar, ki bierdi Adonaj arasyna öziuniuń da arasyna ulanlarynyn Jisraełniń tavynda Sinajnyn naviligi aşyra Mošeniń.

27¹ Da sioźliadi Adonaj Mošegia, ajtadohoč: ² „Sioźliagiń ulanlaryna Jisraełniń, da ajtchyn alarha: „Kiši, ki ajyrsa nijet, kyjasyj byla, džanlar Adonajha, ³ da bolsun kyjasyj: Ol érkiak igirmi jaştan da altymyš jašcha diejiń: da bolsun kyjasyj éńli mitkal kiumiuš mitkaly byla ol kodiešniń. ⁴ Da égier katyn kiši bolsa ol, da bolsun kyjasyj otuz mitkal. ⁵ Da égier bieš jyldan da igirmi jylha diejiń, da bolsun kyjasyj: ol érkiak igirmi mitkallar, da katyn kišidiań on mitkallar. ⁶ Da égier aj jaştan da bieš jyllarha diejiń, da bolsun kyjasyj: ol érkiak bieš mitkallar kiumiuš, da katyn kišidiań üç mitkallar kiumiuš. ⁷ Da égier altymyš jaştan da joharrach: égier érkiak bolsa, da bolsun kyjasyj on bieš mitkal, da katyn kišidiań on mitkallar. ⁸ Da égier jarly bolsa ol kyjasjdan, da turhuzsun any alnynda ol kohieńniń, da kyjaslasyn any ol kohień. Anar kioria, niečik jeťsia kiučiu kolunun ol nijet étiuvčiuńiń kyjaslasyn any ol kohień. ⁹ Da égier ańdij tuvar bolsa, ki jvutadyrlar andan kurban Adonajha, barča, nie ki biersia andan Adonajha, bolsun aziž. ¹⁰ Alyšmasyn da tiuvšiumiasiń any, jachšyny jamanha jemiasia jamanny jachšyha. Da égier tiuvšiumia tiuvšiumia tuvarny tuvarha, da bolsun, ol da alyščany-de anyn bolsun aziž. ¹¹ Da égier nieńdij murdar tuvar bolsa, ki jvutmyjdylar anda kurban Adonajha, da turhuzsun ošol ol tuvarny alnynda ol kohieńniń, ¹² da kyjaslasyn any ol kohień arasyna jachšynyn da arasyna jamannyn. Kyjasyja kioria, é kohień, alej bolsun! ¹³ Da égier juluma julusa any jesisia anyn, da arttyrsyn biešińči üliušiuń anyn kyjasyj üštiunia. ¹⁴ Da kiši, ki aziž éťsia ošol üviuń aziž Adonajha, da kyjaslasyn any ol kohień arasyna jachšynyn da arasyna jamannyn. Ki niečik kyjaslasa any ol kohień, alej kajjam bolsun! ¹⁵ Da égier ol aziž étiuvčiu julusa ošol üviuń

öziuniuń, da arttyrsyn biešnińči üliušiuń kiumiušiuń kyjasyjnyn anyn üštiunia, da bolsun anar. ¹⁶ Da ěgier tiuziuńdiań tutuvlulunun kodieš ětsia kiši Adonajha, da bolsun kyjasyj urluhuna kioria; tiuż čačyladohon urluch chomier arpalar ěńli mitkal kiumiuškia. ¹⁷ Ęgier jylyndan ol joviełniń kodieš ětsia tiuziuń öziuniuń, kyjasyja kioria, ě kohień, kajjam bolsun. ¹⁸ Da ěgier ol joviełdiań sortun kodieš ětsia tiuziuń öziuniuń, da chasieblasin anar ol kohień ošol ol kiumiušniu ol jyllarha kioria, ol kalhanlar jylyna diejin ol joviełniń, da ěksilir kyjasyjdan. ¹⁹ Da ěgier juluma julusa ošol ol tiužniu ol kodieš ětiuvčiu any, da arttyrsyn biešnińči üliušiuń kiumiušiuń kyjasyjnyn anyn üštiunia, da kajjam bolsun anar. ²⁰ Da ěgier julumasa ošol ol tiužniu, da ěgier satsa ošol ol tiužniu öžgia kišigia, julunmasyn artych. ²¹ Da bolur ol tiuż čychkanynda joviełdia kodieš Adonajha, tiuziu kibik ol cheremniń; kohieńgia bolsun tutuvluhu anyn. ²² Da ěgier tiuziuńdiań satynalmahynyn, ki tiuviułdiu tiuziuńdiań tutuvlulunun kodieš ětsia kiši Adonajha, ²³ da chasieblasin anar ol kohień ošol üliušiuń ol kyjasyjnyn jylyna diejin ol joviełniń, da biersin ošol ol kyjasyjny ol kiuńdia; kodieš Adonajha. ²⁴ Jylynda ol joviełniń kajtsyn ol tiuż anar, ki satyn aldy andan – anar, ki anyndy tutuvluhu ol jerniń. ²⁵ Da bar kyjasyj bolsun mitkaly byla ol kodiešniń, igirmi giera bolsun ol mitkal. ²⁶ Tiek tunhuč, ki tunhuč tuvsa Adonajha tuvarda: kodieš ětmiasin kiši any. Hiem ögiuż, hiem koj – Adonajhady ol. ²⁷ Da ěgier tunhuč tuvsa ol murdar tuvarda, da julusun kyjasyj byla, da arttyrsyn biešnińči üliušiuń anyn üštiunia. Da ěgier julumasa, da satylsa kyjasyj byla sieniń. ²⁸ Tiek bar cherem, ki cherem ětsia kiši Adonajha baryndan, nie ki öziuniuń – bašlap adamdan, da tuvardan, da tiuziuńdiań tutuvlulunun – satylmasyn ani julunmasyn. Bar cherem: kodieš kadašimdir ol Adonajha. ²⁹ Bar cherem, ki cherem ětilsia ol adamdan, julunmasyn. Öłmia öłtiuriułsiuń. ³⁰ Da bar ončasy ol jerniń, urluhundan ol jerniń, jemišinińdiań ol ahačnyn: Adonajhady ol. Kodieš Adonajha. ³¹ Da ěgier juluma julusa kiši ončasyndan öziuniuń, biešnińči üliušiuń anyn arttyrsyn anyn üštiunia. ³² Da bar ončasy syhyrnyn da kojnun, barča,

nie ki ašasa ol tajach tiubiunia: ol onunču bolsun kodieš Adonajha.
³³ Tiergiamiasin arasyňa jachšynyn jaman byla, da alyšmasyn any. Da
ėgier alyšma alyša any, da bolsun, ol da alyščhany anyn bolsun kodieš.
Julunmasyn”.³⁴ Bulardylar ol micvalar, ki bujurdu Adonaj Mošegia
üvriatmia ulanlaryňa Jisraelniń tavynda Sinajnyn.

Księga Liczb

Skaičiu knyga

XXXIV

L¹ Da siožliadi Adonaj Mošegia midbarynda Sinajyn, Ohel Moeddia, burunhu kiuniuandia ol ekinči janhajyn, ol ekinči jylda čychmachlaryna jeriandia Micrini, ajtadohoč: ² „Alyjz sanyn bašynyn bar džymatynyn ulanlarynyn Jisraelni uruvlary sajyn, üviu sajyn atalarnyn, sany byla atlarnyn; bar erkiakni bašlary sajyn, ³ igirmi jaštan da joharrach, bar čyhuvčunu čieriuvgia Jisraeldia: sanajz alarny, čieriuvliari sajyn, sieň da Aharon, ⁴ da birgiajizgia bolsunlar biriar kiši, biriar kiši ševietiaň. Aharach kiši üviu sajyn atalarnyn ol. ⁵ Da bulardy atlary ol eriaňliarniň, ki tursunlar birgiajizgia: Ševietiaň Ruuvieňniň Elicur, uvlu Šedeurnun. ⁶ Ševietiaň Šimonnun Šelumijel, uvlu Curišaddajyn. ⁷ Ševietiaň Juhudanyň Nachšon, uvlu Amminadavnyn. ⁸ Ševietiaň Jissacharnyn Nietanieľ, uvlu Cuar-nyn. ⁹ Ševietiaň Zievlunnun Elijav, uvlu Chelonnun. ¹⁰ Ulanlaryndan Josiefniň: ševietiaň Efrajimniň Elišama, uvlu Ammihudnun, ševietiaň Mienaššeniň Gamlijel, uvlu Piedahcurnun. ¹¹ Ševietiaň Biňjamiňniň Avidan, uvlu Gidoniniň. ¹² Ševietiaň Dannyn Achiezir, uvlu Ammišaddajyn. ¹³ Ševietiaň Ašerniň Pahijel, uvlu Achrannyn. ¹⁴ Ševietiaň Gadnyn Elijasaf, uvlu Duueľniň. ¹⁵ Ševietiaň Naftaliniň Achira, uvlu Enannyn”. ¹⁶ Bulardylar indiaľmišliari ol džymatnyn, nasiliari ševietliariniň atalarnyn; aharachlary miňliariniň Jisraelniň alar. ¹⁷ Da aldy Moše da Aharon ošol ol eriaňliarni, ušpulary, ki bielgiliaňdiliar atlar byla, ¹⁸ da ošol bar ol džymatny ištyrdylar burunhu kiuniuandia ol ekinči janhajyn, da jachaslandylar

uruvlary sajyn, ūviu sajyn atalarynyn, sany byla atlarnyn, igirmi jaštan da joharrach, bašlary sajyn, ¹⁹ ki niečik bujurdu Adonaj Mošegia. Da sandy alarny midbarynda Sinajnyn. ²⁰ Da édiar uvullary Ruuveiñniñ, tunhučunun Jisraelniñ, tuvmušlary alarnyn uruvlary sajyn, ūviu sajyn atalarynyn, sany byla atlarnyn, bašlary sajyn, bar érkiak igirmi jaštan da joharrach, bar čyhuvču čieriuvgia: ²¹ sanalhanlary alarnyn ševietiniñ Ruuveiñniñ kyrch alty miñ da bieš juž. ²² Uvullarynyn Šimonnun, tuvmušlary alarnyn uruvlary sajyn, ūviu sajyn atalarynyn, sanalhanlary anyn, sany byla atlarnyn, bašlary sajyn, bar érkiak igirmi jaštan da joharrach, bar čyhuvču čieriuvgia: ²³ sanalhanlary alarnyn ševietiniñ Šimonnun éñli tohuz miñ da üç juž. ²⁴ Ulanlarynyn Gadnyn, tuvmušlary alarnyn uruvlary sajyn, ūviu sajyn atalarynyn, sany byla atlarnyn, igirmi jaštan da joharrach, bar čyhuvču čieriuvgia: ²⁵ sanalhanlary alarnyn ševietiniñ Gadnyn kyrch bieš miñ da alty juž da éñli. ²⁶ Uvullarynyn Juhudany, tuvmušlary alarnyn uruvlary sajyn, ūviu sajyn atalarynyn, sany byla atlarnyn, igirmi jaštan da joharrach, bar čyhuvču čieriuvgia: ²⁷ sanalhanlary alarnyn ševietiniñ Juhudany jeťmiš diort miñ da alty juž. ²⁸ Uvullarynyn Jissacharnyn, tuvmušlary alarnyn uruvlary sajyn, ūviu sajyn atalarynyn, sany byla atlarnyn, igirmi jaštan da joharrach, bar čyhuvču čieriuvgia: ²⁹ sanalhanlary alarnyn ševietiniñ Jissacharnyn éñli diort miñ da diort juž. ³⁰ Uvullarynyn Zievlunnun, tuvmušlary alarnyn uruvlary sajyn, ūviu sajyn atalarynyn, sany byla atlarnyn, igirmi jaštan da joharrach, bar čyhuvču čieriuvgia: ³¹ sanalhanlary alarnyn ševietiniñ Zievlunnun éñli jedi miñ da diort juž. ³² Uvullarynyn Josiefniñ, uvullarynyn Ėfrazimniñ, tuvmušlary alarnyn uruvlary sajyn, ūviu sajyn atalarynyn, sany byla atlarnyn, igirmi jaštan da joharrach, bar čyhuvču čieriuvgia: ³³ sanalhanlary alarnyn ševietiniñ Ėfrazimniñ kyrch miñ da bieš juž. ³⁴ Uvullarynyn Mienaššeniñ, tuvmušlary alarnyn uruvlary sajyn, ūviu sajyn atalarynyn, sany byla atlarnyn, igirmi jaštan da joharrach, bar čyhuvču čieriuvgia: ³⁵ sanalhanlary alarnyn ševietiniñ Mienaššeniñ otuz éki miñ da éki juž. ³⁶ Uvullarynyn Biñjamiñniñ, tuvmušlary alarnyn uruvlary sajyn, ūviu sajyn atalarynyn,

sany byla atlarnyn, igirmi jaštan da joharrach, bar čyhuvču čieriuvgia: ³⁷ sanalhanlary alarnyn ševietiniñ Biñjamiñniñ otuz bieš miñ da diort juž. ³⁸ Uvullarynyn Dannyn, tuvmušlary alarnyn uruvlary sajyn, üviu sajyn atalarynyn, sany byla atlarnyn, igirmi jaštan da joharrach, bar čyhuvču čieriuvgia: ³⁹ sanalhanlary alarnyn ševietiniñ Dannyn altymyš èki miñ da jedi juž. ⁴⁰ Uvullarynyn Ašerniñ, tuvmušlary alarnyn uruvlary sajyn, üviu sajyn atalarynyn, sany byla atlarnyn, igirmi jaštan da joharrach, bar čyhuvču čieriuvgia: ⁴¹ sanalhanlary alarnyn ševietiniñ Ašerniñ kyrch bir miñ da bieš juž. ⁴² Uvullarynyn Naftaliniñ, tuvmušlary alarnyn uruvlary sajyn, üviu sajyn atalarynyn, sany byla atlarnyn, igirmi jaštan da joharrach, bar čyhuvču čieriuvgia: ⁴³ sanalhanlary alarnyn ševietiniñ Naftaliniñ ènli üç miñ da diort juž. ⁴⁴ Bulardylar ol sanalhanlar, ki sanady Moše da Aharon, da nasiliari Jisraełniñ on èki kiši, biriar kiši üviu sajyn atalarynyn èdiliar. ⁴⁵ Da èdiliar bar sanalhanlary uvullarynyn Jisraełniñ üviu sajyn atalarynyn, igirmi jaštan da joharrach, bar čyhuvču čieriuvgia Jisraełdia, ⁴⁶ da èdiliar bar ol sanalhanlar alty kieriat juž miñ da üç miñliar da bieš juž da ènli. ⁴⁷ Da ol Lieviliar ševieti sajyn atalarynyn sanalmadylar ortalarynda alarnyn. ⁴⁸ Da siožliadi Adonaj Mošegia, ajtadohoč: ⁴⁹ „Tiek ošol ševietin Lieviniñ sanamahyn, da ošol sanyn bašlarynyn almahyn ortasynda uvullarynyn Jisraełniñ. ⁵⁰ Da sieñ symarlahyn ošol ol Lievililiarni miškany katyna ol Šarajatnyn, da bar savutlary katyna anyn, da barysy katyna, nie ki anyn. Alar èłtsiñliar ošol ol miškanny da ošol bar savutlaryn anyn, da alar jumuš ètsiñliar anar, da čiuvria miškan katyna tochtasyñlar. ⁵¹ Da kiočkiañdia ol miškan, èñdirsiñliar any ol Lievililiar, da tochtahanda ol miškan, turhuzsunlar any ol Lievililiar. Da ol jat, ol juvuvču alardan öžgia, öłtiuriuñsia. ⁵² Da tochtasyñlar uvullary Jisraełniñ kiši avulu katyna, da har kiši alamy katyna, čieriuvliari sajyn. ⁵³ Da ol Lievililiar tochtasyñlar čiuvria miškany katyna ol Šarajatnyn, da bolmasyn ačuv džymaty üštiunia ulanlarynyn Jisraełniñ, da saklasynlar ol Lievililiar ošol saklavyn Miškanyñ ol Šarajatnyn”. ⁵⁴ Da kyldylar ulanlary Jisraełniñ barča, niečik ki bujurdu Adonaj Mošegia; alej kyldylar.

2¹ Da siožliadi Adonaj Mošegia da Aharonha, ajtadohoč: ² „Har kiši öz alamy katyna bielgiliar byla; üviu sajyn atalarynyn tochtasynlar ulanlary Jisraelniñ. Karšydan, čiuvria Ohel Moed katyna tochtasynlar. ³ Da ol tochtavčular kiuñ tuvušu sary: mizrach sary alamy avulunun Juhudanyñ, čieriuvliari sajyn. Da aharach čieriuviu üštiunia anyñ Nachšon, uvlu Amminadavnyn, ⁴ da čieriuviu anyñ da sanalhanlary alarnyn jeťmiš diort miñ da alty juž. ⁵ Da ol tochtavčular anyñ katyna ševieti Jissacharnyn. Da nasi ulanlaryna Jissacharnyn Nietañiel, uvlu Cuarnyn, ⁶ da čieriuviu anyñ da sanalhanlary alarnyn eñli diort miñ da diort juž. ⁷ Da anyñ katyna ševieti Zievelunnun. Da nasi ulanlaryna Zievelunnun Ėlijav, uvlu Chelonnun, ⁸ da čieriuviu anyñ da sanalhanlary alarnyn eñli jedi miñ da diort juž. ⁹ Bar ol sanalhanlar avuluna Juhudanyñ juž miñ da sieksiañ miñ da alty miñliar da diort juž čieriuvliari sajyn. Burunhu jergiadia kiočsiuñliar. ¹⁰ Alamy avulunun Ruuvieñniñ tieman sary, čieriuvliari sajyn. Da nasi ulanlaryna Ruuvieñniñ Ėlicur, uvlu Šedeurnun, ¹¹ da čieriuviu anyñ da sanalhanlary alarnyn kyrch alty miñ da bieš juž. ¹² Da ol tochtavčular anyñ katyna ševieti Šimonnun. Da nasi ulanlaryna Šimonnun Šelumijeļ, uvlu Curišaddajnyñ, ¹³ da čieriuviu anyñ da sanalhanlary alarnyn eñli tohuz miñ da üç juž. ¹⁴ Da ševieti Gadnyñ: da nasi ulanlaryna Gadnyñ Ėlijasaf, uvlu Duueľniñ, ¹⁵ da čieriuviu anyñ da sanalhanlary alarnyn kyrch bieš miñ da alty juž da eñli. ¹⁶ Bar ol sanalhanlar avuluna Ruuvieñniñ juž miñ da eñli bir miñ da diort juž da eñli čieriuvliari sajyn. Da ekinči jergiadia kiočsiuñliar. ¹⁷ Da kiočsiuñ Ohel Moed – avulu ol Lievililiarniñ – ortasynda ol avullarnyn. Ki niečik tochtasalar, alej kiočsiuñliar, har kiši ornunda alamlary sajyn. ¹⁸ Alamy avulunun Ėfracimniñ čieriuvliari sajyn maarav sary. Da nasi ulanlaryna Ėfracimniñ Ėlišama, uvlu Ammihudnun, ¹⁹ da čieriuviu anyñ da sanalhanlary alarnyn kyrch miñ da bieš juž. ²⁰ Da anyñ katyna ševieti Mienaššeniñ. Da nasi ulanlaryna Mienaššeniñ Gamlijeļ, uvlu Piedahcurnun, ²¹ da čieriuviu anyñ da sanalhanlary alarnyn otuz eki miñ da eki juž. ²² Da ševieti Biñjamiñniñ: da nasi ulanlaryna Biñjamiñniñ Avidan,

uvlu Gidoniniń, ²³ da čieriuviu anyn da sanalhanlary alarnyn otuz bieš miń da diort juž. ²⁴ Bar ol sanalhanlar avuluna Ėfracimniń juž miń da siegiž mińliar da juž čieriuvliari sajyn. Da ũčiunčiu jergiadia kiočsiuńliar. ²⁵ Alamy avulunun Dannyn cafon sary čieriuvliari sajyn. Da nasi uvullaryna Dannyn Achiezier, uvlu Ammišaddajyn, ²⁶ da čieriuviu anyn da sanalhanlary alarnyn altymyš ěki miń da jedi juž. ²⁷ Da ol tochtavčular anyn katyna ševieti Ašerniń. Da nasi uvullaryna Ašerniń Pahijeľ, uvlu Achrannyn, ²⁸ da čieriuviu anyn da sanalhanlary alarnyn kyrch bir miń da bieš juž. ²⁹ Da ševieti Naftaliniń: da nasi uvullaryna Naftaliniń Achira, uvlu Ėnannyn, ³⁰ da čieriuviu anyn da sanalhanlary alarnyn ěnli ũč miń da diort juž. ³¹ Bar ol sanalhanlar avuluna Dannyn juž miń da ěnli jedi miń da alty juž. Sondrada kiočsiuńliar alamlary sajyn. ³² Bulardylar sanalhanlary uvullarynyn Jisraeľniń ũviu sajyn atalarynyn. Bar sanalhanlary ol avullarnyn čieriuvliari sajyn alty kieriat juž miń da ũč mińliar da bieš juž da ěrli. ³³ Da ol Lievililiar sanalmadylar ortasynda uvullarynyn Jisraeľniń, ki niečik bujurdu Adonaj Mošegia. ³⁴ Da kyldylar uvullary Jisraeľniń barča, niečik ki bujurdu Adonaj Mošegia, alej tochtadylar, da alej kiočtiuliar har kiši urvlary sajyn, ũviu sajyn atalarynyn.

3 ¹ Da bulardylar tuvmušlary Aharonnun da Mošeniń siožliagiań kiunďia Adonaj Mošegia tavynda Sinajyn. ² Da bulardylar atlary uvullarynyn Aharonnun: ol tunhuč Nadav, da Avihu, da Ėlazar, da Itamar; ³ bulardylar atlary uvullarynyn Aharonnun, ol kohieńliarniń, ol jahyndrylhanlarnyn, ki tolturdu ošol kolun alarnyn, kohieńlik ětmia. ⁴ Da ōldiu Nadav da Avihu alnynda Adonajynyn juvutchanlarynda jat ot alnynda Adonajynyn midbarynda Sinajyn, da uvullar joch ědiliar alarha. Da kohieńlik ětti Ėlazar da Itamar tiri ěgiańdia Aharon atasy alarnyn. ⁵ Da siožliadi Adonaj Mošegia, ajtadohoč: ⁶ „Juvutčhun ošol ševietiń Lieviniń, da turhuzhun any alnynda Aharonnun, ol kohieńniń, da jumuš ětsińliar anar, ⁷ da saklasynlar ošol saklavyn anyn, da ošol saklavyn bar ol džymatnyn alnynda Oheľ Moedniń, kulluch

ėtmia ošol kulluhun ol miškannyn, ⁸ da saklasynlar ošol bar savutlaryn Ohel Moedniń, da ošol saklavun uvullarynyn Jisraełniń, kulluch ėtmia ošol kulluhun ol miškannyn. ⁹ Da biergiń ošol ol Lievililiarni Aharonha, da uvullaryna anyn bieriłmišliar; bieriłmišliar alar anar uvullaryndan Jisraełniń. ¹⁰ Da ošol Aharonnu, da ošol uvullaryn anyn, symarlahyn, da saklasynlar ošol kohienlikliariń, da ol jat ol juvuvču jergiasinia kohienlikliariniń ōłtiuriułsiuń”. ¹¹ Da siožliadi Adonaj Mošegia, ajtadohoč: ¹² „Da mień, muna, aldym ošol ol Lievililiarni ortasyndan ulanlarynyn Jisraełniń bar tunhuč ornuna, ačylmahyn kursachnyn ulanlaryndan Jisraełniń, da bolsunlar maja ol Lievililiar, ¹³ ki mienimdi bar tunhuč. Kyrhan kiuniumdia bar tunhučnu jerińdia Micriniń aziž ėttim ōziumia bar tunhučnu Jisraełdia adamdan tuvarha diejiń. Maja bolsunlar. Mieńmiń Adonaj”. ¹⁴ Da siožliadi Adonaj Mošegia midbarynda Sinajnyn, ajtadohoč: ¹⁵ „Sanahyn ošol uvullaryn Lieviniń ōviu sajyn atalarynyn, uruvlary sajyn. Bar ėrkiakni aj jaštan da joharrach: sanahyn alarny”. ¹⁶ Da sanady alarny Moše bujruhuna kioria Adonajnyn, ki niečik bujuruldu. ¹⁷ Da ėdiliar bular uvullary Lieviniń atlary byla: Gieršon, da Kahat, da Mierari. ¹⁸ Da bulardylar atlary uvullarynyn Gieršonnun uruvlary sajyn: Livni da Šimi. ¹⁹ Da uvullary Kahatnyn uruvlary sajyn: Amram, da Jichar*, da Chevron, da Uzzijel. ²⁰ Da uvullary Mierariniń uruvlary sajyn: Machli da Muši. Bulardylar alar, uruvlary ol Lieviniń, ōviu sajyn atalarynyn. ²¹ Gieršonnun uruvu ol Livni, da uruvu ol Šimi; bulardylar alar, uruvlary ol Gieršunniniń. ²² Sanalhanlary alarnyn, san byla bar ėrkiak aj jaštan da joharrach: sanalhanlary alarnyn jedi mińliar da bieš juž. ²³ Uruvlary ol Gieršonnun ol miškan artyna tochtasynlar maarav sary. ²⁴ Da nasisi ōviuniuń atany uruvuna Gieršunniniń Ėlijasaf, uvlu Laełniń. ²⁵ Da saklavy uvullarynyn Gieršonnun Ohel Moeddia ol miškan, da ol ča-tyr, kaplavy anyn, da kaplavy ėšiginiń Ohel Moedniń, ²⁶ da ėnliari ol

* *Jic-bar.*

kachranyn, da ošol kaplavy èšiginiñ ol kachranyn, ki ol miškan katyna da ol mizbeach katyna čiuvria, da ošol šnurlary anyn, bar kulluhu sajyn. ²⁷ Da Kahatnyn uruvu ol Amrami, da uruvu ol Jichari*, da uruvu ol Chevroni, da uruvu ol Uzzijeli. Bulardylar alar, uruvlary ol Kahatiniñ. ²⁸ San byla bar èrkiak aj jaštan da joharrach siegiž miñliar da alty juž saklavčular saklavun ol kodiešniñ. ²⁹ Uruvlary uvullarynyn ol Kahatnyn tochtasyntlar janynda ol miškannyn tieman sary. ³⁰ Da nasisi üviuniuñ atanynt uruvlaryna ol Kahatiniñ Èlicafan, uvlu Uzzi-jelñiñ. ³¹ Da saklavlary alarnyn ol aron, da ol stol, da ol čyrachba, da ol mizbeachlar, da ol aziž savutlar, ki jumuš ètiadiliar alar byla, da ol kaplav, da bar kulluhu anynt. ³² Da nasisi nasiliariniñ ol Lieviniñ Èlazar, uvlu Aharonnyn, ol kohieñniñ, aharahy saklavčularnyn saklavun ol kodiešniñ. ³³ Mierariniñ uruvu ol Machli, da uruvu ol Muši. Bulardylar alar, uruvlary Mierariniñ. ³⁴ Da sanalhanlary alarnyn san byla bar èrkiak aj jaštan da joharrach alty miñliar da èki juž. ³⁵ Da nasisi üviuniuñ atanynt uruvlaryna Mierariniñ Curiel, uvlu Avichajilñiñ. Janynda ol miškannyn tochtasyntlar cafon sary. ³⁶ Da vakiñligi saklavyntyn uvullaryntyn Mierariniñ tachtalary ol miškannyn, da bieklaviučliari anynt, da bahanalary anynt, da tabanlary anynt, da bar savutlary anynt, da bar kulluhu anynt, ³⁷ da bahanalary ol kachranyn čiuvria, da tabanlary alarnyn, da kazychlary alarnyn, da šnurlary alarnyn. ³⁸ Da ol tochtavčular alnynda ol miškannyn kiuñ tuvušu sary, alnynda Ohel Moedniñ mizrach sary Moše, da Aharon da uvullary anynt, saklavčular saklavyn ol mikdašnyn saklavy sajyn uvullaryntyn Jisraelniñ. Da ol jat, alardan öžgia ol juvuvču, òltiuriulsiuñ. ³⁹ Bar sanalhanlary ol Lievililiarniñ, ki sanady Moše da Aharon bujruhuna kioria Adonajntyn uruvlary sajyn, bar èrkiak aj jaštan da joharrach igirmi èki miñ. ⁴⁰ Da ajtty Adonaj Mošegia: „Sanahyn bar èrkiak tunhučnu uvullaryntyn Jisraelniñ aj jaštan da joharrach, da alhyn ošol sanyn atlaryntyn.

* *Jic-ba-ri.*

⁴¹ Da alhyn ošol ol Lievililiarni maja – mieñmiñ Adonaj – bar tunhuč ornuna uvullarynda Jisraełniñ, da ošol tuvaryn ol Lievililiarniñ bar tunhuč ornuna tuvarynda uvullarynyn Jisraełniñ”. ⁴² Da sanady Moše, ki niečik bujurdu Adonaj anar ošol bar tunhučnu uvullarynda Jisraełniñ. ⁴³ Da eđi bar ečkiak tunhuč sany byla atlarnyn aj jaštan da joharrach sanalhanlary sajyn igirmi eki miñ eki juž da jeťmiš üč. ⁴⁴ Da siožliadi Adonaj Mošegia, ajtadohoč: ⁴⁵ „Alhyn ošol ol Lievililiarni bar tunhuč ornuna uvullarynda Jisraełniñ, da ošol tuvaryn ol Lievililiarniñ tuvarlary ornuna alarnyn, da bolsunlar maja ol Lievililiarni. Mieñmiñ Adonaj. ⁴⁶ Da ošol juluvlaryn ol eki juž da jeťmiš učniuiñ, ol artadohonlarnyn ol Lievililiarni üštiunia, tunhučundan uvullarynyn Jisraełniñ, ⁴⁷ da alhyn biešiar biešiar mitkallar baš sajyn; ol aziž mitkal byla alhyn, igirmi giera ol mitkal. ⁴⁸ Da biergiñ ošol ol kiumiušniu Aharonha da uvullaryna anyn – juluvlaryn ol artadohonlarnyn alarda”. ⁴⁹ Da aldy Moše ošol kiumiušiuñ ol juluvnyn ol artadohonlardan juluvlary üštiunia ol Lievililiarniñ. ⁵⁰ Tunhučundan uvullarynyn Jisraełniñ aldy ošol ol kiumiušniu: miñ da üč juž da altymyš bieš mitkal mitkaly byla ol kodiešniñ. ⁵¹ Da bierdi Moše ošol kiumiušiuñ ol juluhanlarnyn Aharonha da uvullaryna anyn bujruhuna kioria Adonajnyn, ki niečik bujurdu Adonaj Mošegia.

4 ¹ Da siožliadi Adonaj Mošegia da Aharonha, ajtadohoč: ² „Alhyn ošol sanyñ bašynyn uvullarynyn Kahatnyn ortasyndan uvullarynyn Lieviniñ uruvlary sajyn, üviu sajyn atalarnyn, ³ otuz jaštan da joharrach da eñli jašcha diejiñ, bar ol kieliuvcüu jyjynha, kylma iš Ohel Moeddia. ⁴ Budur kulluhu uvullarynyn Kahatnyn Ohel Moeddia: kodieš ol kadašim. ⁵ Da kielšiuñ Aharon da uvullary anyn kiočkiañdia ol avul, da eñdirsiñliar ošol parochetiñ ol kaplavnyn, da kaplasynlar anyn byla ošol Aronun ol Šarajatnyn, ⁶ da biersiñliar anyn üštiunia kaplavyn tachaš tierisiniñ, da jajsynlar uprach tiugiañ kioktiañ johartyn, da kajsynlar tutčučlaryn anyn. ⁷ Da stolu üštiunia ol eki južliu oñmiakniñ jajsynlar kiok uprach, da biersiñliar anyn üštiunia

ošol ol tiepsiliarni, da ošol ol kašychlarny, da ošol ol arychtyčlarny, da ošol kujadohon savutlaryn ol kujmachka; da ol hammiešalych öt-miak anyn ūštiunia bolsun. ⁸ Da jajsynlar alar ūštiunia uprach kyr-myzy ipiaktiań, da kaplasynlar any kaplav byla tachaš tierisińdiań, da kojsunlar ošol tutčučlaryn anyn. ⁹ Da alsynlar kiok uprach, da kap-lasynlar ošol čyrachbasyn ol jarychlychnyn, da ošol čyrach orunla-ryn anyn, da ošol kyskačlaryn anyn, da ošol mačmarlaryn anyn, da ošol bar jav tutadohon savutlaryn anyn, ki jumuš etiadiliar anar alar byla. ¹⁰ Da biersińliar any da ošol bar savutlaryn anyn kaplavha ta-chaš tierisińdiań, da biersińliar ol ūsiak ūštiunia. ¹¹ Da ol altyn miz-beach ūštiunia jajsynlar kiok uprach, da kaplasynlar any kaplav byla tachaš tierisińdiań, da kojsunlar ošol tutčučlaryn anyn. ¹² Da alsyn-lar ošol bar jumušluch savutlarny, ki jumuš etiadiliar alar byla ko-dieštia, da biersińliar kiok uprachka, da kaplasynlar alarny kaplav byla tachaš tierisińdiań, da biersińliar ol ūsiak ūštiunia. ¹³ Da kiuliuń kietiarsińliar ošol ol mizbeachnyn, da jajsynlar anyn ūštiunia uprach ipkińdiań, ¹⁴ da biersińliar anyn ūštiunia ošol bar savutlaryn anyn, ki jumuš etiadiliar anyn ūštiunia alar byla, ošol mačmarlarny, da ošol ol jyrhachlarny, da ošol ol sibirčkiliarni, da ošol ol kuboklarny, bar savutlaryn ol mizbeachnyn, da jajsynlar anyn ūštiunia kaplav tachaš tierisińdiań, da kojsunlar tutčučlaryn anyn. ¹⁵ Da niečik tiugiálliasia Aharon da uvullary anyn kaplama ošol ol kodiešni da ošol bar savut-laryn ol kodiešniń kiočkiańdia ol avul, da andan sortun kiełsińliar uvullary Kahatnyn éłtmia. Da tijmiasińliar ol kodieškia, da öliarliar. Budur éłtmiagi uvullarynyn Kahatnyn Ohel Moeddia. ¹⁶ Da vakilligi Élazarnyn, uvlunun Aharonnun, ol kohieńniń, javy ol jarychlychnyn, da tiutiusiu ol otjamlarnyn, da ol hammiešalych tirki, da ol jahyn-mach javy; vakilligi bar ol miškannyn, da barča, nie ki anda kodieštia da savutlarynda anyn". ¹⁷ Da siožliadi Adonaj Mošegia da Aharonha, ajtadohoč: ¹⁸ „Zynharlanyjyz, ki eksitmiagiejsiz ošol ševietin uruvla-rynyn ol Kahatiniń ortasyndan ol Lievililiarniń, ¹⁹ da bunu kylyjyz alarha, da tiri bolsunlar, da öłmiasińliar: juvuhanlarynda kodieš ol

kadašimgia, Aharon da uvullary anyn kielsiñliar, da kojsunlar alarny har kišini kulluhu katyna da jugiu katyna, ²⁰ da kielmiasišliar bachma japchanda ošol ol kodiešni, da öliarliar”.

XXXV

²¹ Da siožliadi Adonaj Mošegia, ajtadohoč: ²² „Alhyn ošol sanyn bašynyn uvullarynyn Gieršonnun, dahyn alarnyn-de, üviu sajyn atalarynyn, uruvlary sajyn, ²³ otuz jaštan da joharrach éñli jašcha diejiñ sanahyn alarny, bar ol kielivčičiuniu jyjynlama jyjyn, kulluch étmia kulluch Ohé Moeddia. ²⁴ Budur kulluhu uruvlarynyn ol Gieršunniniñ, kulluch étmia da juk kiotiurmia: ²⁵ Da éłtsiñliar ošol éñliariñ ol miškannyn, da ošol Ohé Moedni, kaplavyn anyn da kaplavyn ol tachaš tierisiniñ, ki anyn üštiunia johartyn, da ošol kaplavyn éšiginiñ Ohé Moedniñ, ²⁶ da ošol ériariñ ol kachranyn, da ošol kaplavyn éšiginiñ kabahynyn ol kachranyn, ki ol miškan katyna da ol mizbeach katyna čiuvria, da ošol šnurlaryn alarnyn, da ošol bar savutlaryn kulluchlarynyn. Da ošol barča, nie ki kylyndy alarha, da kulluch étsiñliar. ²⁷ Bujruhuna kioria Aharonnun da uvullarynyn bolsun bar kulluhu uvullarynyn ol Gieršunniniñ, bar jukliari sajyn da bar kulluchlary sajyn alarnyn. Da symarlajyz alarha saklav byla ošol bar jukliariñ alarnyn. ²⁸ Budu kulluhu uruvlarynyn uvullarynyn ol Gieršunniniñ Ohé Moeddia. Da saklavlary alarnyn kolu ašyra Itamarnyn, uvlunun Aharonnun, ol kohieñniñ. ²⁹ Uvullaryn Mierariniñ, uruvlary sajyn, üviu sajyn atalarynyn: sanahyn alarny. ³⁰ Otuz jaštan da joharrach da éñli jašcha diejiñ sanahyn alarny, bar ol kielivčičiuniu jyjynha kulluch étmia ošol kulluhun Ohé Moedniñ. ³¹ Da budur saklavy jukliariniñ bar kulluchlary sajyn Ohé Moeddia: tachtalary ol miškannyn, da biekliviučliari, da bahanalary, da tabanlary anyn, ³² da bahanalary ol kachranyn čiuvria, da tabanlary alarnyn, da kazychlary da šnurlary alarnyn bar savutlary sajyn, da bar kulluchlary sajyn alarnyn. Da atlar byla symarlajyz ošol savutlaryn saklavynyn jukliariniñ. ³³ Budur kulluhu uruvlarynyn uvullarynyn Mierariniñ bar kulluchlary sajyn alarnyn Ohé Moeddia

kolu ašyra Itamarnyn, uvlunun Aharonnyn, ol kohieñniñ".³⁴ Da sanady Moše, da Aharon, da nasiliari ol džymatnyn ošol uvullaryn ol Kahatiniñ uruvlary sajyn, da üviu sajyn atalarynyn,³⁵ otuz jaštan da joharrach da èñli jašcha diejiñ, bar ol kieliuvčiuniu jyjnha kulluch ètmia Ohel Moeddia.³⁶ Da èdiliar sanalhanlary alarnyn uruvlary sajyn èki miñliar jedi juž da èñli.³⁷ Bulardylar sanalhanlary uruvlarynyn ol Kahatiniñ, bar ol kulluch ètiuvciu Ohel Moeddia, ki sanady Moše da Aharon bujruhuna kioria Adonajynyn, naviligi ašyra Mošeniñ.³⁸ Da sanalhanlary uvullarynyn Gieršonnun uruvlary sajyn da üviu sajyn atalarynyn,³⁹ otuz jaštan da joharrach da èñli jašcha diejiñ, bar ol kieliuvciu jyjnha kulluchka Ohel Moeddia:⁴⁰ da èdiliar sanalhanlary alarnyn uruvlary sajyn, üviu sajyn atalarynyn, èki miñliar da alty juž da otuz.⁴¹ Bulardylar sanalhanlary uruvlarynyn uvullarynyn Gieršonnun, bar ol kulluch ètiuvciu Ohel Moeddia, ki sanady Moše da Aharon bujruhuna kioria Adonajynyn.⁴² Da sanalhanlary uruvlarynyn uvullarynyn Mierariniñ uruvlary sajyn, üviu sajyn atalarynyn,⁴³ otuz jaštan da joharrach da èñli jašcha diejiñ bar ol kieliuvciu jyjnha kulluchka Ohel Moeddia:⁴⁴ da èdiliar sanalhanlary alarnyn uruvlary sajyn üc miñliar da èki juž.⁴⁵ Bulardylar sanalhanlary uruvlarynyn uvullarynyn Mierariniñ, ki sanady Moše da Aharon bujruhuna kioria Adonajynyn, naviligi ašyra Mošeniñ.⁴⁶ Bar ol sanalhanlar, ki sanady Moše, da Aharon, da nasiliari Jisraeñniñ ošol ol Lievililiarni uruvlary sajyn da üviu sajyn atalarynyn,⁴⁷ otuz jaštan da joharrach da èñli jašcha diejiñ, bar ol kieliuvčiuniu kulluch ètmia kulluhun kulluchnun da kulluhun jukniu èltmiakniñ Ohel Moeddia:⁴⁸ da èdiliar sanalhanlary alarnyn siegiž miñliar da bieš juž da sieksiañ.⁴⁹ Bujruhuna kioria Adonajynyn sanady alarny, naviligi ašyra Mošeniñ, har kišini kulluhu katyna da jugiu katyna, da sanalhanlary anyn, ki niečik bujurdu Adonaj Mošegia.

5¹ Da siožliadi Adonaj Mošegia, ajtadohoč:² „Bujurhun ulanlaryna Jisraeñniñ, da siursiuñliar ol avuldan bar caraatlyny, da bar zavlyny, da bar murdarny džan üčiuñ.³ Èrkiaktiañ tišigia diejiñ siuriujuž

tyšchartyn avulha; siuriujuž alarny, da murdar étmiasiniñar ošol avul-laryn özliarinini, ki šechinam mienim tochtejdy ortalarynda alarnyn".⁴ Da kyldylar alej ulanlary Jisraełniñ, da siurdiuliar alarny tyšchartyn avulha. Ki niečik siožliadi Adonaj Mošegia, alej kyldylar ulanlary Jis-raełniñ.⁵ Da siožliadi Adonaj Mošegia, ajtadohoč: ⁶ „Siožliagiñ ulan-laryna Jisraełniñ: „Kiši jemiasia katyn, ki kylsalar bar jazychlaryndan ol adamnyn, tanma tanmach Adonajha, da fašmanly bolsa ol džan,⁷ da modie bolsunlar ošol jazychlaryn, ki kyldylar, da kajtarsyn ošol faš-manlyhyn biutiuniu byla, da biešiči ũliušiũ arttysyn anyn ũštiunia, da biersiñ anar, ki fašmanly boldu anar.⁸ Da ěgier bolmasa kišigia juvuch, kajtarma ol fašmanlychny anar, ol fašmanlych, ol kajtarylhan, bolsun Adonajha, kohieñgia, bašcha kočcharyndan ol bošatlychlarnyn, ki bošatlych kolar anyn byla anyn ũčiuñ.⁹ Da bar tieruma bar kodieš-liari sajyn ulanlarynyn Jisraełniñ, ki juvutsalar kohieñgia, anar bol-sun.¹⁰ Da kiši: ošol kodieš ětkiañ niersialiari anyn ěrkiñdia bolsunlar. Kiši: ki biersia kajsy kohieñgia, ki kliasia, anar bolsun".¹¹ Da siožliadi Adonaj Mošegia, ajtadohoč: ¹² „Siožliagiñ ulanlaryna Jisraełniñ, da ajt-chyn alarha: Nieñdij kiši, ki azsa katyny anyn da tansa anda tanmach,¹³ da jatsa kiši anyn byla jatuvun urluchnun, da jašyryn bolsa bu nier-sia kiožliariñdiañ ěriniñ, da jašynsa, da ol murdar bolundu, da tanych bolmasa anda, da ol tutulmady,¹⁴ da tašsa anyn ũštiunia sahyšy kiuniuliamiakniñ, da kiuniuliasia katynyna da ol murdar bolundu, jemiasia ašsa anyn ašyra sahyšy kiuniuliamiakniñ, da ol murdar bolunmady:¹⁵ da kiełtirsiniñ ol kiši ošol katynyn ožiuniuñ ol kohieñgia, da kiełtir-siniñ ošol kurbanyn anyn anyn katyna, onunču ũliušiũ ol ěfanyn unun arpalarnyn. Kujmasyn anyn ũštiunia jav da biermiasiniñ anyn ũštiunia lievona, ki tirkisidi kiuniuliamiakliarniñ ol, tirkisidi sahynčlychnyn sahyn dyradohon giuniachni.¹⁶ Da juvutsun any ol kohieñ, da turhuz-sun any alnynda Adonajnyn.¹⁷ Da alsyn ol kohieñ aziz̄ suvlar čieriepli savutcha, da ol top راحتan, ki bolsa podlahasynda ol miškannyn al-syn ol kohieñ, da biersiñ ol suvlarha.¹⁸ Da turhuzsun ol kohieñ ošol ol katynny alnynda Adonajnyn, da ačsyn ošol bašyn ol katynnyn, da

biersiń uvučlary üštiunia anyn ošol tirkisiń ol sahynčlychnyn, tirkisidi ol kiuniuliamiakliarniń ol, da kolunda ol kohieńniń bolsunlar ol ačy suvlar ol karhejdohonlar. ¹⁹ Da ant éttirsiń any ol kohień, da ajtsyn ol katynha: „Égier jatmady ésia kiši sieniń byla, da égier azmadyj ésia murdarlych byla érij tiubiunia, kioniu bolhejsyn ol ačy suvlardan, ol karhejdohonlardan, ušpulardan. ²⁰ Da sień, ki azdyj ésia boladohoč érki tiubiunia érijniń, da ki murdar bolunduj ésia, da bierdi ésia kiši sieńdia ošol jatuvun bašcha érijdian”, ²¹ da ant éttirsiń ol kohień ošol ol katynny anty byla ol karhyšnyn, ušpu, da ajtsyn kohień katynha: „Biergiej Adonaj sieni karhyšcha da antcha ortasynda ulusujnun biergiańdia Adonaj ošol butujnu tiuškiańni da ošol kursahyjny šiškiańni. ²² Da kirgiejliar ol suvlar, ol karhejdohonlar, ušpular, bavursachlaryja šištirmia kursachny da tiušurmia butnu”. Da ajtsyn ol katyn: „Amień, amień”. ²³ Da jazsyn ol kohień ošol ol karhyšlarny, ušpularny, bitikkia, da siurtsiun ol ačy suvlarha, ²⁴ da ičirsiń ol katynha ošol ol ačy suvlarny, ol karhejdohonlarny, da kiriariar anar ol karhejdohon suvlar ačylychlarha. ²⁵ Da alsyn ol kohień kolundan ol katynny ošol tirkisiń ol kiuniuliamiakliarniń, da sunsun ošol ol tirkini alnynda Adonajnyn, da juvutsun any ol mizbeachka. ²⁶ Da ajjrsyn ol kohień ol tirkidiań ošol tiutiusiun anyn da tiutiatsiń ol mizbeachta, da andan sortun ičirsiń ol katynha ošol ol suvlarny. ²⁷ Da ičirsiń ošol ol katynha ol suvlarny, da bolhej, égier murdar bolundu ésia da tandy ésia tanmach érinia, da kiriariar anar ol suvlar, ol karhejdohonlar, ačylychlarha, da šišiar kursahy anyn da tiušiar butu anyn, da bolur ol katyn karhyšcha ortasynda ulusunun. ²⁸ Da égier murdar bolunmady ésia ol katyn da aruv ésia ol, da kioniu bolur, da urluchlanyr urluch ol ačy suvlardan. ²⁹ Budur üvriatiuviu ol kiuniuliamiakliarniń, ki azsa katyn boladohoč érki tiubiunia érińniń, da murdar bolunsa, ³⁰ jemiasia kiši, ki ašsa anyn üštiunia sahyš kiuniuliamiakniń, da kiuniuliasia katynyna öziunia, da turhuzsun ošol ol katynny alnynda Adonajnyn, da kylsyn anar ol kohień ošol bar ol üvriatiuvniu, ušpunu. ³¹ Da kioniu bolur ol kiši giuniahtiań, da ol katyn kiotiuriur ošol džurumun öziuniun.

6 ¹ Da siožliadi Adonaj Mošegia, ajtadohoč: ² „Siožliagiń ulanlaryna Jisraełniń, da ajtchyn alarha: „Kiši jemiasia katyn, ki ajjyrsa nijeť étmia nijeť, bolma nazir, ajyrma öziuń kulluhuna Adonajnyn: ³ vinadan da esirtiuvcüidiań ajjyrsyn öziuń. Sirkiasin vinanyn da esirtiuvcüiuniuń ičmiasin, da bar šorbasyń borlalaryń ičmiasin, da juviuś borlalary da kuruhan borlalary aśamasyn. ⁴ Bar nazirlik kiuńliarińdia baryndan, nie ki kylyndy borlalychtan – ol vina kabuchlardan da kippigia diejin – aśamasyn. ⁵ Bar nijeťli kiuńliarińdia nazirliginiń jujuviuś aśamasyn baśy aśyra anyn – tolhunča ol kiuńliar, ki ajjyrsa öziuń Adonajha aziź bolsun – öštiurmia kikił čačyn baśynyn. ⁶ Bar ajyrhan kiuńliarińdia öziuń Adonajha hieč džany katyna öliu adamnyn kielmiasin. ⁷ Atasy üčiuń da anasy üčiuń, karyndaśy üčiuń da tuvduhu üčiuń: murdar bolunmasyn alar üčiuń ölgiańliarińdia, ki tadzy Tieńrisiniń baśy üštiunia. ⁸ Bar nazirlik kiuńliarińdia aziźdir ol Adonajha. ⁹ Da ki ölsia öliu anyn katyna kiep kieniatia, da murdar étšia baśyn nazirliginiń, da juliusiuń čačyn baśynyn arynhan kiuniuńdia. Ol jedińči kiuńdia juliusiuń any, ¹⁰ da ol siegizińči kiuńdia kielťirsiń eki biedianialiar jemiasia eki kiugjurčiuń balalary ol kohieńgia eşiginia Ohel Moedniń. ¹¹ Da kylsyn ol kohień birni chatatcha da birni olaha, da bośatlych kolsun anyn üčiuń andan, ki jazychly boldu murdar bolunmahy byla džany byla öliu adamnyn, da aziź étsin ośol baśyn anyn ol kiuńdia, ¹² da ajjyrsyn Adonajha ośol kiuńliariń nazirliginiń, da kielťirsiń kozu, jyllych balasy, aśamha. Da ol burunhu kiuńliar tiuśsiuńliar, ki murdar boldu nazirligi anyn. ¹³ Da budur üvriatiuviu ol nazirniń: Tolhan kiuńdia kiuńliari nazirliginiń kielťirsiń öziuń eşiginia Ohel Moedniń. ¹⁴ Da juvutsun ośol kurbanyn öziuniuń Adonajha, kozu, jyllych balasy, tiugialni, birni, olaha, da bir kozu, jyllych balasy, tiugialni, chatatcha, da bir kočchar, tiugialni, šelamimgia, ¹⁵ da čietiań macalar öziak challalar jumurulhanlar jav byla, da juha macalar jahylhanlar jav byla, da tirkiliari alarnyn, da niesiechliari alarnyn. ¹⁶ Da juvutsun ol kohień alnyna Adonajnyn, da kylsyn ośol chatatyn anyn da ośol olasyn, ¹⁷ da ośol ol kočcharny kylsyn šelamim diebiechasy Adonajha,

čietiani katyna ol macalarnyn. Da kylsyn ol kohieñ ošol tirkisiñ da ošol niesiechiñ anyn. ¹⁸ Da juliutsiuñ ol nazir ešigiñdia Ohel Moedniñ ošol nazirlik čačyn bašynyn, da alsyn ošol nazirlik čačyn bašynyn da biersiñ ol ot uštiunia, ki ol šelamim diebiechasy tiubiunia. ¹⁹ Da alsyn ol kohieñ ošol ol biliakni, biškiañni ol kočchardan, da challa maca, bir, ol čietiañdiañ, da juha maca, bir, da biersiñ uvučlary uštiunia ol nazirniñ juliutkianiñdiañ sortun ošol čačyn nazirliginiñ. ²⁰ Da sunsun alarny ol kohieñ tienufa alnynda Adonajnyn; kodiešti ol kohieñgia tiošiu byla ol tienufanyn da inčigi byla ol tierumanyn. Da andan sortun ičsiñ ol nazir vina. ²¹ Budur üvriatiuviu nazirniñ, ki nijet ètsia kurbanyn anyn Adonajha nazirligi üčiuiñ, bašcha, nie ki jeťsia kiučiu kolunun. Nijetinia kioria, ki nijet ètsia, alej kylsyn; üvriatiuviunia kioria nazirliginiñ””. ²² Da siožliadi Adonaj Mošegia, ajtadohoč: ²³ „Siožliagiñ Aharonha da uvullaryna anyn, ajtadohoč: „Bulej alhyšlajyz ošol ulanlaryn Jisraełniñ, ajtma alarha: ²⁴ „Alhyšlahej sieni Adonaj da saklahej sieni. ²⁵ Jarytchej Adonaj kyblalaryn öziuniuiñ saja da chajyfsunhej sieni. ²⁶ Kiotiurgiej Adonaj hašgachalaryn saja da kojhej saja tynčlych””. ²⁷ Da kojjarlar ošol atymny ulanlary uštiunia Jisraełniñ, da mieñ alhyšlarmyn barlaryn”.

7 ¹ Da eđi tiugialliagiañ kiuñdia Moše turhuzma ošol ol miškanny, da jahyndyrdy any, da aziž eđti any da ošol bar savutlaryn, da ošol ol mizbeachny da ošol bar savutlaryn anyn, da jahyndyrdy alarny da aziž eđti alarny. ² Da juvuttular ol nasiliari Jisraełniñ, aharchalary üviuniuiñ atalarynyn – alardylar nasiliar ol ševietliarniñ, alar eđiliar ol turuvčular ol sanalhanlar katyna – ³ da kiełtirdiliar ošol kurbanlaryn öžliariniñ alnynda Adonajnyn: alty jabuch arabalar da on eki syhyr, araba eki ol nasiliardiañ da ögiuž birdiañ. Da juvuttular alarny alnynda ol miškannyn. ⁴ Da ajtty Adonaj Mošegia, ajtadohoč: ⁵ „Alhyn alardan, da bolsunlar kulluch eđmia ošol kulluhun Ohel Moedniñ, da biergiñ alarny ol Lievililiargia, har kišigia kulluhuna kioria”. ⁶ Da aldy Moše ošol ol arabalaryn da ošol ol syhyrny, da bierdi alarny

Lievililiargia. ⁷ Ošol ėki ol arabalarny da ošol diort ol syhyrny bierdi uvullaryna Gieršonnun kulluchlaryna kioria. ⁸ Da ošol ol diort arabalarny da ošol ol siegiž ol syhyrny bierdi uvullaryna Mierariniū kuluchlaryna kioria alarnyn, kolu ašyra Itamarnyn, uvlunun Aharonnun, ol kohieñniū. ⁹ Da uvullaryna Kahatnyn biermiadi, ki ol kodieš kululu alar ūstiunia, javrun byla ėltiriadiliar. ¹⁰ Da juvuttular ol nasiliar ošol kutlamahyn ol mizbeachnyn jahyndyrylhan kiunčia any, da juvuttular ol nasiliar ošol kurbanlaryn ōžliariniū alnyna ol mizbeachnyn. ¹¹ Da ajtty Adonaj Mošegia: „Biriam nasi kiunčia, biriam nasi kiunčia juvutsunlar ošol kurbanlaryn ōžliariniū kutlamahyna ol mizbeachnyn”. ¹² Da ėdi ol juvutuvču ol burunhu kiunčia ošol kurbanyn ōziuniū Nachšon, uvlu Amminadavnyn, ševietinčia Juhudany. ¹³ Da kurbany anyn kiumiuš tiepsi, bir, juž otuz mitkal ōlčiavi anyn, bir kiumiuš kubok, jeťmiš mitkal ōlčiavi anyn mitkaly byla ol kodiešniū, ėksiliari-die tolular ōziak jumurulhan jav byla tirkigia, ¹⁴ bir kašych, on mitkal ōlčiavi anyn, altyndan, tolu tiutiū, ¹⁵ bir tana, balasy syhyrny, bir kočchar, bir kozu, jylych balasy, olaha, ¹⁶ ulahyn ėkliarniū, birni, chatatcha, ¹⁷ da ol šelamim diebiechasyna ėki syhyr, kočcharlar, bieš, tiegialiar, bieš, kozular, jylych balalary, bieš. Budur kurbany Nachšonnun, uvlunun Amminadavnyn. ¹⁸ Ol ėkiñči kiunčia juvuttu Nietanieľ, uvlu Cuarnyn, nasisi Jissacharnyn. ¹⁹ Juvuttu ošol kurbanyn ōziuniū: kiumiuš tiepsi, bir, juž otuz mitkal ōlčiavi anyn, bir kiumiuš kubok, ōlčiavi anyn jeťmiš mitkal mitkaly byla ol kodiešniū, ėksiliari-die tolular ōziak jumurulhan jav byla tirkigia, ²⁰ bir kašych, on mitkal ōlčiavi anyn, altyndan, tolu tiutiū, ²¹ bir tana, balasy syhyrny, bir kočchar, bir kozu, jylych balasy, olaha, ²² ulahyn ėkliarniū, birni, chatatcha, ²³ da ol šelamim diebiechasyna ėki syhyr, kočcharlar, bieš, tiegialiar, bieš, kozular, jylych balalary, bieš. Budur kurbany Nietanieľniū, uvlunun Cuarnyn. ²⁴ Ol ūčiunčia kiunčia nasisi uvullarynyn Zievlunnun, Ėlijav, uvlu Chelonnun. ²⁵ Kurbany anyn kiumiuš tiepsi, bir, juž otuz mitkal ōlčiavi anyn, bir kiumiuš kubok, jeťmiš mitkal mitkaly byla ol kodiešniū, ėksiliari-die tolular

öziak jumurulhan jav byla tirkigia, ²⁶ bir kašych, on mitkal öłčiavi anyn, altyndan, tolu tiutiu, ²⁷ bir tana, balasy syhyrnyn, bir kočchar, bir kozu, jylych balasy, olaha, ²⁸ ulahyn èčkiliarniń, birni, chatatcha, ²⁹ da ol šelamim diebiechasyna èki syhyr, kočcharlar, bieš, tiegialiar, bieš, kozular, jylych balalary, bieš. Budur kurbany Èlijavnyn, uvlunun Chelonnun. ³⁰ Ol diortiuńčiu kiuńdia nasisi uvullarynyn Ruuvieńniń, Èlicur, uvlu Šedeurnun. ³¹ Kurbany anyn kiumiuš tiepsi, bir, juž otuz mitkal öłčiavi anyn, bir kiumiuš kubok, jeťmiš mitkal mitkaly byla ol kodiešniń, èksiliari-die tolular öziak jumurulhan jav byla tirkigia, ³² bir kašych, on mitkal öłčiavi anyn, altyndan, tolu tiutiu, ³³ bir tana, balasy syhyrnyn, bir kočchar, bir kozu, jylych balasy, olaha, ³⁴ ulahyn èčkiliarniń, birni, chatatcha, ³⁵ da ol šelamim diebiechasyna èki syhyr, kočcharlar, bieš, tiegialiar, bieš, kozular, jylych balalary, bieš. Budur kurbany Èlicurnun, uvlunun Šedeurnun. ³⁶ Ol biešińči kiuńdia nasisi uvullarynyn Šimonnun, Šelumijeł, uvlu Curišaddajyn. ³⁷ Kurbany anyn kiumiuš tiepsi, bir, juž otuz mitkal öłčiavi anyn, bir kiumiuš kubok, jeťmiš mitkal mitkaly byla ol kodiešniń, èksiliari-die tolular öziak jumurulhan jav byla tirkigia, ³⁸ bir kašych, on mitkal öłčiavi anyn, altyndan, tolu tiutiu, ³⁹ bir tana, balasy syhyrnyn, bir kočchar, bir kozu, jylych balasy, olaha, ⁴⁰ ulahy èčkiliarniń birni chatatcha, ⁴¹ da ol šelamim diebiechasyna èki syhyr, kočcharlar, bieš, tiegialiar, bieš, kozular, jylych balalary, bieš. Budur kurbany Šelumijełniń uvlunun Curišaddajyn. ⁴² Ol altynčy kiuńdia nasisi uvullarynyn Gadnyn, Èlijasaf uvlu Duuełniń. ⁴³ Kurbany anyn kiumiuš tiepsi bir, juž otuz mitkal öłčiavi anyn, bir kiumiuš kubok, jeťmiš mitkal mitkaly byla ol kodiešniń, èksiliari-die tolular öziak jumurulhan jav byla tirkigia, ⁴⁴ bir kašych, on mitkal öłčiavi anyn, altyndan, tolu tiutiu, ⁴⁵ bir tana, balasy syhyrnyn, bir kočchar, bir kozu, jylych balasy, olaha, ⁴⁶ ulahyn èčkiliarniń, birni, chatatcha, ⁴⁷ da ol šelamim diebiechasyna èki syhyr, kočcharlar, bieš, tiegialiar, bieš, kozular, jylych balalary, bieš. Budur kurbany Èlijasafnyn, uvlunun Duuełniń. ⁴⁸ Ol jedińči kiuńdia nasisi uvullarynyn Èfracimniń,

Ēlišama, uvlu Ammihudnun. ⁴⁹ Kurbany anyn kiumiuš tiepsi, bir, juž otuz mitkal ōļčiavi anyn, bir kiumiuš kubok, jeťmiš mitkal mitkaly byla ol kodiešniń, ěksiliari-die tolular ōziak jumurulhan jav byla tirkigia, ⁵⁰ bir kašych, on mitkal ōļčiavi anyn, altyndan, tolu tiutiu, ⁵¹ bir tana, balasy syhyrnyn, bir kočchar, bir kozu, jylych balasy, olaha, ⁵² ulahyn ěčkiliarniń, birni, chatatcha, ⁵³ da ol šelamim diebiechasyna ěki syhyr, kočcharlar, bieš, tiegialiar, bieš, kozular, jylych balalary, bieš. Budur kurbany Ēlišama, uvlunun Ammihudnun. ⁵⁴ Ol siegizińči kiuńdia nasisi uvullarynyn Mienaššeniń, Gamlijeľ, uvlu Piedahcurnun. ⁵⁵ Kurbany anyn kiumiuš tiepsi, bir, juž otuz mitkal ōļčiavi anyn, bir kiumiuš kubok, jeťmiš mitkal mitkaly byla ol kodiešniń, ěksiliari-die tolular ōziak jumurulhan jav byla tirkigia, ⁵⁶ bir kašych, on mitkal ōļčiavi anyn, altyndan, tolu tiutiu, ⁵⁷ bir tana, balasy syhyrnyn, bir kočchar, bir kozu, jylych balasy, olaha, ⁵⁸ ulahy ěčkiliarniń, birni, chatatcha, ⁵⁹ da ol šelamim diebiechasyna ěki syhyr, kočcharlar, bieš, tiegialiar, bieš, kozular, jylych balalary, bieš. Budur kurbany Gamlijeľniń, uvlunun Piedahcurnun. ⁶⁰ Ol tohuzunču kiuńdia nasisi uvullarynyn Bińjamińniń, Avidan, uvlu Gidoniniń. ⁶¹ Kurbany anyn kiumiuš tiepsi, bir, juž otuz mitkal ōļčiavi anyn, bir kiumiuš kubok, jeťmiš mitkal mitkaly byla ol kodiešniń, ěksiliari-die tolular ōziak jumurulhan jav byla tirkigia, ⁶² bir kašych, on mitkal ōļčiavi anyn, altyndan, tolu tiutiu, ⁶³ bir tana, balasy syhyrnyn, bir kočchar, bir kozu, jylych balasy, olaha, ⁶⁴ ulahy ěčkiliarniń, birni, chatatcha, ⁶⁵ da ol diebiechasyna šelamimniń ěki syhyr, kočcharlar, bieš, tiegialiar, bieš, kozular, jylych balalary, bieš. Budur kurbany Avidannyn, uvlunun Gidoniniń. ⁶⁶ Ol onunču kiuńdia nasisi uvullarynyn Dannyn, Achiezier, uvlu Ammišaddajny. ⁶⁷ Kurbany anyn kiumiuš tiepsi, bir, juž otuz mitkal ōļčiavi anyn, bir kiumiuš kubok, jeťmiš mitkal mitkaly byla ol kodiešniń, ěksiliari-die tolular ōziak jumurulhan jav byla tirkigia, ⁶⁸ bir kašych, on mitkal ōļčiavi anyn, altyndan, tolu tiutiu, ⁶⁹ bir tana, balasy syhyrnyn, bir kočchar, bir kozu, jylych balasy, olaha, ⁷⁰ ulahy ěčkiliarniń, birni, chatatcha, ⁷¹ da ol šelamim diebiechasyna ěki syhyr,

kočcharlar, bieš, tiegialiar, bieš, kozular, jylych balalary, bieš. Budur kurbany Achiezierniń, uvlunun Ammišaddajny. ⁷² Kiuniuńdia on birińči kiuńniuń nasisi uvullaryny Ašerniń, Pahijeĺ, uvlu Achranyn. ⁷³ Kurbany anyn kiumiuš tiepsi, bir, juž otuz mitkal öĺčiavi anyn, bir kiumiuš kubok, jeťmiš mitkal mitkaly byla ol kodiešniń, ěksiliari-die tolular öziak jumurulhan jav byla tirkigia, ⁷⁴ bir kašych, on mitkal öĺčiavi anyn, altyndan, tolu tiutiu, ⁷⁵ bir tana, balasy syhyrnyn, bir kočchar, bir kozu, jylych balasy, olaha, ⁷⁶ ulahy ěčkiliarniń, birni, chatatcha, ⁷⁷ da ol šelamim diebiechasyna ěki syhyr, kočcharlar, bieš, tiegialiar, bieš, kozular, jylych balalary, bieš. Budur kurbany Pahijeĺniń, uvlunun Achrannyn. ⁷⁸ Kiuniuńdia ol on ěkińči kiuńniuń nasisi uvullaryny Naftaliniń, Achira, uvlu Ęnannyn. ⁷⁹ Kurbany anyn kiumiuš tiepsi, bir, juž otuz mitkal öĺčiavi anyn, bir kiumiuš kubok, jeťmiš mitkal mitkaly byla ol kodiešniń, ěksiliari-die tolular öziak jumurulhan jav byla tirkigia, ⁸⁰ bir kašych, on mitkal öĺčiavi anyn, altyndan, tolu tiutiu, ⁸¹ bir tana, balasy syhyrnyn, bir kočchar, bir kozu, jylych balasy, olaha, ⁸² ulahy ěčkiliarniń, birni, chatatcha, ⁸³ da ol šelamim diebiechasyna ěki syhyr, kočcharlar, bieš, tiegialiar, bieš, kozular, jylych balalary, bieš. Budur kurbany Achirany, uvlunun Ęnannyn.

⁸⁴ Budur kutlamahy ol mizbeachny jahyndyrylhan kiuńdia any nasiliarińdiań Jisraeĺniń: Kiumiuš tiepsiliar, on ěki, kiumiuš kuboklar, on ěki, altyn kašychlar on ěki. ⁸⁵ Juž otuz mitkal kiumiuš ědi har bir tiepsidia, da jeťmiš mitkal kiumiuš ědi har bir kubokta. Bar kiumiušiu ol savutlarnyn ěki miń da diort juž mitkal mitkaly byla ol kodiešniń. ⁸⁶ Altyn kašychlar, on ěki, tolular tiutiu, onar onar altyn ol bir kašychta mitkaly byla ol kodiešniń; bar altyny ol kašychlarnyn juž igirmi. ⁸⁷ Bar ol syhyr olaha: on ěki tanalar, kočcharlar, on ěki, kozular, jylych balalary, on ěki, da tirkiliari alarnyn, da ulachlary ěčkiliarniń chatatcha, on ěki. ⁸⁸ Da bar syhyry ol šelamim diebiechasynyn: igirmi diort tanalar, kočcharlar, altymyš, tiegialiar, altymyš, kozular, jylych balalary, altymyš. Budur kutlamahy ol mizbeachny jahyndyrylyp sortun any. ⁸⁹ Da kielgiańdia Moše Oheĺ Moedgia siožliamia

birgiasinia, da ešitir èdi ošol ol ünniu, siožliejdohonnu anar ol kaporeť uštiúndiań, ki aronu uštiunia ol Šarajatnyn arasyna èki ol kieruvalarnyn, da siožliar èdi anar.

XXXVI

8 ¹ Da siožliadi Adonaj Mošegia, ajtadohoč: ² „Siožliagiń Aharonha, da ajtchyn anar: „Jandyrhanyjda ošol ol čyrachlarny, alnyna južliariniń ol čyrachbanyn jarych biersińliar jedisi-die ol čyrachlar””. ³ Da kyldy alej Aharon; alnyna južliariniń ol čyrachbanyn jandyrdy čyrachlaryn anyn, ki niečik bujurdu Adonaj Mošegia. ⁴ Da budu iši ol čyrachbanyn: kachkan altyndan butuna diejiń, japrahyna diejiń kachkan èdi ol. Kioriumgia kioria, ki kiorgiuždiu Adonaj Mošegia – alej kyldy ošol ol čyrachbany. ⁵ Da siožliadi Adonaj Mošegia, ajtadohoč: ⁶ „Alhyn ošol ol Lievililiarni ortasyndan uvullarynyn Jisraėlńiń, da aruv ètkiń alarny. ⁷ Da bulej kylhyn alarha, aruv ètmia alarny: biurkkuiń alar uštiunia biurkiuniur suvlar, da ašyrsynlar juliuviuč bar guflary ašyra ožliariniń, da juvsunlar uprachlaryn, da arynsynlar. ⁸ Da alsynlar tana, balasyn syhyrnyn, da tirkisi anyn, öziak jumurulhan jav byla; da èkińči tana, balasyn syhyrnyn, alhyn chatatča. ⁹ Da juvutchun ošol ol Lievililiarni alnyna Ohėl Moedńiń, da jomdarhyn ošol bar džymatyn ulanlarynyn Jisraėlńiń. ¹⁰ Da juvutchun ošol ol Lievililiarni alnyna Adonajnyn, da sunsunlar ulanlary Jisraėlńiń ošol kollaryn ožliariniń ol Lievililiar uštiunia, ¹¹ da sunsun Aharon ošol ol Lievililiarni tienufa alnynda Adonajnyn ulanlaryndan Jisraėlńiń, da bolsunlar kulluch ètmia ošol kulluhun Adonajnyn, ¹² da ol Lievililiar sunsunlar ošol kollaryn ožliariniń bašy uštiunia ol tana-larnyn, da kylhyn ošol ol birni chatat da ošol ol birni ola Adonajha, bošatlych kolma ol Lievililiar üčiuń. ¹³ Da turhuzhun ošol ol Lievililiarni alnynda Aharonnun, da alnynda uvullarynyn, da sunhun alarny tienufa Adonajha. ¹⁴ Da ajyrhyn ošol ol Lievililiarni ortasyndan ulanlarynyn Jisraėlńiń, da bolsunlar maja ol Lievililiar. ¹⁵ Da andan sortun kiėsińliar ol Lievililiar kulluch ètmia Ohėl Moedđia, niečik

aruv étsiej alarny da sunsej alarny tienufa, ¹⁶ ki bierilmišliar, bierilmišliar alar maja ortasyndan ulanlarynyn Jisraēlniū, ačylmahy ornuna bar kursachnyn, tunhučunun barčanyan ulanlaryndan Jisraēlniū, aldym alarny ōziumia. ¹⁷ Ki majady bar tunhuč ulanlarynda Jisraēlniū, adamda da tuvarda. Kyrhan kiuniumdia bar tunhuču jerińdia Micriniū aziž éttim alarny ōziumia. ¹⁸ Da aldym ošol ol Lievililiarni bar tunhuč ornuna ulanlarynda Jisraēlniū. ¹⁹ Da bierdim ošol ol Lievililiarni – bierilmišliar – Aharonha da uvullaryna anyn ortasyndan ulanlarynyn Jisraēlniū, kulluch étmia ošol kulluhun ulanlarynyn Jisraēlniū Ohel Moeddia, da bošatlych kolma ulanlary ūčiuń Jisraēlniū, da bolmasyn ulanlarynda Jisraēlniū kyrańč juvuhunda ulanlary Jisraēlniū ol kodieškia”. ²⁰ Da kyldy Moše, da Aharon, da bar džymaty ulanlarynyn Jisraēlniū Lievililiargia, ki niečik bujurdu Adonaj Mošegia Lievililiar ūčiuń; alej kyldylar alarha ulanlary Jisraēlniū. ²¹ Da biurkiuńdiuliar ol Lievililiar, da juvdular uprachlaryn ōžliarininiū, da sundu Aharon alarny tienufa alnynda Adonajnyn, da bošatlych koldu alar ūčiuń Aharon, aruv étmia alarny. ²² Da andan sortun kieđdiliar ol Lievililiar kulluch étmia ošol kulluchlaryn ōžliarininiū Ohel Moeddia alnynda Aharonnun, da alnynda uvullarynyn. Ki niečik bujurdu Adonaj Mošegia ol Lievililiar ūčiuń, alej kyldylar alarha. ²³ Da siožliadi Adonaj Mošegia, ajtadohoč: ²⁴ „Budur ol iš, ki kylhyn Lievililiargia: igirmi bieš jaštan da joharrach kiełsiń jyjnłama jyjn kulluhunda Ohel Moedniū. ²⁵ Da eńli jaštan kajtsyn jyjynundan ol kulluchnun da kulluch étmiasiń artych. ²⁶ Da jumuš étsiń karyndašlary byla Ohel Moeddia, saklama saklav, da kulluch kulluch étmiasiń. Bulej kylhyn Lievililiargia saklavlarynda”.

9 ¹ Da siožliadi Adonaj Mošegia midbarynda Sinajnyn ol ekińči jylda čychmachlaryna jerińdiań Micriniū, ol burunhu janhajda, ajtadohoč: ² „Da kylhejlar uvullary Jisraēlniū ošol kurbanyn ol Piesachnyn vahdasynda. ³ On diortiuńčiu kiuniuńdia ušpu janhajnyn ol eki ingirliar arasynda kylyjyz any, vahdasynda. Bar riesimliarinia kioria

da bar tiorialiarinia kioria anyn kylsynlar any". ⁴ Da siožliadi Moše uvullaryna Jisraėlniń kylma kurbanyń ol Piesachnyn. ⁵ Da kyldylar ošol kurbanyń ol Piesachnyn burunhu janhajda, on diortiuńčiu kiuniuńdia janhajnyń, ol ėki ińgirliar arasyna, midbarynda Sinajnyń. Barča, ki niečik bujurdu Adonaj Mošegia, alej kyldylar uvullary Jisraėlniń. ⁶ Da ėdi ėriańliar, ki ėdiliar murdarlar džany učiuń adamnyń da bolaldylar kylma kurbanyń ol Piesachnyn ol kiuńdia. Da juvudular alnyna Mošeniń da alnyna Aharonnun ol kiuńdia. ⁷ Da ajtjtylar ol ėriańliar anar: „Biž murdarlar ėsiak džany učiuń adamnyń, niek ėksiliajik juvutmascha ošol kurbanyń Adonajnyń vahdasynda ortasynda uvullarynyń Jisraėlniń?”. ⁸ Da ajtjty alarha Moše: „Turujuz, da tynlajym, nie bujurur Adonaj sižniń učiuń”. ⁹ Da siožliadi Adonaj Mošegia, ajtadohoč: ¹⁰ „Siožliagiń ulanlaryna Jisraėlniń, ajtadohoč: „Nieńdij kiši, ki bolsa murdar džan učiuń, jemiasia jyrach jolda – siždia jemiasia dorlaryjyz sajyn –, da klisia kylma kurbanyń Piesachnyn Adonajha, ¹¹ ol ėkińči janhajda, on diortiuńčiu kiuńdia, ol ėki ińgirliar arasyna kylsynlar any. Macalar byla da marorlar byla ašasynlar any. ¹² Kaldyrmasynlar andan tanha diejiń, da siuviak syndyrmasynlar anda. Bar riesiminia kioria kurbanynyń ol Piesachnyn kylsynlar any. ¹³ Da ol kiši, ki ol aruvdu, da jolda bolmasa, da kalsa kylmactan kurbany Piesachnyn, da taspolur ol džan uluslaryndan, ki kurbanyń Adonajnyń juvutmady vahdasynda. Džurumun kiotiuriur ol kiši. ¹⁴ Da ki tirilsia birgiajižgia harib, da klisia kylma kurbanyń Piesachnyn Adonajha: riesimi kibik kurbanynyń ol Piesachnyn da kiečińmiagi kibik anyń, alej kylsyn. Bir riesim bolsun sižgia, da haribgia, da jerlisinia ol jerniń”. ¹⁵ Da turhuzhan kiuńdia ošol ol miškanny kaplady ol bulut ošol ol miškanny, čatyry byla ol Šarajatnyń, da ińgirdia bolur ėdi ol miškan uštiunia kioriumiu kibik otnun tanha diejiń. ¹⁶ Alej bolur ėdi hammieša: ol bulut kaplar ėdi any, da kioriumiu otnun bolur ėdi kiečia byla, ¹⁷ da kiotiuriuńmiaginia kioria ol bulutnun ol čatyr uštiuńdiań, da andan sortun alej kiočiar ėdiliar ulanlary Jisraėlniń, da nie orunda, ki tochtasa ėdi anda ol bulut, anda tochtar ėdiliar ulanlary Jisraėlniń. ¹⁸ Bujruhuna

kioria Adonajнын kiočiar ėdiliar ulanlary Jisraėlniń, da bujruhuna kioria Adonajнын tochtar ėdiliar. Bar kiuńliardia, ki tochtasa ėdi ol bulut ol miřkan ũstiunia, tochtar ėdiliar. ¹⁹ Da uzach turhanda ol bulut ol miřkan ũstiunia kiop kiuńliar, da saklar ėdiliar ulanlary Jisraėlniń ořol saklavun Adonajнын, da kiočmiař ėdiliar. ²⁰ Da bar ėdi, ki bolur ėdi ol bulut sanly kiuńliar ol miřkan ũstiunia: bujruhuna kioria Adonajнын tochtar ėdiliar, da bujruhuna kioria Adonajнын kiočiar ėdiliar. ²¹ Da bar ėdi, ki bolur ėdi ol bulut ińgirdiań tanha diejiń, da kiotiuriuliur ėdi ol bulut ėrtiańbylada, da kiočiar ėdiliar; jemiasia, kiuń da kiečia, da kiotiuriuliur ėdi ol bulut, da kiočiar ėdiliar. ²² Jemiasia ėki kiuń, jemiasia janhaj, jemiasia jyl: uzach turhanda ol bulut ol miřkan ũstiunia, tochtama anyn ũstiunia, tochtar ėdiliar ulanlary Jisraėlniń, da kiočmiař ėdiliar; da kiotiuriulėianińdia kiočiar ėdiliar. ²³ Bujruhuna kioria Adonajнын tochtar ėdiliar, da bujruhuna kioria Adonajнын kiočiar ėdiliar. Ořol saklavyn Adonajнын saklar ėdiliar bujruhuna kioria Adonajнын, naviligi ařyra Mořeniń.

10 ¹ Da sioźliadi Adonaj Mořegia, ajtadohoć: ² „Kylhyn őziuja ėki byrhylar kiumiuřtiań. Kachkan kylhyn alarny. Da bolsunlar saja ińdiamiakkia ol dźymatny da kiočurmiakkia ol avullarny. ³ Da tartsynlar alar byla, da iřtyrylsynlar saja bar ol dźymat ėřiginia Ohėl Moedniń. ⁴ Da ėgier bir byla tartsalar, da iřtyrylsynlar saja bar ol nasiliar, ahalychlary mińliariniń Jisraėlniń. ⁵ Da tartyjyz kyčchymach byla, da kiočsiuńliar ol avullar ol tochtavčular kiuń tuvuřu sary. ⁶ Da tartyjyz kyčchymach byla ėkińči kieriať, da kiočsiuńliar ol avullar ol tochtavčular tieman sary. Kyčchymach byla tartsynlar kiočmiak vachtlarynda. ⁷ Da iřtyrhanda ořol ol kahalny, tartyjyz, da kyčchymajyz. ⁸ Da uvullary Aharonnun, ol kohieńliar, tartsynlar byrhylar byla. Da bolsunlar siźgia őmiurliuk riesimgia dorlaryjyz sajyn. ⁹ Da ki kiełsiazjź čeriuvgia jerijjźdia ol duřman ũstiunia, kysychlych ėtiuvčiu siźgia, da kyčchoryjyz byrhylar byla, da sahynlyrsyz alnynda Adonajнын da kutulursyz duřmanlaryjyzdan. ¹⁰ Da bijańć kiuniujuźdia,

da moedliarijizdia, da janhajlaryjyzda, da tartyjyz byrhylar byla olaryjyz katyna da diebiechasy katyna šelamimliarijizniñ, da bolsunlar sizgia sahynčlychka alnynda Tieñrijižniñ. Mieñmiñ, Adonaj, Tieñrijiž".¹¹ Da eđi ol ekiñči jylda, ol ekiñči janhajda, igirmiñči kiuniuñdia janhajnyñ, kiotiuriuđdiu ol bulut miškany ũstiunđiañ ol Šarajatnyñ,¹² da kiočtiuliar ulanlary Jisraełniñ kiočtiuvliari sajyn midbaryndan Sinajnyñ, da tochtady ol bulut midbarynda Parannyñ.¹³ Da kiočtiuliar burundan bujruhuna kioria Adonajnyñ, naviligi ašyra Mošeñniñ.¹⁴ Da kiočtiu alamy avulunun uvullarynyñ Juhudanyñ burundan čieriuvliari sajyn. Da aharach čieriuviu ũstiunia anyñ Nachšon, uvlu Amminadavnyñ.¹⁵ Da aharach čieriuviu ũstiunia ševietiniñ uvullarynyñ Jissacharnyñ Nietanieł, uvlu Cuarnyñ.¹⁶ Da aharach čieriuviu ũstiunia ševietiniñ uvullarynyñ Zievlunnun Ėlijav, uvlu Chelonnun.¹⁷ Da eñdiriłdi ol miškan, da kiočtiuliar uvullary Gieršonnun da uvullary Mierariniñ, ełtiuvčiuiliar ol miškanny.¹⁸ Da kiočtiu alamy avulunun Ruuvieñniñ čieriuvliari sajyn. Da aharach čieriuviu ũstiunia anyñ Ėlicur, uvlu Sedeurnun.¹⁹ Da aharach čieriuviu ũstiunia ševietiniñ uvullarynyñ Šimonnun Šelumijeł, uvlu Curišaddajnyñ.²⁰ Da aharach čieriuviu ũstiunia ševietiniñ uvullarynyñ Gadnyñ Ėlijasaf, uvlu Duuełniñ.²¹ Da kiočtiuliar ol Kahatlylar, ełtiuvčiuiliar ol mikdašny. Da turhuzdular ošol ol miškanny, kielgiñčia ol Kahatlylar.²² Da kiočtiu alamy avulunun uvullarynyñ Ėfracimniñ čieriuvliari sajyn. Da aharach čieriuviu ũstiunia anyñ Ėlišama uvlu Ammihudnun.²³ Da aharach čieriuviu ũstiunia ševietiniñ uvullarynyñ Mienašeniñ Gamlijeł, uvlu Piedahcurnun.²⁴ Da aharach čieriuviu ũstiunia ševietiniñ uvullarynyñ Biñjamiñniñ Avidan, uvlu Gidoniniñ.²⁵ Da kiočtiu alamy avulunun uvullarynyñ Dannyn, ištyruvču bar ol avullarha čieriuvliari sajyn, da aharach čieriuviu ũstiunia anyñ Achiezier, uvlu Ammišaddajnyñ.²⁶ Da aharach čieriuviu ũstiunia ševietiniñ uvullarynyñ Ašerñiñ Pahijeł, uvlu Achrannyñ.²⁷ Da aharach čieriuviu ũstiunia ševietiniñ uvullarynyñ Naftaliniñ Achira uvlu Ėnannyñ.²⁸ Bulardylar kiočmiakliari uvullarynyñ Jisraełniñ čieriuvliari sajyn, da kiočtiuliar.²⁹ Da ajtty

Moše Chovavha, uvluna Ruuelniń, ol Midjanlyha, kajnatasyňa Mošeniń, ajtadohoč: „Kiočiadir biž ol orunha, ki ajtty Adonaj: „Any bierirmiń sižgia”. Kielgiń birgiamižgia, da jachšy étiarbiž saja, ki Adonaj siožliadi jachšyny Jisrael učiuń”.³⁰ Da ajtty anar: „Barmammyn, ki ančach jerimia da tuvmušuma baryrmyn”.³¹ Da ajtty: „Koltcha byla, kiemišmiagiń bižni, anyn učiuń ki bildij tochtahanymyzny midbarda, da bolduj bižgia kiožliar ornuna.”³² Da bolhej, ki barsej birgiamižgia, da bolhej ol jachšylych, ki jachšy étsia Adonaj birgiamižgia, da jachšy étiarbiž saja”.³³ Da kiočtiuliar tavyndan Adonajnyn jol uč kiuńliuk. Da Aron Šerti Adonajnyn kiočiar édi alynларыnda alarnyn jol uč kiuńliuk, čejsylama alarha tynčlych.³⁴ Da bulutu Adonajnyn édi alar užtiunia kiuńdiuž, kiočkiańliarińdia ol avuldan.³⁵ Da édi kiočkiańdia ol Aron, da ajtyr édi Moše: „Turhun, è Adonaj, da tozulsunlar dušmanlaryj. Da kačsynlar kiek tutuvčularyj alnyjdan”.³⁶ Da tochtahanynda ajtyr édi: „Tynč étkiń, è Adonaj, tiumiańliariń mińliariniń Jisraelniń”.

11¹ Da édi ol ulus syltav izliavčuliar jamanny ešitiuvliaričia Adonajnyn, da ešitti Adonaj, da kabundu ačuvu anyn, da örtiadi alarda otu Adonajnyn, da tavustu učunda ol avulun. ² Da firjat étti ol ulus Mošegia, da tiefilla étti Moše Adonajha, da batty ol ot. ³ Da atady atyn ol orunnun Taviera, ki örtiadi alarda otu Adonajnyn. ⁴ Da ol katyš él, ki ortasynda anyn, kusiańdiliar kusiańč, da kajtylar, da jyladylar dahyn ulanlary Jisraelniń, da ajttylar: „Kim ašatsa édi bižgia ét?”⁵ Sahyndych ošol ol balychny, ki ašar édik Micridia muft, ošol ol chyjarlarny, da ošol ol harbuzlarny, da ošol ol kapustalarny, da ošol ol sohanlarny, da ošol ol sarymsachlarny, ⁶ da haliginia džanymyz kuruhandy, jochtu niemie-die, ančach ol manha tielmiariadiliar kiožliarimiž”.⁷ Da ol man édi urluhu kibik koliendranyn ol ulluluchka, da tiursiuniu kibik ol indži tiubiuniuń achlychka édi tiursiuniu anyn. ⁸ Jajlyr édiliar ol ulus, da ištyryr édiliar, da tartar édiliar tijirmiańdia jemiasia jančar édiliar jančychčta, da biširir édiliar čiolmiaktia, jemiasia kylar édiliar jajmalar, da bolur édi tatuvu anyn tatuvu kibik siemizliginiń ol javnyn.

⁹ Da éngiańdia ol čych ol avul ūštiunia kiečia byla, éniar édi ol man anyn ūštiunia. ¹⁰ Da éšiitti Moše ošol ol ulusun jylejdohonnu uruwlary sa-jyn, kiši éšigińdia čatyrnyn, da kabundu ačuvu Adonajnyn astry, da kiožliarinia Mošeniń jaman kioriuńdiu. ¹¹ Da ajtty Moše Adonajha: „Niek jaman éttij kuluja? Da niek tapmadym širińlik énajatlaryjda, ki kliadij kojma ošol jugiuń bar ol ulusnun ūštiumia? ¹² Mień-mie chamila éttim ošol bar ol ulusnu, ušpunu? Jemiasia mień-mie tuvduřdum any, ki ajtasyn maja „Éłtkiń any kyjasa kojnujda” ol jergia, ki ant éttij atalaryna anyn, ki niečik éłtiadi ol óštiuriuvčiu ošol ol ómiadohon ulan-ny? ¹³ Kajdan kiéłsiń maja ét, biermia bar uluscha, ušpu? Ki jylejdylar alnymda, ajtadohoč: „Biergiń bižgia ét, da ašajych!” ¹⁴ Bolalmammyn mień jalhyz öziun kiotiurmia jugiuń bar ol ulusnun, ušpu, ki avurdu ol mieńdiań. ¹⁵ Da égier bulej kyladyr ésiej sień maja, ółtiurgiuń mieni éńdi, ółtiurmia, égier taptym ésia širińlik énajatlaryjda, da kiormiajim jamanymny”. ¹⁶ Da ajtty Adonaj Mošegia: „Ištyrhyn maja jełmiš kiši kartlaryndan Jisraełniń, ki biliasiń, ki alardy kartlary ol ulusnun da tajačylyary anyn, da alhyn alarny Oheł Moedgia, da tursunlar anda bir-gieja, ¹⁷ da éniar šečinam, da siožliarmiń birgieja anda, da ajyryrmyn ol alhiemdiań, ki ūštuijdia, da kojarmyn alar ūštiunia, da kiotiuriurliar birgieja jugiuń bar ol ulusnun, da kiotiurmiašsiń jalhyz öziuj. ¹⁸ Da ol uluscha ajtechyn: „Hadirlianijiz tanbylaha, da ašarsyz ét, ki jylady-jyz éšitiuvliaričia Adonajnyn, ajtadohoč: „Kim ašatsa édi bižgia ét? Ki jachšyrach édi bižgia Micridia”, da bierir Adonaj sižgia ét, da ašarsyz. ¹⁹ Tiuviul bir kiun ašarsyz, da tiuviul éki kiunliar, da tiuviul bieš kiunliar, da tiuviul on kiunliar, da tiuviul igirmi kiun; ²⁰ janhaj kiunliargia die-jjń! Niegińčia ki čychkej burnujuzdan, da bolur sižgia otalavha, anyn ūčiuń ki chor éttijiz ošol sioziun Adonajnyn, ki ortajyzda, da jyladyjyz alnynda anyn, ajtadohoč: „Niegia bu čychtych Micridiań?”” ²¹ Da ajt-ty Moše: „Alty kieriať juž miń jajav ol ulus, ki mień ortasynda anyn, da sień ajttyj: „Éť bierirmiń alarha, da ašarlar janhaj kiunliar”. ²² Koj-me da syhyr sojlulur alarha, ki jełkiej alarha? Ošol balychlary-me ol tień-gižniń ištyrylyr alarha, ki jełkiej alarha?”. ²³ Da ajtty Adonaj Mošegia:

„Kiučiu-mie Adonajnyn jadady? Haliginia kioriaršiń učrar-me sieni siozium jemiasia joch”.²⁴ Da čychty Moše, da siožliadi ol uluscha ošol siožliariń Adonajnyn, da ištyrdy jeťmiš kiši kartlaryndan ol ulusnun, da turhuzdu alarny čiuvrialiarińdia ol čatyrnyn.²⁵ Da éńdi šečinasy Adonajnyn bulut byla, da siožliadi anar, da ajyrdy ol alhiemdiań, ki anyn ũstiunia, da bierdi jeťmiš ol kart kiši ũstiunia. Da édi tochtahačoch alar ũstiunia ol alhiem, da navilik éťtiliar. Da arttyrmadylar.²⁶ Da kaldylar éki ériańliar avulda; aty ol birniń Ėldad, da aty ol ékińčiniń Miedad. Da tochtady alar ũstiunia ol alhiem, da alar édiliar jazyłhanlar arasyna, da čychmadylar ol čatyrha, da navilik éťtiliar avulda.²⁷ Da juvurdu ol ulan, da anlatty Mošegia, da ajtty: „Ėldad da Miedad navilik étiadiliar avulda”.²⁸ Da karuv bierdi Johošua, uvlu Nunnun, jumuščusu Moše- niń sajanmušlaryndan anyn, da ajtty: „Bijim, Moše, zyndanha kojhun alarny”.²⁹ Da ajtty anar Moše: „Kiuniuliejsiń-mie sień mienim ũčiuń? Da kim bierip bar ulusu Adonajnyn bolsa édiliar naviliar, ki biersia édi Adonaj ošol alhiemiń alar ũstiunia!”.³⁰ Da ištyryldy Moše ol avulha; ol da kartlary Jisraełniń.³¹ Da jeł kiočtiu alnyndan Adonajnyn, da suvurdu pieriepielicaliar ol tieńgizdiań da tašlady ol avul katyna, kiunliuk jol tiekli bu jary da kiunliuk jol tiekli bu jary, čiuvrialiarińdia ol avulun, da éki lokot tiekli južliari ũstiunia ol jerniń.³² Da turdu bar ol ulus bar ol kiunniu da bar ol kiečiani, da bar ol tanbylahy-de kiunniu, da ištyrdylar ošol ol pieriepelicani. Ol az ištyruvču ištyrdy on obalar. Da jajdylar öžliarina, jajmach čiuvrialiarińdia ol avulun.³³ Ol ét hanuz édi tišliari arasyna alarnyn, éksil'miaštiań burun, da ačuvu Adonajnyn kabundu ulusta, da kyrdy Adonaj ulusta ullu kyranč astry.³⁴ Da atady atyn ol orunnun Kivrot-Hattaava, ki anda astradylar ošol ol ulusun, ol ét kiusianiuvčiułiarni.³⁵ Kivrot-Hattaavadan kiočtiułiar ol ulus Chacierotcha, da édiliar Chacierotta.

12¹ Da siožliadi Mirjam da Aharon Moše ũčiuń, iši ũčiuń ol kuš-lu katynnyn, ki aldy – ki kušlu katyn aldy.² Da ajtylar: „Tiek ančach Moše byla-me siožliadi Adonaj? Muna, dahyn bižniń byla-de

siožliadi". Da ešititi Adonaj. ³ Da ol navi Moše juvašrach édi astry bar ol adamdan, ki južliari ūštiunia ol jerniń. ⁴ Da ajtty Adonaj kieniatialiej Mošegia, da Aharonha, da Mirjamha: „Čyhyjyz ūčsiujuž-die Ohel Moedgia". Da čychtylar ūčsiuliari-die. ⁵ Da éndi šechinasy Adonajnyn bahanasy byla bulutnun, da turdu ešigińdia ol čatyrnyn, da čahyrdy Aharonnu da Mirjamny, da čychtylar eksiliari-die. ⁶ Da ajtty: „Tynlajyz éndi siožliarimni:

Ėgier bolsa navi siždiań,
mień, Adonaj, kiorium byla anar bilinirmiń,
tius ašyra siožliarmiń anyn byla.

⁷ Tiuviuldiu alej kulum, Moše;
bar ūviumdia inamlydy ol.

⁸ Akyl akylha siožliarmiń anyn byla,
da kiorium byla, da tiuviul čūdžiatliar byla,
da šechinasyn Adonajnyn bahady.
Da nie ūčiuń korchmadyjyz
siožliamia kulum Moše ūčiuń?"

⁹ Da kabundu ačuvu Adonajnyn alar ūštiunia, da bardy šechinasy anyn. ¹⁰ Da ol bulut kieťti ol čatyr ūštiuńdiań, da, muna, Mirjam boldu caraatly kar kibik. Da kajryldy Aharon Mirjamha, da, muna, caraatlydy. ¹¹ Da ajtty Aharon Mošegia: „Koltcha byla, bijim, kojmahyn ūštiumiužgia džurumun jazychnyn, ki tielilik kyldych, da ki jazychly bolduch. ¹² Koltcha byla, bolmasyn ańdij öliu kibik, ki čychkanynda kursahyndan anasynyn, da tavirusldu jarymy gufunun". ¹³ Da tiefilla étti Moše Adonajha, ajtadohoč: „Ė Tieńri, koltcha byla, onhaltchyn haliginia any". ¹⁴ Da ajtty Adonaj Mošegia: „Da atasy anyn tiukiurmia tiukiursia édi južliarinia anyn, imiańmiagiej-mie édi jedi kiuńliar? Bieklińsiń jedi kiuńliar tyšchartyn avulha, da andan sortun ištyrylyr". ¹⁵ Da bieklińdi Mirjam tyšchartyn avulha jedi kiuńliar, da ol ulus kiočmiadi ištyrylhynča Mirjam. ¹⁶ Da andan

sortun kiočtiuliar ol ulus Chacierottan, da tochtadylar midbarynda Parannyn.

XXXVII

13 ¹ Da siožliadi Adonaj Mošegia, ajtadohoč: ² „Ijgiń öziuja ėriańliar, da čejstylasynlar ošol jeriń Kienaannyn, ki mień bieriamiń any ulanlaryna Jisraėlniń. Biriar kiši, biriariar kiši ševietindiań atalarynyn ijijiz bar nasini alarda”. ³ Da ijdi alarny Moše midbaryndan Parannyn bujruhu byla Adonajnyn. Barlary ėdiliar syjly ėriańliar: aharachlary ulanarynyn Jisraėlniń alar. ⁴ Da bular ėdiliar atalary: Ševietindiań Ruuviėnniń Šammua, uvlu Zakkurnun. ⁵ Ševietindiań Šimonnun Šafat, uvlu Choriniń. ⁶ Ševietindiań Juhudanyń Kaliev, uvlu Jefunnieniń. ⁷ Ševietindiań Jissacharnyn Jihal, uvlu Josiefniń. ⁸ Ševietindiań Ėfracimniń Hošea, uvlu Nunnun. ⁹ Ševietindiań Bińjamińniń Palti, uvlu Rafunun. ¹⁰ Ševietindiań Zievlunnun Gaddijel, uvlu Sodiniń. ¹¹ Ševietindiań Josiefniń, ševietindiań Mienašeniń Gaddi, uvlu Susiniń. ¹² Ševietindiań Dannyn Ammijel, uvlu Giemalliniń. ¹³ Ševietindiań Ašerniń Sietur, uvlu Michaelniń. ¹⁴ Ševietindiań Naftaliniń Nachbi, uvlu Vafsiniń. ¹⁵ Ševietindiań Gadnyn Guuel, uvlu Machiniń. ¹⁶ Bulardylar atlary ol ėriańliarniń, ki ijdi Moše čejstylama ošol ol jerni. Da atady Moše Hošeaha, uvluna Nunnun, Johošua. ¹⁷ Da ijdi alarny Moše čejstylama ošol ol jerni Kienaannyn, da ajty alarha: „Baryjz bu jary tiušliuk byla, da minijiz ol tavha, ¹⁸ da bahyjz ošol ol jerni, niedir ol, da ošol ol ulusnu, ol olturuvčunu anyń uštiunia, kiučliu-mie ol, chalaš-me, az-me ol, kiop-mie, ¹⁹ da niedi ol jer, ki ol olturady anda, jachšy-me ol, jaman-me, da niedi ol šaharlar, ki ol olturady alarda, avullar byla-me, biek kiermiańliar byla-me, ²⁰ da niedi ol jer, siemiž-mie ol, arych-me, bar-me anda jemiš ahačy, joch-me. Da kiplianijiz, da alyjz jemišindiań ol jerniń”. Da ol kiuńliar ėdiliar kiuńliari jetiľmiakliariniń borlalarynyn. ²¹ Da bardylar, da čejstyladylar ošol ol jerni bašlap midbaryndan Cińniń Rochovğa diejiń, kieliuviuńa Chamatnyn. ²² Da bardylar tiušliuk byla,

da kiédiliar Chevronha diejiń, da anda Achiman, Šešaj, da Talmaj, tuvmušlary ol Anaknyn. Da Chevron kondaryldy jedi jyllar burun-rach Coan Micrajimdiań. ²³ Da kiédiliar özianinia diejiń Ęškolnun, da kieštiliar andan butach da solkunun borlalaryn, birni – da éłttiliar üsiak byla ékiov-die – da ol narlardan da ol indžirliardian. ²⁴ Ol orunha atady öziani Ęškolnun, iši üčiuń ol solkunnun, ki kieštiliar andan ulanlary Jisraėlniń. ²⁵ Da kajttylar čejsylamachtan ošol ol jerni acherińdian kyrch kiuńniuń. ²⁶ Da bardylar, da kiédiliar Mošegia, da Aharonha, da bar džymatyna ulanlarynyn Jisraėlniń midbarynda Parannyn, Kadieškia, da karuv kajtardylar alarha siož, da ošol bar ol džymatcha, da kiorgiuždiuliar alarha ošol jemišiń ol jerniń. ²⁷ Da kartardylar alarha, da ajttylar: „Kieđdik ol jergia, ki ijdij bižni, da dahyn ahadohon siuť da bal ol, da budu jemiši anyn. ²⁸ Ančach ki kiučliuidiu ol ulus, ol olturuvču jerdia, da ol šaharlar bieklardi, ullular astry, da dahyn tuvmušlaryn ol Anaknyn kiordiuk anda. ²⁹ Amaliek olturady jerińdia ol tiušliukniuń, da ol Chitti, da ol Jevusi, da ol Ęmori olturady tavda, da ol Kienaani olturady ol tieńgiž katyna da janynda ol Jardieńniń”. ³⁰ Da tijdi Kaliev ošol ol ulusnu alnynda Mošeniń, da ajtty: „Barma baryrbyz, da mieriašliarbiž any, ki jeńmia jeniarbiž any”. ³¹ Da ol ériańliar, ki bardylar birgiasinia, ajttylar: „Bolalmasbyz barma ol uluscha, ki kiučliuriakti ol biždian”. ³² Da čyhardylar ajibiń ol jerniń, ki čejsyladylar any, ulanlaryna Jisraėlniń, ajtadohoč: „Ol jer, ki aštych anda čejsylama any, jer tavadohon olturuvčularyn öziuniuń ol, da bar ol ulus, ki kiordiuk ortasynda anyn ullu öłčiaavlí éđi. ³³ Da anda kiordiuk ošol ol alankasarlarny, uvullaryn ol Anaknyn, ol alankasarlardan, da bolduch kiožliarimizdia čiegirtkialiar kibik, da alej bolduch kiožliarińdia alarnyn-de”.

14 ¹ Da kiotiurdiu bar ol džymat, da bierdiliar ošol avazlaryn, da jyladylar ol ulus ol kiečiani. ² Da kiuviurdiandiliar Moše üštiunia, da Aharon üštiunia, bar ulanlary Jisraėlniń, da ajttylar alarha bar ol džymat: „Kieškia öłsia édik jerińdia Micriniń! Jemiasia

ušpu midbarda kieškia ölsia èdik! ³ Da niek Adonaj kieftiriadi bižni ol jergia, ušpu, tiušmia kylyčtan? Katynlarymyz da jašymyz bolurlar talavha! Jachšyrach tiuviul-mie bižgia kajtma Micrigia?”. ⁴ Da ajt-tylar kiši karyndašyna: „Bieriajik öziumiuzgia ahalych, da kajtajych Micrigia”. ⁵ Da tiuštiu Moše da Aharon južliari üštiunia alnynda bar kahalynyn džymatynyn ulanlarynyn Jisraėlniñ. ⁶ Da Johošua, uvlu Nunnun, da Kaliev, uvlu Jefunnieniñ – ol čej sylavčular ošol ol jer- ni – jyrtytylar uprachlaryn, ⁷ da ajttylar bar džymatyna ulanlarynyn Jisraėlniñ, ajtadohoč: „Ol jer, ki aštych anyn ašyra čej sylama any: jachšydy ol jer astry, astry. ⁸ Ėgier siuvmia siuvsia Adonaj bižni, da kieftirir bižni ol jergia, ušpu, bierir any bižgia; jer, ki ol ahadohon siut da bal. ⁹ Tiek Adonajha tanmajyz. Da siž korchmajyz ulusundan ol jerniñ, ki ötmiak ornunady bižgia alar; kiefti kioliagiasi alarnyn üšliariñdiañ, valie bolušluhu Adonajyn birgiamižgiadi. Korchmajyz alardan!”. ¹⁰ Da ajttylar bar ol džymat taš byla tašlama alarny, da šechinasy Adonajyn aškara boldu Oheł Moeddia bar ulanlaryna Jisraėlniñ. ¹¹ Da ajtty Adonaj Mošegia: „Kačanha diejiñ ačyrhandyryrlar mieni ol ulus, ušpu? Da kačanha diejiñ inanmaslar maja bar ol biełgiliar byla, ki kyldym ortasynda anyn? ¹² Urarmyn any öliať byla da tas ètiarmiñ anyn, da kylarmyn sieni ullu chanlychka da kiučliuriak- kia andan”. ¹³ Da ajtty Moše Adonajha: „Da èšišsialiar Micrililiar, ki čyhardyj kuvatyj byla ošol ol ulusnu, ušpunu, ortasyndan anyn, ¹⁴ da ajtyrlar olturuvčusuna ol jerniñ, ušpunun. Èšištiliar, ki sieñ, Adonaj, ortasynda ol ulusnun, ušpunun, ki akyl akylha aškara bolady šechinaj sieniñ, da bulutuj turady alar üštiunia, da bahanasy byla bulutnun sieñ barasyn alynlarynda alarnyn kiuñdiuz da bahanasy byla otnun kiečia byla. ¹⁵ Da öltiursiej ošol ol ulusnu, ušpunu, bir kišini kibik, da ajtyr- lar ol chanlychlar, ki èšištiliar ošol chabaryjny, ajtadohoč: ¹⁶ „Kiučiu johundan Adonajyn kieftirmia ošol ol ulusnu, ušpunu, ol jergia, ki ant ètti alarha, da sojdu alarny midbarda”. ¹⁷ Da haliginia ulhajsyn, èndi, kiučiu Adonajyn, ki niečik siožliadij, ajtadohoč: ¹⁸ „Adonaj uzach ačuvlu da kiop ševahatly, bošatuvču giuniachni da tanmach

jazychlarny, da kioniu étmia kioniu étmijdi, sahyuvču giuniachiń atalarnyn jaman ulanlar úštiunia üčiuńčiu dorha diejiń da diortiuńčiu dorha diejiń”.¹⁹ Bošatchyn éńdi, koltcha byla, giuniachiń ol ulusnun, ušpunun, ulluluhuna kioria ševahatyjnyn, da ki niečik bošattyj giuniachiń ušpu ulusnun čychkan vachtlaryndan Micridiań da haligia diejiń”.²⁰ Da ajtty Adonaj: „Bošattym jazychlarny alarnyn sioziuja kioria.”²¹ Da kiertidiań, kajjamdyr mień, da niečik tolady syjym mienim bar ol jerdia,²² alej kajjam bolur siozium, ki bar ol ériańliar, ol kioriuvčiuliar ošol syjymny da ošol bielgiliarimni, ki kyldym Micridia da midbarda, da synadylar mieni bu on kieriatliar, da tynlamadylar sioziumia:²³ égier kiorsialiar ošol ol jerni, ki ant éttim atalaryna alarnyn – da bar ačyrhandyruvčularym kiormiašliar any.²⁴ Valie kulum Kaliev: anyn üčiuń ki édi özgia sahyš birgiasinia da tiugiallik byla juriudiu saruvum artyna, da kiełtirirmiń any ol jergia, ki kiełdi ary, da urluhuna öziuniuń mierašliatir any.²⁵ Da ol Amalieki, da ol Kienaani olturady éništia; tanbyla kajyrylyjyz, da kiočiujuž öziujužgia ol midbarha jolu sary Jam Sufnun”.²⁶ Da siozliadi Adonaj Mošegia da Aharonha, ajtadohoč:²⁷ „Kačanha diejiń mień čydarmyn ol jaman džymatcha, ušpu, ki alar kiuviurdianiadiliar úštiumia? Ošol kiuviurdiańmiakliariń ulanlarynyn Jisraelniń, ki alar kiuviurdianiadiliar úštiumia, éšitim.”²⁸ Ajtchyn alarha: „„Kajjamdyr mień” – alej ajtty Adonaj – „özgia tiušliu tiuviuń, ki niečik siozliadijiz éšituvliarimčia, alej kylarmyn sizgia.”²⁹ Ušpu midbarda tiušiarliar giovdialiariz, da bar sanalhanlaryjyz bar sanlaryjzy byla, igirmi jaštan da joharrach, anyn üčiuń ki kiuviurdiańdijiz úštiumia,³⁰ siz kiełmiašiz ol jergia, ki ant éttim kudratymdan tochtatma sizni anda, ki ančach Kaliev, uvlu Jefunnieniń da Johošua, uvlu Nunnun.³¹ Da jašy-jyz, ki ajtjyzy talavha bolur, da kiełtirirmiń alarny, da bilirliar ošol ol jerni, ki chor éttijiz any.³² Da giovdialiariz sizniń, öziujužniuń, tiušiarliar ušpu midbarda.³³ Da ulanlaryjyz bolurlar juriuvčiuliar orundan orunha midbarda kyrch jyl kiutiuvčiuliar kibik, ki tochtamydylar bir orunda, da kiotiuriurliar džurumun azmachlaryjznyn

tiugiańgińčia giovdialiarijiz midbarda. ³⁴ Sany byla ol kiuńliarniń, ki čejstyladyjz ošol ol jerni, kyrch kiuń, kiuń ũčiuń jyl, kiuń ũčiuń jyl, kiotiuriursiz ošol džurumun giuniachliarijizniń kyrch jyl, da bilirsiz ošol tyjvumnu. ³⁵ Mień, Adonaj, siozliadim. Őzgia tiušliu tiuviuľ – bunu kylarmyn bar ol jaman džymatcha, ušpu, ol ištirylyvčular alnyma. Ušpu midbarda tiugianirliar da anda öliarliar”””. ³⁶ Da ol eriańliar, ki ijdi Moše čejstylama ošol ol jerni, da kajttylar, da kiuviurdiańttiliar anyn ũštiunia ošol bar ol džymatny čyharma ajip ol jer ũštiunia, ³⁷ da öľdiuliar ol eriańliar, čyharuvčular ajibiń ol jerniń, jamanny, kyranč byla alnynda Adonajny. ³⁸ Da Johošua, uvlu Nunnun, da Kaliev, uvlu Jefunnieniń, tiri kaldylar ol eriańliardiań, ol baruvčular dan čejstylama ošol ol jerni. ³⁹ Da siozliadi Moše ošol ol siozliarni, ušpularny, bar ulanlaryna Jisraeľniń, da jasly boldular ol ulus astry. ⁴⁰ Da tiuńliej turdular erťiańbylada, da mińdiliar bašyna ol tavnyn, ajtadohoč: „Muna biž, da baryrbyz ol orunha, ki ajtty Adonaj, ki jazychly bolduch”. ⁴¹ Da ajtty Moše: „Niek bu siz ašasyz ošol bujruhun Adonajny? Da ol sahyš onmasty. ⁴² Barmajyz – ki jochtu bolušluhu Adonajny ortajyzda – da kyrylmajyz alnynda dušmanlaryjzyny. ⁴³ Ki ol Amalieki da ol Kienaani anda alnyjyzda, da tiušiansiz kylyčtan, anyn ũčiuń ki kiediargi kajttjyz saruvu artyndan Adonajny, da bolmasty bolušluhu Adonajny birgajizgia”. ⁴⁴ Da öktiamliańdiliar mińmia bašyna ol tavnyn. Da Aron Šerti Adonajny, da Moše kozhalmadylar ortasyndan ol avulnun. ⁴⁵ Da erıdi ol Amalieki da ol Kienaani, ol olturuvču ol tavda, da kyrdylar alarny, da jančtylar alarny ol Charma ińdialiadohon orunha diejiń.

15 ¹ Da siozliadi Adonaj Mošegia, ajtadohoč: ² „Siozliagiń ulanlaryna Jisraeľniń, da ajtchyn alarha: „Ki kielsiajiz jerinia olturušlaryjzyny, ki mień bieriamiń sizgia, ³ da kylsajyz otlu kurban Adonajha – ola, jemiasia diebiecha ajyrma nijet jemiasia džomartlych byla, jemiasia moedliarijizdia – kylma ij kabulluch Adonajha ol syhyrdan jemiasia ol kojdan, ⁴ da juvutsun ol juvutuvču kurbanyń öziuniuń

Adonajha öziak, onunču üliüšiuń ol éfanyn jumurulhan diortiuńčiu üliüšiu ol hińniń jav byla, ⁵ da čahyr niesiechkia, diortiuńčiu üliüšiu ol hińniń. Kylhyn ol ola katyna jemiasia diebiechaha, ol bir kozuha. ⁶ Da kočcharha kylhyn tirkí öziak, éki éšronlar, jumurulhan jav byla üčiuńčiu üliüšiu ol hińniń, ⁷ da čahyr niesiechkia, üčiuńčiu üliüšiu ol hińniń juvutchun; ij kabulluch Adonajha. ⁸ Da ki diebiecha étsiajíz balasyn syhrynyn ola jemiasia diebiecha, ajyrma nijet jemiasia šelamim Adonajha, ⁹ da juvutsun balasy katyna ol syhrynyn tirkí öziak, üč éšronlar jumurulhan jav byla jarymy ol hińniń, ¹⁰ da čahyr juvutchun niesiechkia, jarymy ol hińniń; otlu kurban, ij kabulluch Adonajha. ¹¹ Bulej kylynsyn ol bir ögiuzǵia, jemiasia ol bir kočcharha, jemiasia kojha, kozularda jemiasia éčkiliardia. ¹² San kibik kylsajyz, bulej kylyjyz birǵia sanlaryna kioria. ¹³ Bar ol jerli kylysyn bulej ošol bularny, juvutma otlu kurban, ij kabulluch Adonajha. ¹⁴ Da ki tiríšia birǵiajízǵia harib – jemiasia ki ortajyzda – dorlaryjyz sajyn, da kylsa otlu kurban, ij kabulluch Adonajha, ki niečik kylsajyz siž, alej ol–de kylysyn. ¹⁵ È kahal, bir riesim sižǵia da haribǵia, ol tirilivčügia. Ömiurliuk riesim dorlaryjyz sajyn; niečik siž, alej harib bolsun alnynda Adonajyn. ¹⁶ Bir üvriatiuv da bir tioria bolsun sižǵia da haribǵia, ol tirilivčügia birǵiajízǵia””. ¹⁷ Da siožliadi Adonaj Mošegia, ajtadohoč: ¹⁸ „Siožliagin ulanlaryna Jisraelniń, da ajtchyn alarha: „Kielǵianijízdia ol jergia, ki mień kielťiriamiń sižni ary, ¹⁹ da bolhej ašahanyjyzdan burun öťmiagińdiań ol jerniń, ajryryjyz tieruma Adonajha. ²⁰ Ílkiń chamurlaryjyznyn, challa, ajryryjyz tieruma. Tierumasy kibik yndyrnyn, alej ajryryjyz any. ²¹ Ílkińdiań chamurlaryjyznyn bieriǵiž Adonajha tieruma dorlaryjyz sajyn. ²² Da ki janhylsajyz da kylmasajyz ošol bar ol micvalarny, ušpularny, ki siožliadi Adonaj Mošegia, ²³ ošol barča, nie ki bujurdu Adonaj sižǵia naviligi ašyra Mošeniń ol kiuńdiań, ki bujurdu Adonaj da arrach, dorlaryjyz sajyn, ²⁴ da bolhej, égier aharachlaryndan ol džymatnyn kylyndy ésia janhylyšlych byla, da kylysynlar bar ol džymat tana, balasyn syhrynyn, birni olaha, ij kabulluchka Adonajha, da tirkisi anyn da niesiechi kiečiniakia

kioria, da ulahyn êčkiliarniń, birni, chatatcha. ²⁵ Da bošatlych kolsun ol kohień bar džymaty üčiuń ulanlarynyn Jisraėlniń, da bošatlyr alarha, ki janhylyšlychty ol, da alar kiełtirdiliar ošol kurbanlaryn öžliariniń, otlu kurban Adonajha, da chatatlaryn öžliariniń alnyna Adonajnyn janhylyšlychlary üčiuń. ²⁶ Da bošatlyr bar džymatyna ulanlarynyn Jisraėlniń, da haribgia ol tiriliuvčügia ortalarynda alarnyn, ki bar ol uluscha boldu bu jazych janhylyšlych byla. ²⁷ Da êgier bir džan jazychly bolsa janhylyšlych byla, da juvutsun êčkini, jyllych balasyn, chatatcha. ²⁸ Da bošatlych kolsun anyn üčiuń ol kohień, ol džan üčiuń, ol janhyluvču, jazychly bolhanynda janhylyšlych byla alnynda Adonajnyn, bošatlych kolma anyn üčiuń, da bošatlyr anar. ²⁹ Ol jerligia ulanlarynda Jisraėlniń da haribgia ol tiriliuvčügia ortalarynda alarnyn: bir üvriatiuv bolsun sižgia, kyluvčuha janhylyšlych byla. ³⁰ Da ol džan, ki kylsa kiučliu kol byla, ol jerlidiań da ol haribdiań, ošol sioziuń Adonajnyn ol chorlejdy. Da êksilir ol džan ortasyndan ulusunun, ³¹ ki sioziuń Adonajnyn chor êtti, da ošol micvasyn anyn buzdu. Êksilmia êksilir ol džan, džurumu giuniachiniń anda””. ³² Da êdiliar ulanlary Jisraėlniń midbarda, da taptylar kišini, čioplivčüniu otunlar ol šabbat kiuniuńdia. ³³ Da juvuttular any ol tabuvčular any, čioplivčüniu otunlar, Mošegia da Aharonha, da bar ol džymatcha. ³⁴ Da kojduklar any saklavda, ki hanuz biełgirtilmia-di nieńdij ölium kylynyn anar. ³⁵ Da ajtty Adonaj Mošegia: Öłmia öłtiuriuńsiuń ol kiši, tašlama tašlasynlar any tašlar byla bar ol džymat tyščartyn avulha”. ³⁶ Da čyhardylar any bar ol džymat tyščartyn avulha, da tašladyklar any tašlary byla, da öłdiu, ki niečik bujurdu Adonaj Mošegia. ³⁷ Da ajtty Adonaj Mošegia, ajtadohoč: ³⁸ „Siožliagiń ulanlaryna Jisraėlniń, da ajtchyn alarha, da kylysynlar öžliarinia cicit êtiakliari üštiunia uprachlarynyn dorlary sajyn, da biersińliar cicit katyna ol êtiakniń kiok šnur. ³⁹ Da bolsun sižgia bachmachka, da bahyjyz any, da sahyňjyz ošol bar micvalaryn Adonajnyn, da kylyjyz alarny, da kajrylmajyz üriagijiz artyna da kiožliarijiz artyna, ki siž zasasz alar artyna, ⁴⁰ anyn üčiuń ki sahyňhejsyz, da kylhejsyz

ošol bar micvalarymny, da bolhejsyz azižliar Tieńrijizgia. ⁴¹ Mieńmiń, Adonaj, Tieńrijiz, ki čyhardym sižni jerińdiań Micriniń, bolma sižgia Tieńrigia. Mieńmiń, Adonaj, Tieńrijiz”.

XXXVIII

16 ¹ Da kieniaš aldy Korach, uvlu Jicharnyn*, uvlunun Kahatnyn, uvlunun Lieviniń, Datan byla da Aviram byla, uvullary byla Ęlijavnyn, da On byla, uvlu byla Pielieńniń, uvlunun Ruuveńniń, ² da turdular alnynda Mošeniń, da ěriańliar ulanlaryndan Jisraeńniń ěki juž da ěńli, nasiliari džymatnyn, ińdiaľmišliari vahdanyn, slavalý ěľ, ³ da ištýryldylar Moše ũstiunia da Aharon ũstiunia, da ajttýlar alarha: „Jetiar sižgia! Ki bar ol džymat, barlary, azižliardi, da ortalarynda alarnyn šechinasy Adonajnyn. Da nie ũčiuń ullulanasyz kahaly ũstiunia Adonajnyn?”. ⁴ Da ěšiťti Moše, da tiuštii južliari ũstiunia, ⁵ da siožliadi Korachka da bar džymatyna anyn, ajtadohoč: „Ęrtiańbylada, da biľdirir Adonaj ošol kimni, ki anyn, da ošol ol azižriakni, da juvutur ũziunia. Da ošol kimni, ki sajlasa any, juvutur ũziunia. ⁶ Bunu kylyjyz: alyjyz ũziujužgia mačmarlar, Korach da bar džymaty anyn, ⁷ da bierijiz alarda ot, da kojuz alar ũstiunia tiutiu alnynda Adonajnyn tanbyla. Da bolhej, ol kiši, ki sajlasa Adonaj, oldu ol aziž. Jetiar sižgia, ě uvullary Lieviniń!”. ⁸ Da ajtty Moše Korachka: „Tynlajyz ěńdi, ulanlary Lieviniń! ⁹ Az-me siždiań, ki ajyrdy Tieńrisi Jisraeńniń sižni džymatyndan Jisraeńniń, juvutma sižni ũziunia, kuluch ěťmia ošol kulluhun miškannyn Adonajnyn, da turma alnynda ol džymatnyn, jumuš ěťmia alar ũčiuń? ¹⁰ Da juvuttu sieni da ošol bar karyndašlaryjny, uvullaryn Lieviniń, birgieja. Da kliejsiz dahyn kohieńlikni-die? ¹¹ Anyn ũčiuń sień, da bar džymatj, ol ištýrylucular alnyna Adonajnyn! Da Aharon, niedi ol, ki kiuvurdianiasiz anyn ũstiunia?”. ¹² Da ijdi Moše ińdiamia Datanny da Aviramny, uvullaryn

* Jic-bar-nyn.

Ēlijavnyn, da ajttylar: „Barmasbyz!¹³ Az-me, ki čyhardyj bižni jerdiañ ahadohon siut da bal, ōltiurmia bižni midbarda, ki aharachlych ėtia-siñ ūstiumiužgia dahyn aharachlych ėtmia?¹⁴ Ham jergia ahadohon siut da bal kiełtirmiadij bižni, da biermiadij bižgia ūliušiun tiužniun da borlalychnyn. Kiožliarin-mie ol ėriañliarniñ, alarnyn, čyharyrsyn? Barmasbyz!“¹⁵ Da ačuv boldu Mošegia astry, da ajtty Adonajha: „Kajyrylmahyn tirkisinia alarnyn. Bir ėšiak-tie jukkia almadym alardan, ani jamanlych kylmadym birisinia-die alardan“.¹⁶ Da ajtty Moše Korachka: „Sieñ da bar džymatj bolujuz alnynda Adonajnyn – sieñ, da alar, da Aharon – tanbyla.¹⁷ Da alyjz kiši mačmarnyn, da bierijiz alar ūstiunia tiutiu, da juvutujuz alnynda Adonajny kiši mačmarnyn ōziuniun, ėki juž ėli mačmarlar; da sieñ, da Aharon – kiši mačmarnyn“.¹⁸ Da aldylar kiši mačmarnyn, da bierdiliar alar ūstiunia ot, da kojduklar alar ūstiunia tiutiu, da turduklar ėšigiñdia Ohel Moedniñ, da Moše da Aharon.¹⁹ Da išturdy alar ūstiunia Korach ošol bar ol džymatny ėšiginia Ohel Moedniñ, da aškara boldu šechinasy Adonajny bar ol džymatcha.²⁰ Da siožliadi Adonaj Mošegia da Aharonha, ajtadohoč:²¹ „Ajyrylyjz ortasyndan ol džymatny, ušpunun, da tavirusajym alarny bir kiož jumčuhunda tiekli“.²² Da tiuštuliar južliari ūstiunia, da ajttylar: „Ē Tieñri, Tieñrisi bar ol džanlarnyn, džanlarnyn bar tieñniñ! Ol bir kiši jazychly bolsa, da bar ol džymat ūstiunia-mie ačuvlanyrsyn?“²³ Da siožliadi Adonaj Mošegia, ajtadohoč:²⁴ „Siožliagin ol džymatcha, ajtadohoč: „Kietijiz čiuvriadiañ tochtar ornundan Korachnyn, Datannyn da Aviramnyn“.²⁵ Da turdu Moše, da bardy Datanha da Aviramha, da bardylar anyn artyna kartlary Jisraelniñ.²⁶ Da siožliadi ol džymatcha, ajtadohoč: „Kietijiz ėndi čatrylary katyndan ol raša ėriañliarniñ, ušpularnyn, da tijmijz baryna, nie ki alarnyn, mahat taspolursyz bar jazychlary ūčiuñ alarnyn“.²⁷ Da kiełtiliar tochtar ornu katyndan Korachnyn, Datanyn da Aviramnyn, čiuvriadiañ. Da Datan da Aviram čychtylar, turar ėdiliar ėšigiñdia čatrylarnyn – da katynlary alarnyn, da uvullary, da jašlary alarnyn.²⁸ Da ajtty Moše: „Bunun byla bilirsiz, ki Adonaj

ijdi mieni kylma ošol bar ol išliarni, ušpularny, ki tiuviuldiu öz kioľniumdiań: ²⁹ Ęgier ōľmiagi kibik har adamnyn ōľsialiar bular, da va-killigi har adamnyn vakilliańsia alar ūštiunia, Adonaj ijmiadi mieni.

³⁰ Da Ęgier janhy niersia janhyrtsa Adonaj, da aĉsa ol jer ošol avzun da jutsa alarny da ošol barĉa, nie ki alarnyn, da Ęnsialiar tiriliej giorgia, da bilirsiz, ki aĉyrhandyrdylar ol Ęrianliar, ušpular, ošol Adonajny”.

³¹ Da Ędi tiugialliagiaĉioch siozľiamia ošol bar ol siozľiarni, ušpularny, da jarĉychlandy ol jer, ki alar tiubiunia. ³² Da aĉty ol jer ošol avzun da juttu alarny, da ošol Ęlin ūvliariniń, da ošol bar ol adamny, ki Korachnyn, da ošol bar ol malny. ³³ Da Ęndiliar alar, da barĉa, nie ki alarnyn, tiriliej giorgia, da kaplady alar ūštiunia ol jer; da taspoldular ortasyndan ol kahalnyn. ³⁴ Da bar Jisrael, ki ĉiuvrialiarińdia alarnyn, kaĉtylar avazlaryndan alarnyn, ki ajttylar: „Mahat jutar bizni-die ol jer!”. ³⁵ Da ot ĉychty alnyndan Adonajnyn, da ōrtiadi ošol Ęki juz ol Ęnli kišini, juvutuvĉularny ol tiutiuniu.

17 ¹ Da siozľiadi Adonaj Mošegia, ajtadohoĉ: ² „Ajtchyn Ęlazarha, uvluna Aharonnun, ol kohieńniń, da ajjrsyn ošol ol maĉmarlarny arasyndan ol kiuvmiakniń, da ošol ol otnu biurkkiuń arrach, ki aziż boldular; ³ ošol maĉmarlaryn ol jazychlylarnyn, ušpularnyn, džanlary byla. Da kylsynlar alardan juha blachalar, kaplav mizbeachka, ki juvuttular alarny alnyna Adonajnyn, da aziż boldular. Da bolsunlar bieľgigia ulanlaryna Jisraelniń”. ⁴ Da aldy Ęlazar, ol kohień, ošol ol tuĉ maĉmarlarny, ki juvuttular ol kiuvgiańliar, da juharttylar alarny, kylma kaplav mizbeachka; ⁵ sahynclych ulanlaryna Jisraelniń, anyn ūĉiuń ki juvumahej jat kiši, ki tiuviuldiu urluhundan Aharonnun ol, tiutiaťmia tiutiu alnynda Adonajnyn, da ki bolmahej Korach kibik, da džymaty kibik anyn, ki nieĉik siozľiadi Adonaj naviligi ašyra Mošeniń anar. ⁶ Da kiuviurdiańdiliar bar džymaty ulanlarynyn Jisraelniń tanbyladan Moše ūštiunia da Aharon ūštiunia, ajtadohoĉ: „Siż ōľtiurdiujuż ošol ulusun Adonajny”. ⁷ Da Ędi ištyrylhandu ol džymat Moše ūštiunia da Aharon ūštiunia, da kajyryldylar Ohel Moedgia,

da, muna, kaplady any ol bulut, da aškara boldu šečinasy Adonajnyn,
⁸ da kiėldi Moše da Aharon alnyna Ohėl Moedniė. ⁹ Da siozliadi Ado-
 naj Mošegia, ajtadohoč: ¹⁰ „Kiotiuriuliujuž ortasyndan ol džymatnyn,
 ušpunun, da tavusajym alarny kiož jumčuhunda tiekli”. Da tiuštuliar
 južliari uštunia. ¹¹ Da ajtty Moše Aharonha: „Alhyn ošol ol mačmarny,
 da biergin anyn uštunia ot ol mizbeach uštiniėdiaė, da kojhun tiutiu,
 da ėlėkiė tiež ol džymatcha, da bošatlych kolhun alar učiuiė, ki čychty
 ol ačuv alnyndan Adonajnyn. Bašlandy ol kyranč”. ¹² Da aldy Aharon,
 ki niečik siozliadi Moše, da juvurdu ortasynda ol kahalnyn, da, muna,
 bašlady ol kyranč ulusta. Da bierdi ošol tiutiuniu, da bošatlych koldu
 ol ulus učiuiė, ¹³ da turdu arasynda ol öliuliarniė da arasynda ol tiri-
 liarniė, da kaldy ol kyranč. ¹⁴ Da ėdiliar ol ölgiaėliar kyranč byla on
 diort miė da jedi juž, bašcha ol ölgiaėliardiaė iši učiuiė Korachnyn.
¹⁵ Da kajtty Aharon Mošegia ėšiginia Ohėl Moedniė, niečik ol ky-
 ranč kaldy. ¹⁶ Da siozliadi Adonaj Mošegia, ajtadohoč: ¹⁷ „Siozliagiė
 ulanlaryna Jisraėliė, da alhyn alardan biriar tajach üviu sajyn atala-
 rynyn bar nasiliariėdiaė alarnyn, üviu sajyn atalarnyn, on ėki tajach-
 lar. Kišiniė ošol atyn jazhyn tajahy uštunia anyn. ¹⁸ Da ošol atyn
 Aharonnun jazhyn tajahy uštunia Lieviniė, ki bir tajachty aharahy-
 na üviuniuiė atalarnyn. ¹⁹ Da kojhun alarny Ohėl Moeddia alnynda
 ol Šarajatnyn, ki hadirdi šečinam aškara bolma anda sižgia. ²⁰ Da
 bolhej, ol kiši ki sajasam any, tajahy anyn jašaryr, da japyryrmyn
 öziundiaė kiuviurdiaėmiakliariė ulanlarnyn Jisraėliė, ki alar ki-
 uviurdianiadiliar uštijužgia”. ²¹ Da siozliadi Moše ulanlaryna Jisraė-
 liė, da bierdiliar anar bar nasiliari Jisraėliė biriar tajach nasidiaė,
 biriar tajach nasidiaė, üviu sajyn atalarnyn, on ėki tajachlar. Da ta-
 jahy Aharonnun ortasynda tajachlarnyn alarnyn. ²² Da kojdu Moše
 ošol ol tajachlarny alnynda Adonajnyn čatyrynda ol Šarajatnyn. ²³ Da
 ėdi tanbyladan, da kiėldi Moše čatyryna ol Šarajatnyn, da, muna, ja-
 šardy tajahy Aharonnun üviu sajyn Lieviniė, da čyhardy japrach, da
 čiečiakliadi čiečiakkia, da öštiurdiu badamlar. ²⁴ Da čyhardy Moše
 ošol bar ol tajachlarny alnyndan Adonajnyn bar ulanlaryna Jisraėliė,

da kiordiuliar, da aldylar har kiši tajahyn öziuniuñ. ²⁵ Da ajtty Adonaj Mošegia: „Kajtarhyn ošol tajahyn Aharonnun alnyna ol Šarajatnyn, saklavha tanuvču éľ üčiuñ, da tiugialliagiñ kiuviurdiañmiakliariñ alarnyn mieñdiañ, da ölmiasinliar”. ²⁶ Da kyldy Moše, ki niečik bujurdu anar Adonaj; alej kyldy. ²⁷ Da ajtlylar ulanlary Jisraelniñ Mošegia, ajtadohoč: „Muna, tyndych! Taspolduch! Barlarymyz taspolduch! ²⁸ Bar ol juvuvču, ol juvuch kieliuvčiu miškanyna Adonajyn, öliadi. Kiertidiañ-mie tiugiañdik tynma?”.

18 ¹ Da ajtty Adonaj Aharonha: „Sieñ, da uvullaryj, da üviu atejnyn birgieja, kiotiuriujuž ošol džurumun giuniachiniñ ol mikdašnyn. Da sieñ, da uvullaryj birgieja, kiotiuriujuž ošol džurumun giuniachiniñ kohieñligijizniñ. ² Da dahyn ošol karyndašlaryjny, švietiñ Lieviniñ, švietiñ atejnyn, juvutchn birgieja, da košulsunar katyja, da jumuš étsinliar saja; da sieñ da uvullaryj birgieja alnynda čatyrnyn ol Šarajatnyn. ³ Da saklasynlar saklavujnu da saklavyn bar ol čatyrnyn, tiek savutlaryna ol kodiešniñ da ol mizbeachka juvumasynlar, da ölmiasinliar dahyn alar, dahyn siz-die. ⁴ Da košulsunar katyja, da saklasynlar ošol saklavun Ohel Moedniñ bar kulluhu sajyn ol čatyrnyn. Da jat juvumasyn sizgia. ⁵ Da saklajyz ošol saklavun ol kodiešniñ, da ošol saklavun ol mizbeachnyn, da bolmasyn artych ačuv ulanlary üštiunia Jisraelniñ. ⁶ Da mieñ, muna, aldym ošol karyndašlaryjzny, ol Lievililiarni, ortasyndan ulanlarynyn Jisraelniñ; sizgia biernia bierilmišliar, Adonajha, kulluch étmia ošol kulluhun Ohel Moeddia. ⁷ Da sieñ, da uvullaryj birgieja, saklajyz ošol kohieñligijizni bar iši sajyn ol mizbeachnyn, da ičkiartiñ parochetkia, da kulluch étijiz: biernia kulluhu bierdim, ošol kohieñligijizni. Da ol jat, ol juvuvču, öltiuriuľsiuñ”. ⁸ Da siožliadi Adonaj Aharonha: „Da mieñ, muna, bierdim saja ošol saklavun tierumalarymynyn. Bar kodiešliari sajyn ulanlarynyn Jisraelniñ saja bierdim alarny jahynmachka, da uvullaryja ömiurliuk riesimgia. ⁹ Bu bolsun saja kodiešindiañ ol kadašimniñ, ol ottan: bar kurbanlary sajyn, bar tirkiliari sajyn, da bar chatatlary

sajyn, da bar ašamlary sajyn, ki kajtarsalar maja. Kodieš kadašimdi saja ol, da uvullaryja. ¹⁰ Kodieš ol kadašimdia ašahyn any. Bar érkiak ašasyn any; kodieš bolsun saja. ¹¹ Da budu saja: tierumasy biernialiariniń bar tienufalary sajyn ulanlarynyn Jisraełniń. Saja bierdim alarny, da uvullaryja, da kyzlaryja birgieja, ömiurliuk riesimgia. Bar aruv kiši üviujdia ašasyn any. ¹² Bar javyn sajyn, da bar javyn šarbieťniń da biurtiukniuń, iłkliariń alarnyn, ki biersialiar Adonajha: saja bierdim alarny. ¹³ Bikurlary bar niersialiarniń, ki jerliarińdia, ki kielťirsialiar Adonajha: saja bolsun. Bar aruv kiši üviujdia ašasyn any. ¹⁴ Bar cherem etilgiań Jisraełdia saja bolsun. ¹⁵ Bar ačylmahy kursahynyn bar tieńniń, ki juvutsalar Adonajha, adamda da tuvarda, bolsun saja. Tiek juluvun alma juluvun alhyn tunhučunun ol adamnyn, da ošol tunhučunun ol murdar tuvarnyn juluvun alhyn. ¹⁶ Da juluvlary anyn: aj jaštan juluvun alhyn kyjasj byla, kiumiuš bieš mitkallar mitkaly byla ol kodiešniń; igirmi giera ol. ¹⁷ Tiek tunhučunun ögiužniuń, jemiasia tunhučunun kozunun, jemiasia tunhučunun ečkiniń juluvun almahyn. Aziždi alar. Ošol kanlaryn alarnyn biurkkiuń ol mizbeach üštiunia, da ošol javlaryn alarnyn tiutiakkiń; otlur kurban, ij kabulluch Adonajha. ¹⁸ Da etliari alarnyn bolsun saja. Tiošiu kibik ol tienufanyń da ol on jandahy inčik kibik saja bolsun. ¹⁹ Bar tierumalaryn ol kadašimniń, ki ajyrsalar ulanlary Jisraełniń Adonajha, bierdim saja, da uvullaryja, da kyzlaryja birgieja, ömiurliuk riesimgia. Ömiurliuk kiesilgiań šertti ol alnynda Adonajnyn saja da urluhuja birgieja”. ²⁰ Da ajtty Adonaj Aharonha: „Jerliarińdia alarnyn üliuš almahyn, da tijiš bolmasyn saja ortalarynda alarnyn. Mienmiń üliušij da tijišij sieniń ortasyn-da ulanlarynyn Jisraełniń. ²¹ Da ulanlaryna Lieviniń, muna, bierdim bar ončany Jisraełdia üliuškia, jalyn kulluchlarynyn, ki alar kulluch etiadiliar ošol kulluhun Ohel Moedniń. ²² Da juvumasynlar artych ulanlary Jisraełniń Ohel Moedgia, kiotiurmia džurumun jazychnyn, ölmia. ²³ Da kulluch etšiń ol Lievili, öziu, ošol kulluhun Ohel Moedniń, da alar kiotiursiuńliar džurumun giuniachliariń; ömiurliuk riesim dorlaryjyz sajyn. Da ortasynda ulanlarynyn Jisraełniń üliuš

almasynlar üliuš. ²⁴ Ki ošol ončasyn ulanlarynyn Jisraēlniū, ki ajyrsalar Adonajha tieruma, bierdim Lievililiargia üliuškia. Anyn üčiuū ajtтым alarha ortasynda ulanlarynyn Jisraēlniū: üliuš almasynlar üliuš”. ²⁵ Da siožliadi Adonaj Mošegia, ajtadohoč: ²⁶ „Da ol Lievililiargia siožliagiū, da ajtchyn alarha: „Ki alsajyz ulanlaryndan Jisraēlniū ošol ol ončany, ki bierdim sižgia alardan üliušiujužgia, da ajyryjyz andan tierumasyn Adonajnyn, onča ol ončadan. ²⁷ Da sahyšlanyr sižgia tierumajyz biurtiuk kibik ol yndyrdan, da čahyr kibik ol čahyrbieñttiaū. ²⁸ Alej ajyryjyz, dahyn siž-die, tierumasyn Adonajnyn bar ončalaryjyzdan, ki alsajyz ulanlaryndan Jisraēlniū, da bierijiz andan ošol tierumasyn Adonajnyn Aharonha, ol kohieŋgia. ²⁹ Bar biernialiarijizdiaū ajyryjyz ošol bar tierumasyn Adonajnyn, bar javyndan ošol azizriagiū anyn andan”. ³⁰ Da ajtchyn alarha: „Ajyrhanyjyzda ošol javyn anyn andan, da sahyšlanyr Lievililiargia bitiši kibik yndyrnyn, da bitiši kibik čahyrbieñtñiū. ³¹ Da ašajyz any bar orunda, siž da ēli üviujužniuū, ki jaldy ol sižgia, jaly kulluhujuznun Ohel Moeddia. ³² Da kioturmiajiz anyn üčiuū džurumun jazychnyn ajyrhanyjyzda ošol javyn anyn andan, da ošol kodiešliariū ulanlarynyn Jisraēlniū jeŋgil ētmiajiz.””

XXXIX

19 ¹ Da siožliadi Adonaj Mošegia da Aharonha, ajtadohoč: ² „Budur riesimi ol Toranyn, ki bujurdu Adonaj, ajtadohoč: „Siožliagiū ulanlaryna Jisraēlniū, da alsynlar saja kyzyl tana, tiugialni, ki jochtu anda ajip, ki miñmiadi anyn ūštiunia bojunsa, ³ da bierijiz any Œlazarha, ol kohieŋgia, da čyharsyn any tyšchartyn avulha, da soj-sun any alnynda anyn. ⁴ Da alsyn Œlazar, ol kohieñ, kanyndan anyn barmahy byla, da biurksiū uturusuna alnynyn Ohel Moedniū kanyndan anyn jedi kieriatliar. ⁵ Da kiuvdiursiū ol tanany kiožliaričia anyn; ošol tierisiū anyn, da ošol etiū anyn, da ošol kany anyn jerieñčiligi byla kiuvdiursiū. ⁶ Da alsyn ol kohieñ ērez ahačy, da čabor, da kyrmyzy ipiak, da tašlasyn ortasyna kiuvmiaginiū ol tananyn. ⁷ Da juvsun uprachlaryn ol kohieñ, da juvsun gufun suvlar byla, da andan sortun

kiėlsiė ol avulha, da murdar bolsun ol kohieė ol iėgigia diejiė. ⁸ Da ol kiuvdiuriuvėiu any juvsun uprachlaryn suvlar byla, da juvsun gufun suvlar byla, da murdar bolsun ol iėgigia diejiė. ⁹ Da ištysyn aruv kiėi oėol kiuliuė ol tananyn, da kajsun tyėchartyn avulha aruv orunda, da bolsun dėzymatyna ulanlarynyn Jisraėliė saklavha biurkiuniur suvlarha. Chatatty ol. ¹⁰ Da juvsun ol iėtyruvėu oėol kiuliuė ol tananyn oėol uprachlaryn őziuniuė, da murdar bolsun ol iėgigia diejiė. Da bolsun ulanlaryna Jisraėliė, da haribgia, ol tiriliuvėiugia ortalarynda, őmiurliuk riesimgia. ¹¹ Ol tijuvėiu őliugia bar dėzanyna adamnyn, da murdar bolsun jedi kiunėiar. ¹² Ol biurkiuėsiuė anyn byla ol uėiuėėiu kiunėia, da ol jediėėi kiunėia arynyr. Da eėgier biurkiuėmiasia ol uėiuėėiu kiunėia, da ol jediėėi kiunėia arynmasty. ¹³ Bar ol tijuvėiu őliugia dėzanyna ol adamnyn, ki őlsia, da biurkiuėmiasia, oėol miėkany Adonajnyn murdar eėti, da eėsilir ol dėan Jisraėdiaė. Ki biurkiuniur suvlary biurkiuėmiadi anyn uėtiunia, murdar bolsun, hanuz murdarlyhy anyn andady. ¹⁴ Budur ol ūvriatiuv: Adam, ki őlsia čatyrda, bar ol kieliuvėiu ol čatyrha, da barėa, nie ki čatyrda, murdar bolsun jedi kiunėiar. ¹⁵ Da bar aėych savut, ki jochtu kapėaė koėulhan anyn uėtiunia: murdardy ol. ¹⁶ Da barėa, nie ki tijsia juėliari uėtiunia ol tiuėzniuė kyranyna kylyėnyn, jemiasia őliugia, jemiasia siuviaginia adamnyn, jemiasia zieriaėkia, murdar bolsun jedi kiunėiar. ¹⁷ Da alsynlar murdar uėiuė toprahyn dan kiuvmiaginiė ol chatatnyn, da biersiė anyn uėtiunia tiri suvlar savutcha. ¹⁸ Da alsyn čabor da manėsyn suvlarha aruv kiėi, da biurksiuė ol čatyr uėtiunia da bar ol savutlar uėtiunia, da ol dėanlar uėtiunia, ki eėdiar anda, da ol tijuvėiu uėtiunia siuviakka, jemiasia kyranha, jemiasia őliugia, jemiasia zieriaėkia, ¹⁹ da biurkiuėdiursiuė ol aruv kiėi ol murdar kiėi uėtiunia ol uėiuėėiu kiunėia, da ol jediėėi kiunėia, da biurkiuėdiursiuė any ol jediėėi kiunėia, da juvsun uprachlaryn, da juvsun gufun suvlar byla, da arynyr iėgirdia. ²⁰ Da kiėi, ki murdar bolsa da biurkiuėmiasia, da eėsilir ol dėan ortasyndan ol kahalnyn, ki oėol mikdaėyn Adonajnyn murdar eėti. Biurkiuniur suvlary biurkiuėmiadi anyn uėtiunia: murdardy ol. ²¹ Da bolsun alarha

ömiurliuk riesimgia: Da biurkiuvčiu ol biurkiuniur suvlaryn juvsun uprachlaryn, da ol tijuvčiu ol biurkiuniur suvlarha murdar bolsun ol ingyrgia diejiñ. ²² Da barča, kim ki tjsia anar ol murdar, murdar bolsun; da ol džan, ol tijuvčiu, murdar bolsun ol ingyrgia diejiñ.

20 ¹ Da kieldiliar ulanlary Jisraėlniñ, bar ol džymat, midbaryna Ciñniñ ol burunhu janhajda. Da kiečikti ol ulus Kadieštia. Da öldiu anda Mirjam, da astraldy anda. ² Da joch èdi suv džymatcha, da ištyryldylar Moše üštiunia da Aharon üštiunia. ³ Da talašty ol ulus Moše byla, da ajttylar, ajtadohoč: „Da kieškia tynsa èdik tynhanda karyndašlarymyz alnynda Adonajnyñ! ⁴ Da niek kiełtirdijiz ošol kahalyn Adonajnyñ ol midbarha, ušpu, ölmia anda biž da tuvarymyz-de? ⁵ Da niek čyhardyjyz bižni Micridiañ, kiełtirmia bižni ol jaman orunha, ušpu? Tiuviuldiu ornu čačmachnyñ, da indžirlikniñ, da borlalychnyñ, da narlychnyñ, da suv-de jochtu ičmia”. ⁶ Da kieldi Moše da Aharon alnyndan ol kahalnyñ ešiginia Ohel Moedniñ, da tiuštiuliar južliari üštiunia, da aškara boldu šečinasy Adonajnyñ alarha. ⁷ Da siožliadi Adonaj Mošegia, ajtadohoč: ⁸ „Alhyn ošol ol tajachny da ištyrhyn ošol ol džymatny, sieñ da Aharon, karyndašyj. Da siožliajiz ol skalaha kiožliaričia alarnyñ, da biersiñ suvlaryñ öziuniuñ. Da čyharhyn alarha suv ol skaladan, da ičirgiñ ošol ol džymatny da ošol tuvaryñ alarnyñ”. ⁹ Da aldy Moše ol tajachny alnyndan Adonajnyñ, ki niečik bujurdu anar. ¹⁰ Da ištyrdy Moše da Aharon ošol ol kahalny alnynda ol skalanyñ, da ajtty alarha: „Tynlajyz èñdi, è tanuvčular, ušpu-me skaladan čyharajych sizgia suv?”. ¹¹ Da kiotiurdiu Moše ošol kolun, da urdu ošol ol skalany tajahy byla èki kieriafliar. Da čychtylar kiop suvlar, da ičti ol džymat da tuvary alarnyñ. ¹² Da ajtty Adonaj Mošegia da Aharonha: „Anyn üčiuñ ki inanmadyjyz maja, azižligimni kiorgiužmia mienim kiožliaričia ulanlarynyñ Jisraėlniñ, anyn üčiuñ kiełtirmiašsiz ošol ol kahalny, ušpunu, ol jergia ki bierdim alarha”. ¹³ Alardylyar talaš suvlary, ki talaštylyar ulanlary Jisraėlniñ alnynda Adonajnyñ, da azižligiñ kiorgiuždiu alarda. ¹⁴ Da ijdi Moše ełčiliar Kadieštiañ bijinia Èdomnun: „Bulej ajtty

karyndašy Jisraél: Sień biliasin ošol bar ol jadavny, ki učrady bižni. ¹⁵ Da éndiliar atalarymyz Micrigia, da kiečiktik Micridia kiop kiunliar. Da jaman éttiliar bižgia éli Micriniń da atalarymyzha-de. ¹⁶ Da firjat éttik Adonajha, da éšitti avazymyzy, da ijdi éłči, da čyhardy bižni Micridiań. Da, muna, biž Kadieštia, učtahy šaharynda čiegijniń. ¹⁷ Ašajych éndi jerij ašyra. Ašmasbyz tiuž ašyra da borlalych ašyra, da ičmiašbiž suvlaryn kujunun. Jolu byla ol bijniń baryrbyz, kajrylmasbyz on jary ani son jary, niegińčia ki ašchejbyz čiegijniń. ¹⁸ Da ajtty anar Ėdom: „Ašmassyn jerim ašyra, mahat kylyč byla čyharmyn uturuja”. ¹⁹ Da ajtylar anar ulanlary Jisraéliniń: „Iž byla baryrbyz, da ėgier suvlaryjny ičsiak, mień da tuvarem, da bierirmiń bahasyn alarnyn. Tiek jochtu niemie-die, ančach jajav ašajym”. ²⁰ Da ajtty: „Ašmassyn”. Da čychty Ėdom uturusuna anyn kiop ulus byla, da kiučliu kol byla. ²¹ Da kliamiadi Ėdom ėrk biermia Jisraélgia ašma jer ašyra čieginiń, da kajryldy Jisraél anyn katyndan. ²² Da kiočtiuliar Kadieštiań, da kiéldiliar ulanlary Jisraéliniń, bar ol džymat, Hor ha-Harha. ²³ Da ajtty Adonaj Mošegia da Aharonha Hor ha-Harda, čiegi katyna jeriniń Ėdomnun, ajtadohoč: ²⁴ „Ištyrylsyn Aharon uluslaryna, ki kielmiašti ol jergia, ki bierdim ulanlaryna Jisraéliniń, anyn učiuń ki tandyjyz bujruhuma talaš suvlary katyna. ²⁵ Alhyn ošol Aharonnu da ošol Ėlazarny, uvlun anyn, da mińdirgiń alarny Hor ha-Harha, ²⁶ da čiešindirgiń Aharonha ošol uprachlaryn, da kijdirgiń alarny Ėlazarha, uvluna anyn. Da Aharon ištyrylsyn, da ōlsiuń anda”. ²⁷ Da kyldy Moše, ki niečik bujurdu Adonaj. Da mińdiliar Hor Ha-Harha kiožliaričia bar ol džymatnyn. ²⁸ Da čiešindirdi Moše Aharonha ošol uprachlaryn anyn, da kijdirdi alarny Ėlazarha, uvluna anyn. Da ōldiu Aharon anda bašynda ol tavnyn, da éndi Moše da Ėlazar ol tavdan. ²⁹ Da kiordiuliar bar ol džymat, ki tyndy Aharon, da jyladylar anyn učiuń bar üviu Jisraéliniń otuz kiuń.

21 ¹ Da éšitti ol Kienaani, biji Aradnyn, olturuvčusu ol tiušliukniuń, ki kiéldi Jisraél jolu byla ol čeysylavčularnyn, da uruštu Jisraél byla, da jesir étti andan jesir. ² Da nijeť étti Jisraél

nijet Adonajha, da ajtty: „Ėgier biermia biersiej ošol ol ulusnu, uš-punu, koluma, da cherem etiarmiń ošol šaharlaryn alarnyn”. ³ Da tynlady Adonaj avazyna Jisraėlniń, da bierdi ošol ol Kienaanini. Da cherem etti alarny da ošol šaharlaryn alarnyn, da atady atyn ol orunnun Charma. ⁴ Da kiočtiuliar Hor ha-Hardan jolu sary Jam Sufnun, kuršama ošol jeriń Ėdomnun. Da jadady džany ol ulusnun jolda. ⁵ Da siožliadi ol ulus Tieńri ũčiuń da Moše ũčiuń, ajtadohoč: „Niek čyhardyjyz bižni Micridiań, őlmia midbarda? Ki jochtu őtmiak, da jochtu suv, da džanymyz jadady ol jenėil őtmiaktiań”. ⁶ Da ijdı Adonaj ulusta ošol ol kiuvdiurgiuč jylanlarny, da tišliadi-liar ošol ol ulusnu, da őđiu kiop ulus Jisraėldiań. ⁷ Da kieđdi ol ulus Mošegia, da ajttylar: „Jazychly bolduch, ki siožliadik Adonaj ũčiuń da sieniń ũčiuń. Tiefilla etkiń Adonajha, da kietiarsiń biždiań ošol ol jylanny”. Da tiefilla etti Moše ol ulus ũčiuń. ⁸ Da ajtty Adonaj Mošegia: „Kylhyn őziuja kiuvdiurgiuč jylan, da kojhun any alam ũštiunia. Da bolhej, bar ol tišliańgiań jylandan: da bachsyn anyn ũštiunia, da savuhur”. ⁹ Da kyldy Moše tuč jylan da kojdu any ol alam ũštiunia, da edi, ėgier tišlasia edi ol jylan ošol kišini, da bachsa edi ol tuč jylan ũštiunia, da savuhur edi. ¹⁰ Da kiočtiuliar ulanlary Jisraėlniń, da tochtadylar Ovotta. ¹¹ Da kiočtiuliar Ovottan, da tochtadylar bičiańlikliarińdia ol kiočiuvliarniń midbarda, ki alyn-da Moavnyn ol kijaš balkuvu sary. ¹² Andan kiočtiuliar, da tochtadylar őzianińdia Zaredniń. ¹³ Andan kiočtiuliar, da tochtadylar kiočiuviuńdiań Arnonnun, ki midbarda, ol čyhuvču čiegińdiań ol Ėmoriniń, ki Arnon edi čiegi Moavnyn arasyňa Moavnyn da arasyňa ol Ėmoriniń. ¹⁴ Anyn ũčiuń ajtylady siefierińdia čieriuvliariniń Adonajnyn:

„Ošol Vahevni Sufada, da ošol ol őziańliarni Arnonda,
¹⁵ da taščhyny ol őziańliarniń,
 ki kurdu olturušuna Arnyn,
 da tajandy čieginia Moavnyn”.

¹⁶ Da andan kiočtiuliar Bieergia. Oldu ol kuju, ki ajtty Adonaj Mošegia: „Ištyrhyn ošol ol ulusnu, da bieriajim alarha suv”. ¹⁷ Ol vachtta šyra ochudu Jisrael ošol ol šyrany, ušpunu, ajtadohoč:

„Kiotiurgiuń, è kuju, suvlaryjny, šyra ochujuz anar.

¹⁸ Kuju kazdylar any ahalychlar,
kazdylar any džomartlary ol ulusnun riesim kojувču byla,
tajachlary byla ožliariniń”.

Da midbardan kiočtiuliar Mattanaha, ¹⁹ da Mattanadan kiočtiuliar Nachalijeľgia, da Nachalijeľdiań Bamotcha, ²⁰ da Bamottan kiočtiuliar ol Gaj ińdialiadahon orunha, ki tiuziũadia Moavnyn bašyna ol sińgirniń, da kioriuniur èdi alnyna ol midbarnyn. ²¹ Da ijdi Jisrael èľčiliar Sichonha, bijinia ol Ėmoriniń, ajtadohoč: ²² „Ašajym èndi jerij ašyra. Kajrylmasbyz tiuzgia da borlalychka, da ičmiašbiž suvlaryn kujunun. Jolu byla ol bijniń baryrbyz, niegińčia ki ašcejbyz čiegijni”. ²³ Da èrk biermiadi Sichon Jisraelgia ašma jeri ašyra čieginiń, da ištyrды Sichon ošol bar ulusun öziuniuń da čychty uturusuna Jisraelniń ol midbarha. Da kielđi Jahcaha, da uruštu Jisrael byla. ²⁴ Da kyrdy any Jisrael kylyč avzundan, da mieriašliadi ošol jeriń anyn bašlap Arnondan Jabbokka diejiń, ulanlaryna diejiń Ammonnun, ki kiučliu èdi čiegi ulanlarynyn Ammonnun. ²⁵ Da aldy Jisrael ošol bar ol šaharlarny, ušpularny, da olturdu Jisrael bar šaharlarynda ol Ėmoriniń, Češbonda da bar salalarynda anyn. ²⁶ Ki Češbon èdi šahary Sichonnun, bijiniń ol Ėmoriniń ol. Da ol uruštu ol burunhu biji byla Moavnyn, da aldy ošol bar jeriń anyn kolundan Arnonha diejiń. ²⁷ Anyn üčiuń ajtyr èdiliar ol mašal ajtuvčular:

„Kielijž Češbonha,
kondarylsyn da tiuziũasiuń šahary Sichonnun,

²⁸ ki ot čychty Češbondan,
jalyn šaharyndan Sichonnun,

ortady Ar inđialiadohon šaharyn Moavnyn,
jesiliariń bamalarynyn Arnonnun.

²⁹ Vaj saja, Moav,
taspolduj ulusu Kiemošnun,
bierdi uvullaryn öziuniuń kutulhanlar
da kyzlaryn jesirliktia
bijinia Ėmoriniń, Sichonha.

³⁰ Da niečik attych alarny,
taspoldu Chešbon Divonha diejiń,
da vieriań ěttik Nofachka diejiń,
ki Miedievaha diejiń”.

³¹ Da olturdu Jisraeĺ jerińdia ol Ėmoriniń. ³² Da ijdi Moše čejsylama ošol Jaezierni, da tuttular salalaryn anyn, da tas ěti ošol ol Ėmorini, ki anda. ³³ Da kajryldylar da bardylar jolu sary ol Bašannyn. Da čychty Oh, biji ol Bašannyn, uturularyna alarnyn, ol da bar ulusu anyn, čieriuvgia Ėdreigia. ³⁴ Da ajtty Adonaj Mošegia: „Korchmahyn andan, ki koluja sienić bierirmiń any da ošol bar ulusun anyn, da ošol jeriń anyn. Da kylhyn anar, ki niečik kyldyj Sichonha, bijinia ol Ėmoriniń, ki olturur ědi Chešbonda”. ³⁵ Da kyrdylar any da ošol uvullaryn anyn, da ošol bar ulusun, kaldyrmajynča alarha kaldych, da mieriašliadiliar ošol jeriń anyn.

22 ¹ Da kiočtiuliar ulanlary Jisraeĺniń, da tochtadylar bičianlık-liarińdia Moavnyn kiočiuviuńdiań Jardieniniń Jerechonun.

XL

² Da kiordiu Balak, uvlu Cippornun, ošol, nie ki kyldy Jisraeĺ Ėmorigia,
³ da korchtu Moav alnyndan ol ulusnun astry, ki kiopciu ol, da jadady Moav alnyndan ulanlarynyn Jisraeĺniń. ⁴ Da ajtty Moav kartlaryna Midjańniń: „Haliginia jalarlar ol kahal ošol bar čiuvrialiarimiźni jalahanlej ol ögiuź ošol ješilligiń ol tiuźniuń”. Da Balak, uvlu Cippornun,

bij édi Moavha ol vachtta. ⁵ Da ijdi éľčiliar Bilamha, uvluna Boornun, Pietor índialiadohon šaharha, ki ol öziań katyna, jerinia éliniń ulusunun, índiamia any, ajtadohoč: „Muna, ulus čychty Micridiań. Muna, kaplady ošol juziuń ol jerniń, da ol olturady karšymdan. ⁶ Da haliginia kiel, éndi karhahyn maja ošol ol ulusnu, ušpunu, ki kiučliuriakti ol mieńdiań; šemie bolalymyn vatma any, da siuriarmiń any ol jerdiań. Ki mień biliamiń: ošol kimni, ki alhyšlasej, alhyšly bolady, da ošol kimni, ki karhasej, karhyšly bolady”. ⁷ Da bardylar kartlary Moavnyn da kartlary Midjannyn, da kusnačylychlar kollarynda alarnyn, da kielďiliar Bilamha, da siožliadiliar anar siožliariń Balaknyn. ⁸ Da ajtty alarha: „Konujuz bunda bu kiečiani, da karuv kajtarymyn sižgia siož, ki niečik siožliasia Adonaj maja”. Da olturdular ahalychlary Moavnyn Bilam byla. ⁹ Da kielďi malach Bilamha da ajtty: „Kimdi ol ériańliar, ušpular, birgieja?”. ¹⁰ Da ajtty Bilam ol malachka: „Balak, uvalu Cippornun, biji Moavnyn, ijdi maja, ¹¹ ajtadohoč: „Muna, ol ulus, ol čyhuvču Micridiań, da kaplady ošol juziuń ol jerniń. Haliginia kiel, karhahyn maja any, ki égier karhasej, šemie bolalymyn urušma anyn byla, da siuriarmiń any öziundiań””. ¹² Da ajtty malach Bilamha: „Barmahyn birgialiarinia! Karhamahyn ošol ol ulusnu, ki alhyšlydy ol”. ¹³ Da turdu Bilam értiańbylada, da ajtty ahalychlaryna Balaknyn: „Baryjyz jerijizgia, ki kliamijdi Adonaj erk biermia maja barma birgiajizgia”. ¹⁴ Da turdular ahalychlary Moavnyn, da kielďiliar Balakcha, da ajtlyar: „Kliamijdi Bilam barma birgiamizgia”. ¹⁵ Da arttyr dy dahyn Balak ijmia ahalychlar, ullurachlar da syjlyrachlar bular dan. ¹⁶ Da kielďiliar Bilamha, da ajtlyar anar: „Bulej ajtty Balak, uvalu Cippornun: „Koltcha byla, ajalmahyn barmachtan maja, ¹⁷ ki syjlama syjlyarmyn sieni astry, da barča, nie ki ajtsej maja, kylarmyn. Da barhyn éndi, karhahyn maja ošol ol ulusnu, ušpunu””. ¹⁸ Da karuv bierdi Bilam, da ajtty kullaryna Balaknyn: „Égier biersia édi maja Balak tolu üviuń kiumiuš da altyn, bolalmammyn ašma ošol bujruhun Adonaj Tieńrimniń, kylma kiči niersia jemiasia ullu niersia. ¹⁹ Da haliginia olturujuz dahyn siž-die bunda bu kiečiani, da bilajim nie arttyryr

Adonaj siožliamia birgiamia”.²⁰ Da kieldi malach Bilamha kiečia byla, da ajtty anar: „Ėgier indiamia sieni kieldiliar esia ol erianliar, turhun, barhyn birgialiarinia. Da ančach ošol ol siožniu, ki siožliasiam saja – any kylhyn”.²¹ Da turdu Bilam ėrtiańbylada, da jerliadi ošol ešiaigiń, da bardy ahalychlary byla Moavnyn.²² Da kabundu ačuvu Adonajnyn, ki bardy ol, da turdu malachy Adonajnyn jolda satanha anar. Da ol atlanyr eđi ešiaigi ũstiunia, da eki niegierliari anyn birgiasinia.²³ Da kiordiu ol ešiak ošol malachyn Adonajnyn, turadohonnu jolda, da kylyč anyn suvurulhan kolunda anyn, da kajryldy ol ešiak ol joldan, da bardy tiuž byla. Da urdu Bilam ošol ol ešiakni, kajyrma any ol jolha.²⁴ Da turdu malachy Adonajnyn izińdia ol borlalychlarnyn, kora eđi bu jantyn, da kora eđi bu jantyn.²⁵ Da kiordiu ol ešiak ošol malachyn Adonajnyn, da kysyldy ol farstcha, da kysty ošol ajahyn Bilamnyn ol farstcha; da arttyrdy urma any.²⁶ Da arttyrdy malachy Adonajnyn ašma, da turdu tar orunda, ki joch eđi jol kajrylma on jary ani son jary.²⁷ Da kiordiu ol ešiak ošol malachyn Adonajnyn, da jatty Bilam tiubiunia. Da kabundu ačuvu Bilamnyn, da urdu ošol ol ešiakni tadjach byla.²⁸ Da ačty Adonaj ošol avzun ol ešiakniń, da ajtty Bilamha: „Nie kyldym saja, ki urduj mieni bu ũč kieriatliar?”.²⁹ Da ajtty Bilam ešiakkia: „Ki jeńgillik kyldyj maja. Ki ėgier bolsa eđi kylyč kolumda, ki haliginia ołtiurgiej eđim sieni”.³⁰ Da ajtty ol ešiak Bilamha: „Muna, mien ešiaigij sieniń, ki atlandyj ũstiumdia jašlyhyjdan ušpu kiungia diejiń. Čynychma čynychtym–me kylma saja bulej?”. Da ajtty: „Joch”.³¹ Da ačty Adonaj ošol kiožliariń Bilamnyn, da kiordiu ošol malachyn Adonajnyn, turadohonnu jolda, da kylyč anyn suvurulhan kolunda. Da ijildi, da bašurdu južliari ũstiunia.³² Da ajtty anar malachy Adonajnyn: „Nie ũčiuń urduj ošol ešiaigijni bu ũč kurlalar? Muna, mien čychtym satan bolmachka, ki kynhyr kioriuńdiu ol jol alnymda.³³ Da kiordiu mieni ol ešiak, da kajryldy alnymdan bu ũč kurlalar. Šemie kajrylmasa eđi alnymdan, ki haliginia dahyn sieni ołtiurgiej eđim, da any tiri kaldyrhej eđim”.³⁴ Da ajtty Bilam malachyna Adonajnyn: „Jazychly boldum, ki bilmiadim, ki sień turasyn uturuma jolda.

Da haliginia, ègier jaman kioriuniadi èsia kiožliarijdia, kajtajym öziu-mia". ³⁵ Da ajtty malachy Adonajnyn Bilamha: „Barhyn ol èriañliar byla, da ančach ošol siožniu, ki siožliasiam saja – any siožliagiñ”. Da bardy Bilam ahalychlary byla Balaknyn. ³⁶ Da èšiti Balak, ki kieliaidi Bilam, da čyčty uturusuna anyn šaharyna Moavnyn, ki čiegi katyna Arnonnun, ki učunda ol čiekniñ. ³⁷ Da ajtty Balak Bilamha: „Muna, ijmia ijdím saja, iñdiamia sieni. Niek barmadyj maja? Kiertidiañ bolalmammyn-me syjlama sieni?”. ³⁸ Da ajtty Bilam Balakcha: „Muna, kielđim saja. Haliginia bolalma bolalymyn-me siožliamia nie-die? Ol siožniu, ki kojša Tieñri avzuma – any siožliarmiñ”. ³⁹ Da bardy Bilam Balak byla, da kielđiliar Kirjat Chucotcha. ⁴⁰ Da diebiecha ètti Balak syhyr da koj, da ijdi Bilamha, da ahalyclarha, ki birgiasinia. ⁴¹ Da èdi èrtiañbylada, da aldy Balak ošol Bilamny, da miñdirdi any Bamot Baalha, da kiordiu andan učun ol ulusnun.

23 ¹ Da ajtty Bilam Balakcha: „Kondarhyn maja bunda jedi mizbeachlar, da hadirliagiñ maja bunda jedi tanalar da jedi kočcharlar”. ² Da kyldy Balak, ki niečik siožliadi Bilam. Da čyhardy Balak da Bilam biriar tana da biriar kočchar har mizbeachta. ³ Da ajtty Bilam Balakcha: „Turhun olaj katyna, da barajym. Šahat učralyr sio-ziu Adonajnyn uturuma, da nieñdij siož, ki kiorgiužsia maja, da an-latymyn saja-de”. Da bardy johary. ⁴ Da učraldy malach Bilamha, da ajtty anar: „Ošol jedi ol mizbeachlarny tiuziudium, da ola čyhardym biriar tana da biriar kočchar har mizbeachta”. ⁵ Da kojdu Adonaj siož avzuna Bilamny, da ajtty: „Kajtchyn Balakcha, da bulej siožliagiñ”. ⁶ Da kajtty anar, da, muna, turady olasy katyna ol da bar ahalychlary Moavnyn. ⁷ Da kiotiurdiu mašalyn, da ajtty:

„Aramdan kioñdiardi mieni Balak,
biji Moavnyn, tavlaryndan mizrachnyn.
„Kielgiñ, karhahyn maja Jaakovnu!
Da kielgiñ, siokkiuñ Jisraelni!”

- ⁸ Nie karhajym, nieni karhamady Tieńri?
Da nie siogiajim, nieni siokmiadi Adonaj?
- ⁹ Ki bašyndan skalalarnyn kioriamiń any,
da kajalardan kioźliejmiń any:
Muna, ulus jalhyz öziu tochtejdy
da chanlychlar arasyna sahyšlanmyjdy.
- ¹⁰ Kim bolalyr sanama toprahyn Jaakovnun?
Da kim bolalyr chasiebliamia diortiuńčiu üliušiuń Jisraeliń?
Ölgiej džanyń öłmiagi kibik tiuźliarniń,
da bolhej sonhum anyń kibik!”.

¹¹ Da ajtty Balak Bilamha: „Nie kyldyj maja? Karhama dušmanlarym-ny aldym sieni, da, muna, alhyšladyj, alhyšlama!” ¹² Da karuv bierdi Bilam, da ajtty: „Muna, ošol, nie ki kojša Adonaj avzuma – any saklarmyn sioźliamia”. ¹³ Da ajtty anar Balak: „Barhyn éndi birgiamia öźgia orunha, ki kioriarsiń any andan. Ančach učun anyń kioriarsiń, da barysyn kiormiašiń. Da karhahyn any maja andan”. ¹⁴ Da aldy any tiuziunia karavčularnyn bašyna ol sińgirniń, da kondardy jedi mizbeachlar, da ola čyhardy biriar tana da biriar kočchar har mizbeachta.

¹⁵ Da ajtty Bilam Balakcha: „Turhun bunda olaj katyna, da mień učralyrmyn bu jary”. ¹⁶ Da učraldy malachy Adonajnyn Bilamha, da kojdu sioź avzuna anyń, da ajtty: „Kajtchyn Balakcha, da bulej sioźliagiń”.

¹⁷ Da kiełdi anar, da, muna, turady olasy katyna, da ahalychlary Movnyn birgiasinia. Da ajtty anar Balak: „Nie sioźliadi Adonaj?”. ¹⁸ Da kiotiurdiu mašalyn, da ajtty:

„Turhun Balak, da tynlahyn,
kulach salhyn maja, è uvlu Cippornun:

- ¹⁹ Tiuviulđiu kiši kibik Tieńri, ki aldahej,
da adam uvlu kibik, ki fašman étkiej.
Ol ajtsa, da kylmas-me?
Da sioźlিয়া, da kajjam étmiaš-mie any?

- 20 Muna, alhyšlama aldym kieniaš;
da alhyšlady, da kajtaralmammyn any.
- 21 Bachmyjdy avanlychny Jaakovda,
da kiormijdi kynhrylychny Jisraēdia.
Bolušluhu Adonaj Tieńrisiniń birgiasinia,
da kyčchymahy bijniń anda.
- 22 Tieńri, čyharuvču alarny Micridiań,
ki kiučiu kibik karkiedienniń ēdi kiučiu anyn.
- 23 Ki jochtu synčylamach Jaakovda,
da jochtu kusnačylych Jisraēdia;
bu vachtta ajtylyr Jaakovda
da Jisraēdia: „Nie kylar Tieńri?”.
- 23 Muna, ulus tiši arslan kibik tochtejdy,
da arslan kibik kiotiuriuliadi.
Jatmyjdy, niegińčia ašahej jyrtuv
da kanyń kyranlarnyn ičkiej”.

25 Da ajtty Balak Bilamha: „Dahyn karhama karhamahyn ani dahyn alhyšlama-de alhyšlamahyn any!” . 26 Da karuv bierdi Bilam, da ajtty Balakcha: „Muna, siožliamiadim-mie saja, ajtadohoč: „Barča, nie ki siožliasia Adonaj – any kylarmyn”?” . 27 Da ajtty Balak Bilamha: „Kieľgiń ēndi, alajym sieni ōžgia orunha. Šahat tiuž kioriuniur ēnajatlarynda ol Tieńriniń, da karhahyn any maja andan” . 28 Da aldy Balak ošol Bilamni bašyna ol Poornun, ol kioriuniadohon alnyna ol midbarnyn.

29 Da ajtty Bilam Balakcha: „Kondarhyn maja bunda jedi mizbeachlar, da hadirliagiń maja bunda jedi tanalar da jedi kočcharlar” . 30 Da kyl-dy Balak, ki niečik ajtty Bilam, da ola čyhardy biriar tana da biriar kočchar har mizbeachta.

24 ¹ Da kiordiu Bilam, ki jachšydy ēnajatlarynda Adonajnyn alhyšlama ošol Jisraēľni, da barmady ōžgia vachtlej bu vachtta uturusuna synčylamachlarnyn, da kojdu ol midbarha južliari.

² Da kiotiurdiu Bilam ošol kiožliariń, da kiordiu ošol Jisraełni tochtajdohonnu ševieŭliari sajyn, da boldu anyn ũstiunia naviligi Adonaj-nyn. ³ Da kiotiurdiu mašalyn, da ajtty:

„Alej ajtady Bilam, uvlu Boornun,
da alej ajtady ol jigit. ol ačych kiožliu.

⁴ Alej ajtady tynlavču ajtmachlaryn Tieńriniń,
kioriumiuń kiučliu Tieńriniń kioriadi,
tiušiadi, da bolady ačych kiožliu.

⁵ Nie jachšydylar čatylaryj sieniń, è Jaakov,
tochtar orunlaryj sieniń, è Jisraeł!

⁶ Őziańliar kibik kajryrlyhandylar,
bahlar kibik őziań katyna;
sandallarny kibik ornatty Adonaj,
ėrezliarni kibik, suvlar katyna.

⁷ Ahar suv inčkia butachlaryndan,
da urluhu anyn kiop suvlarda.
Anlych byla bijikriak bolur Ahahdan biji anyn,
da kiotiuriuliur bijligi anyn.

⁸ Kiučliu Tieńridi čyharuvču alarny Micridiań,
ki kiuču kibik karkiedieńniń ėdi kiuču anyn.
Tavusur chanlychlarny, dušmanlaryn őziuniuń,
da siuviakliariń alarnyn kavšatyr,
da oklary byla kiesiar.

⁹ Čioktiu, jatty arslan kibik,
da tiši arslanny kibik; kim turhuzalyr any?
Alhyšlavčularyj alhyšlydy,
da karhavčularyj karhyšlydy”.

¹⁰ Da kabundu ačuvu Balaknyn Bilam ũstiunia, da kachty ošol uvučlaryn. Da ajtty Balak Bilamha: „Karhama dušmanlarymny aldym sieni, da, muna, alhyšladyj alhyšlama bu ũč keriaŭliar. ¹¹ Da haliginia

kačchyn öziuja, ornuja. Ajttym: „Syjlama syjlar myn sieni”, da, muna, ajady sieni Adonaj syjdan”. ¹² Da ajtty Bilam Balakcha: „Muna, ajttym dahyn éččiliarija, ki ijdij maja, ajtadohoč: ¹³ „Ėgier biersia maja Balak tolu üviuñ kiumiuš da altn, bolalmammyn ašma ošol sioziuñ Adonaj nyn, kylma jachšyny jemiasia jamanny öz kiolñiumdiañ. Ančach, nie ki siožliasia Adonaj – any siožliarmiñ”. ¹⁴ Da haliginia, muna, mieñ baramyn ulusuma. Kiel, kienias bieriajim saja, nie ki kylar ol ulus, ušpu, ulusuja sieniñ sonhusunda ol kiuñliarniñ”. ¹⁵ Da kiotiurdiu mašalyn, da ajtty:

„Alej ajtady Bilam, uvlu Boornun,
da alej ajtady ol jigít ol ačych kiožliu.

¹⁶ Alej ajtady ešitiuvčiu ajtmachlaryn Tieñriniñ
da biliuvčiu biliuviuñ joharhy Tieñriniñ,
kioriumiuñ kiučliu Tieñriniñ kioriadi,
tiušiadi, da bolady ačych kiožliu.

¹⁷ Kiorarmieñ any, da tiuviuñ haliginia,
kiožliarmiñ any, da tiuviuñ juvuch zamadan.
Basar julduz Jaakovdan,
da turar ševieť Jisraeľdiañ,
da kiesiar kyryjlaryn Moavnyn,
da achtaryr bar ulanlaryn Šeťniñ.

¹⁸ Da bolur Ėdom taspolmachka,
da bolur Sieir mierašlikkia dušmanlaryna öziuniuñ,
da Jisraeľ kylar tuvušluch.

¹⁹ Da érkljanir Jaakovdan,
da tas étiar kaldychny šahardan”.

²⁰ Da kiordiu ošol Amaliekní, da kiotiurdiu mašalyn, da ajtty:

„Ílki chanlychlarnyn Amaliekní,
da sonhusu anyn taspolmachkady”.

²¹ Da kiordiu ošol ol Kienini, da kiotiurdiu mašalyn, da ajtty:

„Kip orundady olturušuj,
da kojduj skalada hujajny.

²² Ki kiertidiań bolur taspolmachka Kajiń,
niegińčia Aššur jesir êtkiej sieni”.

²³ Da kiotiurdiu mašalyn, da ajtty:

„Vaj, kim tiri bolur artych čiek kojhanyndan Tieńriniń?

²⁴ Da gieriabliar kielirliar Kittimdiań,
da kyjnarlar Aššurnu, da kyjnarlar Èvierni.
Da dahyn ol-de bolur taspolmachka”.

²⁵ Da turdu Bilam, da bardy, da kajtty ornuna, da dahyn Balak bardy joluna.

25 ¹ Da kiečikti Jisraél Šittimdia, da bašlady ol ulus azma kyzlaryna Moavnyn. ² Da inđiadiliar ulusnu diebiechalaryna abachlarynyn, da ašadylyar ol ulus, da bašurdular abachlaryna alarnyn. ³ Da košuldu Jisraél kulluhuna Baal-Poornun. Da kabundu ačuvu Adonajynyn Jisraėldia, ⁴ da ajtty Adonaj Mošegia: „Alhyn ošol bar aharachlaryn ol ulusnun birgia, da tiriliej kazhyn jergia alnynda Adonajynyn, da bolsunlar alnynda ol kujašnyn, da kajtyr kachir ačuvu Adonajynyn Jisraėldiań”. ⁵ Da ajtty Moše tioriačiliarinia Jisraėlniń: „Őłtiuriujuž har kiši eriańliariń öziuniuń ol košulhanlarny Baal-Poorha”. ⁶ Da, muna, kiši ulanlaryndan Jisraėlniń kielđi, da juvuttu karyndašlaryna öziuniuń ošol ol Midjanly katynny kiožliaričia Mošeniń da kiožliaričia bar džymatynyn ulanlarynyn Jisraėlniń, da alar jylar ėdiliar ėšigińdia Ohel Moedniń. ⁷ Da kiordiu Pinachas, uvlu Ėlazarnyn, uvlunun Aharonnun, ol kohieńniń, da turdu ortasyndan ol džymatynyn, da aldy siuńgiu koluna, ⁸ da kielđi artyndan Jisraél kišiniń ol hudžuraha,

da čančty ošol ěksiliariń–die, ošol JisraeĹ kišini da ošol ol katynny, achšynyna. Da kaldy ol kyranč ulanlaryndan JisraeĹniń. ⁹ Da ědiliar ol ōġgiańliar kyranč byla igirmi diort miń.

XLI

¹⁰ Da sioźliadi Adonaj Mošegia, ajtadohoč: ¹¹ „Pinachas, uvlu Ęlazarnyn, uvlunun Aharonnun, ol kohieńniń, kajtardy ošol kachirimni ulanlary ũstiuńdiań JisraeĹniń kiuniuliagianińdia ošol kiuniuliugiumniu ortalarynda alarnyn, da tavusmadym ošol ulanlaryn JisraeĹniń kiuniuliugium byla. ¹² Anyn ũčiuń ajtchyn: „Muna, mień bieriamiń anar ošol šertimni bazlych byla. ¹³ Da bolur anar da urluhuna anyn ōziuńdiań sortun šerti ōmiurliuk kohieńlikniń, anyn ũčiuń ki kiuniuliadi Tieńri-si ũčiuń, da bošatlych koldu ulanlary ũčiuń JisraeĹniń””. ¹⁴ Da aty ol JisraeĹ kišiniń, ol ōĹtiuriuġgiańniń, ki ōĹtiuriuġdiu ol Midjanly katyn byla, Zimri, uvlu Salunun, nasisi ũviuniuń atanyn, ševietiniń Šimonun, ¹⁵ da aty ol Midjanly katynyn, ol ōĹtiuriuġgiańniń: Kazbi; kyzy Curnun, aharahynyn ummalarnyn ũviuniuń atanyn Midjanda ědi ol. ¹⁶ Da sioźliadi Adonaj Mošegia, ajtadohoč: ¹⁷ „Kysychlych ětkiń ol Midjanlylarha, da kyryjyz alarny, ¹⁸ ki kysychlych ětiadiliar alar siźgia jaman sahyšlary byla ōźliariniń, ki jaman sahyš ěttiliar siźgia iši byla Poornun da iši byla Kazbiniń, kyzynyn nasisiniń Midjannyn, tuvduchlarynyn, ol ōĹtiurgiańniń ol kyranč kiuniuńdia iši ũčiuń Pornun”.

26 ¹ Da ědi ol kyrančtan sortun, da ajtty Adonaj Mošegia, da Ęlazarha, uvluna Aharonnun, ol kohieńniń, ajtadohoč: ² „Alyjyz ošol sanyn bašynyn bar džymatynyn ulanlarynyn JisraeĹniń, igirmi jaštan da joharrach, ũviu sajyn atalarnyn, bar čyhuvču čieriuvgia JisraeĹdia”. ³ Da sioźliadi Moše da Ęlazar, ol kohień, alarha jylhalychlarynda Moavnyn, Jardieni katyna Jerechonun, ajtadohoč: ⁴ „Igirmi jaštan da joharrach”, ki niečik bujurdu Adonaj Mošegia da ulanlaryna JisraeĹniń, ol čyhuvčularha jerińdiań Micriniń. ⁵ Ruuvień, tunhuču JisraeĹniń: Ulanlary Ruuvieńniń: Chanochnun uruvu ol Chanochi, Fallunun

uruvu ol Fallui, ⁶ Checronnun uruvu ol Checroni, Karminiń uruvu ol Karmi. ⁷ Bulardylar uruvlary ševietiniń ol Ruuvieńniń. Da  diliar sanalhanlary alarnyn kyrch  c miń da jedi ju  da otuz. ⁸ Da uvlu Fal-lunun  lijav. ⁹ Da ulanlary  lijavnyn: Niemuel , da Datan, da Aviram. Oldu Datan da Aviram, indialmi liari ol d zmatnyn, ki kavhala stylar Mo e byla da Aharon byla d zmatynda Korachnyn, kavhala chanla-rynda alnynda Adonajnyn, ¹⁰ da a ty ol jer o ol avzun, da juttu alarny, da ot  rtiadi o ol Korachny,  lgiańdia ol d zmat  rtiagańdia ol ot ol  ki ju  da  nli ki ini. Da boldular ni anha. ¹¹ Da uvullary Korach-nyn  lmiadiliar. ¹² Ulanlary  imonnnun uruvlary sajyn: Niemuelniń uruvu ol Niemueli, Jamińniń uruvu ol Jamini, Jachińniń uruvu ol Ja-chini, ¹³ Zierachnyn uruvu ol Zarchi,  aulnun uruvu ol  auli. ¹⁴ Bu-lardylar uruvlary ol  imonnnun: igirmi  ki miń da  ki ju . ¹⁵ Uvullary Gadnyn uruvlary sajyn: Ciefonnun uruvu ol Ciefoni, Chagginiń uru-vu ol Chaggi,  uniniń uruvu ol  uni, ¹⁶ Azniniń uruvu ol Azni,  ri-niń uruvu ol  ri, ¹⁷ Arodnun uruvu ol Arodi, Areliniń uruvu ol Areli. ¹⁸ Bulardylar uruvlary uvullarynyn Gadnyn sanalhanlary sajyn: kyrch miń da bie  ju . ¹⁹ Uvullary Juhudanyn:  r da Onan. Da  ldiu  r da Onan jerińdia Kienaannyn. ²⁰ Da  diliar uvullary Juhudanyn uruvlary sajyn:  elanyń uruvu ol  elani, Pierecniń uruvu ol Parci, Zierachniń uruvu ol Zarchi. ²¹ Da  diliar uvullary Pierecniń: Checronnun uruvu ol Checroni, Chamulnun uruvu ol Chamuli. ²² Bulardylar uruvlary Juhudanyn sanalhanlary sajyn: jetmi  alty miń da bie  ju . ²³ Uvul-lary Jissacharnyn uruvlary sajyn: Tolanyń uruvu ol Tolai, Puvvanyn uruvu ol Puni, ²⁴ Ja vnnun uruvu ol Ja vi,  imronnnun uruvu ol  im-roni. ²⁵ Bulardylar uruvlary Jissacharnyn sanalhanlary sajyn: altymy  diort miń da  c ju . ²⁶ Uvullary Zievelunnun uruvlary sajyn: Siered-niń uruvu ol Sardi,  lonnun uruvu ol  loni, Jachlieelniń uruvu ol Jachlieeli. ²⁷ Bulardylar uruvlary ševietiniń Zievelunnun sanalhanlary sajyn: altymy  miń da bie  ju . ²⁸ Uvullary Josiefniń uruvlary sajyn: Miena  e da  frajim. ²⁹ Uvullary Miena  eniń: Machirniń uruvu ol Machiri, da Machir tuvduurdu o ol Giladny. Giladny uruvu ol Giladi.

³⁰ Bulardylar uvullary Giladnyn: Iezierniń uruvu ol Iezieri, Cheliekniń uruvu ol Chelki, ³¹ da Asrielniń uruvu ol Asrieli, da Šechemniń uruvu ol Šichmi, ³² da Šemidanyn uruvu ol Šemidai, da Chefierniń uruvu ol Chefieri. ³³ Da Cielafchadha, uvluna Chefierniń, joch èdiliar, anar, uvullar, ki ančach kyzlar, da aty kyzlarynyn Cielafchadnyn: Machla, da Noa, Chahla, Milka, da Tirca. ³⁴ Bulardylar uruvlary Mienašeniń, da sanalhanlary alarnyn ènli èki miń da jedi juž. ³⁵ Bulardylar uvullary Èfracimniń uruvlary sajyn: Šutielachniń uruvu ol Šutalchi, Biecheriń uruvu ol Bachri, Tachannyn uruvu ol Tachani. ³⁶ Da bulardylar uvullary Šutielachnyn: Èrannyn uruvu ol Èrani. ³⁷ Bulardylar uruvlary uvullarynyn Èfracimniń sanalhanlary sajyn: otuz èki miń da bieš juž. Bulardylar ulanlary Josiefniń uruvlary sajyn. ³⁸ Uvullary Bińjamińniń uruvlary sajyn: Bielanyń uruvu ol Bali, Ašbielniń uruvu ol Ašbieli, Achiramnyn uruvu ol Achirami, ³⁹ Šefufamnyn uruvu ol Šufami, Chufamnyn uruvu ol Chufami. ⁴⁰ Da èdiliar uvullary Bielanyń: Ard da Naaman; Ardnyn uruvu ol Ardi, Naamannyn uruvu ol Naami. ⁴¹ Bulardylar uvullary Bińjamińniń uruvlary sajyn, da sanalhanlary alarnyn kyrch bieš miń da alty juž. ⁴² Bulardylar uvullary Dannyn uruvlary sajyn: Šuchamnyn: uruvu – ol Šuchami. Bulardylar uruvlary Dannyn uruvlary sajyn. ⁴³ Bar uruvlary ol Šuchaminiń sanalhanlary sajyn altymyš diort miń da diort juž. ⁴⁴ Uvullary Ašerniń uruvlary sajyn: Jimnanyń uruvu ol Jimna, Jišviniń uruvu ol Jišvi, Bierianyń uruvu ol Bierii. ⁴⁵ Uvullarynyn Bierianyń: Chevierniń uruvu ol Chevieri, Malkijelniń uruvu ol Malkijeli. ⁴⁶ Da aty kyzynyn Ašerniń: Sarach. ⁴⁷ Bulardylar uruvlary uvullarynyn Ašerniń sanalhanlary sajyn: ènli üç miń da diort juž. ⁴⁸ Uvullary Naftaliniń uruvlary sajyn: Jachcieelniń uruvu ol Jachcieeli, Guniniń uruvu ol Guni, ⁴⁹ Jecierniń uruvu ol Jicri, Šilliemniń uruvu ol Šilliemni. ⁵⁰ Bulardylar uruvlary Naftaliniń uruvlary sajyn, da sanalhanlary alarnyn kyrch bieš miń da diort juž. ⁵¹ Bulardylar sanalhanlary ulanlarynyn Jisraelniń: alty kieriat juž miń da miń jedi juž da otuz. ⁵² Da siožliadi Adonaj Mošegia, ajtadohoč: ⁵³ „Bularha ũliašišiń ol jer ũliuš byla, sany byla atlarnyn. ⁵⁴ Kiopkia

kiop biergiń ūliušių anyn, da azha az biergiń ūliušių anyn. Har kišigia sanalhanlaryna kioria bieriłsiń ūliušių anyn. ⁵⁵ Tiek: goral byla ūliašińsiń ol jer, atlary sajyn ševietliariniń atalarnyn ūliuś alsynlar. ⁵⁶ Ol goralha kioria ūliašińsiń ūliušių anyn arasyna kiopnių az byla”. ⁵⁷ Da bulardylar sanalhanlary ševietiniń ol Lieviniń uruvlary sajyn: Gieršonnun uruvu ol Gieršunni, Kahatnyn uruvu ol Kahati, Mierariń uruvu ol Mierari. ⁵⁸ Bulardylar uruvlary Lieviniń: uruvu ol Livni, uruvu ol Chevroni, uruvu ol Machli, uruvu ol Muši, uruvu ol Karchi. Da Kahat tuvdurodo ošol Amramny. ⁵⁹ Da aty katynynyn Amramnyn Jochevié, kzy Lieviniń, ki tioriadi any Lievigia Micridia. Da tioria-di Amramha ošol Aharonnu da ošol Mošeni, da ošol Mirjamni, tuvduhun alarnyn. ⁶⁰ Da tuvdu Aharonha ošol Nadav, da ošol Avihu, ošol Ęlazar, da ošol Itamar. ⁶¹ Da ōłdiu Nadav da Avihu juvutchanlarynda jat ot alnyna Adonajnyn. ⁶² Da édiliar sanalhanlary alarnyn igirmi ūč miń bar érkiak aj jaštan da joharrach, ki sanalmadylar ortasynda ulanlarnyn Jisraelniń, ki bieriłmiadi alarha ūliuś ortasynda ulanlarnyn Jisraelniń. ⁶³ Bulardylar sanalhanlary Mošeniń da Ęlazarnyn, ol kohieńniń, ki sanadylar ošol ulanlaryn Jisraelniń jylhalychlarynda Moavnyn Jardieni katyna Jerechonun. ⁶⁴ Da bular arasyna joch édi kiši-die sanalhanlarynda Mošeniń da Aharonnun, ol kohieńniń, ki sanadylar ošol ulanlaryn Jisraelniń midbarynda Sinajnyn, ⁶⁵ ki ajt-ty Adonaj alarha: „Ōłmia ōliarliar midbarda”. Da kalmady alardan kiši-die, ki ančach Kaliev, uvlu Jefunnieniń, da Johošu, uvlu Nunnun.

27 ¹ Da juvudular kyzlary Cielafchadnyn, uvlunun Chefierniń, uvlunun Giladnyn, uvlunun Machirniń, uvlunun Mienaššeniń, uruvlary sajyn Mienaššeniń, uvlunun Josiefniń, da bulardylar atalary kyzlarnyn: Machla, Noa, da Chahla, da Milka, da Tirca. ² Da turdular alnynda Mošeniń da alnynda Ęlazarnyn, ol kohieńniń, da alnynda ol nasiliarniń – bar ol džymatnyn – éšigińdia Oheł Moedniń, ajtadohoč: ³ „Atamyz ōłdiu midbarda; da ol joch édi ortasynda ol džymatnyn, ol ištyrylůvčular alnynda Adonajnyn džymatynda Korachnyn,

ki ož jazyhy ūčiuū ōldiu. Da uvullary joch ēdi anar. ⁴ Niek ēksilsin aty atamzynyn ortasyndan uruvunun, ki jochtu anar uvul? Biergin bižgia tutuvluch ortasynda karyndašlarynyn atamzynyn". ⁵ Da juvuttu Moše ošol tioriasin alarnyn alnyna Adonajnyn. ⁶ Da ajtty Adonaj Mošegia, ajtadohoč: ⁷ „Kolajly kyzlar Cielafchadnyn siožliejdiliar. Biermia biergin alarha tutuvluchun ūliušniuū ortasynda karyndašlarynyn atasynyn alarnyn, da ašyrhyn ošol ūliušiuū atasynyn alarnyn alarha. ⁸ Da ulanlaryna Jisraēlniū siožliagiū, ajtadohoč: „Kiši, ki ōlsia, da uvul bolmasa anar, da ašryryjz ošol ūliušiuū anyn kyzyna. ⁹ Da ēgier bolmasa anar kyz, da ašryryjz ošol ūliušiuū anyn karyndašlaryna atasynyn. ¹⁰ Da ēgier bolmasa anar karyndašlar, da bierijiz ošol ūliušiuū anyn karyndašlaryna atasynyn. ¹¹ Da ēgier bolmasa karyndašlar atasyna anyn, da bierijiz ošol ūliušiuū anyn juvuhuna, ol juvuchrachka anar uruvundan anyn, da mieriašliasin any. Da bolsun ulanlaryna Jisraēlniū riesiminia tiorianiū, ki niečik bujurdu Adonaj Mošegia". ¹² Da ajtty Adonaj Mošegia: „Miūgin ōziuja tavyna ol Avarimniū, ušpu, da kiorgiuū ošol ol jerni, ki bierdim ulanlaryna Jisraēlniū. ¹³ Da bachkyn any, da ištirylyhyn uluslaryja dahyn sień-die, ki niečik ištiryldy Aharon, karyndašy, ¹⁴ anyn ūčiuū ki tandyjz bujruhuma midbarynda Ciūniū talašynda ol džymatnyn, azizligimni kiorgiuūzmia suvlar byla kiožliaričia alarnyn. Alardylar talaš suvlary Kadiešniū, midbarynda Ciūniū". ¹⁵ Da siožliadi Moše Adonajha, ajtadohoč: ¹⁶ „Symarlahej Adonaj, Tieńrisi ol džanalarnyn džanalarynyn bar tieūniū, kiši aharach ol džymat ūštiunia, ¹⁷ ki čychkej alynlarynda, da ki kielgiej alynlarynda alarnyn, da ki čyharhej alarny, da ki kijirgiej alarny, da ki bolmahej džymaty Adonajnyn koj kibik, ki jochtu alarha kiutiuvčiu". ¹⁸ Da ajtty Adonaj Mošegia: „Alhyn ošol Johošuany, uvlun Nunnun, kišini, ki alhiem anda, da sunhun ošol kolujnu anyn ūštiunia. ¹⁹ Da turhuzhun any alnynda Ėlazarnyn, ol kohieūniū, da alnynda bar ol džymatnyn, da symarlahyn any bolma aharach kiožliaričia alarnyn, ²⁰ da biergin syjydan anyn ūštiunia, anyn ūčiuū ki tynlahejlar bar džymaty ulanlarynyn Jisraēlniū. ²¹ Da alnynda Ėlazarnyn, ol kohieūniū, tursun, da sorsun anar kiečinmiagi

byla ol urimniñ alnynda Adonajnyñ. Anyn sioziunia kioria čychsynlar, da anyn sioziunia kioria kielsiñliar ol da bar ulanlary Jisraelniñ birgiasinia anyn, da bar ol džymat”.²² Da kyldy Moše, ki niečik bujurdu Adonaj anar: Da aldy ošol Johošuan, da turhuzdu any alnynda Ėlazarnyn, ol kohieñniñ, da alnynda bar ol džymatnyñ,²³ da sundu ošol kollaryn anyn uštiunia, da symarlady any aharach bolmachka, ki niečik siožliadi Adonaj naviligi ašyra Mošeniñ.

28¹ Da siožliadi Adonaj Mošegia, ajtadohoč:² „Bujurhun ulanlaryna Jisraelniñ, da ajtchyn alarha: „Ošol kurbanymny, ötmiagimni otlu kurbanlarym byla, ij kabulluchlarymny saklajyz, juvutma maja vahdasynda”.³ Da ajtchyn alarha: „Budur ol otlu kurban, ki juvutujuz Adonajha: kozular, jylych balalary, tiugialliarni, ėkini kiuñgia, ola hammieša.”⁴ Ošol ol bir kozunu kylhyn ėrtianbylada, da ošol ol ėkiñči kozunu kylhyn ol ėki ingirliar arasyna,⁵ da onuču üliušiuñ ol ėfanyn öziak tirkigia, jumurulhan jančchan jav byla diortiuñčiu üliušiu ol hiñniñ.⁶ Hammiešalych ola ol kylynhan tavynda Sinajnyñ, ij kabulluchka, otlu kurban Adonajha.⁷ Da niesiechi anyn diortiuñčiu üliušiu ol hiñniñ ol bir kozuha, kodieštia, kujma niesiech ėsirtiuvčiu alnynda Adonajnyñ.⁸ Da ošol ol ėkiñči kozunu kylhyn ol ėki ingirliar arasyna. Tirkisi kibik ol ėrtianbylanyn, da niesiechi kibik anyn, kylhyn. Otlu kurban, ij kabulluch Adonajha.⁹ Da ol šabbat kiuniuñdia: ėki kozular, jylych balalary, tiugialliarni, da ėki ėsronlar öziak tirki jumurulhan jav byla, da niesiechi anyn:¹⁰ Olasy har šabbatnyñ šabbatynda, olasy katyna ol hammiešalych kurbannyn, da niesiechi anyn.¹¹ Da janhajlaryjyzda juvutujuz ola Adonajha: tanalar, balalaryn syhyrnyn, ėkini, da bir kočchar, kozular, jylych balalaryn, jedini, tiugialliarni,¹² da üç ėsronlar öziak tirki jumurulhan jav byla ol bir tanaha, da ėki ėsronlar öziak tirki jumurulhan jav byla ol bir kočcharha,¹³ da bir isaron öziak tirki jumurulhan jav byla har bir kozuha; ola, ij kabulluch, otlu kurban Adonajha.¹⁴ Da niesiechliari alarnyn jarymy ol hiñniñ bolsun ol bir tanaha, da üçiuñčiu üliušiu ol

hiñniñ kočcharha, da diortiuñčiu üliušiu ol hiñniñ kozuha čahyr. Budur olasy janhajнын janhajynda, janhajlaryna ol jylнын. ¹⁵ Da ulahyn ěčkiliarniñ, birni, chatatcha, Adonajha olasy katyna ol hammiešalych kurbannyn kylynsyn, da niesiechi anyn. ¹⁶ Da ol burunhu janhajda, on diortiuñčiu kiuniuñdia janhajнын, kurbany Piesachнын Adonajha. ¹⁷ Da on biešiči kiuniuñdia ušpu janhajнын chydž. Jedi kiuñliar macalar ašalsyn. ¹⁸ Ol burunhu kiuñdia aziž iñdiałmiš. Hieč kulluch iš kylmajyz. ¹⁹ Da juvutujuz otlu kurban, ola Adonajha: tanalar, balalaryn syhyrнын, ěkini, da bir kočchar, da jedi kozular, jyllych balalary; tiugialliar bolsunlar. ²⁰ Da tirkiliari alarnyn öziak jumurulhan jav byla; üč ěsronlar tanaha, da ěki ěsronlar kočcharha kylyjyz. ²¹ Biriar isaron kylhyn har bir kozuha, jedisi-die ol kozularha. ²² Da ulahyn chatatнын birni, bošatlych kolma sizniñ üčiuñ. ²³ Bašcha olasyndan ol ěrtiañbylаныn – ki olasynda ol hammiešalych kurbannyn – kylyjyz ošol bularny. ²⁴ Bular kibik kylyjyz har kiuñgia, jedi kiuñliar, öťmiak; otlu kurban, ij kabulluch Adonajha. Olasy katyna ol hammiešalych kurbannyn kylynsyn, da niesiechi anyn. ²⁵ Da ol jediči kiuñdia aziž iñdiałmiš bolsun sizgia. Hieč kulluch iš kylmajyz. ²⁶ Da ol bikurim kiuniuñdia juvutchanyjyzda janhy tirkii Adonajha sanahanyjyzdan sortun jedi aftalaryjyzny aziž iñdiałmiš bolsun sizgia. Hieč kulluch iš kylmajyz. ²⁷ Da juvutujuz ola, ij kabulluchka Adonajha: tanalar, balalaryn syhyrнын, ěki, bir kočchar, jedi kozular, jyllych balalary, ²⁸ da tirkiliari alarnyn öziak jumurulhan jav byla, üč ěsronlar ol bir tanaha, ěki ěsronlar ol bir kočcharha, ²⁹ biriar isaron har bir kozuha, jedisi-die ol kozularha, ³⁰ ulahyn ěčkiliarniñ, birni, bošatlych kolma sizniñ üčiuñ. ³¹ Bašcha ol hammiešalych oladan da tirkisiñdiañ anyn, bularny kylyjyz, tiugialliar bolsunlar sizgia da niesiechliari-die alarnyn.

29 ¹ Da ol jediči janhajda, burunhu kiuniuñdia janhajнын, aziž iñdiałmiš bolsun sizgia. Hieč kulluch iš kylmajyz. Kyčchymach byla machtav biermiak kiuñ bolsun sizgia. ² Da kylyjyz ola, ij kabulluchka Adonajha: tana, balasyn syhyrнын, birni, bir kočchar,

kozular, jylych balalary, jedini, tiugialliarni, ³ da tirkiliari alarnyn öziak jumurulhan jav byla üç èsronlar tanaha, èki èsronlar kočcharha, ⁴ da biriar isaron har bir kozuha, jedisi-die ol kozularha, ⁵ da ulahyn èčkiliarniń, birni, chatatcha, bošatlych kolma sižniń üčiuń, ⁶ bašcha olasyndan ol janhajnyn da tirkisińdiań anyn, da ol hammiešalych oladan da tirkisińdiań anyn, da niesiechliari alarnyn kiečínmiakliarinia kioria; ij kabulluchka, otlu kurban Adonajha. ⁷ Da onunču kiuniuńdia ol jedińči janhajnyn, ušpu, aziž inďialmiš bolsun sižgia, da kyjnajyz ošol džanlaryjyzny. Hieč iš kylmajyz. ⁸ Da juvutujuz ola Adonajha, ij kabulluch: tana, balasyn syhyrnyn, birni, bir kočchar, kozular, jylych balalary, jedini, tiugialliar bolsunlar sižgia. ⁹ Da tirkiliari alarnyn öziak jumurulhan jav byla üç èsronlar tanaha, èki èsronlar ol bir kočcharha, ¹⁰ biriar isaron har bir kozuha, jedisi-die ol kozularha, ¹¹ ulahyn èčkiliarniń, birni, chatatcha, bašcha chatatyndan ol kippurimniń, da ol hammiešalych oladan da tirkisińdiań, da niesiechliarińdiań alarnyn. ¹² Da on biešińči kiuniuńdia ol jedińči janhajnyn aziž inďialmiš bolsun sižgia. Hieč kulluch iš kylmajyz. Da chydžlajyz chydž Adonajha jedi kiuńliar. ¹³ Da juvutujuz ola, otlu kurban, ij kabulluch Adonajha: tanalar, jylych balalary, on üčniu, kočcharlar, èkini, kozular, jylych balalary, on diort, tiugialliar bolsunlar. ¹⁴ Da tirkiliari alarnyn öziak jumurulhan jav byla üç èsronlar ol bir tanaha, on üç tanalarha, èki èsronlar ol bir kočcharha, èki ol kočcharlarha, ¹⁵ da biriar isaron har bir kozuha, on diort kozularha, ¹⁶ da ulahyn èčkiliarniń, birni, chatatcha, bašcha ol hammiešalych oladan, tirkisińdiań da niesiechińdiań anyn. ¹⁷ Da ol èkińči kiuńdia: tanalar, balalaryn syhyrnyn, on èkini, kočcharlar, èki, kozular, jylych balalary, on diortniu, tiugialliarni, ¹⁸ da tirkiliari alarnyn, da niesiechliari alarnyn tanalarha, kočcharlarha, kozularha, sanlaryna kioria, kiečínmiakkia kioria, ¹⁹ da ulahyn èčkiliarniń, birni, chatatcha; bašcha ol hammiešalych oladan, da tirkisi anyn, da niesiechliari alarnyn. ²⁰ Da ol üčiuńčiu kiuńdia: tanalar, on bir, kočcharlar, èki, kozular, jylych balalary, on diortniu, tiugialliarni, ²¹ da tirkiliari alarnyn, da niesiechliari alarnyn tanalarha,

kočcharlarha da kozularha, sanlary byla, kiečińmiakkia kioria, ²² da ulahyn ěčkiliarniń, birni, chatatcha; bašcha ol hammiešalych oladan, da tirkisi anyn da niesiechi anyn. ²³ Da ol diortiuńčiu kiuńdia: tanalar, on, kočcharlar, ěki, kozular, jylych balalary, on diortńniu, tiugiałliarni, ²⁴ tirkiliari alarnyn, da niesiechliari alarnyn tanalarha, kočcharlarha da kozularha, sanlary byla, kiečińmiakkia kioria, ²⁵ da ulahyn ěčkiliarniń, birni, chatatcha; bašcha ol hammiešalych oladan, da tirkisi anyn da niesiechi anyn. ²⁶ Da ol biešińči kiuńdia: tanalar, tohuz, kočcharlar, ěki, kozular, jylych balalary, on diortńniu, tiugiałliarni, ²⁷ da tirkiliari alarnyn, da niesiechliari alarnyn tanalarha, kočcharlarha da kozularha, sanlary byla, kiečińmiakkia kioria, ²⁸ da ulahyn ěčkiliarniń, birni, chatatcha; bašcha ol hammiešalych oladan, da tirkisi anyn da niesiechi anyn. ²⁹ Da ol altynčy kiuńdia: tanalar, siegiž, kočcharlar, ěki, kozular, jylych balalary, on diortńniu, tiugiałliarni, ³⁰ da tirkiliari alarnyn, da niesiechliari alarnyn tanalarha, kočcharlarha da kozularha, sanlary byla, kiečińmiakkia kioria, ³¹ da ulahyn ěčkiliarniń, birni, chatatcha; bašcha ol hammiešalych oladan, da tirkisi anyn da niesiechliari anyn. ³² Da ol jedińči kiuńdia: tanalar, jedi, kočcharlar, ěki, kozular, jylych balalary, on diortńniu, tiugiałliarni, ³³ da tirkiliari alarnyn, da niesiechliari alarnyn tanalarha, kočcharlarha da kozularha, sanlary byla, kiečińmiakliarinia kioria, ³⁴ da ulahyn ěčkiliarniń, birni, chatatcha; bašcha olasyndan ol hammiešalych kurbannyn, tirkisi anyn da niesiechi anyn. ³⁵ Ol siegizińči kiuńdia aciereť bolsun sižgia. Hieč kulluch iš kylmajyz. ³⁶ Da juvutujuz ola, otlu kurban, ij kabulluch Adonajha: bir tana, bir kočchar, kozular, jylych balalary, jedini, tiugiałliarni, ³⁷ tirkiliari alarnyn, da niesiechliari alarnyn tanaha, kočcharha da kozularha, sanlary byla, kiečińmiakkia kioria, ³⁸ da ulahyn ěčkiliarniń, birni, chatatcha; bašcha ol hammiešalych oladan, da tirkisi anyn da niesiechi anyn. ³⁹ Bularny kylyjyz Adonajha moedliarijizdia, bašcha nijeťliarijizdiań da džomartlychlaryjyzdan, olalaryjyz sajyn, da tirkiliarijiz sajyn, da niesiechliarijiz sajyn, da šelamimliarijiz sajyn”.

30 ¹ Da ajtty Moše ulanlaryna Jisraelniñ barča, nie ki bujurdu Adonaj Mošegia.

XLII

² Da siožliadi Moše aharachlaryna ol ševieŭliarniñ uvullarynyn Jisraelniñ, ajtadohoč: „Budur ol siož, ki bujurdu Adonaj: ³ Kiši, ki nijet ěsia nijet Adonajha, jemiasia ant ěsia ant, bavlama bav džany ũstiunia, jeŭgił ětmiasiñ sioziuñ öziuniuñ, bar ol čychkanha kioria avzundan kylsyn. ⁴ Da katyn, ki nijet ěsia nijet Adonajha da bavlasa bav ũviuñdia atasynyn jašlychlarynda, ⁵ da ěšiĕsia atasy anyn ošol nijetiñ anyn da bavyn anyn, ki bavlady džany ũstiunia, da tyjylsa anar atasy anyn, da kajjam bolurlar bar nijetliari anyn, da bar bav, ki bavlasa džany ũstiunia kajjam bolur. ⁶ Da ěgier tyjsa atasy anyn any ěšiĕtkiañ kiuniuñdia bar nijetliari anyn da bar bavlary anyn, ki bavlady džany ũstiunia, kajjam bolmasty. Da Adonaj bošatyr jazyhyn anyn, ki tyjdy atasy anyn any. ⁷ Da ěgier bolma bolsa ěr artyna, da nijetliari anyn bolsalar anyn ũstiunia jemiasia ěkrari ěriñliariniñ, ki bavlady džany ũstiunia, ⁸ da ěšiĕsia ěri anyn ěšiĕtkiañ kiuniuñdia, da tyjylsa anar, da kajjam bolurlar nijetliari anyn, da bavlary anyn, ki bavlady džany ũstiunia, kajjam bolurlar. ⁹ Da ěgier ěšiĕtkiañ kiuñdia ěri anyn tyjsa any da buzsa ošol nijetiñ anyn, ki anyn ũstiunia, da ošol ěkariñ ěriñliariniñ, ki bavlady džany ũstiunia, da Adonaj bošatyr anar. ¹⁰ Da nijeti tulnun da siuriułgiañniñ, barča, nie ki bavlady džany ũstiunia, kajjam bolsun anyn ũstiunia. ¹¹ Da ěgier ũviuñdia ěriniñ nijet ětti ěsia jemiasia bavlasa bav džany ũstiunia ant byla, ¹² da ěšiĕsia ěri anyn, da tyjylsa anar, tyjmasa any, da kajjam bolurlar bar nijetliari anyn, da bar bav, ki bavlasa džany ũstiunia, kajjam bolur. ¹³ Da ěgier buzma buzsa alarny ěri anyn ěšiĕtkiañ kiuniuñdia, bar čyhyšy ěriñliariniñ nijetliari sajyn da bavy sajyn džanynyn kajjam bolmasty. ěri anyn buzdu alarny, da Adonaj bošatyr jazyhyn anyn. ¹⁴ Bar nijet da bar anty bavnyn, kyjnama džanny: ěri anyn kajjam ětiar any, da ěri anyn buzar any. ¹⁵ Da ěgier tyjylma tyjylsa anar ěri anyn

kiuńdiań kiuńgia, da kajjam ètiar ošol bar nijełtliariń anyn jemiasia ošol bar bavlaryn anyn, ki anyn uštiunia. Kajjam ètti alarny, ki tyjlydy anar èšifkiań kiuniuńdia. ¹⁶ Da ègier buzma buzsa alarny èšifkianińdiań sortun, da kiotiuriur èri ošol džurumun ol katynyn”. ¹⁷ Bulardylar ol riesimliar, ki bujurdu Adonaj Mošegia arasyna èrniń katyny byla, arasyna atanyn kyzy byla, jašlychlarynda üviuńdia atasynyn.

31 ¹ Da siožliadi Adonaj Mošegia, ajtadohoč: ² „Öč alhyn öčiuń ulanlarynyn Jisraelniń ol Midjanlyardan. Andan sortun ištyrylyrsyn uluslaryja”. ³ Da siožliadi Moše ol uluscha, ajtadohoč: „Jasanyjyz öziujuždiań èriańliar čeriuvgia, da bolsunlar Midjan uštiunia, biermia öčiuń Adonajnyn Midjanda. ⁴ Miniar kiši ševiettiań, miniar kiši ševiettiań, bar ševietliarińdiań Jisraelniń ijijiz čeriuvgia”. ⁵ Da symarlandylar mińliarińdiań Jisraelniń miniar kiši ševiettiań, on èki miń jasanhanlary čeriuvnuiń. ⁶ Da ijdi alarny Moše, miniar kiši ševiettiań, čeriuvgia; alarny da ošol Pinachasny, uvlun Èlazarnyn, ol kohieńniń, čeriuvgia, da savutlary ol kodiešniń da byrhylary ol kyčchymachnyn kolunda anyn. ⁷ Da čeriuiv kurdular Midjan uštiunia, ki niečik bujurdu Adonaj Mošegia, da kyrdylar bar èrkiakni. ⁸ Da ošol bijliariń Midjannyn öłtiurdiuliar kyranlary uštiunia alarnyn: ošol Èvini, da ošol Rekiemni, da ošol Curnu, da ošol Churnu, da ošol Revani – bieš bijliariń Midjannyn. Da ošol Bilamny, uvlun Boornun, öłtiurdiuliar kylyč byla. ⁹ Da jesir èttiliar ulanlary Jisraelniń ošol katynlaryn Midjannyn, da ošol jašyn alarnyn, da ošol bar tuvarlaryn, da ošol kojlaryn alarnyn, da ošol bar mallaryn alarnyn taladylar. ¹⁰ Da ošol bar šaharlaryn alarnyn olturušlarynda, da ošol bar sarajlaryn alarnyn kiuvdiurdiuliar otta. ¹¹ Da aldylar ošol bar ol oldžany, da ošol bar ol chalkny, adamda da tuvarda. ¹² Da kiełtirdiliar Mošegia da Èlazarha, ol kohieńgia, bar džymatyna ulanlarynyn Jisraelniń ošol ol jesirni, da ošol ol chalkny, da ošol ol oldžany, ol avulha, jylhalychlaryna Moavynyn, ki Jardieni katyna Jerechonun. ¹³ Da čyčtylar Moše

da Ėlazar, ol kohień, da bar nasiliari ol dżymatnyn uturularyna alarnyn tyšchartyn avulha. ¹⁴ Da ačuvlandy Moše aharachlary ũštiunia ol čieriuvniůń, aharachlary ũštiunia ol mińliarniń, da aharachlary ũštiunia ol juźliarniń, ol kieliuvcůliar ũštiunia jyjynyndan ol čieriuvniůń. ¹⁵ Da ajtty alarha Moše: „Tiri kaldyrdyjyz-me bar katyn kišini? ¹⁶ Muna, alar ědiliar azhyrvčular ulanlaryn Jisraėlniń, sioziu byla Bilamnyn, tanma tanmach Adonajha iši byla Poornun, da boldu ol kyranč dżymatynda Adonajnyn. ¹⁷ Da haliginia őłtiuriujuź bar ěrkiakni jašta, da bar katynny biliuvčuniu kišini jatuvuna ěrkiakniń őłtiuriujuź, ¹⁸ da bar ol jašny katynlarda, ki biłmijdiliar jatuvun ěrkiakniń tiri kaldyryjyz őziujuźgia. ¹⁹ Da siź tochtajyz tyšchartyn avulha jedi kiuńliar. Bar ol őłtiuriuvčiu džanny da bar tijuvčiu kyranha: biurkiuniujuź ol ũčiuńčiu kiuńdia da ol jedińči kiuńdia, siź da jesirijiz. ²⁰ Da bar uprach byla, da bar tierili savut byla, da bar iši byla ěčki jununun, da bar ahačly savut byla biurkiuniujuź”. ²¹ Da ajtty Ėlazar, ol kohień, ělinia ol čieriuvniůń, ol kieliuvcůliargia čieriuvgia: „Budur riesimi ol toranyn, ki bujurdu Adonaj Mošegia: ²² tiek ošol ol altnynny, da ošol ol kiumiušniu, da ošol ol tučnu, ošol ol tiemirni, ošol ol cynny, da ošol ol korhašynny, ²³ bar niersia, ki kieliađi otcha, ašyryjyz ot ašyra, da arynsyn. Tiek biurkiuniur suvlary byla biurkiuńsiuń. Da barča, nie ki kielmijdi otcha ašyryjyz suv ašyra. ²⁴ Da juvujuz uprachlaryjyzny ol jedińči kiuńdia, da arynyjyz, da andan sortun kielijiz ol avulha”. ²⁵ Da ajtty Adonaj Mošegia, ajtadohoč: ²⁶ „Alhyn sanyn bašynyn chalkynyn ol jesirniń, adamda da tuvarda, sień da Ėlazar, ol kohień, da aharachlary atalarynyn ol dżymatnyn, ²⁷ da ajryrhyn jarymha ošol ol chalkny arasynda tutuvčularnyn ol čieriuvniu, ol čyhuvčularnyn čieriuvgia, da arasynda bar ol dżymatnyn. ²⁸ Da ajryrhyn tymha Adonajha ělińdiań ol čieriuvniůń, ol čyhuvčularnyn čieriuvgia, bir džan bieš ol juźdiań ol adamdan, da ol syhyrdan, da ol ěšiakliardiań, da ol kojdan. ²⁹ Jarymlaryndan alarnyn alyjyz, da biergin Ėlazarha, ol kohieńgia, tierumasyn Adonajnyn. ³⁰ Da jarymnyndan ulanlarynyn Jisraėlniń alhyn bir ũliuš ol ělińdiań – ol adamdan, ol syhyrdan, ol ěšiakliardiań, da ol kojdan; bar ol tuvardan – da biergin

alarny Lievililiargia, saklavčularha saklavy miškanyryn Adonajnyrn".
³¹ Da kyldy Moše da Ęlazar, ol kohieñ, ki niečik bujurdu Adonaj Mošegia. ³² Da ědi ol chalk, kaldyhy ol talavnyn, ki taladylar ulusu ol čieriuvnium: koj alty juž miñ da jeťmiš miñ da bieš miñliar, ³³ da syhyr jeťmiš ěki miñ, ³⁴ da ěšiakiar altymyš bir miñ, ³⁵ da džany adamnyn ol katynlardan, ki bilmiadiliar jatuvun ěrkiakniñ bar džan otuz ěki miñ.
³⁶ Da ědi ol jarym ũliušiu ol čyhuvčularnyn čieriuvgia: sany ol kojnun ũč juž miñ da otuz miñ da jedi miñliar da bieš juž, ³⁷ da ědi ol tymha Adonajha ol kojdan alty juž da jeťmiš bieš, ³⁸ da ol syhyr otuz alty miñ, da tymhalary alarnyn Adonajha jeťmiš ěki. ³⁹ Da ěšiakiar otuz miñ da bieš juž, da tymhalary alarnyn Adonajha altymyš bir. ⁴⁰ Da džany adamnyn on alty miñ, da tymhalary alarnyn Adonajha otuz ěki džan. ⁴¹ Da bierdi Moše ošol tymhasyn tierumasynyn Adonajnyrn Ęlazarha, ol kohieñgia, ki niečik bujurdu Adonaj Mošegia. ⁴² Da jarymyndan ulanlarynyn Jisraelniñ, ki ajrydy Moše ol ěriañliardiañ, ol čieriuw kuruvčularndan, ⁴³ da ědi jarymy ol džymatnyn ol kojdan ũč juž miñ da otuz miñ da jedi miñliar da bieš juž, ⁴⁴ da syhyr otuz alty miñ, ⁴⁵ da ěšiakiar otuz miñ da bieš juž, ⁴⁶ da džany adamnyn on alty miñ. ⁴⁷ Da aldy Moše jarymyndan ulanlarynyn Jisraelniñ ošol ol bir ũliušniu ol ěñlidiañ, ol adamdan da ol tuvardan, da bierdi alarny Lievililiargia, saklavčularha saklavun miškannyn Adonajnyrn, ki niečik bujurdu Adonaj Mošegia. ⁴⁸ Da juvudular Mošegia ol ahalychlar, ki miñliariniñ ol čieriuvnium, aharachlary ol miñliarniñ da aharachlary ol južliarniñ, ⁴⁹ da ajtlyar Mošegia: „Kullaryj aldylar ošol sanyn bašynyn ěliniñ ol čieriuvnium, ki kolumuzda, da ěksilmiadi bizdiañ kiši-die.
⁵⁰ Da juvuttuch ošol kurbanyn Adonajnyrn – kiši, ki tapyt: altyrn savut, ajach bieliezigi, da kol bieliezigi, ũziuk, chalcha, da bieliezik – bošatlych kolma džanlarymyz ũčiuñ alnynda Adonajnyrn". ⁵¹ Da aldy Moše da Ęlazar, ol kohieñ, ošol ol altynny alardan, bar išliañgiañ savutnu.
⁵² Da ědi bar altyny ol tierumanyn, ki ajrydylar Adonajha on alty miñ, jedi juž da ěñli mitkal aharachlaryndan ol miñliarniñ da aharachlaryndan ol južliarniñ. ⁵³ Ęli ol čieriuvnium taladylar har kiši ũziunia.

⁵⁴ Da aldy Moše da Ėlazar, ol kohień, ošol ol altynny aharachlaryndan ol mińliarniń da ol juźliarniń, da kiel̄tirdiliar any Ohel̄ Moed̄gia; sa-hynčlych ulanlaryna Jisraełniń alnynda Adonajnyn.

32 ¹ Da kiobiusiu tuvar eđi ulanlaryna Ruuvienniń da ulanlaryna Gadnyn, kiučliu astry. Da kiordiuliar ošol jeriń Jaezierniń, da ošol jeriń Giladnyn, da, muna, ol jer tuvarlych orun-de. ² Da kiel̄diliar ulanlary Gadnyn da ulanlary Ruuvienniń, da ajttylar Mošegia da Ėlazarha, ol kohieńgia, da nasiliarinia ol džymatnyn, ajtadohoč: ³ „Atarot, da Divon, da Jaezier, da Nimra, da Chešbon, da Ėlalie, da Sievam, da Nievo da Boon, ⁴ ol jer, ki kyrdy Adonaj olturuvčularyn anyn alnynda džymatynyn Jisraełniń, tuvarlych jerdi ol, da kullaryja bardy tuvar”. ⁵ Da ajttylar: „Ėgier tapytych ešia širińlik kioźliarijdia, bierišiń ošol ol jer, ušpu, kullaryja tutuvluchka. Ašyrmahyn biźni ol Jardień ašyra”. ⁶ Da ajtty Moše ulanlaryna Gadnyn da ulanlaryna Ruuvienniń: „Karyndašlaryjyz-me kielirliar čieriuvgia, da siź olturursyz bunda? ⁷ Da niek tyjasyz ošol ūriagiń ulanlarynyn Jisraełniń ašmachtan ol jergia, ki bierdi alarha Adonaj? ⁸ Bulej kyldylar atalaryjyz ijgianimdia alarny Kadieš-Barnieadan, kiormia ošol ol jerni: ⁹ Da bardylar özianinia diejiń Ėškolnun, da kiordiuliar ošol ol jerni, da tyjdylar ošol ūriagiń ulanlarynyn Jisraełniń kiel̄miaška ol jergia, ki bierdi alarha Adonaj. ¹⁰ Da kabundu ačuvu Adonajnyn ol kiuńdia, da ant eđti, ajtadohoč: ¹¹ „Kiormiašliar ol eřiańliar, ol čyhuvčular Micridiań, igirmi jaštan da joharrach, ošol ol jerni, ki ant eđtim Avrahamha, Jicchakcha da Jaakovha, ki tiugial̄lik byla juriumiadiliar saruvum artyna, ¹² ančach Kaliev, uvlu Jefunnieniń, ol Kienizzi, da Johošua, uvlu Nunnun, ki tiugial̄lik byla juriudiuliar saruvu artyna Adonajnyn”. ¹³ Da kabundu ačuvu Adonajnyn Jisraełdia, da tiuńkiał̄ti alarny midbarda kyrch jyl, tiugiańgińčia bar ol dor, ol kyluvču ol jaman kioriuńgiańni eńajatlarynda Adonajnyn. ¹⁴ Da, muna, turdujuz atalaryjyz ornuna, artmahy jazychly eřiańliarniń, arttyrma dahyn kachir ačuvu ūštiunia Adonajnyn Jisraełgia. ¹⁵ Ki kiediargi kajtsajyz

saruvu artyndan anyn, da arttyryr dahyn kiemišmia any midbarda, da čejparsyz bar ol ulusnu, užpunu”.¹⁶ Da juvudular anar, da ajttylar: „Koralaryn kojnun kondaryrbyz tuvarymyzha bunda, da šaharlar jašymyzha,¹⁷ da biž jasanyrbyz, bolma jetižliar, barma alnynda ulanlarynyn Jisraelniń, niegińčia ki kielťirgiejbiž alarny orunlaryna, da olturur jašymyz ol biek šaharlarda alnyndan olturuvčularynyn ol jerniń.¹⁸ Kajtmasbyz üvliarimižgia, üliuš alhynča ulanlary Jisraelniń har kiši üliušiuń öziuniuń.¹⁹ Ki üliuš almasbyz birgialiaria kiočiuviuńdiań Jardieńniń da arrach, ki kieldi üliušiumiuz bižgia kiočiuviuńdiań ol Jardieńniń mizrach sary”.²⁰ Da ajtty alarha Moše: „Ėgier kylsajyz ošol ol išni, užpunu, ėgier jasansajyz alnynda Adonajnyń čieriuvgia,²¹ da ašsa sižniń bar jasanhan ol Jardień ašyra alnynda Adonajnyń tas ėtkianinia diejiń ošol dušmanlaryn alnyndan,²² da tutuvlansa ol jer alnynda Adonajnyń, da andan sortun kajtyrsyz, da bolursyz kioniu-liar Adonajdan da Jisraelďiań, da bolur ol jer, užpu, sižgia tutuvluchka alnynda Adonajnyń.²³ Da ėgier kylmasajyz alej, muna, jazychly bolursyz Adonajha, da bilijiz jazyhjyzny, ki učrar sižni.²⁴ Kondaryjyz öziujužgia šaharlar jašyjzha da koralar kojuzzha, da ol čychkany avzujuzdan kylyjyz”.²⁵ Da ajttylar ulanlary Gadnyń da ulanlary Ruuvieńniń Mošegia, ajtadohoč: „Kullaryj kylarlar, ki niečik bijim bujurady.²⁶ Jašymyz, katynlarymyz, kojrarymyz, da bar tuvarymyz bolurlar anda šaharlarynda ol Giladnyń,²⁷ da kullaryj ašarlar, bar jasanhany čieriuvnuiń, alnynda Adonajnyń čieriuvgia, ki niečik bijim siožliejdi”.²⁸ Da bujurdu alar üčiuń Moše Ėlazarha, ol kohieńgia, da Johošuaha, uvluna Nunnun, da aharachlaryna atalarynyn ol ševieťliarniń ulanlarynyn Jisraelniń,²⁹ da ajtty Moše alarha: „Ėgier ašsalar ulanlary Gadnyń da ulanlary Ruuvieńniń birgiajizgia ol Jardień ašyra, bar jasanhan čieriuvgia, alnynda Adonajnyń, da tutuvlansa ol jer alnyjyzda, da bierirsiz alarha ošol jeriń ol Giladnyń tutuvluchka.³⁰ Da ėgier ašmasalar jasanhanlar birgiajizgia, da tutuvlansynlar ortajyzda jerińdia Kienaannyń”.³¹ Da karuv bierdiliar ulanlary Gadnyń da ulanlary Ruuvieńniń, ajtadohoč: „Ošol, nie ki siožliadi Adonaj

kullaryja, alej kylarbyz. ³² Biž ašarbyz jasanhanlar alnynda Adonajny n jerinia Kienaannyn, da birgiamižgia tutuvluhu üliušiumiužniuń kiočiuviuńdiań Jardieñniń”. ³³ Da bierdi alarha Moše – ulanlaryna Gadnyn, da ulanlaryna Ruuvieñniń, da jarym ševietinia Mienašeniń uvlunun Josiefniń – ošol bijligiń Sichonnun, bijiniń ol Ėmoriniń, da ošol bijligiń Ohnun, bijiniń Bašannyn, ol jerni šaharlary byla, čiekliari byla šaharlarynyn ol jerniń čiuvria. ³⁴ Da kondardylar ulanlary Gadnyn ošol Divonnu, da ošol Atarotnu, da ošol Aroerni, ³⁵ da ošol Atrot-Šofanny, da ošol Jaezierni, da Jahbahany, ³⁶ da ošol Bieť-Nimrany, da ošol Bieť-Haranny, biek šaharlar, da koralaryn kojnun. ³⁷ Da ulanlary Ruuvieñniń kondardylar ošol Chešbonnu, da ošol Ėlealieni, da ošol Kirjatajimni, ³⁸ da ošol Nievonu, da ošol Baalmoonnu, kuršalhanlar at byla, da ošol Sivmany, da atady arlar byla ošol atlaryn ol šaharlarynyn, ki kondardylar. ³⁹ Da bardylar ulanlary Machirniń, uvlu Mienašeniń, Giladha, da tuttular any, da tas étti ošol ol Ėmoriniń, ki anda. ⁴⁰ Da bierdi Moše ošol ol Giladny Machirgia, uvluna Mienašeniń, da olturdu anda. ⁴¹ Da Jair, uvlu Mienašeniń, bardy, da tuttu ošol salalaryn alarnyn, da atady alarha Chavvot-Jair. ⁴² Da Novach bardy, da tuttu ošol Kienatny da ošol salalaryn anyn, da atady anar Novach öz aty byla.

XLIII

33 ¹ Bulardylar kiočiuvliari ulanlarynyn Jisraelniń, ki čychtylar jerińdiań Micriniń čieriuvliari sajyn naviligi ašyra Mošeniń da Aharonnyn. ² Da jazdy Moše ošol čyhyšlaryn alarnyn kiočiuvliari sajyn bujruhuna kioria Adonajny, da bulardylar kiočiuvliari alarnyn čyhyšlary sajyn: ³ Da kiočtiuliar Ramiesieštiań ol burunhu janhajda, on biešińči kiuniuńdia ol burunhu janhajny. Tanbylasyndan kurbany nyn ol Piesachny čychtylar ulanlary Jisraelniń kiučliu kol byla kiožliaričia bar Micriniń. ⁴ Da ėli Micriniń astrar ėdiliar ošol, nie ki kyrdy Adonaj alarda, bar tunhučnu; da abachlarynda kyldy Adonaj karanjar. ⁵ Da kiočtiuliar ulanlary Jisraelniń Ramiesieštiań,

da tochtadylyr Sukkotta. ⁶ Da kiočtiuliar Sukkottan, da tochtadylyr Ètamda, ki učunda ol midbarnyn. ⁷ Da kiočtiuliar Ètamdan, da kajtylyr Pi-Hachirotscha, ki alnynda Baal-Ciefonnun, da tochtadylyr alnynda Migdolnun. ⁸ Da kiočtiuliar Pi-Hachirottan, da aštylyr ortasy ašyra ol tieŋgizniñ ol midbarha, da bardylyr üç kiunliar midbary byla Ètamnyn, da tochtadylyr Marada. ⁹ Da kiočtiuliar Maradan, da kièldiliar Èlimgia. Da Èlimdia on èki kiož suvlar da jeŋmiš churma tieriakliari; da tochtadylyr anda. ¹⁰ Da kiočtiuliar Èlimdiañ, da tochtadylyr Jam Suf katyna. ¹¹ Da kiočtiuliar Jam Suftan, da tochtadylyr midbarynda Siñniñ. ¹² Da kiočtiuliar midbaryndan Siñniñ, da tochtadylyr Dafkada. ¹³ Da kiočtiuliar Dafkadan, da tochtadylyr Alušta. ¹⁴ Da kiočtiuliar Aluštan, da tochtadylyr Refidimdia, da joch èdi anda suv uluscha ičmia. ¹⁵ Da kiočtiuliar Refidimdiañ, da tochtadylyr midbarynda Sinajniñ. ¹⁶ Da kiočtiuliar midbaryndan Sinajniñ, da tochtadylyr Kivrot-Hattaavada. ¹⁷ Da kiočtiuliar Kivrot-Hattaavadan, da tochtadylyr Chacierotta. ¹⁸ Da kiočtiuliar Chacierottan, da tochtadylyr Ritmada. ¹⁹ Da kiočtiuliar Ritmadan, da tochtadylyr Rimmon Parećtia. ²⁰ Da kiočtiuliar Rimmon Parećtiañ, da tochtadylyr Livnada. ²¹ Da kiočtiuliar Livnadan, da tochtadylyr Rissada. ²² Da kiočtiuliar Rissadan, da tochtadylyr Kahelatada. ²³ Da kiočtiuliar Kahelatadan, da tochtadylyr Har Šafierdia. ²⁴ Da kiočtiuliar Har Šafierdiañ, da tochtadylyr Charadada. ²⁵ Da kiočtiuliar Charadadan, da tochtadylyr Makhelotta. ²⁶ Da kiočtiuliar Makhelottan, da tochtadylyr Tachatta. ²⁷ Da kiočtiuliar Tachattan, da tochtadylyr Tarachta. ²⁸ Da kiočtiuliar Tarachtan, da tochtadylyr Mitkada. ²⁹ Da kiočtiuliar Mitkadan, da tochtadylyr Chašmonada. ³⁰ Da kiočtiuliar Chašmonadan, da tochtadylyr Mosierotta. ³¹ Da kiočtiuliar Mosierottan, da tochtadylyr Bienie-Jaakanda. ³² Da kiočtiuliar Bienie-Jaakandan, da tochtadylyr Chor-Haggidgadda. ³³ Da kiočtiuliar Chor-Haggidgaddan, da tochtadylyr Jatvatada. ³⁴ Da kiočtiuliar Jatvatadan, da tochtadylyr Avronada. ³⁵ Da kiočtiuliar Avronadan, da tochtadylyr Èçjon-Gavierdia. ³⁶ Da kiočtiuliar Èçjon-Gavierdiañ, da tochtadylyr midbarynda

Ciñniń. Oldu Kadieš. ³⁷ Da kiočtiuliar Kadieštiań, da tochtadylyar Hor ha-Harda, učunda jeriniń Êdomnun. ³⁸ Da mińdi Aharon, ol kohień, Hor ha-Harha bujruhu byla Adonajnyn, da ôldiu anda ol kyrchynčy jylda čychmahyna ulanlarynyn Jisraelniń jerińdiań Micriniń, ol biešišiči janhajda, burunhu kiuniuńdia janhajnyn. ³⁹ Da Aharon juž igirmi uč jašar édi ôlgianińdia Hor ha-Harda. ⁴⁰ Da éšitti ol Kienaani, biji Aradnyn, da ol olturur édi tiušliuktia jerińdia Kienaannyn kiełgiańdia ulanlary Jisraelniń. ⁴¹ Da kiočtiuliar Hor ha-Hardan, da tochtadylyar Calmonada. ⁴² Da kiočtiuliar Calmonadan, da tochtadylyar Punonda. ⁴³ Da kiočtiuliar Punondan, da tochtadylyar Ovotta. ⁴⁴ Da kiočtiuliar Ovottan, da tochtadylyar Ijje Avarimdia, čiegińdia Moavnyn. ⁴⁵ Da kiočtiuliar Ijjimdiań, da tochtadylyar Divon-Gadda. ⁴⁶ Da kiočtiuliar Divon-Gaddan, da tochtadylyar Almon-Divlatajimdia. ⁴⁷ Da kiočtiuliar Almon Divlatajimdiań, da tochtadylyar tavlarynda ol Avarimniń alnyn-da Nievonun. ⁴⁸ Da kiočtiuliar tavlaryndan ol Avarimniń, da tochtadylyar jylhalychlarynda Moavnyn, Jardieni katyna Jerechonun. ⁴⁹ Da tochtadylyar ol Jardień katyna bašlap Bieť ha-Ješimottan Avieľ ha-Šittimgia diejiń jylhalychlarynda Moavnyn. ⁵⁰ Da siožliadi Adonaj Mošegia jylhalychlarynda Moavnyn, Jardieni katyna Jerechonun, ajtadohoč: ⁵¹ „Siožliagiń ulanlaryna Jisraelniń, da ajtchyn alarha: „Ki siž ašasyz ošol ol Jardieńni jerinia Kienaannyn, ⁵² da tas étijiz ošol bar olturuvčularny ol jerniń alnyjyzdan, da joch étijiz ošol bar tudžurhan orunlaryn alarnyn, da ošol bar tiursiuńliariń kujma abachlarynyn éksitijiz, da ošol bar bamalaryn alarnyn tas étijiz. ⁵³ Da mieriašliajiz ošol ol jerni, da olturujuz anda, ki sižgia bierdim ošol ol jerni, mieriašliamia any. ⁵⁴ Da ũliašinijiz ošol ol jerni goral byla uruvlaryjyz sajyn; kiop ulusluha kiop bierijiz ošol ũliušiuń anyn, da az ulusluha az biergiń ošol ũliušiuń anyn. Kajry ki čychsa anar anda ol goral, anar bolsun. Ševieťliari sajyn atalaryjyznyn ũliašinijiz. ⁵⁵ Da égier tas étmiasiajiz ošol olturuvčularny ol jerniń alnyjyzdan, da bolhej, ki kaldyrsajyz alardan, bolurlar tiegianiakliargia kiožliarijizdia da kiečitkianliargia janlaryjyzda, da kysychlych étiarliar sižgia ol jer ũštiunia, ki siž bolursyz olturuvčular

anda". ⁵⁶ Da bolhej, ki niečik sahyš éttim kylma alarha, alej kylarmyn sizgia".

34 ¹ Da siožliadi Adonaj Mošegia, ajtadohoč: ² „Bujurhun ulanlaryna Jisraelniń, da ajtchyn alarha: „Ki siz kieliasiz ol jergia, jerinia Kienaannyn – budur ol jer, ki tiušiar sizgia ũliuš byla, jeri Kienaannyn čiekliari sajyn anyn – ³ da bolur sizgia tarafy tiušliukniuš bašlap midbaryndan Cińniń janynda Édomnun, da bolur sizgia čiegi tiušliukniuš bašlap kyryjyndan ol Tuzlu Tieńgizniń kiuń tuvušu sary. ⁴ Da kuršar sizgia ol čiek tiušliuk sartyn kieliuviunia Akribimniń, da ašar Cińgia, da bolurlar čyhyšlary anyn tiušliuk sartyn Kadieš-Barnieaha, čyhar Chacar-Addarha da ašar Acmonha. ⁵ Da kuršar ol čiek Acmondan özianinia Micriniń, da bolurlar čyhyšlary anyn ol tieńgizgia. ⁶ Da čiegi maaravnyn: da bolur sizgia ol Ullu Tieńgiz da čiek. Bu bolur sizgia čiegi maaravnyn. ⁷ Da bu bolur sizgia čiegi cafonnun: ol Ullu Tieńgizdiań biełgiliajiz öziujužgia Hor ha-Harha. ⁸ Hor ha-Hardan biełgiliajiz kieliuviunia Chamatnyn, da bolurlar čyhyšlary ol čieknĩ Ciedadha. ⁹ Da čyhar ol čiek Zifronha, da bolurlar čyhyšlary anyn Chacar-Ėnanha. Bu bolur sizgia čiegi cafonnun. ¹⁰ Da biełgiliajiz öziujužgia čieginia kiuń tuvušunun Chacar-Ėnandan Šefamha. ¹¹ Da Šefamdan ėniar ol čiek Rivlaha kiuń tuvušu sary Ajińgia, da ėniar ol čiek da urar janyna tieńgizniń Kinniereťniń kiuń tuvušu sary. ¹² Da ėniar ol čiek ol Jardieńgia, da bolurlar čyhyšlary anyn ol Tuzlu Tieńgizgia. Bu bolur sizgia ol jer čiekliari sajyn čiuvria". ¹³ Da bujurdu Moše ulanlaryna Jisraelniń, ajtadohoč: „Budu ol jer, ki ũliašiniž gorol byla, ki bujurdu Adonaj biermia tohuz ol ševieťliargia da jarym ol ševieťkia, ¹⁴ ki aldylar ševieti ulanlarynyn Ruuvieńniń ũviu sajyn atalarynyn, da ševieti ulanlarynyn Gadnyn ũviu sajyn atalarynyn, da jarym ševieti Mienašeniń aldylar, ũliušliariń; ¹⁵ ėki ol ševieťliar da jarym ol ševieť aldylar ũliušliariń kiočiuviuńdiań Jardieniniń Jerechonun kiuń tuvušu sary, mizrach sary". ¹⁶ Da siožliadi Adonaj Mošegia, ajtadohoč: ¹⁷ „Bulardylar atalary ol ėriańliarnĩ, ki ũliuššiniar sizgia ošol ol jerni:

Ėlazar, ol kohień, da Johošua, uvlu Nunnun, ¹⁸ da biriar nasi, biriar nasi ševiettiań alyjyz, ūliuš biermia ošol ol jerni. ¹⁹ Da bulardylyr atalary ol ėriańliarniń ševietindiań Juhudany: Kaliev, uvlu Jefunnieniń, ²⁰ da ševietindiań ulanlarynyn Šimonnun Šemueĺ, uvlu Ammihudnun, ²¹ ševietindiań Bińjamińniń Ėlidad, uvlu Kislonnun, ²² da ševietindiań ulanlarynyn Dannyn nasi Bukki, uvlu Jahliniń, ²³ ulanlarynyn Josiefniń, ševietindiań ulanlarynyn Mienaššeniń nasi Channijel, uvlu Ėfodnun, ²⁴ da ševietindiań ulanlarynyn Ėfracimniń nasi Kiemueĺ, uvlu Šiftannyn, ²⁵ da ševietindiań ulanlarynyn Zievlunnun nasi Ėlicafan, uvlu Parnachnyn, ²⁶ da ševietindiań ulanlarynyn Jissacharnyn nasi Paltijel, uvlu Azzannyn, ²⁷ da ševietindiań ulanlarynyn Ašerniń nasi Achihud, uvlu Šelominiń, ²⁸ da ševietindiań ulanlarynyn Naftaliniń nasi Piedaheĺ, uvlu Ammihudnun". ²⁹ Bulardylyr, ki bujurdu Adonaj ūliašmia ulanlaryna Jisraeĺniń jerińdia Kienaannyn.

35 ¹ Da siožliadi Adonaj Mošegia jylhalychlarynda Moavnyn, Jardieni katyna Jerechonun, ajtadohoč: ² „Bujurhun ulanlaryna Jisraeĺniń, da biersińliar Lievililiargia ūliušiuńdiań tutuvluchlarynyn šaharlar, olturma; da siuriuv šaharlarha čiuvrialiarińdia alarnyn bierijiz Lievililiargia. ³ Da bolsun ol šaharlar alarha, olturma, da siuriuvliari alarnyn bolsunlar tuvarlaryna, da mallaryna, da bar tiriliarinia. ⁴ Da siuriuvliari ol šaharlarnyn, ki biersiajiz Lievililiargia, farstyndan ol šaharnyn da tyščaryha miń lokot čiuvria. ⁵ Da olčiajiz tyščartyn šaharha ošol tarafyn kiun tuvušunun ėki miń lokot byla, da ošol tarafyn tiušliukniun ėki miń lokot byla, da ošol tarafyn maaravnyn ėki miń lokot byla, da ošol tarafyn cafonnun ėki miń lokot byla, da ol šahar ortada. Bu bolsun alarha siuriuvliari ol šaharlarnyn. ⁶ Da ošol ol šaharlar, ki bierijiz Lievililiargia – alty šaharlarnyn ol miklatnyn, ki bierijiz, kačma ary ol karachcy: da alar katyna bierijiz kyrch ėki šahar. ⁷ Bar ol šaharlar, ki bierijiz Lievililiargia: kyrch siegiz šahar – alarny da ošol siuriuvliariń alarnyn. ⁸ Da ol šaharlar, ki biersiajiz tutuvluhundand ulanlarynyn Jisraeĺniń: ol kioptiań kiop bierijiz,

da ol azdan az bierijiz. Kiši ūliušiunia kioria, ki ūliuš alsalar, biersiñ šaharlaryndan Lievililargia".⁹ Da siozliadi Adonaj Mošegia, ajtadohoč:¹⁰ „Siozliagiñ ulanlaryna Jisraelniñ, da ajtchyn alarha: „Ki siz ašasyz ošol ol Jardieñni jerinia Kienaanniñ,¹¹ da kondaryjyz öziujužgia šaharlar: miklat šaharlary bolsunlar sizgia, da kačsyn ary karachlavču, öltiuriuvčiu džanny janhylyšlych byla.¹² Da bolsunlar sizgia ol šaharlar miklatcha giečigiadiañ, da ölmiasiñ ol karachčy turhanyna diejiñ alnynda ol džymatnyn tioriagia.¹³ Da ol šaharlar, ki biersiajiz: alty šaharlary miklatnyn bolsunlar sizgia;¹⁴ ošol ol üç šaharlary bierijiz kiočiuviuñdiañ Jardieñniñ, da ošol üç ol šaharlarny bierijiz jeriñdia Kienaannyn. Miklat šaharlary bolsunlar.¹⁵ Ulanlaryna Jisraelniñ, da haribgia da očarha ortalarynda alarnyn bolsunlar alty ol šaharlar, ušpular, miklatcha, kačma ary bar öltiuriuvčiu džanny janhylyšlych byla.¹⁶ Da ègier tiemirli savut byla ursa any, da ölsia, karachčydy ol. Ölmia öltiuriuñsiañ ol karachčy.¹⁷ Da ègier kolluch taš byla, ki ölsia andan, ursa any, da ölsia, karachčydy ol. Ölmia öltiuriuñsiañ ol karachčy.¹⁸ Jemiasia kolluch ahačly savut byla, ki ölsia andan, ursa any, da ölsia, karachčydy ol. Ölmia öltiuriuñsiañ ol karachčy.¹⁹ Giečigiasia ol kannyn, ol öltiursiuñ ol karachčyny. Joluchkanynda any ol öltiursiuñ any.²⁰ Da ègier dušmanlych byla tabiersia any, jemiasia tašlasa anyn üštiunia avlamach byla, da ölsia,²¹ jemiasia dušmanlych byla ursa any kolu byla, da ölsia, ölmia öltiuriuñsiañ ol uruvču, karachčydy ol. Giečigiasia ol kannyn öltiursiuñ ošol ol karachčyny joluchkanynda any.²² Da ègier kieniataliej dušmanlychsyz tabierdi any, jemiasia saldy anyn üštiunia nieñdij savut avlamajynča,²³ jemiasia nieñdij taš byla, ki ölsia andan, kiormiajiñčia, da tiušiursia anyn üštiunia, da ölsia, da ol dušman tiuviuñ èdi anar, da kliamias èdi jamanyn anyn,²⁴ da tioria ètsiñliar ol džymat arasynda ol uruvčunun da arasynda giečigiasiniñ ol kannyn ušpu tiorialiar byla.²⁵ Da kutcharsynlar ol džymat ošol ol karachčyny kolundan giečigiasiniñ ol kannyn. Da kajtarsynlar any ol džymat šaharyna miklatnyn, ki kačty ary, da oltursun anda ölgjuñčia ol kohieñ gadol, ki jahyndyrdy any ol aziž jav byla.²⁶ Da ègier čychma

čychsa ol karachčy čiegińdiań šaharynyn miklatynyn, ki kačty ary, ²⁷ da tapsa any giečiagiasi ol kannyn tyšchartyn čeginia šaharynyn miklatynyn, da karachlasa giečiagiasi ol kannyn ošol ol karachčyny, jochtu anar borču kanlarnyn, ²⁸ ki šaharynda miklatynyn oltursun olgiuńčia ol kohień gadol, da oliup sortun ol kohień gadol, kajtsyn ol karachčy jerinia tutuvluhunun. ²⁹ Da bolsunlar bular sižgia riesiminia tiorianin dorlaryjyz sajyn bar olturušlaryjyzda. ³⁰ Bar oltiuriuvčiu džanny: sioziunia kioria tanychlarnyn karachlasyn ošol ol karachčyny; da bir tanych tanychlych čychmasyn džan učiuń, olmia. ³¹ Da almajyz juluv džany učiuń karachčynyn, ki ol borčludu olmia; ki ančach oltiuriulmia oltiuriulsiuń. ³² Alajoch almajyz juluv ańdijdiań, kimgia kieriaklidi kažma šaharyna miklatynyn, kajtma olturma jerdia olgiuńčia ol kohień gadol. ³³ Da murdar etmiajiž ošol ol jerni, ki siz anda! Ki ol kan: ol murdar etiadi ošol ol jerni, da jergia bošatylmasty kan učiuń, ki tiogiuľdiu anda, ki ančach kany byla tiogiuvčiusiuniuń. ³⁴ Da murdar etmiagiń ošol ol jerni, ki siz olturasyz anda, ki šečinam mienim tochtejdy ortasynda anyn, ki mień, Adonaj – šečinam mienim – tochtejdy ortasynda ulanlarynyn Jisraelniń””.

36 ¹ Da juvudular aharachlary ol atalarynyn uruvunun ulanlarynyn Giladnyn, uvlunun Machirniń, uvlunun Mienaššeniń, uruvlaryndan ulanlarynyn Josiefniń, da siožliadiliar alnynda Mošeniń da alnynda ol nasiliarniń, aharachlarynyn atalarynyn, ulanlarynyn Jisraelniń, ² da ajttylar: „Bijimia bujurdu Adonaj biermia ošol ol jerni üliuš byla goral byla ulanlaryna Jisraelniń, da bijim bujuruldu Adonajdan biermia ošol üliušiuń Cielafchadnyn, karyndašymzynyn, kyzlaryna anyn. ³ Da bolsunlar birisinia ulanlaryndan ševietliariniń ulanlarynyn Jisraelniń katynlarha, da eksilir üliušliari alarnyn üliušiuńdiań atalarymzynyn, da artar üliušiu ũštiunia ol ševietniń, ki bolsalar alarha, da goralyndan üliušiumiužniuń eksilir. ⁴ Da ki niečik bolsa ol jovieľ ulanlaryna Jisraelniń, da artar üliušliari alarnyn üliušiu ũštiunia ol ševietniń, ki bolsalar alarha, da üliušiuńdiań ševietiniń

atalarymzynyn ėksilir ūliušliari alarnyn".⁵ Da bujurdu Moše ulanlaryna Jisraėlniń bujruhu byla Adonajnyn, ajtadohoč: „Kolajly ševieti ulanlarynyn Josiefniń siožliejdiliar.⁶ Budur ol siož, ki bujurdu Adonaj kyzlaryna Cielafchadnyn, ajtadohoč: „Jachšy kioriuńgiańgia kiožliarińdia bolsunlar katynlarha, ančach uruvuna ševietiniń atasynyn alarnyn bolsunlar katynlarha,⁷ da kajrylmasyn ūliušiu ulanlarynyn Jisraėlniń ševiettiań ožgia ševietkia. Ki ančach har kiši ūliušiuńia ševietliariniń atalarynyn jabušsunlar ulanlary Jisraėlniń,⁸ da bar kyz, mieriašliavčiu ūliušniu ševietliarińdiań ulanlarynyn Jisraėlniń, birisia uruvundan ševietiniń atasynyn bolsun katynlychka, anyn ūčiuń ki mieriašliagiejliar ulanlary Jisraėlniń har kiši ūliušiuń atalarynyn,⁹ da kajrylmasyn ūliuš ševiettiań ožgia ševietkia, ki ančach har kiši ūliušiuńia ožliariniń jabušsunlar ševietliari ulanlarynyn Jisraėlniń”.

¹⁰ Ki niečik bujurdu Adonaj Mošegia, alej kyldylar kyzlary Cielafchadnyn,¹¹ da boldular Machla, Tirca, da Chahla, da Milka, da Noa, kyzlary Cielafchadnyn, uvullaryna diadialiariniń ožliariniń katynlarha;¹² uruvlaryndan ulanlarynyn Mienaššeniń, uvlunun Josiefniń, boldular katynlarha, da boldu ūliušliari alarnyn ševieti katyna uruvunun atasynyn alarnyn.¹³ Bulardylar ol micvalar, da ol tiorialiar, ki bujurdu Adonaj naviligi ašyra Mošeniń ulanlaryna Jisraėlniń jylhalychlarynda Moavnyn, Jardieni katyna Jerechonun.

Księga Powtórzonego Prawa

Pakartoto Įstatymo knyga

XLIV

L¹ Bulardylar ol siožliar, ki siožliadi Moše bar Jisraelgia kiočiu-viuńdia ol Jardieńniń midbarda, jylhalychta uturusuna Sufnun, arasyna Parannyn da arasyna Tofiełniń, da Lavannyn, da Chacierot-nun, da Di-Zahavynyn. ² On bir kiuńliuk jol edi Chorevdiań jolu sary tavynyn Sieirniń Kadieš-Barnieaha diejiń. ³ Da edi kyrchynčy jylda, on birińči janhajda, burunhu kiuniuńdia janhajyn, siožliadi Moše ulanlaryna Jisraelniń barča, nie bujurdu Adonaj anyn ašyra alarha, ⁴ kyrhanyndan sortun ošol Sichonnun, bijiń ol Ęmoriniń, ki olturur edi Chešbonda, ošol Ohnu bijiń ol Bašannyn, ki olturur edi Ašta-rotta Ędreidia. ⁵ Kiočiuviuńdia ol Jardieńniń, jerińdia Moavnyn, kiu-viułliańdi Moše biełgirtmia ošol ol torany, ušpunu, ajtadohoč: ⁶ „Ado-naj, Tieńrimiz, siožliadi bižgia Chorevdia, ajtadohoč: „Jetiar sižgia kiečikmia ušpu tavda. ⁷ Kajrylyjyz, da kiočiujuž öziujužgia, da kie-lijiz tavyna ol Ęmoriniń, da bar końšularyna anyn jylhalychta, tavda da juvuz jerdia, da tiušliuktia, da bohozunda ol tieńgižniń, jerinia ol Kienaannyn da ol Lievanonha, ol ullu öziańgia diejiń, özianinia Pie-ratnyn. ⁸ Kior, bierdim alnyjyzda ošol ol jerni. Kielijiz da mierasłiajiz ošol ol jerni, ki ant éti Adonaj atalaryjyzha, Avrahamha, Jicchakcha da Jaakovha, biermia alarha da urluhuna alarnyn öžliarińdiań sortun”. ⁹ Da ajttym sižgia ol vachtta, ajtadohoč: „Bolalmammyn jalhyz özium kiotiurmia sižni. ¹⁰ Adonaj, Tieńrijiz, arttyrdy sižni, da, muna, siž biu-giuń julduzlary kibik ol kiokliarniń kiopliukkia. ¹¹ Adonaj, Tieńrisi atalaryjyznyn, arttyrhej üstiujužgia sižniń niečik siž barsyz tiekli miń

kieriatliar, da alhyšlahej sižni, ki niečik siožliadi sižgia. ¹² Niečik kio-tiurajim jalhyz öziüm avaralyhyjzny, da jugiujužniu, da talašyjjzny?

¹³ Bierijiz öziujužgia erianliar, uslular da akyllylar, da biełgililiar ševieťliarijiz sajyn, da bierajim alarny aharachlar üstiujužgia. ¹⁴ Da karuv bierdijiz mana, da ajttyjz: „Jachšydy ol siož, ki siožliadij kylma”. ¹⁵ Da aldym ošol aharachlaryn ševieťliarijizniñ, uslu erianliar, da biełgililiar, da bierdim alarny aharachlar üstiujužgia – aharachlaryn miñliarniñ, da aharachlaryn južliarniñ, da aharachlaryn erñlilarniñ, da aharachlaryn onlarnyn – da tajachčylar ševieťliarijizgia. ¹⁶ Da zynharladym tioria-čiliarijizgia ol vachtta, ajtadohoč: „Bahyjz tynlama arasyňa karyndašlaryjzsyn, da tioria etijiz rastlych byla arasyňa kišiniñ da arasyňa karyndašynyn da arasyňa haribniñ. ¹⁷ Juž etmiajiz južliargia tioriaďia, niečik kičini alej ullunu tynlajz; korchmajz alnyndan kišiniñ, ki ol tioria – Tieñriniñdi ol. Da ol siož, ki katy bolsa sižďiañ, anlama any, jvutujuz maja da tynlarmyn any”. ¹⁸ Da bujurďum sižgia ol vachtta ošol bar ol siožliarni, ki kylhejsyz. ¹⁹ Da kiočtiuk Chorevďiañ, da juridiuk bar ol midbarda, ol ullu da korchunčlu, ki kiordiujuž jolu sary tavynyn ol Ėmoriniñ, ki niečik bujurďu Adonaj, Tieñrimiž, bižgia, da kiełdik Kadieš-Barnieaha diejñ. ²⁰ Da ajtym sižgia: „Kiełdijiz tavyna diejñ ol Ėmoriniñ, ki Adonaj, Tieñrimiž, bierdi bižgia. ²¹ Kiorgiuñ, bierdi Adonaj, Tieñrij, alnyjda ošol ol jerni. Barhyn, mieriašliagiñ, ki niečik siožliadi Adonaj, Tieñrisi atalaryjzsyn, saja! Korchmahyn da synychmahyn!”. ²² Da jvudujuž maja barlaryjz, da ajttyjz: „Ijajik erianliar alnymyzda, da čejsylasynlar bižgia ošol ol jerni, da karuv kajtarsynlar bižgia siož, ošol ol jolnu, ki baryrbyz anyn byla, da ošol ol šaharlarny, ki kielirbiž alarha”. ²³ Da jachšy kioriuñdiu kiožliarimďia ol siož, da aldym sižďiañ on eki erianliar, biriar kiši ševieťtiañ. ²⁴ Da kajryryďylar, da miñdiliar ol tavha, da kiełdiliar özianinia diejñ Ėškolnun, da čejsyladylar any. ²⁵ Da aldylar kollaryňa jemišniñďiañ ol jerniñ, da erñirdiliar bižgia, da karuv kajtardylar bižgia siož, da ajtylar: „Jachšydy ol jer, ki Adonaj, Tieñrimiž, bieriadi bižgia”. ²⁶ Da kliamiadijiz barma, da tandyjz bujruhuna Adonajyn, Tieñrijizniñ,

²⁷ da kavhalaštyjyz čatylraryjyzda, da ajttyjyz: „Chor étkiani sartyn Adonajnyn bižni čyhardy bižni jerińdiań Micriniń, biermia bižni koluna ol Ęmoriniń, tas étmia bižni. ²⁸ Kajry biž barabyz? Karyndaš-larymyz irittiliar ošol ũriagimižni, ajtadohoč: „Ullu ulus da bijikiak biždiań, ullu šaharlar da biekljar jetiadhonlar kiokliargia, da dahyn tuvmušlaryn ol Anaknyn kiordiuk anda””. ²⁹ Da ajtтым sizgia: „Synchmajyz da korchmajyz alynlaryndan alarnyn. ³⁰ Adonaj, Tieńrijiz, ol baruvču alnyjyzda, ol urušur sižniń ũčiuń, barča, niečik ki kyl-dy birgiajizgia Micridia kiožliarijizčia, ³¹ da midbarda, ki kiordij, ki éłtti sieni Adonaj, Tieńrij, ki niečik éłtiadi kiši ošol uvlun, bar ol jolda, ki juriudiujuž kiełgianijizgia diejiń ol orunha diejiń, ušpu”. ³² Da ušpu-de niersia byla inanmyjsyz Adonajha, Tieńrijizgia, ³³ ol baruvčuha alnyjyzda jolda, čejsylama sizgia orun tochtamahyjyzha, ot byla kiečia byla, kiorgiužmia sizgia jolnu ki barhejsyz anyn byla, da bulut byla kiunduiz. ³⁴ Da ešitti Adonaj ošol avazyn siožliarijizniń, da ačuvlandy, da ant étti, ajtadohoč: ³⁵ „Ęgier kiorsia kiši ušpu ériańliar arasyňa, ol jaman dor, ušpu, ošol ol jachšy jerni, ki ant éttim biermia atalaryjyzha: ³⁶ ančach Kaliev, uvlu Jefunnieniń, ol kioriar any, da anar bierirmiń ošol ol jerni, ki basty anda, da ulanlaryňa anyn, ki tiugiallik byla juriudiu saruvu artyňa Adonajnyn”. ³⁷ Dahyn ũštiumia-die ačuvlandy Adonaj sižniń sibbajyzdan, ajtadohoč: „Dahyn sień-die kiełmiašniń ary! ³⁸ Johošua, uvlu Nunnun, olturuvču alnyjda, ol kielir ary. Any kipliagiń, ki ol ũliašir any Jisraelgia. ³⁹ Da jašyjyz, ki ajttyjyz talavha bolur, da uvullaryjyz, ki biłmijdiliar biugiuń jachšyny da jamanny, alar kielirliar ary, da alarha bierirmiń any, da alar mierašliarliar any. ⁴⁰ Da siz kajryrylyjyz oziujužgia, da kiočiujuž ol midbarha jolu sary Jam Sufnun”. ⁴¹ Da karuv bierdijiz, da ajttyjyz maja: „Jazychly bolduch Adonajha, biž baryrbyz da urušurbyz; barča, niečik ki bujurdu Adonaj, Tieńrimiz, bižgia”. Da bajladyjyz kiši ošol čieriuv savutlaryn oziuniuń, da haskama kyldyjyz mińmia ol tavha. ⁴² Da ajty Adonaj maja: „Ajtychyn alarha: „Barmajyz da urušmajyz, ki jochtu bolušluhum ortajyzda, da kyrylmajyz alnynda dušmanlaryjyznyn””. ⁴³ Da siožliadim

sižgia, da tynlamadyjyz, da tandyjyz bujruhuna Adonajnyn, da čejalych ajttyjyz, da mińdijiz ol tavha. ⁴⁴ Da čychty ol Ėmori – ol olturuvču ol tavda – uturujuzha, da kuvdular sižni, ki niečik kyldylar ol bal čibińliari, da jančtylar sižni Sieirdia, Charmaha diejiń. ⁴⁵ Da kajttyjyz, da jyladyjyz alnynda Adonajnyn, da tynlamady Adonaj avazyjyzny da kajrmyady ešitiuviuń sižgia. ⁴⁶ Da kiečiktijiz Kadiešia kiop kiunliar – kiunliar tiekli, ki kiečiktijiz özgia kiočmiakliardia.

2 ¹ Da kajryryldych, da kiočtiuk ol midbarha jolu sary Jam Sufnun, ki niečik siožliadi Adonaj maja, da kursadych ošol tavyn Sieirniń kiop kiunliar. ² Da ajtty Adonaj maja, ajtadohoč: ³ „Jetiari sižgia kuršama ošol ol tavny, ušpunu. Kajryrylyjyz öziujuzgia cafon sary. ⁴ Da ošol ol ulusnu zynharlahyn, ajtadohoč: „Siž ašasyz čiegi ašyra karyndašlaryjzynyn, ulanlarynyn Ėsavnyn, ol olturuvčularyn Sieirdia, da korcharlar siždiań, da saklanyjyz astry, ⁵ čuchčušmajyz alar byla, ki biermiammiń sižgia jerliarińdiań alarnyn basynčahyna diejiń tabanynyn ajachnyn, ki mieriašlik ulanlaryna Ėsavnyn bierdim ošol tavyn Sieirniń. ⁶ Jem satyn alyjyz alardan kiumiuškia, da ašajyz, da dahyn suv satyn alyjyz alardan kiumiuškia, da ičijiz. ⁷ Ki Adonaj, Tieńrij, alhyšlady sieni bar išińdia kollaryjynyn. Biłdi juriugianijni ol ullu midbarda, ušpu. Bu kyrch jyl Adonaj, Tieńrij, birgieja; ěksik bolmadyj niemiegia-die””. ⁸ Da aštych karyndašlarymyzdan, ulanlaryndan Ėsavnyn – ol olturuvčular Sieirdia – jolundan ol jylhalychnyn Ėlattan, da Ėcjon-Gavierdiań, da kajryryldych da aštych jolu sary midbarynyn Moavnyn. ⁹ Da ajtty Adonaj maja: „Kysychlych ětmiagiń Moavha, da čuchčušmahyn alar byla čeriuu, ki biermiammiń saja jerińdiań anyn mieriašlik, ki ulanlaryna Lotnun bierdim ošol Arny mieriašlik. ¹⁰ (Ol Ėmim olturdular anda burundan, ullu ulus da kiop, da bijik Anaklylar kibik: ¹¹ Refaim sahyšlanyr ědiliar ham alar-de, Anaklylar kibik, da ol Moavlylar ińdiar ědiliar alarha Ėmim. ¹² Da Sieirdia olturdular ol Chorim burundan, da ulanlary Ėsavnyn siurdiuliar alarny ulanlaryndan özliariniń, da tas ětiliar alarny alynlaryndan özliariniń, da olturdular orunlarynda

alarnyn, ki niečik kyldy Jisraeľ jerinia mierašliginiń, ki bierdi Adonaj alarha.) ¹³ Haliginia turujuz, da ašyjšyž öziujužgia ošol özianiń Zaredniń”. Da aštych ošol özianiń Zaredniń. ¹⁴ Da ol kiunliar, ki bardych Kadieš-Barnieadan, niegińčia ki aštych ošol özianiń Zieredniń, otuz siegiž jyl, tiugiańgińčia bar ol dor – ėli ol čieriuvniun – ortasyndan ol avulnun, ki niečik ant ėtti Adonaj alarha. ¹⁵ Da dahyn chyššymy Adonajyn ėdi alarda, bulhanyštyrma alarny ortasyndan ol avulnun tiugialliańgiańliarinia diejiń. ¹⁶ Da ėdi, ki niečik tiugiańdiliar ėli ol čieriuvniun, ōľmia ortasyndan ol ulusnun, ¹⁷ da siožliadi Adonaj maja, ajtadohoč: ¹⁸ „Sień ašasyn biugiuń ošol čiegiń Moavnyn, ošol Arny. ¹⁹ Da juvursyn uturusuna ulanlarynyn Ammonnun, kysychlych ėt-miagiń alarha, da čuchčušmahyn alar byla, ki biermiamniń jeriń-diań ulanlarynyn Ammonnun saja mierašlik, ki ulanlaryna Lotnun bierdim any mierašlik”. ²⁰ (Jeri Refaimniń sahyšlanyr ėdi ham ol-de. Refaim olturdular anda burundan, da ol Ammonlular ińdiar ėdiliar alarha Zamzummim. ²¹ Ullu ulus da kiop, da bijik Anaklylar kibik, da tas ėtti alarny Adonaj alynlaryndan alarnyn, da siurdiuliar alarny, da olturdular alar ornuna, ²² ki niečik kyldy ulanlaryna Ėsavnyn – ol olturuvčular Sieirdia –, ki tas ėtti ošol ol Chorini alynlaryndan alarnyn, da siurdiuliar alarny, da olturdular alar ornuna ušpu kiungia diejiń. ²³ Da ol Avvim, ol olturuvčular salalarda Azzaha diejiń: Kaf-torim, ol čyhuvčular Kaftordan, tas ėtiliar alarny, da olturdular alar ornuna.) ²⁴ „Turujuz, kiočiujuž, da ašyjšyž ošol özianiń Arnonnun. Kior! Bierdim koluja ošol Sichonnu, bijiń Chešbonnun, ol Ėmorini, da ošol jeriń anyn. Bašlahyn tas ėtmia, da čuchčušchun anyn byla čieriuv. ²⁵ Biugiuń bašlarmyn biermia kobuvujnu da korchuvujnu južliari uštiunia bar ol uluslarnyn, ki tiubiunďia bar ol kiokliarniń, ki ėšiťsialiar chabaryjny, da kaltrarlar da kobarlar alnyjdan”. ²⁶ Da ijdin ėľčiliar midbaryndan Kiediemotnun Sichonha, bijinia Chešbonnun, bazlych siožliar byla, ajtadohoč: ²⁷ „Ašajym jerij ašyra jol byla. Jol byla baryrmyn, kajyryľmammyn on jary ani son jary. ²⁸ Jem kiumiuškia satchyn maja, da ašajym, da suv kiumiuškia biergiń maja, da ičiajim.

Tiek ašajym jajav, ²⁹ ki niečik kyldylar maja ulanlary Ėsavnyn, ol oturuvčular Sieirdia, da ol Moavlylar, ol oturuvčular Arda, niegińčia ki ašchejmyn ošol ol Jardieńni ol jergia, ki Adonaj, Tieńrimiz, bie-riadi bižgia". ³⁰ Da kliamiadi Sichon, biji Chešbonnun, ašyrma biž-ni jeri ašyra öziuniuń, ki kattyrdy Adonaj, Tieńrij, ošol džanyń anyń, da kiučiajtti ošol ũriagiń anyń, biermiak ũčiuń any koluja, ušpu kiuń kibik. ³¹ Da ajtty Adonaj maja: „Kior, bašladym biermia alnyjda ošol Sichonnu da ošol jeriń anyń. Bašlahyn tas ětmia, mieriašliamia ošol jeriń anyń". ³² Da čychty Sichon uturumuzha – ol da bar ulusu anyń – čieriuvgia Jahcaha. ³³ Da bierdi any Adonaj, Tieńrimiz, alnymyzda, da kyrdych any, da ošol uvullaryń anyń, da ošol bar ulusun anyń. ³⁴ Da tuttuch ošol bar šaharlaryń anyń ol vachtta, da vieriań ěttik ošol bar ěliń šaharnyn, da ol katynlarny, da ol jašny. Kaldyrmadych kaldych. ³⁵ Tiek ol tuvarny taladych öziumiuzgia, da oldžasyn ol šaharlarnyn, ki tuttuch. ³⁶ Bašlap Aroerdiań, ki kyryjy katyna özianiniń Arnonnun, da ol šahardan, ki öziańdia, da ol Giladha diejiń, joch ědi ańdij šahar, ki kiučliuriak bolhej biždiań. Ošol ol barysyn bierdi Adonaj, Tieńrimiz, alnymyzda. ³⁷ Tiek jerinia ulanlaryńnyń Ammonnun juvumadyj, bar ornu özianiniń Jabboknun, da šaharlary ol tavnyn, da barča, nie ki bujurdu Adonaj, Tieńrimiz.

3 ¹ Da kajyryldych, da bardych jolu sary ol Bašannyn. Da čychty Oh, biji ol Bašannyn, uturumuzha – ol da bar ulusu anyń – čieriuv-gia Ėdreigia. ² Da ajtty Adonaj maja: „Korchmahyn andan, ki koluja sieniń bierirmiń any da ošol bar ulusun anyń, da ošol jeriń anyń, da kylhyn anar, ki niečik kyldy Sichonha, bijinia ol Ėmoriniń, ki olturur ědi Chešbonda". ³ Da bierdi Adonaj, Tieńrimiz, kolumuzha dahyn ošol Ohnu, bijiń ol Bašannyn, da ošol bar ulusun anyń, da kyrdych any kaldyrmajynča anar kaldych. ⁴ Da tuttuch ošol bar šaharlaryń anyń ol vachtta. Joch ědi šahar, ki almahejbyz alardan: altymyš šahar, bar čiegi Argovnun, bijligiń Ohnun Bašanda. ⁵ Bar bular biek šaharlar, bijik ka-laly, ěšikli, da biekliaviučliu – bašcha ol sala šaharlaryńdan kiop astry.

⁶ Da vieriań éttik alarny, ki niečik kyldych Sichonha, bijinia Češ-bonnun, vieriań étmia bar élin šaharnyn, ol katynlarny, da ol jašny.

⁷ Da bar ol tuvarny, da oldžasyn ol šaharlarnyn taladych öziuiužgia.

⁸ Da aldych ol vachtta ošol ol jerni kolundan éki bijliariniń ol Ėmoriniń, ki kiočiuviuńdia ol Jardieńniń, bašlap özianińdiań Arnonnun tavyna diejiń Chermonnun ⁹ (Cidonlular inđiar édiliar Chermonha Sirjon, da ol Ėmori inđiar édiliar anar Sienir), ¹⁰ bar šaharlary ol tiuž jerniń, da bar ol Gilad, da bar ol Bašan, Salchaha diejiń da Ėdreigia diejiń, bijlik šaharlary Ohnun Bašanda. ¹¹ Ki ančach Oh, biji ol Bašanyn, kaldy kaldyhyndan ol Refaimniń. Muna, krovaty anyn tiemirli kroat, muna, ol Rabbasynda ulanlarynyn Ammonnun. Tohuz lokot uzunluhu da diort lokot kieriłigi anyn lokotu byla kišiniń. ¹² Da ošol ol jerni, ušpunu, mieriašliadik ol vachtta bašlap Aroerdiań, ki öziani katyna Arnonnun, da jarymyn tavynyn ol Giladnyn, da šaharlaryn anyn bierdim švietinia Ruuvieńniń da švietinia Gadnyn. ¹³ Da kaldyhyn ol Giladnyn, da bar ol Bašanny, bijligiń Ohnun, bierdim jarym švietinia ol Mienašeniń. Bar čiegi ol Argovnun, bar ol Bašan byla, inđialir édi jeri Refaimniń. ¹⁴ Jair, uvlu Mienašeniń, aldy ošol bar čiegiń Argovnun čieginia diejiń ol Giešuriniń da ol Maachatiniń. Da atady alarha öž aty byla, ol Bašanha, Chavvot-Jair ušpu kiuńgia diejiń.

¹⁵ Da Machirgia bierdim ošol ol Giladny. ¹⁶ Da švietinia Ruuvieńniń da švietinia Gadnyn bierdim bašlap ol Giladdan da özianinia diejiń Arnonnun, ortasyn ol öziańniń da čiek-tie, da Jabbok inđialiadohon ornuna diejiń ol öziańniń édi čiegi ulanlarynyn Ammonnun, ¹⁷ da ol jylhalych, da ol Jardień, da čiek-tie, bašlap Kinnieréttiań da tieńgizinia diejiń ol jylhalychnyn, Tuzlu Tieńgizgia, taščhynlary tiubiunia ol sińgiriń mizrach sary. ¹⁸ Da bujurдум sižgia ol vachtta, ajtadohoč: „Adonaj, Tieńrijiz, bierdi sižgia ošol ol jerni, ušpunu, mieriašliamia any. Jasanhanlar ašyzyz alynnda karyndašlaryjzynyn, ulanlarynyn Jisraełniń, bar tuvušlu éł. ¹⁹ Ančach katynlaryjyz, da jašyzyz, da tuvaryjyz – biliamiń, ki kiop tuvar bardy sižgia – oltursunlar šaharlaryjyzda, ki bierdim sižgia, ²⁰ niegińčia ki tynč étkiej Adonaj karyndašlaryjyzha-de,

niečik sižgia, da mierašliasialiar dahyn alar-de ošol ol jerni, ki Adonaj, Tieñrijiz, bieriadi alarha kiočiuviuñdia ol Jardieñniñ. Da kajtyrsyz kiši mierašliginia öziuniuñ, ki bierdim sižgia”.²¹ Da ošol Johošuany zynharladym ol vachtta, ajtadohoč: „Kiožliarijdi ol kioriuvčiuliar ošol barča, nie ki kyldy Adonaj, Tieñrijiz, eki ol bijliargia, ušpularha. Alej kylar Adonaj bar-de ol bijlikliargia, ki sieñ ašasyn ary.”²² Korchmajyz alardan, ki Adonaj, Tieñrijiz, oldu ol urušuvču sižniñ üčiuñ.”

XLV

²³ Da jalbardym Adonajha ol vachtta, ajtadohoč: ²⁴ „È Adonaj, Tieñri! Sieñ bašladyj kiorgiužmia kuluja ošol ulluluhujnu da ošol kudratyjnų, ol kiučliu. Ki kimdir tieñri kiokliardia da jerdia añdij kiučliu, ki kylalhej išliarij kibik da bahatyrylchларыj kibik? ²⁵ Ašajym éñdi da kioriajim ošol ol jachšų jerni, ki kiočiuviuñdia ol Jardieñniñ, ol jachšų tavny, ušpunu, da ol Lievanonnu”. ²⁶ Da ačuvlandy Adonaj üštiumia sižniñ üčiuñ, da tynlamady maja, da ajtty Adonaj maja: „Jetiar saja! Arttyrmağyn siožliamia maja artych ušpu siožniu. ²⁷ Miñgiñ bašyna ol siñgirniñ, da kiotiurgiuñ kiožliarijni maarav sary, da cafon sary, da tiušliuk sary, da mizrach sary, da bachkyn kiožliarij byla, ki ašmasyn ošol ol Jardieñni, ušpunu. ²⁸ Da symarlahyn ošol Johošuany, da kipliagiñ any, da kiučiajtkiñ any, ki ol ašar alnynda ol ulusnun, ušpu, da ol üliašir alarha ošol ol jerni, ki kiorsiej”. ²⁹ Da kiečiktik Gaj iñdia-liadohon orunda uturusuna Bieť-Poornun.

4 ¹ Da haliginia, è Jisrael, tynlahyn ol riesimliarni, da ol tiorialiarni, ki mieñ üvriatiamiñ sižgia kylma, anyn üčiuñ ki tiri bolhejsyz, da kielgiejsiz, da mierašliagiejsiz ošol ol jerni, ki Adonaj, Tieñrisi atalaryjzryn, bieriadi sižgia. ² Arttyrmajyz ol siož üštiumia, ki mieñ bujuramyn sižgia, da eksitmiajiz andan, saklama ošol micvalaryn Adonaj Tieñrijizniñ, ki mieñ bujuramyn sižgia. ³ Kiožliarijizdi ol kioriuvčiuliar ošol, nie ki kyldy Adonaj Baal-Poorda, ki bar ol kiši, ki bardy kulluhu artyna Baal-Poornun – tas étti any Adonaj, Tieñrij, ortejdan.

⁴ Da siž, ol jabašuvčular kulluhuna Adonajnyn, Tieńrijizniń, tiriliarsiz barlaryjyz biugiun. ⁵ Bachkyn! Üvriattim sižgia riesimliar da tiorialiar, ki niečik bujurdu maja Adonaj, Tieńrim, kylma alej ortasynda ol jerniń, ki siž kieliasiz ary, mieriašliamia any. ⁶ Da saklajyz da kylyjyz, ki oldu usujuz da akyljyz kiožliaričia ol uluslarnyn, ki ešitsialiar ošol bar ol riesimliarni, ušpularny, da ajtyrlar: „Tiek, uslu ulus, da akylly, ol ullu chanlych, ušpu”. ⁷ Ki kimdir ullu chanlych, ki anar hašgachalary Tieńriniń juvuchlar anar, Adonaj Tieńrimiz kibik, bar čahyrhan vachtymyzda anar? ⁸ Da kim ullu chanlych, ki anar riesimliar da rast tiorialiar bar ol tora kibik, ušpu, ki mień bieriamiń alnyjyzda biugiun? ⁹ Tiek saklanhyn öziuja da saklahyn džanyjny astry, mahat unutursyn ošol ol siožliarni, ki kiordiuliar kiožliarij, da mahat kietiarliar ešjidiań bar tirlik kiuńliarijdia. Da bildirgin alarny uvullaryja da uvullaryna uvullaryjyn: ¹⁰ kiuńniu, ki turduj alnynda Adonaj Tieńrijniń Chorevdia, ajtchanda Adonaj maja: „Ištýrhyn maja ošol ol ulusnu, da ešittirajim alarha ošol siožliarimni, ki üvriańgiejliar, korchma mieńdiań bar ol kiuńliardia, ki alar tiridiliar ol jer üštiunia, da ulanlaryna öžliarinin üvriatkiejliar”. ¹¹ Da juvudujuz da turdujuz ol tav tiubiunia, da ol tav janar eđi otta ortasynda diejin ol kiokliarnin: karanhlych, bulut da tuman. ¹² Da siožliadi Adonaj sižgia ortasyndan ol otnun avazyn siožliarnin: siž ešitir eđijiz da tiursiun kiormiaš eđijiz, ančach avaz. ¹³ Da anlatty sižgia ošol šertiń öziuniun, ki bujurdu sižgia kylma, on ol siožliarni, da jazdy alarny eki tašly luchot üštiunia. ¹⁴ Da maja bujurdu Adonaj ol vachtta üvriatmia sižgia riesimliar da tiorialiar, kylma siž alarny jerdia, ki siž ašasyz ary, mieriašliamia any. ¹⁵ Da saklanyjyz astry džanlaryjyz üčiuń, ki kiormiadijiz hieč sufat siožliagian kiuńdia Adonaj sižgia Chorevdia ortasyndan ol otnun, ¹⁶ mahat čejparsyz jollaryjyzny da kylarsyz öziujužgia jonma abach, tiursiuniun nieńdij-die sufatnyn, tiursiuniun erkiakniń jemiasia katynny, ¹⁷ tiursiuniun nieńdij-die tuvaryn, ki jerdia, tiursiuniun nieńdij-die kanatly kušnun, ki učady kiokliardia, ¹⁸ tiursiuniun nieńdij-die tiebrianiuvčuniun jerdia, tiursiuniun nieńdij-die balychnyn, ki suvlarda

ašahartyn jergia, ¹⁹ da mahat kiotiuriursiñ kiožliarijni ol kiokliargia, da kioriarsiñ ošol ol kujašny, da ošol ol ajny, da ošol ol julduzlarňy, bar čieriuviuñ ol kiokliarniñ, da azašej da bašuršej alarha, da kulluch étsiej alarha, ki ũliuš bierdi Adonaj, Tieñrij, alarny bar ol uluslarha tiubiuñdia bar ol kiokliarniñ. ²⁰ Da sižni aldy Adonaj, da čyhardy sižni ol tiemir chalasttan Micridiañ, bolma anar tijiš uluscha, ušpu kiuñ kibik. ²¹ Da Adonaj ačuvlandy ũštiunia siožliarijž ũčiuñ, da ant étti, ašmascha mieñ ošol ol Jardieñni da kielmiaškia ol jachšy jergia, ki Adonaj, Tieñrij, bieriadi saja ũliuš. ²² Ki mieñ ũliarmiñ ušpu jerdia, ašmammyn ošol ol Jardieñni. Da siž ašasyž, da mieriašliersiž ošol ol jachšy jerni, ušpunu. ²³ Saklanyjyz ũziujužgia, mahat unutursyz ošol šertiñ Adonaj Tieñrijžniñ, ki kiešti birgiajžgia, da kylarsyz ũziujužgia jonma abach nieñdij-die sufat byla, ki zynharlady saja Adonaj, Tieñrij, kylmascha any. ²⁴ Ki Adonaj, Tieñrij: ot kibik örtiejdohon ol, kiuniulivčiu Tieñridi. ²⁵ Ki tuvduršej ulanlar da ulanlaryn ulanlaryn, da kartajsajyz jerdia, da čejpasajyz jollaryjyzny, da kylsajyz jonma abach, tiursiuniuñ nieñdij-die niersianiñ, da kylsajyz ol jaman kioriuñgiañni enajatlarynda Adonajnyn, Tieñrijniñ, ačyrhandyrma any, ²⁶ tanych turhuzamyn sižgia biugiuñ ošol ol kiokliarni da ošol ol jerni, ki taspolma taspolursyz tiež ol jer ũštiuñdiañ, ki siž ašasyž ošol ol Jardieñniñ ary, mieriašliamia any. Uzartmassyz kiuñliar ol jer ũštiunia, ki taspolma taspolursyz. ²⁷ Da tozdurur Adonaj sižni uluslar da, da kalysyz sanly éł chanlychlarda, ki kioñdiarir Adonaj sižni ary. ²⁸ Da kulluch étiarsiz anda kulluch étiuvčiuliargia abachlarha, išinia kullarynyn adamnyn ahačtan da taštan, ki kiormijdiliar, da éšitmijdiliar, da ašamyjdylar, da ijiškiamijdiliar. ²⁹ Da jalbarsajyz andan Adonajha, Tieñrija. Da tabarsyn any, ki jalbaršej anar bar ũriagij byla da bar džanyj byla. ³⁰ Tar bolhanda saja, da učrasalar sieni bar ol siožliar, ušpular, sonhusunda ol kiuñliarniñ, da tiešuva byla kajtšej Adonajha, Tieñrijgia, diejiñ, da tynlasej ũniunia anyn, ³¹ ki rachmieľivčiu Tieñridi Adonaj, Tieñrij, jebiermiašti sieni, da čajpamasty sieni, da unutmasty ošol šertiñ atalaryjnyn, ki ant étti alarha. ³² Ki sorhun

ėndi burunhu kiuńliar ũčiuń, ki ědiliar sieńdiań burun, ol kiuńdiań, ki jaratty Tieńri adamny ol jer ũstiunia, da kyryjyndan ol kiokliarniń da kyryjyna diejiń ol kiokliarniń: bolundu-me ol ullu iš kibik, uşpu, jemiasia ěşitildi-mie anyn kibik? ³³ Ęşitti-mie ulus ũniuń Tieńrińiń sioźliejdohonnu ortasyndan ol otnun, ki niećik ěşittij sień – da tiri boldular? ³⁴ Jemiasia čynyčty-me Tieńri kielmia, alma ōziunia chanlychny ortasyndan chanlychnyn synavlar byla, bielgilar byla, da nişanlar byla, da čieriuv byla, da kiućliu kudrat byla, da sunulhan kuvat byla, da ullu korchuvlar byla, barča, niećik ki kyldy siźgia Adonaj, Tieńrijiź, Micridia kioźliarijčia? ³⁵ Sień kiorgiuźiuldiuj, bilmia, ki Adonaj: oldu ol Tieńri. Jochtur artych andan başcha. ³⁶ Ol kiokliardiań ěşittirdi saja oşol ũniuń, adiepliamia sieni, da ol jer ũstiunia kiorgiuźdiu saja oşol otun, ol ullu, da sioźliariń anyn ěşittij ortasyndan ol otnun. ³⁷ Da anyn ũčiuń ki siuvdiu oşol atalaryjny, da sajłady urluhun anyn ōziũndiań sortun, da čyhardy sieni haşgachalary byla ol ullu Micridiań, ³⁸ tas ětmia ullurach chanlychlarny da kiućliuriakliarni sieńdiań alnyjdan, kielťirmia sieni, biermia saja oşol jerliariń alarnyn ũliuş, uşpu kiuń kibik. ³⁹ Da bilgiń biugiuń da kajtarhyn ěsija, ki Adonaj: oldu ol Tieńri kiokliardia johartyn da ol jer ũstiunia aşahartyn, jochtur artych! ⁴⁰ Da saklahyn oşol riesimliariń anyn, da oşol micvalaryn, ki mień bujuramyn saja biugiuń, ki jachşy bolhej saja da ulanlaryja ōziujdiań sortun, da anyn ũčiuń uzartyrsyn kiuńliar ol jer ũstiunia, ki Adonaj Tieńrij bieriadi saja bar ol kiuńliardia”. ⁴¹ Ol vachtta ajrydy Moşe ũć şaharlar kioćiuviũndia ol Jardienniń kujaş balkuvu sary, ⁴² kačma ary bar karachčy, ki karachlasa oşol dostun bilmiajińčia, da ol duşman tiuviul ědi anar tiuniadiań biri kiuńdiań, da kačsyn birisinia ol şaharlarnyn, uşpularnyn, da tiri bolsun: ⁴³ Oşol Biecierni, midbarda, jerińdia ol tiuź orunnun, Ruuvienigia, da oşol Ramotnu, Giladda, Gadgetia, da oşol Golanny, Başanda, Mienaşşegia. ⁴⁴ Da budur ol Tora, ki kojdu Moşe alnynda ulanlarynyn Jisraelniń. ⁴⁵ Bulardylar ol şarajatlar, da ol riesimliar, da ol tiorialiar, ki sioźliadi Moşe ulanlaryna Jisraelniń čychmachlaryndan sortun jerińdiań Micrińiń, ⁴⁶ kioćiuviũndia ol

Jardieñniñ, Gaj iñdialiadohon orunda, uturusuna Bieť-Poornun, jeriñdia Sichonnun, bijiniñ ol Ėmoriniñ, ki olturur ėdi Chesbonda, ki kyrdy Moše da ulanlary Jisraeľniñ čychkanlaryndan sortun jeriñdiañ Micriniñ. ⁴⁷ Da mieriašliadiliar ošol jeriñ anyn, da ošol jeriñ Ohnun, bijiniñ ol Bašannyn, ėki bijliariniñ ol Ėmoriniñ, ki kiočiuviuñdia ol Jardieñniñ kujaš balkuvu sary, ⁴⁸ bašlap Aroerdiañ, ki kyryjy ũštiunia özianiniñ Arnonnun, da tavyna diejiñ Sionnun, oldu Chermon, ⁴⁹ da bar ol jylhalychny, kiočiuviuñ ol Jardieñniñ, mizrach sary, da tieñgizinia diejiñ ol jylhalychnyn taščynlary tiubiunia ol siñgirniñ.

5 ¹ Da čahyrdy Moše bar Jisraeľgia, da ajtty alarha: „Tynlahyn, ė Jisraeľ, ošol ol riesimliarni da ošol ol tiorialiarni, ki mieñ siožliejmiñ kulachlaryjyzča biugiuñ, da ũvrianijiž alarny, da saklajyz kylma alarny. ² Adonaj, Tieñrimiz, kiešti birgiamizgia šert Chorevdia. ³ Tiuviuľ atalarymiz byla kiešti Adonaj ošol ol šertiñ, ušpunu, ki birgiamizgia. Biž, bular, bunda, biugiuñ, barymiz tiriliarbiž. ⁴ Akyl akylha siožliadi Adonaj birgiajizgia tavda ortasyndan ol otnun ⁵ (mieñ turar ėdim arasyna Adonajnyn da arajyzda ol vachtta, anlatma sizgia ošol sioziuñ Adonajnyn, ki korchtujuz alnyndan ol otnun, da miñmiadijiž tavha), ajtadohoč: ⁶ „**Mieñdir**, mieñ, Adonaj, Tieñrij, ki čyhardym sieni jeriñdiañ Micriniñ kullar ėrkiñdiañ. ⁷ Bolmasyn saja öžgia tieñriliar mienim kajjamlyhym alnyna. ⁸ **Kylmahyn** öziuja jonma abach hieč sufat byla, nie ki kiorsiej kiokliardia johartyn, da nie ki jerdia ašahartyn, da nie ki suvlarda ašaharrach jergia. ⁹ Bašurmahyn alarha, da kulluch ėtmiagiñ alarha, ki mieñmiñ, Adonaj, Tieñrij, kiuniuliavčiu Tieñri, sahnuvču giuniachiñ atalarnyn jaman ulanlar ũštiunia, da ũčiuñčiu dor ũštiunia, da diortiuñčiu dor ũštiunia dušmanlaryma. ¹⁰ Da kyluvčudur mieñ ševahat miñ dorlarha, siuviuvčuliarimia da saklavčularha micvalarymny. ¹¹ **Ant ėtmiagiñ** atyndan Adonaj Tieñrijniñ jalhanha, ki kioniu ėtmiasti Adonaj any-de, kim ki ant ėtsia atyndan anyn muftcha-de. ¹² **Saklahyn** ošol šabbat kiunniu, azižliktia tutma any, niečik bujurdu saja Adonaj, Tieñrij.

¹³ Alty kiunliardia išliagiń da kylhyn bar išijni, ¹⁴ da ol jedińči kiun šabbatty machtavuna Adonaj Tieńrijniń. Kylmahyn hieč iš, sień, da uvluj, da kyzyj, da kuluj, da karavašyj, da ögiuziuj, da ešiaġij, da bar tuvaryj, da haribij, ki šaharlaryjda, anyn üčiuń ki tynč alhej kuluj da karavašyj sieniń kibik. ¹⁵ Da sahyňhyn, ki kul eđij jerińdia Micri- niń, da čyhardy sieni Adonaj, Tieńrij, andan kiučliu kudrat byla da sunulhan kuvat byla. Anyn üčiuń bujurdu saja Adonaj tutma ošol ol šabbat kiunńiu. ¹⁶ **Syġlahyn** ošol atejny da ošol anejny, ki niečik bujurdu saja Adonaj, Tieńrij, anyn üčiuń ki uzarhejlar kiunliarij, da anyn üčiuń ki jachšy bolhej saja ol jer üštiunia, ki Adonaj, Tieńrij, bieriadi saja. ¹⁷ **Karachčylych** eťmiagiń. ¹⁸ **Da nijufloch** eťmiagiń. ¹⁹ **Da urlamahyn.** ²⁰ **Da tanychlych** čychmahyn dostuj üčiuń-die, bolma jalhan tanych. ²¹ **Da kusiańmiagiń** katynyna dostujnun, da kusiańmiagiń üviunia dostujnun, tiuziunia anyn, da kuluna anyn, da karavašyna, da ögiuziunia, da ešiaġinia anyn, da barysyna-de, nie ki dostujnun”. ²² Ošol ol siožliarni, ušpularny, siožliadi Adonaj bar kahalyjzha tavda ortasyndan ol otnun, ol bulutnun, da ol tumannyn ullu avaz byla, da arttyrmady. Da jazdy alarny eki tašly luchot üštiunia, da bierdi alarny maja. ²³ Da eđi ešitkianijiz kibik ošol ol avazny ortasyndan ol karanhylychnyn, da ol tav janar eđi otta, da juvuduġuz maja bar aharachlary ševieťliarijizniń da kartlaryjyz, ²⁴ da ajttyjyz: „Muna, kiorgiuzđiu Adonaj, Tieńrimiz, bižġia ošol syjn da ošol ul- luluhun, da ošol üniuń anyn ešitťik ortasyndan ol otnun. Ušpu kiun- niu kiordiuk, ki siožliejdi Tieńri adam byla, da tiri bolady. ²⁵ Da ha- liginia niek öliajik? Ki örtiar bižni ol ullu ot, ušpu! Eġier arttyradyr ešiak ešitmia ošol üniuń Adonajnyn, Tieńrimizniń, dahyn, da öliarbiž! ²⁶ Ki kimdir bar tień, ki ešitťi üniuń kajjam Tieńrińiń siožliejdohon- nu ortasyndan ol otnun bižniń kibik? Da tiri kaldy-me? ²⁷ Juvuhun sień, da tynlahyn ošol barča, nie ki ajtsa Adonaj, Tieńrimiz, da sień siožliagiń bižġia ošol barča, nie ki siožliasia Adonaj, Tieńrimiz, saja, da tynlarbyz da kylarbyz”. ²⁸ Da ešitťi Adonaj ošol avazyn siožliari- jizniń siožliagianijizdia maja, da ajtty Adonaj maja: „Ešitťim ošol

avazyn siožliariniñ ol ulusnun, ušpunun, ki siožliadiliar saja. Jachšy èttiliar, nie ki siožliadiliar. ²⁹ Kim biersia èdi, da bolsa èdi ùriakliari bu alarha, korchma mieńdiañ da saklama ošol bar micvalarymny bar ol kiunliardia, anyn üčiuñ ki jachšy bolhej alarha da ulanlaryna alar-nyn dunjaha diejiñ. ³⁰ Barhyn, ajtychyn alarha: „Kajtyjyz öziujužgia, čatylrarijyžha”. ³¹ Da sieñ, turhun birgiamia, da siožliajim saja ošol bar ol micvany, da ol riesimliarni, da ol tiorialiarni, ki üvriatkiejšiñ alarha, da kylsynlar jerdia, ki mieñ bieriamiñ alarha, mieriašliamia any. ³² Da saklajyz kylma, ki niečik bujurdu Adonaj, Tieńrijiz, sižgia. Kajyrylmajyz on jary ani son jary. ³³ Bar ol jol byla, ki bujurdu Ado-naj, Tieńrijiz, sižgia, baryjyz; anyn üčiuñ tiri bolursyz, da jachšy bolur sižgia, da uzartyrsyz kiunliar jerdia, ki mieriašliasiajiz.”

6 ¹ Da budu ol micva, ol riesimliar, da ol tiorialiar, ki bujurdu Adonaj Tieńrijiz üvriatmia sižgia, kylma jerdia, ki siž ašasyz ary, mieriašliamia any. ² Anyn üčiuñ ki korchejsyn Adonaj, Tieńri-jizdiañ, saklama ošol bar riesimliariñ anyn, da micvalaryn anyn, ki mieñ bujuramyn saja – sieñ, da uvluj, da uvlu uvlujnun – bar tirlik kiunliarijizdia, da anyn üčiuñ ki uzarhejlar kiunliarij. ³ Da tynlahyn, è Jisraeľ, da saklahyn kylma, anyn üčiuñ ki jachšy bolhej saja, da ki artchejsyz astry, ki niečik siožliadi Adonaj, Tieńrisi atalaryjnyn, saja; jer ahadohon siut da bal. ⁴ Kabul ètkiñ, è Jisraeľ: Adonaj Tieńrimiž. Adonaj birdi. ⁵ Da siuvgiuñ ošol Adonaj Tieńrijni bar ùriagij byla, da bar džanyj byla, da bar astrylyhyj byla. ⁶ Da bolsunlar ol siožliar, uš-pular, ki mieñ bujuramyn saja, èsijdia. ⁷ Da ochutchun alarny ulanla-ryja, da siožliagiñ alarny olturhanyjda üviujdia da juriugianijdia jol-da, da jatchanyjdan burun da turhanyjdan sortun. ⁸ Da kyjasa bajlap tutchun alarny bielgigia koluj üštiunia, da bolsun sahyňmaklychka kyjasa hammieša tužžurulhandy kiožliarij arasyňa. ⁹ Da kyjasa jazyp tutchun alarny odvierjalary üštiunia üvliarijizniñ da kabachlaryjyz-da. ¹⁰ Da bolhej, ki kieľtirsia sieni Adonaj, Tieńrij, ol jergia, ki ant ètti atalaryja, Avrahamha, Jicchakcha da Jaakovha, biermia saja ullu

šaharlar, da jachšylar, ki kondarmadyj, ¹¹ da üvliari tolular bar jachšydan, ki tolturmadyj, da kujular kazyłhanlar, ki kazmadyj, borlalychlar da ziejtunlar, ki ornatmadyj, da ašasej da tojsej, ¹² saklanhyn öziuja, mahat unutursyn ošol kulluhun Adonajнын, ki čyhardy sieni jerińdiań Micriniń kullar erkińdiań. ¹³ Adonajdan, Tieńrijdiań, korchkun, da anar kulluch etkiń, da atyndan anyn kiertigia ant etkiń. ¹⁴ Juriumiajiz kulluhu artyna özgia tieńriliarniń abachlaryndan ol uluslaryнын, ki čiuvrialiarijizdia, ¹⁵ ki kiuniuliavčiu Tieńridi Adonaj, Tieńrij, ortejda; mahat kabunur ačuvu Adonajнын, Tieńrijniń, sieńdia da tas etiar sieni južliari üštiuńdiań ol jerniń. ¹⁶ Synamajyz ošol Adonaj Tieńrijizni, ki niečik synadyjyz Massada. ¹⁷ Saklama saklajyz ošol micvalaryn Adonaj Tieńrijizniń, da šarajatlaryn anyn, da riesimliariń anyn, ki bujurdu sizgia. ¹⁸ Da kylhyn ol tiuz da ol jachšy kioriuńgiańni enajatlarynda Adonajнын, anyn üčiuń ki jachšy bolhej saja, da kielgiejsiń, da mieriašliagiejsiń ošol ol jachšy jerni, ki ant etti Adonaj atalarya, ¹⁹ tabiermia ošol bar dušmanlaryjny alnyjdan, ki niečik siožliadi Adonaj. ²⁰ Ki sorsa sieńdiań uvluj kačan-de, ajtdohoč: „Niedi ol šarajatlar, da ol riesimliar, da ol tiorialiar, ki bujurdu Adonaj, Tieńrimiz, sizgia?“, ²¹ da ajtchyn uvluja: „Kullar edik paroha jerińdia Micriniń, da čyhardy bižni Adonaj Micridiań kiučliu kudrat byla. ²² Da bierdi Adonaj bielgiliar, da tamašalychlar, ullular da jamanlar, Micridia, paroda da bar üviuńdia anyn, kiožliarimizčia. ²³ Da bižni čyhardy andan, kieltirmiak üčiuń bižni, biermia bižgia ošol ol jerni, ki ant etti atalarymyzha. ²⁴ Da bujurdu bižgia Adonaj, Tieńrimiz, kylma ošol bar ol riesimliarni, ušpularny, korchma Adonajdan, Tieńrimizdiań, jachšyha bižgia bar ol kiuńliarni, tiri tutma bižni, ušpu kiuń kibik. ²⁵ Da ziechut bolur bižgia, ki saklasach kylma ošol bar ol micvany, ušpunu, alnynda Adonajнын, Tieńrimizniń, ki niečik bujurdu bižgia”.

7 ¹ Da bolhej, ki kieltirsia sieni Adonaj, Tieńrij, ol jergia, ki sień kieliasiń ary, mieriašliamia any, da siuriar kiop chanlychlarny alnyjdan: ol Chittiniń, da ol Girgašini, da ol Ėmorini, da ol Kienaanini,

da ol Pierizzini, da ol Chivvini, da ol Jevusini, jedi chanlychlarny, kiopriakliarni da kiučliuriakliarni sienđiań, ² da bierir alarny Adonaj, Tieńrij, alnyjda, da kyrhyn alarny; vieriań étmia vieriań étkiń alarny, kiešmiagiń alar byla šert, da chajyfsunmahyn alarny. ³ Da kudalašmahyn alar byla. Kyzjyńny biermiagiń uvluna anyn da kyzyn anyn almahyn uvluja, ⁴ ki kietiarir ošol uvlujnu kulluhum artyndan, da kulluch étiarliar özgia tieńriliargia, da kabunur ačuvu Adonajnyń siždia, da tas étiar sieni tiežčia. ⁵ Ki ančach bulej kylyjyz alarha: mizbeachlaryń alarnyn kavšatyjyz, da maćcievalaryń alarnyn syndryryjyz, da ašeralaryń alarnyn uvaltyjyz, da jonma abachlaryń alarnyn kiuvdiuriujuž otta. ⁶ Ki aziž ulustur sień Adonajha, Tieńrija. Sieni sajlady Adonaj, Tieńrij, bolma anar onča uluscha bar ol uluslardan, ki južliari uštiunia ol jerniń. ⁷ Tiuviuń kiopriak bolhanyjyz üčiuń bar ol uluslardan siuvdiu Adonaj sižni da sajlady sižni, ki sižsiž ol azrach bar ol uluslardan. ⁸ Ki ančach siuvmiagi sartyń Adonaj sižni da saklahany sartyń ošol ol antny, ki ant étti atalaryjyzha, čyhardy sižni Adonaj kiučliu kudrat byla da juludu sieni kullar érkińdiań kolundan paronun, bijiniń Micrińi. ⁹ Da biłgiń, ki Adonaj, Tieńrij, oldu ol Tieńri, ol inamly Tieńri, saklavču ol šertni da ol ševahatny siuviuvčiuliargia da saklavčularha micvalaryń anyn miń dorha. ¹⁰ Da tioliadi dušmanlaryna öziuniuń, tiriviuńdia anyn, tas étmia any. Kiečiktirmijdi dušmanyna tioliuviuń; tiri égianińdia tioliejdi anar. ¹¹ Da saklahyn ošol ol micvany, da ošol ol riesimliarni, da ošol ol tiorialiarni, ki mień bujuramyn saja biugiuń kylma alarny.

XLVI

¹² Da bolhej, anyn üčiuń ki tynlasajyz ošol ol tiorialiariń, ušpularny, da saklasajyz, kylsajyz alarny, da saklar Adonaj, Tieńrij, saja ošol ol šertiń da ošol ol ševahatny, ki ant étti atalaryja. ¹³ Da siuviar sieni, da alhyšlar sieni, da arttyryr sieni, da alhyšlar jemišiń kursahyjnyń da jemišiń jerijniń – biurtiugijny, da šarbietijni, da sajjyńny, ijłmiagiń ullu tuvarlaryjnyń, da tišiliariń kojujny – ol jer uštiunia, ki ant étti atalaryja biermia saja. ¹⁴ Alhyšlyrach bolursyn sień bar

ol uluslardan. Bolmasty sieńdia biediav ér kiši da biediav katyn, da tuvaryjda-de. ¹⁵ Da kietiarir Adonaj sieńdiań bar chastalychny, da bar syzlavlaryn Micriniń, ol jamanlarny, ki biliasiń. Kojmasty alarny sieńdia da bierir alarny bar dušmanlaryjda. ¹⁶ Da tavusursyn ošol bar ol uluslarny, ki Adonaj, Tieńrij, bieriadi saja. Chajyfsunmasyn kioziuj alar úštiunia, da kulluch étmiagiń abachlaryna alarnyn, ki tuzachty ol saja. ¹⁷ Ki ajtsej kiołniujdia: „Kiopriaktiliar ol chanlychlar, ušpular, mieńdiań. Niečik bolalymyn tas étmia alarny?“, ¹⁸ korchmahyn alardan. Sahynma sahynhyn ošol, nie ki kyldy Adonaj, Tieńrij, paroha da bar Micrigia, ¹⁹ ol ullu synavlarny, ki kiordiuliar kiožliarij, da ol biełgiliarni, da ol nišanlarny, da ol kiučliu kudratny, da ol sunulhan kuvatny, ki čyharty sieni Adonaj, Tieńrij. Alej kylar Adonaj, Tieńrij, bar ol uluslarha, ki sień korchasyn alynlaryndan alarnyn. ²⁰ Da dahyn ošol ol hazmanny ijar Adonaj, Tieńrij, alarda taspolhunča ol kalhanlar da ol jašynhanlar alnyjdan. ²¹ Synychmahyn alynlaryndan alarnyn, ki Adonaj, Tieńrij, ortejda, ullu Tieńri da korchunčlu. ²² Da siuriar Adonaj, Tieńrij, ošol ol chanlychlarny, ušpularny, alnyjdan azar azar. Bolalmassyn tavusma alarny tiež, mahat artar úštiuja kijigi ol tiužniun. ²³ Da bierir alarny Adonaj, Tieńrij, alnyjda, da bulhanyštyryr alarny ullu bulhančylych taspolhanlaryna diejiń. ²⁴ Da bierir bijliariń alarnyn koluja, da tas étkiń ošol atlaryn alarnyn tiubiuńdiań ol kiokliarniń. Turalmasty kiši-die alnyjda tas étkianija diejiń alarny. ²⁵ Jonma abachlaryn alarnyn kiuvdiuriujuž otta. Suklanmahyn kiumiuška da altyhna, ki alar úštiunia, da almahyn öziuja, mahat tuzachlanyrsyn anyn byla, ki chor étkianidi Adonaj Tieńrijniń ol. ²⁶ Da kiełtirmiagiń chor niersiani üviuja, da bolursyn cherem kibik. Jerieńči étmia jerieńči étkiń any, da chor étmia chor étkiń any, ki cheremdi ol.

8 ¹ Bar ol micvany, ki mień bujuramyn saja biugiuń saklajyz kylma, anyn üčiuń ki tiri bolhejsyz, da arthejsyz, da kiełgiejsiž, da mieriašliagiesiž ošol ol jerni, ki ant étti Adonaj atalaryjyža. ² Da sahynhyn ošol bar ol jolnu, ki juriuťtiu sieni Adonaj, Tieńrij, bu kyrch

jyl midbarda, kyjnamach ūčiuń sieni, synama sieni, biłmia ošol, nie ki kiolńniujdia, saklarsyn-me micvalaryn anyn, jemiasia joch. ³ Da kyjnady sieni, da ačychtyrdy sieni, da ašatty saja ošol ol manny, ki biłmiaš ědij da biłmiadiliar atalaryj, biłdirmiak ūčiuń saja, ki tiuviuľ jalhyz ol oť-miak byla tiri bolady ol adam, ki ančach bar čyhyšy byla bujruhunun Adonajnyn tiri bolady ol adam. ⁴ Uprahyj sieniń upranmady ūštiuj-diań, da ajahyj kabarchychlanmady bu kyrch jyl. ⁵ Da biłgiń akyljy byla, ki niečik adieplejdir kiši ošol uvlun öziuniuń, alej Adonaj, Tieńrij, adieplejdi sieni. ⁶ Da saklahyn ošol micvalaryn Adonaj Tieńrijniń, juriumia jollary byla anyn da korchma andan, ⁷ ki Adonaj, Tieńrij, kiełtiriadi sieni jachšy jergia: jer öziańli suvlu, kioz suvlar da darjalas čyhadylar ěništia da tavda, ⁸ jer budajly, da arpaly, da borlalychly, da ińdžirlikli, da narlychly, jer ziejtun javly, da bally, ⁹ jer, ki tiuviuľ miš-kińlik byla ašarsyn anda oťmiak, ěksik bolmassyn niemiegia-die anda, jer, ki tašlary anyn tiemirdi, da tavlaryndan kazarsyn tuč. ¹⁰ Da ašasej, da tojsej, da machtav biergiń Adonajha, Tieńrija, ol jachšy ūčiuń, ki bierdi saja. ¹¹ Saklanhyn öziuja, mahat unutursyn kulluhun Adonaj Tieńrijniń, saklamascha micvalaryn, da tiorialiariń, da riesimliariń anyn, ki mień bujuramyn saja biugiuń, ¹² mahat ašarsyn da tojarsyn, da jachšy ūvliar kondaryrsyn da olturursyn, ¹³ da syhyryj da kojuj artarlar, da kiumiuš da altyn artar saja, da barča, nie ki saja, artar, ¹⁴ da öktiamlianir ūriagij, da unutursyn kulluhun Adonajnyn, Tieńrijniń, ol čyharuvčunun sieni jerińdiań Micriniń kullar ěrkińdiań, ¹⁵ ol juritiuvčiuńiu sieni midbarda – ol ullu, da ol korchunčlu, kiuvdiurgiuč jylanly, da saruviakli, da suvsaply, ki joch ědi suv –, ol čyharuvču saja suv almas skaladan, ¹⁶ ol ašatuvču saja man midbarda, ki biłmiadiliar atalaryj, kyjnamach ūčiuń sieni da synamach ūčiuń sieni, jachšy ětmia saja sonhujda, ¹⁷ da ajtsej kiolńniujdia: „Kiučium da kuvaty kolumnun kyldy maja ošol ol malny, ušpunu”. ¹⁸ Da sahyhyn ošol Adonaj Tieńrijni, ki oldu ol bieriuvčiu saja kiuč, ištyrma mal, kajjam ětmia ūčiuń ošol šertiń, ki ant ětti atalaryja, ušpu kiuń kibik. ¹⁹ Da bolhej, ěgier unutma unutsej ošol kulluhun Adonaj Tieńrijniń, da barsej kulluhu

artyna özgia tieńriliarniń, da kulluch étsiej alarha, da bašursej alarha, tanych étiamiń siźdia biugiuń, ki taspolma taspolursyz. ²⁰ Chanlychlar kibik, ki Adonaj tas étiađi alnyjyzdan, alej taspolursyz, anyn učiuń ki tynlamasajyz üniunia Adonaj Tieńrijizniń.

9 ¹ Tynlahyn, é Jisraeł! Sień ašasyn biugiuń ošol ol Jardieńni, kiel-mia, mieriašliamia chanlychlarny, ullurachlarny da kiučliuriakliarni sieńdiań: ullu šaharlar da biekljar, jetiadohonlar kiokliargia, ² ullu ulus da bijik ulanlary Anaklylarnyn, ki sień biłđij, da sień éšittij, ki „Kim turalyr alnynda ulanlarynyn Anaknyn?” ³ Da biłgiń biugiuń, ki Adonaj, Tieńrij, oldu ol ašuvču alnyjda ot kibik örtiejdohon. Ol tas étiar alarny, da ol synychtyryr alarny alnyjda, da siuriarsiń alarny, da tas étiaarsiń alarny tiezčia, ki niečik siozłiađi Adonaj saja. ⁴ Ajtmahyn kiołniujdia, tabiergiańdia Adonaj, Tieńrij, alarny alnyjdan, ajtadohoč: „Rastlyhym učiuń kielťirdi mieni Adonaj, mieriašliamia ošol ol jerni, ušpunu”, da rašalyhy učiuń ol chanlychlarnyn, ušpularnyn, Adonaj tas étiađi alarny alnyjdan. ⁵ Tiuviul rastlyhyj učiuń da tiuzliu-giu učiuń üriagijniń sień kieliasiń mieriašliamia ošol jeriń alarnyn, ki ančach rašalyhy učiuń ol chanlychlarnyn, ušpularnyn, Adonaj, Tieńrij, tas étiađi alarny alnyjdan, da kajjam étmiak učiuń ošol ol siozńniu, ki ant étiti Adonaj atalaryja, Avrahamha, Jicchakcha da Jaakovha. ⁶ Da biłgiń, ki tiuviul rastlyhyj učiuń Adonaj, Tieńrij, bieriadi saja ošol ol jachšy jerni, ušpunu, mieriašliamia any, ki ulus katy éńsialidir sień. ⁷ Sahynhyn, unutmahyn ošol, nie ki ačyrhandyrdyj Adonaj Tieńrijni midbarda. Ol kiuńdiań, ki čychtyj jerińdiań Micriniń kielgiani-jiz-gia diejiń ušpu orunha diejiń tanuvčular éđijiz sioziunia Adonajnyn. ⁸ Da Chorevdia ačyrhandyrdyjyz ošol Adonajny, da ačuvlandy Adonaj uštiujuz-gia, tas étmia siźni. ⁹ Mińgianimdia ol tavha, alma tašly luchotnu, luchotun ol šerťniń, ki kiešti Adonaj birgiajiz-gia, da kie-čiktym tavda kyrch kiuń da kyrch kiečia, óťmiak ašamadym da suv ičmiadim, ¹⁰ da bierdi Adonaj maja ošol eki ol tašly luchotlarny, jazylhanlarny bujruhu byla Tieńriniń, da alar uštiunia bar ol siozłiar

kibik, ki siožliadi Adonaj birgiajižgia tavda ortasyndan ol otnun ol ištyrylmach kiuniūndia. ¹¹ Da ēdi: acheriūndiań kyrch kiūniūn da kyrch kiečianiń bierdi Adonaj maja ošol ēki tašly luchotnu, luchotun ol šerťniń, ¹² da ajtty Adonaj maja: „Turhun, ēngiń tiež bundan, ki čej-pady jolun ulusuj, ki čyhardyj Micridiań. Kieťtiliar tiež ol joldan, ki bujurdum alarha: kyldylar ōžliarina kujma abach”. ¹³ Da ajtty Adonaj maja, ajtadohoč: „Kiordium ošol ol ulusnu, ušpunu, da, muna, ulus katy ēnsialidir ol. ¹⁴ Kalhyn mieńdiań, da tas ētiajim alarny, da siurtia-jim ošol atlaryn alarnyn tiubiūndiań ol kiokliarniń, da kylajym sieni kiučliuriak chanlychka, da kiopriakkia, andan”. ¹⁵ Da kajyryldym, da ēńdim ol tavdan, da ol tav janar ēdi otta, da ēki luchotu ol šerťniń ēki kollarym ūštiunia. ¹⁶ Da kiordium, da, muna, jazychly boldujuz Adonajha, Tieńrijijžgia, kyldyjyz ōziujužgia kujma buzov. Kieťtijiz tiež ol joldan, ki bujurdu Adonaj sižgia. ¹⁷ Da tuttum ēki ol luchotnu, da taš-ladym alarny ēki kollarym ūštiūndiań, da syndyrdym alarny kiožliarijijžčia. ¹⁸ Da tiušiup jalbardym alnynda Adonajnyn burundahylaj, kyrch kiūń da kyrch kiečia, ōťmiak ašamadym da suv ičmiadim, bar jazyhyj ūčiuń, ki jazychly boldujuz, kylma jaman kioriuńgiańni ēna-jatларыnda Adonajnyn, ačyrhandyrma any, ¹⁹ ki korchtum alnyndan ol ačuvnun da ol kachirniń, ki ačuvlandy Adonaj ūštiujužgia, tas ēťmia sižni. Da tynlady Adonaj maja dahyn ol-de vachtta. ²⁰ Da Aharonda ačuvlandy Adonaj astry, tas ēťmia any. Da tiefilla ēťtim dahyn Aharon ūčiuń-die ol vachtta. ²¹ Da ošol jazyhyjyzny, ki kyldyjyz, ošol ol buzovnu, aldym da kiuvdiurdium any otta, da jančtym any, tartma jachšy, niegińčia ki boldu uvach toprachka, da tašladym ošol toprahyn anyn ol ōziańgia, ol ēniuvčiu ol tavdan. ²² Da Tavierada, da Mas-sada, da Kivrot-Hattaavada ačyrhandyruvčular ēdijiz ošol Adonajny. ²³ Da ijgiańdia Adonaj sižni Kadieš-Barnieadan, ajtadohoč: „Baryjyz da mieriašliajiz ošol ol jerni, ki bierdim sižgia”, da tandyjyz bujruhu-na Adonajnyn, Tieńrijijžniń, da inanmadyjyz anar, da tynlamadyjyz ūniunia anyn. ²⁴ Tanuvčular ēdijiz alnynda Adonajnyn biłgiań kiuniumdiań sižni. ²⁵ Da tiušiup jalbardym alnynda Adonajnyn kyrch

kiuń da kyrch kiečia ašyra, ki tiušiuþ jalbardym, ki ajtybedi Adonaj, tas étmia sižni. ²⁶ Da tiefilla étim Adonajha, da ajttym: „È Adonaj, Tieńri, čejpamahyn ulusujnu da üliušiuþni, ki juluduj ulluluhuj byla, ki čyhadyj Micridiań kiučliu kudrat byla. ²⁷ Sahynhyn kullaryjny, Avrahamny, Jicchakny da Jaakovnu, kajrylmahyn katylyhyna ol ulusunun, ušpu, da rašalyhyna anyn, da jazyhyna anyn, ²⁸ mahat ajtyrlar eli ol jerniń, ki čyhadyj bižni andan bolalmaslyhy sartyn Adonaj kiełtirmia alarny ol jergia, ki siožliadi alarha, da chor étkiani sartyn alarny, čyhady alarny, öłturmia alarny midbarda”. ²⁹ Da alardylar ulusuj da üliušiuþ, ki čyhadyj kiučiuþ byla, ol ullu, da kuvatyj byla, ol sunulhan.

10 ¹ Ol vachtta ajtty Adonaj maja: „Jonhun öziuja eki tašly luchot burunhular kibik, da mińgiń maja ol tavha. Da kylhyn öziuja ahačly sunduch. ² Da jazajym ol luchot üštiunia ošol ol siožliarni, ki ediliar ol burunhu luchot üštiunia, ki syndyrdyj, da kojhun alarny sunduchta”. ³ Da kyldym aron šittim ahačlaryndan, da jondum eki tašly luchot burunhular kibik, da mińdim ol tavha, da eki ol luchot kolumda. ⁴ Da jazdy ol luchot üštiunia ol burunhu jazyš kibik ošol on ol siožliarni, ki siožliadi Adonaj sižgia tavda ortasyndan ol otnun ol ištyrylmach kiuniuńdia, da bierdi alarny Adonaj maja. ⁵ Da kajryldym, edim ol tavdan, da kojdam ošol ol luchotnu aronda, ki kyldym, da boldular anda, ki niečik bujurdu maja Adonaj. ⁶ Da ulanlary Jisraelniń kiočtuliar Bieerot-Bienie-Jaakandan Mosieraha. Anda öłdiu Aharon, da astraldy anda, da kohieńlik étti Èlazar uvlu anyn anyn ornuna. ⁷ Andan kiočtuliar ol Gudgodaha, da ol Gudgodan Jatvataha, jergia öziańli suvlu. ⁸ Niečik bošatlych koldum jazyhy üčiuń ol bozuvnun, ol vachtta ajrydy Adonaj ošol ševietiń ol Lieviniń, éłtmia ošol Aron Šertiń Adonajnyn, turma alnynda Adonajnyn, jumuš étmia anar da alhyšlama Jisraelni aty byla Adonajnyn ušpu kiuńgia diejiń. ⁹ Anyn üčiuń bolmady Lievigia üliuš da tijiš karyndašlary byla. Adonaj: oldu üliušiu anyn, ki niečik siožliadi Adonaj, Tieńrij, anar. ¹⁰ Da mień turdum tavda ol burunhu kiuńliar kibik, kyrch kiuń da kyrch kiečia.

Da tynlady Adonaj maja dahyn ol-de vachtta. Kliamiadi Adonaj čejpama sieni. ¹¹ Da ajtty Adonaj maja: „Turhun, barhyn kiočmiakkia alnynda ol ulusnun, da kiełsińliar, da mieriaśliasieńliar ošol ol jerni, ki ant étim atalaryna biermia alarha”. ¹² Da haliginia, è Jisraël, nie Adonaj, Tieńrij, kliejdi sieńdiań: ki ančach korchma Adonaj Tieńrijdiań, juriumia bar jollary byla anyn, da siuvmia any, kulluch étmia Adonajha, Tieńrija, bar ũriagij byla da bar džanyj byla, ¹³ saklama ošol micvalaryn Adonajny, da ošol riesimliariń, ki mień bujuramyn saja biugiuń, jachšyha saja. ¹⁴ Muna, érkińdiadi Adonajny, Tieńrijniń, ol kiokliar da katlary ol kiokliarniń, ol jer da barča, nie ki anda, ¹⁵ tiek atalaryjny biegiandı Adonaj, siuvmia alarny, da sajłady urluhun alarnyń ožliarińdiań sortun: sižni, jachšyrach bar ol uluslardan, ušpu kiuń kibik. ¹⁶ Da chatna kylyjyz ošol aklafyn ũriagijžniń, da énsiajžni katyrmajyz artych. ¹⁷ Ki Adonaj, Tieńrijž, oldu Tieńrisi ol malachlarnyn da biji ol bijliarniń, ol Tieńri, ol ullu, ol bahatyr da ol korchunčlu, ki juž étmiadi južliargia, da almyjdy šochad, ¹⁸ kylady tioriasin ũksiužniun da tulnun, da siuviadi haribni, biermia anar ótmiak da uprach. ¹⁹ Da siuviujuž ošol ol haribni, ki haribliar édiž jerińdia Micriniń. ²⁰ Adonajdan, Tieńrijdiań, korchkun, anar kulluch étkiń, da torasyna anyn jabašchun, da atyndan anyn kiertigia ant étkiń. ²¹ Oldu machtavuj da oldu Tieńrij, ki kylady birgieja ošol ol ulluluchlarny da ošol ol korchunčluluchlarny, ušpularny, ki kiordiuliar kiožliarij. ²² Jeťmiš džan byla éndiliar atalaryj Micrigia, da haliginia kojdu sieni Adonaj, Tieńrij, julduzлары kibik ol kiokliarniń kiopliukkia.

11 ¹ Da siuvgiuń Adonaj Tieńrijni, da saklahyn saklavyn anyn, da riesimliariń, da tiorialiariń anyn, da micvalaryn bar ol kiuńliardia. ² Da bilijž biugiuń – ki tiuviul ulanlaryjyz byla, ki bilmiadiliar, da ki kiormiadiliar – ošol tyjuvun Adonajny, Tieńrijžniń, ošol ulluluhun anyn, ošol kudratyn, ol kiučliu, da kuvatyn anyn, ol sunulhan, ³ da ošol biełgiliarin anyn, da ošol išliariń, ki kylady ortasynda Micriniń paroha, bijinia Micriniń, da bar jerinia anyn, ⁴ da nie

ki kyldy čieriuviunia Micriniń, atlaryna anyn da markavyňa, ki juźdiurdiu ošol suvlaryn Jam Sufnun juźliari ũštiunia alarnyn kuvhanlarynda siźniń artyna, da tas ětti alarny Adonaj ušpu kiuńgia diejiń, ⁵ da nie ki kyldy siźgia midbarda kielgianiĵiźgia diejiń ušpu orunha diejiń, ⁶ da nie ki kyldy Datanha da Aviramha, ulanlaryna Ęlijavnyn, uvlunun Ruuvieńniń, ki ačty ol jer ošol avzun da juttu alarny, da ošol ũvliariń alarnyn, da ošol čatryrlaryn alarnyn, da ošol bar ol chalkny, ki alar katyna ortasynda bar Jisraelniń, ⁷ ki kioźliariĵiźdi ol kioriuvčiuliar ošol bar išliariń Adonajnyn, ol ullu, ki kyldy. ⁸ Da saklajyz ošol bar ol micvany, ki mień bujuramyn saja biugiuń, anyn ũčiuń ki kiučiajgiejsiź, da kielgiejsiź, da mieriašliagiejsiź ošol ol jerni, ki siź ašasyz ary, mieriašliamia any, ⁹ da anyn ũčiuń ki uzartechejsyz kiuńliar ol jer ũštiunia, ki ant ětti Adonaj atalaryjyzha biermia alarha, da urluhuna alarnyn, jer ahadohon siut da bal. ¹⁰ Ki ol jer, ki sień kieliasiń ary, mieriašliamia any, tiuviuldiu jeri kibik Micriniń ol, ki čyčtyjyz andan, ki čačša ědij ošol urluhujnu, da kieriakli ědi, ki suharhejsyn ajahyj byla bahyn kibik ol ješlilickniń. ¹¹ Da ol jer, ki siź ašasyz ary, mieriašliamia any, jer tavly da ěnišli, jamhurundan ol kiokliarniń ičadi suv. ¹² Jer, ki Adonaj, Tieńrij, tiergiejdi any. Hammieša ěnajatlary Adonaj Tieńrijniń anda, bašlyhyndan ol jyllyn da sofuna diejiń jyllyn. ¹³ Da bolhej, ěgier tynlama tynlasajyz micvalaryma, ki mień bujuramyn siźgia biugiuń, siuvmia kulluhun Adonajnyn, Tieńrijizniń, da kulluch ětmia anar bar ũriagijiz byla da bar džanyjyz byla, ¹⁴ da bierirmiń jamhurun jerijizniń vachtynda jazhy jamhurnun da kiuźdiagi jamhurnun, da ištyrersyn biurtiugiujniu, da šarbietijni, da sajyjny, ¹⁵ da ašarsyn, da tojarsyn, da bierirmiń kiogioť tiuziujdia tuvaryja-de. ¹⁶ Saklanyjyz ũziujuźgia, mahat jełdianir ũriagijiz da kajjrylyrsyz jachšy joldan, da kulluch ětiarsiz ũźgia Tieńriliargia da bašurursyz alarha, ¹⁷ da kabunur ačuvu Adonajnyn siźgia, da bieklar ošol ol kiokliarni, da bolmasty jamhur, da ol jer biermiašti ošol bitišiń, da taspolursyz tieź ol jachšy jer ũštiundiań, ki Adonaj, Tieńrijiz, bieriadi siźgia. ¹⁸ Da kojujuz ošol sioźliarimni, ušpularny, ũriagijizgia da džanyjyzha, da bajlajyz

alarny bielgigia kolujuz ūštiunia, da bolsunlar totafotcha kiožliarijiz arasyňa, ¹⁹ da ūvriatijiz alarny uvullaryjyža, siožliamia alarny olturhanyjda ūviujdia da juriugiañijdia jolda, da jatchanyjdan burun da turhanyjdan sortun. ²⁰ Da kyjasa jazhyn alarny odvierjalary ūštiunia ūvliarijizniñ da kabachlaryjyžda, ²¹ anyn ūčiuñ ki artchejlar kiunliarijiz da kiunliari ulanlaryjyznyn ol jer ūštiunia, ki ant etti Adonaj atalaryjyža, biermia alarha, kiunliari kibik ol kiokliarniñ ol jer byla. ²² Ki, egier saklama saklasajyz ošol bar ol micvany, ušpunu, ki mieñ bujuramyn sižgia kylma any, siuvmia ošol kulluhun Adonaj Tieñrijniñ, juriumia bar jollary byla anyn, da jabašma kulluhuna anyn, ²³ da tas etiar Adonaj ošol bar ol chanlychlarny, ušpularny, alnyjyzdan, da mieriašlarsiz chanlychlarny, ullurachlarny da kiučliuriakliarni siždiañ. ²⁴ Bar ol orun, ki bassa tabany ajahyjyznyn anda, sižgia bolur. Bašlap ol midbardan da ol Lievanondan, ol ullu öziañdiañ, öziañniañ Pieratnyn, da ol maarav sary tieñgizgia diejiñ bolur čiegijiz. ²⁵ Turalmasty kiši-die alnyjyžda. Korchuvujuznu da kobuvujuznu bierir Adonaj, Tieñrijiz, južliari ūštiunia bar ol jerniñ, ki bassajyz anda, ki niečik siožliadi sižgia.

XLVII

²⁶ Bachkyn: mieñ bieriamiñ alnyjzda biugiuñ alhyšny da karhyšny. ²⁷ Ošol ol alhyšny, ki tynlasajyz micvalaryna Adonaj Tieñrijizniñ, ki mieñ bujuramyn sižgia biugiuñ. ²⁸ Da ol karhyšny, egier tynlamasajyz micvalaryna Adonaj Tieñrijizniñ, da kietsiajiz ol joldan, ki mieñ bujuramyn sižgia biugiuñ, barma kulluhu artyna öžgia tieñriarniñ, ki biłmijisiz. ²⁹ Da bolhej, ki kielťirsia sieni Adonaj, Tieñrij, ol jergia, ki sieñ kieliasin ary, mieriašliamia any, da biergiñ ošol ol alhyšny tavy ūštiunia Gierizimniñ da ošol ol karhyšny tavy ūštiunia Ėvalnyn. ³⁰ Muna, alar kiočiuviuñdia ol Jardieñniñ maarav sary, jolu sary eniuviuñ ol kujašnyn jeriñdia ol Kieaaniniñ, ol olturuvču jylhalyčta uturusuna ol Gilgalnyn, janynda tiuž jerliariniñ Moreniñ. ³¹ Ki siz ašasjyz ošol ol Jardieñni, kielmia, mieriašliamia ošol ol jerni, ki Adonaj,

Tieñrijiz, bieriadi sizgia, da mieriasliasiajiz any da oltursajyz anda, ³² da saklajyz kylma ošol bar ol riesimliarni da ošol ol tiorialiarni, ki mieñ bieriamiñ alnyjyzda biugiuñ.

12 ¹ Bulardylar ol riesimliar da ol tiorialiar, ki saklajyz kylma jerdia, ki bierdi Adonaj, Tieñrisi atalaryjnyn, saja, mieriasliamia any, bar ol kiunliarni, ki siz tirilirsiz ol jer uštiunia. ² Tas etmia tas etijiz ošol bar ol orunlarny, ki kulluch ettiliar anda ol chanlychlar abachlaryna özliariniñ: ol bijik tavlur uštiunia, da ol kajalar uštiunia, da tiubiundia bar jašardohon ahačnyn, ki siz mieriasliejsiz alarny. ³ Da kavšatyjyz ošol mizbeachlaryn alarnyn, da syndryjyz maćcievalaryn alarnyn, da ašeralaryn alarnyn kiuvdiuriujuž otta, da jonma abachlaryn uvaltyjyz, da tas etijiz ošol atlaryn alarnyn ol orundan. ⁴ Kylmajyz alej mizbeachlaryna Adonaj Tieñrijizniñ. ⁵ Ki ančach ol orunha, ki sajlasa Adonaj Tieñrijiz any bar ševietliarijizdiañ kojma ošol šemiñ öziuniuñ anda, tochtar ornun anyn izliajiz, da kielgiñ ary, ⁶ da kieltirijiz ary olalaryjyzny, da diebiechalaryjyzny, da ošol ončalaryjyzny, da ošol tierumasyn kolujuznun, da nijeťliarijizni, da džomartlychlaryjyzny, da tunhučlaryn syhyryjyznyn da kojuznun. ⁷ Da ašajyz anda alnynda Adonaj Tieñrijizniñ, da bijanijiz bar sunuvu byla kolujuznun – siz da eli üviujužniuñ –, ki alhyšlar sieni Adonaj, Tieñrij. ⁸ Kylmajyz barča, niečik ki biž kylabyz bunda biugiuñ, har kiši bar ol tiuž kioriuñgiañni kiožliariñdia, ⁹ ki kielmiadijiz haligia diejiñ ol tynčlychka da ol üliuškia, ki Adonaj, Tieñrij, bieriadi saja. ¹⁰ Da ašajyz ošol ol Jardieñni da oltursajyz jerdia, ki Adonaj, Tieñrijiz, üliuš bieriadi sizgia, da tynč etšia sizgia bar dušmanlaryjyzdan čiuviadiañ, da oltursajyz emiñlik byla, ¹¹ da bolhej ol orun, ki sajlasa Adonaj, Tieñrijiz, any, tochtatma šemiñ öziuniuñ anda, ary kieltirijiz ošol barča, nie ki mieñ bujuramyn sizgia: olalaryjyzny, da diebiechalaryjyzny, ončalaryjyzny, da tierumasyn kolujuznun, da bar sajlama nijeťliarijizni, ki nijeť etšiajiz Adonajha. ¹² Da bijanijiz alnynda Adonaj Tieñrijizniñ; siz, da uvullaryjyz, da kyzlaryjyz, da kullaryjyz, da karavašlaryjyz, da ol Lievi šaharlaryjyzda, ki jochtu

anar ūliuš da tijiš birgiajižgia. ¹³ Saklanhyn öziuja, mahat čyharyrsyn olalaryjny har orunda, ki kiorsiej. ¹⁴ Ki ančach, nie orunda ki sajlasa Adonaj birisińdiań ševieflarijniń, anda čyharhyn olalaryjny, da anda kylhyn barča, nie ki mień bujuramyn saja. ¹⁵ Ančach, bar kusiańgiańdia džanyj diebiecha étkiń da ašahyn ét alhyšyna kioria Adonaj Tieńrijniń, ki bierdi saja bar šaharlaryjda. Ol murdar kiši da ol aruv kiši ašasyn any jurniu kibik da sohachny kibik. ¹⁶ Ančach ol kanny ašamajyz. Ol jer ūštiunia tiokkiuń any suvnu kibik. ¹⁷ Bolalmassyn ašama šaharlaryjda ončasyn biurtiugiujniuń, da šarbietijniń, da sajyjny, da tunhučlaryn syhyryjny da kojunnun, da bar nijeŭliarijni, ki nijeŭťesiej, da džomartlychlaryjny, da tierumasyn kolujnun. ¹⁸ Ki ančach alnynda Adonaj Tieńrijniń ašahyn any, nie orunda ki sajlasa Adonaj, Tieńrij, any – sień, da uvluj, da kyzyj, da kuluj, da karavašyj, da ol Lievi, ki šaharlaryjzda. Da bijańgiń alnynda Adonaj Tieńrijniń bar sunuvunda kolujnun. ¹⁹ Saklanhyn öziuja, mahat kiemiširsin ošol ol Lievini bar kiuńliarijdia jerij ūštiunia. ²⁰ Ki kieniartsia Adonaj, Tieńrij, ošol čiegijni, ki niečik siožliadi Adonaj saja, da ajtsej: „Ašahej édim ét!” – ki kusiańsia džanyj ašama ét – bar kusiańgiańdia džanyj ašahyn ét. ²¹ Ki jyrach bolsa sieńdiań ol orun, ki sajlasa Adonaj, Tieńrij, any, kojima šemiń öziuniuń anda, da diebiecha étkiń syhyryjdan da kojujdan, ki bierdi Adonaj saja, ki niečik bujurdum saja, da ašahyn šaharlaryjda bar kusiańgiańdia džanyj. ²² Tiek, niečik ki ašaldy ošol ol jur da ošol ol sohach, alej ašahyn any; ol murdar kiši da ol aruv kiši birgia ašasyn any. ²³ Tiek kiučiajgiń, ašamahyn ol kanny, ki ol kan, oldu ol džan, da ašamahyn ol džanny ol ét byla. ²⁴ Ašamahyn any. Ol jer ūštiunia tiokkiuń any suvnu kibik. ²⁵ Ašamahyn any, anyn ūčiuń ki jachšy bolhej saja da ulanlaryja sieniń öziujdiań sortun, ki kylsej ol jachšy kioriuńgiańni énajatlarynda Adonajny. ²⁶ Ančach kadašimliarijni, ki bolsa lar saja, da nijeŭliarijni alhyn, da kielgiń ol orunha, ki sajlasa Adonaj. ²⁷ Da kylhyn olalaryjny, ol étni da ol kanny, mizbeachy ūštiunia Adonaj Tieńrijniń, da kany diebiechalaryjny tiogiulsiuń mizbeachy ūštiunia Adonaj Tieńrijniń, da ol étni ašahyn. ²⁸ Saklahyn da tynlahyn ošol bar

ol siožliarni, ušpularny, ki mien bujuramyn saja, anyn üčiuń ki jachšy bolhej saja da ulanlaryja öziujdiań sortun dunjaha diejiń, ki kylsej ol jachšy kioriuńgiańni da ol tiuž kioriuńgiańni enajatlarynda Adonaj Tieńrijniń. ²⁹ Ki eksitsia Adonaj, Tieńrij, alnyjdan ošol ol chanlychlar-ny, ki sien kieliasin ary, mieriašliamia alarny, da mieriašliasiej alarny, da oltursej jerliarińdia alarnyn, ³⁰ saklanhyn öziuja, mahat tuzachlanysyn alar artyna taspolhanlaryndan sortun alnyjdan, da mahat sorarsyn abachlary üčiuń alarnyn, ajtadohoč: „Niečik kulluch etiar ediliar ol chanlychlar, ušpular, abachlaryna öžliariniń? Da kylajym alej dahyn mien-die”. ³¹ Kylmahyn alej kulluhunda Adonaj Tieńrijniń, ki bar chor etkianiń Adonajnyn, ki chor etti, kyldylar abachlaryna öžliariniń, ki dahyn ošol uvullaryn da ošol kyzlaryn öžliariniń kiuvdiuriur ediliar otta abachlaryna öžliariniń.

13 ¹ Ošol bar ol siožniu, ki mien bujuramyn sizgia, any saklajyz kylma. Arttyrmahyn anyn üštiunia, da eksifmiagiń andan. ² Ki tursa ortejda navi jemiesia tiuš kioriuvčiu tiuš, da biersia saja bielgi jemiesia nišan, ³ da kielsia-die ol bielgi da ol nišan, ki siožliadi saja, ajtadohoč: „Barajych kulluhu artyna öžgia tieńriliarniń”, ki bilmijsiń alarny, „da kulluch etiajik alarha”, ⁴ tynlamahyn siožliarinia ol naviniń jemiesia tiuš kioriuvčiuń ol tiušniu, ol ki synejdy Adonaj, Tieńrijiz, sizni, bilmia siuviasiz-mie ošol kulluhun Adonajnyn, Tieńrijizniń, bar üriagijiz byla da bar džanyjyz byla. ⁵ Saruvlary artyna Adonaj Tieńrijizniń juriujuž, da andan korchujuž, da ošol micvalaryn anyn saklajyz, da üniunia anyn tynlajyz, da anar kulluch etijiz, da anar jabušujuž. ⁶ Da ol navi jemiesia tiuš kioriuvčiu ol tiušniu öltiu-riulsiuń, ki siožliadi tanmach siož Adonaj üčiuń, Tieńrijiz üčiuń sizniń, ol čyharuvču sizni jerińdiań Micriniń, da ol juluvču sieni kullar erkińdiań, azaštyrma sieni ol joldan, ki bujurdu saja Adonaj, Tieńrij, juriunia anyn byla. Da eksitkiń ol jamanny ortejdan. ⁷ Ki jeldiasia sieni karyndašy, uvlu anejnyn, jemiesia uvluj, jemiesia kyzyj, jemiesia kojundahy katynyj, jemiesia dostuj, öziuj kibik, jašyrtynlych byla,

ajtadohoč: „Barajych, da kulluch ètiajik özgia tieńriliargia”, ki biłmijsiń sień da atalaryj, ⁸ abachlaryndan ol uluslarnyn, ki čiuvrialiarijizdia, ol juvuchlar saja jemiesia ol jyrachlar sieńdiań, kyryjyndan ol jerniń da kyryjyna diejiń ol jerniń, ⁹ kliamiagiń kabul ètmia sioziuiń anyn, da tynlamahyn anar, da chajyfsunmasyn kioziuj anyn üstiuńia, da žėliamiagiń, da jašyrmahyn giuniachiń anyn, ¹⁰ ki ančach öłtiurmia öłtiurgiuń any. Koluĵ sieniń bolsun anda burunrach, öłtiurmia any, da kolu bar ol ulusnun sondrada, ¹¹ da tašlahyn any tašlar byla, da öłsiuń, ki kliadi azaštyrma kulluhundan Adonaj Tieńrijniń, ol čyharuvčunun sieni jerińdiań Micriniń kullar érkińdiań. ¹² Da bar Jisraél èšitsińliar, da korchsunlar, da arttyrmasynlar kylma ol jaman iš kibik, ušpu, ortejda. ¹³ Ki èšitsiej birisińdia šaharlaryjnyn, ki Adonaj, Tieńri, bieriadi saja olturma anda, ajtadohoč: ¹⁴ „Čychtylar èriańliar, bajdbach éł, ortejdan, da azaštyrdylar ošol olturuvčularyn šaharynyn öžliariniń, ajtadohoč: „Barajych, da kulluch ètiajik özgia tieńriliargia”, ki biłmij-siz”, ¹⁵ da izliagiń, da tiergiagiń, da sorhun jachšy, da, muna, kierti duhrudu, ol niersia kylyndy, ol jerieńči iš, ušpu, ortejda, ¹⁶ kyrma kyrhyn ošol olturuvčularyn ol šaharnyn kylyč avzundan, vieriań ètkiń any da ošol barča, nie ki anda, da ošol tuvaryn anyn, kylyč avzundan, ¹⁷ da ošol bar malyn anyn ištyrhyn ortasyna oramynyn, da kiuvdiurgiuń otta ošol ol šaharny da ošol bar malyn anyn tiugialičia Adonajha, Tieńrija, da bolsun ömiurliuk oba, kondarylmasyn artych. ¹⁸ Da jabašmasyn koluĵa niemie-die ol cheremdiań, anyn üčiuń ki kajtchej Adonaj kachir ačuvundan da biergiej saja rachmieťliar. Da rachmieťliagiej sieni, da arttyrhej sieni, ki niečik ant ètti atalaryja, ¹⁹ ki tynlasej üniunia Adonaj Tieńrijniń, saklama ošol bar micvalaryn anyn, ki mień bujuramyn saja biugiuń, kylma ol tiuz kioriuńgiańni ènajatlarynda Adonajnyn, Tieńrijniń.

14 ¹ Ulanlardyrsyz Adonajha, Tieńrijižgia, čyzylmajyz da kojmajyz julchuv kiožliarijiz arasyna, öliu üčiuń-die, ² ki aziž ulustur sień Adonajha, Tieńrija, da sieni sajłady Adonaj, bolma öziunia

onča uluscha bar ol uluslardan, ki južliari ūstiunia ol jerniń. ³ Ašamahyn hieč jerieńči niersiani. ⁴ Budur ol tuvar, ki ašajyz: ögiužniu, kojnu, kozularny, da kojun ečkiliarniń, ⁵ sohachny, da jurniu, da bujvolnu, da polnyj tiegiani, da dišonnu, da lošnu, da žubrany. ⁶ Da bar tuvarny tujachlavčunu tujach da ajyruvčunu ajyryčyn eki tujachlarnyn, giuviuń kieltiriuvčiuniu tuvarda – any ašajyz. ⁷ Tiek ošol bunu ašamajyz jalhyz kieltiriuvčiuliardiań ol giuviuńniu da jalhyz tujachlavčulardan ol tujachny, ol ajyrylhanny: ošol ol tieviani, da ošol kojanny, da ošol ol krolikni – chotia giuviuń kieltiriadilar alar, da tujach tujachlamyjdylar. Murdarlardylar alar sižgia. ⁸ Da ošol ol chazzirni – chotia tujachlejdy tujach ol, da giuviuń kieltirmijdi. Murdardy ol sižgia. Ėtliarińdiań alarnyn ašamajyz, da giovdialiarinia alarnyn tijmijaz. ⁹ Ošol bunu ašajyz baryndan, nie ki suvlarda: barča, nie ki anar kanat da kabuch, any ašajyz. ¹⁰ Da barča, nie ki jochtur anar kanat da kabuch, ašamajyz. Murdardy ol sižgia. ¹¹ Bar aruv kušnu ašajyz, ¹² da budur, ki ašamajyz alardan: ol niešerni, da ol pieresni, da ol aznijany, ¹³ da ol raany, da ošol ol ajany, da ol dajany džynsy sajyn, ¹⁴ da ošol bar karhany džynsy sajyn, ¹⁵ da ošol ol ankyt balasyn, da ošol tachmasny, da ošol šachafny, da ošol ol kyrhyjny džynsy sajyn, ¹⁶ ošol ol kosnu, da ošol ol janšufnu, da ol tinšemiećni, ¹⁷ da ol kaatny, da ošol rachamany, da ošol ol šalachny, ¹⁸ da ol chasidany, da ol anafany džynsy sajyn, da ol duchifatny, da ol jary kanatyn. ¹⁹ Bar komuzu ol kušnun: murdardy ol sižgia, ašalmasynlar. ²⁰ Bar aruv kušnu ašajyz. ²¹ Ašamajyz hieč kyrylhanny. Haribgia, ki kabachlaryjda, biergiń any, da ašasyn any, jemiesia satchyn jatcha, ki aziž ulustur sień Adonajha, Tieńrija. Biširmiagiń ulachny siutiu ićinia anasynyn. ²² Onča biermia onča biergiń bitišindiań urluhujnun, ol čyhuvču ol tiužgia har jylda. ²³ Da ašahyn alnynda Adonajnyn, Tieńrijniń, nie orunda ki sajlasa tochtatma šemiń öziuniuń anda, ončasyn biurtiugiujniuń, šarbietijniń da sajynyn, da tunhučlaryn syhyryjnyn da kojujnun, anyn ūčiuń ki ūvriańgiejšiń korchma Adonajdan, Tieńrijdiań, bar ol kiuniardia. ²⁴ Da ki kiop bolsa sieńdiań ol jol, ki bolalmasej ełťmia any, ki jyrach

bolsa sieńdiań ol orun, ki sajlasa Adonaj, Tieńrij, any tochtatma še-
 miń öziuniuń, ki alhyšlasa sieni Adonaj Tieńrij, ²⁵ da biergiń kiumiuš
 byla; da tiuviuńčiukliagiń ol kiumiušniu koluja, da barhyn ol orunha,
 ki sajlasa Adonaj, Tieńrij, any, ²⁶ da biergiń ol kiumiušniu baryna, nie
 ki kusiańsia džanyj: syhyr ućiuiń, koj ućiuiń, da čahyr ućiuiń, da esirt-
 ki ućiuiń, da bar niersia ućiuiń, ki klisia sieńdiań džanyj, da ašahyn
 anda alnynda Adonaj Tieńrijniń, da bijańgiń, sień da eli üviujniuiń.
²⁷ Da ol Lievini, ki šaharlaryjda: kiemišmiagiń any, ki jochtu anar üliuš
 da tijiš birgieja. ²⁸ Acherińdiań üč jyllarnyn čyharhyn ošol bar onča-
 syn bitišijniń ol jylda da kojhun šaharlaryjda. ²⁹ Da kiełsiń ol Lievi, ki
 jochtu anar üliuš da tijiš birgieja, da ol harib, da ol öksiuz, da ol tul,
 ki šaharlaryjda, da ašasynlar, da tojsunlar, anyn ućiuiń ki alhyšlahej
 Adonaj, Tieńri, sieni bar išliarińdia kollaryjnyn, ki kylsej.

15 ¹ Acherińdiań jedi jyllarnyn kylhyn šmita. ² Da budur iši ol
 šmitanyn: kiemišmia har kiši borčun kolunun, ki borčcha
 biersia dostuna. Kystamasyn ošol dostun da ošol karyndašyn, ki ča-
 hyrды šmita Adonajha. ³ Ošol ol jatny kystahyn; da nie ki bolsa sieniń
 karyndašyjda, kiemiš borčun kolujnun. ⁴ Ančach, ki bolmasty sień-
 dia jarly, ki alhyšlama alhyšlar sieni Adonaj jerdia, ki Adonaj, Tieńrij,
 bieriadi saja üliuš, mieriašliamia any – ⁵ ančach egier tynlama tynlasej
 üniunia Adonaj Tieńrijniń, saklama da kylma ošol bar ol micvany, uš-
 punu, ki mień bujuramyn saja biugiuń, ⁶ ki Adonaj, Tieńrij, alhyšlady
 sieni, ki niečik siožliadi saja, da tusnachka bierirsiń kiop chanlychlarha,
 da sień tusnachka almassyń. Da ərklanirsiń kiop chanlychlarda, da
 sieńdia ərkliańmiašliar. ⁷ Ki bolsa sieńdia miškiń birisińdiań karyn-
 dašlaryjnyn, birisińdia šaharlaryjnyn jerijdia, ki Adonaj, Tieńrij, bie-
 riadi saja, kattyrmahyn ošol üriagijni da kysmahyn ošol kolujnu ka-
 ryndašyjdan, ol miškińdiań. ⁸ Ki ačma ačchyn ošol kolujnu anar, da
 tusnachka biergiń anar jeťkiligičia ėksikliginiń, ki ėksik bolsa anar.
⁹ Saklanhyn öziuja, mahat bolur kiołniujdia bajdbach siož, ajtado-
 hoč: „Juvudu ol jedińči jyl, jyly ol šmitanyn”, da jaman bahar kioziuj

karyndašyĳ ūštiunia, ol miškiń, da biermiašsiń anar. Da čahyryr sienĩ ūčiuń Adonajha, da bolur sieńdia jazych. ¹⁰ Biermia biergiń anar, da bušurhanmasyn ūriagij biergiańijdia anar, ki sibbasyndan ušpu išniń alhyšlar sieni Adonaj, Tieńrij, bar išliarijdia da bar sunuvunda kolujnun. ¹¹ Ki ěksiľmiašti bolmachtan miškiń ortasyndan ol jerniń. Anyn ūčiuń mień bujuramyn saja, ajtadohoč, ačma ačchyn ošol kolujnu karyndašyĳa, miškinija da jarlyĳa jerijdia. ¹² Ki satylsa saja karyndašyĳ, ol Jisrael jemiesia ol Jisraelka, da kulluch ětsiń saja alty jyllar, da ol jedińči jylda ijgiń any azat katyjdan. ¹³ Da ki ijsiej any azat katyjdan, ijmiagiń any bošnu. ¹⁴ Biernialiamia biernialiaĳiń anar kojujdan, da yndyryjdan, da čahyrbieńtijdiań; nie byla ki alhyšlady sieni Adonaj, Tieńrij, biergiń anar-de. ¹⁵ Da sahynehyn, ki kul ědij jerińdia Micrińiń da juludu sieni Adonaj, Tieńrij. Anyn ūčiuń mień bujuramyn saja ošol ol siožniu, ušpunu, biugiuń. ¹⁶ Da bolhej, ki ajtsa saja: „Čychmamyn katyjdan”, ki siuvsia sieni da ošol ěliń ūviujniuń, ki jachšy bolsa anar birgieĳa, ¹⁷ da alhyn ošol ol bižni, da biergiń kulahyna anyn da ěšik-ka, da bolur saja kul jovieľgia dieĳiń; da hiem karavašyĳa-de kylhyn alej. ¹⁸ Katy kioriuńmiasiń kiožliarijdia ijgianiĳdia any azat katyjdan, ki ěki jaly tiekli jalčynyn kulluch ěti saja alty jyllar, da alhyšlar sieni Adonaj, Tieńrij, bar išińdia kullaryjnyn, ki kylsej. ¹⁹ Bar ol tunhuč, ki tuvsa syhyryĳda da kojujda, ol ěrkiakni, azižliktia tutchun Adonajha, Tieńriĳa. Išliamiagiń tunhučun byla ögiuziujniuń, da kyrchmahyn tunhučun kojujnun. ²⁰ Alnynda Adonajnyn ašahyn any, har jylda, nie orunda ki sajlasa Adonaj – sień da ěli ūviujniuń. ²¹ Da ki bolsa anda ajip – achsach, jemiesia sokur, nieńdij-die jaman ajip – diebiecha ětmiagiń any Adonajha, Tieńriĳa. ²² Šaharlaryĳda ašahyn any, ol murdar kiši da ol aruv kiši bir tišli, jurniu kibik da sohachny kibik, ²³ ančach ošol kanyń anyn ašamahyn. Ol jer ūštiunia tiokkiuń any suvnu kibik.

16 ¹ Saklahyn ošol baš kuschan janhajny, da kylhyn kurbanyn Piesachyn Adonajha, Tieńriĳa, ki ol baš kuschan janhajda čyhardy sieni Adonaj, Tieńrij, Micridiań kiečia byla. ² Da diebiecha

étkiń kurbanyń Piesachnyń Adonajha, Tieńrija, koj da syhyr, diebiechasyna šelamimniń, nie orunda ki sajlasa Adonaj tochtatma šemiń öziuniuń anda. ³ Ašamahyn anyń katyna kudžur ötmiak. Jedi kiuńliar ašahyn anyń katyna macalar, kyjynly ötmiak, ki ašyhyšlych byla čychtyj jerińdiań Micriniń – anyń üčiuń ki sahynhejsyn ošol čychkan kiuniujniuj jerińdiań Micriniń bar tirlik kiuńliarijdia. ⁴ Da kioriuńmiasiń saja kudžur bar čiegijdia jedi kiuńliar, da konmasyn ol éttiań, ki diebiecha étšiej ińgirdia ol burunhu kiuńgia értiańbyla ha. ⁵ Bolalmassyn diebiecha étmia ošol kurbanyń ol Piesachnyń birisińdia šaharlaryjnyń, ki Adonaj, Tieńrij, bieriadi saja, ⁶ ki ančach ol orunha, ki sajlasa Adonaj, Tieńrij, any tochtatma šemiń öziuniuń anda, diebiecha étkiń ošol kurbanyń ol Piesachnyń ińgirdia, éńgiačioch ol kujaš, vahdasynda čychmahyjnyń Micridiań. ⁷ Da šišliagiń da ašahyn, nie orunda ki sajlasa Adonaj Tieńrij any. Da kajrylyhyn értiańbylada da barhyn čatylaryja. ⁸ Alty kiuńliar ašahyn macalar, da ol jedińči kiuńdia aciereť Adonajha, Tieńrija. Kylmahyn iš. ⁹ Jedi aftalar sanahyn öziuja – bašlamach vachtan sunma orach turuchta bašlahyn sanama jedi aftalar –, ¹⁰ da kylhyn öziuja Chydzyn ol Šavuotnun alnynda Adonaj Tieńrijniń jeťkiligińdiań džomartlyhynyn kolujnun, ki biersiej, ki niečik alhyšlasa sieni Adonaj, Tieńrij. ¹¹ Da bijańgiń alnynda Adonaj Tieńrijniń – sień, da uvluj, da kyzyj, da kuluj, da karavašyj, da ol Lievi, ki šaharlaryjda, da ol harib, da ol öksiuž, da ol tul, ki ortejda – nie orunda, ki sajlasa Adonaj, Tieńrij, tochtatma šemiń öziuniuń anda. ¹² Da sahynhyn, ki kul édiuj jerińdia Micriniń, da saklahyn da kylhyn ošol ol riesimliarni, ušpularny. ¹³ Chydzyn ol Sukkotnun kylhyn öziuja, jedi kiuńliuk, ištyrhanyjda yndyryjdan da čahyrbieńtijdiań. ¹⁴ Da bijańgiń chydzlahanyjda – sień, da uvluj, da kyzyj, da kuluj, da karavašyj, da ol Lievi, da ol harib, da ol öksiuž, da ol tul, ki šaharlaryjda; ¹⁵ jedi kiuńliar chydzlahyn alnynda Adonaj Tieńrijniń, nie orunda, ki sajlasa Adonaj, ki alhyšlar sieni Adonaj, Tieńri, bar bitišijdia da bar išińdia kolujnun, da bolursyn tiek bijaniuvčiu. ¹⁶ Üč kieriaťliar jylda kioriuńsiuń bar érkiagij kyblalary

alyną Adonaj Tieńrijniń, nie orunda, ki sajlasa, Chydżynda ol Macalarnyn, da Chydżynda ol Šavuotnun, da Chydżynda ol Sukkotnun. Da kioriuńmiasiuńliar alynąda kyblalarynyn Adonajnyn boš: ¹⁷ har kiši bierniasinia kioria kolunun, alhyšyna kioria Adonajnyn, Tieńrijniń, ki bierdi saja.

XLVIII

¹⁸ Tioriačiliar da tajachčylar biergiń öziuja bar šaharlaryjda, ki Adonaj, Tieńrij, bieriadi saja ševietliari sajyn, da tioria étšiuńliar ošol ol ulusnu rast tioria byla. ¹⁹ Tajdyrmahyn tioriani, juž étmiagiń južliargia, da almahyn šochad, ki ol šochad sokurajtady kiožliariń uslularnyn da kynhyrajtady siožliariń rastlarnyn. ²⁰ Rastlychny, rastlychny kuvhun, anyn üčiuń ki tiri bolhejsyn da mieriašliagiejsiń ošol ol jer-ni, ki Adonaj, Tieńrij, bieriadi saja. ²¹ Ornatmahyn öziuja ašera hieč ahačtan mizbeachy katyna Adonaj Tieńrijniń, ki kylsej öziuja. ²² Da turhuzmahyn öziuja maćcieva, ki chor étti Adonaj, Tieńrij.

17 ¹ Diebiecha étmiagiń alynąda Adonajnyn ögiužniu da kojnu, ki bolsa anda ajip, nieńdij-die jaman niersia, ki chor étkianidi Adonajnyn, Tieńrijniń, ol. ² Ki tabulsa ortejda, birisińdia šaharlaryjyn, ki Adonaj, Tieńrij, bieriadi saja, kiši jemiesia katyn, ki kylsa ošol ol jamanlychny enajatlary alynąda Adonaj Tieńrijniń, ašma šertiń anyn, ³ da bardy, da kulluch étti öžgia tieńriliargia, da bašurdu alarha, da kujašcha jemiesia ajha, jemiesia bar čeriuviunia ol kiokliarniń, ki bujurmady, ⁴ da anlatylsa saja, da ešitsiej, da izliagiń jachšy, da, muna, kierti duhrudu ol siož, kylyndy ol jerieńči iš, ušpu, Jisraeldia, ⁵ da čyharhyn ošol ol kišini jemiesia ošol ol katynny, ki kyldylar ošol ol jaman išni šaharlaryja, ošol ol kišini jemiesia ošol ol katynny, da tašlahyn alarny tašlar byla, da ölsiuńliar. ⁶ Sioziunia kioria eki tanychlarnyn jemiesia üč tanychlarnyn öłtiuriuńsiuń ol öliumniu. Öłtiuriuńmiasiuń sioziunia kioria bir tanychnyn. ⁷ Kolu ol tanychlarnyn bol-sun anda burundan, öłtiurmia any, da kolu bar ol ulusnun sonrada,

da ėksiťkiń ol jamanny ortejdan. ⁸ Ki jašyryn bolsa sieńdiań siož tioria išńdia arasyna kannyn kan byla, arasyna jarhunun jarhu byla, da arasyna chastalychnyn chastalych byla – talaš siožliari šaharlaryjda –, da turhun, barhyn ol orunha, ki sajlasa Adonaj, Tieńrij, any, ⁹ da kielgiń ol kohieńliargia, ol Lievililiargia, da ol tioriačigia, ki bolsa ol vachtlar-da, da sorhun, da anlatyrlar saja ošol sioziuń ol tiorianiń, ¹⁰ da kylhyn ol siožgia kioria, ki anlatsalar saja ol orundan, ki sajlasa Adonaj, da saklahyn kylma barča, niečik ki üvriatsialiar saja. ¹¹ Ol üvriatiuvgia kioria, ki üvriatsialiar saja, da ol tioriačia kioria, ki ajtsalar saja, kylhyn. Kajrylmahyn ol sioždiań, ki anlatsalar saja on jary ani son jary. ¹² Da ol kiši, ki kylsa čejalych byla tynlomascha ol kohieńgia, ol turuvčuha jumuš ėtmia anda alnynda Adonaj Tieńrijniń, jemiesia ol tioriačigia, da ölsiuń ol kiši, da ėksiťkiń ol jamanny Jisraeldiań. ¹³ Da bar Jisrael ėšiťsińliar, da korchsunlar, da čejalych ėtmiasińliar artych. ¹⁴ Ki kiělsiej ol jergia, ki Adonaj, Tieńrij, bieriadi saja, da mierašliasiej any, da olturšej anda, da ajtšej: „Kojajym üštiumia bij bar ol chanlychlar kibik, ki čiuvrialiarimdia”, ¹⁵ kojma kojhun üštiuja bij, ki sajlasa Adonaj, Tieńrij, any. Ortasyndan karyndašlaryjnyn kojhun üštiuja bij. Bolalmassyn biermia üštiuja jat kišini, ki tiuviuldiu karyndašyj ol. ¹⁶ Ančach arttyrmasyń öziunia atlar, da kajtarmasyń ošol ol ulusnu Micrigia arttyrmach üčiuń at, da Adonaj ajtty sižgia: „Arttyrmajyz kajtma ušpu jol byla artych”. ¹⁷ Da arttyrmasyń öziunia katynlar, da kajrylmasyn üriagi anyn. Da kiumiuš da altyn arttyrmasyń öziunia astry. ¹⁸ Da bolur olturhanynda bijlik tachty üštiumia, da jazsyn öziunia ėkińčisiń ušpu toranyn, ušpunu, siefier üštiumia, alnyndan ol kohieńliarniń, ol Lievililiarniń. ¹⁹ Da bolsun birgiasinia, da ochusun any bar tirlik kiuńliarińdia, anyn üčiuń ki üvriańgiej korchma Adonaj Tieńrisińdiań öziuniuń, saklama ošol bar siožliariń ol toranyn, ušpunun, da ošol ol riesimliarni, ušpularny, kylma alarny, ²⁰ öktiamriak bolmascha üriagi any karyndašlaryndan, da kajrylmascha ol micvadan on jary ani son jary, anyn üčiuń ki uzartchej kiuńliar bijligi üštiumia – ol da uvullary anyn ortasynda Jisraelniń.

18 ¹ Bolmasyn kohieñliargia, ol Lievililiargia, bar ševietinia Lieviniñ, üliuš da tijiš Jisraël byla. Otlu kurbanlaryn Adonajyn da üliušiuñ anyn ašasyñlar. ² Da üliuš bolmasyn anar ortasynda karyndašlarynyn. Adonaj – oldu üliušiu anyn, ki niečik siožliadi anar. ³ Da bu bolsun kiečiñmiagi ol kohieñliarniñ ol ulustan, diebiecha ètiuvčiuliardian ol diebiechany, hiem ögiužniu hiem kojnu: Da biersiñ kohieñgia ol biliakni, da ol jajachlarny, da ol akšynny. ⁴ Ílkiñ biurtiugiujniuñ, šarbietijniñ da sajynyn, da ilkiñ kyrchmahynyn kojunnun biergiñ anar, ⁵ ki any sajłady Adonaj bar ševieflarijdiañ, turma, jumuš ètmia aty byla Adonajyn – ol da uvullary anyn – bar ol kiuñliarni. ⁶ Da ki kiešia ol Lievi birisiñdiañ šaharlaryjyn bar Jisraëldiañ, ki ol tiriliadi anda, da kiešia bar kiusiañgiañdia džany anyn ol orunha, ki sajlasa Adonaj, ⁷ da jumuš ètsiñ aty byla Adonaj Tieñrisiniñ bar karyndašlary kibik, ol Lievililiar, ol turuvčular anda alnynda Adonajyn, ⁸ har üliušniu tieñ ašasyñlar üviu sajyn ol atalarnyn, bašcha satmachlaryndan anyn, kim ki satsa öž üliušiuñ. ⁹ Ki sieñ kieliasiñ ol jergia, ki Adonaj, Tieñrij, bieriadi saja, üvriañmiagiñ kylma jerieñči išliari kibik ol chanlychlarnyn alarnyn; ¹⁰ tabulmasyn sieñdia ašyruču uvlun da kyzyn otta, kusnačylych ètiuvčiu kusnačylychlar, sahatny sajlavču, synčylavču, da džaduvluch ètiuvčiu, ¹¹ da košovču košmach, da sorovču kamdan da biłdiačidiañ, da jalbaruvču ol öliuliargia, ¹² ki chor ètkianidi Adonajyn bar kyluvču bularny, da sibbasyndan ol jerieñči išliarniñ, ušpularnyn, Adonaj, Tieñrij, tas ètiadi alarny alnyjdan. ¹³ Tiugial bolhun kulluhunda Adonaj Tieñrijniñ, ¹⁴ ki ol chanlychlar, ušpular, ki sieñ tas ètiasiñ alarny, sahatny sajlavčularha da kusnačylych ètiuvčiuliargia tynlar èdiliar. Da sieñ: tiuviuñ alej bierdi saja Adonaj, Tieñrij. ¹⁵ Navi ortejdan, karyndašlaryjdan, mienim kibik, turhuzur saja Adonaj, Tieñrij. Anyn sioziunia tynlajyz. ¹⁶ Barča, niečik ki kliadij Adonaj Tieñrijdiañ Chorevdia, ol ištyrylmach kiuñdia, ajtadohoč: „Arttyrmajym èšitmia ošol üniiñ Adonajyn, Tieñrimniñ, da ošol ol ullu otnu, ušpunu, kiormiajim artych, da ölmiajim”, ¹⁷ da ajtty Adonaj maja: „Jachšy èttiliar ošol, nie ki siožliadiliar. ¹⁸ Navi

turhuzurmyn alarha ortasyndan karyndašlarynyn, sienin kibikni, da bierirmiń siožliarimni avzuna anyn, da siožliar alarha ošol, nie bujursam anar. ¹⁹ Da bolhej, ol kiši, ki tynlamasa siožliarimnia, ki siožliasia šemim byla: mień izliarimiń andan. ²⁰ Tiek, ol navi, ki čejalych ét-sia siožliamia, da ki siožliasia aty byla óžgia tieńriliarniń, da óliar ol navi, ol". ²¹ Da ki ajtsej kiolnuijdiań: „Niečik biliajik ošol ol siožniu, ki siožliamiadi Adonaj?!“ – ²² ki siožliasia ol navi šemi byla Adonaj-nyn, da bolmasa ol siož, da kiełmiasia: oldu ol siož, ki siožliamiadi any Adonaj. Čejalych byla siožliadi any ol navi. Korchmahyn andan.

19 ¹ Ki éksitsia Adonaj, Tieńrij, alnyjdan ošol ol chanlychlar-ny, ki Adonaj, Tieńrij, bieriadi saja ošol jerliariń alarnyn, da mieriašliasiej alarny da oltursej šaharlarynda da üvliarińdia alarnyn, ² üč šaharlar ajyrhyn öziuja ortasynda jerijniń, ki Adonaj, Tieńrij, bieriadi saja, mieriašliamia any. ³ Tiuziugiun öziuja ol jolnu, da üč-čia üliaškiń ošol čiegiń jerijniń, ki üliuš biersia saja Adonaj, Tieńrij, da bolsun kačma ary bar karachčy. ⁴ Da budu iši ol karachčynyn, ki kačsyn ary da tiri bolsun: Ki ółtiursia ošol dostun biłmiajińčia, da ol dušman tiuviul édi anar tiuniadiań biri kiuńdiań, ⁵ da ki kiełsia dostu byla ormanha, kiešmia otunlar, da sunulsa kolu anyn balta byla kieš-mia ol ahačny, da suvurulsa ol tiemir ol ahačtan da tapsa ošol dostun, da ółsia ol, kačsyn birisinia ol šaharlarnyn, ušpularnyn, da tiri bolsun, ⁶ mahat kuvar giečigiasia ol kannyn artyndan ol karachčynyn, ki kyžyš-sa üriagi anyn, da jetiar any, ki kiop bolsa ol jol, da vatyr any čychkyn-ča džany anyn. Da anar jočtu ólium tioriasi, ki dušman tiuviul édi ol anar tiuniadiań biri kiuńdiań. ⁷ Anyn üčiuń mień bujuramyn saja, ajtadohoč: „Üč šaharlar ajyrhyn öziuja“. ⁸ Da égier kieniarťsia Adonaj, Tieńrij, ošol čiegijni, ki niečik ant étii atalaryja, da biersia saja ošol bar ol jerni, ki siožliadi biermia atalaryja, ⁹ ki saklasej ošol bar ol mic-vany, ušpunu, kylma any, ki mień bujuramyn saja biugiun, siuvmia ošol kulluhun Adonaj Tieńrijniń da juriumia jollary byla anyn bar ol kiuńliardia, da arttyrhyn öziuja dahyn üč šaharlar ol üč üštiunia,

ušpular.¹⁰ Da tiogiulmiasin kioniu kan ortasynda jerijniñ, ki Adonaj, Tieñrij, bieriadi saja üliuš, da bolur üstiuj borču kanlarnyn.¹¹ Da ki bolsa kiši dušman dostuna, da andysa anar, da tursa anyn üstiunia da vatsa any čychkynča džany anyn, da ölsia, da kačsa birisinia ol šaharlarnyn, ušpularnyn,¹² da ijsinliar kartlary šaharynyn, da alsynlar any andan, da biersinliar any koluna giečiasiniñ ol kannyn, da ölsiuñ.¹³ Chajfsunmasyn kioziuj anyn üstiunia, da ěksiťkiñ borčun ol kioniu kannyn Jisraeldiañ, da jachšy bolur saja.¹⁴ Jlyštyrmahyn čiegiñ dostujnun, ki čiekliadiliar burunhular üliušiujdia, ki üliuš alsej jerdia, ki Adonaj, Tieñrij, bieriadi saja, mieriašliamia any.¹⁵ Turmasyn bir tanych kiši üčiuñ, nieñdij-die giuniach üčiuñ, da nieñdij-die jazych üčiuñ – bar jazych üčiuñ, ki jazychly bolsa. Sioziunia kioria ěki tanychlarnyn, jemiesia sioziunia kioria üč tanychlarnyn, kajjam bol-sun siož.¹⁶ Ki tursa avančy tanych kišidia, tanychlych biermia anyn üstiunia tanmach siož,¹⁷ da tursunlar ěki ol ěriañliar, ki alarnynda ol tioria alnynda Adonajny, alnynda ol kohieñliarniñ da ol tioria-čiliarniñ, ki bolsalar ol vachtlarda,¹⁸ da izliasiñliar jachšy ol tioria-čiliar, da, muna, jalhan tanychty ol tanych, jalhanlychny tanychlych bierdi karyndašy üstiunia:¹⁹ da kylyjyz anar, ki niečik sahyš ětti kylma karyndašyna, da ěksiťkiñ ol jamanny ortejdan,²⁰ da ol kalhanlar ěšišinliar da korchsunlar, da arttyrmasymlar kylma ol jaman iš kibik, ušpu, ortejda.²¹ Da chajfsunmasyn kioziuñ: džan džan ornuna, kiož kiož ornuna, tiš tiš ornuna, kol kol ornuna, ajach ajach ornuna.

20¹ Ki čychsej čieriuvgia dušmanlaryj üstiunia, da kiorsiej at da markav, kiopriak ulus sieñdiañ, korchmahyn alardan, ki bolušluhu Adonaj Tieñrijniñ birgieja, ol čyharuvčunun sieni jeriñdiañ Micriniñ.² Da bolhej, juvuhanyjyzda ol čieriuvgia, da juvusun ol kohieñ, da siožliasiñ ol uluscha,³ da ajtsyn alarha: „Tynlahyn, ě Jisrael, siž juvujsyz biugiuñ čieriuvgia dušmanlaryjyz üstiunia. Jymšalmasyn üriagijiz, korchmajyz, da ašychmajyz, da synychmajyz alynlaryndan alarnyn,⁴ ki Adonaj, Tieñrijiz, šechinasy anyn, oldu ol

baruvču birgiajižgia, urušma sižniń učün dušmanlaryjyz byla, kut-charma sižni”.⁵ Da siožliasinińliar ol tajachčylar ol uluscha, ajtadohoč: „Kajsy ol kiši, ki kondardy üv da kutlamady any? Barsyn, da kajtsyn üviunia, mahat öliar čieriuvdia, da öžgia kiši kutlar any.”⁶ Da kajsy ol kiši, ki ornatty borlalych, da, alajochka, čyharmady any? Barsyn, da kajtsyn üviunia, mahat öliar čieriuvdia, da öžgia kiši, alajochka, čyharyr any.”⁷ Da kajsy ol kiši, ki kieliašti katyn, da almady any? Barsyn da kajtsyn üviunia, mahat öliar čieriuvdia, da öžgia kiši alyr any”.⁸ Da arttyrsynlar ol tajachčylar siožliamia ol uluscha, da ajtsynlar: „Kajsy ol kiši, ol korchuvču öltiurmia öžgiani da jymšach üriakli öltiuriuľmia öziu? Ańdij barsyn, da kajtsyn üviunia da iritmiasiniń ošol üriagiń karyndašlarynyn öž üriagiń kibik”.⁹ Da bolhej tiugialliagiacioch ol tajachčylar siožliamia ol uluscha, da symarlasynlar ahalychларын čieriuvliarniń bašynda ol ulusnun.¹⁰ Ki juvusej šaharha urušma anyn byla, da čahyrhyn anar bazlychka.¹¹ Da bolhej, ěgier bazlychny karuv biersia saja, da ačsa kabahyn saja, da bolhej: bar ol ulus, ol tabulhan anda, bolsunlar saja jasach biermiakkia, da kulluch ětsinińliar saja.¹² Da ěgier bazlašmasa birgieja, da kylsa birgieja čieriuv, da kysychlych ětkiń anar,¹³ da biersia any Adonaj, Tieńrij, koluja, da kyrhyn ošol bar ěrkiagiń anyn kylyč avzundan.¹⁴ Tiek ol katynlarny, da ol jašny, da ol tuvarny, da barča, nie ki bolsa šaharda, bar malyn anyn talahyn öziuja da ašahyn ošol oldžasyn dušmanlaryjnyn, ki bierdi Adonaj, Tieńrij, saja.¹⁵ Alej kylhyn bar ol šaharlarha ol jyrachtahylarha sieńdiań astry, ki tiuviuľdiu šaharlaryndan ol chanlychlarnyn, ušpularnyn, alar.¹⁶ Ančach šaharlaryndan ol uluslarnyn, ušpularnyn, ki Adonaj, Tieńrij, bieriadi saja üliuš, tiri kaldyrmahyn hieč džanny,¹⁷ ki vieriań ětmia vieriań ětkiń alarny – ol Chittini, da ol Ęmorini, ol Kianaanini, da ol Pierizzini, ol Chivvini, da ol Jevusini –, ki niečik bujurdu saja Adonaj, Tieńrij,¹⁸ anyn učiuń ki üvriaťmiagiejliar sižni kylma bar jerieńči išliari kibik öžliariniń, ki kyldylar abachlaryna, da jazychly bolursyz Adonajha, Tieńrijžgia.¹⁹ Ki kysychlych ětsiej šaharha kiop kiuińliar, urušma anyn byla, tutma any, čejpamahyn ošol jemiš ahačyn anyn,

sunma anyn ūštiunia balta, ki andan ašarsyn; da any kiešmiagiń, ki ahačy ol tiužniuń: tiuviul adam ol, ki bolalhej kielmia alnyjdan bieklikkia. ²⁰ Tiek ahačny, ki bilsiej, ki tiuviulđiu jemiš bieriuvčiu ahač ol, any čejpahyn da kieskiń, da kondarhyn bieklik ol šahar katyna, ki ol kyldy birgieja čieriuv, ęngianinia diejiń.

21 ¹ Ki tabulsa kyran jerdia, ki Adonaj, Tieńrij, bieriadi saja, mieriašliamia any, tiuškiań tiuždia, bilińmiasia kim ōłtiurdiu any, ² da čychsynlar kartlaryj da tioriačiliarij, da ōłčiasinliar ol šaharlarha, ki čiuvrialiarińdia ol kyrannyn. ³ Da bolhej, ol šahar ol juvuchrach ol kyranha: da alsynlar kartlary ol šaharnyn buzovun syhyrnyn, ki išliańmiadi anyn byla, ki tartmady bojunsu byla, ⁴ da ęndirsinliar kartlary ol šaharnyn ošol ol buzovnu katy ęniškia, ki išliańmijdi anda da čačylmyjdy, da ęnsialiasinliar anda ošol ol buzovnu, ęništia. ⁵ Da juvusunlar ol kohieńliar, uvullary Lieviniń, ki alarny sajłady Adonaj, Tieńrij, jumuš ętmia ōziunia da alhyšlama Jisraełni šemi byla Adonajnyn, da alarnyn siožliarinia kioria bolady bar jarhu da bar chastalych, ⁶ da bar kartlary ol šaharnyn, ol juvuchrachlar ol kyranha, juvsunlar ošol kollaryn ōžliariniń ol buzov ūštiunia, ol ęnsialiańgiań, ęništia ōziań katyna, ⁷ da bašlasynlar, da ajtsynlar: „Kollarymyz tiokmiadiliar ošol ol kanny, ušpunu, da kiožliarimiž kiormiadiliar any, kim ki ōłtiurdiu any. ⁸ Bošatchyn jazyhyn ulusujnun, Jisraełniń, ki juluduj, ę Adonaj, da biermiagiń borčun kioniu kannyn ortasynda ulusujnun, Jisraełniń”. Da bošatylyr alarha borču ol kioniu kannyn. ⁹ Da sień ęksitirsień borčun ol kioniu kannyn ortejdan, ki kylsej ol tiuž kioriuńgiańni ęnajatlarynda Adonajnyn.

XLIX

¹⁰ Ki čychsej čieriuvgia dušmanlaryj ūštiunia, da biersia any Adonaj, Tieńrij, koluja, da jesir ętsiej jesiriń anyn, ¹¹ da kiorsiej jesirdia katyn kiorkliu bojlu, da siuvsiej any, da alsej any ōziuja katynlychka, ¹² da kiełtirgiń any ortasynda ūviujniuń, da julutsun ošol čačyn bašynyn,

da kiešiši ošol tyrnachlaryn öziuniuń, ¹³ da kietiarsiń ošol jesirlik uprachlaryn öziu üštiuńdiań. Da oltursun üviujdia, da jylasyn atasy üčiuń da anasy üčiuń janhaj kiunliar, da andan sortun kielgiń anar da êrlik êtkiń anar, da bolsun saja katynlychka. ¹⁴ Da bolhej, êgier siuvmiasiej any, da ijgiń any öz êrkinia, da satma satmahyn any kiunmiuškia. Jumušlanmahyn satuv byla anyn byla, anyn üčiuń ki kyjnadyj any. ¹⁵ Ki bolsalar kišigia êki katynlar, ol birisi siuviuľgiań da ol êkińči chorlanhan, da tioriasialiar anar uvullar, ol siuviuľgiań da ol chorlanhan, da bolsa ol tunhuč uvul chorlanhan katynny, ¹⁶ da bolhej, ũliaškiań kiuniuńdia uvullaryna ošol, nie ki bolsa anar, bolalmasyn tunhuč êtmia ošol uvlun ol siuviuľgiańniń alnynda uvlunun ol chorlanhanny, ol tunhučnun, ¹⁷ ki ošol uvlun ol chorlanhanny tanytsyn, biermia anar êki ũliuš barynda, nie ki tabulsa anar, ki oldu ilki kiučiuniuń, anardy tioriasi ol tunhučluchnun. ¹⁸ Ki bolsa kišigia uvul azuvču da tanuvču, tynlamavču sioziunia atasynyn da sioziunia anasynyn, da adiepliasialiar any, da tynlamasa alarha, ¹⁹ da tutsunlar any atasy da anasy anyn, da čyharsynlar any kartlaryna šaharynyn da tioria üvunia ornunun, ²⁰ da ajtsynlar kartlaryna šaharynyn: „Uvlumuz, bu, azuvču da tanuvčudu, tynlamyjdy sioziumiuzgia, kiop êt ašejdy da kiop čahyr ičiadi”. ²¹ Da tašlasynlar any bar êli šaharynyn tašlar byla, da öłsiuń, da êksitkiń ol jamanny ortejdan, da bar Jisrael êšińsińliar da korchsunlar. ²² Da ki bolsa kišigia jazyč, ölium tioriasi, da öłtiuriuľsia, da assej any ol ahač üštiunia, ²³ konmasyn giovdiasi anyn ol ahač üštiunia, ki astrama astrahyn any ol kiunďia, ki karhyšlysydy Tieńriniń asylhan. Da murdar êtmiagiń ošol jerijni, ki Adonaj, Tieńrij, bieriadi saja ũliuš.

22 ¹ Kiormiamiš êtmiagiń ošol ögiuziuń karyndašjynyn jemiesia ošol kojun anyn, azašadohonlarny, da kiož jummahyn alardan; kajtarma kajtarhyn alarny karyndašyja. ² Da êgier juvuch bolmasa karyndašy saja, da biľmiasiej any, da ištyrhyn any ortasyna üviujniuń, da bolsun birgieja izliagińčia karyndašy any, da kajtarhyn

any anar. ³ Da alej kylhyn ešiąginia, da alej kylhyn uprahyna, da alej kylhyn bar taspolhan niersiasinia karyndašyjnyn, ki taspolsa andan da tapsej any. Bolalmassyn kiož jumma. ⁴ Kiormiamiš ešmiagiń ošol ešiągiń karyndašyjnyn jemiesia oģiuziuń anyn, tiušķianliarni jolda, da kiož jummahyn alardan; turhuzma turhuzhun birģiasinia. ⁵ Bolmasyń savutu őr kišiniń katyn kiši uštiunia, da kijmiasiń őr kiši uprahyn katyn kišiniń, ki chor ešķianidi Adonaj Tieńrijniń bar kyluvču bularny. ⁶ Ki učralsa hujasy kušnun alnyjda jolda, nieńdij-die ahačta jemiesia ol jer uštiunia, balalar jemiesia jumurtchalar, da ol ana jatady ol balalar uštiunia jemiesia ol jumurtchalar uštiunia, almahyn ol anany ol ulanlar byla; ⁷ ijmia ijgiń ol anany, da ošol ol ulanlarny alhyn oziuja, anyn učiuiń ki jachšy bolhej saja da uzartchejsyn kiuńliar. ⁸ Ki kondarsej janhy üv, da kylhyn tutčuč čardahya, da kojmahyn kanlar üviujdia, šemie jyhylyr ol jyhyluvču andan. ⁹ Čačmahyn borlalyhyjny eki džyns, mahat jaramas bolur saja ol jemiš, ki čačsej, da bitiši ol borlalychnyn. ¹⁰ Saban siurmiagiń oģiuž byla da ešiak byla birģia. ¹¹ Kijmiagiń šaatniež: junnu da ušķiuliuniu birģia. ¹² Jalavlar kylhyn oziuja diort miuviušliari uštiunia jabunurujnun, ki jabunsej anyn byla. ¹³ Ki alsa kiši katyn, da kiełsia anar, da chor ešsia any, ¹⁴ da kojsa anar syltav siožliar, da čyharsa anyn uštiunia jaman slava, da ajtsa: „Ošol ol katynny, ušpunu, aldym, da juvudum anar, da tapmadym anar bojluchlar”, ¹⁵ da alsyn atasy ol kyznyn, da anasy anyn, da čyharsynlar ošol bojluchlaryn ol kyznyn kartlaryna ol šaharnyn ol tioria üvgia, ¹⁶ da ajtsyn atasy ol kyznyn ol kartlarha: „Ošol kyzymny bierdim ušpu kišigia katynlychka, da chor ešti any, ¹⁷ da, muna, ol kojdu anar syltav siožliari, ajtadohoč: „Tapmadym kyzyja bojluchlar”, da bulardylar bojluchlary kyzymnyn”, da jajsynlar ol juvurhanny alnynda kartlarynyn ol šaharnyn, ¹⁸ da alsynlar kartlary ol šaharnyn ošol ol kišini, da adiepliasinińliar any: ¹⁹ Da džurum alsynlar andan juž kiumiuš, da biersinińliar atasyna ol kyznyn, ki čyhardy jaman slava boj kyzy uštiunia Jisraelińi. Da anar bolsun katynlychka, bolalmasyn siurmia any bar tirlik kiuńliarińdia. ²⁰ Da eģier kierti bolsa ol niersia,

ušpu, tabulmasalar bojluhlar kyzha, ²¹ da čyharsynlar ošol ol kyzny ešiginia üviuniuń atasynyn, da tašlasynlar any eli šaharnyn tašlar byla, da ölsiuń, ki kyldy jerieńči iš Jisraeldia, azma üviuńdia atasynyn. Da eksiťkiń ol jamanny ortejdan. ²² Ki tabulsa kiši jatuvču katyn byla, er-liangiań er artyna, da ölsiuńliar dahyn eksiłiari-die – ol kiši, ol jatuvču ol katyn byla, da ol katyn-de. Da eksiťkiń ol jamanny Jisraeldia. ²³ Ki bolsa boj kyz kieliašingiań kišigia, da tapsa any kiši šaharda, da jatsa birgiasinia, ²⁴ da čyharyjyz ošol eksiłiariń-die tioria üviunia šaharnyn, da tašlajyz alarny tašlar byla, da ölsiuńliar; ošol ol kyzny, anyn üčiuń ki firjat eťmiadi šaharda, da ošol ol kišini, anyn üčiuń ki kyjnady ošol katynyn dostunun. Da eksiťkiń ol jamanny ortejdan. ²⁵ Da egiertiuž-dia tapsa ol kiši ošol ol kyzny, ol kieliašingiańni, da tutsa any ol kiši, da jatsa birgiasinia, da ölsiuń ol kiši, ki jatty birgiasinia, jalhyz öziu. ²⁶ Da kyzha kylmahyn niemie-die. Jochtu kyzha džurumu öliumniuń. Ki niečik tursa kiši dostu üštiunia da karachlasa any džany byla, alejdy ol iš, ušpu. ²⁷ Ki tiuždia tapy any, firjat eťti ešia-die ol kyz, ol kieliašingiań, da joch eđi kutcharuvču any. ²⁸ Ki tapsa kiši boj kyzny, ki kieliašiniadi, da tutsa any, da jatsa birgiasinia, da tabulsalar, ²⁹ da biersiń ol kiši, ol jatuvču birgiasinia, atasyna ol kyznyn eńli kiumiuš, da anar bolsun katynlyhka. Anyn üčiuń ki kyjnady any, bolalmasyn siurmia any bar tirlík kiunliarińdia.

23 ¹ Almasyn kiši ošol katynyn atasynyn, da aškartmasyn ošol ajibiń atasynyn. ² Kielmiasiń jančylhan ajipli da kiesilip tio-giułgiań kahalyna Adonajyn. ³ Kielmiasiń mamzier kahalyna Adonajyn. Dahyn onunču dor kielmiasiń, anyn, kahalyna Adonajyn. ⁴ Kielmiasiń Ammonlu da Moavly kahalyna Adonajyn. Dahyn onunču dor kielmiasiń, alarnyn, kahalyna Adonajyn, dunjaha diejiń, ⁵ anyn üčiuń ki utrulamadylar sižni oťmiak byla da suv byla jolda čychkanyjyzda Micridiań, da ki jalha tuttu üštiuja ošol Bilamny, uvlun Boornun, Pietor Aram Naharajimdiań, karhama sieni. ⁶ Da kliamiadi Adonaj, Tieńrij, tynlama Bilamha, da čiuviurdiu Adonaj, Tieńrij, saja ošol ol

karhyšny alhyšcha, ki siuvdiu sieni Adonaj, Tieńrij. ⁷ Sormahyn savluchlaryn alarnyn da jachšylychlaryn alarnyn bar kiuńliarijdia, dunja-ha diejiń. ⁸ Chorlamahyn Ędomlunu, ki karyndašyjdj ol. Chorlamahyn Micirilini, ki harib Ędij jerińdia anyn. ⁹ Ulanlar, ki tuvsalar alarha: ũčiuńciu dor kiĕsiń, alarnyn, kahalyna Adonajnyn. ¹⁰ Ki ĉychsej avul byla dušmanlaryj ũstiunia, da saklanhyn bar jaman niersiadiań. ¹¹ Ki bolsa sieńdia kiši, ki bolmasa aruv učurundan kieĉianiń, da ĉychsyn tyšchartyn avulha, kiĕlmiasiń ortasy-na ol avulnun. ¹² Da bolhej, ińgir vachtta juvsun gufun suv byla, da Ęngiaĉioch ol kujaš kiĕsiń ortasy-na ol avulnun. ¹³ Da orun bolsun saja tyšchartyn avulha, da ĉychkyn ary tyšchary. ¹⁴ Da kazych bolsun saja ĉieriuv savutlaryj katyna, da bolhej, olturhanyjda tyšchary, da kazhyn anyn byla, da kajtchyn, da kaplahyn ošol ĉyhyšyjny, ¹⁵ ki Adonaj, Tieńrij, juriujdiu ortasynda avuljnnun, kutcharma sieni, da biermia dušmanlaryjny alnyjda, da bolsun avuluj sieniń aziž, da kiormiasiń sieńdia ajipli niersia da kiediargi kajtyr artyjdan. ¹⁶ ĉyhara biermiagiń kulnu bijinia, ki kultura saja bijińdiań. ¹⁷ Katyjda oltursun, ortejda, nie orunda ki sajlasa, birisińdia šaharlaryjnyn, kajda ki jachšy kioriuńsia anar. Munajtma-hyn any. ¹⁸ Bolmasyn kiedieša kyzlaryndan Jisraĕlńiń, da bolmasyn kadieš uvullaryndan Jisraĕlńiń. ¹⁹ Kieĕtirmiagiń bierniasiń zonanyn da bahasyn itniń ũviunia Adonaj Tieńrijniń bar nijetkia, ki chor Ęt-kianidi Adonaj Tieńrijniń, dahyn Ęksiliari-die. ²⁰ Aslamha biermiagiń karyndašyja aslamyn kiumiušniuń, aslamyn biurtiukniuń, aslamyn nieńdij-die niersianiń, ki aslamha bieriliadi. ²¹ Jatcha aslamha biergiń, da karyndašyja aslamha biermiagiń, anyn ũĉiuń ki alhyšlahaj sieni Adonaj, Tieńrij, bar sunuvunda kolujnnun ol jer ũstiunia, ki sień kieliasiń ary, mierasliamia any. ²² Ki nijet Ętsiej nijet Adonajha, Tieńrija, kieĉiktirmiagiń tioliamia any, ki izliamia izliar Adonaj, Tieńrij, sieńdiań, da bolur sieńdia jazych. ²³ Da ki kalsej nijet Ęt-miaktiań, bolmasty sieńdia jazych. ²⁴ ĉyhyšyn Ęrińliarijniń saklahyn, da kylhyn, ki nieĉik nijet Ęttij Adonajha, Tieńrija, džomartlych, ki siožliadij avzuj byla. ²⁵ Ki kieĕsiej borlalyhyna dostujnnun, da ašahyn

borlalar kligija kioria, tojhanyja diejiń, da savutuja biermiagiń. ²⁶ Ki kiěsiej turuhuna dostujnun, da užgiuń koloslar koluj byla, da orach sunmahyn turuhu uštiunia dostujnun.

24 ¹ Ki alsa kiši katyn da érlik étsia anar, da bolhej, égier tap-masa širińlik kiožliarińdia anyn, ki tapsa anda ajipli nier-sia, da jazsyn anar gieť bitigi, da biersiń koluna anyn, da siursiuń any üviuńdiań. ² Da čychsa üviuńdiań anyn, da barsa, da bolsa öz-gia kišigia, ³ da chorlasa any ol sonrahy kiši, da jazsa anar gieť bitigi, da biersia koluna anyn, da siursia any üviuńdiań, jemiesia ki ólsia ol sonrahy kiši, ki aldy any öziunia katynlychka, ⁴ bolalmasyn éri anyn, ol burunhu, ki ijdi any, kajtma alma any öziunia katynlychka andan sortun, ki jaramas bolundu, ki jerieńči išti ol alnynda Adonajnyn. Da jazychly étmiagiń ošol ol jerni, ki Adonaj, Tieńrij, bieriadi saja üliuš. ⁵ Ki alsa kiši janhy katyn, čychmasyn čieriuvgia da ašmasyn anyn ašy-ra hieč niemie-die. Kioniu bolsun üviuńdia bir jyl da bijańdirsiń ošol katynyn, ki aldy. ⁶ Tusnach almasyn kiši ušt-tašyn tijirmiańniń da tiup-tašyn tijirmiańniń, ki jemiń džannyn ol tusnach aldy. ⁷ Ki tabulsa kiši urlavču džanny karyndašlaryndan ulanlaryndan Jisraełniń, da savut iši byla jumušlansa anda, da satsa any, da ólsiń ol uru, da éksitkiń ol jamanny ortejdan. ⁸ Saklanhyn öziuja chastalyhyndan ol caraatnyn, saklama astry da kylma barča, niečik ki üvriatsialiar sižni ol kohieńliar, ol Lievililiar. Ki niečik bujurдум alarha, saklajyz kylma. ⁹ Sahynhyn ošol, nie ki kyldy Adonaj, Tieńri, Mirjamha jolda, čychkanyjyzda Micridiań. ¹⁰ Ki borčcha biersiej dostuja nieńdij-die borč, kiełmiagiń üviunia anyn tusnach alma tusnahyn; ¹¹ tyščary-da turhun, da ol kiši, ki sień borčcha bierasień anar, čyharsyn saja ol tusnachny ol tyščaryha. ¹² Da égier miškiń kiši esia ol, jatmahyn tusnahy byla anyn. ¹³ Kajtarma kajtarhyn anar ošol ol tusnachny éń-giačioch ol kujaš, da jatsyn uprahy byla, da alhyšlar sieni, da saja bo-lur ziechut alnynda Adonajnyn, Tieńrijniń. ¹⁴ Zululamahyn jalyn jalčynyn, miškińniń da jarlynyn karyndašlaryjdan jemiesia haribdan,

ki jerijdia, šaharlaryjda. ¹⁵ Kiuniuńdia biergiń anar jalyn, da énmia-siń anyn ũštiunia ol kująš, ki miškińdir ol, da anar ol išandyrdy ošol džanyń öziuniuń, da čahyrmasyn ũštiuja Adonajha, da bolur sieńdia jazych. ¹⁶ Öłtiuriuľmiasińliar atalar ulanlar ũčiuń, da ulanlar öłtiuriuľmiasińliar atalar ũčiuń; har kiši öz jazyhy ũčiuń öłtiuriuľsiuńliar. ¹⁷ Tajdyrmahyn tioriasiń haribniń da öksiužniuń, da tusnach alma-hyn uprahyn tulnun. ¹⁸ Da sahynhyn, ki kul édiť jerińdia Micriniń, da juludu sieni Adonaj, Tieńrij, andan; anyn ũčiuń mień bujuramyn saja kylma ošol ol išni, ušpunu. ¹⁹ Ki orsej ormahyjny tiuziujdia, da unutsej kiultia tiuždia, kajtmahyn alma any. Haribgia, öksiužgia da tulha bolsun, anyn ũčiuń ki alhyšlahej sieni Adonaj, Tieńrij, bar išińdia kollaryjny. ²⁰ Ki kachsej ziejtunujnu, inčkialiamiagiń öziuj artyna. Haribgia, öksiužgia da tulha bolsun. ²¹ Ki ištyrsej borlalyhyjny, čirkińliamiagiń öziuj artyna. Haribgia, öksiužgia da tulha bolsun. ²² Da sahynhyn, ki kul édiť jerińdia Micriniń; anyn ũčiuń mień buju-ramyn saja kylma ošol ol išni, ušpunu.

25 ¹ Ki bolsa talaš arasyna ériańliarniń, da juvusalur ol tioria-gia, da tioria étsialiar alarny, da rast étsialiar ošol ol rastny, da kynhyr étsialiar ošol ol kynhyrny, ² da bolhej, égier vatyľmach kiši bolsa ošol ol raša, da achtartsyn any ol tioriači, da vattyrsyn any al-nynda öziuniuń rašalyhyna kioria san byla. ³ Kyrch kierať ursun any; arttyrmasyn, mahat arttyryr vatma any bular ũštiunia ullu vatmach, da jeńgiľ bolunur karyndašyť kiožliarijčia. ⁴ Avuzluchlamahyn ögiuž-niu biurtiuk jančchanynda. ⁵ Ki oltursalar karyndašlar birgia, da öłsia birisi alardan, da uvul bolmasa anar, bolmasyn katyny ol öliuniuń ol tyščaryha, jat kišigia. Juvuhu anyn kiełsiń anar, da alsyn any öziu-nia katynlychka, da juvuchluch étsiń anar. ⁶ Da bolhej, ol tunhuč, ki tioriasia, tursun aty ũštiunia karyndašynyn, ol öliuniuń, da siurtiul-miasiń aty anyn Jisraeldiań. ⁷ Da égier kliamiasia ol kiši alma ošol ju-vuhun, da barsyn juvuhu anyn ol tioria üvgia ol kartlarha, da ajtsyn: „Kliamijdi juvuhum turhuzma karyndašyna at Jisraeldia. Kliamijdi

juvuchluch étmia maja".⁸ Da índiasinliar any kartlary šaharynyn, da siožliasinliar anar. Da tursa, da ajtsa: „Kliamijmiñ alma any”,⁹ da juvusun juvuhu anyn anar kiožliaričia ol kartlarnyn, da suvursun éti-giñ ajahy úštiunđiañ anyn, da tiukiursiuñ alnynda anyn, da bašlasyn, da ajtsyn: „Bulej kylyndy kišigia, ki kondarmasa ošol üviuñ karyndašynyn”.¹⁰ Da índialir aty anyn Jisraeldia *Bieť-Chaluc-Hanaal**.¹¹ Ki urušsalar ériañliar birgia, kiši da karyndašy anyn, da juvusa katyny ol birniñ kutcharma ošol ériñ öziuniuñ kolundan vatuvčusunun, da sunsa kolun da tutsa ajibiñdiañ anyn,¹² da kieškiñ ošol uvučun anyn. Chajyfsunmasyn kioziuj.¹³ Bolmasyn saja jančyhyjda ullu kiumiuš öłčiavi da kiči kiumiuš öłčiavi.¹⁴ Bolmasyn saja üviujdia ullu biur-tiuk öłčiavi da kiči biurtiuk öłčiavi.¹⁵ Tiugial kiumiuš öłčiavi da rast bolsun saja, tiugial biurtiuk öłčiavi da rast bolsun saja, anyn üčiuñ ki uzarhejlar kiunliarij ol jer úštiunia, ki Adonaj, Tieñrij, bieriadi saja,¹⁶ ki chor étkianidi Adonajnyn, Tieñrijniñ, bar kyluču bularny, bar kyluču avanlychny.¹⁷ Sahynhyn ošol, nie kyldy saja Amaliek jolda, čyčkanjyzda Micridiañ,¹⁸ ki učrady sieni jolda, da arttan kyrdy sieñdia – bar ol chalašlanhanlarny artyjdan –, da sieñ édiť aryhan da jadahan, da korchmady Tieñridiañ.¹⁹ Da bolhej, tynč étkiañdia saja Adonaj, Tieñrij, bar dušmanlaryjdan čiuvriadiañ jerdia, ki Adonaj, Tieñrij, bieriadi saja üliuš, mieriašliamia any, siurtkiuñ ošol sahynčyn Amaliekniñ tiubiunđiañ ol kiokliarniñ. Unutmahyn!

L

26¹ Da bolhej, ki kiełsiej ol jergia, ki Adonaj, Tieñrij, bieriadi saja üliuš, da mieriašliasiej any, da oltursej anda,² da alhyn ilkiñdiañ bar jemišniñ ol jerniñ, ki kiełtirsiej jerijdiañ, ki Adonaj, Tieñrij, bieriadi saja, da kojhun čietiañgia, da barhyn ol orunha, ki sajlasa Adonaj, Tieñrij, tochtatma šemiñ öziuniuñ anda,³ da kiełgiñ

* *Üviu suvurulhan étikeniñ.*

ol kohieńgia, ki bolsa ol vachtlarda, da ajtchyn anar: „Anlatamyn biugiun Adonajha, Tieńrija, ki kiełdim ol jergia, ki ant etti Adonaj atalarymyzha biermia biźgia”.⁴ Da alsyn ol kohień ol čietiańni kolujdan, da kopsun any alnynda mizbeachnyn Adonaj Tieńrijniń.⁵ Da bašlahyn, da ajtchyn alnynda Adonaj Tieńrijniń: „Aramly bolup jarly edi atam, da endi Micrigia, da tirildi anda azhynak el byla da boldu anda ullu chanlychka, kiučliu da kiop.”⁶ Da jaman ettiiliar biźgia ol Micrililiar, da kyjnadylar biźni, da bierdiliar üstiumiuźgia katy kulluch,⁷ da firjat ettiik Adonajha, Tieńrisinia atalarymyznyn, da ešitti Adonaj ošol avazymyzy, da kiordiu ošol miškińligimiźni, da ošol kyjynomyzy, da ošol kysychlych čydahanomyzy,⁸ da čyhardy biźni Adonaj Micridiań kiučliu kudrat byla, da sunulhan kuvat byla, da ullu korchuv byla, da biełgiliar byla, da nišanlar byla,⁹ da kiełtirdi biźni ol orunha, ušpu, da bierdi biźgia ošol ol jerni, ušpunu, jer ahadohon siut da bal.¹⁰ Da haliginia, muna, kiełtirdim ošol ilkiń jemišiniń ol jerniń, ki bierdij maja, e Adonaj”, da kojhun any alnynda Adonaj Tieńrijniń, da bašurhun alnynda Adonaj Tieńrijniń,¹¹ da bijańgiń bar ol jachšy byla, ki bierdi saja Adonaj, Tieńrij, da üviuja – sień, da ol Lievi, da ol harib, ki ortejda.¹² Ki tiugialliasiej onča biermia ošol bar ončasyn bitišijniń ol üčiuńčiu jylda, jylynda ol onča biermiakniń, da biergiń Lievigia, haribgia, öksiuźgia, da tulha, da ašasynlar šaharlaryjda, da tojsunlar,¹³ da ajtchyn alnynda Adonaj Tieńrijniń: „Eksittim ol kodiešni ol üvdiań, da dahyn bierdim any Lievigia da haribgia, öksiuźgia da tulha bar bujruhuja kioria, ki bujurduj maja. Ašmadym micvalaryjdan, da unutmady.”¹⁴ Ašamadym jasly eģianimdia andan, da eksitmiadim andan murdarha, da biermiadim andan kieriaginia öliuniun. Tynladym üniunia Adonaj Tieńrimniń, kyldym barča, niečik ki bujurduj maja.¹⁵ Bachkyn aziž ornujdan ol kiokliardiań, da alhyšlahyn ošol ulusujnu, ošol Jisraelni, da ošol ol jerni, ki bierdij biźgia, ki niečik ant etti atalarymyzha, jer ahadohon siut da bal”.¹⁶ Ušpu kiuńniu Adonaj, Tieńrij, bujurady saja kylma ošol ol riesimliarni, ušpularny, da ošol ol tiorialiarni; da saklahyn alarny bar üriagij byla da bar

džanyj byla. ¹⁷ Ošol Adonajnyn ulluluhun kotardyj biugiuń, bolma saja Tieńrigia, da juriumia jollary byla anyn, da saklama riesimliariń, da micvalaryn, da tiorialiariń anyn, da tynlama üniunia anyn. ¹⁸ Da Adonaj ullu étti sieni biugiuń, bolma anar onča uluscha, ki niečik siožliadi saja, da saklama bar micvalaryn anyn, ¹⁹ da biermia sieni joharrach bar ol chanlychlar üštiunia, ki kyldy machtavha, da slava-ha, da kiorkkia, da bolma sień aziž ulus Adonajha, Tieńrija, ki niečik siožliadi”.

27 ¹ Da bujurdu Moše, da kartlary Jisraelniń, ol uluscha, ajta-dohoč: „Saklahyn ošol bar ol micvany, ki mień bujuramyn sižgia biugiuń. ² Da bolhej, nie kiunniu ki ašsajyz ošol ol Jardieńni ol jergia, ki Adonaj, Tieńrij, bieriadi saja, da turhuzhun öziuja ullu tašlar, da jachkyn alarny kiriač byla, ³ da jazhyn alar üštiunia ošol bar siožliariń ol toranyn, ušpunun, ašchanyjdan sortun, anyn üčiuń ki kielgiejsiń ol jergia, ki Adonaj, Tieńrij, bieriadi saja, jer ahadohon siut da bal, ki niečik siožliadi Adonaj, Tieńrisi atalaryjnyn, saja. ⁴ Da bolhej, ašchanyjyzda ošol ol Jardieńni, turhuzujuz ošol ol tašlarny, ušpularny, ki mień bujuramyn sižgia biugiuń, tavynda Ėvalnyn, da jachkyn alarny kiriač byla. ⁵ Da kondarhyn anda mizbeach Adonajha, Tieńrija; taštan mizbeach. Sunmahyn alar üštiunia tiemir. ⁶ Tiugial tašlardan kondarhyn ošol mizbeachyn Adonaj Tieńrijniń, da čyharhyn anyn üštiunia olalar Adonajha, Tieńrija, ⁷ da diebiecha étkiń šelamim diebiechalary, da ašahyn anda, da bijańgiń alnynda Adonajnyn, Tieńrijniń. ⁸ Da jazhyn ol tašlar üštiunia ošol bar siožliariń ol toranyn, ušpunun, bielgirtmia jachšy”. ⁹ Da siožliadi Moše, da ol kohieńliar, ol Lieviliar, bar Jisraelgia, ajtadohoč: „Ėsijni kojhun da tynlahyn, è Jisrael! Ušpu kiunniu bolunduj uluscha Adonajha, Tieńrija. ¹⁰ Da tynlahyn üniunia Adonaj Tieńrijniń, da kylhyn ošol micvalaryn da ošol riesimliariń anyn, ki mień bujuramyn saja biugiuń”. ¹¹ Da bujurdu Moše ol uluscha ol kiunďia, ajtadohoč: ¹² „Bular tursunlar, alhyšlama ošol ol ulusnu, tavy üštiunia Gierizimniń ašchanyjyzdan sortun ošol ol

Jardieñni: Šimon, da Lievi, da Juhuda, da Jissachar, da Josief, da Bińjamiń. ¹³ Da bular tursunlar, ol karhyš katyna, tavynda Ėvalnyn: Ruuvień, Gad, da Ašer, da Zievlun, Dan, da Naftali. ¹⁴ Da bašlasynlar ol Lievililiar, da ajtsynlar bar ėlinia Jisraelniń bijik avaz byla: ¹⁵ „Karhyšlydy ol kiši, ki kylsa jonma abach da kujma abach, chor ėtkianiń Adonaj Tieńrijniń, išiń kollarynyn ustanyn, da kojsa jašyryn orunda”. Da karuv biersińliar bar ol ulus, da ajtsynlar: „Amień”. ¹⁶ „Karhyšlydy jeńgił ėtiuvčiu atasyn jemiesia anasyn”. Da ajtsyn bar ol ulus: „Amień”. ¹⁷ „Karhyšlydy jylyštyruvču ėiegiń dostunun”. Da ajtsyn bar ol ulus: „Amień”. ¹⁸ „Karhyšlydy janhyltuvču sokurnu jolda”. Da ajtsyn bar ol ulus: „Amień”. ¹⁹ „Karhyšlydy tajdyruvču tioriasiń haribniń, ėksiužniun da tulnun”. Da ajtsyn bar ol ulus: „Amień”. ²⁰ „Karhyšlydy jatuvču katyny byla atasynyn, ki aškartty ajibiń atasynyn”. Da ajtsyn bar ol ulus: „Amień”. ²¹ „Karhyšlydy jatuvču nieńdij-die tuvar byla”. Da ajtsyn bar ol ulus: „Amień”. ²² „Karhyšlydy jatuvču tuvduhu byla, kyzy byla atasynyn jemiesia kyzy byla anasynyn”. Da ajtsyn bar ol ulus: „Amień”. ²³ „Karhyšlydy jatuvču kajnasy byla”. Da ajtsyn bar ol ulus: „Amień”. ²⁴ „Karhyšlydy vatuvču dostun jašyrtynlych byla”. Da ajtsyn bar ol ulus: „Amień”. ²⁵ „Karhyšlydy aluvču šochad, ėłturmia džanny, tiokmia kioniu kan”. Da ajtsyn bar ol ulus: „Amień”. ²⁶ „Karhyšlydy, kim ki kajjam ėtmiasia ošol siožliariń ol toranyn, ušpunun, kylma alarny”. Da ajtsyn bar ol ulus: „Amień”.

28 ¹ Da bolhej, ėgier tynlama tynlasej ũniunia Adonaj Tieńrijniń, saklama da kylma ošol bar micvalarny anyn, ki mień bujuramyn saja biugiuń, da bierir sieni Adonaj, Tieńrij, joharrach, bar chanlychlary ũštiunia ol jerniń. ² Da kielirliar ũštiuja bar ol alhyšlar, ušpular, da jetiarliar sieni, ki tynlasej ũniunia Adonaj Tieńrijniń. ³ Alhyšly bolursyn sień šaharda, da alhyšly bolursyn sień tiuždia. ⁴ Alhyšly bolur jemiši kursahyjny, da jemiši jerijniń, da jemiši tuvaryjny, ijįlmiagi ulla tuvarlaryjny, da tišiliari kojujnun. ⁵ Alhyšly bolur ėietianij da ėmiak kudžurajtadohon savutuj. ⁶ Alhyšly bolursyn sień

kielgianijsia, da alhyšly bolursyn sien čychkanyjda. ⁷ Bierir Adonaj ošol dušmanlaryjny, ol turuvčularny ūštiuja, kyryladohonlarny alnyjda. Bir jol byla čyharlar saja, da jedi jollar byla kačarlar alnyjda. ⁸ Symarlar Adonaj birgieja ošol ol alhyšny zasiekliarijsia da bar sunuvunda kolujnun. Da alhyšlar sieni jerdia, ki Adonaj, Tieńrij, bieriadi saja. ⁹ Turhuzur sieni Adonaj ōziunia aziz uluscha, ki niečik ant etti saja, ki saklasej ošol micvalaryn Adonaj Tieńrijniń da juriusiej jollary byla anyn. ¹⁰ Da kioriarliar bar uluslary ol jerniń, ki šemi Adonajny ataldy ūštiuja, da korcharlar sieńdiań. ¹¹ Da kaldyryr sieni Adonaj jachšylychka jemišindia kursahyjny, da jemišindia tuvaryjny, da jemišindia jerijniń ol jer ūstiunia, ki ant etti Adonaj atalaryja biermia saja. ¹² Ačar Adonaj saja ošol chaznasyn ōziuniuń, ol jachšyny, ošol ol kiokliarni, biermia jamhurun jerijniń, vachtynda, da alhyšlama ošol bar išiń kollaryjny, da ōtkiuńč bierirsin kiop chanlychlarha, da sien ōtkiuńč almasy. ¹³ Da bierir sieni Adonaj aharchka da tiuviul kičiriakkia, da bolursyn tiek bijikkia, da bolmassyn juvuzha, ki tynlasej micvalaryna Adonaj Tieńrijniń, ki mien bujuramyn saja biugiuń saklama da kylma. ¹⁴ Da kajyrylmahyn bar ol siožliardian, ki mien bujuramyn sižgia biugiuń on jary da son jary, juriumia kulluhu artyna ōžgia tieńriliarniń, kulluch etmia alarha. ¹⁵ Da bolhej, egier tynlasej uniunia Adonaj Tieńrijniń, saklama, kylma ošol bar micvalaryn da riesimliariń anyn, ki mien bujuramyn saja biugiuń, da kielirliar ūštiuja bar ol karhyšlar, ušpular, da jetiarliar sieni. ¹⁶ Karhyšly bolursyn sien šaharda, da karhyšly bolursyn sien tiuždia. ¹⁷ Karhyšly bolur čietianij da ōtmiak kudžurajtadohon savutuj. ¹⁸ Karhyšly bolur jemiši kursahyjny, da jemiši jerijniń, ijilmiagi ullu tuvarlaryjny, da tišiliari kojujnun. ¹⁹ Karhyšly bolursyn sien kielgianijsia, da karhyšly bolursyn sien čychkanyjda. ²⁰ Ijar Adonaj sieńdia ošol ol karhyšny, ošol ol bulhančylychny, da ošol ol eksiklikni bar sunuvunda kolujnun, ki kylsej, taspohlanya diejiń da joch bolhanya diejiń tiež jamanlyhy sartyn jaman išliarijniń, ki kiemištij kulluhumnu mienim. ²¹ Jabušturur Adonaj sieńdia ošol ol ōliatni taviruschanyna diejiń sieni ol jer

ūštiuńdiań, ki sień kieliasin ary, mieriasliamia any. ²² Urar sieni Adonaj suvuch chastalych byla, da išsi chastalych byla, da kiuvmiak byla, da kararmach byla, da kurumach byla, da sarylych byla, da ješillik byla, da kuvarlar sieni taspolhanyja diejiń. ²³ Da bolurlar kiokliarij, ki bašy ūštiunia, tuč kibik, da ol jer, ki tiubiujdia, tiemir kibik. ²⁴ Bierir Adonaj ošol jamhuru ornuna jerijniń tozhak da toprach; ol kiokliardiań eniar ūštiuja taspolhanyja diejiń. ²⁵ Bierir sieni Adonaj kyryladohonnu alnynda dušmanlaryjnyn. Bir jol byla čyharsyn anar, da jedi jollar byla kačarsyn alnynda anyn, da bolursyn chorluchka bar bijlikliarinia ol jerniń. ²⁶ Da bolur giovdiej jemgia kušuna ol kiokliarniń da kijiginia ol jerniń. Da bolmasty ūškiurtiuvčiu alarny. ²⁷ Urar sieni Adonaj čybany byla Micriniń, da tomalčychlar byla, da juvuš kotur byla, da kuru kotur byla, ki bolalmassyn onhalma. ²⁸ Urar sieni Adonaj tielirmiak byla, da sokurluch byla, da alhasamahy byla ūriakniń, ²⁹ da bolursyn karmanuvču tiuš vachtynda, ki niečik karmanadyr ol sokur tumanda, da onarmassyn ošol jollaryjny, da bolursyn tiek zulmlanhan da talanhan bar ol kiuńliardia, da bolmasty kutcharuvču. ³⁰ Katyn kieliašsiej, da ōžgia kiši alyr any. Ūv kondarsej, da olturmassyn anda. Borlalych ornatsej, da alajochka, čyharmassyn any. ³¹ Ōgiuziuj sohum etiłgiań bolur kiožliarijčia, da ašamassyn andan. Ešiaģij talanhan bolur alnyndan, da kajtmasty saja. Kojuj sieniń bieriłgiańliar bolurlar dušmanlaryja, da bolmasty saja kutcharuvču. ³² Uvullaryj da kyzlaryj bieriłgiań bolurlar ōžgia uluscha, da kiožliarij kioriarliar, da tielmiarirliar alarha har kiuń, da bolmasty kiučiu kolujnun. ³³ Jemišiń jerijniń da bar zachmietijni ašar ulus ki biłmijišiń, da bolursyn tiek zulmlanhan da synychkan bar ol kiuńliardia. ³⁴ Da bolursyn tielirgiań kioriumiuńdiań kiožliarijniń, ki kioriaršiń. ³⁵ Urar sieni Adonaj jaman čyban byla ol tižliar ūštiunia, da ol butlar ūštiunia, ki bolalmassyn onhalma bašlap tabanyndan aģahyjny da tiobieja diejiń. ³⁶ Ełtir Adonaj sieni – da ošol bijijni, ki turhuzsej ūštiuja – chanlychka, ki biłmijišiń sień da atalaryj, da kulluch etiarsiz anda kulluch etiuvčiuliargia ōžgia tieńriliargia ahačtan da taštan. ³⁷ Da bolursyn veriańlikkia,

mašalha da čejnavha bar ol uluslarda, ki kiońdiarsia sieni Adonaj ary. ³⁸ Kiop urluch čyharyrsyn ol tiužgia, da az ištyryrsyn, ki tiugiatir any ol čiegirťkia. ³⁹ Borlalychlar ornatyrsyn da išliarsin, da čahyr ičmiašsin ani ištyrmassyn, ki ašar any ol kurt. ⁴⁰ Ziejtun bolur saja bar čie-gijdia, da jav kujmassyn, ki kurur ziejtunuj. ⁴¹ Uvullar da kyzlar tuv-durursyn, da bolmaslar saja, ki baryrlar jesirlikkia. ⁴² Bar ahačyjny da jemišin jerijniń tas etiar ol čiegirťkia. ⁴³ Ol harib, ki ortejda, miniar uštiuja bijikkia, bijikkia, da sień eniarsin juvuzha, juvuzha. ⁴⁴ Ol ot-kiuńč bierir saja, da sień otkiuńč biermiašsin anar. Ol bolur aharach-ka, da sień bolursyn kičiriakkia. ⁴⁵ Da kielirliar uštiuja bar ol karhyšlar, ušpular, da kuvarlar sieni, da jetiarliar sieni taspolhanyja diejin, ki tynlamadyj uniunia Adonaj Tieńrijniń, saklama micvalaryn anyn da riesimliarin, ki bujurdu saja. ⁴⁶ Da bolurlar sieńdia bielgigia da nišan-ha – da urluhujda – dunjaha diejin, ⁴⁷ anyn učiuń ki kulluch etmiadij Adonajha, Tieńrija, bijańč byla da šatyrylyhy byla uriakniń kiopliu-giuńdiań barčany. ⁴⁸ Da kulluch etiarsin dušmanlaryja, ki ijar any Adonaj sieńdia, ačlychta, da suvsaplychta, da jalańhačlychta, da eksik-ligińdia bar niersianiń, da bierir tiemirli bojunsu bojnuj uštiunia tas etkianinia diejin sieni. ⁴⁹ Kyjasa kiotiuriup kiełtirir Adonaj uštiuja chanlych jyrachtan, kyryjyndan ol jerniń, ki niečik učady ol niešer – ańdij chanlych, ki anlajalmassyn sioziuń tiliniń, ⁵⁰ chanlych čeja južliu, ki juž etmiašti južliargia, kartcha-de ani ulan uštiunia chajyfsunmas-ty. ⁵¹ Da ašar jemišin tuvaryjnyn da jemišin jerijniń taspolhanyja die-jin, ki kaldyrmasty saja biurtiuk, šarbieť da saj, ijiłmiagiń ullu tuvar-laryjnyn, da tišiliarin kojujnun tas etkianinia diejin sieni. ⁵² Da kysychlych etiar saja bar šaharlaryjda eńgińčia kalalaryj, ol bijikliar da ol bieklar, ki sień išanasyn korunma alarda bar jerijdia. Da kysych-lych etiar saja bar šaharlaryjda, bar jerijdia, ki bierdi Adonaj Tieńrij saja. ⁵³ Da ašarsyn jemišin kursahyjny, etiń ulanlaryjnyn da kyzla-ryjnyn, ki bierdi saja Adonaj, Tieńrij, kysychlychta da tarlychta, ki kysychlych etiar saja dušmanyj. ⁵⁴ Ol jymšach kiši sieńdia da ol aša-lyš astry: jaman bahar kioziu anyn karyndašy uštiunia, da kojundahy

katyny ūštiunia, da kaldych ulanlary ūštiunia ki kaldyrsa, ⁵⁵ biermiak-tiań birisia alardan etińdiań uvullarynyn, ki ašasa, kaldyrmajynča anar kaldych hieč niemie-die kysychlychta da tarlychta, ki kysychlych etiar saja dušmanj bar šaharlaryjda. ⁵⁶ Ol jymšach katyn sieńdia da ol ašajyš, ki čnychmady tabany ajahynyn turma ol jer ūštiunia ašajyšlychtan da jymšachlychtan: jaman bahar kioziu anyn kojundahy eri ūštiunia, da uvlu ūštiunia, da kyzy ūštiunia, ⁵⁷ da jaš ulany ūštiunia, ol čychkan bavursachlaryndan, da uvullary ūštiunia, ki tioriasia, ki ašar alarny eksikligińdia bar niersianiń jašyrtynych byla, kysychlychta da tarlychta, ki kysychlych etiar saja dušmanj šaharlaryjda. ⁵⁸ Ėgier tynlamasej kylma ošol bar siožliariń ol toranyn, ušpunun, ol jazyhlanlarny ušpu siefierdia, korchma šemińdiań ol Tieńriniń, ol syjly da ol korchunčlu, ušpu, Adonaj Tieńrijdiań, ⁵⁹ da tamaša etiar Adonaj ošol karanjajny da ošol karanjalaryn urluhujnun – ullu karanjalar da tiugiańgisizliar, da jaman chastalychlar da tiugiańgisizliar. ⁶⁰ Da kajtaryr saja ošol bar syzlavyn Micriniń, ki korchtuj alynlaryndan alarnyn, da jabušurlar sieńdia. ⁶¹ Dahyn bar-de chastalychny da bar karanjany, ki jazylmahandy siefier ol torada, ušpu, kielťirir, alarny, Adonaj ūštiuja taspolhanyja diejiń. ⁶² Da kalysyz azhynak el byla, anyn ūčiuń ki edi-jiz julduzlary kibik ol kiokliarniń kiopliukkia; barysy bu bolur saja, anyn ūčiuń ki tynlamadyj uniunia Adonaj Tieńrijniń. ⁶³ Da bolhej, ki niečik bijańdi Adonaj sizniń ūčiuń, jachšy etmia sizgia da arttyrma sizni, alej bijańdi Adonaj sizniń ūčiuń, tas etmia da joch etmia sizni, da sibirilirsiz ol jer ūštiundiń, ki sień kieliasin ary, mieriašliamia any. ⁶⁴ Da tozdurur sizni Adonaj bar ol uluslarda bašlap kyryjyndan ol jerniń da kyryjna diejiń ol jerniń, da kulluch etiarsiz anda kulluch etiuv-čiuiliargia özgia tieńriargia, ki bilmiadij sień da atalaryj, ahačcha da tašcha. ⁶⁵ Da ol chanlychlarda tynč almassyń, da bolmasty tynčlych tabanyna ajahyjynyn, da bierir Adonaj saja anda kaltravuchlu ūriak, da tunmahyn kiožliarniń, da syzlavyn džannyn. ⁶⁶ Da bolurlar tirlikliarij tahyladohonlar saja karšyjdán, da korcharsyn kiečia byla da kiuńdiuz, da inanmassyn tirlikliarija. ⁶⁷ Ėrtiańbylada ajtyrsyn: „Kim bierip

bolsa èdi íngir”, da íngirdia ajtyrsyn: „Kim bierip bolsa èdi tan” – korchuvundan úriagijniñ, ki korcharsyn, da kioriumiúndiañ kiozliarijniñ, ki kioriarsiñ. ⁶⁸ Da kajtaryr siení Adonaj Micrigia gieriabliar byla, jol byla, ki ajttym saja: „Arttyrmasyn artych kiormia any”, da satylrasyz anda dušmanlaryja kullarha da karavašlarha, da bolmasty satyn aluvču”. ⁶⁹ Bulardylar siozliari ol šertniñ, ki bujurdu Adonaj Mošegia kiešmia ulanlary byla Jisraėlñiñ jeriñdia Moavnyn, bašcha ol šerttiañ, ki kiešti birgialiarinia Chorevdia.

29 ¹ Da čahyrdy Moše bar Jisraėlgia, da ajtty alarha: „Siž kior diujuž ošol barča, nie ki kyl dy Adonaj kiozliarijizčia jeriñdia Micriniñ paroha, da bar kullaryna, da bar jerinia anyn, ² ol ullu synavlarny, ki kiordiuliar kiozliarij, ol biełgiliarni, da ol nišanlarny, ol ullularny, alarny. ³ Da biermiadi Adonaj sižgia akyl, biłmia, da kiozliar, kiormia, da kulachlar, ešitmia, ušpu kiuñgia diejiñ. ⁴ Da juriuttium sižni kyrch jyl midbarda, upranmadylar uprachlaryjyz uštiužudiañ, da ètigij upranmady ajahyj uštiuñdiañ, ⁵ ötmiak ašamadyjyz, da čahyr da èsirtki ičmiadijiz, anyn učiuiñ ki biłgiejsiz, ki: „Mieñmiñ, Adonaj, Tieñrijiz”. ⁶ Da kiełdijiz ol orunha, ušpu, da čychty Sichon, biji Chešbonnun, da Oh, biji ol Bašannyn, uturumuzha, da kyrдых alarny, ⁷ da aldych ošol jerliariñ alarnyn, da bierdik üliuškia ševietinia Ruuvieñniñ, da ševietinia Gadnyn, da jarym ševietinia ol Mienaššeniñ. ⁸ Da saklajyz ošol siozliariñ ol šertniñ, ušpunun, da kylyjyz alarny, anyn učiuiñ ki onarhejsyz ošol barča, nie ki kylsajyz.

LI

⁹ Siž turasyz biugiuiñ barlaryjyz alnynda Adonajnyn, Tieñrijizniñ, aharachlaryjyz, aharachlary ševiełliarijizniñ, kartlaryjyz da tajachčylaryjyz, bar eli Jisraėlñiñ, ¹⁰ jašy jyz, katynlaryjyz, da haribij, ki ortasynda avulujnun, bašlap kiesiuvcüdiañ otunlaryjny siuziuvčiugia diejiñ suvlaryjny, ¹¹ ašma, sieñ, kirmia šertinia Adonaj Tieñrijniñ, da karhyšyna anyn, ki Adonaj, Tieñrij, kiesiadi birgieja biugiuiñ, ¹² kajjam ètmiak

üčiuń sieni biugiuń öziunia uluscha, da ol bolur saja Tieńrigia, ki niečik siožliadi saja, da ki niečik ant étti atalaryja, Avrahamha, Jicchakcha da Jaakovha. ¹³ Da tiuviul birgiajizgia, jalhyzlar öziujuž, mień kiesiamiń ošol ol šertni, ušpunu, da ošol ol karhyšny, ušpunu, ¹⁴ ki ančach anyn byla, kim ki bardy bunda birgiamižgia, turady biugiuń alnynda Adonajny, Tieńrimižniń, da anyn byla-de, kim ki jochtu bunda birgiamižgia biugiuń. ¹⁵ Ki siž biliasiz ošol, nie ki kiečiktik jerińdia Micriniń da ošol, nie ki aštych ortasynda ol chanlychlarnyn, ki aštyjyz. ¹⁶ Da kiordiujuž ošol kuschunčulchlarnyn alarnyn, da ošol hiečlikliariń alarnyn ahačtan da taštan, kiumiuštiań da altyndan, ki birgialiarinia alarnyn. ¹⁷ Mahat bardy siždia kiši, jemiesia katyn, jemiesia uruv, jemiesia ševieť, ki ũriagi anyn kajryrlydy biugiuń kulluhundan Adonajny, Tieńrimižniń, barma kulluch étmia abachlaryna ol chanlychlarnyn alarnyn. Mahat bardy siždia koreń jajyladohon uv da zahiumiar, ¹⁸ da bolhej, ešitkianińdia ošol siožliariń ol karhyšnyn, ušpunun, da alhyšlar öziü öziüń kiolńniuńdia, ajtadohoč: „Bazlych bolur maja, chotie tiersligi byla ũriagimniń jurisiam-die”, eksiťmiak üčiuń ol cadikny ol raša byla. ¹⁹ Kliamiašti Adonaj bošatma jazyhyn anyn, ki ol vachta kabunur ačuvu Adonajny da kiuniuliugiu anyn ol kišidia, da jatyra anda bar ol karhyš, ol jazylhan ušpu siefierdia, da siurtiar Adonaj ošol atyn anyn tiubiunđiań ol kiokliariń, ²⁰ da egier ševieť bolsa ol, da ajryr any Adonaj jamanlychka bar ševieťliarińdiań Jisraeľniń bar karhyšlaryna kioria ol šertniń, ol jazylhan ušpu ol torada, ol siefierdia. ²¹ Da ajtyr ol sondrahy dor – ulanlaryjyz, ki tursalar öziujuždiań sortun, da ol jat, ki kielsia jyrach jerdiań, da kioriarliar ošol karanjalaryn ol jerniń, da ošol chastalychlarnyn anyn, ki chastalatty Adonaj anda, ²² kiugiurť da tuz, kiuvgiań bolur bar jeri anyn, čačylmasty, da biťtirmiašti, da öšmiašti anda hieč kiogioť, achtarylmahy kibik Siedomnun da Amoranyn, Admanyn da Cievojimniń, ki achtardy Adonaj ačuvu byla da kachiri byla –, ²³ da ajtyrlar bar ol chanlychlar: „Nie üčiuń kyldy Adonaj bulej ušpu jergia? Niedir kabunmahy ol ullu ačuvnun, ušpunun?”. ²⁴ Da ajtyrlar: „Anyn üčiuń ki kiemištiliar ošol šertiń Adonajny,

Tieñrisiniñ atalarynyn, ki kiešti birgialiarinia čyharhanynda alarny jeriñdiañ Micriniñ. ²⁵ Da bardylar, da kulluch étiliar öžgia tieñriliargia, da bašurdular alarha, tieñriliargia, ki bilmiaš édiliar alarny da ūliuš biermiadi Tieñri alarny alarha. ²⁶ Da kabundu ačuvu Adonajyn ol jer ūštiunia, kieltirmia anyn ūštiunia ošol bar ol karhyšny, ol jazylhanny ušpu siefierdia. ²⁷ Da tašlady alarny Adonaj jerliari ūštiuñdiañ ačuv byla, da kachir byla, da ullu ačuv byla, da saldy alarny galutcha öžgia jergia, ušpu kiun kibik”. ²⁸ Ol jašyryn niersialiar erkiñdiadi Adonajyn, Tieñrimizniñ, da ol aškaralarny borčtu kylma bižgia da ulanlarymzha dunjaha diejiñ – kylma ošol bar siožliariñ ol toranyn, ušpunun.

30 ¹ Da bolhej, ki kielsialiar ūštiuja bar ol siožliar, ušpular, ol alhyš da ol karhyš, ki bierdim alnyjda, da kajtarhyn ėsija, boladohoč bar ol chanlychlarda, ki azaštyrsa sieni Adonaj Tieñrij ary, ² da tiešuva byla kajtchyn alnyna Adonaj Tieñrijniñ, da tynlahyn ūniunia anyn – barča, niečik ki mieñ bujuramyn saja biugiuñ – sieñ da ulanlaryj, bar ūriagij byla da bar džanyj byla, ³ da tynč ėtiar Adonaj, Tieñrij, ošol jesirijni, da rachmiečliar sieni, da kajtyr, da ištyryr sieni bar ol uluslardan, ki tozdurdu sieni Adonaj, Tieñrij, ary. ⁴ Ėgier bolsa azašchanyñ kyryjynda ol kiokliarniñ, andan-de ištyryr sieni Adonaj, Tieñrij, da andan-de alyr sieni, ⁵ da kieltirir sieni Adonaj, Tieñrij, ol jergia, ki mieriašliadiliar atalaryj da mieriašliarsini any, jachšyrach ėtiar saja, da kiopriak ėtiar sieni atalaryjdan, ⁶ da chatna kylar Adonaj ošol ūriagijni, da ošol ūriagiñ urluhujnun, siuvmia kulluhun Adonaj Tieñrijniñ bar ūriagij byla da bar džanyj byla tirlikliarij ūčiuñ. ⁷ Da bierir Adonaj, Tieñrij, ošol bar ol karhyšlarny, ušpularny, dušmanlaryj ūštiunia da biek tutuvčularyj ūštiunia, ki kuvdular sieni. ⁸ Da sieñ tiešuva byla kajtchyn da tynlahyn ūniunia Adonaj Tieñrijniñ, da kylhyn ošol bar micvalaryn anyn, ki mieñ bujuramyn saja biugiuñ. ⁹ Da kaldyryr sieni Adonaj, Tieñrij, bar išiñdia kullaryjynyn, jemišindia kursahyjynyn, da jemišindia tuvaryjynyn, da jemišindia jerijniñ, jachšylychka, ki kajtyr Adonaj bijañmia sieniñ ūčiuñ jachšyha, ki niečik bijañdi atalaryj ūčiuñ,

¹⁰ ki tynlasej ūniunia Adonaj Tieńrijniń, saklama micvalaryn anyn da riesimliariń anyn, ol jazylhanny siefier ol torada, ušpu, ki kajtsej tiešuva byla Adonajha, Tieńrija, bar ūriagij byla da bar džanyj byla. ¹¹ Ki ol micva, ušpu, ki oldu micvasy tiešuvany, ki mień bujuramyn saja biugiuń, tamaša tiuviulđiu ol sieńdiań da tiuviulđiu jyrach ol. ¹² Tiuviulđiu kiokliardia ol, ki ajtchejsyn: „Kim mińsia ědi biźniń ūćiuń ol kiokliargia, da alsa ědi any biźgia, da ěšittirsia ědi biźgia any, da kylhej ědik any?“. ¹³ Da tiuviulđiu ěkińći janynda tieńgiźniń ol, ki ajtchejsyn: „Kim ašsa ědi biźniń ūćiuń ěkińći janyna ol tieńgiźniń, da alsa ědi any biźgia, da ěšittirsia ědi biźgia any, da kylhej ědik any?“. ¹⁴ Ki juvughtu saja ol sioź astry, avzujda da ūriagijdia, kylma any. ¹⁵ Bachkyn! Bierdim alnyjda biugiuń ošol ol tirlikni, da ošol ol jachšsny, da ošol ol öliumniu, da ošol ol jamanny, ¹⁶ ki mień bujuramyn saja biugiuń siuvmia ošol kulluhun Adonaj Tieńrijniń, juriumia jollary byla anyn da saklama micvalaryn, da riesimliariń, da tiorialiariń anyn, da tiri bolursyn da artarsyn, da alhyšlar sieni Adonaj, Tieńrij, jerdia, ki sień kieliasiń ary, mieriašliamia any. ¹⁷ Da ěgier kajrylsa ūriagij, da tynlamasej, da azašsej, da bašursej öźgia tieńriargia, da kulluch ětsiej alarha, ¹⁸ anlatamyn siźgia biugiuń, ki taspolma taspolursyz, uzartmassyz kiuńliar ol jer ūštiunia, ki sień ašasy ol Jardieńni kielmia ary, mieriašliamia any. ¹⁹ Tanych turhuzamyn siźdia biugiuń ošol ol kiokliarni da ošol ol jerni: ol tirlikni da ol öliumniu bierdim alnyjda, ol alhyšny da ol karhyšny. Da sajlahyn tirlikni, anyn ūćiuń ki tiri bolhejsyn sień da urluhuj, ²⁰ siuvmia kulluhun Adonaj Tieńrijniń, da tynlama ūniunia anyn, da jabašma torasya anyn, ki oldu tirlikliarij da uzunluhu kiuńliarijniń, olturma ol jer ūštiunia, ki ant ětti Adonaj atalaryja, Avrahamha, Jicchakcha da Jaakovha”.

LII

31 ¹ Da bardy Moše, da sioźliadi ošol ol sioźliarni, ušpularny, bar Jisraełgia. ² Da ajtty alarha: „Juź ěgirmi jašarmyn mień biugiuń, bolalmammyn artych čychma da kirmia. Da Adonaj

ajtty maja: „Ašmassyn ošol ol Jardieñni, ušpunu”. ³ Šechinasy Adonaj Tieñrijniñ: ol ašady alnyjda. Ol tas etiar ošol ol chanlychlarny, ušpularny, alnyjdan, da mieriašliarsiñ alarny. Johošua: ol ašady alnyjda, ki niečik siožliadi Adonaj. ⁴ Da kylar Adonaj alarha, ki niečik kyldy Sichonha da Ohha, bijliarinia ol Ėmoriniñ, da jerliarinia alarnyn, ki tas etti alarny. ⁵ Da bierir alarny Adonaj alnyjyzda, da kylyjz alarha bar ol bujruchka kioria, ki bujurdum sižgia. ⁶ Kiučiajijiz da kiplianijiz! Korchmajyz da synychmajyz alynlaryndan alarnyn, ki Adonaj Tieñrijniñ bolušluhu, oldu ol baruvču birgieja, salpratmasty sieni da kiemišmiašti sieni”. ⁷ Da inđiadi Moše Johošuany, da ajtty anar kiožliaričia bar Jisraelniñ: „Kiučiajigiñ da kipliañgiñ, ki sieñ kielirsiñ ol ulus byla, ušpu, ol jergia, ki ant etti Adonaj biermia alarha, da sieñ ũliaširsiñ any alarha. ⁸ Da šechinasy Adonajyn, oldu ol baruvču alnyjda. Anyn bolušluhu bolur birgieja, salpratmasty sieni da kiemišmiašti sieni. Korchmahyn da synychmahyn”. ⁹ Da jazdy Moše ošol ol torany, ušpunu, da bierdi any ol kohieñliargia, uvullaryna Lieviniñ, ol eltiuvčiuliargia ošol Aron Šertiñ Adonajyn, da bar kartlaryna Jisraelniñ. ¹⁰ Da bujurdu Moše alarha, ajtadohoč: „Bašlyhyndan jedi jyllarnyn, vahdasynda jylynyn ol šmitanyn, Chyđynda ol Sukkotnun, ¹¹ kielgiañdia bar Jisrael, kioriuñmia kyblalary alnyna Adonajyn Tieñrijniñ, nie orunda ki sajlasa, ochuhun ošol ol torany, ušpunu, karšysyna bar Jisraelniñ, kulachlaryča alarnyn. ¹² Ištyrhyn ošol ol ulusnu, ol eriañliarni, da ol katynlarny, da ol jašny, da haribijni, ki šaharlaryjda, anyn ũčiuñ ki ešitkiejliar, da anyn ũčiuñ ki ũvriañgiejliar, da korchkejlar Adonaj Tieñrijizdiañ, da saklahejlar kylma ošol bar siožliariñ ol torany, ušpunun, ¹³ da ulanlary alarnyn, ki biłmijdiliar, ešitkiejliar da ũvriañgiejliar korchma Adonaj Tieñrijizdiañ bar ol kiunliardia, ki siž tirilirsiz ol jer ũstiunia, ki siž ašasyz ošol ol Jardieñni ary, mieriašliamia any”. ¹⁴ Da ajtty Adonaj Mošegia: „Muna, juvudular kiunliarij, oľmia. Inđiagiñ ošol Johošuany, da turujuz Ohel Moeddia, da zynharlajym any”. Da bardy Moše da Johošua, da turdular Ohel Moeddia. ¹⁵ Da aškara boldu šechinasy Adonajyn

čatyrdá bahanasy byla bulutnun, da turdu bahanasy ol bulutnun ešigi ūštiunia ol čatyrnyn. ¹⁶ Da ajtty Adonaj Mošegia: „Muna, sień jatyr-syn atalaryj byla, da turar ol ulus, ušpu, da azar kulluhu artyna jat tieńriliariniń ol jerniń, ki ol kieliadi ary ortasyňa anyn, da kiemišir kulluhumnu mienim, da buzar ošol šertimni, ki kieštim birgiasinia. ¹⁷ Da kabunur ačuvum anda ol kiuńdia. Da kiemiširmiń alarny rach-mieŕliamiaktiań, da jašyryrmyn kyblalarymny alardan. Da bolur tavusmachka, da učrarlar any kiop jamanlychlar da tarlychlar, da ajtyr ol kiuńdia: „Muna, anyn ūčiuń ki jochtu šečinasy Tieńrimniń or-tamda učradylar mieni bar ol jamanlychlar, ušpular”. ¹⁸ Da mień ja-šyrma jašyryrmyn kyblalarymny ol kiuńdia bar ol jamanlych ūčiuń, ki kyldy, ki kajyryldy kulluhuna ožgia tieńriliariniń. ¹⁹ Da haliginia jazyjyz oziujužgia ošol ol šyrany, ušpunu, da ūvriaťkiń any ulanlary-na Jisraeľniń. Kojhun any avuzlaryňa alarnyn, anyn ūčiuń ki bolhej maja ol šyra, ušpu, tanychka ulanlaryňa Jisraeľniń. ²⁰ Ki kieŕtirirmiń any ol jergia, ki ant eštim atalaryňa alarnyn – jer ahadohon siuť da bal – da ašar, da tojar, da biogiovriar, da kajyrylyr kulluhuna ožgia tieńriliariniń, da kulluch eťiarliar alarha, da ačyrhandyryrlar mieni, da buzar ošol šertimni. ²¹ Da bolhej, ki učrasalar any kiop jaman-lychlar da tarlychlar, da tanychlych čyhar ol šyra, ušpu, alnynda anyn, tanychka – ki unutulmasty avzundan urluhunun –, ki biliamiń ošol jecieriń anyn, nie ki ol kylady biugiuń kieŕtirmiasimdiań burun any ol jergia, ki ant eštim”. ²² Da jazdy Moše ošol ol šyrany, ušpunu, ol kiuńdia, da ūvriaťkiń any ulanlaryňa Jisraeľniń. ²³ Da bujurdu Johošuaha uvluna Nunnun, da ajtty: „Kiučiajgiń da kipliańgiń, ki sień kieŕtirir-siń ošol ulanlaryn Jisraeľniń ol jergia, ki ant eštim alarha, da bolu-šluhum bolur birgieja”. ²⁴ Da eđi tiugialliagiačioch Moše jazma ošol siožliariń ol torany, ušpunun, siefier ūštiunia, tiugialliagiańliarinia diejiń, ²⁵ da bujurdu Moše Lievililiargia, ełtiuvčiuliargia Aron Šer-tiń Adonajnyn, ajtadohoč: ²⁶ „Alyjyz ošol siefier ol Torany, ušpunu, da kojuz any janyndan Aron Šertiniń Adonajnyn, Tieńrijižniń, da bolsun anda saja tanychka, ²⁷ ki mień biliamiń ošol tanmahyjny

da ošol érsiejni, ol katy. Muna, hanuz tiri égianimdia biugiúń tanuv-
 čular édijiz alnynda Adonajnyn, da i ovšem ki ōlgianimdiań sortun.
 28 Įstyryjyz maja ošol bar kartlaryn ševieflarijizniń da tajachčylary-
 jyzny, da siožliajim kulachlaryča alarnyn ošol siožliarni, ušpularny, da
 tanych turhuzajym alarda ošol kiokliarni da ošol ol jerni, 29 ki biliamiń,
 ki ōlgianimdiań sortun čejpama čejparsyz jollaryjyzny, da kietiarisiz ol
 jordan, ki bujurdum sizgia, da učrar sizni ol jamanlych sonhusunda
 ol kiunliarniń, ki kylsajyz ošol ol jaman kioriuńgiańni enajatlarynda
 Adonajnyn, ačyrhandyrma any iši byla kollaryjyznyn". 30 Da siožliadi
 Moše kulachlaryča bar kahalynyn Jisraelniń ošol siožliariń ol šyranyn,
 ušpunun, tiugialliańgiańliarinia diejin:

LIII

32 1 „Kulach salyjyz, é kiokliar, da siožliajim,
 da tynlasyn ol jer ajtmachlaryn avuzumnun.

2 Javsyn jamhur kibik akylým,
 tamsyn čych kibik ajtmahým,
 kiči jamhurlar kibik jaš ot uštiunia
 da ullu jamhurlar kibik kiogioť uštiunia.

3 Ki atyn Adonajnyn čahyrsam,
 siz-die kotaryjyz ulluluhun Tieńrimižniń.

4 Ol jaratuvčunun – tiugialdi iši anyn,
 ki bar jollary anyn tioria bylady.
 Kajjam Tieńri, da kylmyjdy avanlych,
 rastty da tiuždiu ol.

5 Čejpady Jisrael öziu öziun,
 ki inďialmiadiliar „Ulanlary Tieńriniń”,
 bu boldu ajipliari alarnyn,
 anyn üčiuń ki alar dor tiers da tornachšy.

6 Adonajha-me tioliejsiz buńdij tioliav?
 Niekias ulus da tiuviul uslu!
 Muna, oldu atej, ki bar étti sieni,

- ol jaratty sieni da tiuziudiu sieni.
- ⁷ Sahynhyn avalhy kiunliarni,
ėsiįiżni kojujuz jollaryna har bir dornun.
Sorhun atejdan, da anlatsyn saja;
kartlaryjdan, da ajtsynlar saja.
- ⁸ Ūliaškaiańdia joharhy Tieńri chanlychlarny,
ajyrhanynda ulanlaryn adamnyn,
turhuzdu ċiekliariń uluslarnyn
sanyċa ulanlarynyn Jisraełniń.
- ⁹ Ki ūliušiudiu Adonajnyn ulusu anyn,
Jaakov tijiš ūliuši anyn.
- ¹⁰ Jetkiligiń bierdi anyn jerińdia midbarnyn
da vieriań pusta jerdia.
Kuršady any bulutu byla, akyllatty any torasy byla,
abrady any micvalary byla abrahamlej kiši biebiejań kioziuniuń.
- ¹¹ Nieċik niešer aċady hujasyn,
balalary ūštiunia jelpijdi,
jajady kanatlaryn, alady any,
ėłtiadi any kanaty ūštiunia,
- ¹² alej Adonaj, jalhyz öziu, kiońdiardi Jisraełni,
da joch ědi birgiasinia jat tieńri.
- ¹³ Atlanhyzdyrdy any bijik orunlary ūštiunia jerniń,
da ašady bitišliariń tarlavnyn,
da ömiuzdiurdiu anar bal skaladan,
da jav almas skaladan;
- ¹⁴ saryjavyn syhrynyn, da siutiun kojnun,
javy byla kozularnyn da koċcharlarnyn,
Bašan balalarynyn, da tiegialiarni,
javy byla biuvriakliariniń budajnyn,
da kanyndan borlanyn iċiarsiń kyzyl ċahyr.
- ¹⁵ Da siemirdi Jisraeł, da tiersajdi –
siemirdij, bazyċ bolduj, japyt javy akyljy –

- da kiemišti kulluhun Tieńriniń, ki jaratty any,
da chor étti sioziun jarlyhašly jaratuvčusunun.
- ¹⁶ Kiuniuliáttiliar any kulluch étmiakliari byla jat tieńriliargia,
jerieńči išliar byla ačyrhandyrdylar any,
- ¹⁷ diebiecha éttiliar šyjtanlarha, tiuviul Tieńrigia,
abachlarha, ki biłmiaš édiliar alarny,
janhylar, juvuch zamandan kiéldiliar,
korchmadylar alardan atalaryjyz.
- ¹⁸ Kulluhun jaratuvčusunun, ki jaratty sieni, kiemištij,
da unuttuj bujruhun Tieńriniń,
jochtan bar étiuvčiujniun.
- ¹⁹ Da kiordiu Adonaj, da ačyrhandy,
ačyrhandyrmahyndan uvullarynyn da kyzlarynyn,
- ²⁰ da ajty: „Jašyrajym kyblalarymny alardan.
Kioriajim, nie bolur sonhulary alarnyn,
ki dor tierštiliar alar,
ulanlar, jochtu inam alarda.
- ²¹ Alar kiuniuliáttiliar mieni
kulluch étmiakliari byla tiuviul Tieńrigia,
ačyrhandyrdylar mieni hiečlikliari byla özliariniń,
da mień kiuniuliatirmiń alarny tiuviul ulus byla,
niekiaš chanlych byla ačyrhandyryrmyn alarny.
- ²² Ki ot čychty ačuvumda,
da jandy tiobiańgi giorgia diejiń,
da örtiadi jerni da bitišín anyn,
da jalynlady bunjatlaryn tavlarnyn.
- ²³ Tiugiałliajim alar úštiunia bar jamanlychlarny,
oklarymny tavusajym alarda;
- ²⁴ kyranlaryn ačlychnyn da ašalhanlaryn učhunnun,
da ačy kiešmiak.
Da tišín jaman kijikliarniń ijarmiń alarda
uvu byla siurkialiuvčiuliariniń toprachnyn.

- 25 Tyšchartyn tuv étiar kylyč,
da chudžuralardan korchuv;
dahyn jigítņi, dahyn boj kyzny,
ömiadohon ulanny pir kiši byla.
- 26 Ajttym: „Tozdurajym alarny har tarafta,
éksitiajim adamdan sahynčlaryn alarnyn”,
- 27 égier ačyrhandyrmahyndan dušmannyn korchmasa édim,
mahat tanyhysyz étiarliar dušmanlary alarnyn,
mahat ajtyrlar: „Kolumuz kiučiajadi,
da tiuviul Adonaj kylđy bar bunu”.
- 28 Ki ol dušmanlar: chanlych taspolhan kieniašlidirliar alar,
da jochtur alarda akyl.
- 29 Égier uslu bolsa édililar, éšliariń kojsa édililar bunar,
anlahej édililar sonhularyn öžliariniń-die.
- 30 Niečik kuvadyr bir kiši mińni,
da ékiovliań kačyradylyar tiumiańni,
özgia tiušliu tiuviul, ki jaratuvčulary satty alarny,
da Adonaj čyhara bierdi alarny?”
- 31 Ki tiuviulđiu jaratuvčumuz kibik abachlary alarnyn,
da dušmanlarymyz, öžliari, tioriačiliardi bu ištia.
- 32 Ki borlalyhyndan Siedomnun borlalychlary alarnyn,
da tarlavlaryndan Amoranyň;
borlalary alarnyn uv borlalardy,
ačy solkunlar alarha.
- 33 Uvu adždahalarnyn čahyrlary alarnyn,
da uvu ševahatsyz adždahalarnyn.
- 34 „Muna, ol astralhandy katymda,
mohorlanhandy chaznalarymda.
- 35 Mienim érkimdiadi oč almach
da tioliamiak tajhan vachtta ajachlary alarnyn.
Ki juvughtu zaval kiuńliari alarnyn,
da džachtlarlar kieliasi niersialiar alarha.”

- ³⁶ Ki jarhu jarar Adonaj ulusun,
da kullary byla uvunur,
ki kiorsia, ki tiugiańdi kiučiu kolnun
da jochtu chazna da tuvar.
- ³⁷ Da ol vachtta ajtyr: „Kajdady tieńriliari alarnyn,
kiplik, ki išanyr ędiliar anar,
- ³⁸ ki javyn diebiechalarynyn ašar ędiliar,
ičiar ędiliar čahyryn niesiechliariniń?
Haliginia tursunlar, da bolušsunlar sižgia!
Bolsun üštiujužgia syjynč, kutcharma sižni kolumuzdan.
- ³⁹ Bahyyz haliginia, ki mieńmiń ol,
da jochtu tieńri birgiamia.
Mień öltiuriurmiń da tirgizirmiń.
Kiešsiam, da mień onhalyrmyn.
Da jochtu kudratymdan kutcharuvču.
- ⁴⁰ Ki kiotiuriamiń kiokliargia kudratymny,
da ajtamyn: „Kajjamdyr mień dunjaha diejiń.
- ⁴¹ Kiertidiań, biliarmiń itisiń kylyčymnyn,
da tutar tioriani kudratym,
kajtaryrmyn öč dušmanlaryma,
da biek tutuvčularyma jaman tioliav tioliarmiń.
- ⁴² Ėsirtirmiń oklarymny kandan,
da kylyčym ašar ęt
kanyndan kyrannyn da jesirniń,
il̄k öčliarińdiań dušmannyn”.
- ⁴³ Sarnajyz chanlychlar, ulusu anyn!
Ki kany üčiuń kullarynyn öč alyr,
da öč kajtaryr dušmanlaryna öziuniuń,
da julur jerni da ulusun-de”.

⁴⁴ Da kiėldi Moše, da siožliadi ošol bar siožliari ol šyrannyn, ušpunun,
kulachlaryča ol ulusnun – ol da Hošea, uvlu Nunnun. ⁴⁵ Da tiugialliadi

Moše siožliamia ošol bar ol siožliarni, užpularny, bar Jisraelgia, ⁴⁶ da ajtty alarha: „Kojujuz ešijizni bar ol siožliargia, ki mień tanych ečia-
miń sizdia biugiun, ki bujurhejsyz alarny ulanlaryjzha, saklama, kyl-
ma ošol bar siožliarin ol toranyn, užpunun. ⁴⁷ Ki tiuviuldiu boš siož
ol sizdiań, ki oldu tirligijiz. Da užpu siož ućiuń uzartyrsyz kiuńliar
ol jer ućiuńia, ki siz ašasyz ošol ol Jardieńni ary, mieriašliamia any”.

⁴⁸ Da siožliadi Adonaj Mošegia kieńsisindia užpu kiuńniun, ajtado-
hoć: ⁴⁹ „Mińgin tavyna ol kioćiuvliarniń, užpu, tavyna Nievonun, ki
jerindia Moavnyn, ki alnynda Jerechonun, da bachkyn ošol jeriń
Kienaannyn, ki mień bieriamiń ulanlaryna Jisraelniń tutuvluchka.

⁵⁰ Da oliarsiń tavda, ki sień miniasiń ary, da ištyrylhyn uluslaryja, ki
niećik oldiu Aharon karyndašy Hor ha-Harda, da ištyryldy ulusla-
ryna. ⁵¹ Anyn ućiuń ki tandyjyz sioziumia ortasynda ulanlarynyn Jis-
raelniń talaš suvlarynda Kadiešniń, midbarynda Cińniń, anyn ućiuń
ki azizligimni kiorgiužmiadijiz, mienim ortasynda ulanlarynyn Jis-
raelniń, ⁵² ki karšydan kioriarsiń ošol ol jerni, da ary kiełmiašsiń, ol
jergia, ki mień bieriamiń ulanlaryna Jisraelniń”.

LIV

33 ¹ Da budu ol alhyš, ki alhyšlady Moše, navisi ol Tieńriniń,
ošol uvullaryn Jisraelniń olmiagi alnyna. ² Da ajtty:

„Šechinasy Adonajnyn Sinaj sartyń kiełdi,
da balkydy balkuvu šechinanyn Sieir sartyń alarha.
BalkyTTY tavyndan Parannyn,
da kiełdi tiumiańliari byla aziž malachlarynyn.
On kudratyndan ot ašyra torany symarlady alarha.

³ Ham siuviadi uluslarny,
bar azižliari kudratyjda;
da tochtejdylar juvuch ornuna tochtar ornunun šechinajnyn
ełtiadohoć syjly siožliarijni.

⁴ Torany symarlady bižgia Moše,

- mieriašlik kahalyna Jaakovnun.
- ⁵ Da édi Jisraeľdia bij
ištyrylhanda aharachlary ulusnun
– birgia ševieťliari Jisraeľniń”.
- ⁶ „Tiri bolhej Ruuvień, da öľmiagiej,
da bolhej éli anyn sanly”.
- ⁷ Da bu alhyš Juhudaha; da ajtty:
„Tynlahyn, è Adonaj, avazyn Juhudanyn,
da ulusuna kielťirginń any.
Öž kiučiu jetiar anar,
ančach bolušluch dušmanlaryndan bolhun”.
- ⁸ Da Lievi učiuń ajtty:
„Tummimliarijni da urimliarijni symarladyj chasid kišija,
ki synadyj any Massada,
ügiuťliadij any talaš suvlary katyna,
- ⁹ ol ajtuvču atasy učiuń da anasy učiuń:
„Kiormiadim any”,
da ošol karyndašlaryn tanymady,
da ošol uvullaryn biľmiadi,
ki rast sakladylar ajtmahyjny
da šertijni abradylar.
- ¹⁰ Ki üvriaťkiejliar tiorialarijni Jaakovha
da torajny Jisraeľgia,
da ki kojhejlar tiutiu ačuvlanhan vachtyjda
da tiugialń kurban mizbeachyj üštiunia.
- ¹¹ Alhyšlahyn, è Adonaj, malyn anyn,
da išiń kollarynyn kabul étkiń,
kieškiń bielľiargia uturu turuvčularyn anyn
da dušmanlaryn anyn, ki turalmahejlar”.
- ¹² Bińjamiń učiuń ajtty:
„Siuviari Adonajnyn
tochtar émińlik byla anyn katyna,

kursar šečina anyn ūstiunia har kiuń,
da bijik orunlary ūstiunia ūliušiuniuń
tochtar šečinasy Adonajnyn”.

13 Da Josief ūčiuń ajtty:

„Alhyšlanhandy Adonajdan jeri anyn,
namietinđiań kiokliarniń, čychtan,
da darjadan jatadohon ašaha,

14 da namietinđiań bitišliariniń kujašnyn,
da namietinđiań siuriuviuniuń ajlarnyn,

15 da bašyndan avaldahy tavlarnyn,
da namietinđiań kajalarnyn dunjanyn,

16 da namietinđiań jerniń da tolusunun,
da kliaginđiań tochtavčunun kurhach orunda.

Kielgiejliar bašyna Josiefniń
da tiobiasinia ajryrlhannyn karyndašlaryndan.

17 Tunhuču ögiuziuniuń: hiormiať bolur anar,
da miuviužliari kibik karkiedieńniń miuviužliari anyn.

Alar byla uluslarny suuziar,
birgia, boluvčularny kyryjlarynda jerniń.

Da alar tiumiańliari Ėfracimniń,
da alar mińliari Mienaššeniń”.

18 Da Zievelun ūčiuń ajtty:

„Bijańgiń, ě Zievelun, čychkanyjda joluja
– da Jissachar: čatylaryjda.

19 Öžgia-die uluslarny inđiarliar, barma tavha,
anda diebiecha ětiarliar rast diebiechalar,
ki namietinđiań tieńgizliarniń ömiarliar
da jašyryn chaznalarny kiomiulđiańliarni kum ičinia”.

20 Da Gad ūčiuń ajtty:

„Machtavludu kieniarťiuvčiu čiegiń Gadnyn;
tiši arslan kibik tochtar
da jyrťar biliakni hiem tiobiani.

- 21 Da kiordiu il̄k orunnu öziunia,
 ki anda üliušiu riesim kojuvčunun astralhandy.
 Da kiēdi bašlary byla ulusunun,
 rastlyhyn Adonajnyn kyldy
 da kiečīnmiakliariū öziuniū Jisraēl̄ byla”.
- 22 Da Dan üčiū ajtty:
 Dan arslan balasy kibik
 „siekirir ol Bašandan”.
- 23 Da Naftali üčiū ajtty:
 „Naftali tojhan kliaktiaū
 da tolu alhyšyndan Adonajnyn.
 Maaravny da daromnu mieriašliar”.
- 24 Da Ašer üčiū ajtty:
 „Alhyšlanhan bolur ulanlardan Ašer.
 Bolur siuviari karyndašlarynyn,
 da mančar javha ajahyn.
- 25 Tiemir da tuč bolur biekliaviučliarij,
 da jigītl̄k kiūnliarij kibik bolurlar kartlych kiūnliarij”.
- 26 „Jochtur Tieńri Tieńrisi kibik Jisraēlniū,
 Ješurun byla in̄dialiadohon,
 ki ol Tieńri kyjasa atlandy kiokliar üštiunia bolušluchka saja,
 da ulluluhu byla jaratty bijiktiagi kiokliarni.
- 27 Syjynčty biutiūn dunjaha Tieńri avaldan,
 da ašahartyn bunjat ētti kiplikliariū dunjanyn,
 da siurdiu alnyjdan dušmanny,
 da ajtty: „Tas ētkiū!”.
- 28 Da tochtady Jisraēl̄ ēmiūlik byla,
 jalhyz öziu, urluhu Jaakovnun,
 jer üštiunia biurtiukliu da šarbiečli,
 ham kiokliari anyn javdurdular čych.
- 29 Sandyr saja, ē Jisraēl̄!
 Kim bar-me sieniū kibik?

Jarlyhašly ulus Adonajda,
 ki oldu kalkany bolušluhujnun,
 da ki kylyčydy ulluluhujnun.

Da anyn bolušluhu byla synyhyrlar dušmanlaryj alnyjda,
 da sień tiobialiari ūštiunia alarnyn basarsyn”.

34 ¹ Da mińdi Moše jylhalychlaryndan Moavnyn tavyna Nievonun, bašyna ol sińgirniń, ki alnynda Jerechonun. Da kiorgiuzďiu anar Adonaj ol bar jerni bašlap ol Giladdan Danha diejiń, ² da ošol bar jeriń Naftaliniń, da ošol jeriń Ęfracimniń da Mienaššeniń, da ošol bar jeriń Juhudanyn ol maarav sary tieńgizgia diejiń, ³ da ošol ol tiušliukniu, da ošol ol majdannu, ėnišiń Jerechonun, šaharyn ol tiemarmińiń, da Coarha diejiń. ⁴ Da ajtty Adonaj anar: „Budur ol jer, ki ant ėttim Avrahamha, Jicchakcha da Jaakovha, ajtadohoč: „Urluhuja bierirmiń any”. Kiorgiuziamiń saja, bachkyn kiožliarij byla, da ary ašmassyn”. ⁵ Da ōldiu anda Moše, kulu Adonajnyn, jerińdia Moavnyn, bujruhuna kioria Adonajnyn, ⁶ da astrady ōziu ōziuń Gaj ińďialiadhon orunda, jerińdia Moavnyn, uturusuna Bieť-Poornun. Da bilmiadi kiši-die ošol zieriatĩń anyn ušpu kiuńgia diejiń. ⁷ Da Moše juž ėgirmi jašar ėdi ōłgianińdia. Tunmady nuru kioziuniuń, da siońmiadi balkuvu juziuniuń. ⁸ Da jyladylar ulanlary Jisraełniń Moše ūčiuń jylhalychlarynda Moavnyn otuz kiuń. Da tiugiańďiliar jylamach kiuńliari jasynyn Mošeniń. ⁹ Da Johošua, uvlu Nunnun, tolu ėdi alhiemińďiań usnun, ki sundu Moše ošol kollaryn ōziuniuń alhyš byla anyn ūštiunia, da tynladylar anar ulanlary Jisraełniń, da kyldylar, ki niečik bujurdu Adonaj Mošegia. ¹⁰ Da turmady artych navi Jisraełdia Moše kibik, ki bilďi any Adonaj akyl akylha, ¹¹ bar ol biełgiliargia kioria, da ol nišanlarha kioria, ki ijdi any Adonaj, kylma jerińdia Micriniń paroha, da bar kullaryna, da bar jerinia anyn, ¹² da bar ol kiučliu kudratcha kioria, da bar ol ullu korchuvha kioria, ki kyldy Moše kiožliaričia bar Jisraełniń.

Aneks

Priedas

We wstępie do niniejszego tomu wspomniano, że Simcha syn Chanela w przekładzie, na którym i to wydanie jest oparte, nader często uzupełniał standardowy tekst Pięcioksięgu o swoje wyjaśnienia lub korzystał z autorskich sformułowań, by oddać jego treść. Ponieważ mowa tu o najstarszym znanym przekładzie Pięcioksięgu na język Karaimów litewsko-polskich, zajmującym szczególne miejsce w historii piśmiennictwa karaimskiego, w tym aneksie Czytelnik ma możliwość zapoznania się z pierwotnym brzmieniem tych wersetów – rzecz jasna w uwspółcześnionej grafii i szacie językowej.

Šio leidinio įvade minėta, kad Simcha, Chananelio sūnus, vertime, kuris ir yra šio leidinio pagrindas, itin dažnai, norėdamas tiksliau atskleisti standartinio Penkiaknygės teksto turinį, papildydavo jį savo paaiškinimais arba naudojosi autorinėmis formuluotėmis. Kadangi čia kalbama apie seniausią žinomą Penkiaknygės vertimą į Lietuvos-Lenkijos karaimų kalbą, užimantį dėl to ypatingą vietą karaimų raštijos istorijoje, šiame Priede Skaitytojas turi galimybę susipažinti su pirminiu tų versetų skambesiu – žinoma, pateiktu šiuolaikinės karaimų kalbos pavidalu.

KSIĘGA RODZAJU | PRADŽIOS KNYGA

- 4:23 *Da niečik kiordiuliar katynlary Lamiechniņ, ki ol tapty ustasyn tie-mirniņ dunjada, da ökiuņdiuliar anyn uštiunia, ajtadohoč, ki bun-luch byla artar öltiuriušmiagi adamlarnyn, da ol džurum tahtylr anyn uštiunia. Ol vachtta ajtty Lamiech katynlaryna: „Ada da Cilla, tyn-lajyz sioziumni katynlary Lamiechniņ, kulach salyjyz ajtmahyma, ki ol tiemir savutu tiuviuļ sibba öltiuriuļmiaginia ol adamnyn, ki ėgier kliasiam öltiurmia kišini, ačych jaram byla öltiuriurmiņ any – tie-mir da savutundan bašcha – da ulanny öltiuriurmiņ biutiuvdia jaram byla. [...]*
- 4:24 *[...] Ki ėgier Kajin ũčiun, ki öziu öltiurdiu kišini, da öltiuriuvčudiani any, jedi anča öč alynr, da i ovšem Lamiech ũčiun, ki ančach tapty ol čieriuu savutlarny, kieriakliđi, ki öč alynhej jetmiš da jedi.”*
- 15:1 *Son ol išliardian, ušpularđan, boldu navilik sioziu Adonajnyn Avramba kioriumiu ašyra navilikniņ, ajtadohoč: „Korchmahyn, ė Avram, mieņ kalkan saja. Jalj sieni kiopitur astry, anyn ũčiun ki kiorgiuždiu siu-viarligiņ karyndašlychnyn, da kutchardyj Lotnu, uvlun karyndašjynyn, kolundan dušmanlarynyn”.*
- 16:13 *Da atady atyn malachynyn Adonajnyn ol siožliavčiumiņ anar: „Sien Tienrim Kioriuvčium”, ki ajtty: „Dahyn haliginia-die kiordium malach-ny kiorgianimđian sortun ũviuņdia Avramnyn, bijimniņ”.*
- 20:16 *Da Saraha ajtty: „Muna, bierdim karyndašyja miņ kiumiuš. Muna, ol saja jabuvu kiožliariniņ baryna, nie ki katyjda”. Da ošol bar bu ėšitip Sara da ũgiutliarđi ajtmachtan ėri ũčiun „Karyndašymdy ol”.*
- 27:13 *Da ajtty anar anasy anyn: „Ūštiumia bolur karhyšyj, uvlum, ki ėgier ta-nysa sieni atej, ajtyrsyn, ki mieņ bujurđum saja kylma bunu. Tiek sien tynlahyn sioziumia, da barhyn, alhyn maja”.*

- 27:33 *Da kaltrady Jicbak ullu kaltravuch astryha diejiņ, ki aškarmady anar bu niersia navilik ašyra, da ajtty: „Kim ēdi bunda ol avlavču avlamach, da kielīrīdi maja, da ašadym baryndan, nie ki kiusiaņdim kielmiasijdian burun, da alhyšladym any? Dahyn alhyšly bolsun”.*
- 27:45 *[...] Kajtchynča ačuvu karyndašyjnyn sienđian, da unutsa ošol, nie ki kyldyj anar, da ijarmin, da alyrmyn sieni andan. Niek tuv bolurmyn ēksijzđian-die bir kiundia? Ki niečik ol ōltiursia sieni, dahyn any-de ōltiuriurliar.”*
- 28:22 *[...] da ol taš, ušpu, ki kojđum maćcieva, bolur ūviu ornuna Tieņriniņ, tiuziumia jalbarmachlarymny da tioliamia nijetliarimni, da barča, nie ki biersiej maja, baryndan onča biermia onča bierirmin andan saja”.*
- 31:32 *[...] Valie abahyjny almadym. Kim katyna tapsej ošol abahyjny, tiri bol-masyn. Karšysyna karyndašlarymzynyn tanyhyn, nie-die artych katym-da, da alhyn ōziuja”. Da bilmiadi Jaakov, ki Rachel urlady ol sturlap-lary.*
- 32:22 *Da turdu ol kiečiani, da aldy ošol ēki katynlaryn, da ošol ēki karavašlaryn, da ošol on bir uvullaryn, da ašty ošol kiočūviuņ – Jabbok indialiadohon ornun ol ōziaņniņ.*
- 37:2 *Bulardylar učurlary Jaakovnun. Josief on jedi jašar ēdi, kiutiar ēdi karyndašlary byla kojnu. Da ol ulan ēdi uvullary katyna Bilhanyn, da uvullary katyna Zilpanyn, katynlarynyn atasynyn. Da kielīrīdi Josief ošol ajipliariņ alarnyn, jamanny, atasyna ōžliariniņ, ki kojđular any jumuš ētiuvču uvullaryna Bilhanyn da Zilpanyn.*
- 37:13 *Da ajtty Jisraēl Josiefkia: „Muna, karyndašlaryj kiutiadiliar Šechemdia. Kiel, da ijajim sieni alarha”. Da ajtty anar: „Muna mieņ. Hadirmin kylma sioziujniu”.*

- 37:32 *Da kylyč byla čančchaladylar ošol ol ojuvlu kiołmiakni, da kieltir-diliar atasyňa öžliariniń, da ajtylar: „Bunu tapytych. Tanyhyn éńdi, kiołmiagi-mie uvullujnun ol, jemiasia joch?”.*
- 38:29 *Da édi kajtarhačoch kolun, da, muna, čychty karyndašy anyn, da ajtty ol anača: „Nie buzuchluch kyldyj? Ęgier öłsia édi karyndašyj, úštiuja bol-hejdy džurumu ol buzuchluchnun!”.* *Da atady atyn anyn Pareć.*
- 42:1 *Da kiordiu Jaakov, ki bardy biurtiuk Micridia, da ajty Jaakov uvullaryna: „Niek kiorgiuziasiz őziujužniu, ki ěksik tiuviulsiz hieč niemiegia-die? Vali mien kioriamiń, ki siz urušmachka kielirsiz ěksikligińdiań őč-miakniń”.*
- 43:14 *Da kiučliu Tieńri biergiej sizgia rachmietliar alnynda ol kišiniń, da ijgiej sizgia ošol karyndašyjzny, birni, da ošol Bińjamińni. Da mien: ki niečik tuv boldum Josieftiań, alej tuv boldum Šimondan.*
- 45:12 *Da, muna, kiožliarijizdi kioriuvčuliar, da kiožliari karyndašymnyn Bińjamińniń, ki avzumdu ol siožliavčiu sizgia, tiuviulđiu talmač ašyra.*
- 45:19 *Da sien bujurulduj ěsia-die biermiaskaia ěłtmia biurtiukniu arabalar byla, valie haliginia bujuramyn saja: „Bunu kylyjyz: alyjyz őziujužgia arabalar jerińdiań Micriniń, jašyjyzha da katynlaryjyzha, da alyjyz ošol atajyzny, da kielijiz. [...]*
- 46:4 *Mien ěniarmin birgieja Micrigia, da mien čyharymyn sieni dahyn čyhar-ma, da Josieř kobar kolun kiožliarij úštiunia öłgianijdia.*
- 49:16 *Dan – jarhu jarar ulusun birisi kibik ševieřliariniń Jisraełniń, ki andan čyhar Šimšon, da bolur tioriačisi Jisraełniń.*

KSIĘGA WYJŚCIA | IŠĖJIMO KNYGA

- 12:42 *Saklavlar kiečiasidi ol Adonajha, čyharna alarny jerindian Micriniñ. Ol kiečia, ušpu, Adonajha, saklavlardy bar ulanlaryna Jisraelniñ doralary sajyn, čyharna alarny bu-de galuttan.*
- 14:20 [...] *da kiełdi arasyna avulunun Micriniñ da arasyna avulunun Jisraelniñ. Da boldu ol bulut da ol karanhylych, da jarytty ošol ol kiečiani ulanlaryna Jisraelniñ, da ol bulut da ol karanhylych eđi avuluna Micriniñ, anlych byla juvumady bu bunar bar ol kiečiadia.*
- 15:13 *Kionđiargiñ ševahatyj byla bu ulusnu, ki juluduj, ełtkiñ kuvatyj byla aziž ornuja, ol jergia, ki tutunduj atalaryna alarnyn, biermia alarha.*
- 15:14 *Ėšitiliar uluslar bu ullu tamašalychlarny, kaltradylar; titriaviuk tuttu olturuvčularyn Pieliešetniñ.*
- 17:16 *Da ajty: „Ki niečik bolsa kiučiu bijlikniñ tachty üštiunia bijliginiñ Jisraelniñ, ki ol indialiadi tachty Tienriniñ (ki bu riemieždi bijliginia Šaulnun), ki ol vachtta bolur čeriuviu Adonajnyn Amaliek byla. Da anyn üčiuñ ki Šaul kylmady bujruhuna kioria Adonajnyn eksiťmia sahynčyn Amaliekniñ, anyn üčiuñ har bir dorda borčtu eksiťmia sahynčyn anyn, nie vachtta bolsa eřklianmiagi bijliginiñ Jisraelniñ”.*
- 18:8 *Da kotardy Moše kajnatasyna ošol barča, nie ki kyldy Adonaj paroha da Micrigia Jisrael üčiuñ, ošol bar ol jadavny, ki učrady alarny jolda, ki uruštu alar byla Amaliek da kutčardy alarny Adonaj.*
- 18:16 *Alejoch, ki bolsa alarha tioria sioziu, kieliadiliar maja, da tioria etiamiñ arasyna kišiniñ da arasyna dostunun, da ol soruvčularha sioziun Tienriniñ, da bildiriamiñ alarha ošol riesimliariñ ol Tienriniñ da ošol üvriatiuvliariñ anyn.*

- 19:13 *Da kim, ki čychsa ol čiektañ, tįmiasin anar kol, ki ančach egier juvuch bolsa, ol taš byla tašlanma tašlansyn, a egier jyrach bolsa, ok byla oklanma oklansyn; hiem kiši hiem tuvar tiri bolmasyn. Tartchanda ol šofar išliarigian kočchar miuviuziuñdiañ, ol vachtta barsynlar čatryrlaryndan, turma ol tav tiubiunia.*
- 19:19 *Da edi ol šofar avazy, baryr edi da kiučiajir edi astry. Moše siožliar edi, da ol Tienri arttyryr edi anar kiuč avazynda, ki ešitkiejliar ulanlary Jisraelniñ siožliarin Mošenin tartmach vachtta ol šofar.*
- 19:24 *Da ajty Adonaj anar: „Barhyn, eñgin, da miniarsin sien da Aharon birgieja ol vachtta, ki niečik bujursam sizgia. Da ol kohierliar, da ol ulus, buzmasynlar čiekni, minmia alnyna Adonajnyn, mahat buzuchluch kylar alarda”.*
- 20:22 *Da ajty Adonaj Mošegia: „Bulej ajtchyn ulanlaryna Jisraelniñ: „Siz kiordiujuž, ki niečik siožliadim birgiajizgia ol kiokliardian, kiormiadijiz hieč tiursiuñ. [...]*
- 21:6 *[...] da juvutsun any biji anyn ol tioriačiliargia, da juvutsun any ol tioriači ol ešikkie jemiesia ol odvierjaha, da čančsyn biji anyn ošol kulahyn anyn biž byla, da kulluch ešin anar dunjaha diejin, ki oldu jyly joviełniñ.*
- 24:11 *Da ahalychlaryna ulanlarynyn Jisraelniñ – ki alar Nadav, da Avibu, da jetmiš kiši kartlaryndan Jisraelniñ – sunmady naviligin, biermia torany kollary ašyra alarnyn, ki chotie, ki kiordiular ošol sečinasyn ol Tienrinin jetkiliginia kioria akyllarynyn, anlych byla – de ašadylar šelamim diebiechalardan, da ičtiliar, valie Moše ašamady tolhanča kyrch kiun kabul ełkianinia diejin ol luchotnu.*
- 25:29 *Da kylhyn tiepsiliarin anyn, da kašychlaryn anyn, da stolpiečliarin anyn, da arytyčlaryn anyn, ki qaplandy alarbyla. Aruv altyndan kylhyn alarny.*

- 30:9 *Tiutiatmiajiz anyn uštiunia bašcha bu ēki zamanlardan, ki ol inđialidir jat tiutiu, da ola, tirki čyharmajyz anyn uštiunia, da niesiech kujmajyz anyn uštiunia.*
- 32:5 *Da kiordiu Aharon, ki bulej bolundu ol niersia, da niečik-tie kiečiktirmia alamy kondardy alnynda anyn mizbeach. Da čahyrdy Aharon, da ajty: „Chydzdy alnynda Adonajny tanbyla”.*
- 32:34 *Da haliginia barhyn, kionđiargin ošol ol ulusnu ol orunha, ki siozliadim saja; muna, malachym baryr alnyjda. Da sahyghan kiuniumdia: da sahyrynyn nieđij jazychlaryn alarnyn, da karat etiarmiñ alarny bu-de jazyhychy učiuñ alarnyn.*
- 33:13 *Da haliginia, ēgier ēndi taptym esia širiñlik enajatlaryjda, biđdirgin maja, koltcha byla, ošol kiečimmiakliarijni jaratylmyšlaryj byla, anyn učiuñ ki tapchejmyn širiñlik enajatlaryjda jalbarhanymda alnyjda ulusuj učiuñ. Da kiorgiuñ, ki ulusujdu ol chanlych, ušpu.*
- 37:16 *Da kylgy ošol ol savutlarny, ki ol stol uštiunia: ošol tiepsiliarin anyn, ki alar ičnia biširir ēdiliar ošol ēki južliu oťmiakni, da ošol ol kašychlarny, ki alar byla oľčiar ēdi ol kohien ošol ol tiutiuniu, da ošol arytchychlarny, da ošol ol stolpiečliarni, ki alar uštiunia ēdi ol arytchychlar, ki kaplanyr ēdi alar byla arasyna har bir oťmiakniñ, ki barhej jeľ ortalary ašyra alarnyn, ki šemirlianmiagiej. Bar savutlarny kylgy altyndan.*

KSIĘGA KAPŁAŃSKA | KUNIGŲ KNYGA

- 8:6 *Da juvuttu Moše ošol Aharonnu, da ošol uvullaryn anyn, da bujurdu alarha, ki juwhejar guflaryn suv byla.*
- 9:23 *Da kieldi Moše, da Aharon, Oheľ Moedģia, jalbarma alnynda ol Tieñriñniñ, ki ēndirgiej ot ol kiokliardian, őrtiamia ol kurbanlarny, ki mizbeach*

üštiunia. Da niečik čychtylar, ol vachтта alhysładydar ošol ol ulusnu, da aškara boldu šechinasy Adonajнын bar ol uluscha.

- 10:1 *Da aldylar uvullary Aharonnun, Nadav da Avihu, kiši mačmarnyn, da kojduklar alarha ot, da kojduklar alar üštiunia tiutiu, da juvuttular alnyna Adonajнын jat ot, ki anlanmahy ol jat otnun oldu, ki bujurmady alarha Adonaj tiutiatiämia tiutiu bašcha tiutiatiämiaktiañ äki kieriat kiunädia, ertianbylada da ingirdia.*
- 10:3 *Da ajtty Moše Aharonha: „Oldu, ki siožliadi Adonaj, ajtadohoč: „Juvuch juriuvčiuliardia alnymda azižligimni kiorgiuziurmiñ, da bunluch byla alnynnda bar ol ulusnun korchunčlu bolur syjym mienim””. Da tyjyldy Aharon. Da bu zynharlamach zynharlandy alarha tora biermiak alnyna, niečik ajtty: da dahyn ol kohienliar-die, ol juvučular jumuš ätmia alnynnda Adonajнын, azižliañsiñliar. Ki anlanmahy ol azižliañmiakniñ oldu, ki bolhejlar inčkialiaivčiuliar išinädia kulluchlaryнын, kiečiniämia bujruhuna kioria Adonajнын, mahat buzuchluch kylar alarda Adonaj.*
- 11:43 *Jerieñči ätmiajiž ošol džanlaryjyzny bar ol komuz byla, ol tiebrianiadohon, da murdar bolunmajyz alar byla, da jabulur akylyjyz alardan.*
- 13:45 *Da ol caraatly, ki anda ol chastalych: uprachlary bolsunlar siogiulgiänliar, da bašy bolsun ačych, da myjych üštiunia kaplansyn, da „Tamie, tamie!” čahyrsyn, ki saklanhejlar andan ašuvčular jol byla.*
- 20:14 *Da kiši, ki alsa ošol katynny da ošol anasyn anyn: jerieñči išti ol. Otta kiuvdiursiuñliar ol kišini da birisiñ ol katynlardan, kajsyn alsa sondrada, da bolmasyn jerieñči iš ortajyzda.*
- 23:17 *Olturušlaryjyzdan kiełtirijiz ötmiağiñ tienufanyn äkini. Äki äsronlardan, öziak bolsunlar, chamieć biširiñsiñliar; bikurim Adonajha, ki oldu jetiämiagi budajlamyn.*

- 23:40 *Da alyjyz öziujužgia burun ol burunhu kiunđian, sukkot išliamiakkia, jemišin syjly abačnyn, japrachlaryn churma tieriakliarinin, da butahyn bazyh abačnyn, da tallaryn öziañnin, da bijanijž alhynda Adonaj Tienrižizñin jedi kiunliar.*
- 24:8 *Har šabbat kiuniuñdia, har šabbat kiuniuñdia, tiuziusiuñ any alhynda Adonajyn, hammieša, ol eki ingirliar arasynda, tiutiatkianinđian sortun ol tiutiuniu, da jandyryp sortun ol čyrachlarny, ki bolhej išsi kojulhan vachtynda; ömiurliuk šertti kylma bunu ulanlaryndan Jisraelñin.*
- 26:34 *Ol vachtta tiugiaľliar ol jer ošol šabbatlaryn öziuniuñ, ki oldur ol šmitalar bar vierian bolhan kiunliarinđia, da siz bolursyz jerinđia dušmanlaryjyznyn. Ol vachtta vierianlik sartyñ šabbat tutar ol jer da tiugiaľliar šabbatlar byla inđialiadohon šmitalarny, nie ki tutmadylar bar bijlik kiunliarinđia jazyľhanha kioria torada.*
- 26:39 *Da ol kalhanlar sizđia čirirliar giuniachliari üčiuñ jerliarinđia dušmanlaryjyznyn, da ham giuniachliari üčiuñ atalarnyn, ki arđij giuniachliar bardy birgialiarinia alarnyn; barlary üčiuñ čirirliar.*
- 27:34 *Bulardylar ol micvalar, ki bujurdu Adonaj Mošegia üvriatmia ulanlaryna Jisraelñin, da bu micvalarny symarlady Adonaj Mošegia tavynda Sinajyn.*

KSIĘGA LICZB | SKAIČIŲ KNYGA

- 4:6 *[...] da biersinliar anyn üštiunia kaplavyn tachaš tierisiniñ, da jajsynlar uprach tiugiaľ kioktiañ johartyn, da kajsunlar tutčuclaryn anyn javrunu üštiunia ol eltiuvčiuliarnin.*
- 9:13 *Da ol kiši, ki ol aruvdu, da jolda bolmasa – ki ol „jyrach jol“ ajtchany – oldu, kim ki juvuchta bolsa ol sajanhan orunha, a kielialmiasia kylma*

kurbanyn ol Piesachnyn vahdasynda, ki oldu ol éki ingirliar arasy vachty, da ańdij kiši kalsa kylmachtan kurbany Piesachnyn, da taspolur ol dżan uluslaryndan, ki kurbanyn Adonajnyń juvutmady vahdasynda. Dżurumun kiotiuriur ol kiši.

10:21 *Da kiočtiuliar ol Kahatlylar, éltiuwčiuliar ol mikdašny. Da turhuzdular ulanlary Gieršonnun da ulanlary Mierariniń ošol ol miškanny, kielginičia ol Kahatlylar.*

11:22 *Bunu kolamyn, ki anlatchejsyn maja: koj-me da syhыр sojulur alarha, ki jetkiej alarha? Ošol balychlary-me ol tieńgizniń išturylyr alarha, ki jetkiej alarha?*

16:14 *Ham jergia ahadohon siut da bal kielťirmiadij bižni, da biermiadij bižgia üliušiuń tiužniun da borlalychnyn. Kiožliarin-mie ol ériańliarniń, alarnyn, čyharyrsyn? Baralmasbyz ol jergia bahatyrylyhy sartyń ol Anaklylarnyn!*

20:12 *Da ajtty Adonaj Mošegia da Aharonha: „Anyn učiuń ki inamlych byla kylmadyjyz bujruhumnu, azižligimni kiorgiužmia mienim, siožliamia skalaha, ki biergiej suvlaryń kiožliaričia ulanlaryńyn Jisraelniń, anyn učiuń kielťirmaišiž ošol ol kahalny, ušpunu, ol jergia ki bierdim alarha”.*

21:24 *Da kyrdy any Jisrael kыlyč avzundan, da mierasliadi ošol jeriń anyn bašlap Armondan Jabbokka diejiń, ulanlaryna diejiń Ammonnun, ki kiučliu édi čiegi ulanlaryńyn Ammonnun; anyn učiuń bolalmady ol Émori alma artych jerińdiań ulanlaryńyn Ammonnun.*

21:30 [...] *Da niečik attych alarny oklar byla, ol vachtta bijlik taspoldu Češbondan Divonha diejiń, da vieriań étik Nofachka diejiń, ki Miedievaha diejiń.”*

- 22:6 *Da haliginia kiel, ěndi karhahyn maja ošol ol ulusnu, ušpunu, ki kiuč-liuriakti ol miėndiań. Ki biliamiń, ki niečik karhasej, vadaj bolalymyn vatma any, da siuriarmiń any ol jerdiań. Ki mienĩ biliamiń: ošol kimni, ki alhyšlasej, alhyšly bolady, da ošol kimni, ki karhasej, karhyšly bolady.*
- 23:22 *Tieńri, čyharuvču alarny Micridiań, kiuču kibik karkiedieńniń kiuč bierdi anar, ki bolalmadylar dušmanlary anyn kipliańmia alnynda anyn.*
- 23:23 *Ki jochtu synčylamach Jaakovda, da jochtu kusnačylych ětmiak Jisraeldia; nie vachtta kliasialiar bińmia kieliasi niersialiar, ajtylady Jaakovha da Jisraelgia navi ašyra: „Nie kylar Tieńri?”.*
- 24:4 *Alej ajtady tynlavču ajtmachlaryn Tieńriniń, kioriumiuń kiučliu Tieńri-niń kioriadi, tiušiadi anyn uštiunia navilik, da anyn učiuń bolady ačych kiožliu.*
- 24:14 *Da haliginia, muna, mienĩ baramyn ulusuma. Kiel, kieniaš bieriajim saja, niečik kiečĩnma haliginia, ki ol išliar, nie ki kylar saja ol ulus, ušpu, da ulusuja sienĩ, ol barysy bolur sonhusunda ol kiuńliarniń.*
- 24:16 *Alej ajtady ěšitiuvču ajtmachlaryn Tieńriniń da biliuvču biliuviuń jobarhy Tieńriniń, kioriumiuń kiučliu Tieńriniń kioriadi, tiušiadi anyn uštiunia navilik, da anynych byla bolady ačych kiožliu.*
- 25:4 *[...] da ajty Adonaj Mošegia: „Alhyn ošol bar abarachlaryn ol ulusnun birgia, da tiriliej kazhyn jergia, alnynda Adonajny, ol košuluvčularny kulluhuna Baal-Poornun, da bolsunlar alnynda ol kujašny, da kajtyr kachir ačuvu Adonajny Jisraeldiań”.*
- 27:14 *[...] ki niečik tandyjyz maja, ki kylmadyjyz sioziuumniu midbarynda Cińniń, talašynda ol džymatny, azizligimni kiorgiužmia mienim biermiak*

byla suv skaladan siožliamiagi byla avuznun kiožliaričia alarnyn. Alardylar talaš suvlary Kadiėšniń, midbarynyn Cińniń.

KSIĘGA POWTÓRZONEGO PRAWA | PAKARTOTO ĮSTATYMO KNYGA

- 5:10 *Da kyluvčudur mien ševahat miń dorlarha, siuviuvčiuliargia ochuma toramny da saklavčularha micvalarymny.*
- 6:9 *Da kyjasa jazyp tutchun alarny odvierjalary uštiunia üvliarijižniń da kabachlaryjyzda, ki har kirgianiijiždia da čychkanyjyzda bolhejlar micvalary toranyn ešijdia.*
- 7:9 *Da bilgiń, ki Adonaj, Tienrij, oldu ol Tienri, ol inamly Tienri, saklavču ol šertni da ol ševahatny siuviuvčiuliargia ochuma torasyn da saklavčularha micvalaryn anyn miń dorha.*
- 11:20 *Da kyjasa jazhyn alarny odvierjalary uštiunia üvliarijniń da kabachlaryjda, ki hammieša bolhej siožliari toranyn ešijdia, [...]*
- 12:7 *Da ašajyz anda alnynda Adonaj Tienrijižniń, kimgia nieni jaravlydy ašama, da bijanijiž bar sunuvu byla kolujuznun – siž da eli üviujužniun –, ki alhyšlar sieni Adonaj Tienrij.*
- 12:18 *Ki ančach alnynda Adonaj Tienrijniń ašahyn any, kimgia nieni jaravlydy ašama, nie orunda ki sajlasa Adonaj, Tienrij, any – sien, da wluj, da kyzyj, da kuluj, da karavašyj, da ol Lievi, ki šaharlarjyzda. Da bijangiń alnynda Adonaj Tienrijniń bar sunuvunda kolujnun.*
- 15:17 *[...] da alhyn ošol ol bižni, da biergiń kulahyna anyn da ešikkia, da bolur saja kul joviełgia diejiń; da hiem karavašjya–de kylhyn alej, ki ijmia–giejsiń any bošnu, ančach biernia biergiń anar jetkiligimia kioria **kiuču–niun** kolujnun.*

- 15:20 *Alhnynda Adonajnyñ ašahyn any, kimgia ki jaravlydy ašama any, har jylđa, nie orunda ki sajlasa Adonaj – sien da eli üviujniuč.*
- 16:10 *[...] da sanap sortun jedi haftalar, ol vachtta, kylhyn öziuja Chydžyn Šavuotnun alnynda Adonaj Tieñrijniñ jetkiligiñdiañ džomartlyhynyn kolujnun, ki biersiej, ki niečik alhyšlasa sieni Adonaj, Tieñrij.*
- 20:19 *Ki kysychlych étšiej šabarha kiop kiunliar, urušma anyn byla, tutma any, čejpamahyn ošol jemiš abačyn anyn, sunma anyn üštiunia balta, ki andan ašarsyn; da any kiešmiagiñ, kielmia alnyjdan kysychlychka, ki tirlikliaridi ol adamnyñ jemiš abačy ol tiužniuč.*
- 21:23 *Konmasyn gioudiasi anyn ol abač üštiunia, ki astrama astrahyn any ol kiunđia, ki karbahanydy har adamnyñ bu asylhan ulluluhu sartyñ giuniachiniñ, ki sioziuč Tieñriniñ ol charaplady. Da murdar étmiagiñ ošol jerijni, ki Adonaj, Tieñrij, bieriadi saja üliuč.*
- 29:19 *Kliamiasti Adonaj bošatma jazyhyn anyn, ki ol vachtta kabunur ačuvu Adonajnyñ da kiuniuliugi anyn ol kišidia – égiar bir kiši bolsa ol, da égiar uruv bolsa ol –, da jatyr anda bar ol karhyš, ol jazyłhan ušpu sieferdia, da siurtiar Adonaj ošol atyn anyn tiubiunđiañ ol kiokliariniñ, [...]*
- 30:2 *[...] da tiešuva byla kajtchyn – bar džanyj byla, ki jetkiej – alnynda Adonaj Tieñrijniñ, da tynlahyn üniunia anyn – barča, niečik ki mieñ bujuramyn saja biugiuč – sien da ulanlaryj, bar üriagij byla da bar džanyj byla, [...]*
- 30:3 *[...] da kiorsia Adonaj tiugial tiešuva byla kajtchanyjny, da tynč étiar Adonaj, Tieñrij, ošol kajtuvujnu, da rachmiełliar sieni, da kajtyr, da ištyryr sieni bar ol uluslardan, ki tozdurdu sieni Adonaj, Tieñrij, ary.*
- 30:6 *[...] da chatna kylar Adonaj ošol üriagijni, da ošol üriagiñ urluhujnun – ki ol remieždi ekišmiaginia jecier haranyñ – anlych byla, alajoch, bolursyn*

siuvmia kulluhun Adonaj Tieñrijniñ bar üriagij byla da bar džanyj byla tirlikliarij üčiuñ.

- 30:14 *Ki juvuchtu saja iši ol tiešuvanyn astry, avzuj byla modie bolma da üriagij byla kajaccetmia jazychly išliarij üčiuñ, da kylma andij išliar jazylhanha kioria torada ol jazychly jaman išliar ornuna, ki tiešuva byla kajtty alarha.*
- 30:20 *[...] da bunluch byla sajarsyn tirlikni, egier kliasiej siuvmia kulluhun Adonaj Tieñrijniñ, da tynlama üniunia anyn, da jabušma torasyňa anyn, ki oldu tirlikliarij da uzunluhu kiunliarijniñ, olturma ol jer üštiunia, ki ant etti Adonaj atalaryja, Avrahamha, Jicchakcha da Jaakovha”.*
- 32:37 *Ki ajtyr edi ol dušman umasyňa Jisraelniñ: „Kajdady tieñriliari alarnyn, jaratuvču, ki išanyr ediliar anar, [...]*
- 32:39 *Da ol vachtta ajtyrmyn: „Bahyjyz haliginia, ki mieñmiñ ol, da jochtu tieñri birgiamia. Mien öltiuriurmiñ da tirgizirmiñ. Kieššiam, da mien onhaltymyn. Da jochtu kudratymdan kutcharuvču [...].*
- 32:41 *Kiertidian, kielir vacht, ki biliarmiñ itisiñ kylyčymnyn, da tutar tioriani kudratym, kajtaryrmyn oč dušmanlaryma, da biek tutuvčularyma jaman tioliav tioliarmiñ.*
- 32:43 *[...] Sarnajyz chanlychlar, ševietliari Jisraelniñ indialiadohon ulusu anyn! Ki kany üčiuñ kullarynyn oč alyr, da oč kajtaryr dušmanlaryňa Jisraelniñ, da julur jerni da ulusun-de”.*
- 33:3 *Ham siuviadi bar-de uluslarny, ki alardy on eki ševietliari Jisraelniñ, valie bar azizriakliariñ anyn, ki alardy ševieti Lieviniñ, ajyrdyj, bolma jumuš etiuvčuliari aziz orunda tochtamahynyn šechinajnyn, da alar jančyladylar; juriujdohoč bujruchlaryj byla eltiadi syjly sožliarijni.*

- 33:6 *Da bulej alhyšlady Ruuviēni, da ajtty: „Tiri bolhej Ruuviēn, da ōlmiagej, da bolhej ēli anyn sanly, sanlary arasyna ševietliariniņ Jisraēlniņ”.*
- 33:9 *[...] ol ajtuvču atasy ūčiun da anasy ūčiun: „Kiormiadim any”, da ošol karyndašlaryn tanymary, da ošol uvullaryn biłmiadi ōlziurgiandia kul-luch ētiuvčiuliarni buzovha, ki rast sakladylar ajtmahyjny da šertijni abradylar.*
- 33:10 *Anlych sartyn zoche boldular, ki ūvriatkiejliar tiorialiarijni Jaakovha da torajny Jisraēlgia, da ki kojhejlar tiutiū ačuvlanhan vachtyjda da tiugial kurban mizbeachyj ūštiunia.*
- 33:11 *[...] Alhyšlahyn, ē Adonaj, malyn anyn – ki oldu ol tunbučlar, da ončalar, da bikurim – da išin kollarynyn kabul ētkiņ, ki oldur ol kurbanlar; kieš-kiņ bielliargia uturu turuvčularyn anyn da dušmanlaryn anyn kajartyn, ki tursalar”.*
- 33:18 *Da Zievulun ūčiun ajtty: „Bijaņgin, ē Zievulun, čychkanyjda joluja – da Jissachar: ochujdohoč olturbanyjda čatyrlyryjda. [...]*
- 33:19 *[...] Barhanlarynda ūč kurlalar jyl da kioriuņmia kyblalary alnyna Adonajny, ōzgia-die uluslaryn ševietliariniņ Jisraēlniņ inđiarliar, barma tavyņa ol Morijanyn, ki anda bolur kondaryllhan bieť hamikdaš, da anda diebiecha ētarliar rast diebiechalar, ki namietin tieņgižliariniņ ōmiarliar da jašyryn chaznalarny kiomiulģianliarni kum ičnia”.*
- 33:21 *[...] Da kiordiu ilķ orunnu ōziunia, ki anda ūliušiū tora jazuvčunun ast-ralhandy. Da kiełdi aharachlaryņa ulusnun, kolma ol orunnu ōziunia, rastlybyn Adonajny kyldy da kiečiniņmiakliarin ōziuniun Jisraēl byla, niečik bujurdu Adonaj, ki barhejlar jasanhanlar čieriuvgia alnynda karyndašlarynyn, uruška ašyp ol Jardieņni olturuvčulary byla jeriniņ Kie-naamny”.*

- 33:24 *Da Ašer üčiun ajty: „Alhyslanhan bolur ulanlardan Ašer. Bolur siuvia-ri karyndašlarynyn, anlych byla ki kiopliugiunđian siemizliginiń jermiń kyjasa mančar javha ajahyn. [...]*
- 33:25 *[...] Tiemir da tuč bolur kazyladohon jerijdia, kajdady basynčahy etikliariniń ajachlaryjnyn, da jigitlik kiunliarij kibik bolurlar kartlych kiunliarij, ki eksik bolmassyn hieč namietkia, ki bar zamanlaryjda bolur jerij ahadohon siuť da bal”.*
- 33:26 *„Jochtur Tienri Tienrisi kibik Jisraelniń, Ješurun byla indialiadohon, kiečiniagi üčiun micvalaryna kioria tiuž toranyn, ki ol Tienri kyjasa atlandy kiokliar üštiunia bolušluchka saja, da ulluluhu byla jaratty bijiktiagi kiokliarni. [...]*
- 33:29 *[...] Sandyr saja, e Jisrael! Kim bar-me sienin kibik? Jarlybašly ulus Adonajda, ki hammieša jarlyhašlanasyn jarlyhašy byla hašgachasynyn, ki oldu kalkany bolušlujnun, da ki kylyčydy ulluluhujnun. Da anyn bolušluhu byla synyhylar dušmanlaryj alnyjda, da sien tiobialari üštiunia alarnyn basarsyn”.*
- 34:3 *[...] da ošol ol tiušliukniu, da ošol ol majdanny, enišin Jerechonun, šaharyn ol tiemarinin, ki anda tabulur ediliar artychsy churma tieriakliari, da Coarha diejin.*

Słowniczek
wyrazów obcych
i zapomnianych

*Svetimų ir pamirštų
žodžių bei posakių
žodynėlis*

Poniższy glosariusz zawiera polskie i litewskie wyjaśnienia niektórych obcych lub archaicznych karaimskich leksemów. Ponieważ dokładne pole semantyczne niektórych wyrazów biblijnych (np. dawnych nazw zwierząt, roślin czy jednostek miar) wciąż jest niejasne, w niektórych przypadkach znaczenia podawane są tu w formie dłuższego komentarza. Słowniczek ten zawiera wyrazy, których – po pierwsze – Czytelnik nie znajdzie w *Słowniku karaimsko-rosyjsko-polskim*¹. Po drugie, umieszczone zostały tu wyrazy, które co prawda zostały ujęte w rzeczonym słowniku, ale udokumentowano je w dialektach innych niż trocko-wileński lub zostały w tym przekładzie użyte w znaczeniu dotychczas nieodnotowanym. W tym ostatnim przypadku najpierw podajemy objaśnienie znane ze słowników, a następnie przytaczamy to użyte wyłącznie w niniejszym tłumaczeniu. Definicje wyrazów hebrajskich przytaczamy głównie na podstawie słowników hebrajszczyzny biblijnej,² posiłkując się polskimi i litewskimi przekładami Pięcioksięgu.

- 1 Baskakov, Nikolaj Aleksandrovič / Zajączkowski, Ananiasz / Šapšal, Seraja Markovič (red.). 1974. *Karaimsko-russko-polskij slovar' | Słownik karaimsko-rosyjsko-polski*. Moskwa: Russkij Jazyk.
- 2 Koehler, Ludwig / Baumgartner, Walter. 1953 [1985]. *Lexicon in Veteris Testamenti libros*. Tomy 1–2. Leiden: E.J. Brill; Koehler, Ludwig / Baumgartner, Walter / Stamm, Johann Jacob. 2008 [2013]. *Wielki słownik hebrajsko-polski i aramejsko-polski Starego Testamentu*. Tomy 1–2. Redaktor naukowy wydania polskiego: Przemysław Dec. Warszawa: Vocatio; Klein, Ernest. 1987. *A comprehensive etymological dictionary of the Hebrew language for readers of English*. Jerusalem: Carta.

Šiame žodynyje paaiškinamos kai kurios svetimybės ar archajiški karaimiški žodžiai bei posakiai. Kadangi tikslus semantinis kai kurių biblinių terminų laukas (pvz., senoviški gyvūnų, augalų, mato vienetų pavadinimai) vis dar neaiškus, kai kurios reikšmės čia aiškinamos pasitelkiant ilgesnius komentarus. Pirmą žodynyje yra žodžių, kurių skaitytojas neras Karaimų-rusų-lenkų žodyne¹. Antra, čia surašyti žodžiai, kuriuos, teisybę pasakius, galima rasti minėtame žodyne, bet jie vartojami kitose karaimų kalbos tarmėse, o ne Šiaurės Vakarų (t. y. Trakų-Vilniaus). Pagaliau, trečia, į šį žodynėlį įtraukti posakiai ir žodžiai, kurie šiame vertime turi kitą prasmę nei nurodyta minėtame žodyne. Tokiu atveju pirmiausia pateikiama žodyne duota reikšmė, o po to – kita, mažiau žinoma, vartojama tik šiame vertime. Šalia vertimo į lenkų kalbą Žodynyje pateikiamas ir lietuviškas žodžio ar posakio atitikmuo. Hebrajiškų posakių reikšmę pateikiame daugiausia remdamiesi Biblijos hebrajų žodynais pasinaudodami lenkiškais ir lietuviškais Penkiaknygės vertimais.²

- 1 Baskakov, Nikolaj Aleksandrovič / Zajączkowski, Ananiasz / Šapšal, Seraja Markovič (red.). 1974. *Karaimsko-rusko-polskij slovar' | Słownik karaimsko-rosyjsko-polski*. Moskva: Russkij Jazyk.
- 2 Koehler, Ludwig / Baumgartner, Walter. 1953 [1985]. *Lexicon in Veteris Testamenti libros*. Tomai 1–2. Leiden: E.J. Brill; Koehler, Ludwig / Baumgartner, Walter / Stamm, Johann Jacob. 2008 [2013]. *Wielki słownik hebrajsko-polski i aramejsko-polski Starego Testamentu*. Tomai 1–2. Lenkiško leidimo mokslinis redaktorius: Przemysław Dec. Warszawa: Vocatio; Klein, Ernest. 1987. *A comprehensive etymological dictionary of the Hebrew language for readers of English*. Jerusalem: Carta.

A

- achlama** (*heb.*) ^{POL} kamień półszlachetny, tradycyjnie utożsamiany z ametystem | ^{LIT} pusbrangis akmuo, tradiciškai tapatinamas su ametistu
- acieret** (*heb.*) ^{POL} święto uroczystego zgromadzenia | ^{LIT} iškilmingo susirinkimo diena
- ačylmach: ačylmahy ijilmiakniń** ^{POL} potomstwo pierworodne | ^{LIT} pirmasis įpėdinis, pirmagimis
- adieplia-** (*ar. + kar.*) ^{POL} upominać, pouczać | ^{LIT} įspėti, mokyti
- adždaha** (*pers.*) ^{POL} **1.** smok; **2.** stworzenie morskie; **3.** wąż | ^{LIT} **1.** drakonas; **2.** jūros gyvis; **3.** gyvatė, žaltys
- aja** (*heb.*) ^{POL} kania czarna (*Milvus migrans*) | ^{LIT} juodasis peslys (*Milvus migrans*)
- ajip** (*ar.*) ^{POL} **1.** wstyd, hańba; **2.** nagość; intymne części ciała | ^{LIT} **1.** gėda; **2.** nuogumas; intymios kūno dalys
- ajryč** ^{POL} odosobniony | ^{LIT} izoliuotas, atskiras
- akšyn** ^{POL} żołądek | ^{LIT} skrandis
- alajoch** ^{POL} **1.** także; **2.** tak samo | ^{LIT} **1.** taip pat; **2.** tas pats, būtent taip
- alajochka** → **alajoch**
- anaf** (*heb.*) ^{POL} gatunek ptaka, prawdopodobnie z rodziny czaplowatych (*Ardeidae*) | ^{LIT} paukščių rūšis, greičiausiai garniniai (*Ardeidae*)
- anaka** (*heb.*) ^{POL} rodzaj gekona, prawdopodobnie gekon turecki (*Hemidactylus turcicus*) | ^{LIT} gekonų rūšis, greičiausiai viduržemio gekonas (*Hemidactylus turcicus*)
- arbie** (*heb.*) ^{POL} owad z rodziny szarańczowatych, prawdopodobnie szarańcza pustynna (*Schistocerca gregaria*) w swym końcowym stadium rozwoju | ^{LIT} skėrių šeimos vabzdys, greičiausiai dykumos skėrys (*Schistocerca gregaria*) galutiniame raidos etape
- Aron** (*heb.*) ^{POL} **1.** Arka Przymierza; **2.** trumna | ^{LIT} **1.** Sandoros skrynias; **2.** karstas

- artyhač**^{POL} **1.** nazbyt; **2.** nadmiar | ^{LIT} **1.** per daug; **2.** perteklius
- arytchych**^{POL} ściereczka używana do przykrywania chlebów pokładnych (tj. pieczywa obrzędowego składanego w Namiocie Spotkania); według wyjaśnień Simchy syna Chananela ściereczek używano po to, by pieczywo nie pleśniało (zob. **Aneks**, Wj 37:16) | ^{LIT} audeklo skiautė, kuria dengiama padėtinė duona (t. y. Apeiginė ar Artumo duona, dedama Susitikimo palapinėje); remiantis Simchos, Chananelio sūnaus, paaiškini- mais, ji buvo naudojama, kad duona nepelytų (žr. **Priedą**, Iš. 37:16)
- aslam**^{POL} korzyść, zysk | ^{LIT} pelnas, nauda
- ašam** (*heb.*)^{POL} ofiara za występki | ^{LIT} auka už nusikaltimą
- ašera** (*heb.*)^{POL} słup kultowy służący do czczenia bóstw; nazwa pochodzi od imienia bogini Aszery utożsamianej z matką bogów w mitologii ugaryckiej | ^{LIT} kulto stulpas, skirtas dievybėms garbinti; pavadinimas kildinamas iš deivės Ašeros vardo, ugaritų mitologijoje tapatinamos su dievų motina
- ašych-**^{POL} **1.** spieszyć się; **2.** panikować | ^{LIT} **1.** skubėti; **2.** panikuoti
- ašyhyšlych**^{POL} pośpiech | ^{LIT} skubėjimas
- avaz** (*pers.*)^{POL} **1.** głos; **2.** grzmot; **3.** pogłoska | ^{LIT} **1.** balsas; garsas; **2.** griauštinis; **3.** gandas
- avuz: kylyč avzu**^{POL} ostrze miecza | ^{LIT} kardas
- avlamach**^{POL} **1.** polowanie; **2.** złowiona zwierzyzna | ^{LIT} **1.** medžioklė; **2.** sumedžiotas laimikis
- avnieč** (*heb.*)^{POL} lniany pas, szarfa, element stroju kapłańskiego | ^{LIT} lininis diržas, juosta, kunigo aprangos elementas
- azar azar**^{POL} stopniowo | ^{LIT} po truputį, pamažu, palaipsniui
- aznija** (*heb.*)^{POL} gatunek ptaka, prawdopodobnie sęp kasztanowaty (*Aegyptius monachus*) | ^{LIT} paukščių rūšis, greičiausiai tamsusis grifas (*Aegyptius monachus*)
- azuvču**^{POL} **1.** rozpustnik, rozpustnica; **2.** krnąbrny | ^{LIT} **1.** paleistuvis, paleistuvė; **2.** užsispyręs, įkyrus

B

bašcha ^{POL} **1.** inny; **2.** oprócz; **3.** osobno | ^{LIT} **1.** kitas; **2.** išskyrus; **3.** atskirai

biekliaviuč ^{POL} **1.** zasuwa, zamek; **2.** poręcz; listwa | ^{LIT} **1.** skląstis, užraktas, spyna; **2.** turėklai; lenta

bielgirt- ^{POL} **1.** oznajmiać; **2.** określać | ^{LIT} **1.** pranešti; **2.** apibrėžti

bielma (*słow. | slav.*) ^{POL} bielmo | ^{LIT} leukoma

bieri ^{POL} tu, w tę stronę | ^{LIT} šia kryptimi, čionai, čia

bierriak ^{POL} tu, w tę stronę | ^{LIT} šia kryptimi, čionai, čia

bijańč ^{POL} **1.** radość; **2.** wesele | ^{LIT} **1.** džiaugsmas; **2.** vestuvės

bikur (*heb.*) ^{POL} pierwszy urodzaj | ^{LIT} pirmasis derlius

bikurim (*heb.*) ^{POL} hebrajska l.mn. od → **bikur** | ^{LIT} hebrajų dgs. forma iš → **bikur**

biolior (*ar.*) ^{POL} kryształ | ^{LIT} krištolas

biukriu ^{POL} garbaty | ^{LIT} kuprotas

biurk- ^{POL} **1.** opryskiwać; **2.** czyścić | ^{LIT} **1.** purkšti; **2.** valyti, šveisti

blacha (*pol. | len.*) ^{POL} blacha | ^{LIT} metalo lakštas, skarda

bohak (*heb.*) ^{POL} rodzaj choroby skórnej | ^{LIT} odos ligos rūšis

boj: boj kyz ^{POL} dziewica | ^{LIT} mergelė

bojavly ^{POL} kolorowy | ^{LIT} spalvotas, margas

bojluchlar (*pl. t.*) ^{POL} dziewictwo | ^{LIT} nekaltybė

boš: boš ét li ^{POL} chudy | ^{LIT} liesas

but ^{POL} **1.** biodro; **2.** trzon | ^{LIT} **1.** klubas; **2.** kotas, stiebas, kamienas

buvhalach ^{POL} krupa | ^{LIT} kruopos

buzbiet li ^{POL} pstry, łaciaty | ^{LIT} dėmėtas, margas

C

cadik (*heb.*) ^{POL} sprawiedliwy | ^{LIT} teisingas, sąžiningas, doras

caraat (*heb.*) ^{POL} trąd | ^{LIT} raupsai

cafon (*heb.*) ^{POL} północ (kierunek świata) | ^{LIT} šiaurė

cav (*heb.*)^{POL} gatunek gada z rodziny agamowatych, prawdopodobnie biczogon egipski (*Uromastyx aegyptia*) |^{LIT} roplių rūšis iš agamidų šeimos, greičiausiai *Uromastyx aegyptia*

cicit (*heb.*)^{POL} frędzle |^{LIT} kutai

cyn (*pol.* | *len.*)^{POL} cyna |^{LIT} alavas

Č

čerepli (*ukr.* + *kar.*)^{POL} gliniany |^{LIT} molinis

čieška^{POL} (*anat.*) staw |^{LIT} (*anat.*) sąnarys

čirkiñlia-^{POL} zbierać plony pozostałe po zbiorach |^{LIT} nuimti derliaus likučius

čubrajhan^{POL} skarłowaciały, skrócony |^{LIT} žemaūgis, sutrumpintas

čuchčuš-^{POL} **1.** podniecać się; **2.** przygotowywać się |^{LIT} **1.** susijaudinti; **2.** ruoštis

čylčal (*heb.*)^{POL} owad z rodziny szarańczowatych lub świerszczowatych |^{LIT} skėrių ar svirplių šeimos vabzdys

čynychkan^{POL} wyćwiczony; wypróbowany |^{LIT} pripratęs; išmėgintas, patikimas

D

daa (*heb.*)^{POL} gatunek ptaka, prawdopodobnie kania ruda (*Milvus milvus*); zob. też → **raa** |^{LIT} paukščių rūšis, greičiausiai rudasis peslys (*Milvus milvus*); žr. taip pat → **raa**

daja (*heb.*)^{POL} gatunek drapieżnego ptaka |^{LIT} plėšriųjų paukščių rūšis

diamant (*pol.* | *len.*)^{POL} diament |^{LIT} deimantas

diebiecha ét- (*heb.* + *kar.*)^{POL} składać ofiarę |^{LIT} aukoti

dišon (*heb.*)^{POL} gatunek ssaka, prawdopodobnie z podrodziny antylopy |^{LIT} žinduolių rūšis, greičiausiai iš antilopių pošeimio

duchifat (*heb.*)^{POL} dudek (*Upupa epops*) |^{LIT} kukutis (*Upupa epops*)

dunja (*ar.*)^{POL} **1.** świat; **2.** ludzie; **3.** wieczność | ^{LIT} **1.** pasaulis; **2.** žmonės; **3.** amžinybė

DŽ

džomartlych (*pers.*)^{POL} **1.** szczodropliwość; **2.** ofiara dobrowolna | ^{LIT} **1.** dosnumas; **2.** laisvavališka auka

Ė

ėfa (*heb.*)^{POL} miara ciał sypkich równa ok. 23 kg | ^{LIT} birių medžiagų tūrio matas, lygus maždaug 23 kg

ėfod (*heb.*)^{POL} szata noszona przez arcykapłanów | ^{LIT} kunigų drabužio pavadinimas

Ėl Šaddaj (*heb.*)^{POL} Bóg Wszechmogący | ^{LIT} Visagalis Dievas

ėliak^{POL} **1.** sito; **2.** krata | ^{LIT} **1.** sietas, rėtis; **2.** grotelės

ėnajat (*ar.*)^{POL} oko (boskie) | ^{LIT} akis (dieviškoji)

ėrež (*heb.*)^{POL} cedr | ^{LIT} kedras

ėsirtiuvčiu^{POL} mocny napój alkoholowy | ^{LIT} stiprus alkoholinis gėrimas

ėsronlar (*heb.* + *kar.*)^{POL} l.mn. od → **isaron** (*heb.* עֶשְׂרֹנִים *‘ėšron-īm* > *kar. ěsron-lar*) | ^{LIT} daugiskaitos forma iš → **isaron** (*heb.* עֶשְׂרֹנִים *‘ėšron-īm* > *kar. ěsron-lar*)

F

farst (*pol.* | *len.*)^{POL} **1.** ściana; **2.** strop | ^{LIT} **1.** siena; **2.** lubos

fartuch (*słow.* | *slav.*)^{POL} fārtuch | ^{LIT} prijuostė

G

galban (*słow.* | *slav.*)^{POL} galban (roślina dostarczająca żywicy używanej w medycynie i obrzędach sakralnych lub żywica tej rośliny) |

^{LIT} galbanas (augalas, iš kurio išgaunama derva, vartojama medicinoje ir sakralinėse apeigose arba to augalo derva)

gibeach (*heb.*) ^{POL} mający wysokie czoło, mający cofniętą linię włosów | ^{LIT} aukštos kaktos žmogus, aukštakaktis

gid hanaše (*heb.*) ^{POL} nerw kulszowy | ^{LIT} sėdimasis nervas, išijo raumuo

giera (*heb.*) ^{POL} jednostka masy, 10 *giera* to → **giog**, 20 *giera* to → **mitkal** | ^{LIT} masės vienetas, 10 *giera* yra → **giog**, 20 *giera* yra → **mitkal**

giēt (*heb.*): **giēt bitigi** (*heb.* + *kar.*) ^{POL} dokument rozwodowy | ^{LIT} skyrybų dokumentas

giog (?) ^{POL} jednostka masy, 1 *giog* to 10 → **giera**, 2 *giog* to → **mitkal** | ^{LIT} masės vienetas, 1 *giog* yra → **giera**, 2 *giog* yra → **mitkal**

giuviuñ ^{POL} żujka (odłykany i przeżuwany pokarm) | ^{LIT} atrajojimas

giuviuñ kieltir- ^{POL} odłykać pokarm (dot. zwierząt przeżuwających) | ^{LIT} riaugėti

giuviuñlia- ^{POL} przeżuwać pokarm (dot. zwierząt przeżuwających) | ^{LIT} atrajoti

guf (*heb.*) ^{POL} ciało | ^{LIT} kūnas

H

haskama kyl- (*heb.* + *kar.*) ^{POL} zgodzić się | ^{LIT} susitarti, sutikti

hiñ (*heb.*) ^{POL} miara objętości płynów i ziarna | ^{LIT} skysčiams ir grūdams naudojamas tūrio matas

CH

chagav (*heb.*) ^{POL} owad z rodziny szarańczowatych | ^{LIT} skėrių šeimos vabzdys

chalaf (*heb.*) ^{POL} nóż ofiarny | ^{LIT} aukojimo peilis

- chali** ^{POL} dywan | ^{LIT} kilimas
- challa** (*heb.*) ^{POL} okrągły chleb ofiarny | ^{LIT} apvali duona, naudojama aukoms
- chamiec** (*heb.*) ^{POL} zakwaszone pieczywo (lub inna potrawa) | ^{LIT} raugintos tešlos duona (ar kitas kepinys)
- chanot eť-** (*heb.* + *kar.*) ^{POL} balsamować | ^{LIT} balzamuoti
- charam** (*ar.*) ^{POL} kradziony | ^{LIT} vogtas
- charapla-** (*ar.* + *kar.*) ^{POL} ubliżać | ^{LIT} įžeisti
- chargol** (*heb.*) ^{POL} owad z rodziny szarańczowatych | ^{LIT} skėrių šeimos vabzdys
- chasid** (*heb.*) ^{POL} pobożny, bogobojny | ^{LIT} religingas, pamaldus, dievobaimingas
- chasida** (*heb.*) ^{POL} gatunek ptaka, prawdopodobnie z rzędu bocianowych | ^{LIT} paukščių rūšis, greičiausiai gandrų eilės
- chasielia-** (*ar.* + *kar.*) ^{POL} liczyć | ^{LIT} skaičiuoti
- chatat** (*heb.*) ^{POL} ofiara za grzech | ^{LIT} auka už nuodėmę
- cherem** (*heb.*) ^{POL} rzecz lub osoba poświęcone czemuś, tj. przeznaczone do zniszczenia lub użytku sakralnego | ^{LIT} daiktas ar asmuo, skirtas sunaikinti ar sakraliniam reikalui
- cherem eť-** (*heb.* + *kar.*) ^{POL} poświęcać | ^{LIT} skirti, pašvęsti
- chiokiumliuk** (*ar.*): **chiokiumliuk byla** (*ar.* + *kar.*) ^{POL} uciskając, represyjnie | ^{LIT} priverstinai, prievarta
- cholied** (*heb.*) ^{POL} gatunek gryzonia z rodziny ślepcowatych, prawdopodobnie ślepiec lewantyński (*Spalax ehrenbergi*) | ^{LIT} graužikų rūšis iš aklinių šeimos, greičiausiai *Spalax ehrenbergi*
- chomier** (*heb.*) ^{POL} miara objętości ciał sypkich i płynów | ^{LIT} birių medžiagų ir skysčių tūrio matas
- chomieť** (*heb.*) ^{POL} gatunek gada, być może z rodziny scynkowatych | ^{LIT} roplių rūšis, galbūt iš skinkų šeimos
- chošen** (*heb.*) ~ **chošen mišpat** (*heb.*) ^{POL} święty napierśnik (pekto-rał), zwany również *napierśnikiem sądu*, noszony przez arcykapłanów izraelskich | ^{LIT} šventas krūtinės dėklas, arba *nuosprendžio*

dėklas ant krūtiniųs (*pektoralas*), kuri dėvėjo vyriausieji izraelitų kunigai

chūdžiat (*ar.*)^{POL} zagadka | ^{LIT} mįslė

I

ij: **ij kabulluch**^{POL} uspokajająca woń | ^{LIT} sutarimo kvapas, raminantis kvapas

ijĩmiak^{POL} potomstwo | ^{LIT} palikuonis, ipėdinis

ijir-^{POL} przaść | ^{LIT} verpti

ijirgiaĩ^{POL} prędza | ^{LIT} verpalai

ĩlk^{POL} **1.** pierwszy; **2.** pierwszej jakości | ^{LIT} **1.** pirmas; **2.** pirmarūšis

ĩngir: **ėki ĩngirliar arasyňa**^{POL} o zmierzchu (dosłownie *między dwoma wieczorami*) | ^{LIT} prieblandoje, sutemose (pažodžiui *tarp dviejų vakarų*)

isaron (*heb.*)^{POL} dziesiąta część | ^{LIT} viena dešimtoji

ĩsĩn-^{POL} **1.** rozgrzewać się; **2.** parzyć się (o zwierzętach) | ^{LIT} **1.** šildytis, įšilti; **2.** kopuliuoti (apie gyvūnus)

J

jabunur^{POL} koldra | ^{LIT} antklodė

jachasla-^{POL} wykazywać, potwierdzać | ^{LIT} įrodyti, patvirtinti

jal- (*mong.*) (?)^{POL} wiązać | ^{LIT} rišti

jalav^{POL} sznurek | ^{LIT} virvė, raištis

jaman^{POL} **1.** zły; **2.** nieszczęsny | ^{LIT} **1.** blogas, piktas; **2.** pasigailėtinasis, nelaimėlis

jančchyc^{POL} mózdzierz | ^{LIT} piesta

janhaj^{POL} **1.** nów; **2.** miesiąc | ^{LIT} **1.** mėnulio jaunatis; **2.** mėnuo

janšuf (*heb.*)^{POL} gatunek ptaka, prawdopodobnie z rodziny puszczykowatych, być może uszatka zwyczajna (*Asio otus*) | ^{LIT} paukščiu, greičiausiai pelėdų rūšis, galbūt mažasis apuokas (*Asio otus*)

- jaram** ^{POL} rana | ^{LIT} žaizda
- jaramas** ^{POL} hańbiący | ^{LIT} gėdingas, netinkamas
- jary kanaty** ^{POL} nietoperz | ^{LIT} šikšnosparnis
- jas** ^{POL} żałoba | ^{LIT} gedulas
- jasanhan** ^{POL} uzbrojony; żołnierz | ^{LIT} ginkluotas; karys
- jastych** ^{POL} 1. poduszka; 2. siodło | ^{LIT} 1. pagalvė; 2. balnas
- jašfe** (*heb.*) ^{POL} jaspis | ^{LIT} jaspis
- jatuv** ^{POL} stosunek płciowy | ^{LIT} lytiniai santykiai
- jav** ^{POL} 1. tłuszcz; masło; 2. oliwa | ^{LIT} 1. riebalai; sviestas; 2. aliejus
- jecier** (*heb.*) ^{POL} charakter; skłonność | ^{LIT} charakteris; polinkis
- jergia** ^{POL} 1. stopień; 2. rząd; warstwa; 3. pokład statku | ^{LIT} 1. laipsnis; 2. eilė, sluoksnis; 3. denis
- jeriańčilik** ^{POL} 1. obrzydliwość; 2. odchody | ^{LIT} 1. bjaurumas; 2. išmatos
- ješillik** ^{POL} 1. zielony kolor; 2. trawa; 3. grzybowa choroba roślin | ^{LIT} 1. žalia spalva; 2. žolė; 3. grybelinė augalų liga
- joviel** (*heb.*): **jovielgie diejii** (*heb. + kar.*) ^{POL} na zawsze | ^{LIT} amžinai, amžiams
- juha** ^{POL} 1. placek; 2. płaski | ^{LIT} 1. paplotėlis; 2. plokščias
- juliu-** ^{POL} golić | ^{LIT} skusti (barzdą)
- julkuv** ^{POL} łysina | ^{LIT} nuplikimas, plikė
- jumušlan-** ^{POL} czerpać zysk | ^{LIT} pasipelnyti
- juriišliu** ^{POL} żywy | ^{LIT} gyvas, judrus
- juždiur-** ^{POL} polewać | ^{LIT} užpilti
- jihys: jyhys katyn** ^{POL} menstruująca kobieta | ^{LIT} menstruacijomis serganti moteris
- jyhyslych** ^{POL} menstruacja | ^{LIT} menstruacija
- jylan: kiuvdiurgiuć jylan** ^{POL} jadowity wąż | ^{LIT} nuodinga gyvatė
- jiyn** ^{POL} 1. tłum; 2. armia; służba w armii | ^{LIT} 1. minia; 2. kariuomenė; karinė tarnyba
- jiyynla-** ^{POL} zaciągnąć się | ^{LIT} įsitraukti

K

kaat (*heb.*) ^{POL} gatunek ptaka prawdopodobnie z rodziny puszczykowi-
kowatych, być może pójdzka arabska (*Athene noctua lilith*), albo
z rodziny pelikanowatych (*Pelecanidae*) | ^{LIT} paukščių, greičiausiai
pelėdų rūšis, galbūt dykuminė pelėdikė (*Athene noctua lilith*), arba
pelikaninių (*Pelecanidae*) šeimos paukštis

kabulluch → **ij kabulluch**

kacat (*heb.*) ^{POL} mała część | ^{LIT} maža dalis

kadašim (*heb.*) ^{POL} hebrajska l.mn. od → **kodieš** | ^{LIT} hebrajų dgs. iš →
kodieš

kadieš (*heb.*) ^{POL} prostytuujący się sakralnie mężczyzna | ^{LIT} vyras, da-
lyvaujantis sakralinėje prostitucijoje

kahal (*heb.*) ^{POL} wspólnota; zgromadzenie | ^{LIT} bendruomenė

kamuš **1.** sitowie, trzicna; **2.** łodyga; **3.** ramię świecznika | **1.** vikšriai,
nendrės, meldai; **2.** stiebas; **3.** žvakidės stovas

kaporeť (*heb.*) ^{POL} złota pokrywa umieszczana na Arce Przymierza |
^{LIT} auksinis Sandoros skrynios dangtis

kapusta (*słow. | slav.*) ^{POL} kapusta | ^{LIT} kopūstas

kara budaj ^{POL} żyto | ^{LIT} rugiai

karachcy ^{POL} **1.** rozbójnik; **2.** zabójca | ^{LIT} **1.** plėšikas; **2.** žudikas

karachčylych ét- ^{POL} zabijać | ^{LIT} žudyti, plėšti

kararmach ^{POL} rodzaj choroby, prawdopodobnie gangrena | ^{LIT} ligos
tipas, greičiausiai gangrena

karat ét- (*słow. + kar. | slav. + kar.*) ^{POL} karać | ^{LIT} bausti

karbankulis (*tac. | lot.*) ^{POL} bliżej nieokreślony kamień szlachetny
barwy czerwonej, karbunkuł | ^{LIT} neapibrėžtas raudonos spalvos
brangakmenis

kasja (*pol. | len.*) ^{POL} kasja, gatunek drzewa z rodziny wawrzynowa-
tych | ^{LIT} kasija, visžalių lauramedinių šeimos augalų rūšis

katyš ^{POL} dziki | ^{LIT} laukinis

kazan ^{POL} kocioł | ^{LIT} kazanas, katilas

kiedieša (*heb.*)^{POL} prostytutująca się sakralnie kobieta | ^{LIT} sakralinėje prostitucijoje dalyvaujanti moteris

kieliaš-^{POL} zaręczyć | ^{LIT} sužadėti

kieliuv^{POL} **1.** przyjście; **2.** przypyływ; **3.** kierunek | ^{LIT} **1.** atvykimas; **2.** potvynis; **3.** kryptis

kiemiń^{POL} każdy | ^{LIT} kiekvienas

kiereach (*heb.*)^{POL} łysy | ^{LIT} plikas

kieruv (*heb.*)^{POL} cherub | ^{LIT} cherubinas

kieruvim (*heb.*)^{POL} hebrajska l.mn. od → **kieruv** | ^{LIT} hebrajų dgs. iš → **kieruv**

kiesita (*heb.*)^{POL} biblijna jednostka monetarna lub jednostka miary o nieznaney wartości | ^{LIT} biblinė moneta arba nežinomos vertės mato vienetas

kiobiusiu^{POL} wiele, dużo | ^{LIT} daug

kiociur-^{POL} **1.** tłumaczyć, przekładać; **2.** przewozić | ^{LIT} **1.** versti; **2.** transportuoti

kioniu^{POL} **1.** prawy, niewinny; **2.** wolny, uwolniony | ^{LIT} **1.** teisus, nekaltas; **2.** laisvas, išlaisvintas

kippi^{POL} pestka, ziarno | ^{LIT} kauliukas, sėkla

kippurim (*heb.*)^{POL} pokuta | ^{LIT} atgaila

kiúndiaš^{POL} druga żona (w poligamii) | ^{LIT} antroji žmona (poligamijoje)

kodieš (*heb.*)^{POL} rzecz poświęcona, rzecz święta; zob. też → **kodieš kadašim** | ^{LIT} pašventintas daiktas, šventas daiktas; žr. taip pat →

kodieš kadašim

kodieš ét- (*heb.* + *kar.* | *heb.* + *kar.*)^{POL} poświęcać, konsekrować | ^{LIT} pašventinti

kodieš kadašim (*heb.*)^{POL} świętość nad świętościami | ^{LIT} šventų švenčiausias

kohień gadol (*heb.*)^{POL} arcykapłan | ^{LIT} vyriausiasis kunigas

koj^{POL} **1.** owca; **2.** trzoda | ^{LIT} **1.** avis; **2.** banda

- koj-**^{POL} **1.** umieszcząć, kłaść, stawiać; **2.** uczynić (kogoś kimś lub jakimś, coś czymś lub jakimś) | ^{LIT} **1.** patalpinti, padėti, pastatyti; **2.** paversti (ką nors kuo nors)
- komuz**^{POL} **1.** owad; **2.** pełzające zwierzę | ^{LIT} **1.** vabzdys; **2.** šliaužiojantis, ropojantis gyvūnas
- kos** (*heb.*)^{POL} gatunek ptaka, prawdopodobnie z rodziny puszczykowatych (*Strigidae*), być może podgatunek pójdzki zwyczajnej (*Athene noctua sabarae*) | ^{LIT} paukščių rūšis, greičiausiai pelėdų porūšis, galbūt pelėdikė (*Athene noctua sabarae*)
- koš** (*słow.* | *slav.*)^{POL} kosz, koszyk | ^{LIT} pintinė, pintinėle
- koš-**^{POL} rzucić urok | ^{LIT} kerėti
- košmach**^{POL} urok | ^{LIT} grožis
- kovach** (*heb.*)^{POL} rodzaj jaszczurki | ^{LIT} driežų rūšis
- krolik** (*słow.* | *slav.*)^{POL} królik | ^{LIT} triušis
- kudžur**^{POL} **1.** kwaśny; **2.** zakwas | ^{LIT} **1.** rūgštus; **2.** raugas
- kurtlan-**^{POL} robaczywiec | ^{LIT} kirmyti
- kursanhy**^{POL} spuchnięty | ^{LIT} ištinęs
- kuschuncu**^{POL} obrzydliwy, wstrętny | ^{LIT} bjaurus, šlykštus, pasibjaurėtinas
- kuš**^{POL} **1.** ptak; **2.** latające zwierzę | ^{LIT} **1.** paukštis; **2.** skraidantis gyvūnas
- kynhyr ét-**^{POL} skazywać; uznać za winnego | ^{LIT} teisti; pripažinti kaltu
- kypčy-**^{POL} wycinać, ciąć na kawałki | ^{LIT} kirpti, karpyti į gabalus
- kyzuv**^{POL} zacerwienienie; oparzenie | ^{LIT} paraudimas; nusiplykimas

L

- liešem** (*heb.*)^{POL} rodzaj kamienia szlachetnego, tradycyjnie utożsamiany z opalem lub hiacyntem (odmiana cyrkonu) | ^{LIT} brangakmenis, tradiciškai tapatinamas su opalu arba hiacintu (cirkonio atmaina)
- lietaa** (*heb.*)^{POL} rodzaj jaszczurki | ^{LIT} driežo rūšis

lievona (*heb.*)^{POL} kadzidło | ^{LIT} smilkalai

loh (*heb.*)^{POL} biblijna miara objętości płynów | ^{LIT} biblinis skysčių tūrio matas

łoś (*słow. | slav.*)^{POL} łoś | ^{LIT} briedis

M

maca (*heb.*)^{POL} przaśnik | ^{LIT} macas

maćcieva (*heb.*)^{POL} nagrobek; pomnik | ^{LIT} antkapis; paminklas

madžunlavču (*ar. + kar.*)^{POL} aptekarz | ^{LIT} vaistininkas

mamzier (*heb.*)^{POL} bękart | ^{LIT} pavainikis

maror (*heb.*)^{POL} gorzkie zioło | ^{LIT} karti vaistažolė, kartus prieskonis

mašijach (*heb.*)^{POL} mesjasz | ^{LIT} mesijas

michniesajim (*heb.*)^{POL} spodnie kapłanów składające się z dwóch części | ^{LIT} kunigų dėvimos dviejų dalių kelnės

micniefiť (*heb.*)^{POL} zawój najwyższego kapłana (w kształcie turbanu) | ^{LIT} aukščiausiojo dvasininko galvos apdangalas (turbano formos)

Micrajim (*heb.*)^{POL} Egipt | ^{LIT} Egiptas

miklat (*heb.*)^{POL} schronienie | ^{LIT} slėptuvė, prieglauda

milluim (*heb.*)^{POL} **1.** przeznaczony do osadzenia (o kamieniu szlachetnym); **2.** konsekracja kapłanów | ^{LIT} **1.** skirtas įrėminimui (apie brangakmenį); **2.** dvasininkų išventinimas

mispatchat (*heb.*)^{POL} wysypka | ^{LIT} bėrimas

miškan (*heb.*)^{POL} (głównie) sanktuarium; przybytek | ^{LIT} (pagrindinis) sanktuariumas; šventykla

mišpat → **chošen mišpat**

mitkal (*ar.*)^{POL} jednostka masy, w przekładach karaimskich odpowiadająca 1 szeklowi (syklowi); 1 *mitkal* to 20 → **giera**, 1 *mitkal* to 2 → **giog** | ^{LIT} masės vienetas, karaimų vertimuose atitinkantis 1 šekelį; 1 *mitkal* yra 20 → **giera**, 1 *mitkal* yra 2 → **giog**

mizbeach (*heb.*)^{POL} ołtarz | ^{LIT} altorius

- mohor** (*pers.*) ^{POL} **1.** pieczęć; herb; **2.** sygnet | ^{LIT} **1.** antspaudas; herbas; **2.** žiedas su herbu ar inicialais, vartojamas kaip antspaudas
- murdar ʿt-** (*pers. + kar.*) ^{POL} **1.** zbeszcześcić; **2.** uznać za nieczyste (w znaczeniu religijnym) | ^{LIT} **1.** paniekinti; **2.** paskelbti nedorėliu, netikėliu (religine prasme)

N

- nasi** (*heb.*) ^{POL} książe | ^{LIT} kunigaikštis
- navija** (*heb.*) ^{POL} prorokini | ^{LIT} pranašė
- nazir** (*heb.*) ^{POL} poświęcony Bogu | ^{LIT} pašvėstas Dievui
- niesiech** (*heb.*) ^{POL} ofiara z płynów | ^{LIT} auka iš skysčių
- nietiek** (*heb.*) ^{POL} rodzaj choroby skóry, prawdopodobnie opryszczka albo świerzb | ^{LIT} odos liga, greičiausiai pūslelinė arba niežai
- nijufloch ʿt-** (*heb. + kar.*) ^{POL} cudzołożyć | ^{LIT} svetimauti

O

- odvierja** (*rus. | rusén.*) ^{POL} odrzwia | ^{LIT} durys
- Oheł Moed** (*heb.*) ^{POL} Namiot Spotkania, tj. przenośne sanktuarium, którego Izraelici używali podczas podróży przez pustynię | ^{LIT} Susitikimo Palapinė, t. y. kilnojamoji šventykla, kuria izraeliečiai naudojami keliaudami per dykumą
- ojuv** ^{POL} **1.** wzór (do robótek ręcznych); **2.** filigran | ^{LIT} **1.** raštas, pavyzdys, ornamentas (rankdarbiams); **2.** filigranas
- ok: ok jesisi** ^{POL} łuczniczka | ^{LIT} lankininkas
- olturuš** ^{POL} **1.** siedzenie; **2.** miejsce zamieszkania | ^{LIT} **1.** sėdynė, kėdė; **2.** gyvenamoji vieta
- omier** (*heb.*) ^{POL} jednostka masy służąca do pomiaru ciał sypkich (głównie zboża); **1** omier to o,1 → **éfa** | ^{LIT} birių produktą (daugiausia grūdų) mato vienetas; **1** omier tai o,1 → éfa

osallan-^{POL} 1. wahać się; 2. próżnować | ^{LIT} 1. abejoti; dvejoti; 2. tuščiažodžiauti

osnowa^{POL} osnowa (we włókiennictwie) | ^{LIT} pagrindas (audime)

otalav^{POL} trucizna | ^{LIT} nuodai

ovšem: i ovšem (*arch. pol. | arch. len.*)^{POL} co więcej; zwłaszcza | ^{LIT} kas daugiau; ypatingai, ypač

Ö

óťmiak: ěki južliu óťmiak^{POL} chleb pokładny (pieczywo obrzędowe) | ^{LIT} padėtinė duona (apeiginis kepinys)

öz-^{POL} zmiażdżyć, zniszczyć | ^{LIT} sutrinti, sunaikinti

óziak^{POL} mąka najlepszej jakości; mąka pszenna | ^{LIT} aukščiausios rūšies miltai; kvietiniai miltai

P

panva (*słow. | slav.*)^{POL} panew, rodzaj metalowego naczynia | ^{LIT} metalinis puodas, katilas

parochet (*heb.*)^{POL} zasłona, kurtyna przedzielająca wewnętrzną część Namiotu Spotkania (→ **Ohel moed**) na dwie części | ^{LIT} užsklanda, užuolaida, skirianti vidinę Susitikimo Palapinės (→ **Ohel moed**) erdvę į dvi dalis

piechetiet (*heb.*)^{POL} rodzaj choroby skórnej | ^{LIT} odos ligos atmaina

pieriepielica (*rus. | rusén.*)^{POL} przepiórka | ^{LIT} putpelė

pierieś (*heb.*)^{POL} gatunek ptaka, prawdopodobnie orłosęp brodaty (*Gypaetus barbatus*) | ^{LIT} paukščių rūšis, greičiausiai barzdotas grifas (*Gypaetus barbatus*)

polnyj (*słow. | slav.*)^{POL} polny | ^{LIT} laukinis

prpiečkia (*rus. | rusén.*)^{POL} przypiecek | ^{LIT} priežda

R

raa (*heb.*)^{POL} gatunek ptaka, prawdopodobnie kania ruda (*Milvus milvus*); zob. też → **daa** |^{LIT} paukščių rūšis, greičiausiai rudasis peslys (*Milvus milvus*); žr. taip pat → **daa**

racham (*heb.*)^{POL} gatunek ptaka, prawdopodobnie białosęp (*Neophron percnopterus*) |^{LIT} paukščių rūšis, greičiausiai egiptinis maitgrifis (*Neophron percnopterus*)

rachama → **racham**

rubin (*słow. | slav.*)^{POL} rubin (kamień szlachetny) |^{LIT} rubinas (brangakmenis)

S

saa (*heb.*)^{POL} biblijna miara ciał sypkich |^{LIT} biblinis birių medžiagų mato vienetas

safir (*heb.*)^{POL} szafir |^{LIT} safyras

salam (*heb.*)^{POL} owad z rodziny szarańczowatych |^{LIT} skėrių šeimos vabzdys

salyš-^{POL} mianować (na kogoś; spośród swoich) |^{LIT} išskirti, pavadinti

sanly^{POL} policzalny; niewielki w liczbie |^{LIT} suskaičiuojamas; mažas skaičius, neskaitlingas

saruviaik^{POL} jadowity wąż, žmija |^{LIT} nuodinga gyvatė, angis

sarylych^{POL} rodzaj choroby grzybiczej roślin, prawdopodobnie rdza |^{LIT} grybinės augalų ligos rūšis, greičiausiai rūdys

satan (*heb.*)^{POL} adwersarz |^{LIT} oponentas, priešininkas

savut^{POL} **1.** naczynie; **2.** oręž; **3.** rzecz, element wyposażenia |^{LIT} **1.** indas; **2.** ginklas; **3.** daiktas, įrangos ar amunicijos elementas

sibba (*heb.*)^{POL} (*postp.*) z powodu |^{LIT} (*postp.*) dėl

siefier (*heb.*)^{POL} księga; zwój |^{LIT} knyga; ritinys

siŋgir^{POL} wierzchołek |^{LIT} viršūnėlė

siok-^{POL} obmawiać, pomawiać |^{LIT} apkalbėti, šmeižti

- sioż** ^{POL} **1.** słowo; mowa; język; **2.** sprawa | ^{LIT} **1.** žodis, šneka, kalba; **2.** reikalas
- siuriuľgiań** ^{POL} rozwiedziona (tylko o kobiecie) | ^{LIT} išsiskyrusi (moteris)
- siuriuv** ^{POL} pastwisko | ^{LIT} ganykla
- stol** (*słow. | slav.*) ^{POL} stół | ^{LIT} stalas
- stolp** (*ros. | rus.*) ^{POL} sľup | ^{LIT} stulpas
- stupień** (*słow. | slav.*) ^{POL} stopień, szczebel | ^{LIT} laipsnis, lygmuo
- Sukkot** (*heb.*) ^{POL} Święto Szałasów (kar. *Alačych Chydży*) | ^{LIT} Palapinių šventė (kar. *Alačych Chydży*)
- sun-** ^{POL} **1.** wyciągać (ręce), rozpościerać (ręce); **2.** podnosić | ^{LIT} **1.** ištiesti (rankas), išskėsti (rankas), apglėbti; **2.** pakelti
- sus** ^{POL} wygląd | ^{LIT} išvaizda
- syltav** ^{POL} potwarz | ^{LIT} šmeižtas
- syn-** ^{POL} **1.** łamać się, niszczyć się; **2.** doznać urazu | ^{LIT} **1.** lūžti, lūžinėti; **2.** būti įskaudintam, įžeistam
- synychľh** ^{POL} **1.** pokora; **2.** złamanie | ^{LIT} **1.** nuolankumas; **2.** įžeidimas, palaužimas (morališkaĩ)

Š

- šaatnież** (*heb.*) ^{POL} szatnez (tkanina łącząca włókna wełny i lnu) | ^{LIT} vilnos ir lino pluošto audinys
- šabbat** (*heb.*) ^{POL} **1.** sobota; **2.** szabat | ^{LIT} **1.** šeštadienis; **2.** šabatas
- šabbaton** (*heb.*) ^{POL} szabat świętowany w szczególnie sposób; dzień całkowitego odpoczynku | ^{LIT} ypatingai švenčiamas šabatas; visiško poilsio diena
- šachaf** (*heb.*) ^{POL} gatunek ptaka, prawdopodobnie mewa | ^{LIT} paukščių rūšis, greičiausiai žuvėdra arba kiras
- Šaddaj** → **Ėl Šaddaj**
- šalach** (*heb.*) ^{POL} gatunek ptaka; być może czapla albo kormoran | ^{LIT} paukščių rūšis; galbūt gervė ar kormoranas

- Šavuot** (*heb.*)^{POL} Święto Tygodni (kar. *Aftalar Chydžy*) | ^{LIT} Savaičių šventė (kar. *Aftalar Chydžy*)
- šechina** (*heb.*)^{POL} niecielesna obecność Boga | ^{LIT} nekūniška Dievo būtis
- šelamim** (*heb.*)^{POL} ofiary pojednania | ^{LIT} susivienijimo aukos
- ševo** (*heb.*)^{POL} kamień półszlachetny, tradycyjnie utożsamiany z agatem | ^{LIT} pusbrangis akmuo, tradiciškai tapatinamas su agatu
- šittim** (*heb.*)^{POL} akacja | ^{LIT} akacija
- šmarak** (*pol.* | *len.*)^{POL} szmaragd | ^{LIT} smaragdas
- šmita** (*heb.*)^{POL} darowanie długu | ^{LIT} skolos dovanojimas
- šofar** (*heb.*)^{POL} róg (instrument muzyczny) | ^{LIT} ragas (muzikos instrumentas)
- šoham** (*heb.*)^{POL} kamień półszlachetny, tradycyjnie utożsamiany z onyksiem | ^{LIT} pusbrangis akmuo, tradiciškai tapatinamas su oniksu
- šorba** (*pers.*)^{POL} 1. zupa; 2. sok | ^{LIT} 1. sriuba; 2. sultys

T

- tachaš** (*heb.*): **tachaš terisi** ~ **tachaš teriliari** (*heb.* + *kar.*)^{POL} skóra *tachasz* (znaczenie zwrotu niejasne, być może chodzi o rodzaj dobrej skóry importowanej z Egiptu) | ^{LIT} *tachaš* oda (posakio reikšmė nėra aiški, galbūt tai geros odos, importuotos iš Egipto, rūšis)
- tachmas** (*heb.*)^{POL} gatunek drapieżnego ptaka, być może rodzaj sowy | ^{LIT} plėšraus paukščio rūšis, gal pelėdos porūšis
- tanbylahy**^{POL} jutrzejszy | ^{LIT} rytojaus, rytdienos
- taršiš** (*heb.*)^{POL} kamień szlachetny, tradycyjnie utożsamiany z topazem lub berylem | ^{LIT} brangakmenis, tradiciškai tapatinamas su topazu ar berylu
- tielirmiak**^{POL} obłąkanie | ^{LIT} beprotybė
- tiemarim** (*heb.*)^{POL} (*heb. l.mn.*) drzewa palmowe | ^{LIT} (*heb. dgs.*) palmos medžiai
- tienufa** (*heb.*)^{POL} wywyższona ofiara | ^{LIT} padidinta auka

- tieruma** (*heb.*)^{POL} dobrowolny datek z części urodzaju dla kapłanów |
^{LIT} geranoriška dalies derliaus duoklė kunigams
- tiešuva** (*heb.*)^{POL} pokuta | ^{LIT} atgailavimas
- tigimlia-**^{POL} podzielić na porcje | ^{LIT} padalinti dalimis
- tinšamieť** (*heb.*)^{POL} gatunek zwierzęcia; być może kameleon | ^{LIT} gyvūno rūšis; galbūt chameleonas
- tinšemieť** (*heb.*)^{POL} gatunek ptaka; być może rodzaj sowy | ^{LIT} paukščių rūšis; galbūt pelėda
- tioria ét-**^{POL} **1.** osądzać; **2.** sądzić, zakładać | ^{LIT} **1.** kaltinti; **2.** teisti, įskųsti
- tiri: tiri džan** (*kar. + pers.*)^{POL} żywa istota; zwierzę | ^{LIT} gyva būtybė; žvėris
- tiri: tiri suvlar**^{POL} woda źródłana; woda bieżąca | ^{LIT} šaltinio vanduo; tekantis vanduo
- tirjak** (*ar.*)^{POL} **1.** afrodyzjak; **2.** balsam | ^{LIT} **1.** afrodiziakas; **2.** balzamas
- tirki**^{POL} **1.** dar, podarek; ofiara; **2.** ofiara ze zboża | ^{LIT} **1.** dovana; auka; **2.** javų auka
- tiuniadian: tiuniadian biri kiunđian**^{POL} od dawna | ^{LIT} nuo seno
- tiunialiej: tiunialiej bir kiunliej**^{POL} jak dawniej | ^{LIT} kaip seniau
- tiušliu: tiušliu uprach**^{POL} ubranie na zmianę | ^{LIT} drabužių pakaitas
- tiuvmia**^{POL} **1.** guzik; **2.** gałka | ^{LIT} **1.** saga; **2.** kukulis, gumulas
- toltur: kol toltur-**^{POL} wyświęcać na kapłana | ^{LIT} pašvęsti į kunigus
- totafot** (*heb.*)^{POL} znak na czole | ^{LIT} ženklas ant kaktos
- tujach: tujach tujachla-**^{POL} mieć rozdzielone kopyto | ^{LIT} turėti skeltą kanopą
- tummim** (*heb.*)^{POL} jeden z kamieni umieszczonych na pectorale arcykapłana izraelskiego; zob. też → **urim** | ^{LIT} vienas iš skirtingai paženklintų akmenų ant Izraelio vyriausiųjų kunigų krūtinės dėklo (pektoralo); žr. taip pat → **urim**
- tutamlych**^{POL} o rozmiarze 1 piędzi | ^{LIT} vieno sprindžio dydžio
- tuvduruvču**^{POL} rodzic | ^{LIT} gimdytojas
- tyjuv**^{POL} upomnienie | ^{LIT} priminimas

tymha ^{POL} danina | ^{LIT} duoklė
tynlamach ^{POL} posłuszeństwo | ^{LIT} paklusnumas
tynt- ^{POL} rewidować | ^{LIT} tikrinti

U

učur: učur byla ^{POL} przypadkowo | ^{LIT} atsitiktinai
ulluluch ^{POL} **1.** wielkość, potęga; **2.** wielkość, rozmiar | ^{LIT} **1.** didybė, galybė; **2.** dydis, matmuo
urim (*heb.*) ^{POL} jeden z kamieni umieszczonych na pectorale arcykapłana izraelskiego; zob. też → **tummim** | ^{LIT} vienas iš skirtingai paženklintų akmenų ant Izraelio vyriausiųjų kunigų pectoralo; žr. taip pat → **tummim**
urluchla- ^{POL} **1.** wydawać plon; **2.** począć potomstwo | ^{LIT} **1.** užderėti; **2.** pradėti palikuonį
utok (*rus. | rusén.*) ^{POL} wątek (we włókiennictwie) | ^{LIT} siūlas (tekstilėje)
uturu ^{POL} (*postp.*) **1.** naprzeciw; **2.** w kierunku | ^{LIT} (*postp.*) **1.** priešais; **2.** ta kryptimi
uvach ^{POL} **1.** drobny, mały; **2.** skarłowaciały | ^{LIT} **1.** smulkus, mažas; **2.** neūžauga
uvach: uvach ètli ^{POL} chudy | ^{LIT} liesas, smulkus
uvuč ^{POL} **1.** dłoń; garść; **2.** łapa | ^{LIT} **1.** delnas, kumštis; **2.** letena

Ū

üsiak ^{POL} drąg, żerdź | ^{LIT} kartis, lingė
üť- ^{POL} suszyć; prażyć | ^{LIT} džiovinti, spraginti, troškinti

V

vaddaj (*heb.*) ^{POL} z pewnością, na pewno | ^{LIT} žinoma, iš tikrųjų
volie (*pol. | len.*) ^{POL} wole | ^{LIT} gūžis

Z

zasiiek (*rus.* | *rusěn.*)^{POL} stodoła | ^{LIT} kluonas

zavly (*heb.* + *kar.*)^{POL} osoba wydzielająca wydzielinę | ^{LIT} asmuo išskiriantis išskyras

zavlych (*heb.* + *kar.*)^{POL} wydzielina | ^{LIT} išskyros

Ž

žubra (*słow.* | *slav.*)^{POL} żubr | ^{LIT} stumbras

Roczny cykl czytania Pięcioksięgu^{*}

W karaïmskim kalendarzu liturgicznym każdemu tygodniowi przypisany jest określony fragment Pięcioksięgu (perykopa), który wierni powinni wtedy czytać. Odczytuje się go na głos podczas sobotniego porannego nabożeństwa w kienesie (karaïmskim domu modlitwy). Roczny cykl czytania rozpoczyna się w pierwszą sobotę po *Alałych Chydży* (tj. po Święcie Namiotów), kończy zaś w sobotę przed ostatnim, ósmym dniem tego święta.

Perykopa	Czytany fragment	Numery stron
I	Rdz 1:1-6:8	41-49
II	6:9-11:32	49-57
III	12:1-17:27	57-65
IV	18:1-22:24	65-74
V	23:1-25:18	74-80
VI	25:19-28:9	80-87
VII	28:10-32:2	87-96
VIII	32:3-36:43	96-104
IX	37:1-40:23	104-111
X	41:1-44:17	111-120
XI	44:18-47:27	120-127
XII	47:28-50:26	127-133

* Opracowała Anna Sulimowicz-Keruth na podstawie: Maleckij, Finees Aro-novič. 1910. *Glas" ĭakova. Molitvy karaïmov" na ves' god". S" podrobnym" uka-zaniem" porjadka bogosluženija, s" zamětkami o molitvě, religii, prazdnikach" i postach*. T. 1. Vil'na: Tipografija. I. ĭ. Pirožnikova.

ROCZNY CYKL CZYTANIA PIĘCIOKSIĘGU

Perykopa	Czytany fragment	Numery stron
XIII	Wj 1:1-6:1	135-143
XIV	6:2-9:35	143-151
XV	10:1-13:16	151-158
XVI	13:17-17:16	158-166
XVII	18:1-20:26	166-171
XVIII	21:1-24:18	171-178
XIX	25:1-27:19	178-183
XX	27:20-30:10	183-190
XXI	30:11-34:35	190-199
XXII	35:1-38:20	199-206
XXIII	38:21-40:38	206-212
XXIV	Kpł 1:1-5:26	213-221
XXV	6:1-8:36	221-227
XXVI	9:1-11:47	227-233
XXVII	12:1-13:59	233-237
XXVIII	14:1-15:33	237-243
XXIX	16:1-18:30	243-248
XXX	19:1-20:27	248-252
XXXI	21:1-24:23	252-259
XXXII	25:1-26:2	260-263
XXXIII	26:3-27:34	263-268
XXXIV	Lb 1:1-4:20	269-278
XXXV	4:21-7:89	278-288
XXXVI	8:1-12:16	288-297
XXXVII	13:1-15:41	297-304
XXXVIII	16:1-18:32	304-310
XXXIX	19:1-22:1	310-316
XL	22:2-25:9	316-325
XLI	25:10-30:1	325-334
XLII	30:2-32:42	334-340
XLIII	33:1-36:13	340-347

Perykopa	Czytany fragment	Numery stron
XLIV	Pwt 1:1-3:22	349-356
XLV	3:23-7:11	356-364
XLVI	7:12-11:25	364-372
XLVII	11:26-16:17	372-381
XLVIII	16:18-21:9	381-387
XLIX	21:10-25:19	387-394
L	26:1-29:8	394-402
LI	29:9-30:20	402-405
LII	31:1-31:30	405-408
LIII	32:1-32:52	408-413
LIV	33:1-34:12	413-417

W latach zwykłych (bez trzynastego, dodatkowego miesiąca), gdy liczba tygodni jest mniejsza niż liczba perykop, niektóre perykopy łączy się i czyta razem: XXII i XXIII, XXVII i XXVIII, XXIX i XXX, XXXII i XXXIII oraz XLII i XLIII. Jeżeli w roku przestępnym jest więcej sobót niż perykop, wybrane – najczęściej XXX, także XXVI – czyta się dwukrotnie.

Niezależnie od tego, czy rok jest przestępny czy zwykły, perykopy rozkłada się tak, by XXXV była czytana w ostatnią sobotę przed Świętem Tygodni (*Aftalar Chydży*), a XLV – w Sobotę Pocieszenia, czyli pierwszą sobotę po uroczystości *Kurban* kończącej okres wielkiego postu (*avuz açar*; 10 dnia miesiąca *ulah-aj*).

ROCZNY CYKL CZYTANIA PIĘCIOKSIĘGU

Fragmety Pięcioksięgu czytane w dni świąteczne:

Dzień świąteczny	Czytany fragment
Pierwszy dzień <i>Tymbyl Chydży</i> (Święta Przaśników)	Wj 12:14-12:20
Ostatni dzień <i>Tymbyl Chydży</i> (Święta Przaśników)	Wj 13:17, 15:1-15:26
<i>Aftalar Chydży</i> (Święto Tygodni)	Wj 19:1-25
<i>Byrhy Kiuniu</i> (Dzień Trąb)	Kpł 19:1-37, 20:1-27
Pierwszy dzień <i>Alačych Chydży</i> (Święta Namiotów)	Kpł 22:27-23:44
Ostatni dzień <i>Alačych Chydży</i> (Święta Namiotów)	Pwt 34:1-34:12

Metinis Penkiaknygės skaitymo ciklas*

Karaimų liturginiame kalendoriujė kiekvienai savaitei skirtas tam tikras Penkiaknygės fragmentas (perikopė), kurį tikintieji privalo tuo metu skaityti. Jis skaitomas garsiai šeštadienio rytinių pamaldų metu kenesoje (karaimų šventovė). Metinis skaitymo ciklas prasideda pirmąjį šeštadienį po *Alačych Chydžy* (t. y. po Padangčių šventės), o baigiasi šeštadienį prieš paskutinę, aštuntąją tos šventės dieną.

Perikopė	Skaitomas fragmentas	Puslapių numeriai
I	Pr 1:1-6:8	41-49
II	6:9-11:32	49-57
III	12:1-17:27	57-65
IV	18:1-22:24	65-74
V	23:1-25:18	74-80
VI	25:19-28:9	80-87
VII	28:10-32:2	87-96
VIII	32:3-36:43	96-104
IX	37:1-40:23	104-111
X	41:1-44:17	111-120
XI	44:18-47:27	120-127
XII	47:28-50:26	127-133

* Parengė Anna Sulimowicz-Keruth remdamasi: Maleckij, Finees Aronovič. 1910. *Glas" Īakova. Molitvy karaimov" na ves' god". S" podrobnym" ukazaniem" porjadka bogosluženija, s" zamėtkami o molitvė, religii, prazdnikach" i postach*. T. 1. Vil'na: Tipografija. I. Ī. Pirožnikova.

METINIS PENKIAKNYGĖS SKAITYMO CIKLAS

Perikopė	Skaitomas fragmentas	Puslapių numeriai
XIII	Iš 1:1-6:1	135-143
XIV	6:2-9:35	143-151
XV	10:1-13:16	151-158
XVI	13:17-17:16	158-166
XVII	18:1-20:26	166-171
XVIII	21:1-24:18	171-178
XIX	25:1-27:19	178-183
XX	27:20-30:10	183-190
XXI	30:11-34:35	190-199
XXII	35:1-38:20	199-206
XXIII	38:21-40:38	206-212
XXIV	Kun 1:1-5:26	213-221
XXV	6:1-8:36	221-227
XXVI	9:1-11:47	227-233
XXVII	12:1-13:59	233-237
XXVIII	14:1-15:33	237-243
XXIX	16:1-18:30	243-248
XXX	19:1-20:27	248-252
XXXI	21:1-24:23	252-259
XXXII	25:1-26:2	260-263
XXXIII	26:3-27:34	263-268
XXXIV	Sk 1:1-4:20	269-278
XXXV	4:21-7:89	278-288
XXXVI	8:1-12:16	288-297
XXXVII	13:1-15:41	297-304
XXXVIII	16:1-18:32	304-310
XXXIX	19:1-22:1	310-316
XL	22:2-25:9	316-325
XLI	25:10-30:1	325-334
XLII	30:2-32:42	334-340

Perikopė	Skaitomas fragmentas	Puslapių numeriai
XLIII	33:1-36:13	340-347
XLIV	Įst 1:1-3:22	349-356
XLV	3:23-7:11	356-364
XLVI	7:12-11:25	364-372
XLVII	11:26-16:17	372-381
XLVIII	16:18-21:9	381-387
XLIX	21:10-25:19	387-394
L	26:1-29:8	394-402
LI	29:9-30:20	402-405
LII	31:1-31:30	405-408
LIII	32:1-32:52	408-413
LIV	33:1-34:12	413-417

Įprastais metais (be trylikto, papildomo mėnesio), kai savaičių skaičius mažesnis nei perikopių, kai kurios perikopės jungiamos ir skaitomos kartu: XXII ir XXIII, XXVII ir XXVIII, XXIX ir XXX, XXXII ir XXXIII, XLII ir XLIII. Jei keliamaisiais metais yra daugiau šeštadienių nei perikopių, atskiros – dažniausiai XXX, taip pat XXXVI – skaitomos pakartotiniai.

Nepriklausomai nuo to, ar metai keliamieji ar įprasti, perikopės išdėstomos taip, kad XXXV būtų skaitoma paskutinį šeštadienį prieš Savaičių šventę (*Aftalar Chydžy*), o XLV – Paguodos Šeštadienį, t. y. pirmąjį šeštadienį po *Kurban* šventės, užbaigiančios didžiojo pasninko laikotarpį (*avuz ačar*, 10 *ulah-aj* mėnesio dieną).

METINIS PENKIAKNYGĖS SKAITYMO CIKLAS

Penkiaknygės fragmentai, skaitomi švenčių dienomis:

Šventės diena	Skaitomas fragmen- tas
Pirmoji <i>Tymbyl Chydžy</i> (Tymbylių šventės) diena	Iš 12:14–12:20
Paskutinė <i>Tymbyl Chydžy</i> (Tymbylių šventės) diena	Iš 13:17, 15:1–15:26
<i>Aftalar Chydžy</i> (Savaičių šventė)	Iš 19:1–25
<i>Byrhy Kiuniu</i> (Trimitų diena)	Kun 19:1–37, 20:1–27
Pirmoji <i>Alačych Chydžy</i> (Padangčių šventės) diena	Kun 22:27–23:44
Paskutinė <i>Alačych Chydžy</i> (Padangčių šventės) diena	Ist 34:1–34:12